

IUBIRI ȘI DESTINE

ISABELA DE CASTILIA

Legământul iubirii

C.W. GORTNER

IUBIRI ȘI DESTINE

C.W. GORTNER

ISABELA DE CASTILIA

Legământul iubirii

Traducere din limba engleză
Cristina Tache și Gabriel Drăghici

Pentru nepoata mea, Isabel Gortner,
și pentru prietena mea iubită, Judith Merkle Riley

Am venit în țara aceasta și nu am nici un gând să o părăsesc ca să fug sau să-mi nesocotesc munca. Nu, n-am să ofer această glorie dușmanilor mei și nici această suferință supușilor.

Isabela I de Castilia

Partea I

Jurământul reginei

Prolog
1454

Nimeni nu credea că eram destinată măreției.

Am venit pe lume într-un orășel din Castilia – Madrigal de las Altas Torres – ca prim copil al tatălui meu, Ioan II, din căsătoria cu cea de-a doua lui soție, Isabela a Portugaliei. Am fost apoi botezată ca o infantă sănătoasă și neobișnuit de liniștită, a cărei sosire a fost vestită de clopote și felicitări convenționale, dar fără fanfare. Tatăl meu zămislise deja un moștenitor în prima căsătorie – pe fratele meu vitreg, Henric; iar când mama mea l-a născut pe fratele meu Alfonso, la doi ani după mine, consolidând linia bărbătească a dinastiei Trastámara, toată lumea a crezut că voi fi surghiunită la mănăstire și menită muncilor femeiești, ca simplu pion într-o căsătorie avantajoasă pentru Castilia.

Dar, așa cum se întâmplă adesea, Dumnezeu avea alte planuri.

Îmi amintesc încă momentul când totul s-a schimbat.

Nu împlinisem încă patru ani. Tatăl meu era bolnav de săptămâni întregi, cu febră mare, ferecat în spatele ușilor închise ale apartamentului său, în palatul din Valladolid. Nu-l cunoșteam prea bine pe acest rege de patruzeci și nouă de ani pe care supușii îl supranumiseră *Il Inutil*, Nefolositorul, pentru felul în care conducea țara. Și, până în ziua de astăzi, tot ce îmi amintesc este un bărbat înalt și subțire, cu privire tristă și zâmbet anemic, care mă convocase o dată în apartamentele sale private și-mi oferise un pieptene smălțuit cu pietre scumpe, în stil maur. Un lord scund, oacheș, a stat în spatele tronului tatălui meu tot timpul cât am fost acolo, și mâna lui cu degete scurte și groase se odihnea posesiv pe spătarul lui, în timp ce mă studia cu ochi pătrunzători.

La câteva luni după întâlnirea aceea, le-am auzit pe femeile din suita mamei mele șușotind că lordului celui scund îi fusese tăiat capul, iar moartea lui îl lăsase pe tatăl meu pradă unei dureri de neconsolat.

Lo mato esa loba Portugesa, spuneau femeile. „Lupoaica portugheză a pus să-l omoare pe conetabilul Luna fiindcă era favoritul regelui". După care una dintre ele a șuierat: „Șșșt! Copila e aici, ascultă!" Au încremenit brusc toate odată, aidoma personajelor țesute pe o tapiserie, când m-au văzut așezată într-un colț retras, chiar lângă ele, numai ochi și urechi.

La doar câteva zile după ce le auzisem, am fost trezită în grabă, înfofolită într-o pelerină și dusă neîntârziat pe coridoarele palatului spre apartamentele regale, numai că de data aceasta am fost condusă într-o încăpere înăbușitoare unde ardeau vase pentru jăratec, iar sunetul înăbușit al psalmilor murmurați de călugării îngenuncheați plutea prin încăpere peste rotocoalele de fum de tămâie. Deasupra noastră, pe lanțuri aurite, se legănau lămpi de cupru, iar strălucirea lor potolită tremura peste chipurile întunecate ale granzilor în veșminte bogate, dar sumbre.

Pe patul mare din fața mea, draperiile erau trase.

M-am oprit pe prag, căutându-l instinctiv din priviri pe lordul cel scund, deși știam că este mort. După care l-am zărit, cocoțat într-o firidă, pe șoimul preferat al tatălui meu, înlănțuit de stâlpul lui argintiu. Ochii lui mari se roteau spre mine, întunecați și arzători.

Am încremenit. Presimțeam ceva groaznic, ceva ce nu voiam să văd.

– Du-te, copila mea! mă îmboldi doña Clara, guvernanta mea. Maiestatea Sa, tatăl domniei tale, vrea să te vadă.

Am refuzat să mă mișc, agățându-mă de fustele ei și ascunzându-mi fața în faldurile lor colbuite. Am auzit pași grei care veneau în urma mea; o voce profundă spuse:

– Aceasta este micuța noastră infantă, Isabela? Vino, copila mea, lasă-mă să te văd!

Ceva în vocea aceea îmi stârni curiozitatea, făcându-mă să ridic privirea.

Deasupra mea se profila un bărbat vânjos cu pieptul lat, înveșmântat în straiele întunecate ale unui grande. Chipul lui cu barbișon era rotofei, iar ochii căprui-deschis, pătrunzători. Nu era

frumos; arăta ca o pisică de palat alintată, dar curbura ușoară a gurii sale trandafirii mă fascina, căci părea să-mi zâmbească numai mie, cu o considerație stăruitoare care mă făcea să mă simt de parcă aș fi fost singura persoană pe care socotea de cuviință să o vadă.

Pentru un bărbat de talia lui, îmi întinse o mână surprinzător de delicată:

– Sunt arhiepiscopul Carrillo de Toledo, spuse. Veniți cu mine, Alteța Voastră! Nu aveți de ce să vă temeți.

Șovăitoare, l-am luat de mână; avea degete puternice și calde. M-am simțit în siguranță după ce mâna lui o cuprinse pe a mea, conducându-mă pe lângă călugării și curtenii înveșmântați în culori întunecate, cu priviri misterioase ce păreau că scânteiază cu un interes rece, aidoma celei a șoimului din firidă.

Arhiepiscopul mă ridică pe un scăunel pentru picioare, ca să pot sta lângă tatăl meu. Auzeam respirația regelui ca un șuierat zgomotos în plămâni; pielea îi era lipită de oase și avea deja o nuanță ciudată ca de ceară. Ținea ochii închiși, iar mâinile cu degete uscățive, încrucișate pe piept, ca și când ar fi fost o efigie pe unul din mormintele ornamentate răspândite prin catedralele noastre.

Probabil că am scos un sunet de panică, deoarece Carrillo îmi murmură în ureche:

– Trebuie să-l săruți, Isabela. Dă-i binecuvântarea tatălui tău, ca să poată părăsi în pace această vale a plângerii.

Deși era ultimul lucru pe care voiam să-l fac, mi-am ținut răsuflarea, m-am plecat și, grăbită, am sărutat ușor obrazul tatălui meu. Am simțit frisonul produs de febră pe pielea lui. M-am dat înapoi înfiorată, ridicându-mi privirea spre cealaltă parte a patului.

Acolo am văzut o siluetă. Preț de o clipă îngrozitoare, am crezut că e stafia conetabilului mort, despre care doamnele mele de onoare pretindeau că bântuie castelul, însetat de răzbunare. Dar mai apoi, chipul îi fu brăzdat de o străfulgerare de la lumina lămpilor, și l-am recunoscut pe fratele meu vitreg mai mare, prințul Henric. La vederea lui mă trecură fiorii; de obicei stătea departe de curte, preferând iubita lui *casa real* din Segovia, unde se zicea că ținea pe lângă el un paznic păgân și o menajerie de animale exotice pe care le hrănea cu mâinile lui. Și cu toate acestea, acum se afla aici, în încăperea unde tatăl nostru era pe patul de moarte, înfășurat într-o pelerină neagră, cu turbanul stacojiu de pe cap

care-i ascundea smocul de păr aspru și blond, scoțându-i în evidență nasul bizar și turtit și ochii mici și apropiați, care-i dădeau aerul unui leu ciufulit.

Zâmbetul lui calculat îmi dădu fiori pe șira spinării.

Arhiepiscopul mă luă în brațe, îndreptându-se cu pas hotărât spre ieșire, ca și cum nu mai era nimic important pentru noi acolo. Peste umărul lui masiv am văzut cum curtenii și granzii se adună în jurul patului; auzeam cântările călugărilor tot mai puternice; am observat cum Henric se înclină adânc, aproape cu nerăbdare, deasupra regelui muribund.

În momentul acela, tatăl nostru, Ioan al II-lea, își dădu ultima suflare.

Nu ne-am întors în apartamentul meu. Ținută strâns la pieptul puternic al arhiepiscopului, am văzut cu surprindere cum, cu o mișcare bruscă, îi face semn guvernantei mele ce aștepta la ușile apartamentului, apoi ne duce în donjon pe scările în spirală din spate. Luna anemică de pe cerul noptatic reușea cu greu să străpungă vălul norilor și ceața.

Când am ieșit din umbra protectoare a castelului, arhiepiscopul se uită scrutător către poarta din spate – un pătrat mai întunecat, încastrat în zidul de apărare îndepărtat al cetății.

– Unde sunt? zise el cu glas tensionat.

– Nu… nu știu, răspunse ezitând doña Clara. Am trimis vorbă exact cum m-ați rugat, spunându-i Alteței Sale să vină aici. Sper că nu i s-a întâmplat nimic…

El ridică mâna:

– Cred că-i văd.

Făcu un pas înainte; l-am simțit cum se încordează pe măsură ce se apropia un zgomot de conduri pe pietriș. Lăsă să-i scape un șuierat ascuțit când văzu siluetele îndreptându-se spre noi, în frunte cu mama mea. Era palidă, cu gluga pelerinei strânsă în jurul umerilor ei grațioși, iar părul castaniu roșcat ud de transpirație îi scăpase de sub bonetă. În urma ei veneau doamnele de onoare portugheze, cu ochii mari, și don Gonzalo Chacón, preceptorul fratelui meu în vârstă de un an, pe care-l ținea cuibărit în brațele

lui puternice. Mă întrebam de ce suntem cu toții acolo, afară, în toiul nopții. Fratele meu era atât de mic, și era tare frig afară.

– El…a…? întrebă mama mea dintr-o suflare.

Carrillo dădu din cap că da. Vocea mamei mele se frânse de un suspin. Minunații ei ochi verzi-albaștri erau fixați asupra mea, în brațele arhiepiscopului. Întinse mâinile spre mine:

– Isabela, *hija mia*[1]!

Carrillo mă puse jos. În mod neașteptat, nu voiam să plec de lângă el. Dar am pășit înainte, înfășurată în pelerina mult prea mare, în care semănam cu un cocon inform. Am făcut o reverență, așa cum fusesem învățată să fac de fiecare dată când eram adusă în fața frumoasei mele mame și așa cum făcusem întotdeauna în rarele ocazii când fusesem adusă în fața curții. Ea îmi dădu gluga pe spate, și ochii ei depărtați, albaștri-verzi, îi întâlniră pe ai mei. Toată lumea spunea că am ochii mamei mele, numai că ai mei erau o nuanță mai închisă.

– Copila mea! murmură ea, și în tonul ei am perceput o disperare vibrantă. Iubita mea fiică, acum nu ne avem decât una pe cealaltă.

– Alteța Voastră trebuie să se concentreze asupra lucrurilor importante, l-am auzit spunând pe Carrillo. Copiii Alteței Voastre trebuie să fie în siguranță. Cu moartea soțului vostru, regele, ei sunt…

– Știu ce sunt copiii mei, îl întrerupse mama. Ceea ce vreau să știu, Carrillo, este cât timp mai avem. Cât mai avem până când va trebui să lăsăm în urmă tot ceea ce cunoaștem, pentru vreun refugiu izolat, în mijlocul pustietății?

– Câteva ore, în cel mai bun caz, fu răspunsul sec al arhiepiscopului. N-au bătut clopotele încă, pentru că e nevoie de timp ca să pregătești un astfel de anunț. Făcu o pauză. Dar momentul va veni destul de curând, cel mai târziu dimineață. Trebuie să aveți încredere în mine. Vă promit că voi avea grijă ca Domnia Voastră și infanții să fiți feriți de rău.

Mama își întoarse privirea către el, apăsându-și gura cu mâna, ca și când ar fi vrut să-și înăbușe râsul:

---

[1] Fiica mea, în limba spaniolă în original (n.red.)

– Cum vei face asta? Henric de Trastámara va deveni curând rege. Şi, dacă ochii nu m-au înşelat în atâţia ani, se va dovedi tot atât de sensibil faţă de favoriţii săi cum a fost şi Ioan mereu. Ce protecţie ne-ai putea oferi, în afară de tovărăşia unor gărzi ale domniei tale şi de refugiu într-o mănăstire? Da, de ce nu? O mănăstire este fără îndoială cea mai potrivită pentru văduvă, o străină detestată, şi progeniturile ei.

– Copiii nu pot fi crescuţi într-o mănăstire, spuse Carrillo. Şi nici nu ar trebui despărţiţi de mama lor la o vârstă atât de fragedă. Alfonso, fiul domniei tale, este acum prin lege moştenitorul lui Henric până când soţia acestuia îi va naşte un copil. Vă asigur, Consiliul va avea grijă ca drepturile infanţilor să nu fie încălcate. De fapt, membrii săi au căzut de acord să vă lase să-i creşteţi pe prinţ şi pe sora lui în castelul Arévalo din Ávila, care vă va fi oferit ca parte a moştenirii de văduvă.

Se lăsă tăcerea. Stăteam liniştită, observând strălucirea privirii care lumina chipul mamei mele, în timp ce ea repeta murmurând „Arévalo", ca şi când nu auzise bine.

Carrillo continuă:

– Testamentul Maiestăţii Sale se îngrijeşte cu prisosinţă de infanţi. Fiecăruia din ei urmează să-i fie dăruite, când va împlini treisprezece ani, oraşe separate. Vă promit că nu veţi duce lipsă de nimic.

Privirea mamei mele se îngustă:

– Ioan de-abia dacă-i vedea pe copiii noştri. Nu i-a păsat niciodată de ei. Nu i-a păsat niciodată de nimeni în afară de omul acela îngrozitor, conetabilul Luna. Şi cu toate acestea, îmi spuneţi că s-a îngrijit de ei. Cum se poate să ştiţi acest lucru?

– Am fost confidentul său, ţineţi minte? Lua în seamă sfaturile mele, căci se temea de focurile iadului dacă ar fi făcut altfel. Ardoarea bruscă din tonul lui Carrillo mă făcu să-i arunc o privire. Dar nu vă pot apăra dacă nu vă încredeţi în mine. În Castilia, este obiceiul ca regina care rămâne văduvă să se retragă de la curte, dar de regulă nu poate să păstreze copiii, mai ales atunci când noului rege îi lipseşte un moştenitor. De aceea trebuie să plecaţi în noaptea aceasta. Luaţi doar infanţii şi ceea ce puteţi duce. Vă voi trimite şi restul lucrurilor de îndată ce voi putea. De îndată ce veţi ajunge

la Arévalo, iar testamentul regelui va fi făcut cunoscut, nimeni nu va mai îndrăzni să vă atingă, nici chiar Henric.

– Înțeleg. Dar noi doi nu am fost prieteni niciodată, Carrillo. De ce să vă puneți în primejdie pentru mine?

– Să spunem că vă fac un serviciu, răspunse arhiepiscopul, în schimbul unui alt serviciu.

De această dată, mama nu reuși să-și stăpânească un râs amar:

– Ce favoare vă pot oferi eu Domniei Voastre, care sunteți cel mai bogat prelat din Castilia? Sunt văduvă și trăiesc dintr-o moștenire, cu doi copii mici și o gospodărie de ținut.

– Veți afla când va veni momentul. Nu vă faceți griji, nu va fi în dezavantajul Domniei Voastre.

Cu aceste cuvinte, Carrillo se răsuci să le dea ordine servitorilor care auziseră tot și acum stăteau și se holbau la noi cu ochi mari, plini de teamă.

Încet, am întins brațul și am prins-o pe mama de mână. Nu mai îndrăznisem niciodată până atunci s-o ating fără permisiune. Pentru mine, fusese întotdeauna o făptură frumoasă, dar distantă, în veșminte strălucitoare, de pe buzele căreia se revărsau veșnic râsete, înconjurată de admiratori lingușitori – o mamă ce trebuia iubită de la depărtare. Acum însă arăta de parcă ar fi umblat kilometri întregi printr-un peisaj stâncos, cu un aer chinuit care mă făcea să-mi doresc să fi fost mai mare, mai puternică; să fiu cumva suficient de puternică încât să o pot apăra de soarta crudă care-l luase pe tatăl meu de lângă ea.

– Nu ești tu de vină, mamă, am spus. Tata s-a dus la Ceruri. De aceea trebuie să plecăm.

Ea aprobă cu o mișcare a capului și, în timp ce privirea-i era țintuită undeva în zarea necuprinsă, ochii i se umplură de lacrimi.

– Și ne ducem la Ávila, am adăugat. Nu e departe, nu-i așa, mamă?

– Nu, spuse blând, nu e departe, *hija mia*, nu e deloc departe…

Dar știam sigur că, pentru ea, depărtarea se măsura într-o altă viață.

Capitolul 1

– Ține bine frâiele, Isabela! Nu-l lăsa să simtă că ți-e frică! Dacă nu, o să creadă că el deține controlul și va încerca să te arunce din șa.

Cocoțată pe armăsarul negru și elegant, am dat din cap că înțeleg, strângând bine frâiele. Prin vârfurile mănușilor ponosite, simțeam pielea dură. M-am gândit cu întârziere că ar fi trebuit să-l las pe tatăl lui Beatriz, don Pedro de Bobadilla, să-mi cumpere mănușile acelea noi pe care voise să mi le ofere la recenta mea aniversare de treisprezece ani. Mândria însă – un păcat pe care încercam din răsputeri să mi-l înfrâng, deși de obicei dădeam greș – mă împiedicase să-mi recunosc sărăcia acceptând darul, deși don Pedro locuia cu noi și cu siguranță știa foarte bine cât de strâmtorați eram. La fel cum mândria nu mă lăsase să refuz provocarea fratelui meu că era timpul să învăț să călăresc un cal adevărat.

Așa că iată-mă călare pe un splendid animal echipată cu mănușile vechi din piele, care-mi protejau mâinile tot atât cât unele subțiri de mătase. Deși nu era un cal mare, era totuși înspăimântător; creatura aceasta se foia și lovea cu copitele în pământ ca și când ar fi fost gata să salte în orice clipă, indiferent dacă eu aș fi reușit sau nu să rămân călare.

Clătinând dezaprobator din cap, Alfonso se aplecă de pe murgul său ca să-mi depărteze degetele și mai mult, astfel încât frâiele să mi se înfășoare printre ele.

– Uite așa! spuse el. Ferm, dar nu atât de ferm ca să-l rănești la gură. Și nu uita să stai dreaptă când mergi la pas și să te apleci înainte la galop. Canela nu este unul dintre catârii aceia proști pe care-i călăriți tu și Beatriz. Este un cal arab pur-sânge, demn de un calif. Trebuie să știe că în orice moment controlul îl deține cel care-l călărește.

Mi-am îndreptat spinarea și mi-am așezat mai bine coapsele pe șaua lucrată în relief. Mă simțeam ușoară ca fulgul. Deși eram la vârsta la care majoritatea fetelor încep să se dezvolte, rămăsesem atât de slabă și de anemică, încât prietena și doamna mea de companie Beatriz, fiica lui don Bobadilla, încerca mereu să mă convingă să mănânc mai mult. Acum mă urmărea îngrijorată, cu silueta ei mult mai voluptuoasă dreaptă, plină de grație pe calul pag, de parcă ar fi călărit toată viața, cu părul negru și des încolăcit deasupra trăsăturilor acviline sub plasă și sub văl.

Îi spuse lui Alfonso:

– Presupun că Înălțimea Voastră s-a asigurat că această splendoare de cal este suficient de liniștit. Nu am vrea ca sora Domniei Voastre să pățească ceva.

– Bineînțeles că este liniștit. Chiar eu și don Chacón l-am îmblânzit. Isabela o să fie bine. Nu-i așa, *hermana*[1]?

Chiar în momentul în care dădeam din cap că da, mă copleși o îndoială care aproape mă paraliză. Cum oare s-ar fi putut aștepta cineva să-i arăt animalului că *eu* dețin controlul? Ca și când mi-ar fi ghicit gândurile, Canela se cabră într-o parte. Am scăpat un icnet, trăgând brusc de frâie. Calul se opri sforăind, cu urechile pe spate, evident nemulțumit de forța pe care o exercitasem asupra zăbalei.

Alfonso îmi făcu cu ochiul:

– Vedeți? Îl poate stăpâni. Se uită spre Beatriz. Aveți nevoie de ajutor, doamna mea? întrebă el pe un ton glumeț, care făcea aluzie la anii de dueluri verbale cu singura și încăpățânata fiică a intendentului de la castel.

– Mă descurc foarte bine, mulțumesc, răspunse Beatriz cu glas tăios. De fapt, Înălțimea Sa și cu mine vom fi foarte bine când vom reuși să ne familiarizăm cu bidiviii aceștia mauri ai Domniei Voastre. În caz că ați uitat, am călărit și altădată, chiar dacă numai pe, așa cum spune Domnia Voastră, catâri proști.

Alfonso chicoti, răsucindu-se pe calul său murg cu o ușurință foarte agilă pentru cei doar zece ani ai săi. Ochii săi albaștri și luminoși străluceau; părul des și bălai, tăiat drept până la umeri, îi scotea în evidență chipul frumos și plin.

– Și, în caz că voi uitați, spuse el, eu călăresc în fiecare zi de când aveam cinci ani. Experiența e de folos în arta călăriei.

---

[1] Surioară, în limba spaniolă în original (n.red.)

– Așa este, spuse tunător preceptorul lui Alfonso, don Chacón, de pe calul său masiv. Infantele Alfonso este deja un călăreț desăvârșit. Călăria este a doua lui natură.

– Nu ne îndoim, am intervenit eu, înainte ca Beatriz să poată răspunde, și m-am silit să zâmbesc. Cred că suntem pregătite, frate. Dar, rogu-te, nu prea repede!

Alfonso își înghionti murgul și porni înainte, ieșind din curtea interioară închisă a castelului Arévalo, pe sub hersă, pe porțile principale.

I-am aruncat o scurtă privire dezaprobatoare lui Beatriz.

Bineînțeles, toate astea erau urzelile ei. Plictisită de regimul zilnic de lecții, rugăciuni și lucru de mână, mă anunțase în această dimineață că trebuie să facem puțin exercițiu, pentru că altfel aveam să ne transformăm în babe înainte de vreme. Stătuserăm zăvorâte prea mult timp înăuntru, spusese ea – ceea ce era destul de adevărat, căci iarna fusese deosebit de aspră anul acesta. Și, când îi ceruse permisiunea guvernantei noastre, doña Clara fusese de acord, pentru că, invariabil, pentru noi a călări însemna să luăm catârii mai bătrâni de la castel la câte o plimbare agale, de-a lungul zidurilor care înconjurau castelul, sau prin satul din vecinătate, preț de o oră înainte de cină.

Dar, după ce mă schimbasem în ținuta de călărie și mă dusesem cu Beatriz în curte, dăduserăm acolo peste Alfonso, don Chacón și doi armăsari impresionanți – daruri trimise de fratele nostru vitreg, regele Henric. Calul negru era pentru mine, spusese Alfonso. Se numea Canela[1].

Îmi înăbușisem sentimentul de neliniște care mă cuprinsese când mă urcasem pe el, cu ajutorul unui scăunel. Devenisem și mai neliniștită totuși când îmi fusese limpede că se așteaptă de la mine să încalec ca să călăresc *à la jineta*[2], în felul în care o făceau maurii, cocoțată pe șaua îngustă din piele, cu scările ridicate – o senzație nefamiliară și dezagreabilă.

– Ce nume ciudat pentru un cal! am remarcat, ca să-mi ascund spaima. Scorțișoara are o culoare deschisă, iar creatura asta e neagră ca noaptea.

---

[1] Scorțișoară, în limba spaniolă (n.red.)

[2] Ad litteram, „ca o călăreață“ (în limba spaniolă în original), anume cu scările ridicate și deci cu genunchii îndoiți (spre deosebire de stilul à la brida, „în frâu“, în care picioarele erau ținute aproape drepte în scări) (n.red.)

Canela își scutură coama și își răsuci capul cu trăsături sculpturale, gata să mă prindă de picior. Nu mi se păru un semn de bun augur pentru după-amiaza aceea.

– Beatriz, am șuierat în timp ce călăream pe câmp, de ce nu mi-ai spus? Știi că nu-mi plac surprizele.

– Tocmai de aceea nu ți-am spus, îmi răspunse ea printre dinți. Dacă ți-aș fi spus, n-ai fi venit. Ai fi zis că ar trebui să citim, sau să coasem, sau să spunem novene[1]. Orice-ai spune, din când în când trebuie să ne distrăm.

– Nu prea înțeleg cum a fi aruncată de pe cal poate fi socotită o distracție.

– Eh! Socotește-l pur și simplu un câine uriaș. E mare, ce-i drept, dar inofensiv.

– Și de unde știi, rogu-te?

– Fiindcă altfel Alfonso nu te-ar fi lăsat să-l călărești, replică Beatriz, cu o mișcare vehementă din cap ce-i dezvăluia neclintita încredere în sine, cea care o făcuse confidenta și prietena mea cea mai bună – deși, ca întotdeauna, mă găseam prinsă între amuzament și enervare atunci când mă confruntam cu personalitatea ei ireverențioasă.

Erau trei ani diferență între noi, și eram diametral opuse ca temperament. Beatriz se purta ca și când tărâmul de dincolo de porți era un spațiu vast și neexplorat, plin de aventuri promițătoare. Doña Clara spunea că atitudinea ei nesăbuită se datora faptului că mama îi murise la scurt timp după nașterea ei; tatăl o crescuse singur în Arévalo, fără supraveghere feminină. Brunetă, pe cât eram eu de blondă, voluptuoasă, pe cât eram eu de uscățivă, Beatriz era în același timp rebelă, imprevizibilă și prea deschisă pentru binele ei. Le provoca chiar și pe călugărițele de la mănăstirea Las Agustinas, unde ne duceam pentru lecții, reușind s-o distragă pe biata soră María cu nesfârșitele ei întrebări. Era o prietenă loială și deopotrivă amuzantă, veșnic entuziastă, gata să găsească motiv de veselie acolo unde ceilalți n-ar fi găsit; dar era o permanentă bătaie de cap pentru apropiații ei mai vârstnici și pentru doña Clara, care încerca în zadar să o învețe că domnișoarele bine-crescute nu se lasă pradă impulsurilor de moment de fiecare dată când li se năzare ceva.

---

[1] Rugăciuni speciale în religia catolică (n.red.)

– Ar fi trebuit să-i spunem adevărul doñei Clara, am spus, privindu-mi mâinile. Strânsesem iar frâiele și acum mă străduiam să le las mai lejere. Nu prea cred că o să socotească potrivită hoinăreala noastră călare.

Beatriz arătă drept înainte:

– Cui îi pasă de ce e „potrivit“? Uită-te în jurul tău!

Am ascultat-o, deși fără entuziasm.

Soarele asfințea, scăldând orizontul alburiu într-o lumină intensă, ca șofranul. Spre stânga noastră, Arévalo se întindea pe colina sa joasă – o citadelă întunecată cu șase turnuri și un donjon crenelat, în apropiere de târgul de provincie ce purta același nume. Spre dreapta șerpuia drumul principal care ducea la Madrid, iar de jur împrejurul nostru, cât vedeam cu ochii, se desfășura întinderea deschisă a Castiliei – un ținut nesfârșit, presărat cu câmpuri de orz și grâu, cu petice de legume și pâlcuri de pini încovoiați de vânt. Atmosfera era liniștită, aerul îmbătător plin de miresme de rășină și de o adiere de zăpadă care se topește, pe care o asociasem dintotdeauna cu sosirea primăverii.

– Nu-i așa că e spectaculos? spuse Beatriz, cu ochi strălucitori, trăgând aer în piept. Am dat din cap că da, îmbrățișând cu privirea ținutul care fusese căminul meu aproape de când îmi aminteam. Îl mai văzusem de multe ori înainte, bineînțeles, din donjonul castelului Arévalo și în timpul călătoriilor noastre anuale cu doña Clara în orașul învecinat, Medina del Campo, unde se ținea cel mai mare târg de animale din Castilia. Dar, dintr-un motiv greu de explicat, astăzi arăta altfel, ca atunci când dintr-odată observi că un tablou privit deseori a fost transformat de timp, care, întunecându-i culorile, îi conferă o nouă strălucire, accentuând contrastul dintre lumini și umbre.

Firea mea practică mă convinse că toate acestea se datorau faptului că vedeam ținutul mai de sus, cocoțată pe spinarea lui Canela, și nu pe cea a unui catâr, așa cum eram obișnuită. Cu toate acestea, ochii mă usturau de lacrimi și mi-am amintit deodată o *sala* impozantă, plină de oameni în catifele și mătăsuri. Imaginea mi se șterse din minte la fel de brusc cum venise, ca o fantomă a trecutului, și, când Alfonso îmi făcu semn cu mâna de unde călărea în față cu don Chacón, am uitat brusc că stau pe un animal necunoscut, probabil periculos, și mi-am înfipt călcâiele în coastele lui.

Canela făcu un salt înainte, aruncându-mă în față, peste gâtul lui arcuit. Din instinct, m-am prins de coamă, ridicându-mă în șa și încordându-mi coapsele. Canela răspunse printr-un sforăit mulțumit. Iuți pasul și trecu în galop pe lângă Alfonso, ridicând un vârtej de praf cafeniu.

– *Dios mio*[1]! l-am auzit pe Alfonso icnind când am trecut ca fulgerul pe lângă el. Cu colțul ochiului am văzut-o pe Beatriz gonind în urma mea, strigând la fratele meu și la uluitul don Chacón:

– Ani buni de experiență, ha?

Am izbucnit în râs.

Era minunat, exact cum îmi imaginasem că trebuia să fie dacă aș fi zburat: lăsând în urmă grijile sălii de studiu și învățatul, zidurile reci de piatră ale castelului și coșurile cu nesfârșite broderii, veșnicele frământări abia șoptite legate de bani și de sănătatea precară a mamei mele; bucurându-mă, liberă, de senzația produsă de mișcarea calului de sub mine și de peisajul Castiliei.

Când m-am oprit cu răsuflarea tăiată pe o creastă care dădea spre câmpie, gluga îmi atârna pe spate, ținută doar de panglici, iar părul castaniu deschis mi se desprinsese din cosițe. M-am lăsat să alunec de pe spinarea lui Canela și i-am mângâiat gâtul înspumat. El îmi adulmecă mâna și mă împinse cu botul, apoi se apucă să rumege niște mărăcinișuri uscate care răsăriseră printre pietre. M-am așezat pe o grămadă de pietre, urmărind-o pe Beatriz, care urca în goană coasta. Când se opri, îmbujorată de efort, am spus:

– La urma urmelor, ai avut dreptate. Chiar aveam nevoie de mișcare.

– Mișcare! spuse ea suflând greu și coborî de pe cal. Îți dai seama că tocmai i-am lăsat în urmă, într-un nor de praf, pe Alteța Sa și pe don Chacón?

Am zâmbit:

– Beatriz de Bobadilla, la tine totul trebuie să fie o competiție?

Își puse mâinile în șolduri:

– Când vine vorba să ne demonstrăm meritele, da. Dacă n-o facem noi, cine s-o facă?

– Deci vrei să ne dovedim puterile, am spus. Hmmm! Explică-mi!

---

[1] Dumnezeule mare, în limba spaniolă în original (n.red.)

Beatriz se trânti lângă mine, cu privirea ațintită spre soarele care scăpăta. În Castilia, soarele asfințea încet în această perioadă a anului, oferindu-ne o priveliște uimitoare de nori tiviți cu auriu și cer violet-sângeriu. Vântul de seară care tocmai începea să bată se prinse-n părul ei negru ciufulit; ochii expresivi, care-i trădau imediat fiecare gând, deveniră visători:

– Vreau să demonstrăm că suntem la fel de iscusite ca orice bărbat și că de aceea ar trebui să ne bucurăm de aceleași privilegii.

M-am încruntat:

– Și, mă rog, de ce ar trebui să facem asta?

– Ca să putem trăi așa cum credem de cuviință și să nu fim nevoite să ne scuzăm pentru asta – exact așa cum face și Alteța Sa.

– Alfonso nu trăiește așa cum vrea el. Mi-am îndreptat gluga, îndesându-mi panglicile în corsaj. În realitate, are mult mai puțină libertate decât crezi tu. Exceptând ziua de azi, nu prea îl mai văd, atât e de ocupat cu lecțiile de mânuire a sabiei, a arcului și cu turnirele, ca să nu mai pomenim de orele de studiu. E prinț. Se așteaptă multe de la el.

Beatriz se strâmbă:

– Da, lucruri importante, nu numai să învețe să coasă, să bată untul și să adune oile. Dacă am trăi ca bărbații, am fi libere să străbatem lumea făcând fapte nobile, precum cavalerii rătăcitori sau Fecioara din Orléans.

Mi-am ascuns emoția spontană pe care mi-o stârniseră vorbele ei. Mă autoeducasem să-mi tăinuiesc sentimentele încă de când eu, mama și Alfonso fugiserăm din Valladolid în noaptea aceea îngrozitoare, cu zece ani în urmă, căci de atunci ajunsesem să înțeleg mult mai bine ce se întâmplase. În Arévalo nu eram atât de izolați încât să nu reușesc să mai adun din când în când vești care traversau *meseta*[1] venite din reședințele regale din Madrid, Segovia și Valladolid; servitorii noștri bârfeau despre toate acestea, și era ușor să auzi dacă te prefăceai că nu asculți. Știam că, odată cu ascensiunea lui Henric la tron, curtea devenise un loc periculos pentru noi, fiind condusă de favoriții lui și de avara lui regină. Nu uitasem nici o clipă frica teribilă pe care o simțisem în noaptea aceea, a morții tatălui meu; călătoria lungă peste câmpurile

---

[1] Platou, în limba spaniolă în original; referire la Platoul Central spaniol din provincia Castilia (n.red.)

întunecate și prin păduri, evitând drumurile principale, în caz că Henric ar fi trimis soldați să ne urmărească. Amintirea mi se întipărise în minte – o lecție de neuitat că în viață schimbările se produc fie că suntem sau nu pregătiți pentru ele și că trebuie să facem tot ce putem ca să ne adaptăm, cu cât mai puțină tevatură.

– Fecioara din Orléans a fost arsă pe rug, am spus în cele din urmă. Acesta este sfârșitul măreț la care vrei să aspirăm, dragă prietenă?

Beatriz suspină:

– Sigur că nu. E o moarte oribilă. Dar mi-ar plăcea să cred că, dacă ni s-ar oferi ocazia, am putea conduce armate ca să ne apărăm țara, așa cum a făcut-o ea. Numai că, după cum stau lucrurile, suntem condamnate înainte de a apuca să ne trăim viața. Desfăcu larg brațele. Totul e la fel zi după zi, săptămână de săptămână, aceeași plictiseală! Așa sunt educate toate doamnele nobile, mă întreb? Suntem așa de lipsite de inteligență încât singurele noastre plăceri trebuie să fie să-i distrăm pe oaspeți și să-i mulțumim pe viitorii noștri soți, să învățăm cum să zâmbim între două feluri de mâncare fără să ne spunem vreodată părerea? Dacă e așa, mai bine renunțăm cu totul la partea cu căsătoria și făcutul copiilor și pornim direct spre bătrânețe și pioșenie.

Am privit-o. Beatriz punea întotdeauna întrebări pentru care nu existau răspunsuri ușoare, căutând să schimbe ceea ce fusese orânduit dinainte de a ne naște. Mă deconcerta faptul că în ultima vreme și eu începusem să-mi pun întrebări asemănătoare, măcinată de o neliniște similară, deși nu voiam să recunosc nici o clipă. Nu-mi plăcea nerăbdarea care mă cuprindea când priveam spre viitor, pentru că știam că până și eu, prințesă de Castilia, va trebui într-o bună zi să mă căsătoresc așa cum mi se va spune și să încep viața pe care soțul meu va socoti potrivit să mi-o ofere.

– Nu e nici plictisitor, nici degradant să te căsătorești și să ai grijă de soț și de copii, am spus. Aceasta a fost soarta femeii de când lumea.

– Nu faci decât să repeți ceea ce ți s-a spus, replică ea. Femeile fac copii, iar bărbații asigură existența familiei. Ceea ce te întreb eu este: De ce? De ce trebuie să avem o singură cale? Cine spune că o femeie nu poate să pună mâna pe sabie și pe cruce și să

mărşăluiască spre Granada ca să-i cucerească pe mauri? Cine spune că noi nu putem să luăm propriile noastre hotărâri și să ne conducem propriile afaceri la fel de bine ca bărbații?

– Nu se pune problema cine spune. Pur și simplu așa este.

Beatriz ridică privirea, exasperată:

– Păi, Fecioara din Orléans nu s-a măritat. N-a făcut curățenie, n-a cusut și nici n-a pregătit zestre. A îmbrăcat o armură și s-a dus la război pentru delfinul ei.

– Care a trădat-o și a predat-o englezilor, i-am adus aminte, apoi m-am oprit. Beatriz, Fecioara a fost chemată să împlinească lucrarea Domnului. Nu poți să compari destinul ei cu al nostru. A fost potirul sfânt; s-a sacrificat pentru țara ei.

Beatriz pufni cu un sunet dezagreabil, dar știam că adusesem un argument imbatabil în această dispută pe care o aveam încă din copilărie. Am rămas în aparență imperturbabilă, cum făceam în mod invariabil de câte ori Beatriz ținea predici, dar, în momentul în care mi-am imaginat-o pe zglobia mea prietenă înveșmântată într-o armură ruginită, îndemnând o armată de lorzi la război pentru *la patria*, îmi scăpă pe neașteptate un chicotit.

– Râzi de mine! strigă ea.

– Nu, nu. Mi-am înăbușit cât am putut mai bine veselia. Nu râdeam. Mă gândeam numai că, dacă s-ar fi întâmplat ca Fecioara să-ți iasă în cale, i te-ai fi alăturat fără nici o clipă de ezitare.

– În mod sigur, așa aș fi făcut. Beatriz sări în picioare. Aș fi aruncat pe fereastră cărțile și broderia și aș fi sărit pe primul cal pe care mi-ar fi căzut ochii. Ce minunat trebuie să fie să faci ce-ți place, să lupți pentru țara ta, să trăiești doar cu cerul drept acoperiș și cu pământul drept pat!

– Exagerezi, Beatriz. Cruciadele înseamnă mai multe nevoințe decât ne învață istoria.

– Poate, dar măcar am *face* ceva!

M-am uitat la mâinile ei, împreunate ca și când ar fi mânuit sabia.

– Cu siguranță ai putea să învârți o sabie cu labele alea mari ale tale, am necăjit-o.

Ea își împinse bărbia înainte:

– Tu ești prințesa, nu eu. Tu ai mânui sabia.

Ca și când ziua s-ar fi transformat pe nesimțite în noapte, mă cuprinse frigul. M-am scuturat:

– Nu cred că aș putea vreodată să conduc o armată, am spus cu glas scăzut. Trebuie să fie îngrozitor să-i vezi pe compatrioții tăi măcelăriți de dușmani și să știi că tu însuți poți muri oricând. Și nici – am ridicat o mână, anticipând protestul lui Beatriz – nu cred că trebuie să o ridici în slăvi pe Fecioara din Orléans ca pe un exemplu demn de urmat pentru noi. A luptat pentru prințul ei doar ca să sfârșească într-o moarte crudă. N-aș dori nimănui o asemenea soartă. Cu siguranță, nu mi-o doresc mie. Oricât de plictisitor ți s-ar părea ție, mai degrabă mă căsătoresc și fac copii, așa cum este de datoria mea.

Beatriz îmi aruncă o privire pătrunzătoare:

– Datoria e pentru molâi. Să nu-mi spui că nu ți-ai pus și tu întrebări. Ai devorat povestea regilor cruciați din biblioteca de la castel ca pe o bucată de marțipan.

Am râs silit:

– Ești de-a dreptul incorigibilă.

În momentul acela, Alfonso și don Chacón trecură pe lângă noi. Preceptorul avea un aer foarte supărat:

– Înălțimea Voastră, domnișoară de Bobadilla, n-ar fi trebuit să galopați așa. Ați fi putut fi rănită sau chiar mai rău. Cine știe ce primejdii se ascund în aceste ținuturi la amurg?

Simțeam teama în vocea lui. Deși regele Henric socotise potrivit să ne lase în pace în Arévalo, izolați de curte, umbra lui nu era niciodată departe de viețile noastre. Riscul de răpire era un pericol cu care mă obișnuisem de mult, pe care de fapt ajunsesem să-l ignor. Dar Chacón era foarte preocupat de ocrotirea noastră și considera orice posibilă amenințare o chestiune serioasă.

– Îmi cer iertare, i-am spus. Eu sunt de vină. Nu știu ce m-a apucat.

– Orice-a fost, sunt impresionat, zise Alfonso. Cine-ar fi crezut că ești o adevărată amazoană, scumpa mea soră?

– Eu? Amazoană? Nici vorbă. Pur și simplu i-am încercat îndemânarea lui Canela. S-a descurcat bine, nu crezi? E mult mai rapid decât ai zice după dimensiunile lui.

Alfonso surâse larg:

– Așa este. Și da, într-adevăr, te-ai descurcat foarte bine.

– Și acum trebuie să ne întoarcem, spuse Chacón. Aproape că ne-a prins noaptea. Haideți, o luăm pe drumul principal. Și de data asta fără galop, e clar?

Din nou călare pe caii noștri, eu și Beatriz îi urmam pe fratele meu și pe Chacón în amurg. Beatriz alesese să nu se prostească, am constatat cu surprindere, și călărea cuminte alături de mine. Totuși, pe măsură ce ne apropiam de Arévalo și dâre de culoarea coralului brăzdau cerul, n-am putut să nu mă gândesc la conversația noastră și să mă întreb, în ciuda împotrivirii mele, cum trebuie să fie să fii bărbat.

Capitolul 2

Castelul era pustiu – lucru nefiresc, dată fiind ora – și, în momentul în care am intrat în sala mare și am văzut că masa din centrul ei, lungă și zgâriată, nu era încă pusă pentru cină, am înțeles că ceva era în neregulă. Alfonso și Chacón rămăseseră la grajduri ca să scoată șeile de pe cai și să-i țesale; Beatriz îmi scoase pelerina, iar eu am aruncat o privire spre cămin. Focul nici nu fusese aprins măcar. Singura lumină venea de la torțele pâlpâitoare de pe pereți.

– Oare unde sunt toți? m-am mirat, frecându-mi mâinile iritate de frâie. Mă străduiam să par indiferentă. Mă așteptam să o găsesc pe doña Clara la castel cu nuiaua și cu dojenile.

– Și eu, spuse Beatriz încruntându-se. E mult prea multă liniște.

M-am întrebat dacă mama nu căzuse din nou la pat în timp ce noi fuseserăm la plimbare. Mă străbătu un val de vinovăție. Ar fi trebuit să rămân acasă. N-ar fi trebuit să ies așa de precipitat, fără să las vorbă.

Guvernanta mea intră în sală, venind agitată direct spre noi.

– Uite-o! șopti Beatriz.

Am observat imediat că îngrijorarea întipărită pe chipul femeii nu era pricinuită de noi. Dacă doña Clara fusese la început supărată pentru escapada noastră, acum altceva mai important îi luase locul.

– În sfârșit, spuse ea, pe un ton lipsit de sarcasmul obișnuit. Unde Dumnezeu ați fost? Înălțimea Sa, mama dumneavoastră, vă cheamă.

Mama mă chema. Inima începu să-mi bată cu putere; am auzit-o pe Beatriz spunând, parcă de foarte departe:

– Am fost cu Alteța Sa, doña Clara, ați uitat? Am spus că suntem…

– Știu cu cine ați fost, copilă obraznică, o întrerupse *aya*[1]. Am întrebat *unde* ați fost. Ați lipsit peste trei ore, în caz că n-ați observat.

– Trei ore? M-am uitat fix la ea. Dar nici n-am simțit… Vocea mi se stinse când privirea mea întâlni uitătura ei sumbră. S-a întâmplat ceva? Mama e…?

Doña Clara dădu din cap aprobator:

– În timp ce erați plecați, a sosit o scrisoare. A tulburat-o din cale-afară.

Mi se strânse stomacul. Am prins-o de mână pe Beatriz, dar doña Clara zise:

– Scrisoarea era de la curte. Eu însămi am luat-o de la mesager, așa că am văzut sigiliul. Omul n-a așteptat să primească răspuns; a spus că nu e nevoie. Când stăpâna a citit scrisoarea, a fost atât de supărată, că a trebuit să-i facem o infuzie de gălbenele cu rubarbă. Doña Elvira a încercat s-o facă să bea cupa, dar ea n-a lăsat pe nimeni s-o ajute. S-a dus în apartamentele ei și a trântit ușa.

Beatriz mă strânse de mână. Nu era nevoie să spună ceea ce gândeam amândouă. Dacă sosise o scrisoare de la curte, indiferent ce vești aducea, nu puteau fi bune.

– Ei bine, o scrisoare, continuă doña Clara, vă închipuiți? După zece ani de tăcere! Bineînțeles că e supărată. Am trăit aici în tot acest timp fără nici o convocare, nici o invitație, ca și când am fi rudele sărace ale neamului, o rușine care trebuie ținută ascunsă departe. Numai Carrillo a găsit de cuviință să trimită sumele promise pentru întreținerea noastră, și nici chiar el, prinț al Bisericii, nu poate să stoarcă bani de la o vistierie îndărătnică. Dacă n-am fi avut propriile vite și recolte, am fi murit de foame până acum. Și uitați-vă în jurul vostru: avem nevoie de tapiserii noi, de covoare pentru podele, ca să nu mai spun de haine. Nobilul nostru rege cunoaște acest lucru. Știe că nu putem crește doi copii numai cu aer și speranță.

Vehemența ei nu era neobișnuită; de fapt, nemulțumirile ei legate de situația noastră plină de lipsuri erau atât de frecvente, că în cele mai multe cazuri abia dacă le dădeam vreo atenție. Totuși, ca și când vorbele doñei Clara mi-ar fi smuls brusc un văl de pe ochi, am văzut zidurile sălii din jurul meu așa cum erau de fapt,

[1] Guvernantă, în limba spaniolă în original (n.red.)

pătate de mucegai și acoperite cu draperii decolorate; scândurile din podele deformate și mobilierul învechit, toate potrivite pentru o gospodărie rurală scăpătată, nu pentru reședința reginei văduve a Castiliei și pentru pruncii ei regali.

Și, cu toate acestea, era casa mea, singura pe care mi-o aminteam. Am fost surprinsă când, deodată, îmi reveni în minte imaginea aceea efemeră pe care o avusesem pe creastă, cu siluetele înveșmântate în catifea într-o sală. Se părea că nu uitasem curtea îndepărtată unde locuise pe vremuri familia mea…

Aș fi vrut să mă duc la capelă, să fiu singură o vreme, să mă gândesc. Deși rece și austeră, capela castelului îmi aducea întotdeauna mângâiere când mă confruntam cu greutăți; simplul gest de a îngenunchea și de a-mi împreuna mâinile îmi aducea alinare și concentrare, chiar dacă nu reușeam să-mi liniștesc mintea suficient ca să mă rog.

– Trebuie să te duci la ea, îmi spuse doña Clara.

Cu un suspin înăbușit, am dat din cap că înțeleg și am traversat sala spre scările care duceau la catul al doilea, cu Beatriz lângă mine. Pe culoar am dat amândouă peste doña Elvira, doamna de onoare a mamei mele, care stătea pe un scăunel. Se ridică repede.

– O, Isabela, copila mea!

Își duse la gură o mână cu pete cafenii, înghițindu-și lacrimile care stăteau să-i curgă. Biata doña Elvira era mereu gata să plângă; nu mai cunoscusem nici o altă femeie care să bocească așa de mult sau așa de des ca ea.

Mi-am pus mâna pe umărul ei slab, ca s-o liniștesc. Era o slujitoare devotată, care venise cu mama mea din Portugalia și fusese alături de ea de-a lungul tuturor necazurilor noastre. Avea o fire zbuciumată; încerca mereu s-o ajute pe mama în timpul tulburărilor ei, în ciuda faptului că nu știa ce să facă. Adevărul e că nimeni de la castel nu știa, în afară de mine.

– Nu-ți face griji! i-am spus încetișor.

Elvira își șterse lacrimile de pe obrajii ridați:

– Când a sosit scrisoarea – Sfântă Fecioară, s-o fi văzut! S-a înfuriat din cale-afară, striga și ocăra. Ah, ce scenă îngrozitoare! După care a… a trântit ușa aia, și n-am mai vrut să lase pe nimeni lângă ea, nici măcar pe mine. Am implorat-o să bea infuzia, să se odihnească și să se liniștească până te întorci tu acasă, dar m-a dat afară. Mi-a spus că nimeni n-o mai poate salva acum, numai Dumnezeu.

– Am eu grijă de ea, am spus. Du-te, pregătește încă o infuzie! Dar lasă-mă puțin înainte s-o aduci.

I-am zâmbit din nou liniștitor, urmărind-o cum se depărtează târându-și picioarele, înainte să mă întorc spre ușa de la dormitor. Nu voiam să intru. Voiam să fug.

– Aștept aici, în caz că ai nevoie de mine, zise Beatriz.

Am tras aer în piept să mă liniștesc și am apucat clanța. Încuietoarea dinăuntru fusese scoasă cu ceva timp în urmă, după ce mama se zăvorâse înăuntru în timpul uneia dintre crizele ei. Rămăsese sechestrată acolo două zile. În cele din urmă, don Chacón fusese obligat să spargă ușa ca să intre.

Am văzut urmele izbucnirii ei de îndată ce am pășit în încăpere. Peste tot pe podea erau împrăștiate flacoane sparte, hârtii, obiecte azvârlite din cufere răsturnate. Am clipit, încercând să-mi adaptez ochii la întuneric înainte de a face un pas hotărât înainte. Piciorul meu atinse ceva care se rostogoli zăngănind și, strălucind stins, lăsă o urmă udă.

Cupa cu infuzia doñei Elvira.

– Mamă? am spus. Sunt eu, Isabela.

Mirosul vag de mucegai – permanent în castelul vechi, din cauza râului care curgea sub el – îmi ajunse în nări. În obscuritate, începură să prindă contur obiecte familiare. Am distins patul dărăpănat cu baldachin, draperiile de brocart care măturau podeaua udă; gherghеful ei, fusul de tors pe un caier în fața ferestrei cu obloanele trase, vasul pentru jar neaprins și, într-o firidă, tronul ei tapisat, relicvă uitată sub baldachinul ce purta blazoanele încrucișate al Castiliei și al Portugaliei ei natale.

– Mamă?

Vocea îmi tremura. Am strâns pumnii. „N-are de ce să-ți fie teamă“, mi-am spus. Mai făcusem asta. O adusesem pe mama înapoi din prăpastie de una singură de nenumărate ori. Dintre toți cei de la castel, numai eu aveam puterea s-o calmez, s-o fac să judece rațional atunci când crizele o copleșeau. Nu mă rănise nici măcar o dată.

Am auzit foșnet de veșminte. Am scrutat umbrele din preajma patului și am reușit să-i disting silueta. Aveam o amintire îngrozitoare din noaptea în care murise tatăl meu, când crezusem că văd fantoma conetabilului.

– Mamă, sunt aici. Ieși de acolo! Spune-mi ce te-a înspăimântat așa de tare.

Ea făcu un pas înainte cu precauție. Părul ciufulit îi încadra chipul palid, iar mâinile lungi și albe îi frământau rochia:

– *Hija mia,* e aici. A venit din nou să mă chinuie.

– Nu, mamă. E doar vântul.

M-am îndreptat spre scrin. În clipa când am scăpărat cu cremenea ca să aprind lumânarea de pe el, mama strigă:

– Nu, fără lumină! O să mă vadă! O să…

Strigătul i se curmă când m-am întors cu lumânarea aprinsă, ținută în mâna căuș. Rotocoalele pâlpâitoare de lumină aruncau umbre sus pe ziduri.

– Vezi, mamă? Nu mai e nimeni aici în afară de tine și de mine.

Ochii ei verzi-albaștri, măriți, scrutau încăperea ca și când s-ar fi așteptat să-l găsească pe cel care-o chinuia pândind pe la colțuri. Eram pe punctul să fac un pas înapoi, când, deodată, mama se clătină. Am lăsat să-mi scape încetișor un oftat de ușurare, am pus lumânarea într-un sfeșnic și m-am dus s-o ajut să ajungă la un scaun. Am tras un scăunel lângă ea și i-am luat mâinile reci ca gheața într-ale mele.

– Știu că nu mă crezi, zise, și-n vocea ei se mai simțea o umbră disperată de frică. Dar a fost aici. L-am văzut lângă fereastră, holbându-se la mine, exact așa cum făcea când trăia și voia să arate câtă putere are asupra tatălui tău.

– Mamă, conetabilul Luna e mort. Crede-mă, nu e nimeni aici care să-ți facă rău.

Își trase mâna dintr-a mea:

– Cum aș putea să te cred? Tu nu știi; nu înțelegi. Nimeni nu poate să înțeleagă. Dar el *poate.* El știe că datoria trebuie plătită cu sânge.

Mi se făcu pielea de găină:

– Mamă, ce tot spui? Ce datorie?

Nu părea să mă audă:

– Nu am avut de ales, spuse. Mi l-a luat pe tatăl tău. A fost o oroare, un diavol: l-a vrăjit pe propriul meu soț, îndepărtându-l de mine. Și, cu toate acestea, pe mine m-au învinovățit. Granzii, poporul, chiar și tatăl tău – au spus că a fost vina mea. Ioan mi-a spus că ar fi vrut să moară și el în ziua aceea, ca să poată fi cu

prietenul lui iubit. Și asta s-a și întâmplat: a murit. Nici măcar n-a încercat să trăiască, nici pentru mine, nici pentru copiii lui. L-a preferat pe… pe omul acela bizar.

Nu voiam să aud aceste lucruri. Nu erau pentru urechile mele; nu eram duhovnicul ei. Dar nu mai era nimeni altcineva, și trebuia s-o liniștesc, ca să lase în cele din urmă pe cineva să aibă grijă de ea. Și, mai ales, era scrisoarea, motivul pentru care căzuse în starea aceasta. Trebuia să aflu ce conținea.

– Tata a murit din cauza unei boli, am spus poticnindu-mă. N-a fost nimic intenționat. S-a îmbolnăvit. Avea febră…

– Nu! Mama se ridică în picioare. A vrut să moară! A ales moartea ca să poată să scape de mine. Sfântă Fecioară, de aceea nu-mi găsesc liniștea, de aceea trăiesc zi de zi într-un chin nesfârșit. Dacă n-aș fi făcut-o, poate Ioan ar fi trăit. Aș fi încă regină. Am fi încă pe domeniul ce ne aparține de drept!

Ca și când le-aș fi auzit de acolo, din încăpere, îmi răsunară în urechi vorbele femeilor acelora, șoptite demult: „Lupoaica aceea. Ea l-a ucis pe Luna“.

Mama îl omorâse pe prietenul tatălui meu. De aceea credea că o bântuie fantoma lui; de aceea cădea pradă acestor teribile crize. Credea că trebuie să plătească omorul cu sânge.

M-am silit să mă ridic în picioare:

– E frig aici. Lasă-mă să aprind cărbunii în vas.

– Da! De ce nu? Aprinde focul! Sau, mai bine, adu niște torțe și dă foc castelului! Așa o să simt ce mă așteaptă în iad. Începu să măsoare din nou încăperea cu pasul. Dumnezeule mare, ce pot să fac? Cum pot să te protejez?

Se învârtea pe loc. Am înghețat, adunându-mi toate puterile. Nu urla, totuși, nu bolborosea și nici nu se zgâria, așa cum făcuse altădată. Băgă mâna în buzunarul rochiei, scoase un pergament mototolit și mi-l aruncă. L-am luat de pe podea, întorcându-mă spre lumânare. Mi-am dat seama că-mi țin răsuflarea. În timp ce citeam, se lăsă tăcerea, întreruptă numai de vaietul vântului de afară. Scrisoarea era de la regele Henric. Soția lui, regina Juana, dăduse naștere unei fiice. Botezaseră copila Joanna, după mama ei.

Mama vorbi:

– Henric a reușit imposibilul. Are un moștenitor.

Am ridicat privirea, tulburată:

– Este cu siguranță un motiv de sărbătoare.

Ea râse:

– O, da! Va fi sărbătoare! Vor celebra moartea mea. Toate lucrurile pentru care-am luptat sunt pierdute; nu am coroană, nu am curte; fratele tău Alfonso va fi dezmoștenit. Și ei vor veni. Vă vor lua pe tine și pe Alfonso. Pe mine mă vor lăsa aici singură să putrezesc, uitată de lume.

– Mamă, nu e adevărat. Scrisoarea asta nu face decât să ne anunțe nașterea copilului. Nu spune nimic despre plecarea noastră. Hai, ești istovită! Să ne căutăm împreună mângâiere.

Am strecurat scrisoarea în buzunar și m-am îndreptat spre băncuța de rugăciune. Era o alinare pe care mama mi-o insuflase de copil, un ritual pe care ajunseserăm să-l prețuim mult; ne spuneam rugăciunile împreună în fiecare seară.

Tocmai întindeam mâna spre cutia de sidef unde-și ținea mătăniile, când am auzit-o spunând:

– Nu, gata cu rugăciunile! Dumnezeu nu mă mai aude.

Am încremenit:

– Asta… asta este blasfemie. Dumnezeu ascultă întotdeauna.

Dar, în momentul acela, vorbele îmi sunau lipsite de convingere, și lucrul acesta mă îngrozi. Simțeam cum mă apasă greutatea lucrurilor pe care abia le înțelegeam, cum produce o prăpastie între noi; aproape că am scos un strigăt, când se auzi o bătaie timidă în ușă. Am găsit-o pe Elvira stând acolo cu o cupă în mână. Îmi aruncă o privire întrebătoare când i-am luat-o. M-am întors și am găsit-o pe mama iar lângă pat, privindu-mă:

– Ah, a venit uitarea mea! spuse.

– E o infuzie ca să te ajute să dormi. Mamă, te rog, trebuie să te odihnești.

M-am dus spre ea. Nu se opuse. Bău infuzia și se întinse în așternuturile mototolite. Arăta așa de bătrână, cu ochii mult prea mari pentru fața suptă, cu riduri care-i brăzdau gura altădată delicată. Nu avea decât treizeci și trei de ani, era încă o femeie tânără, dar parcă ar fi trăit o mie de ani în această fortăreață singuratică.

– Odihnește-te acum! am spus. Sunt aici. Nu te las singură. Odihnește-te, și totul va fi bine.

Pleoapele îi fluturară. Am început să fredonez încetișor un cântecel pe care îl învață toți copiii: *Duerme, pequeña mía; duerme feliz. Los lobos aúllan fuera pero aquí me tienes a mí.* „Dormi, micuța mea, dormi fericită! Lupii urlă afară, dar eu sunt aici, înăuntru."

Ochii i se închiseră. Avu o convulsie când criza se sfârși. Murmura. M-am aplecat spre ea să-i aud vorbele.

– Pentru tine am făcut-o. Pentru tine și pentru Alfonso. L-am ucis pe Luna ca să vă salvez, spuse.

Am rămas nemișcată lângă ea, transportată din nou în noaptea aceea atât de îndepărtată când fugiserăm. Valladolid. Nu reflectasem niciodată la evenimentele care ne aruncaseră în exil, dar acum înțelegeam secretul îngrozitor care sfâșia sufletul mamei mele.

Am privit-o dormind. Voiam să mă rog pentru ea; greșea, nu se putea altfel. Dumnezeu avea grijă de noi întotdeauna, mai ales în momentele noastre cele mai negre. Dar n-am putut decât să mă întreb dacă avea cumva să vină o vreme când și eu aveam să fiu împinsă la așa ceva, silită să comit inimaginabilul pentru ca apoi să fiu bântuită de faptele mele pe vecie.

Beatriz aștepta afară. Se ridică atunci când mă văzu ieșind. Fratele meu venise lângă ea.

– Am auzit că mama nu se simte bine, spuse. E...?

Am dat din cap că da.

– A fost rău. Trebuie s-o facem să se simtă bine, să stăm lângă ea. Are nevoie de noi.

– Sigur că da. Facem tot ce spui tu, zise el.

Dar știam că ar fi preferat să stea deoparte, să se ducă și să se lase furat de armele lui și de călărie. Alfonso nu înțelesese niciodată de ce mama se purta așa cum se purta, de ce îmbrățișările arzătoare și veselia ei se puteau transforma subit în violență, întocmai cum, iarna, furtunile urlă pe câmpuri. Mereu îi simțisem teama de ea și făcusem tot posibilul să-l apăr de crizele ei. Mă sărută stânjenit pe obraz. Am început să coborâm scările, iar privirea mea întâlni căutătura mirată a lui Beatriz. Scrisoarea mototolită îmi atârna ca o piatră în buzunar.

„Vor veni. Vă vor lua pe tine și pe Alfonso."

Deși, în sinea mea, aș fi vrut din toate puterile să neg lucrul acesta, știam că el putea fi adevărat.

Trebuia să ne pregătim.

Capitolul 3

În ciuda stării mele de agitație, următoarele zile trecură fără nici un incident. Ascunsesem scrisoarea regelui într-un cufăr din camera mea; bineînțeles că Beatriz întreba neîncetat de ea, până când n-am mai putut suporta și am lăsat-o s-o citească. Mă privi uimită și, probabil pentru prima dată în viața ei, fără să scoată o vorbă. N-am încurajat-o să-și spună părerea; eram prea absorbită de propriul presentiment tulburător că ne aflam în pragul unei schimbări irevocabile.

M-am dedicat mamei mele. Nu mai avu crize și nici izbucniri; deși era încă prea slabă și palidă și ciugulea din mâncare ca o pasăre, primea cu bucurie vizitele pe care i le făceam împreună cu Alfonso în fiecare după-amiază.

Am fost impresionată văzând că fratele meu își dăduse toată silința să învețe pentru ea un cântec portughez, pe care îl cântă cu plăcere, deși vocea îi tremura. Fratele meu nu avea talent muzical, și totuși, în timp ce cânta versurile cântecului din țara natală a mamei, vedeam cum fața ei se destinde și își recapătă frumusețea pierdută. Îmbrăcată într-o rochie demodată de la curte, cu degetele pline de inele lipsite de strălucire, bătea tactul pe brațele fotoliului, picioarele i se mișcau fără zgomot sub partea de jos a rochiei, urmărind pașii dansului complicat la care excelase odinioară, etalându-și talentul sub bolțile pictate ale mărețelor *salas* unde fusese cea mai puternică și cea mai căutată femeie de la curte.

Când Alfonso termină, cu bărbia ridicată și cu brațele larg desfăcute, ea aplaudă frenetic, ca și când și-ar fi dorit să umple camera cu sunetul bucuriei ei atât de rare. Apoi se întoarse spre mine:

– Dansează, Isabela! Dansează cu fratele tău!

În timp ce Beatriz alegea cântecul, ciupind coardele micului *cavaquinho*[1], m-am prins de mână cu Alfonso, mişcându-mă cu paşi studiaţi chiar şi atunci când fratele meu mă călca pe picioare şi zâmbea prosteşte, cu faţa roşie de efort.

– E mult mai uşor să mânuieşti *cañas*[2], îmi şopti.

I-am zâmbit, pentru că numai în împrejurări ca aceasta îşi trăda mândria masculină, preferând să-şi demonstreze îndemânarea călare, cu parii ascuţiţi folosiţi la vânătoare, decât să rişte să se facă de râs împiedicându-se la dans în faţa propriei familii. Însă mie îmi plăcea la nebunie să dansez. Era una dintre puţinele plăceri pe care le aveam în viaţă, şi am fost nevoită să-mi reţin lacrimile de bucurie când mama se ridică brusc din fotoliu, ne prinse pe amândoi de mână şi ne roti într-un vârtej ameţitor.

– Uite-aşa! exclamă ea, după ce ne-am recăpătat suflul. Aşa se face! Trebuie să învăţaţi să dansaţi bine, copii. În venele voastre curge sânge din Portugalia, Castilia şi León; nu trebuie să vă faceţi niciodată de ruşine în faţa curtenilor snobi ai lui Henric.

Cuvântul „curtean" dăinui în aer ca un fuior de fum înecăcios, dar mama nu păru să-şi dea seama. Radia în timp ce doña Clara, Elvira şi Beatriz aplaudau energic, iar apoi Alfonso ne delectă cu o demonstraţie de măiestrie în mânuirea sabiei, simulând fandări şi lovituri în mijlocul încăperii, în timp ce mama râdea, iar doña Clara striga la el să fie atent ca nu cumva să străpungă pe vreunul dintre câinii noştri, care se făcuseră mici de frică.

În aceeaşi seară, mai târziu, când îmi sărutam mama de culcare, după rugăciunea noastră de seară – pentru că, spre marea mea uşurare, reveniserăm la rugăciunile noastre zilnice –, ea îmi şopti:

– A fost o zi frumoasă, Isabela. Dacă aş putea să-mi amintesc numai de această zi, cred că aş fi în stare să suport orice.

Era prima oară când făcea aluzie la secretul pe care îl împărtăşeam amândouă de când avusese criza. În timp ce mă strângea în braţe, mi-am jurat să fac tot posibilul ca să alung tenebrele care îmi ameninţau familia.

Câteva zile mai târziu, mama ne anunţă că hotărâse să facem o vizită la mănăstirea cisterciană Santa Ana din Ávila. De fapt, mai

---

[1] Chitară (n.tr.)

[2] Beţe, prăjini, în limba spaniolă în original (n.red.)

fuseserăm acolo de câteva ori; după ce mama mă învățase abecedarul, luasem chiar lecții cu maicile de acolo. Era unul din locurile mele preferate; coridoarele liniștite de sub arcade, curtea interioară cu fântâna, straturile cu ierburi aromate din grădină, foșnetul veșmintelor călugărițelor pe lespezile de piatră mă umpleau întotdeauna de pace. Cucernicele surori se pricepeau de minune la cusut; cele mai renumite catedrale din regat erau decorate cu podoabele lor splendide. Îmi petrecusem mult timp în compania lor învățând arta broderiei, în timp ce le ascultam murmurul vocilor.

Doña Elvira își făcea griji că ar fi fost prea obositor pentru mama, dar doña Clara hotărî că era o idee excelentă și ne ajută să ne facem bagajele pentru călătorie.

– E exact ce-i trebuie mamei tale, îmi spuse ea. Surorile o vor face să se simtă mai bine, iar depărtarea de locul ăsta învechit se va dovedi un remediu mult mai eficace decât fierturile grețoase ale Elvirei.

Am pornit la drum înainte de ivirea zorilor, cu don Bobadilla și patru servitori. Alfonso se îmbufnase că fusese lăsat acasă în ultima clipă, sub supravegherea doñei Clara și a lui don Chacón, cu instrucțiuni clare de a se dedica învățăturii, pentru că devenise destul de indolent. Eu îl călăream pe Canela, care era grozav de încântat să mă vadă, necheza și devora cu încântare bucățelele de măr acrișor pe care i le adusesem. Mama călărea o iapă mai bătrână și mai liniștită. Vălul alb și diafan care îi încadra fața dădea strălucire tenului ei și îi accentua albastrul ochilor. Doña Elvira, care refuzase până și ideea unei călătorii cu lectica, bombănea alături pe catârul ei, iar Beatriz părea la fel de ursuză pe armăsarul său și privea mohorâtă peisajul din jur.

– Credeam că îți dorești aventură, i-am spus, ascunzându-mi zâmbetul, dar ea ripostă:

– Aventură! Nu prea văd ce aventură ne așteaptă la Santa Ana. Cred că mai degrabă doar tot niște rufărie sărăcăcioasă și supă de linte.

În ciuda faptului că probabil avea dreptate, mie gândul că mergeam la Ávila îmi făcea plăcere. În timp ce Beatriz nu se îndoia că scrisoarea ne va aduce schimbări importante, cu fiecare zi care trecea eu nu simțeam decât ușurare că o schimbare părea tot mai puțin probabilă. Cu toate acestea, știam că monotonia era intolerabilă

pentru prietena mea. Beatriz, care tocmai ieșea din adolescență, transformându-se total împotriva voinței ei într-o femeie minunată, devenise mai neliniștită ca oricând, deși nici una dintre noi nu îndrăznea să amintească lucrul acesta. O auzisem pe doña Clara șoptindu-i doñei Elvira că fetele ca Beatriz aveau nevoie de o căsătorie timpurie pentru a-și domoli sângele, dar Beatriz părea insensibilă la atențiile oricărui bărbat, ignorând fluierăturile servitorilor care se holbau la ea când treceam pe lângă ei prinse cu treburile noastre. Noaptea, în camerele noastre, își privea sânii care îi creșteau și coapsele care i se lățeau cu o tristețe nedisimulată; erau manifestări ale faptului că în curând nu avea să mai poată pretinde că nu era vulnerabilă la toate lucrurile pe care le presupunea feminitatea în plină floare.

– L-ai putea ruga pe don Bobadilla să te ducă în oraș, i-am sugerat, căutând în coburul șeii după legătura de pânză în care erau pâinea și brânza pe care doña Clara le pusese pentru noi. Cred că doña Elvira are câteva lucruri de cumpărat. Ieri a amintit ceva de niște materiale pentru rochii și pelerine noi.

– Da, iar apoi Papacan o să ne ia la o plimbare insuportabil de lentă în jurul zidurilor orașului, spuse ea. Ca și când nu le-aș mai fi văzut deja de o sută de ori.

I-am dat o bucată de pâine pufoasă, proaspăt coaptă în cuptoarele noastre.

– Hai, nu mai fi așa îmbufnată! Fața o să ți se încrețească ca un măr acru.

La auzul cuvântului, Canela ciuli urechile. L-am bătut ușor pe gât. Alfonso avea dreptate: deși catârii erau considerați cei mai buni de călărit pentru fetele nemăritate, pentru mine epoca aceea se terminase definitiv.

Beatriz se strâmbă în timp ce își mânca pâinea cu brânză. Apoi se aplecă spre mine, zicând:

– Poți să spui ce vrei, dar știu că și tu ești la fel de curioasă ca mine ce semnificație are scrisoarea de la curte. Te-am văzut cum deschideai cufărul și te uitai la ea noaptea când mă credeai adormită. Probabil că ai citit-o cam tot de atâtea ori de câte ori am văzut eu zidurile Ávilei.

Mi-am coborât privirea, întrebându-mă ce ar fi spus Beatriz dacă ar fi aflat numai cât de curioasă și îngrijorată fusesem în realitate.

– Bineînțeles că mă interesează, am replicat fără să ridic vocea, pentru ca mama, care călărea în față cu don Bobadilla, să nu audă. Dar poate că tot ce a vrut să ne spună regele a fost că regina a născut.

– Presupun că așa e. Dar nu uita, Alfonso a fost primul lui moștenitor, și mulți pretind că Henric este impotent. Poate copilul nu e al lui.

– Beatriz! am exclamat mai tare decât mi-aș fi dorit. Mama se uită peste umăr, spre noi. Mănâncă toată pâinea! am spus repede, și mama îi aruncă lui Beatriz o privire mustrătoare. De îndată ce întoarse capul, am șuierat: Cum poți spune așa ceva? Sau mai precis, de unde ai auzit asta?

Ea ridică din umeri.

– Oamenii din suită vorbesc. Și servitorii. Merg la piață; bârfesc cu negustorii. Sincer, nu prea mai e un secret. Toată lumea din Castilia nu discută decât despre asta. Spun că regina a rămas însărcinată ca să evite să pățească același lucru care i s-a întâmplat primei soții a lui Henric. Sau poate ai uitat că a anulat prima lui căsătorie cu Blanca de Navarra pentru că după cincisprezece ani nu reușise să-i facă un copil? Ea a afirmat că actul căsătoriei nu s-a consumat niciodată, dar el a spus că i s-a făcut o vrajă care l-a împiedicat să fie bărbat cu ea. Oricum, a fost îndepărtată, și a fost găsită o regină nouă și drăguță din Portugalia care să-i ia locul – o regină nouă și drăguță care din întâmplare este nepoata mamei tale și care știe că cei doi copii ai mătușii i-ar putea face într-o bună zi ce i-a făcut Henric mamei tale.

I-am aruncat o privire furioasă:

– E absurd. Eu nu dau niciodată atenție zvonurilor și ar trebui să-mi urmezi exemplul. Zău așa, Beatriz, ce-ți veni?

Mi-am luat privirea de la ea, îndreptând-o spre zidurile din ce în ce mai apropiate ale Ávilei.

Un zid impresionant, cu optzeci și opt de turnuri fortificate, construit cu sute de ani în urmă pentru a apăra Ávila de jefuitorii mauri, împrejmuia orașul într-o îmbrățișare șerpuitoare. Cetatea, aflată în vârful unui povârniș pietros fără copaci, dar presărat cu bolovani uriași, veghea cu o circumspecție implacabilă asupra provinciei care îi purta numele, cu turnurile solide ale alcazarului și ale catedralei care păreau să străpungă cerul albastru ca safirul.

Beatriz era vizibil impresionată de priveliște, în ciuda afirmațiilor ei că o mai văzuse de sute de ori până atunci. Se ridică în șa, și am văzut-o cum se îmbujorează în obraji. Speram ca emoția provocată de prezența noastră în oraș să o determine să nu mai dea glas unor zvonuri și speculații care nu ne-ar fi putut face decât rău dacă ar fi fost auzite.

Am intrat călare printr-un portal cu arcadă și ne-am îndreptat spre partea de nord-est a orașului și către mănăstire, printre sute de oameni care mergeau la treburile lor, negustori care se târguiau și căruțe care zuruiau pe pavajul de piatră. Dar eu de-abia le băgam în seamă, gândindu-mă la ceea ce spusese Beatriz. Părea că nu puteam scăpa de premoniția pe care sperasem să o las în urmă la Arévalo.

Stareța, care fusese prevenită din timp de vizita noastră, ne întâmpină în curtea mănăstirii. În timp ce don Bobadilla și însoțitorii noștri se ocupau de cai, am fost conduse în sala mare, unde ni se pregătise o masă. Beatriz mâncă de parcă ar fi fost lihnită de foame, deși de fapt nu ni se oferise decât supă de linte cu bucățele de carne de porc; apoi ieși afară cu doña Elvira, pentru a-l convinge pe tatăl ei să le ducă în oraș. Eu am rămas, alăturându-mă o vreme mamei mele în capelă. După aceea, în timp ce ea se retrase să discute cu stareța, o veche prietenă care păstorea mănăstirea prin decret regal, am pornit să colind prin grădini.

Eram înconjurată de lămâi și portocali; câteva călugărițe care lucrau pământul într-o camaraderie tăcută îmi zâmbiră scurt în timp ce mergeam pe cărarea șerpuitoare, inspirând mirosul de rozmarin, cimbru, mușețel și alte ierburi aromate. Pierdusem orice noțiune a timpului, bucuroasă să mă relaxez în soarele ce se revărsa peste terenurile bine îngrijite, al căror pământ fertil le oferea călugărițelor tot ce le-ar fi putut fi necesar, astfel încât nu trebuiseră să pășească niciodată în afara acestor ziduri binecuvântate. Mă simțeam de parcă ultimele câteva săptămâni nici nu existaseră. Aici, în Santa Ana, părea că nimic rău nu se putea întâmpla, că lumea de afară, cu complicațiile și intrigile ei, n-ar fi avut în veci cum pătrunde în acest loc al liniștii.

În timp ce mă apropiam de un zid mărginit de parcele cu zarzavaturi cultivate cu o simetrie perfectă, am privit spre biserica de alături și m-am oprit. În turla ei era o grămăjoară de rămurele

împletite – un cuib izolat, cocoțat în siguranță la o înălțime amețitoare.

– Barza e o mamă bună. Știe cum să-și apere puii, spuse o voce la urechea mea.

Am icnit surprinsă și m-am întors. M-am trezit privind o figură complet neașteptată și totuși tulburător de familiară. Mi-am amintit cum în noaptea aceea mă luase în brațe și mă dusese afară din camera tatălui meu muribund...

– Preasfinția Voastră, am șoptit.

M-am înclinat făcând o reverență, din respect pentru rangul lui de arhiepiscop. Când mi-am ridicat ochii spre el, zâmbea dezvăluindu-și dinții strâmbi, ce contrastau cu fălcile îmbujorate, buzele groase și nasul acvilin. Avea o privire pătrunzătoare, nepotrivită cu vocea plină de căldură.

– Isabela, copila mea, cât ai crescut!

Mintea mea lucra cu febrilitate. Ce căuta arhiepiscopul Carillo de Toledo la Santa Ana? Venise aici cu vreun scop, exact când se întâmplase să venim și noi în vizită? Ceva îmi spunea că era prea mult ca să fie o coincidență. Prezența lui nu putea fi întâmplătoare.

El râse înfundat.

– Arăți de parcă ai fi văzut o fantomă. Ești sigură că nu m-ai uitat?

– Nu, bineînțeles că nu, am răspuns tulburată. Iertați-mă! Numai că... acesta e ultimul loc unde m-aș fi așteptat să vă văd.

El își ridică semeț capul mare.

– Și de ce nu? Un arhiepiscop călătorește adesea pentru binele fraților săi, iar măicuțele de aici au fost întotdeauna bune cu mine. Pe deasupra, m-am gândit că cel mai bine era să mă întâlnesc cu mama ta departe de Arévalo. Tocmai am vorbit îndelung cu ea; când i-am spus că vreau să te văd, mi-a răspuns că te-ai dus în grădină.

– Mama mea? Rămăsesem cu gura căscată. Ea... știa că o să fiți aici?

– Bineînțeles. Corespondăm de ani de zile. M-a ținut la curent cu progresele tale și ale fratelui tău. De fapt, sunt surprins să te găsesc singură. Unde e fiica lui Bobadilla?

Mantia purpurie cu cruce albă se învolbură în jurul lui când se întoarse să se uite în jur, punându-și o mână deasupra ochilor.

Călugărițele care fuseseră în grădină dispăruseră; în această clipă, eram singură cu el, și omul acesta părea să domine întreaga atmosferă cu mirosul lui de lână, sudoare, cal și o aromă scumpă de mosc. Nu mai simțisem niciodată până atunci miros de parfum la un om al Bisericii; într-un anume fel, părea nepotrivit.

– Beatriz s-a dus în oraș să cumpere stofă, i-am spus.

– Ah! Zâmbetul i se lărgi. Dar mi s-a spus că sunteți nedespărțite.

– Da, am fost crescute împreună. Ea e însoțitoarea și prietena mea.

– Într-adevăr. E nevoie de prieteni, mai ales într-un loc ca Arévalo.

Apoi tăcu, cu privirea pătrunzătoare fixată asupra mea și cu mâinile încrucișate peste pântecul rotunjit.

Fără să-mi dau seama, l-am privit și eu insistent. Nu avea mâinile unui prinț al Bisericii, albe, îngrijite și catifelate. În contrast cu inelul auriu cu sigiliu, degetele îi erau arse de soare, zgâriate și cu unghii murdare, ca ale unui țăran.

Sau ale unui războinic.

Chicotitul lui sec mă făcu să-mi întorc din nou privirea spre fața lui.

– Văd că ai spirit de observație și ești și modestă. Asemenea calități îți vor fi foarte folositoare la curte.

„La curte"...

Grădina din jur se estompă ca un fragil decor pictat.

– La curte? m-am trezit spunând.

Carillo îmi arătă o bancă de piatră.

– Stai jos, te rog! Se pare că te-am alarmat; nu asta a fost intenția mea. Se apleca spre mine. Când în sfârșit vorbi, vocea de-abia i se auzea. Ținând cont de timpul care a trecut, s-ar putea să ți se pară ciudat, dar Maiestatea Sa regele și-a manifestat de curând interesul pentru tine și fratele tău. De fapt, mi-a cerut să mă asigur personal de starea voastră. Pentru asta mă aflu aici.

Inima îmi sălta sub corsaj. Am tras puțin aer în piept, încercând să-mi regăsesc cumpătul.

– După cum vedeți, sunt bine. La fel și fratele meu.

– Da. Ce păcat că infantele Alfonso n-a venit și el! Dar mi s-a spus că a rămas în urmă cu lecțiile și a fost lăsat acasă să învețe.

– Nu e chiar așa în urmă, am spus repede. Numai că uneori e mai puțin concentrat. Lui îi place în aer liber, să călărească, să vâneze și să aibă grijă de animale, în timp ce mie… mie îmi place mai mult să studiez. Sigur că și mie îmi place să călăresc, dar îmi petrec mai mult timp în tovărășia cărților decât el.

Îmi auzeam discursul incoerent, ca și când torentul de vorbe ar fi putut împiedica inevitabilul. Arhiepiscopul nu reacționă, deși mă privea cu atenție. Ceva din privirea lui insistentă mă tulbura, deși nu știam de ce. În aparență nu se schimbase deloc față de amintirile mele din copilărie – impresionant, fascinant, dar și binevoitor și de încredere; un om care o protejase pe mama când ea avusese nevoie de asta.

Totuși, îmi doream să-l văd plecat. Nu voiam să aud ce avea de spus.

Nu voiam ca viața să mi se schimbe.

– Sunt mândru că, în împrejurările date, amândoi v-ați descurcat atât de bine, spuse el. Cu toate acestea, regele nostru crede că situația voastră actuală trebuie îmbunătățită. Mai precis, a cerut să veniți să-l vizitați la curte.

Gura mi se uscase iască. Am reușit să spun cu voce scăzută:

– Mă simt onorată, bineînțeles. Dar trebuie să vă rog să-i spuneți Maiestății Sale că nu putem, de dragul mamei noastre. Suntem copiii ei și are nevoie de noi.

Timp de o clipă, arhiepiscopul tăcu. După care spuse:

– Mi-e teamă că nu e un motiv bun. N-am vrut să amintesc de asta, dar știu de… indispoziția mamei voastre. Firește că Maiestatea Sa nu știe, dar, când o va descoperi, s-ar putea să considere că starea ei e prea delicată ca să fie împovărată în continuare cu îngrijirea unui fiu și a unei fiice, amândoi adolescenți.

Îmi încleștasem mâinile aproape să-mi fărâm oasele, doar ca să le împiedic să tremure.

– Nu… nu suntem o povară pentru ea, Înălțimea Voastră.

– Nu spune nimeni că sunteți. Dar faceți parte din familia regală și ați trăit departe de curte de când fratele vostru vitreg s-a urcat pe tron. El dorește să remedieze această situație. Îmi atinse cu blândețe mâinile încleștate. Copila mea, văd că ești tulburată. Nu vrei să-ți despovărezi conștiința în fața mea? Sunt om al Domnului. Orice vei spune va rămâne un secret strict.

Nu mi-a plăcut atingerea mâinii lui grele. Incapabilă să mă abțin, am izbucnit furioasă:

– Ani de zile am trăit fără un cuvânt sau semn din partea fratelui meu, regele, iar acum dintr-odată ne vrea la curte? Iertați-mă, dar nu mă pot abține să nu-mi pun întrebări în legătură cu sinceritatea lui.

– Înțeleg. Dar trebuie să dai deoparte asemenea îndoieli. Regele nu are intenții rele în ceea ce vă privește; dorește numai ca tu și Alfonso să fiți alături de el în acest moment important al vieții lui. Nu-i așa că și tu dorești să-ți vezi mica nepoată? Iar regina e nerăbdătoare să vă întâmpine cu bucurie. O să aveți preceptori, camere noi și haine. Alfonso o să aibă propriul lui personal și servitori. E timpul ca amândoi să vă ocupați locurile în societate.

Nu spunea nimic nou, la care să nu mă fi gândit după primirea scrisorii regelui. Părea că știusem dintotdeauna că această zi ar putea veni. În ciuda tragediei care ne adusese la Árevalo, departe de lumea în care trăiserăm înainte, destinul copiilor de regi nu era să locuiască în castele reci din mijlocul pustietăților.

– Dar cu mama noastră cum rămâne? am întrebat. Ce-o să se întâmple cu ea?

– Maiestatea Sa n-o să vă despartă veșnic de mama voastră. Odată stabiliți la curte, o să trimită și după ea. Dar mai întâi infantele Alfonso și cu tine trebuie să veniți la Segovia să sărbătoriți nașterea prințesei Joanna. Regele dorește să fiți prezenți amândoi la botezul ei.

M-am uitat la el:

– Când trebuie să plecăm?

– În trei zile. Mama voastră știe; înțelege. Doña Clara și celelalte femei și servitori vor avea grijă de ea. Bineînțeles că prietena ta Beatriz poate să te însoțească, și ai voie să scrii de la curte oricând dorești. Se opri; pentru o fracțiune de secundă mi se păru că văd o oarecare ezitare în privirea lui atunci când se ridică. Regret că te-am tulburat, dar promit să am grijă de voi la curte. Vreau să aveți încredere în mine, pentru că sunt prietenul vostru. Am apărat-o pe mama voastră de-a lungul atâtor ani ca să vă poată ține cu ea la Árevalo, dar am și eu limitele mele. Până la urmă, nu sunt decât un servitor al regelui și trebuie să fac ce poruncește acesta.

– Înțeleg.

M-am ridicat și am sărutat mâna întinsă cu inel.

El îmi puse mâna pe cap.

– Scumpa mea infantă! murmură.

Apoi se întoarse și plecă, înfășurat în mantia-i largă.

„Un serviciu în schimbul altui serviciu"...

Amintindu-mi acele cuvinte misterioase rostite cu ani în urmă, m-am agățat de marginea băncii. N-o văzusem pe Beatriz intrând prin arcada deschisă a coridorului care mărginea grădina. De fapt, n-am observat-o până când m-am întors și am zărit-o înclinându-se într-o reverență când Carrillo trecea pe lângă ea. De îndată ce el dispăru, își strânse fustele și alergă la mine. În clipa în care ajunse, mi-am îndreptat umerii, deși mă simțeam atât de pierdută, încât nu credeam că mă mai țin picioarele.

– *Dios mio*! exclamă ea, respirând greu. Ăsta era arhiepiscopul Carrillo, nu-i așa? Ce voia? Ce ți-a spus? Se opri, studiindu-mi expresia. A venit după tine și după Alfonso, nu-i așa? Vă ia la curte.

Mă uitam dincolo de ea, către locul prin care arhiepiscopul dispăruse în mănăstire. Am încuviințat încet din cap. Beatriz întinse mâinile spre mine; m-am dat înapoi.

– Nu, am murmurat. Vreau... vreau să rămân singură. Te rog să pleci. Ai grijă de mama. O să vin și eu acolo în scurt timp.

M-am întors dinadins cu spatele la ea, lăsând-o cu o expresie îndurerată pe față. Era prima dată când dădeam un ordin și știam că o durea. Dar trebuia s-o fac. Trebuia s-o fac să plece.

Nu voiam să mă vadă cineva plângând.

Capitolul 4

Am rămas peste noapte la Santa Ana, în apartamentul de deasupra coridorului cu arcade rezervat oaspeților de vază. Mama avea propria ei cămăruță, în timp ce eu și Beatriz ne-am odihnit în încăperea alăturată. Nu scosesem nici un cuvânt despre întâlnirea mea cu arhiepiscopul, și nici mama sau Beatriz nu puseseră nici o întrebare, deși privirea iscoditoare a prietenei mele mă urmărise toată seara.

A doua zi, ne-am întors în liniște la Arévalo. Mama călărea în față și vorbea cu don Bobadilla, ținându-și capul sus. Nu privi nici măcar o dată în direcția mea. În clipa în care am ajuns la castel, se duse în apartamentele ei cu doña Elvira, care i se precipita pe urme, încărcată cu sulurile de materiale pe care le cumpărase din Ávila cu Beatriz.

Când eu și Beatriz am intrat în hol, Alfonso cobora scara țopăind, cu arcul și o tolbă cu săgeți atârnate pe umăr.

– În sfârșit! exclamă el, cu părul ciufulit și cu degetele pătate cu cerneală. M-am plictisit de moarte așteptându-vă. Haideți afară să tragem la țintă înainte de cină. În ultimele zile n-am făcut decât să citesc. Mă dor ochii. Trebuie să-mi întind mușchii.

Am încercat să zâmbesc.

– Alfonso, așteaptă o clipă! Am ceva important să-ți spun. Beatriz se pregătea să plece. I-am pus mâna pe braț. Rămâi! Te privește și pe tine.

I-am condus la masă. Alfonso își lăsă arcul și se așeză pe unul din scaunele tari de lemn. Se încruntă.

– Ei? Despre ce e vorba? S-a întâmplat ceva în Ávila?

– Da.

M-am oprit și mi-am înghițit nodul din gât. I-am povestit tot, urmărindu-i fața pe măsură ce pricepea ce-i spuneam. Beatriz stătea tăcută lângă mine. Când am terminat, Alfonso rămase tăcut câteva clipe înainte de a spune:

– Nu văd de ce ne-am îngrijora. O să ne facem datoria, o să participăm la botez, iar apoi o să fim trimiși înapoi.

– Nu cred că înțelegi, i-am spus, uitându-mă repede spre Beatriz. Carrillo mi-a spus că nu știe pentru cât timp vom fi plecați. S-ar putea… să nu ne mai întoarcem deloc aici.

– Ba sigur că o să ne întoarcem. Alfonso își trecu o mână prin păr. Aici e casa noastră. Lui Henric nu i-a păsat de noi până acum; nu prea cred că o să se schimbe de aici înainte. Se ridică. Așadar, mergem să tragem la țintă?

Am deschis gura să protestez, când am simțit că Beatriz îmi dă cu piciorul. Clătina din cap că nu. I-am spus lui Alfonso:

– Du-te! Noi suntem obosite. O să mergem să vedem dacă mama are nevoie de ceva.

– Bine, cum vreți.

Își luă arcul și ieși. Am scăpat un oftat obosit și m-am întors spre Beatriz.

– Nu-și dă seama ce înseamnă asta. Cum să-l protejez, dacă el nu mă ascultă?

– E încă un băiețaș, spuse ea. Ce te așteptai să spună? Lasă-l să creadă că e de bine. Lasă-l să creadă că pleacă într-o vizită și apoi se întoarce. Nu știi ce aduce viitorul. Poate că are dreptate; poate că nu va fi decât pentru o perioadă scurtă de timp. E posibil, nu-i așa? La urma urmei, până acum Henric nu l-a dorit pe nici unul dintre voi la curte.

– Da, bănuiesc că e posibil, am răspuns încet. Îmi pare rău pentru felul în care m-am purtat la Santa Ana. N-am vrut să fiu necioplită cu tine. Ești singura mea prietenă; nu aveam nici un drept să te expediez așa.

Mă îmbrățișă.

– Nu trebuie să te scuzi. Ești infanta mea. Aș merge până la capătul lumii ca să te slujesc.

– Mă simt de parcă acolo am merge, am spus, dându-mă înapoi. Trebuie să o văd pe mama.

– Atunci du-te! Eu încep să împachetez. Apoi, în timp ce mă îndreptam spre scări, continuă: Ești mai puternică decât crezi. Ține minte asta, Isabela!

Nu mă simțeam puternică în timp ce urcam scările spre apartamentul mamei. Ușa ei era întredeschisă; îi auzeam vocea sporovăind cu doña Elvira. Mă pregătisem pentru tot ce era mai rău, o scenă care să arunce în aer zidurile castelului, și totuși, câd mă văzu în ușă, se întoarse spre pânzeturile împrăștiate pe patul ei, exclamând:

– Privește, Isabela! Brocartul ăsta verde va fi perfect pentru noua ta rochie de curte. O să-ți pună în valoare frumoasa piele albă.

M-am uitat la Elvira, care ieși din cameră cu pași nesiguri și triști. Mama își făcea de lucru cu materialele, desfăcând sulurile pentru a scoate o bucată de damasc negru.

– Și la ăsta, spuse, punându-l pe ea și întorcându-se spre oglinda lipsită de strălucire. Ăsta e pentru mine. Văduvele ar trebui să poarte negru, dar nimeni nu spune că trebuie să arătăm ca niște ciori, nu?

N-am răspuns. Ea lăsă stofa să cadă pe pat.

– De ce ești așa serioasă? Nu-ți place verdele? Foarte bine, uite un albastru-cenușiu minunat. Ăsta ți-ar veni bine…

– Mamă, am spus. Oprește-te!

Rămase nemișcată, cu mâinile îngropate în maldărul de pânzeturi. Nu se uita la mine.

– Taci! șopti ea. Nici un cuvânt! În clipa asta nu pot să suport.

Am pășit spre ea.

– Știai că o să fie acolo. Pentru ce nu m-ai prevenit?

Își ridică privirea.

– Și ce trebuia să fac? Ce *puteam* să fac? Am știut din momentul în care a sosit scrisoarea și în ziua aceea ți-am spus că vor veni. Ăsta e prețul pe care trebuie să-l plătesc; e datoria mea. Dar cel puțin o să-l plătesc în condițiile mele. Carillo a avut grijă de asta.

– În condițiile tale? Am privit-o precaută. Mamă, ce înseamnă asta?

– Ce crezi? Viermele ăla de Henric n-o să-l înlăture de la succesiune pe fiul meu. N-o să așeze o bastardă mai presus de Alfonso. Orice-ar fi, fiul meu, care are sânge regal, trebuie să fie rege.

– Dar Henric are acum o fiică; o să fie declarată moștenitoarea lui. Știi că în Castilia nu se respectă legea salică; aici, o prințesă poate moșteni tronul și poate domni prin meritele ei. Prințesa Joanna va…

Mama ocoli patul, iute ca o pisică.

– Cum putem ști că e a lui, eh? Cine poate ști? Henric n-a fost niciodată recunoscut ca un bărbat potent în pat; toți anii aceștia în care a fost căsătorit fără nici un copil – granzii șușotesc că e vorba de o concepție miraculoasă; probabil că regina a fost vizitată de un înger! Izbucni într-un râs disprețuitor. Nimeni de la curte nu crede asta; nimeni nu înghite farsa asta. Toți știu că Henric e slab, se lasă condus de efebi sodomizați – un hedonist care ține pe lângă el gărzi de necredincioși și a cărui cruciadă pentru cucerirea Granadei a fost un dezastru; un prost care mai degrabă ar recita poezii și le-ar pune băieților lui turbane decât să se îngrijească de regatul lui; un încornorat care se uită în altă parte în timp ce curva de nevastă-sa se întinde cu orice lacheu atras de farmecele ei.

M-am tras înapoi, îngrozită de cuvintele ei, de răutatea triumfătoare de pe fața ei.

– În afara acestor ziduri, Castilia zace în mizerie, continuă ea. Vistieria noastră e goală, granzii au mai multă putere decât coroana, iar poporul scurmă în praf și moare de foame. Henric speră ca prin acest copil să câștige bunăvoință, dar în cele din urmă nu se va alege decât cu discordie. Granzii nu se vor lăsa ridiculizați. Îl vor sfâșia ca lupii; și, când vor fi terminat, *noi* vom pretinde tot ce ne-a luat. Ne-a ignorat, ne-a lăsat să putrezim aici, dar, în ziua în care Alfonso va purta coroana lui, va afla și Henric de Trastámara la ce risc s-a expus când ne-a tratat cu dispreț.

În minte îmi răsună glasul lui Carillo: „Barza e o mamă bună; știe cum să-și apere puii". Voiam să-mi acopăr urechile. Privirea ei o străpungea pe a mea, mocnind de furie reprimată în ani de amărăciune otrăvită și umilință. Nu mai puteam evita adevărul. Mândria rănită o făcuse pe mama să comploteze pentru uciderea conetabilului Luna, aruncându-l pe tatăl meu în ghearele unei supărări de moarte. Ambiția ei o costase totul – soțul, rangul, chiar și siguranța noastră –, însă acum credea că găsise o cale să recâștige totul, să conspire cu arhiepiscopul Carillo și cu granzii nemulțumiți împotriva legitimității noii prințese și să abată dezastrul asupra

fratelui meu vitreg. Nu înțelegea cât de mult greșea colportând asemenea calomnii îngrozitoare, crezând tot ce era mai rău despre rege și regină. În râvna ei de a proteja drepturile lui Alfonso, era gata să comploteze, să insulte, să lupte sau chiar, Dumnezeu s-o aibă în pază, să ucidă.

– Trebuie s-o facem, spuse ea. *Tu* trebuie s-o faci, pentru mine.

M-am silit să aprob din cap, chiar dacă, spre oroarea mea, simțeam cum lacrimi de neputință îmi înțeapă ochii. Refuzam să le las să curgă. Mi le-am reținut încordându-mi maxilarul, și ea îmi înțelese atitudinea; am văzut cum se oprește, încruntându-și sprâncenele, ca și când de-abia atunci își dăduse seama cât de departe mersese.

– Ar… ar trebui să-ți fie rușine, m-am auzit murmurând.

Tresări. Apoi își înălță capul și spuse calmă:

– O să-ți fac o rochie din catifea verde, cu tiv albastru cenușiu. Lui Alfonso o să-i fac o haină din satin albastru.

Și se întoarse într-adins spre pânzeturi, ca și când eu aș fi încetat să exist.

Am ieșit din încăpere și nu m-am oprit până când n-am ajuns în camera mea, trântind ușa de perete. Beatriz se întoarse tresărind: împacheta hainele într-un cufăr de piele țintuit cu alamă.

– Ce este? spuse, în timp ce eu mă agățam de cadrul ușii. Ce s-a întâmplat?

– E nebună, am spus. Crede că-l poate folosi pe Alfonso împotriva regelui, dar n-o să-i meargă. N-o s-o las. O să-mi apăr fratele până la ultima suflare.

În curte, servitori în livrea ne încărcau bagajul în căruțe. Câinii noștri de la castel lătrau și săreau după Alfonso, simțind, așa cum fac animalele, că era pe cale să se producă o schimbare inexorabilă. Alfonso se ocupase mereu de îngrijirea câinilor: îi lua cu el când pleca la vânătoare sau să călărească, îi hrănea și se asigura că au adăpost. L-am văzut cum se oprește și își mângâie favoritul, un ogar mare și flocos numit Alarcon. Din ușile castelului, acolo unde stăteam, observai brusc cât de mic și vrednic de milă era personalul nostru, în comparație cu alaiul impresionant care forfotea prin fața mea, trimis de Henric să ne însoțească la Segovia.

Arhiepiscopul Carillo nu venise. Își trimisese nepoții în locul lui: marchizul de Villena împreună cu fratele său, Pedro de Girón. În timp ce Villena era un nobil de prim rang și favorit al regelui, Girón era șeful ordinului monastic Calatrava, unul dintre cele patru ordine războinice întemeiate cu secole în urmă pentru a lupta cu maurii. Deși ambii dețineau puteri și bogății considerabile, deosebirea dintre ei era uriașă; de fapt, singurul lucru care părea să-i asemene ca frați era aroganța.

Villena, dotat cu o constituție zveltă, avea părul negru tăiat drept chiar deasupra sprâncenelor; era frumos într-un fel ușor sinistru, cu un nas prelung și niște ochi galben-verzui ciudați, și mai tulburători din cauza privirii lor reci. Intrase călare în curtea noastră și se strâmbase cu un dispreț evident la vederea găinilor și a câinilor care hoinăreau pe aici, a porcilor și a oilor din țarcuri, a baloților de fân aranjați pe lângă ziduri și a grămezii de gunoi unde aruncam resturile la fermentat, pentru a le folosi apoi în livezi.

Alături de el, călare pe un cal de luptă negru care făcea ca orice cal pe care îl văzusem până atunci să pară pitic, urmat de bărbați în uniforme purpurii și aurii, se afla Girón – un uriaș cu o față brăzdată de vinișoare roșii și cu o barbă neagră sălbatică, cu ochii ca mărgelele, de o culoare nedefinită, adânciți în fața cărnoasă, și cu o gură la fel de murdară precum grămada de gunoi. Sări de pe calul său – cu o oarecare agilitate ținând cont de statura lui – și urlă o înjurătură:

– *Miserables hijos de puta*[1], mișcați-vă!, și continuă să le dea ordine însoțitorilor, mișcându-și sălbatic mâinile de mărimea unor jamboane.

Doña Clara care stătea lângă noi înțepeni.

Când Villena ajunse în fața noastră, se transformă cu totul. Se plecă adânc, cu o deferență exagerată, deasupra mâinii mamei mele, spunând că nici măcar timpul nu îndrăznise să se atingă de frumusețea ei. Mama îi răspunse cu un zâmbet și o fâlfâire din pleoape; mie îmi părea caraghios, așa cum își rostea galanteriile cu o voce neplăcută, nazală și metalică. Individul, îmbrăcat în catifea duhnea atât de tare a ambră, încât, atunci când simții mirosul, aproape că mă înăbușii. Rafinat și curtenitor, cu mișcări

[1] Pui de cățea nenorociți, în limba spaniolă în original (n.red.)

elegante studiate, părea că exersase ore întregi în fața oglinzii, perfecționându-și arta fățărniciei. Mie nu-mi acordă nici o atenție; de-abia îmi remarcă prezența, înclinându-se imperceptibil în direcția mea înainte de a se întoarce spre fratele meu, ca și când ar fi fost vrăjit. Îl privi atât de intens pe Alfonso, încât fratele meu se foi în haina lui nouă și țeapănă.

Villena se întoarse din nou către mama și-i spuse cu voce cântată:

– Frumusețea infantelui vă flatează o dată-n plus, Înălțimea Voastră. Nimeni nu s-ar putea înșela în privința faptului că este un prinț de sânge regal pur.

Rezistai tentației de a-mi da ochii peste cap. Alfonso îmi aruncă o privire nedumerită. Zâmbetul mamei se lărgise.

– *Gracias, Excelencia*[1], spuse ea. Dumneavoastră și fratele dumneavoastră doriți vin? Am deschis un vin vechi special pentru dumneavoastră.

Cu pași grei, Girón care ajunsese la noi în acest timp, cotropindu-ne cu duhoarea lui de sudoare, se uită cu jind la Beatriz, înainte ca ochii porcini să-i cadă asupră-mi. Rânji, dezvelindu-și dinții înnegriți. Îmi ținui respirația când mâna lui mătăhăloasă o cuprinse pe a mea, ridicând-o la buze.

– Infanta, mârâi el.

Îmi strângea mâna atât de tare, încât nu mi-o puteam elibera. Începusem să mă tem că o să-mi zdrobească degetele ca pe oasele de pui, când doña Clara păși intenționat între noi cu carafa și pocalele, și oferta ei șireată îi abătu rapid atenția lui Girón, care-mi dădu drumul cu un mormăit, alegând vinul.

Ceva târziu, după ce Girón golise carafa și Villena luase la pas sala noastră cu o privire în care se citea o veselie cu greu ascunsă la adresa mobilelor noastre „demodate", cum le numi el, se întoarseră amândoi să-și supravegheze oamenii.

Atunci mama mă trase deoparte.

– Villena a început ca simplu paj dar s-a ridicat și a ajuns unul dintre cei mai influenți nobili ai Castiliei. Henric ascultă de el, deși se pare că a fost înlocuit ca favorit, iar fratele său Girón, ca șef al ordinului Calatrava, comandă mai mulți servitori decât coroana.

---

[1] Mulțumesc, Excelență, în limba spaniolă în original (n.red.)

Acești oameni trebuie cultivați, Isabela. Granzi ca ei vor avea grijă de interesele noastre și vor lupta împotriva fratelui tău care ne-a dezmoștenit.

M-am uitat fix la ea. Alfonso și cu mine eram gata să ne părăsim căminul. Cum se putea aștepta să-mi însușesc lecții despre intrigi în acest ultim ceas? Îmi făcusem plinul de sfaturi din partea ei și a doñei Clara. Capul mi se învârtea deja după săptămâni de avertismente despre corupția de la curte, despre natura promiscuă a favoriților fratelui meu și despre moravurile ușoare ale reginei; despre intrigile curtenilor și ambițiile periculoase ale nobililor. Numele granzilor din Castilia, legăturile și apartenența lor la diverse clanuri îmi fuseseră băgate în cap asemeni catehismului până într-o seară când, după ce părăsisem camera mamei mele, izbucnisem furioasă față de Beatriz că n-o să mă înjosesc niciodată să ascult prin găurile cheilor sau să mă ascund după draperii. Beatriz aprobase cu un gest al capului și replicase practică:

– Bineînțeles că nu. Cine a mai auzit de o infantă a Castiliei care să se poarte ca un spion de rând? Lasă acest lucru în seama mea.

Acum o priveam cum dădea valizele noastre unui slujitor și nu aveam nici o îndoială că era pregătită pentru această sarcină. Încă de când aflase de plecarea noastră fusese cuprinsă de un vârtej de nerăbdare, îndeplinindu-și îndatoririle voioasă și încrezătoare, ca și când ne-am fi pregătit de sărbătoare. Exersase de câteva ori pe zi regulile de comportament (era groaznică la reverențe) și, spre indignarea doñei Clara, declarase că mai degrabă ar fi învățat să folosească o sabie. Singurul regret pe care îl exprimase până acum era că îl părăsea pe tatăl ei; don Bobadilla va rămâne aici cu mama mea. Îi admiram curajul, chiar dacă mi se părea că avea să aibă probabil parte de o surpriză neplăcută. Una era să tânjești după aventură și cu totul altceva să te trezești în vârtejul ei.

Stăteam amândouă în ușa de la intrare a castelului, așteptându-l pe Alfonso, care se dusese să lege câinii, pentru ca aceștia să nu se ia după noi. Suporta totul cu stoicism dar bănuiam că nu era atât de încrezător pe cât pretindea, deși acceptasem sfatul lui Beatriz și nu mai amintisem nimic despre temerile mele. Întâlnirea cu Villena fusese primul contact al lui Alfonso cu un personaj de la curte; bănuiam că acest lucru îl tulburase. Se părea că începuse să înțeleagă cam cum aveau să decurgă lucrurile după plecarea noastră.

Cu toate acestea, tipic pentru Alfonso, își luase o față curajoasă.

– Marchizul spune că ar trebui să plecăm curând, dacă vrem să ajungem la Segovia înainte de căderea nopții.

Aprobai din cap și mă întorsei către mama mea, care stătea pe un scaun, învelită în șalul ei și cu mâna plină de inele la gât. Vântul tot mai puternic îi flutura vălul și îi dezvelea cârlionții albi-argintii de la tâmple. Alfonso se ridică în vârful picioarelor să o sărute pe obraz. Expresia feței ei se îndulci; lacrimile îi umeziră ochii în timp ce îl strângea la piept. O auzii spunând:

– Ești un infante de Trastámara. Să nu uiți asta niciodată!

El se dădu într-o parte.

O sărutai și eu pe obraz.

– *Adiós*, mamă! Dumnezeu să te aibă în pază! O să-ți scriu cât de repede.

Ea înclină scurt din cap.

– Și pe tine, *hija mia*. Să fii sănătoasă. Mergi cu Dumnezeu.

Mă întorsei către guvernanta mea. Nu-mi aminteam nici o zi în care doña Clara să nu mă fi sprijinit și îndrumat, să nu fi vegheat asupra mea, ferindu-mă de rău. Dar nu mă așteptam la nici o manifestare exterioară din partea ei, și nici ea nu m-ar fi iertat dacă aș fi făcut așa ceva. Totuși, când ne-am îmbrățișat, îi simții trupul voinic tremurând și nervozitatea din voce când îmi spuse:

– Amintește-ți tot ce te-am învățat! Amintește-ți că nu trebuie să cedezi în fața pasiunii. Te-am protejat cât am putut. Acum, trebuie să demonstrezi lumii cine ești.

Când îmi dădu drumul din brațe, grozăvia plecării mă copleși. Aș fi vrut să cad în genunchi, să o implor pe mama să mă lase să rămân. Dar fața ei nu exprima nici o remușcare, așa că mă îndreptai spre Alfonso dorindu-mi să-l prind de mână și să nu-i mai dau drumul niciodată.

Don Chacón, care, spre marea mea ușurare, ne însoțea la curte, ne conduse apoi spre caii noștri, care așteptau. Girón mă ajută să încalec pe Canela, apoi își ocupă locul în suită și mormăi de pe armăsarul său:

– E un ponei frumos. Dar până la Segovia este drum lung, și nu avem timp să-i oblojim copitele. N-ai vrea mai bine să călărești cu mine? E loc destul pe șaua mea.

– Canela e mai puternic decât pare, răspunsei luând frâiele. Și e un dar din partea regelui.

Pe fața lui Girón se așternu o umbră. Se îndepărtă de mine și le strigă însoțitorilor să se miște. În timp ce ne îndreptam încet spre porți, Alfonso veni călare lângă mine. Am rezistat imboldului de a mă uita în urmă, îndreptându-mi privirea înainte, când deodată, Alarcon, câinele lui Alfonso, se eliberă din lanț și țâșni înainte, lătrând îndârjit.

Villena ridică cravașa. Alfonso strigă:

– Nu, nu-l loviți!

Marchizul se încruntă și dădu pinteni calului să pornească în galop, lăsându-l pe Alfonso să poruncească:

– Nu, Alarcon. Du-te înapoi! Flutură din mână, arătând spre castel: Du-te acasă!

Câinele scânci, și rămase șezând. Alfonso mă privi; de această dată, nu-și putea ascunde nedumerirea din privire.

– Nu înțelege. Crede că plecăm pentru totdeauna. Nu plecăm pentru totdeauna, nu-i așa, Isabela? O să ne întoarcem, nu-i așa?

Clătinai din cap. Trecuse timpul să fie cruțat.

– Nu știu.

Deși nici unul dintre noi nu privi înapoi, amândoi știam că Alarcon rămăsese șezând la porțile castelului și ne privea trist cum dispăream pe câmpia stearpă.

Capitolul 5

Până atunci nu călătorisem niciodată mai departe de Ávila și după ce am lăsat în urmă *meseta* înaltă, melancolia lui Alfonso începu să se risipească, fiind captivat de schimbarea de peisaj și de curiozitatea lui înnăscută pentru orice noutate. Întinderea galben-brună cu care crescusem lăsase încet locul unui peisaj înfloritor, dominat de pâlcuri de pini, chei maiestuoase, văi udate de pâraie și pajiști pe care mulțimi de căprioare țâșneau ca niște fulgere roșcate, făcându-l pe fratele meu să se încordeze în șa.

– Ai văzut cerbul ăla? Era uriaș! Probabil că se vânează excelent pe aici.

– Într-adevăr excelent, spuse Villena cu voce cântată. Regele nostru vrea să-i prezinte personal Înălțimii Voastre varietatea vânatului nostru. Mistreți, căprioare, urși: pe toate le vânează. Maiestatea Sa este expert la vânătoare.

În timp ce vorbea, îi aruncă o privire fratelui său, care mânca ceva. Girón mormăi:

– Da, îi place într-adevăr să vâneze. Este maestru în mânuirea arcului.

Râsul înfundat al lui Villena avea un subînțeles neplăcut; simțeam că transmitea ceva nespus între el și fratele lui, ceva fals, dar îmi păstrai zâmbetul pe buze. Alfonso exclamă:

– Urși! N-am mai vânat urși până acum.

În jurul nostru, peisajul se desfăcea ca o tapiserie înverzită, presărată cu fortărețe din piatră cenușie și roșcată. Știam că multe dintre aceste castele aparțineau granzilor castilieni și fuseseră ridicate inițial ca bastioane în timpul Reconquistei, războiul de secole împotriva maurilor. Acum, când necredincioșii fuseseră respinși în ținutul lor muntos din Granada, castelele acestea

rămăseseră niște simboluri puternice ale imensei puteri deținute de nobilime, ale cărei bogăție și număr de supuși le eclipsau pe cele ale regelui.

Dar, când trecurăm prin cătunele adăpostite în umbra castelelor, unde corpurile bandiților atârnau în ștreanguri, cu mâinile și picioarele tăiate, începui să mă simt foarte tulburată. Pe câmpuri trudeau țărani cu ochii înfundați în orbite și cu capetele plecate. Vite costelive pășteau iarba țepoasă. Coastele le străpungeau pielea lăsată, acoperită de mizerie și muște. Alături de părinți lucrau copii gălbejiți; chiar și bătrâni în haine zdrențuite stăteau pe treptele de la intrare ale caselor, dărăcind lână, sau se târau cărând legături de vreascuri. Peste tot plutea o disperare evidentă, ca și când fiecare zi ar fi fost o eternitate dintr-o viață în care nu era loc de bucurie, alinare sau liniște.

La început, crezui că această parte a Castiliei fusese bântuită de ciumă. Zvonurile despre îngrozitoarea boală ne determinaseră întotdeauna să zăvorâm porțile la Arévalo și să rămânem acolo până când trecea pericolul, așa că nu știam cum arăta de fapt boala. Când mă încumetai să întreb pentru ce arătau oamenii aceștia atât de jalnic, Villena spuse:

– Sunt morți de foame, ca toți cei de teapa lor. Boala țăranilor este lenea. Dar nu trăim vremuri de belșug; taxele trebuie plătite. Cei care nu o fac știu ce-i așteaptă.

Se îndreptă spre o spânzurătoare din apropiere, unde atârna un cadavru în descompunere.

– În Castilia nu tolerăm revoltele.

Girón izbucni în hohote de râs. Privii în jur și nu-mi venea să cred.

– Dar tocmai am străbătut hectare de pământ nelucrat. Pentru ce săracii nu pot semăna acolo ca să-și câștige traiul?

– Înălțimea Voastră are multe de învățat, spuse Villena glacial. Pământul nelucrat, cum îl considerați dumneavoastră, le aparține granzilor. Este destinat plăcerilor lor, și nu pentru ca vreun țăran să-l fărâme cu sapa și cu boii și să-l împartă cu odraslele lui mucoase.

– Tot pământul acela? Le aparține în întregime nobililor?

Înainte ca Villena să poată răspunde, Girón pufni:

– Ar trebui să fie și mai mult. N-ar fi trebuit ca propriii noștri servitori să păzească orașele astea ca niște vizuini de șobolani dacă n-am fi fost obligați la un compromis, pentru că regele a spus că

primim dări de la ei. Se bătu cu pumnul în piept. Eu n-am fost de acord, am spus să-i lăsăm să se apere singuri; dar lașii ăia din consiliu au fost mai mulți.

Simțeam cum mi se înfierbântă obrajii, și-mi întorsei privirea de la fața lui disprețuitoare. Beatriz se încruntă la mine, ca și când mi-ar fi spus că astea erau probleme imposibil de înțeles pentru noi. Dar eu înțelegeam. Îmi aminteam ce îmi spusese mama despre lăcomia nepotolită a granzilor și despre consimțământul fratelui meu vitreg de a face orice ca să-i țină sub control. Mama nu exagerase, era evident că regatul fusese dat pe mâinile lor.

În această clipă, Arévalo îmi părea mai îndepărtat ca niciodată. Aproape scosei un strigăt de ușurare când, în sfârșit, am zărit în depărtare culmile întunecate ale Sierra de Guadarrama, încadrând turlele luminate de soare ale Segoviei. Orașul se întindea în spatele zidurilor fortificate, între niște dealuri splendide, tăiate de râurile Eresma și Clamores, și era vegheat de alcazarul mândru de pe promontoriul lor. În timp ce ne apropiam de una din cele cinci porți ale orașului, văzui schelăria care acoperea partea din față a turnului fortificat din alcazar, Torre de Homenaje.

Villena spuse:

– Înălțimea Sa arhiepiscopul v-a pregătit un loc în care să stați în *casa real* din apropierea alcazarului. Oftă cu o oboseală prefăcută. Regret că, din pricina planurilor de restaurare ale regelui și a suitelor granzilor, nu mai sunt camere în castelul propriu-zis.

Îmi ascunsei ușurarea, chiar dacă observai că Beatriz își strânsese buzele, trădându-și dezamăgirea că nu vom locui chiar în inima curții. Eram obosită de călătorie și de ideile care mă tulburau. Spre deosebire de ea, eu preferam să-mi adun gândurile într-un loc retras, înainte să fim aruncate în vârtejul vieții de la curte.

Intrarăm în vacarmul unui oraș de două ori mai mare decât Ávila și cu o populație de trei ori mai mare. Străzile erau înguste, pavate cu piatră sau cu lut; în timp ce călăream cu Beatriz în spatele lui Alfonso, zgomotul potcoavelor cailor noștri se izbea de zidurile clădirilor de lângă noi. Eram înconjurați de Villena, Girón, Chacón și ceilalți slujitori. În aerul greu se amestecau mirosul de balegă, de fum, de mâncare gătită, de piei tăbăcite, duhnitoare, și de fierărie; trebui să fiu foarte atentă ca să-l opresc pe Canela să o ia la trap din pricina strigătelor trecătorilor. Însoțitorii noștri ne deschideau calea, folosind halebarde pentru

a împrăştia pe oricine ne stătea în cale. Unii locuitori ai oraşului se opreau să se holbeze la noi în timp ce treceam călare, şuşotind între ei cu mâinile la gură.

Oare ce își spuneau, mă întrebam; ce vedeau? O adolescentă al cărei păr se desfăcuse, atârnând liber sub voal, și un băiat ca de la țară, cu pământ sub unghii – asta trebuie să fi văzut: doi nevinovați aduși într-o lume căreia nu-i aparţineau.

Aruncai o privire către Villena. Călărea relaxat, înfăşurat în mantia lui tivită cu auriu, cu capul sus, de parcă ar fi vrut să evite duhoarea străzii. Ca și când ar fi simțit că îl scrutam, își întoarse către mine ochii galbeni, fixându-mă cu privirea. Trecurăm pe sub o poartă în stil mudéjar[1], cu dantelărie de piatră, pătrunzând în curtea palatului, unde Carrillo ne aştepta cu sprâncenele încruntate.

– Ați întârziat, spuse în timp ce descălecam. Maiestatea Sa a cerut să-i vadă pe infanți diseară. Îmi adresă în grabă un zâmbet. Trebuie să te grăbești, draga mea. Suntem aşteptaţi în alcazar într-o oră.

– Sper să avem timp pentru o baie, îi șoptii lui Beatriz.

Era gata să-mi răspundă când un bărbat zvelt, de înălţime mijlocie apăru din palat. Purta o haină de catifea neagră, nu foarte lungă, impecabil croită, ușor evazată în talie, care îi punea în evidență picioarele elegante în pantaloni brodaţi. Se plecă în fața noastră și vorbi cu o voce melodioasă de curtean:

– Sunt Andrés de Cabrera, guvernator al alcazarului din Segovia. Am onoarea de a o însoți pe Alteța Sa la apartamentele ei.

Mă făcu imediat să mă simt în largul meu. Trăsăturile lui serioase, părul care i se rărea și ochii căprui adânciți în orbite îmi aduseră aminte de Pedro de Bobadilla, tatăl lui Beatriz, deși Andrés de Cabrera era cu mulți ani mai tânăr. Nici Beatriz nu rămăsese insensibilă la apariția lui; se lumină la față și spuse:

– Vă suntem foarte recunoscătoare pentru ajutor, don Cabrera.

– Plăcerea e de partea mea. Vă rog, veniți pe aici!

Abia atunci îmi dădui seama că Alfonso nu era cu noi. Privii dincolo de servitorii care ne luau bagajele și-l văzui pe Carrillo ducându-l pe fratele meu în direcția opusă. Don Chacón mergea îndatoritor după ei, cărând cufărul lui Alfonso.

---

[1] Stil arhitectonic şi decorativ inspirat din arta maură, dezvoltat în Spania în secolele al XII-lea–al XV-lea (n.red.)

Teama îmi strânse inima.

– Unde se duce fratele meu? întrebai.

Deși încercam să par calmă, se simți panica din vocea mea.

Cabrera se opri.

– Înălțimea Sa are propriile camere, bineînțeles. Îmi zâmbi binevoitor. Nu vă faceți griji, Alteță! Îl veți vedea la banchet.

– Oh. Mă forțai să scot un chicotit. Desigur, ce prostie din partea mea.

Exista o logică; acum eram la curte, și Alfonso trebuia să locuiască potrivit rangului său. N-o să mai fie doar la câteva uși distanță; n-o să ne mai putem întâlni aproape imediat. Dar faptul că ne despărțiseră așa de neașteptat nu-mi dădea pace în timp ce ieșeam din palat către întortocheata *casa real* de alături, cu Beatriz lângă mine. Trecurăm pe sub arcade armonioase care dădeau spre patiouri chihlimbarii, iar tocurile noastre au răsunat pe podelele lustruite, placate cu dale de jasp și verzi ca smaraldul, ale unor *salas* abundând în dantelării de alabastru. După zgomotul orașului, liniștea era magnifică, subliniată de susurul clar ca diamantul al apei în fântâni nevăzute și de foșnetul mătăsos al rochiilor noastre.

Mă întrebam dacă voi fi vreodată în stare să-mi găsesc drumul singură prin acest loc, când intrarăm într-o încăpere spațioasă cu ferestre arcuite, încadrate de persiene din lemn sculptat care se deschideau către o grădină vastă. Undeva în apropiere se auzi răgetul înfundat al unui animal. Am tresărit.

– Ce e asta?

Cabrera îmi zâmbi din nou.

– Leoparzii Maiestății Sale; probabil sunt flămânzi. E aproape ora mesei.

– Leoparzi? îngână uimită Beatriz. Regele ține aici animale sălbatice?

– Numai doi, spuse Cabrera. Și vă asigur că sunt bine închiși și hrăniți. La pavilionul lui din pădure de la El Balacin, la poalele colinelor, are mult mai mulți lei și urși, precum și păsări mari și ciudate din Africa și o varietate de alte animale. Maiestatea Sa este un mare iubitor de animale; aici, el se ocupă de obicei personal de leoparzi, dar în seara asta îmi revine mie această îndatorire.

– Și vânează cu aceste animale?, întrebai, mirându-mă de cât de aproape de camerele mele se găseau acești leoparzi. Am auzit că este foarte pasionat de vânătoare.

Cabrera arăta mirat.

– Dimpotrivă, Maiestatea Sa vânează rar și niciodată cu animalele lui. Detestă vărsarea de sânge; a interzis chiar și coridele în Segovia.

– Nu sunt lupte cu tauri?

Beatriz îmi aruncă o privire; îl auzise pe Villena spunându-i lui Alfonso că Henric voia să-i dezvăluie plăcerile vânătorii. Se pare că marchizul ne păcălise. Ceea ce mă făcu să mă întreb ce alte neadevăruri ne mai spuseseră el și necioplitul lui frate, deși mă bucuram în sinea mea că lui Henric nu-i plăceau luptele cu tauri. Și mie îmi displăceau profund; nu reușisem să înțeleg niciodată cum pot să-i facă plăcere cuiva sângele și pandemoniul din arenă. Deși fusesem crescută la țară, unde animalele erau sacrificate frecvent pentru a fi mâncate, mi se părea anormal să transformi suferința unui animal într-un spectacol pentru plăcerea gloatelor.

– Camerele lui Alfonso sunt departe de ale noastre? întrebai în timp ce îmi dădeam jos pelerina.

– Nu prea departe, răspunse Cabrera. Alteța Sa va locui în alcazar, care este destul de aglomerat acum. Înălțimea Sa arhiepiscopul a crezut că este cel mai bine ca dumneavoastră să locuiți într-un loc mai retras. Totuși, dacă nu vă plac aceste camere, aș putea încerca să vă fac rost de unele mai apropiate de ale infantelui. Din păcate, vor fi mai mici. Toate camerele încăpătoare sunt ocupate în prezent de granzii care au venit s-o vadă pe noua prințesă.

– Nu, răspunsei, nu vă deranjați! Camerele îmi convin.

Se dădu la o parte, și doi bărbați aduseră cuferele noastre cu haine și le puseră pe podeaua cu dale.

– O să găsiți un lighean cu apă proaspătă și ștergare pe lavoarul de la fereastră, Înălțimea Voastră. Regret că la ora aceasta nu se poate face o baie caldă dar mâine o să mă ocup de asta.

– Ar fi minunat. Înclinai din cap. Mulțumesc. Sunteți cât se poate de amabil.

– Nu e nevoie să-mi mulțumiți, preaiubită infantă. Este o onoare să vă slujesc. Vă rog să nu ezitați să mă solicitați dacă aveți nevoie de ceva. Sunt la dispoziția dumneavoastră. Se înclină. Și a dumneavoastră, domnișoară de Bobadilla; bineînțeles că sunt și la dispoziția dumneavoastră.

După ce plecă, mă amuză să o văd pe Beatriz roșind.

– Ce bărbat drăguț, spuse ea, dar nici nu i-am spus numele meu, nu-i așa? De unde îl știa?

Nu-i răspunsei. Nu mă mai gândeam la Cabrera, în care simțeam că putem avea încredere, ci la Villena.

– Beatriz, de ce crezi că ne-a mințit marchizul? La început a spus că regele este expert la vânătoare, ceea ce nu este adevărat dacă te iei după Cabrera, iar apoi a spus că nu mai sunt camere pentru noi în alcazar. Niște minciuni neînsemnate; nu prea le văd rostul.

– Neînsemnate poate în aparență. Beatriz îmi desfăcu șireturile rochiei, mi-o scoase și mă lăsă în cămașă și ciorapi. Dar cu prima minciună i-a câștigat atenția lui Alfonso iar cu următoarea practic l-a despărțit de noi. Și, după cum a spus și Cabrera, *Carillo* hotărâse ca tu să locuiești aici, de dragul intimității. Nu s-ar putea să fie mai puțin din pricina intimității și mai mult pentru că dorește să vă țină pe tine și pe Alfonso la distanță?

Nu fusei încântată de această remarcă inteligentă. O lăsai pe Beatriz să scotocească prin cufăr după rochia mea și mă dusei să-mi spăl praful de pe față și de pe gât cu apa cu miros de lavandă din lighean, reflectând la ce altceva știam. În cazul în care Carillo și Villena căutau să ne țină despărțiți pe mine și pe Alfonso, când știau că eu și fratele meu crescuserăm împreună, o făceau fie din cruzime, fie din alte motive mai sinistre. Tocmai sosiserăm; căutau deja să-l atragă pe Alfonso în urzelile lor? Și lucrau mână în mână?

Luai un prosop și eram gata să-i împărtășeșc gândurile mele lui Beatriz, când de afară se auzi zgomot de voci. Înainte să pot face o mișcare, ușa se deschise larg și un grup de femei năvăli înăuntru.

De la zece ani nu mă mai dezbrăcasem în fața nimănui, cu excepția lui Beatriz. Nici chiar doña Clara nu îndrăznea să intre peste mine fără să bată, și am rămăsei prostită în timp ce femeile se agitau prin încăpere ca niște păsări fantastice, rostind cuvinte de neînțeles pentru mine în starea de uimire în care mă aflam. Rochia mea nouă pentru curte, făcută din catifeaua verde cumpărată din Ávila, fu smulsă din mâinile lui Beatriz și trecută de la una la alta. Una dintre femei scoase un cloncănit de dezaprobare. Alta râse. În timp ce râsul lor îmi sfredelea urechile, Beatriz le smulse rochia.

– Vă rog, e nouă, o auzii spunând, și bineînțeles că are și mâneci detașabile. Tocmai le căutam când ați dat buzna atât de nepoliticos.

Se uită urât la ele. Mi-am concentrat atenția asupra lor. Pentru o clipă, mi se taie respirația.

Toate erau tinere, îmbrăcate în rochii cum nu mai văzusem niciodată, cu corsaje decoltate care aproape le expuneau sânii și partea de jos înfoiată, din materiale strălucitoare, cu talia strânsă accentuată de o mulțime de mici pоșete din mătase și ornamente care atârnau. Părul le era cârlionțat și aranjat în coafuri elaborate, prins cu voaluri diafane, cu piepteni și perle sau cu monede înșirate pe ață; aveau gurile rujate și ochii conturați din belșug cu kohl[1]. Unele aveau un ten mai închis, care le trăda sângele maur; cele pe care le înfrunta Beatriz erau niște frumuseți cu ochi negri, cu pielea palidă și cu mâini albe îngrijite.

Femeia din mâinile căreia Beatriz îmi luase rochia – cu ochii verzi, îmbrăcată într-o rochie mulată purpurie – ridică din umeri.

– *Está bien*[2]. Dacă asta e tot ce are infanta Isabela, putem să o facem să meargă și așa. Se întoarse spre mine cu un aer conciliant. Mă tem că nu e timp să găsim o rochie potrivită dar acesteia îi putem asorta accesorii care să o facă mai atrăgătoare.

Rostii cu voce răgușită:

– Și cine… cine sunteți dumneavoastră, rogu-vă?

Femeia se opri, ca și când nimeni nu i-ar mai fi pus până atunci o astfel de întrebare.

– Sunt doña Mencia de Mendoza, doamnă de onoare a reginei Juana. Mă aflu aici pentru a vă oferi orice vă trebuie.

Clătinai din cap, recăpătându-mi stăpânirea de sine cât puteam, ținând cont de faptul că eram desculță, în ciorapi și cămașă.

– Pentru moment nu îmi trebuie nimic, mulțumesc. Nu e nevoie să vă îngrijorați.

Mencia de Mendoza făcu ochii mari:

– Nu e vorba de îngrijorare. Regina ne-a trimis special ca să vă slujim. E dorința ei expresă să fiți bine îngrijită.

– Infanta este în grija mea, spuse Beatriz. Și vă asigur că este *foarte* bine îngrijită.

– În grija ta? râse Mencia. Dar și tu de-abia te-ai dezlipit de doică!

---

[1] Pudră minerală neagră din plumb, sulf și grăsime de animal, pentru machiajul ochilor (n.tr.)

[2] Foarte bine, în limba spaniolă în original (n.red.)

– Am cincisprezece ani, spuse Beatriz. M-am dezlipit de doică de suficient de mult timp ca să-mi cunosc datoria, Înălțimea Voastră. După cum Alteța Sa tocmai v-a informat, *noi* nu avem nevoie de nimic.

Zâmbetul Menciei păli; ochii fardați i se îngustară.

Spusei repede:

– Domnișoara de Bobadilla și cu mine vă suntem foarte recunoscătoare domniei voastre, dar nu doresc nici un fel de accesoriu; gusturile mele sunt simple. Nu sunt obișnuită cu atât de mulți slujitori și aș prefera ca domnișoara de Bobadilla să mă slujească singură, dacă nu vă supărați.

Expresia feței lui Mencia nu mai trăda neplăcere, deși observai acreala din tonul vocii ei atunci când făcu o reverență.

– Cum dorește Înălțimea Voastră. Se uită direct la Beatriz. Trebuie să te obișnuiești cu faptul că faci parte dintr-un personal numeros; ești în custodia reginei iar Alteței Sale îi place să se înconjoare de femei rafinate.

Cu aceste cuvinte, le scoase pe celelalte din cameră, lăsându-mă singură cu Beatriz.

– Ce îndrăzneală! Beatriz spumega și se întoarse spre cufăr. Găsi mânecile și începu să mă îmbrace în timp ce eu stăteam nemișcată. Cine se crede această Mencia de Mendoza? Femei rafinate! I-ai văzut machiajul de pe față? Mai țipător decât al curvelor. Oh, dacă doña Clara ar fi fost aici, ce s-ar mai fi înfuriat! E posibil ca femei de genul ăsta să o slujească pe regină?

Îmi stăpânii un tremur în timp ce îmi strângea șireturile rochiei și îmi prindea mânecile largi, căptușite cu catifea.

– Nu e o femeie oarecare, spusei. Mendoza este una dintre cele mai nobile familii din Castilia; Mencia este fiică de grande.

Beatriz pufni.

– Chiar așa? Păi, până acum n-am mai repezit o fiică de grande.

Mă întoarse cu spatele. Luă din cufăr o perie și începu să-mi pieptene părul blond-închis, lung până în talie, până când buclele începură să strălucească; părul era una din vanitățile mele secrete, deși încercasem s-o țin în frâu, sfătuită de călugărițele de la Santa Ana, care spuneau că părul unei femei este scara lui Satan.

– Așa. Beatriz se trase înapoi. Să vedem ce are de spus acum Mencia de Mendoza. Aș putea să jur că la curte nu există nici o fată cu o piele fără cusur și un păr atât de blond ca al tău.

– Vanitatea este un păcat, îi reproșai cu un zâmbet, în timp ce se schimba în rochia neagră și sobră, prinzându-și părul la ceafă, cu câteva clipe înainte ca o bătaie în ușă să-l anunțe pe Carrillo.

La vederea lui, îmi îndreptai spatele. Deși știam că o să aibă grijă de noi, pentru că bunăstarea noastră era legată de a lui, nu aveam nici o îndoială că o manipulase pe mama ca să cedeze să ne dea drumul, promițându-i ceva ce nu avea dreptul să facă. Era un om puternic și lipsit de scrupule, iar noi eram legați de el. Trebuia să fiu atentă ce fac și ce vorbesc. Trebuia să mă prefac că sunt de acord, pentru a putea veghea mai bine asupra fratelui meu. Din fericire, aveam sentimentul că, oricum, Carrillo nu se aștepta la altceva din partea mea.

Mă privi.

– Am fost informat că ai ignorat atenția acordată de doamnele de onoare ale reginei, deși fuseseră trimise aici să te slujească. E adevărat?

– Păi, da. Am dat vocii mele o notă de îngrijorare. Am greșit? Nu prea văd de ce e nevoie de zece oameni ca să facă la fel de bine aceeași treabă ca unul singur.

Beatriz îmi aruncă o privire sarcastică, dar spre ușurarea mea, Carrillo râse indulgent.

– E evident că n-ai fost crescută la curte; se vede de la o poștă. Doña Mencia se plânge că hainele tale sunt bune numai de azilul săracilor dar eu cred că arăți mai degrabă fermecător, chiar dacă rochia îți este puțin demodată.

– A fost făcută de mama mea. Sunt mândră să o port.

– Bine. Arhiepiscopul mă aprobă energic din cap. Mândria e bună, deși prea multă strică, nu? Mă amenință cu degetul lui cu inel de aur. Nu vrem să începi cu stângul. Îi făcu cu ochiul lui Beatriz. Iar tu, mică Bobadilla, se pare că te întreci pe tine însăți în a o proteja pe infanta noastră și a-ți face dușmani. Ai mai multă grijă pe cine insulți, da? Doña Mencia se bucură de favorurile reginei iar eu nu am timpul și înclinarea să arbitrez certuri femeiești.

– Bineînțeles, spusei, împiedicând-o pe Beatriz să protesteze. Nu se va mai întâmpla, Înălțimea Voastră. Îi pusei mâna pe braț. Cred că sunt gata.

Cu un zâmbet, îl lăsai să mă conducă la prima mea întâlnire cu regele.

Capitolul 6

În interiorul marii *sala*, lumânările din ceară de albine se topeau deasupra noastră în candelabre metalice suspendate, luminând decorațiunile ca niște stalactite ale tavanului ce strălucea asemeni unui cer iridescent. De-a lungul părții superioare a pereților ne priveau încruntate statuile pictate ale primilor regi ai Castiliei; sub piedestalurile lor atârnau tapiserii mari din lână și mătase, ale căror culori vii se reflectau în ape pe podelele lustruite. Atmosfera vibra de conversații, râsete și strălucirile ca de licurici ale hainelor splendide ale curtenilor, și totul mirosea a smirnă, a parfum și a tămâie.

Cunoșteam istoria alcazarului. În timpul iernilor friguroase din Árevalo, eu și Beatriz ne treceam timpul citind tare din *Crónicas*, în care se povestea despre regii și reginele care trăiseră și muriseră între aceste ziduri. Ca și celelalte fortărețe ale Castiliei, alcazarul Segovia fusese construit ca citadelă maură, înainte de a fi recucerit în timpul Reconquistei. Mă așteptasem să fiu copleșită de un sentiment de admirație față de acest castel istoric în care trăiseră strămoșii mei. Ceea ce nu prevăzusem era emoția subită care mă copleșise, ca și când ceva adormit în sângele meu s-ar fi trezit la viață. A trebuit să-mi concentrez privirea asupra postamentului din capătul sălii, unde se afla tronul gol, ca să nu mă holbez în jur ca prietena mea.

Carrillo se apropie de noi și-i spuse lui Beatriz să se dea deoparte. Mă duse apoi spre postament. Curtenii se retraseră și mă priviră fix timp de o clipă care mie mi se părea imposibil de lungă, apoi își plecară capetele cu deferență. Aproape că le puteam auzi gândurile – „Iat-o, sora vitregă a regelui!" – și mă luptam să ignor senzația că eram cântărită de niște prădători înfometați. O zării

pe Mencia în rochia ei purpurie, stând aproape de marchizul de Villena. Când zâmbi, arătându-și dinții, îmi întorsei privirea spre mesele așezate pe lângă pereți, pregătite pentru banchetul din seara aceea, toate încărcate cu platouri bătute cu nestemate pe margini, pe care se înălțau turnulețe de portocale de Andaluzia, cireșe de Extremadura, migdale glasate, curmale, smochine și caise – o veritabilă livadă a deliciilor, încărcată atât de abundent, încât părea aproape un păcat, o risipă extravagantă.

Carrillo se înclină în fața podiumului și spuse cu voce răsunătoare:

– Infanta Isabela!

Făcui o reverență până la pământ, ascunzându-mi stinghereala. Pentru ce se adresase unui tron gol?

Atunci auzii o voce blândă întrebând:

– Aceasta să fie sora mea mai mică?

Ridicai ochii și zării un bărbat masiv în negru, întins în apropiere pe o grămadă de perne cu ciucuri de mătase, cu o farfurie plină cu delicatese alături, vegheat de o siluetă care purta voal și rochie. Aliniat exact lângă perete, în spatele său, se afla un corp de santinele maure, cu iatagane băgate în teacă la brâu, cu șalvari și turbane ca și când tocmai atunci ar fi sosit din Granada.

– *Maiestad*, șoptii.

Henric, fratele meu vitreg, se ridică. Ultima oară când îl văzusem eram o copilă și nu remarcasem cât de înalt era. În clipa asta părea că mă domină cu statura lui – un bărbat ciudat și diform, cu capul acoperit de un turban roșu în stil maur, care părea prea mare pentru corpul lui deșirat, cu coama blond-roșcată neîngrijită căzându-i în șuvițe linse de sub turban până pe umerii înguști. Era îmbrăcat într-un caftan cu broderii negre și aurii; zării vârfurile întoarse ale papucilor de piele roșie din picioarele surprinzător de delicate.

Îl privii uimită și pierdută. Auzisem spunându-se că seamănă cu tatăl meu dar de-abia mi-l aminteam pe regele mort care ne zămislise și căutam în van orice asemănare cu familia.

– Ești… ești drăguță, spuse Henric, ca și când nu și-ar fi dat seama de prezența mea până în acea clipă.

Îi întâlnii ochii triști de culoarea ambrei, ușor bulbucați și cu gene lungi. Cu nas turtit, obraji rotunjiți și buze cărnoase, nu era

atrăgător; numai înălțimea lui impresionantă îi dădea distincție. Și, cu toate că tunicile în stil maur făceau parte din garderoba oricărui castilian și erau folositoare îndeosebi pentru că erau răcoroase în timpul lunilor de vară, mama nu ne dădea voie să ne punem astfel de veșminte decât în intimitatea camerelor noastre.

Îmi imaginez ce ar fi spus dacă ar fi fost aici și l-ar fi văzut pe rege îmbrăcat ca un necredincios în prima noastră seară la curte. Dar zâmbetul lui timid mă îndemna să mă apropii; în timp ce mă înclinam să-i sărut mâna, împodobită cu sigiliul Castiliei, mă prinse deodată într-o îmbrățișare stângace. Mirosea înțepător, ca un animal nespălat. Deși eram sensibilă la mirosuri, n-am găsit neplăcut acest lucru, deși bănuiam că nu așa trebuia să miroasă un rege.

– Bine ai venit, sora mea, spuse el. Bun venit la curtea mea.

Curtenii din jurul nostru izbucniră în aplauze înflăcărate. Henric îmi păstră mâna într-a lui în timp ce ne întorceam cu fața către sală.

– Unde este fratele meu, infantele Alfonso? strigă el, și din mulțimea de curteni apăru fratele meu, de mână cu un tânăr voinic.

Alfonso era îmbujorat la față, semn că băuse vin nediluat – lucru interzis pentru el până acum. Era clar că orice regrete ar fi avut că plecaserăm de acasă, fuseseră estompate de entuziasmul stârnit de mediul nou în care ne aflam. Nu-l vedeam nicăieri nici pe don Chacón, deși de obicei nu se îndepărta de Alfonso.

– Uite cine este aici, Isabela. Alfonso își îndreptă privirea spre însoțiorul său. Este vărul nostru Ferdinand din Aragón. Împărțim aceeași cameră, și până acum n-a făcut decât să mă întrebe de tine.

Ferdinand făcu o plecăciune în fața mea.

– Înălțimea Voastră, spuse el cu un tremur în voce, este o mare onoare pentru mine, deși mă îndoiesc că vă amintiți de mine.

Se înșela; îmi aminteam de el – sau cel puțin îl știam după nume. Oricum, era ultima persoană pe care m-aș fi așteptat să o găsesc aici, la curtea fratelui meu vitreg.

Familiile noastre moșteniseră sângele Trastámara al strămoșilor noștri, dar dușmănia și rapacitatea făcuseră ca Aragónul și Castilia să poarte războaie între ele timp de secole. Regii Aragónului își apăraseră cu strășnicie micul lor regat independent, tot timpul în conflict cu Franța și bănuitori cu Castilia, dar nu îndeajuns

ca să disprețuiască alianțele prin căsătorie, în speranța ca într-o bună zi să pună un prinț aragonez pe tronul Castiliei.

Ferdinand era cu un an mai mic ca mine, și, tot ca mine și ca Alfonso, era născut dintr-o a doua căsătorie între tatăl său, Juan de Aragón și Juana Enríquez, moștenitoare a purtătorilor titlului ereditar de amirali ai Castiliei. Ferdinand era de asemenea moștenitorul tronului Aragónului, de când fratele său vitreg mai mare murise, cu câțiva ani în urmă. Deși cunoșteam detalii legate de familia și genealogia lui Ferdinand, nu auzisem nimic deosebit de interesant despre el sau despre regatul lui; într-adevăr, nu știam aproape nimic în afara faptului că, în copilăria mea, regele Juan, tatăl lui, care punea tot timpul ceva la cale, îl propusese pe Ferdinand ca soț pentru mine.

Acum îl priveam insistent pe acest prinț care îmi era văr de departe și găseam că avea o înfățișare tulburător de atrăgătoare, cu un nas deosebit, o gură expresivă și ochi căprui strălucitori, adumbriți de gene bogate la care ar fi jinduit orice femeie. Ochiul lui stâng era un pic mai mic și un pic înclinat, lucru care dădea feței lui un aspect poznaș. Era scund, dar voinic pentru vârsta lui, iar părul des îi era drept, tăiat la nivelul umerilor. Eram impresionată în mod special de tenul lui măsliniu, bronzat de soare. Îmi închipuiam că își petrecea cea mai mare parte din timp în aer liber ca și fratele meu Alfonso, dar, în timp ce Alfonso era palid ca alabastrul, Ferdinand arăta aproape tuciuriu, ca un maur, iar ființa lui radia o vitalitate de nestăvilit. Deși nu semănau câtuși de puțin, nu mă mira faptul că el și fratele meu se comportau ca și când ar fi fost vechi prieteni, pentru că se părea că, din punct de vedere spiritual, aveau multe lucruri în comun.

Tresării când îmi dădui seama că și el mă scruta cu privirea la fel de intens. Îi spusei cu blândețe:

– Cum aș putea să-mi aduc aminte de tine, vere, când de fapt nu ne-am mai întâlnit până acum?

– Am auzit atâtea despre tine, răspunse el, încât am sentimentul că ne cunoaștem de o viață.

Deși avea numai doisprezece ani – un băiat, de fapt –, dintr-un motiv de neexplicat, apariția lui Ferdinand de Aragón îmi tăiase respirația.

Henric spuse de lângă mine:

– Ferdinand a venit să ne ajute să sărbătorim nașterea fiicei mele. Mâine, el îi va ține locul tatălui său, pentru că regele Juan suferă de cataractă și nu a putut face călătoria. Am speranțe că în viitor putem avea niște relații edificate pe baze noi între regatele noastre. Au fost prea multe conflicte, deși avem același sânge.

– Într-adevăr, Maiestatea Voastră, spuse Ferdinand nedezlipindu-și privirea de la mine. Trebuie să avem relații, acum, că bandiții de francezi bat la porțile noastre.

– Politică externă prin glasul unor copilași! exclamă Carrillo cu un hohot de râs.

Dar Henric replică grav:

– Ferdinand spune adevărul. Nici Aragónul nici Castilia nu-și pot permite un război cu Ludovic al Franței. Într-adevăr, trebuie să facem pace.

Ferdinand se întoarse brusc spre mine:

– Înălțimea Voastră va cina cu noi la masă?

Eu ezitam, privindu-l pe rege. Henric zâmbi:

– Nu văd de ce nu…, începu el să spună, și deodată vocea i se stinse și întreaga lui ființă se încordă.

Curioasă, îi urmării privirea.

Spre noi venea o femeie cu pași lini, cu capul sus. În timp ce trecea, curtenii înșirați de-a lungul intervalului care ducea la podium se înclinau cu o reverență. Ea se mișca cu grație măsurată, într-o rochie de catifea ivorie cu tivul încrustat cu pietre prețioase, încinsă cu o centură rubinie cu auriu peste șoldurile zvelte. O urmau femeile care încercaseră să mă slujească mai devreme în *casa real*.

Nu trebuia să întreb cine era. Îmi îndoii și eu genunchii făcând o reverență adâncă.

– Henric! îl mustră regina Juana. Habar n-am avut că oaspeții noștri au sosit. De ce nu mi-ai trimis vorbă? Tocmai o adormeam pe *pequeñita*[1] noastră.

În timp ce vorbea, îi adresă un zâmbet uimitor lui Alfonso, care se înroși ca focul, apoi se întoarse spre mine.

Nimic n-ar fi putut părea mai improbabil decât că femeia aceasta tocmai fusese lângă pătuțul unui copil. De fapt, îți era aproape

[1] Micuța, în limba spaniolă în original (n.red.)

imposibil să crezi că născuse. Era zveltă ca o trestie, pieptănată impecabil, cu părul castaniu închis strălucitor încrețit de o parte și de alta a feței și încărcat cu perle mici. Avea un ten perfect pus în valoare de pudră și ruj. Ochii îi erau de-a dreptul uimitori, negri ca onixul și depărtați, cu genele îngroșate cu kohl pentru a le spori strălucirea. Arăta ca o statuie pictată, perfectă.

– Ridică-te, draga mea, spuse ea. Lasă-mă să te văd! Ce ai mai crescut, murmură ea. Păi, de fapt, ești femeie. Iar noi așteptam aici o fetiță cu codițe.

Când mă sărută, mirosul ei copleșitor de ulei de trandafiri mă înăbuși. Tresării, încercând să mă retrag; privirea ei mă străpunse ca o lamă, cântărindu-mă cu răceală.

Ne întrerupse zgomotul provocat de pajii care aranjau mesele pentru ospăț. Henric spuse:

– Tocmai discutam cum să ne așezăm la masă. Isabela dorește să mănânce cu fratele ei și cu Ferdinand. Nu văd nici un motiv pentru care n-ar putea…

– Categoric nu, îl întrerupse Juana. Trebuie să mănânce cu doamnele mele, după cum se cuvine. Ai spus că este în grija mea, nu-i așa?

Întinse o mână cu unghii lungi spre Henric; el dădu înapoi.

– Încetează, mormăi el.

Ea ridică din umeri și mă luă de braț, ca să mă conducă spre cea mai apropiată masă.

– Așteaptă! spuse Henric.

Regina se opri.

– Cred că Isabela și infanții ar trebui să mânânce cu mine în seara asta.

– Dar astă-seară trebuia să mănânce cu tine Beltran de la Cueva, ai uitat? Ai promis…

– Știu ce am promis. Dar eu sunt regele; am dreptul să mă răzgândesc. Beltran de la Cueva mi-e supus. Lasă-l să mănânce cu ceilalți supuși ai mei, așa cum se cuvine.

Simțeam cum degetele ei îmi intră în carnea brațului.

– E un lucru înțelept, Henric? Știi cât de repede se supără Beltran, și ai promis că îl vei onora în seara asta.

– Nu-mi pasă dacă se supără, replică Henric nepăsător, deși avui impresia că nu-i plăceau confruntările de nici un fel, cu atât

mai puțin cu soția lui. Familia mea este aici pentru prima dată după preluarea tronului. Vor mânca împreună cu mine astă-seară. Așa poruncesc.

Ea râse scurt.

– Ah, da, bineînțeles! Nu e nevoie să poruncești, dragul meu. Dar pe podium de-abia avem loc cu toții. O să mâncăm așezați pe perne, ca maurii?

Vocea lui Henric deveni mai dură.

– Am spus Isabela și infanții. Tu poți să mănânci unde vrei. În felul acesta, poți păstra un loc pentru Beltran de la Cueva, a cărui demnitate pari să o aperi cu atâta strășnicie.

Ea îngheță. Nu știam dacă era îngrozită sau înfuriată.

– O să mănânc eu cu Înălțimea Sa, ciripi Alfonso. În acest fel, va fi și ea aproape de familie.

Henric îl privi pe Alfonso.

– Ai fost bine crescut, frate. Dacă Alteța Sa este de acord, atunci sigur că o să mănânci cu ea.

Alfonso privi nerăbdător spre regină, dar nu văzu decât o femeie supărată. Era prea tânăr și neexperimentat să perceapă ceea ce pentru mine era dureros de clar. Juana născuse un copil după ani de infertilitate, și totuși Henric o trata cu o lipsă totală de respect și afecțiune. Atunci era adevărat ceea ce îmi spusese Beatriz în drum spre Ávila? La curte existau dubii în privința tatălui copilului? Se îndoia chiar și fratele meu vitreg că era copilul lui?

– Cum aș putea să rezist unei asemenea galanterii?

Îi zâmbi cu o cochetărie rece lui Alfonso, apoi le făcu un semn scurt cu mâna doamnelor ei, și acestea porniră spre masa de alături.

În timp ce paznicii luau tronul, punând în schimb masa pe podium, aruncai o privire către arhiepiscop. Sprâncenele lui stufoase erau încruntate și o privea fix pe regină, care îl așezase ostentativ pe fratele meu în dreapta ei, flancat de celelalte doamne. Disprețul evident din privirea lui mă uimi; timp de o clipă, masca jovială îi căzuse, și sub ea zărisem ceva dur și mult mai întunecat.

– O rog pe Maiestatea Voastră să mă scuze, spuse el, întorcându-se spre Henric, am niște treburi urgente de care trebuie să mă îngrijesc.

Fratele meu aprobă absent din cap. Carrillo înclină din cap spre mine și fără să mai spună nimic se îndepărtă. Nu mă puteam

abține să nu mă gândesc că plecarea lui se datora faptului că o displăcea evident pe regină; mă uitai după el fără să o aud pe Beatriz care se strecurase lângă mine, până când ea îmi șopti:

– Trebuie neapărat să-ți spun ceva.

– Nu acum, îi spusei. Găsește-l pe don Chacón! Nu știu unde este, iar Alfonso n-ar trebui lăsat prea mult singur cu regina și doamnele ei.

Mă așezai pe podium lângă Henric, și Ferdinand își ocupă locul de partea cealaltă a regelui. Îmi dădui seama că tremur. Hotărâi că probabil oboseala și foamea erau de vină; în Árevalo, până la ora asta aș fi cinat de mult, mi-aș fi spus rugăciunile și m-aș fi retras. Dar când în fața noastră fu pus primul fel de mâncare, care era friptură de mistreț cu miez de anghinare și carne de căprioară sotată în sos rioja, de-abia putui lua o înghițitură. Îmi concentrasem toată atenția ca s-o supraveghez pe ascuns pe regină, care bea pocal după pocal cu vin până când se înroși la față; se apleca spre Alfonso, îl mângâia pe obraji și îi șușotea la ureche. La o masă de lângă ei stătea singur fratele marchizului, Pedro Girón, rupând cu mâinile dintr-o pulpă de căprioară. Pe bărbie i se scurgea sucul sângeriu, și el făcu semn să-i fie reumplut pocalul. Villena nu se zărea pe nicăieri. Îl urmase oare pe Carrillo?

– Toate astea probabil că ți se par foarte ciudate, spuse deodată Henric iar eu tresării și mă întorsei pe scaun cu fața spre el. Tot excesul ăsta. Mi s-a spus că în Árevalo nu aveați nici pe departe atâtea. Am înțeles că tu, fratele tău și mama ta ați dus într-adevăr o viață cumpătată.

– Da, așa a fost. Dar ne-am descurcat destul de bine. Cumpătarea poate fi o binecuvântare.

– Și am băgat de seamă că preferi apa, spuse el, aruncând o privire spre pocalul meu, pe care îl acoperisem cu mâna pentru a-l opri pe pajul cu carafa sa omniprezentă. Nu bei vin?

– Vinul îmi dă adesea dureri de cap, chiar dacă îl diluez.

În timp ce vorbeam, îl văzui pe Ferdinand aplecându-se în față și privindu-mă pe deasupra lui Henric cu o insistență neliniștitoare.

– Nici mie nu-mi place vinul, spuse Henric. Beau numai la evenimente oficiale. În Segovia este apă curată din belșug; vine din munți, proaspătă și rece. Venea pe apeductul din epoca romană, dar acum apeductul este în stare proastă. Am intenționat mereu să-l repar. Se opri și își mușcă buza de jos. Apoi, brusc,

continuă: Aș vrea să-mi cer iertare. N-am avut grijă de bunăstarea fratelui tău așa cum ar fi trebuit. Nu pentru că nu mi-ar fi păsat. Să fi rege… nu e cum ți-ai închipui. Acum îl înțeleg mult mai bine pe tatăl nostru decât l-am înțeles vreodată când trăia.

Îi întâlnii privirea.

– Ce vrei să spui? îl întrebai încet.

– Tatăl nostru mi-a spus o dată că și-ar fi dorit să se fi născut om de rând, ca să nu fie nevoit să poarte povara lumii pe umerii lui. Henric îmi zâmbi trist. Acum, adesea simt și eu același lucru.

Era foarte ciudat pentru un rege să spună așa ceva. Monarhii domneau prin drept divin; răspundeau numai în fața lui Dumnezeu. Era un mare privilegiu să ai o astfel de poziție prin naștere, nu un blestem de care cineva să-și dorească să scape. Brusc, îmi amintii de ultima dată când îl văzusem pe Henric, de zâmbetul ciudat de pe fața lui când mă urmărise sărutându-l pe tatăl nostru, cum se aplecase nerăbdător deasupra muribundului. Sau poate doar îmi imaginasem că era nerăbdător? Dacă o fi fost îngrijorat? Un copil poate confunda ușor cele două stări, iar Henric nu părea un om care își dorise vreodată să fie în centrul atenției.

– Familia ar trebui să fie laolaltă, și noi am petrecut atât de puțin timp împreună. Ești de aceeași părere, nu-i așa? Ești bucuroasă că te afli aici?

Fără să-mi dau seama ce eram pe cale să fac, îmi pusei mâna peste a lui. Degetele mele păreau albe și delicate pe pielea lui păroasă și pistruiată.

– Sunt bucuroasă să te văd. Iar Segovia este minunată. Am nevoie de timp ca să mă obișnuiesc. După cum spui și tu, toate astea sunt foarte noi pentru mine.

Îl văzui pe Ferdinand aprobând din cap, lucru care-mi spori încrederea. Dintr-un anume motiv îmi păsa ce credea. Aveam sentimentul că se aștepta la tot ce era mai bun din partea mea.

– Ce aș putea face ca să te simți acasă? Henric părea îngrijorat. E vorba de mama ta, nu-i așa? Îți lipsește.

Ezitam, neștiind ce să răspund; mi-era dor de tihna cămăruței mele din Árevalo; mi-era dor de lătratul câinilor noaptea, de zgomotul servitorilor care puneau masa în hol sub privirea scrutătoare a doñei Elvira. Dar de mama îmi era oare dor? Sincer, n-aș fi putut spune.

– M-am oferit să o aduc și pe ea aici, îmi spuse Henric cu o voce neliniștită, dar Carrillo m-a sfătuit să n-o fac. Mi-a spus că ar exercita prea multă influență asupra lui Alfonso, așa cum fac adesea mamele, și că acesta ar trebui să învețe acum ce înseamnă să fi al doilea moștenitor al tronului.

Nu-mi trădai panica auzind cuvintele lui. Oare mama știa că ar fi putut fi invitată la curte? Sau Carrillo o indusese în eroare pentru că avea propriile motive ascunse să ne despartă de ea?

Îi întâlnii privirea lui Henric. Nu exista nici un fel de șiretenie în ea, doar o dorință sinceră de a-mi face pe plac; și, brusc, îmi dorii să-i mărturisesc totul. Era primul copil al tatei; eram frate și soră, familie. Ar fi trebuit să ne apărăm unul pe altul, nu să fim folosiți unul împotriva altuia ca niște piese de șah pe tabla arhiepiscopului.

Dar nu știam ce să spun. Mai târziu, îmi spusei. O să-i spun mai târziu, în caz că s-ar întâmpla ceva. Nu, *înainte* de a se întâmpla ceva. În mod sigur o să aflu de comploturi; Alfonso va fi piesa lor de bază, iar Carrillo îi va cere fratelui meu să colaboreze. Alfonso o să-mi spună; la fel ca și mine, nu l-ar trăda pe Henric.

Servitorii ne luară fundurile de lemn și cuțitele murdare și ne aduseră boluri de argint cu apă de trandafiri să ne spălăm mâinile și șervete de in să ni le ștergem. De la galerie, muzicanții începură să cânte din viole și lăute; în timp ce muzica plutea peste adunare, curtenii se ridicară de pe scaune, iar servitorii se grăbiră să strângă mesele și să curețe sala.

Mă durea capul. Trecusem prin destule pentru o singură zi. Dar Beatriz dispăruse, așa că mă întorsei spre Henric. Aveam să fac conversație până când aș fi găsit o ocazie să cer să plec permisiunea să mă retrag.

Henric se lăsase pe spate în jilț, și silueta frumoasă cu văl care fusese mai devreme în preajma lui se strecură pe podium și își puse mâinile pe umerii lui. Vălul îi acoperea nasul și gura lăsând să se vadă minunații ochi negri, cu pleoapele fardate din abundență cu kohl și pudrate cu auriu. Îi șopti regelui ceva la ureche.

– Da, dulceața mea, murmură Henric, imediat. Trebuie să pară că dau atenție petrecerii încă un pic, da? Ai răbdare și masează-mi spatele! Mă doare îngrozitor.

Silueta își scoase vălul. Înghețai. Mai mult îl simții decât îl văzui pe Ferdinand că se ridică și ocolește masa spre mine.

– Înălțimea Voastră, îmi acordați onoarea să dansăm?

Nu mă puteam mișca.

Băiatul machiat, îmbrăcat ca o odaliscă maură, îmi zâmbea cu o indiferență languroasă, în timp ce mâinile lui îl dezmierdau pe rege. Acesta gemu și îmi spuse moleșit:

– Du-te, Isabela. Dansează cu Ferdinand. Ești tânără și trebuie să te distrezi.

Ferdinand mă prinse de mână, și strânsoarea degetelor lui mă făcu să mă ridic. Nu-mi simțeam picioarele și cu greu vedeam ce se petrece în jurul meu, până când am ajuns în sală, unde îmi ocupai poziția pentru dans. Eram înconjurați de curteni; muzica se înteți. Începurăm mișcările elaborate ale seguidilliei castiliene, dar eu îmi păstrai privirea ațintită asupra lui Ferdinand, ca și când el ar fi fost singurul lucru de care puteam să mă agăț în clipa aceea.

Nu știu cum am reușit să fac complicatele mișcări ale picioarelor – întoarcere pe călcâie și pe vârfuri, piruetă, plecarea capului și iarăși întoarcere pe câlcâie și vârfuri, dar am izbutit cumva să însăilez pașii, până când am ajuns să fac o reverență împreună cu celelalte doamne. Ferdinand stătea în fața mea, cu pieptul bombat, scund și de departe cel mai tânăr dintre toți bărbații, emanând totuși o mândrie care îl făcea să pară cu ani de zile mai matur.

– Dansezi bine pentru cineva care a crescut departe de curte, spuse el respirând rapid. Toată lumea se uită.

– Se uită la mine?

El încuviință din cap.

– Da. Iar cea mai mare atenție ți-o acordă Beltran de la Cueva.

Privii în jur și văzui un bărbat bizar, îmbrăcat în catifea roșu-aprins, care se uita fix la mine, cu fruntea asudată. Beltran de la Cueva stătea alături de regină, cu care tocmai dansase. Coama de păr des și blond, strălucind ca bronzul în lumina soarelui, i se unduia până pe umerii largi; nasul îi era fin cizelat, buzele pline iar pomeții înalți erau completați de o barbă roșie-aurie, lucru rar la o curte unde majoritatea bărbaților erau bărbieriți. Acest favorit regal, căruia îi uzurpasem fără să vreau dreptul de a mânca pe podium, era aproape prea frumos. Deși dansul se terminase, o ținea pe regină de mână; zâmbetul lui era indolent și seducător; simțeam că ochii lui pătrunzători, verzi ca smaraldul, mă priveau

cu atâta intensitate, încât nu îndrăzneam să-mi mut privirea în altă parte.

Regina Juana mă văzu; ochii îi scăpărară, și cu cealaltă mână îl prinse de bărbie pe Beltran, întorcându-i fața spre ea. Îi șopti ceva; el râse tare – un râs impertinent, plin de încredere de sine.

– Se spune că e obsedată de el, îmi șopti Ferdinand, făcându-mă să-mi întorc privirea la el. Se spune că îi dă ceea ce regele nu-i poate da. De aceea copilului ei i se spune la Beltraneja, fiica lui Beltran.

Auzisem astfel de calomnii și de la mama, și de la Beatriz, iar până acum văzusem destule ca să bănuiesc că orice era posibil. Totuși, mă semeții, pentru că nu puteam tolera astfel de defăimări fățișe la adresa soției fratelui meu:

– Uiți de cine vorbești. Orice s-ar spune, este încă regina noastră.

– Iar tu n-ar trebui să lași să ți se vadă sentimentele atât de clar, răspunse el. Fața te dă de gol. La curte trebuie să înveți să te prefaci dacă ai de gând să supraviețuiești.

Cuvintele lui directe tăiau în carne vie. Făcui un pas înapoi.

– Îți mulțumesc pentru sfat și pentru dans. Dar mă tem că este târziu. Trebuie să mă retrag.

El se făcu palid la față.

– Nu am vrut să te ofensez…

– Nu m-ai ofensat, îl întrerupsei. Noapte bună, vere.

Îi întinsei mâna. Se aplecă peste ea și-i simții buzele calde pe piele. Ridică ochii spre mine; văzui o chemare tăcută în ei, dar înainte ca el să mai poată spune ceva, mă întorsei pe postament. Acesta era gol: masa și șervetele murdare fuseseră luate de paji. În timp ce eu cercetam încăperea, Beatriz își croi drum spre mine prin mulțime, cu mantia mea în mână. Îmi întorsei din nou privirea spre Ferdinand; se uita încă la mine cu o privire îndurerată.

– L-ai găsit pe don Chacón? întrebai în timp ce Beatriz îmi punea mantia.

– Nu, dar l-am rugat pe Andrés de Cabrera, și el l-a găsit. Marchizul de Villena îi poruncise lui Chacón să rămână să despacheteze. Dar acum vine să-l ia pe Alfonso.

– Dacă îl găsește, spusei.

Atmosfera era grea de râsete și fum; curtenii se legănau beți, în timp ce cuplurile se furișau în întuneric. Nu mai văzusem niciodată

astfel de purtări neruşinate; femeile îşi trăgeau corsajul în jos pentru a-şi arăta trupul, iar bărbaţii le mângâiau fără ruşine. Când ajunsei la uşile sălii, mai aruncai o privire spre arcadă şi îl zării pe Alfonso tolănit pe perne, îmbiat de Girón cu un pocal. O femeie era îngenuncheată la picioarele lor, cu şiretul corsajului complet desfăcut lăsând să i se vadă sfârcurile. Mâna ei aluneca în sus pe piciorul lui Alfonso.

Icnii, îngrozită. Beatriz mă apucase strâns de braţ ca să mă împiedice să mă duc la ei. În timp ce mă îndreptam spre coridor văzui uşurată că Chacón se îndrepta spre fratele meu, cu o expresie furioasă pe faţă.

Cabrera aştepta cu patru dintre redutabilele santinele maure şi un purtător de torţă.

– Mă tem că alcazarul nu este sigur noaptea, îmi explică el când văzu că mă uitam nedumerită la santinele.

– Nu e sigur? Dar sunt sora regelui; cum se poate să nu fiu în siguranţă în palatul lui?

Cabrera mă privi trist.

– Regret că aici sunt mulţi care nu recunosc autoritatea lui sau a legii. Nu mi-aş ierta niciodată dacă Înălţimii Voastre i s-ar întâmpla ceva rău.

O privii pe Beatriz; expresia ei sumbră mă avertiza să încetez să protestez. Îmi trăsei gluga, şi Cabrera ne conduse pe coridoarele alcazarului, unde curteni beţi zăceau pe la colţuri cu carafele lângă ei. Mirosul acru de vin vărsat pe jos umplea aerul; membri ai suitelor granzilor – care puteau fi recunoscuţi după emblemele de pe mâneci – stăteau tolăniţi la lumina lumânărilor de ceară de pe podele. Ne priveau pofticioşi; unul îşi apucă bărbăţia în mână strigând:

– Veniţi aici, *hermosas*, să vă jucaţi cu asta.

Ceilalţi izbucniră în hohote de râs, adăugând şi ei propuneri deşănţate.

Santinelele veniră mai aproape; iuţirăm pasul. Era ca şi cum splendoarea sacră a fortăreţei s-ar fi prăbuşit sub un blestem de miez de noapte. Auzii gemete şi mormăituri; văzui câini de vânătoare mişunând peste tot şi mârâind, în timp ce cuplurile se împerecheau prin firide ca animalele.

În cele din urmă, ajunserăm sub arcadele goale care ne scoteau afară, sub cerul nesfârșit presărat cu stele. Cabrera deschise o ușă masivă de lemn dintr-un zid înalt de piatră. Brusc, dădurăm de liniște și de un aer îmbibat de umezeală – o porțiune din grădina mirositoare care mărginea *casa real*, aceeași grădină în care dădeau ferestrele noului meu apartament.

Mai devreme, nu venisem pe același drum. În alte împrejurări aș fi fost încântată de spectacolul florilor timpurii de primăvară, de fântânile elegante și de aleile pavate care îmi aminteau de mănăstirea Santa Ana. Dar acum de-abia le băgam în seamă; întreaga mea ființă fusese copleșită de o senzație urgentă de pericol. Numai după ce Cabrera ne duse în apartamentul nostru și aprinse lumânările, lăsându-ne santinelele la ușă, dădui frâu liber acestui simțământ.

– Nu mai putem rămâne aici nici o zi! Mâine o să vorbesc cu Henric; chiar și el trebuie să înțeleagă că, în împrejurările date, acesta nu este un loc pentru mine și pentru Alfonso.

– Poți să spui ce vrei dar teamă mi-e că n-o să facă nimic. Beatriz îmi întâlni privirea fixă. De îndată ce tu și prințul ați mers să dansați a părăsit sala. Cu... prietenul său.

Rămăsesem absolut neclintită.

– Asta am încercat să-ți spun mai devreme, adăugă ea, coborându-și vocea, ca și când niște urechi nevăzute ar fi ascultat prin pereții decorați cu lemn sculptat. În Árevalo nu simțisem niciodată nevoia să ne ascundem când vorbeam. I-am surprins pe curteni vorbind: spuneau că regina vă urăște pe tine și pe Alfonso fiindcă reprezentați o amenințare pentru fiica ei. Spuneau că o să vă țină pe amândoi prizonieri și o să facă tot ce poate ca să vă vadă înlăturați de la succesiune. Iar dacă se teme atât de mult de voi, dacă ar merge până la astfel de acțiuni extreme, atunci poate că zvonurile sunt adevărate. Poate că fiica ei nu este...

Vocea ei se stinse într-o tăcere îngrijorată; în drum spre Ávila o dojenisem exact pentru această discuție, dar de data asta sugestia ei plutea deasupra noastră, de nezdruncinat în logica ei răuvoitoare.

Închisei ochii. Auzeam animalele închise care răgeau în apropiere și-mi imaginam că hedonismul punea stăpânire pe alcazar, iar corupția clocotea sub el. Îl revăzui în minte pe tânărul machiat mângâindu-l pe Henric și apoi prin fața ochilor mi-a trecut

îngrozitoarea imagine cu Girón și Alfonso; iar când îmi amintii zâmbetul lui Beltran de la Cueva și privirea geloasă a reginei, simții că mă sufoc.

Dar dacă regina se culcase în stânga și în dreapta ca să se salveze? Dacă prințesa nou născută era ilegitimă, bastarda reginei și a lui Beltran de la Cueva? Dacă era așa, atunci dezastrul prevăzut de mama avea să se producă; dacă Henric o făcea pe bastardă moștenitoarea lui, avea să fie un afront la dreptul lui divin de a cârmui. Avea să dezbine regatul, să-i înfurie pe granzi și să provoace haos. Avea să abată mânia lui Dumnezeu asupra Castiliei – și asupra noastră, a tuturor.

Acum ești la curte. Aici trebuie să înveți să te prefaci dacă ai de gând să supraviețuiești.

– Ce o să ne facem? murmură Beatriz, și eu deschisei ochii.

Stătea cu mâinile încleștate, palidă de îngrijorare. Trebuia să fiu puternică, pentru ea și pentru Alfonso. Trebuia să ne punem la adăpost.

– Vom face ceea ce trebuie.

Capitolul 7

Petrecui o noapte agitată, hărțuită de un vis în care mă trezeam rătăcind la nesfârșit pe un coridor întunecat. În față mă ademenea o ușă cu arcadă, inundată de o lumină strălucitoare de iarnă, dar, oricât mă străduiam, nu puteam ajunge la ea.

Mă trezii gâfâind, înfășurată în așternuturi, cu Beatriz alături. Se cuibărise în pat cu mine, amândouă atât de tulburate, încât ne agățasem una de alta chiar și în somn. Când îi povestii visul meu îmi spuse că era o premoniție că în viitorul meu se împleteau promisiunea și pericolul. Pentru o ființă altfel practică, avea și o latură superstițioasă – o moștenire, pretindea ea, de la înaintașii ei evrei convertiți. Ridicai din umeri, nepăsătoare la prevestirile ei; poate că cei de descendență iudaică erau obișnuiți cu astfel de lucruri, dar eu nu. Aveam credință în Dumnezeu; trebuia să mă încred numai în el ca să mă îndrume.

Când ne uitarăm afară, santinelele nu mai erau iar soarele răcoros de mai scălda grădinile. Cabrera ne aduse un mic dejun cu pâine caldă, fructe proaspete și brânză; o cadă fusese târâtă înăuntru de către o servitoare, supravegheată de o femeie în vârstă, elegantă, care se prezentă drept doña Cabrera, mama lui Andrés. Eu și Beatriz ne lăfăirăm recunoscătoare în apa fierbinte cu miros de rozmarin, stropind și împroșcând ca niște fetițe ce eram.

Dar îndată ce ne puserăm rochiile și merserăm să ne întâlnim cu ceilalți sub tavanul aurit și casetat al Sala de los Reyes[1] din alcazar, temerile mele reapărură. Habar nu aveam la ce trebuia să mă aștept de la evenimentul de astăzi și fusei extrem de bucuroasă să-l zăresc pe Ferdinand. Prezența lui mă liniștea, ca și zâmbetul lui fugar când trecui pe lângă el în drum spre postament. Dintre

[1] Sala Regilor (n.red.)

toți cei de la curte, doar el părea normal, neafectat de planuri secrete sau intrigi.

Alfonso sosise deja. Aștepta pe podium împreună cu familia regală. Părea palid și obosit, neîndoielnic din pricina vinului pe care-l băuse noaptea trecută, dar tunica lui brodată albastru cu auriu și pălăria stilată cu pană îi mai atenuau albeața tenului. Imediat lângă el stătea arhiepiscopul Carrillo, care îmi adresă obișnuitul lui zâmbet cordial – numai că acum descoperii că îl priveam cu mai multă neîncredere, știind că probabil complotase în mod deliberat să o împiedice pe mama noastră să vină cu noi la curte. Găseam că seninătatea calculată din ochii lui era neliniștitoare, ca și când ar fi privit prin mine către un viitor văzut doar de el.

Prințesa ținută în brațe de regină era înfășată în catifea albă ornată cu perle. După ce făcui o reverență, Juana îmi întinse copilul, obligându-mă să-i sărut obrazul catifelat și alb; micuța Joanna dormea, și preț de o clipă mă topii la vederea ei. În mod sigur o asemenea ființă inocentă nu putea fi cauza unui haos.

– Tu o să fii nașa ei, îmi comunică Juana, cu un zâmbet la fel de artificial precum culoarea carmin a buzelor ei. Am pregătit un dar special pentru tine, pe care să i-l dai în cursul ceremoniei de diseară – o cristelniță de argint, cu numele ei încrustat pe ea. La urma urmei, cum ar fi ca nașa ei să vină cu mâna goală?

Murmurai niște cuvinte de mulțumire fără să mă uit în ochii ei pătrunzători. Dacă se simțea rușinată cumva pentru ceea ce se spunea că făcuse, n-o arăta; și descoperii că în acest moment mă îndoiam de zvonurile mizerabile pe care fusesem aproape să le cred cu numai câteva ore înainte. Dacă stăteai să judeci la rece, era de neconceput ca ea, prințesă portugheză, soră cu actualul rege al națiunii-surori și rudă cu propria mea mamă, să meargă până acolo încât să-și riște chiar coroana de pe cap.

Îmi luai locul lângă Alfonso. Henric stătea pe tron, părând că nu se simte confortabil, cu o coroană mică încrustată cu pietre prețioase și îmbrăcat în mantie. Era neras; avea ochii încercănați și roșii. Nu se uita la mine. În schimb, se uita nervos la cei adunați, în timp ce heraldul citea actul prin care bebelușului i se conferea titlul regal de prințesă de Asturia, lucru care o făcea moștenitoarea tronului.

Cortesul Castiliei, parlamentul alcătuit din reprezentanții fiecărei provincii importante a regatului, trebuia să aprobe prin vot

noua succesiune, dar granzii care se apropiară de podiumul tronului pentru a îngenunchea și a jura că vor susține drepturile prințesei aveau fețele ca de piatră și îngânară monoton jurămintele, conferind ceremoniei un aer funerar.

– Unde sunt conții de Alba, Cabra și Paredes? o auzii pe regină șuierându-i lui Henric după ce ultimul grande din alai jurase credință. Unde sunt granzii andaluzi, Medina Sidonia și Cádiz? Ne lăsăm insultați de ei? Au fost chemați cu săptămâni înainte; ar fi trebuit să fie toți aici să o onoreze pe fiica noastră.

Henric își înfundă și mai adânc bărbia în gulerul de hermină. Când veni rândul lui Alfonso, Carrillo întinse brațul, și timp de o clipă paralizantă crezui că o să-l tragă înapoi pe Alfonso. Dar îl bătu pur și simplu pe braț pe fratele meu, ca și când l-ar fi liniștit. După ce Alfonso rosti jurământul și se trase într-o parte, veni rândul meu. Îngenuncheai în fața privirii îndurerate a lui Henric și spusei:

– Eu, Isabela de Trastámara, infantă a Castiliei, jur solemn să o sprijin pe prințesa Joanna ca primă moștenitoare legitimă a tronului, înaintea tuturor celorlalți.

În timp ce rosteam cuvintele, parcă aveam cenușă în gură. Nu știu dacă le credeam sau nu; dacă nu, tocmai făcusem un păcat recunoscând acest copil a cărui paternitate era pusă la îndoială; dar când mă întorsei la locul meu fusei copleșită de un sentiment de ușurare. S-ar fi putut ca mama să mă critice aspru când avea să audă; era posibil ca nobilii să continue să cârtească, iar curtenii să răspândească speculații răutăcioase, dar faptul era împlinit. Mica Joanna era acum moștenitoarea lui Henric, dacă nu se opunea Cortesul. O recunoscusem. Îi jurasem credință. Nu ne mai puteam retrage cuvintele.

Se așternu o liniște ca de plumb.

Henric se ridică. Veșmintele îi confereau o maiestate stângace. Mă gândeam că poate avea să spună ceva, dar el se întoarse pe călcâie și plecă în grabă de pe podium. Din mulțime se desprinse tovarășul său din noaptea trecută, îmbrăcat acum într-o tunică simplă și pantaloni. Ieșiră împreună pe o ușă laterală, îndemnându-i astfel și pe ceilalți să se risipească rapid.

Ferdinand, rămas singur, mă privea.

Mă întorsei spre Alfonso.

– Vino, frate. Ne-ar prinde bine puțin aer proaspăt înainte de masa de prânz.

Alfonso schiță un gest ca și când ar fi vrut să mă urmeze, iar Carrillo spuse:

– Regret, însă o asemenea distracție trebuie să mai aștepte. Înălțimea Sa are îndatoriri importante de care să se ocupe. Nu-i așa, prințe?

Alfonso oftă.

– Da, cred că așa e. Du-te tu, Isabela. Poate ne întâlnim mai târziu?

Aprobai din cap.

– Desigur.

Deși îmi displăcea modul posesiv în care se purta arhiepiscopul, tot ce puteam să fac era să mă încred că avea să vegheze cât se poate de bine asupra intereselor lui Alfonso.

Totuși, când îmi sărutam fratele pe obraz, îi șoptii:

– Să nu promiți nimic.

Alfonso tresări. Mă retrăsei ușor și-i zâmbii lui Carrillo care îmi întoarse imediat zâmbetul. Apoi pășii spre treptele podiumului, unde mă aștepta tânărul meu văr din Aragón.

Ferdinand îmi întinse mâna.

– Hai să ne plimbăm, Isabela.

Merserăm în grădină, unde Beatriz și Andrés de Cabrera ne urmau cu discreție.

Ziua era încă răcoroasă, dar apropierea verii se simțea în briza călduță și în mugurii de trandafir care se desfăceau pe tulpinile cu spini. Aleea pe care mergeam strălucea de la pietricelele de cuarț; din loc în loc erau bănci încrustate cu plăci de ceramică pictate, înfățișând faptele eroice ale primilor noștri regi, care luptaseră cu toții să recapete Castilia de la mauri.

Ferdinand mergea cu pași măsurați alături de mine. Nu voiam ca eu să fiu prima care rupe tăcerea agreabilă dintre noi; eram fericită să mă bucur de acest răgaz, să fiu afară și să respir aer proaspăt.

În timp ce ne apropiam de o fântână, iar Beatriz și Cabrera se întorseseră ca să ne îngăduie puțină intimitate, îl auzii pe Ferdinand cum își drege vocea.

– Aș vrea să-mi cer scuze pentru aseară. N-am vrut să te jignesc.

Îl privii. Simțeam că în ciuda tinereții lui, nu era deprins să-și ceară iertare de la nimeni, cu atât mai puțin de la o fată. Ca unic moștenitor al lui Juan de Aragón, probabil că era obișnuit să i se facă pe plac, deși nu credeam că se bucurase prea tare de cine știe ce lux material. Tunica lui din bumbac și cizmele din piele arătau curate, dar destul de purtate, iar pantalonii erau reparați într-un loc pe genunchi, însă cum cusătura era aproape perfectă, aproape că nu se observa. Mă întrebam dacă fuseseră cârpiți de mama lui, regina castiliană a Aragónului. Lucrătura denota o mână iscusită, și numai femeile de neam regal și călugărițele aveau timp să-și perfecționeze această artă.

– Ți-am spus, nu e nevoie să te scuzi. Nu m-am simțit jignită.

– Dar n-ar fi trebuit să vorbesc așa despre regină, spuse el.

– Nu, n-ar fi trebuit.

Îmi aranjai poala rochiei și mă așezai pe una din băncile de lângă fântână. Apa care țâșnea strălucea în lumina soarelui; din adâncul ei tulbure săreau peștișori colorați. Îmi ridicai privirea să-i întâlnesc ochii; la lumină erau fantastici, căprui închis cu tentă de miere topită în adâncul lor, iar colțurile înclinate le sporeau strălucirea. Într-o bună zi avea să zdrobească inimi dintr-o singură privire. Era irezistibil de frumos și nu era încă bărbat.

Pe neașteptate, spuse:

– Astăzi plec în Aragón.

Inima îmi tresări de dezamăgire.

– Atât de repede?

– Mi-e teamă că da. Am primit vești de la tata. Mama mea… are nevoie de mine.

Gura îi tremura. Văzând cum i se umezesc ochii, mă trăsei într-o parte, făcându-i loc pe bancă.

– Stai jos, te rog, îi spusei, și el se așeză alături de mine, încordat, parcă temându-se să dea frâu liber emoției. L-am așteptat să-și recapete stăpânirea de sine. Când vorbi din nou, vocea pierdută îi tremura imperceptibil.

– E foarte bolnavă. Doctorii nu știu de ce suferă. Slăbește continuu. Se trezea întotdeauna înaintea tuturor; era ultima care se culca; ea conducea întreaga curte. Și, cum tatălui meu i-a scăzut vederea din ce în ce mai mult, îl ajută cu toate treburile. Dar tata mi-a spus că s-a prăbușit la câteva zile după ce am plecat și acum cere să mă vadă.

Vedeam pe fața sa cum se luptă să-și ascundă supărarea. Aș fi vrut să-l îmbrățișez, să-l liniștesc, dar ar fi fost foarte nepotrivit; așa cum stăteau lucrurile, n-ar fi trebuit deloc să rămân singură cu el, chiar dacă Beatriz și Andrés de Cabrera erau pe undeva prin apropiere, dându-ne iluzia că eram însoțiți.

– Îmi pare rău, spusei într-un târziu. E foarte greu să pierzi pe cineva drag.

Aprobă din cap, încleștându-și fălcile. Se întoarse spre mine.

– Tu ți-ai pierdut tatăl; cunoști mai bine decât toți această durere.

– Aveam doar trei ani când a murit tatăl meu. De-abia îl cunoșteam.

Mă privi cu o atenție neliniștitoare.

– Întotdeauna ești așa sinceră?

– N-am avut niciodată nici un motiv să fiu altfel.

– Deci nu mi-ai luat în serios sfatul referitor la nevoia de a-ți ascunde sentimentele la curte?

Mă oprii o clipă, gânditoare.

– Nu-mi place să mint.

– N-am vrut să spun că trebuie să minți. Dar nici nu trebuie să-ți exprimi atât de direct sentimentele, nu aici. Nu e prudent și nici înțelept. Aici există pericole pe care nu le înțelegi.

– Vrei să spui că știi mai multe despre curtea fratelui meu decât știu eu? îl întrebai.

Aveam de gând să-l pun la locul lui dar, când m-am auzit vorbind, îmi dădui seama cât de naivă păream. Știam că fusesem crescută departe de curte; iar el, un prinț al dușmanului nostru ancestral și câteodată aliat, avea o perspectivă pe care eu, datorită felului în care fusesem crescută, nu o aveam.

Și totuși, el nu căuta să-și afirme superioritatea sau să se lase ofensat de cuvintele mele. În loc de asta, se aplecă spre mine și-mi spuse în șoaptă:

– Tulburările astea în privința succesiunii se vor înteți.

– De ce spui asta? Fratele meu are o moștenitoare. În mod sigur nu e un motiv de tulburare.

Mă privi cu o reticență aproape dureroasă.

– Știi ce vreau să spun.

– Da, răspunsei impasibilă. S-ar părea că ne întoarcem la zvonurile necuviincioase.

– Nu sunt numai zvonuri. Mulți nobili castilieni sunt profund nemulțumiți de rege și de alegerea făcută în privința moștenitoarei. Nu au încredere în Beltran de la Cueva sau în regină: ei cred că dreptul de moștenitor îi revine fratelui tău, Alfonso…

Îi retezai elanul.

– Asta am mai auzit. Vrei să mă influențezi în privința asta?

– Iartă-mă. Ferdinand se întinse și mă apucă de mână. Mie îmi scăpă un icnet involuntar. Dar înainte de a pleca trebuie să te previn, pentru că acest lucru afectează însuși viitorul acestor regate, spuse el.

– Tatăl tău, regele Juan, ți-a dat instrucțiuni să-mi transmiți acest mesaj? replicai.

El tresări.

– Eu nu voi fi niciodată purtătorul de vorbe al tatălui meu. Voiam doar să te ajut, ca să-ți poți apăra tronul.

– Tronul? repetai cu o oarecare asprime. Și la ce tron te referi, mă rog frumos? Nepoata mea este prințesă de Asturia și moștenitoarea Castiliei; dacă, Doamne ferește, i se întâmplă ceva, fratele meu este următorul moștenitor. El se va căsători și va avea propriii copii, care vor domni după el. Eu nu voi fi niciodată regină.

– Ba vei fi! Tatăl meu și-a dorit dintotdeauna cu cea mai mare ardoare ca noi doi să ne căsătorim. O să fii regină! Isabela – regină a Aragónului și soția mea.

M-am holbat la el.

– E o partidă bună, adăugă el, strângându-mi și mai tare mâna. Nu mai atinsesem niciodată niște mâini așa calde. Știu că Aragónul este mai mic și nu atât de puternic și bogat precum Castilia, dar avem multe legături de sânge. Putem apropia mai mult regatele noastre și restabili pacea între ele. Făcu o pauză, privindu-mă fix. Ce spui? Nu te-ai bucura să te măriți cu mine?

Dintre toate lucrurile pe care le-ar fi putut spune, acesta era singurul la care nu eram pregătită să-i răspund. Îi susținui privirea arzătoare, reușind să îngân:

– Dar tu ești încă un băiat, iar eu sunt domnișoară…

– Nu! Ridică vocea. Nu sunt un băiat. La anul voi împlini treisprezece ani; am fost făcut cavaler, mi-am înmuiat spada în sânge pentru apărarea Aragónului. În regatul meu, sunt deja bărbat.

Era o pretenție arogantă, exact cea la care m-aș fi așteptat de la cineva ca el. Și totuși, privind în jos spre mâinile noastre împreunate, mi se păreau a fi fire distincte din mătasea aceluiași ghem – a mea atât de albă și subțire, a lui pătrată și bronzată, totuși de mărimi aproape egale, cu aceeași piele perfectă de oameni tineri.

De ce trezea un asemenea sentiment în mine? Era direct și arogant, prea deschis, după toate sfaturile despre disimulare pe care mi le dăduse. De-abia îl cunoșteam. Dar, dacă era să fiu sinceră cu mine însămi, nu puteam să neg că imaginea lui ca soț al meu era atrăgătoare. Toată viața mi se spusese că, într-o bună zi, trebuia să mă mărit pentru binele Castiliei. Nu mă gândisem niciodată că voi avea vreun cuvânt de spus în legătură cu alesul, dar acest lucru nu însemna că nu mă întrebasem ce fel de soț îmi rezerva soarta și că nu mă hrănisem cu aceleași vise ca orice altă fată. Lumea noastră era plină de regi bătrâni și grași; era normal să fiu atrasă de promisiunea acestui prinț tânăr și impetuos.

Dar bineînțeles că nu aveam să-i spun acest lucru. Nu mă voi compromite niciodată. El pleca astăzi către regatul său. Cine știa când, sau chiar dacă, aveam să-l mai văd vreodată?

Îmi retrăsei mâna.

– În Castilia vârsta pentru măritiș a unei infante este de cincisprezece ani. Dacă vrei un răspuns, întoarce-te atunci și eu ți-l voi da – după ce-mi vei fi cerut mâna de la fratele meu regele, adăugai, luându-i-o înainte. Acum să nu ne stricăm timpul pe care îl mai avem de petrecut împreună. Îi zâmbii, ca să-i alin expresia de mândrie rănită de pe față. Hai să ne mai plimbăm. Poți să-mi povestești despre Aragón. Nu am fost niciodată acolo și aș vrea să-l văd prin ochii tăi.

Se lumină când îi făcui această invitație, și în timp ce ne plimbam se lansă într-o relatare amănunțită despre patria lui, cu vocea răsunând de mândrie în timp ce îi descria provinciile care se întindeau de la pământurile bogate din Huesca, în nord, până la apele albastre ale Valenciei, în sud; făcea ca totul să pară viu, încât vedeam cu ochii minții impunătorii munți crenelați ai Aragónului schimbându-și culoarea din violet în albastru sub vânturile înghețate ale Pirineilor, cheile adânci care ascundeau văi atât de bogate, încât pomii fructiferi creșteau în sălbăticie, și câmpiile aride pe care pășteau cirezi de vaci și turme de oi. Vedeam Zaragoza, capitala

înconjurată cu ziduri de la gurile râului Ebru, dantelăriile palatului Aljafería și altarul de alabastru al faimoasei Basilica; și orașul comercial Barcelona, locuit de aprigii catalani, care nu suportau dominația Aragónului. Gustam din tocana de crabi, despre care se credea că previne bolile, și din renumitul jambon *pata negra*, care se mânca în orașul Teurel. Aflai despre lupta curajoasă a poporului aragonez împotriva invaziei neîncetate a viclenilor francezi și despre lupta de secole pentru controlul regatelor îndepărtate și scăldate în soare ale Siciliei și Neapolelui.

– Cândva, am avut sub dominație cea mai mare parte din sudul Italiei, spuse Ferdinand. Am avut și ducatul Corsicii și al Atenei. Eram stăpânii Mediteranei.

Bineînțeles că și eu cunoșteam întinderea Castiliei și Leónului, regatul meu natal, dar el mă fascina cu dezvăluirile lui despre posesiunile Aragónului de peste mări, unde navigatori întreprinzători căutau bogății în teritorii îndepărtate, aducând lăzi cu mirodenii, pietre prețioase, mătăsuri, precum și râvnita piatră de alaun, folosită în producerea vopselelor de haine, pentru care negustorii plăteau o avere.

– Sunteți ca romanii, murmurai. Aveți un imperiu.

– Și ne și simțim ca ei! râse el, arătându-și strungăreața pe care o găseam deosebit de fermecătoare. Vezi tu, vistieria noastră nu a fost niciodată plină pe măsura ambițiilor noastre, iar păstrarea unor posesiuni atât de îndepărtate cere bani – foarte mulți bani. Făcu o pauză, devenind grav. Iar de când Constantinopolul a fost cucerit de turci, ne confruntăm cu o amenințare gravă din partea necredincioșilor. Acea cucerire a lăsat întreaga Europă vulnerabilă. Așa ne-au cucerit și pe noi maurii cu secole în urmă. S-ar putea întâmpla din nou; turcii ar putea folosi Granada ca poartă de intrare, exact cum au folosit maurii Gibraltarul.

Mă cutremuram imaginându-mi-i pe păgânii care năvăleau ca un val întunecat peste noi și în același timp mă minunam cum de știa atât de multe despre atât de multe lucruri. Nu mă gândisem niciodată la căderea catastrofală a Constantinopolului, unul dintre cele mai venerate orașe ale creștinătății, deși acest lucru se întâmplase la doi ani de la nașterea mea și ne zguduise credința din temelii. Cunoștințele mele erau limitate la istorii ilustrate ale Castiliei, la poezii ale trubadurilor și la parabole romantice precum *Cartea*

iubirii adevărate[1]. Nu privisem niciodată lumea noastră așa cum o făcea Ferdinand, dintr-o perspectivă care nu ne situa pe noi în centrul ei ci mai degrabă ca o parte din întreg. Numai faptul că-l ascultam mă entuziasma, ca și când aș fi stat pe puntea unui galion care naviga pe ape înspumate către țărmuri necunoscute…

Ferdinand oftă.

– Iar acum, cu Ludovic XI, care amenință ca un păianjen granița de nord a Aragónului, trebuie să ținem o armată pregătită. Trupele costă și ele bani, mai mulți decât ți-ai imagina. Nobilii nu-și cheamă supușii fără să fie plătiți, iar vasalii nu luptă fără o rație de provizii corespunzătoare. Mama era cea mai bună organizatoare dintre noi toți; știa cu exactitate cum să facă economii la curte ca să putem… Vocea i se pierdu. Privi în altă parte. Nu-mi vine să cred că tocmai am vorbit despre ea ca și când ar fi deja moartă.

– Sunt sigură că nu asta ai intenționat, spusei.

El își întoarse privirea spre mine.

– Cu tine alături îmi uit mult prea ușor necazurile.

Mă oprii. Ajunseserăm la galeria cu arcade care înconjura palatul; fără să ne dăm seama, ocoliserăm de două ori întreaga grădină. Când intraserăm pentru prima dată în ea, avusesem impresia că era mare, un adevărat labirint. Acum, când cuvintele lui mi se învârteau în cap, mi se părea înghesuită, o creație a omului formată din garduri vii idilice, copaci parcă nefiresc de îngrijiți și alei simetrice care nu duceau nicăieri.

– Aceea nu e prietena ta? îmi spuse el.

Mă uitai spre coridorul cu arcade și o văzui pe Beatriz așezată pe o bancă de piatră lângă Cabrera. El gesticula și vorbea cu mai multă însuflețire decât îl văzusem până atunci, în timp ce ea îl privea în tăcere, captivată.

Ferdinand chicoti.

– Unii ar spune probabil că e prea bătrân pentru ea, dar ei nu pare să-i pese.

Mă înfuriai imediat la această insinuare.

---

[1] *El Libre de buen amor* (1330–1343), capodoperă a poeziei spaniole, aparținând lui Juan Ruiz (cca 1284–1351) (n.red.)

– Ce vrei să spui cu asta? Don Andrés de Cabrera n-a făcut nimic altceva decât să fie amabil cu noi. Îmi vine greu să cred că nutrește vreun plan de a…

Dar fu rândul meu să-mi pierd cuvintele când, privind mai atent, observai postura în care stătea Beatriz, ținându-și capul drept, cu o cochetărie evidentă și privindu-l cu ochi mai mari ca de obicei, ca și când Cabrera ar fi fost cel mai fascinant bărbat pe care îl cunoscuse vreodată. Deși eram la vedere, la doar câțiva pași, nici măcar nu mă observase.

Îmi înăbușii râsul. *Chiar* părea vrăjită de el…

Ferdinand îmi șopti de alături:

– Trebuie să te învăț să dansezi.

Voioșia mea se evaporă.

– Să dansez? Dar doar ce am dansat aseară. Mă pricep destul de bine, mulțumesc.

– O, da, te pricepi de minune, dar nu știi nici un dans din Aragón. Trebuie să înveți unul care să-ți amintească de mine.

Înainte să apuc să protestez, mă prinse de mână și mă conduse pe porțiunea pavată cu dale de lângă fântână.

Încercai să mă retrag.

– Nu, spusei, simțind cum îngrijorarea mi se strecoară în voce. Cineva… oricine ar putea să ne vadă.

– Cine? râse înăbușit, uitându-se în spate, către galerie. N-ar băga de seamă nici dacă am trage cu tunul. Haide, e doar un dans.

– Zău, nu! N-ar trebui. Nu aici, în grădină. Nu… nu se cuvine.

El rămase neclintit, cu privirea fixată asupra mea.

– Întotdeauna te iei așa în serios? mă întrebă.

Deși întrebarea lui ar fi putut fi jignitoare, simții imediat din tonul lui că nu avusese această intenție. Era sincer curios.

– Bineînțeles, replicai, ridicând capul ca să mă apăr. Sunt infantă a Castiliei. N-am voie să uit.

El ridică o sprânceană.

– Niciodată? Nici măcar o infantă nu are voie să se distreze din când în când?

– Nu prea îmi vine să cred că dansul într-o grădină poate fi considerat…, începui să ripostez.

Dar el nu mă băga în seamă, fredonând ceva în barbă în timp ce pășea pe porțiunea cu dale. Își luă poziția.

Înnebunise. Chiar avea de gând să danseze.

– Acest dans, spuse el trecându-și mâna prin părul de pe frunte, este unul pe care țăranii îl dansează după strângerea recoltei, ca să sărbătorească generozitatea naturii.

Și culmea, un dans țărănesc, de origine păgână! Ar fi trebuit să plec. Era indecent. *El* era indecent. Dar nu puteam. Rămăsei țintuită locului, cu ochii pironiți asupra corpului său voinic și sigur pe sine, în timp ce el își îndrepta umerii, cu mâinile în șolduri. Apoi, cu un tril pe buze, sări în sus și își încrucișă picioarele cu o precizie și o rapiditate uimitoare.

– Simbolizează strânsul snopilor de grâu, strigă spre mine în timp ce se răsucea, executând în același timp uimitoarele mișcări din picioare și salturi. Vino! O să-ți arăt.

Întinse o mână, invitându-mă. Nici măcar în clipa când mă îndreptam spre el, nu-mi venea să cred că făceam așa ceva. De la ferestrele palatului ne-ar fi putut urmări curteni scandalizați; oricine ar fi traversat galeria boltită ne-ar fi putut vedea. Eram sigură că Beatriz devenise deja atentă și că, în chiar acea clipă, mă urmărea cu gura căscată cum îl luam de mână pe Ferdinand și îi simțeam degetele fierbinți strângându-le pe ale mele.

El transpira, cu un zâmbet larg pe față.

– Fustele alea o să te împiedice, spuse, privind încruntat spre rochia mea.

Înghețai.

Ferdinand se înclină în fața mea și îmi șopti:

– Fii curajoasă, Isabela.

Mi se uscase gâtul. Cu câteva mișcări îndemânatice mă aplecai și-mi adunai poalele rochiei lungi, înnodându-le într-o parte sub genunchi. Îl privii.

– Ai mai făcut asta, spuse el, rătăcind cu o privire insolentă peste gleznele mele acoperite cu ciorapi ivorii.

Nu-mi plăceau gleznele mele osoase; îmi făceau laba piciorului să pară prea mare.

– În ciuda a ceea ce poate crezi despre infantele răsfățate, îi răspunsei cu suficientă acreală în voce încât să-i readuc privirea spre ochii mei, am crescut într-un castel unde se muncea, unde aveam vite de îngrijit. Noroiul și mizeria erau la ordinea zilei. Și am puține rochii de stricat.

El făcu o plecăciune, se apropie de mine și îmi trecu un braț peste talie.

– E mai ușor decât pare, murmură el, atât de aproape, încât îi simțeam mirosul sărat al transpirației. Trebuie doar să mă urmărești.

Prima dată aproape căzui din pricina saltului lui rapid și neașteptat, urmat de mișcarea complicată a piciorului. A doua oară reușii cu stângăcie, dar fui aplaudată drept încurajare; apoi, în timp ce el îngâna melodia lui fără cuvinte, care îmi amintea de behăitul turmelor de capre pe o stâncă măturată de vânt, îmi luă mâna într-a lui, mă întoarse cu fața spre el și-mi spuse:

– Când ajungem la trei, sărim împreună, facem mișcarea din picior, ne învârtim și apoi repetăm.

– Imposibil, spusei îmbărbătându-mă și închisei ochii ca să prind mai bine nuanța din melodia lui.

Odată ce prinsei ritmul și simții cum strânsoarea degetelor lui se întărește, îmi ținui respirația. Sării, mișcându-mi picioarele înainte și înapoi. Când atinserăm pământul mă întorsei cu el atât de repede, încât aproape că-mi zbură vălul de pe cap. Și atunci îmi pierdui orice conștiință de sine, a ceea ce se cuvenea și ce nu se cuvenea. Simțeam cum îmi bătea pulsul în urechi și cum râsul izbucnește din mine ca o pasăre eliberată după ce a fost ținută mult timp în captivitate. Și repetarăm figura.

Apoi ne oprirăm gâfâind, cu mâinile întrepătrunse, ca și când apa din fântână ar fi clipocit cu aplauze. Zvâcnetul din urechi mi se mai potolise când Ferdinand îmi întâlni privirea. Un nor rătăcea pe deasupra capetelor noastre, învăluind soarele. În răstimpul neașteptat de umbră și lumină am văzut cum avea să arate probabil peste ani, când avea să fie adult, când obrajii aveau să i se mai ascută, sprâncenele, să i se mai îndesească, dar când ochii aveau să-i rămână la fel de vii iar avea aerul, la fel de exuberant. Mi se părea că, oricât de mult ar fi îmbătrânit, zâmbetul n-avea să i se schimbe niciodată.

– Te-ai îmbujorat. Își eliberă mâna și mă atinse pe obraz. Ai o piele atât de frumoasă, albă ca luna...

Rămăsei nemișcată. Am lăsat vârfurile degetelor lui să-mi mângâie pielea, primind cu bucurie firișoarele de căldură pe care

mi le trimitea și care îmi pătrundeau în vene, până când începură să-mi dea frisoane prin tot corpul.

Un sunet discordant de clopote răsună din catedrală, anunțând amiaza și scutindu-mă de nevoia să răspund. În spatele meu auzii zgomotul unor pași. Ferdinand se retrase. Mă întorsei și o văzui pe Beatriz venind repede spre mine, cu obrajii roșii, care o făceau să pară la fel de tulburată pe cât eram și eu. Cabrera stătea lângă bancă, cu o expresie confuză pe față. Era posibil să nu ne fi văzut, să fi fost atât de absorbiți unul de altul, încât numai clopotele să-i fi readus într-o postură decentă?

– Înălțimea Voastră, iertați-mă. Beatriz făcu una dintre reverențele ei stângace. Am pierdut noțiunea timpului. Ați terminat plimbarea? Așteptați de mult?

Întrebările ei erau grăbite, dar în ele detectam o undă de voioșie, ceea ce îmi spunea că, în timp ce se distrase, de fapt ne văzuse.

– Nu, răspunsei, întrebându-mă dacă încântarea mea era la fel de vizibilă ca a ei, nu de mult…

În timp ce vorbeam vraja dansului se risipi, ca fumul parfumat sau ca un vis frumos. Aș fi vrut să-l țin în mână înainte de a dispărea și să-l păstrez în sidef, ca pe o perlă rară. În clipa aceasta mă simțeam ca și cum aș fi fost liberă pe această lume, fără nici o grijă, sau temere, sau îndoială.

Preț de o clipă trecătoare, fusesem liberă.

– Mă tem că trebuie să plec, îi spusei cu blândețe lui Ferdinand. Trebuie să mergem la slujba de prânz, iar apoi trebuie să ne schimbăm pentru banchet. Ne vedem mai târziu în sală?

– Regret că trebuie să o spun, dar nu, răspunse el. Probabil că servitorii mei se întreabă pe unde umblu; trebuia să plecăm cu mult înainte de slujba de prânz. Călătoria spre Aragón o să dureze cel puțin două zile.

– Ah! Mă străduiam să zâmbesc, în ciuda dezamăgirii. Îți mulțumesc, vere, a fost o plăcere. Sper că ne vom revedea.

– Și eu sper, infanta mea.

Nu-mi scăpă accentul pe care-l pusese pe „mea“ când se înclină să-mi sărute mâna. Beatriz mă împunse ușor; îi aruncai o privire mustrătoare. Ferdinand continuă:

– Domnișoară de Bobadilla, a fost o plăcere.

Ea făcu o reverență, zâmbind prostește.

– A fost o onoare, Înălțimea Voastră.

El mă privi în ochi.

– O să-ți scriu.

Înainte să apuc să rostesc vreun cuvânt, o luase înapoi prin grădină către camerele lui, ca și când înainte ar mai fi bătut de o sută de ori aleile șerpuitoare necunoscute.

Îl urmării cum dispare în palat. Am fost nevoită să-mi stăpânesc imboldul de a-l striga, de a-i spune că avusese dreptate: îmi plăcuse dansul foarte mult.

– Te place, zise Beatriz.

Clătinai din cap, mimând nepăsarea.

– Pentru un băiat, e destul de distractiv.

– N-o să mai fie multă vreme băiat. Și e îndrăzneț pentru cineva atât de tânăr.

– Într-adevăr, dar se pare că și ție ți-a plăcut discuția cu don Cabrera.

Fusei satisfăcută s-o văd că roșește mai tare, chiar dacă-și dădu capul pe spate spunând cu un aer frivol:

– Cabrera? Bah. Nu înseamnă nimic pentru mine.

După slujba de prânz, ne întoarserăm și ne schimbarăm în grabă în rochiile pentru curte. În timp ce ne întorceam spre alcazar, îi amintii lui Beatriz că înțeleg cât de multă nevoie am avea de o garderobă mai mare, ținând cont de ceremoniile la care probabil era de așteptat să participăm. Dar ideea să cer ajutorul Menciei de Mendoza sau pe al reginei, mai ales după ce deja îl respinsesem atât de brutal, nu era o perspectivă prea plăcută.

– Poate că ar trebui să-l rugăm pe Andrés – don Cabrera, vreau să spun – să ne ajute mama lui, îmi sugeră Beatriz. A fost atât de bună cu noi! Sunt sigură că ar fi bucuroasă să ne servească.

Aprobai cu o mișcare din cap.

– Într-adevăr, și poate că ne ajută și să ne facem rochiile. Cu niște tipare bune, m-aș descurca destul de bine. Oricum, talentul tău la cusut, ca și reverențele, sunt la fel de lipsite de speranță.

Ea se încruntă.

– Ca și când i-ar păsa cuiva ce port.

– Lui don Andrés de Cabrera se pare că îi pasă, îi răspunsei.

Își puse mâinile în șolduri cu un aer indignat.

– Ai de gând să mă necăjești toată ziua cu el? Dacă da, te rog să-mi spui acum, ca să nu te bag în seamă.

– Ce repede te enervezi. O sărutai pe obraz. Iartă-mă. Îți promit că nu mai amintesc de el.

– Bine. Pentru că nu e nimic de amintit; îl găsesc distractiv, atâta tot.

Îmi făcu cu ochiul, și amândouă ne reprimarăm chicotele în timp ce intram în sala pe ale cărei podele erau împrăștiate mănunchiuri de rozmarin parfumat care ne foșneau sub picioare.

Mă îndreptai către podiumul tronului, unde Alfonso stătea deja lângă Henric și regină. În timp ce îmi ocupam locul în grabă, privirea batjocoritoare a Juanei mă făcu să cred că de acum înainte trebuia să-mi organizez mai atentă timpul. Până acum se părea că fusesem tot timpul în întârziere.

Regina purta o rochie de catifea purpurie, croită special pentru a-și expune decolteul cu sâni perfecți; avea agățat la gât un colier iridescent cu diamante și perle, care strălucea intens în lumină. Mă surprinse când mă uitam la el – nu mai văzusem niciodată asemenea bijuterii magnifice –, îl atinse intenționat și gânguri:

– Îți place?

– E foarte frumos.

Nu adăugai și că părea incredibil de scump.

– E un mic dar de la Henric pentru a sărbători nașterea fiicei noastre. Îi aruncă un zâmbet de complezență regelui, apoi își întoarse privirea către mine. Exasperarea cordială din tonul ei îi ascundea cu greu disprețul. Asta nu e aceeași rochie pe care ai purtat-o aseară? Draga mea Isabela, chiar trebuie să-mi dai voie să mă ocup de garderoba ta. Trebuie să te prezinți întotdeauna la înălțimea rangului tău. Aici nu e Árevalo; la curte, felul cum arăți este foarte important.

Mă simțeam ca și când ar fi aruncat cu apă rece pe mine. Cum știuse oare că tocmai mă îngrijorasem din această pricină? Pentru o clipă, îmi amintii felul cum mă privise Ferdinand când dansasem în grădină, admirația din ochii lui. Lui nu păruse să-i pese ce purtam.

Henric îmi zâmbi timid.

– Da, Isabela, las-o pe Juana să te ajute! Cunoaște toate noutățile modei.

– Și aș putea să-ți dau și câteva din bijuteriile mele vechi să le porți, adăugă ea cu o undă de malițiozitate în vocea mieroasă. Orice prințesă trebuie să aibă bijuterii frumoase, nu-i așa?

Îi evitam privirea.

– Înălțimea Voastră este foarte bună. Aș fi onorată.

– Bineînțeles că ai fi.

Își îndreptă atenția asupra sălii, în timp ce servitorii intrau cu primele feluri. Presupuneam că ea și Henric își rezolvaseră orice probleme vor fi avut ieri, pentru că ea râdea și îi vorbea în șoaptă ca și când nimic necuvenit nu s-ar fi întâmplat. Observai de asemenea că frumosul ei partener de dans din noaptea trecută, Beltran de la Cueva, mânca împreună cu doamnele ei de onoare și că îi acorda o atenție evidentă Menciei de Mendoza. În lumina zilei era și mai fascinant, cu tunica lui bogată și azurie croită în stil italian, cu mânecile și gulerul cămașii ieșind prin răscroielile tivite cu mici diamante. Dar regina se purta ca și când nici nu l-ar fi văzut, iar eu fui curând preocupată de tăcerea neobișnuită a lui Alfonso.

În cele din urmă, îl întrebai ce făcuse în ziua aceea.

– Bine.

Își trase o bucată de carne de căprioară friptă și înfipse cuțitul în ea.

– Nu pari bine. Mi-am fixat privirea asupra lui. Ce se întâmplă? Te pun să înveți prea mult? Dacă vrei, o să-l rog pe arhiepiscopul Carrillo să-mi dea voie să te ajut…

Izbucni:

– Nu înțelegi nimic, Isabela. Nu ești decât o fată proastă.

Henric se uită la noi. Mă străduiam să zâmbesc, deși eram afectată de atacul neașteptat al fratelui meu. Fusese întotdeauna o fire nepăsătoare, rareori avea toane. Dintrodată îmi părea un străin, și mă trezii că luptam să-mi rețin un potop de lacrimi. După ce fusesem făcută nătângă, ultimul lucru pe care mi-l doream era să plâng ca o proastă.

– Haide, Alfonso! spuse regele, dându-se de gol că ne auzise fără să vrea. Sunt sigur că Isabela este doar îngrijorată pentru tine și…

Un bubuit puternic al ușilor sălii îl anunță pe marchizul de Villena, care venea însoțit de uriașul său frate Girón și de șase dintre oamenii lor. În timp ce se îndreptau spre noi, șuieratul

sabiei lui Girón, pe care acesta și-o scoase din teacă, sună asemeni unui șarpe în tăcerea brusc așternută.

Alfonso deveni încordat; simții cum îmi strânge genunchiul pe sub masă. Și Henric îngheță pe tronul lui. Când granzii ajunseră în fața podiumului, regina slobozi un țipăt scurt și înfricoșat, iar Beltran de la Cueva sări din scaunul lui.

Villena zâmbi. Girón se abătu asupra favoritului reginei, ratându-l la mustață cu rotația largă a sabiei lui.

– Ticălosule, îi aruncă Girón. Dacă te mai apropii un centimetru, te tai de viu și te dau la câinii mei.

Cueva nu era înarmat; prin lege, nici un curtean nu avea voie să poarte arme în fața regelui. Respira greu, dându-și seama prea târziu de greșeala sa. Girón făcu o mișcare amenințătoare. În timp ce Mencia și doamnele de onoare se îngrămădeau să iasă din calea lui, îi dădu lui Cueva un pumn răsunător în față, care îl întinse pe favorit pe masă, printre tacâmuri, pocale și platouri care se rostogoliră cu zgomot pe podea.

Regina scoase un bocet. De lângă perete, santinelele maure se grăbiră, cu iataganele în mână, să facă zid în fața podiumului. Henric se agăță de brațele tronului.

– Ce… ce înseamnă asta, marchize? întrebă el cu voce tremurătoare.

Villena arătă spre Cueva, murdar de vin și mâncare. Pe față îi apăruse deja o vânătaie mare. Mencia, care plângea, îl ajută să se ridice. Curtenii se retrăseseră, unii dintre ei fugind către ușile îndepărtate, ca și cum ar fi anticipat un conflict.

Vocea lui Villena răsună:

– I-ați dat prostului ăsta fudul comanda ordinului de Santiago, cel mai înalt ordin militar din Castilia. După tot ce am făcut pentru dumneavoastră, i-ați acordat lui onoarea care de drept mi se cuvenea mie!

– Cum îndrăznești…, țipă Juana, dar Henric o opri.

– Ți-ai uitat bunele maniere, marchize. Aici eu sunt rege. Onorez pe cine îmi place.

– Mai degrabă onorați pe cine place curva dumneavoastră portugheză, spuse Villena.

În ochii lui galben-verzui strălucea o ură glacială în timp ce se privea în ochi cu Henric. Între ei exista un trecut chinuitor – lucruri despre care eu nu știam nimic. Dar nu-mi venea să cred că

un grande îndrăznea să se poarte astfel în fața suveranului său, indiferent cât de jignit s-ar fi simțit.

– Nu este a dumneavoastră, spuse Villena. Copila pe care ați făcut-o moștenitoare nu este a dumneavoastră. Am crezut că nu știați, dar acum văd că știți. Sigur așa este, pentru că numai un încornorat care știe îi conferă titluri amantului soției sale.

– Da, adăugă și Girón, împroșcând cu scuipat în timp ce fixa santinelele, cu pumnul încleștat pe spadă ca și când ar fi tânjit să se năpustească asupra maurilor impasibili. Puteți să vă ascundeți după necredincioșii dumneavoastră murdari cât doriți, dar până la urmă adevărul lui Dumnezeu *va ieși* biruitor!

Timp de o clipă înfiorătoare, crezui că Henric va da ordin santinelelor sale să-i ciopârțească pe marchiz, pe fratele său și pe oamenii lor; dar el stătea acolo și tremura, cu o expresie nedumerită pe față care dovedea că nu-i venea să-și creadă ochilor și urechilor.

– Fă ceva, îi șuieră Juana. Arestează-i. Mint. Asta e trădare.

– Este? întrebă Henric rece. Ea dădu înapoi. El îl privi pe Villena. Ai permisiunea să părăsești această curte dacă nu mai ești de acord cu acțiunile mele. Dar, dă-mi voie să te avertizez, trădarea nu va fi tolerată, indiferent cât de dreaptă crezi că este cauza ta.

– O să țin minte, spuse Villena.

Se înclină batjocoritor, se întoarse și ieși. Girón învârti din nou spada spre Cueva, a cărui față vânătă devenise de un alb bolnăvicios. Apoi porni greoi spre ieșire, aruncând vorbe obscene unui grup de femei înspăimântate de la curte care se adăpostiseră lângă uși.

Gărzile rămăseseră pe poziție. Henric le mormăi ceva pe limba lor, și toți se retraseră la unison, ca niște câini de vânătoare bine dresați. Nu aveam nici o îndoială că, dacă ar fi primit ordin, i-ar fi ucis pe Villena și pe Girón fără să ezite.

Juana coborî repede de pe podium și părăsi sala. Doamnele de onoare se grăbiră s-o ajungă. Năucit și singur, Cueva privea rugător spre Henric, care îi întoarse spatele. Abia atunci îl observai pe arhiepiscopul Carrillo intrând intempestiv în sală pe o ușă laterală, cu fața roșie vizibil îngrijorată și cu Cabrera și câteva gărzi ale palatului pe urmele lui.

– Maiestatea Voastră, tocmai am fost informat, spuse el. Este scandalos! Villena merge prea departe. Îmi permiteți să…

Henric șopti:

– Ia-i de aici!

Carillo ne făcu semn cu mâna.

– Veniți, copii. Repede.

Alfonso și cu mine ne ridicarăm repede de pe scaunele noastre; Beatriz apăru dintre curtenii care priveau și ni se alătură. În timp ce Carrillo ne conducea afară, îl văzui pe Henric cum se prăbușește pe tron, luându-și fața în mâini ca și când ar fi primit o lovitură mortală.

Pe coridor, Carrillo îi dădu instrucțiuni lui Cabrera să ne ducă în apartamentele noastre.

– Ai grijă să rămână înăuntru în noaptea asta, spuse el, și ceva din vocea lui, o nuanță amenințătoare, mă făcu să mă uit la Alfonso care stătea lângă arhiepiscop și gărzile lui cu teama întipărită pe față.

Cabrera începu să ne împingă spre ieșire; auzii zăngănitul armurilor gărzilor în timp ce îi însoțeau pe Carrillo și pe fratele meu în direcția opusă.

În acel moment, Alfonso strigă:

– Isabela! Mă oprii și mă întorsei. Alergă spre mine și se aruncă în brațele mele. Îmi pare rău, icni. N-am spus-o cu intenție. Nu ești proastă. Numai că mie… mi-e atât de frică!

– De ce? Ce se întâmplă, Alfonso? De ce ți-e frică?

În timp ce vorbeam, privii pe lângă el către Carrillo, care aștepta nerăbdător, cu mâinile în șolduri, cu mantia albă atârnată peste cizme, lăsând să i se vadă puțin tunica neagră de sub ea și mijlocul lat, încins cu o centură de piele mai groasă ca brațul meu, de care spânzura o sabie băgată în teacă.

Și el purta armă la curte. Un om al Domnului, îmbrăcat ca un războinic. Îmi răsări brusc în minte imaginea arhiepiscopului urlând setos de sânge pe un câmp de luptă, rotindu-și sabia în timp ce reteza capete, și inima începu să-mi bată tare.

– Rămâi aici cu noi, îi spusei lui Alfonso. Nu te duce cu el, te rog.

Fratele meu clătină din cap.

– Nu pot. Am promis că-mi voi face datoria. Îmi pare rău, Isabela.

Mă sărută ușor și se întoarse la Carrillo. Rămăsei nemișcată, în timp ce lumina din ferestrele înalte se strecura printre fuioarele de praf din jurul meu, și îl văzui pe arhiepiscop cum își trece brațul

gros ca o grindă de stejar peste umerii fratelui meu, conducându-l spre ieșire.

Aș fi vrut să alerg după ei, să-l silesc pe Alfonso să jure că n-o să facă nimic care să-i pună viața în pericol.

Dar știam deja că, orice aș fi spus sau aș fi făcut, nu puteam schimba nimic din ceea ce urma să se întâmple. Avea dreptate: eram doar o fată proastă, fără nici o influență; fără nici o putere de decizie asupra cursului vieților noastre.

În clipa aceea, știui că va trece mult timp până când îmi voi revedea fratele.

După două zile în care eu și Beatriz rămăseserăm în camerele noastre cu lumânările aprinse și ascultaserăm leoparzii din menajeria regelui mârâind nemulțumiți, Cabrera veni la noi cu noutăți.

– Arhiepiscopul Carrillo a plecat de la curte. L-a luat cu el pe infante, pretinzând că mama voastră i l-a încredințat personal pe Alfonso. Regele a dat poruncă să se întoarcă, dar nimeni nu știe unde s-au dus. Carrillo are multe proprietăți și se bucură de multă susținere din partea vasalilor lui. Ar putea fi oriunde. Voi face tot ce pot pentru Înălțimea Voastră, dar...

– Trebuie să mă descurc și singură, am încheiat, străduindu-mă să zâmbesc.

După plecarea lui Carrillo și a fratelui meu, acest bărbat cumsecade și Beatriz erau singurii mei prieteni la curte.

Cabrera se căută în tunică și scoase un pergament împăturit. Beatriz își trase în liniște pelerina pe ea.

– Te lăsăm singură să-l citești, spuse ea și îl urmă afară pe Cabrera.

Mă uitai lung la scrisoare, apoi am rupt sigiliul de ceară care purta pecetea Aragónului. Am despăturit încet hârtia foșnitoare.

Conținea doar cinci cuvinte:

Fii curajoasă, Isabela. Așteaptă-mă.

Capitolul 8

În timp ce primăvara făcea loc verii toride, vestea se răspândi în Castilia, purtată de negustori către provinciile și orașele îndepărtate, unde gospodinele o împrăștiară ca pe sămânță printre vasali, care se grăbiră să le-o ducă stăpânilor din castele. Până în toamnă, toată lumea aflase de plecarea precipitată a lui Alfonso de la curte și de răzvrătirea marchizului de Villena, ceea ce făcu ca îndoielile legate de legitimitatea prințesei Joanna să se transforme în bârfă publică.

Nu mai auzisem nimic de fratele meu sau de Carrillo și nici nu îndrăzneam să trimit vreo scrisoare. Deși locuiam în apartamentele mele din *casa real*, unde dispuneam de câțiva servitori, plătiți de rege și supravegheați de doña Cabrera, eram urmărită îndeaproape iar libertatea mi-era îngrădită. Orice ieșire pe care doream s-o fac dincolo de porți necesita aprobarea regelui și escorta cuvenită de gărzi.

Beatriz mă informa despre toate bârfele de la curte; de la ea am aflat că Villena și alți câțiva granzi se adunaseră în nord în orașul Burgos, unde proclamaseră o alianță formată pentru apărarea drepturilor fratelui meu. Amenințarea războiului civil plutea peste Castilia precum norii care așteptau prima răbufnire de tunete, și nu trecea o zi în care Juana să nu fie auzită bătându-l la cap pe Henric să trimită trupe împotriva rebelilor.

Nu-și controlă vorbele nici măcar într-o dimineață când eram și eu de față în camerele ei, așezată într-un colț, încercând să mă fac cât mai mică.

– Carrillo e în spatele lor! îi strigă ea fratelui meu vitreg, care era oricum agitat. Și-a găsit unealta răzbunării și are de gând s-o folosească împotriva ta. N-ar fi trebuit nici în ruptul capului să-l lași să-l ia pe Alfonso. Ar fi trebuit să-l oprești cât timp aveai ocazia!

– Juana, te rog. Henric stătea în fața ei, strângându-și în mâini turbanul roșu de lână. Alfonso e doar un copil. Cum crezi că e posibil să fie o amenințare pentru…

– Copilul ăla, cum îi spui tu, s-ar putea să întoarcă întregul regat împotriva noastră! Dumnezeule din ceruri, ești atât de orb încât nu vezi adevărul? Villena și Carrillo sunt în fruntea acestei așa-zise alianțe; au pus la cale împreună spectacolul de la curte ca să-l poată răpi pe Alfonso. Trebuie să pui capăt trădării lor înainte de a fi prea târziu!

Plecându-și capul, Henric mormăi că nu avea nici o dovadă a trădării și în consecință nu putea face nimic. Apoi îmi aruncă o privire plină de regret și ne părăsi rapid, plecând către refugiul lui împădurit de la El Pardo din Madrid, așa cum făcea adesea, și lăsându-mă să înfrunt furia obstinată a reginei.

– Nu voi mai tolera ponegrirea fiicei mele, moștenitoarea de drept a Castiliei, spuse ea ritos, îndreptându-și degetul încărcat cu inele spre mine. Dacă îndrăznește să se alăture adunăturii de trădători din Burgos, Carrillo va plăti cu capul – și fratele tău la fel. În locul tău, m-aș ruga și mai mult, pentru că eu o să am grijă să-i văd pe toți morți, până la ultimul, înainte să apuce să-i ia copilului meu moștenirea!

Tremuram la amenințările ei, chiar dacă mă simțeam stânjenită pentru felul cum se purta. Se plimba de colo până colo în rochia ei țipătoare, cu mâinile în șolduri, jurând răzbunare într-un limbaj vulgar ca al unei slujnice de cârciumă. Vociferările ei, faptul că expunea ostentativ leagănul la fiecare eveniment de la curte, unde biata copilă plângea și tușea când funinginea torțelor se așternea pe plăpumioara cu care era învelită, îmi păreau bravada unui laș în mijlocul unei furtuni.

Oriunde mă întorceam, curtenii se adunau să bârfească; oriunde s-ar fi uitat, Juana vedea probabil același lucru. Nici măcar logodna lui Beltran de la Cueva cu Mencia de Mendoza nu înăbușise bârfele; dimpotrivă, toți spuneau acum că, dacă titlul de conducător al ordinului Santiago nu fusese o răsplată suficientă pentru eforturile sale în patul reginei, intrarea prin căsătorie în puternicul clan Mendoza cu siguranță avea să fie, având în vedere că el nu era nimic altceva decât un arivist care se bizuia doar pe înfățișarea lui frumoasă, în timp ce Mencia era fiica legitimă și nobilă a unui grande.

Reacția Juanei la aceste speculații josnice era să mă oblige la o supunere de fațadă, ca și când umilirea mea publică ar fi putut lega limbile slobode. La fiecare ceremonie mă punea să merg în spatele Joannei, ca să sublinieze rangul meu inferior la curte. Îmi cerea să stau în camera ei și să zornăi jucărioare de argint lângă leagăn, în timp ce ea juca zaruri cu doamnele ei. Îmi dădui seama curând că, dacă în public bătea la cap pe toată lumea cu drepturile copilului ei, în intimitate nu-i păsa deloc de mica Joanna. N-o văzusem niciodată ținând bebelușul în brațe dacă nu era cineva de față, iar atunci când regina era prin apropiere, Joanna devenea întotdeauna agitată, ca și când ar fi simțit indiferența mamei ei. Mi-era milă de fetiță, și am încercat să-i ofer afecțiunea mea, chiar dacă simțeam cum în jurul meu capcana se strângea.

În aprilie 1465, mi-am aniversat în liniște împlinirea a paisprezece ani. Se împlinise un an de când nu-mi mai văzusem fratele. Florile migdalilor se scuturau; pământul se usca sub soarele arzător al Castiliei, iar Joanna încerca să facă primii pași, trecând de la leagăn la hamul din piele. Îndată ce vremea deveni suficient de caldă, eu și Beatriz începurăm să ne furișăm în grădini ori de câte ori puteam, nerăbdătoare să scăpăm de plictiseala de la curte și de fața acră a reginei.

Joanna gângurea și mergea repede pe piciorușele ei grase, încercând să prindă fluturi cu mâna în timp ce dădaca ei o ținea dreaptă în ham. Mergeam să vedem leoparzii zvelți în spațiul înconjurat de ziduri, o copie perfectă a habitatului lor natural, până la pulpele de căprioară ascunse sub grămezi de frunze, pe care le bâzâiau muștele. După ce Joanna obosea și dădaca o culca, ne așezam pe băncile de sub arcade și sporovăiam vrute și nevrute.

Cabrera ni se alătura adesea. Se ținuse de cuvânt și veghease asupra mea cât putuse de bine. Se ocupa să avem întotdeauna destule lumânări și așternuturi, iar mama lui avea grijă de camerele mele și se purta ca și când ar fi fost doamna mea de onoare onorifică, ajutându-ne cu garderoba, pentru că, în ciuda promisiunilor, regina nu-mi dăduse nici măcar o rochie și în scurtă vreme le uzaserăm pe cele pe care le aduseserăm cu noi. În zilele acelea încordate, ajunsesem să-l privesc pe Cabrera ca pe un unchi, cu fruntea lui lată și bronzată, cu ochii căprui inteligenți și cu silueta subțire îmbrăcată întotdeauna impecabil în catifea neagră fără

broderii. Era prietenos, dar nu mai mult de atât; avea un tact desăvârșit. Nu puteam să nu observ însă cum se îmbujora Beatriz când el i se adresa și cum, la rândul lui, zăbovea cu privirea asupra ei. Prietena mea împlinise șaptesprezece ani și devenise o tânără izbitor de frumoasă și foarte independentă. Simțeam că și ea îi întorcea afecțiunea lui Cabrera, chiar dacă deocamdată nu recunoștea. Așa cum promisesem, n-o necăjeam și nici nu eram indiscretă, dar gândul că probabil își găsise dragostea era una din puținele bucurii pe care le aveam și un dar râvnit pe care puteam doar să sper că îl voi găsi și eu într-o zi.

Nu mai primisem vești de la Ferdinand, deși îmi dădusem la iveală temerile într-o scrisoare spontană pe care Beatriz o expediase în secret. La început, tăcerea lui mă duruse mai mult decât mă așteptasem. Credeam că noi doi împărtășiserăm ceva unic, o afinitate pe care o prețuia; spusese că o să-mi scrie, deși până acum nu aveam decât epistola aceea scurtă. Mă simțeam rușinată că fusesem atât de îndrăzneață, că îl lăsasem să mă afecteze atât de mult, că îi mărturisisem mai multe din gândurile mele intime decât aș fi făcut în mod normal. Dar probabil că, într-un fel îmi arătasem dezamăgirea, pentru că, într-o zi, la începutul lui iunie, Beatriz veni la mine în galerie și-mi spuse:

– Tocmai am vorbit cu Cabrera despre situația din Aragón. Mă tem că nu e bună.

Surprinsă, îmi ridicai ochii din cartea pe care o țineam în mână.

– S-a întâmplat ceva rău? Ferdinand a…?

Nu putui să închei. De fapt nici măcar nu puteam să mă gândesc la asta.

Beatriz îmi aruncă o privire gânditoare.

– Și eu m-am gândit la asta. Ai fost supărată săptămâni întregi de când am trimis acea scrisoare.

– N-am fost, îi dădui replica pe loc.

Dar sigur că știam că trebuie să fi fost. Dacă lucrurile n-ar fi stat astfel, ea n-ar fi mers niciodată atât de departe încât să-i pună întrebări lui Cabrera ca să afle ceva noutăți pentru mine. Oftai.

– Ai dreptate. Am fost îngrijorată.

– Ai avut motiv să fii îngrijorată. Beatriz se așeză lângă mine și continuă cu voce slabă: S-a dus la război, Isabela. Francezii au invadat teritoriile acelea contestate de graniță din Catalonia; se pare

că Aragónul și Franța își dispută dreptul asupra acelor teritorii de ani de zile. Ferdinand conduce armata pentru că mama lui este încă foarte bolnavă iar tatăl lui nu pleacă de lângă ea. Pe deasupra, se pare că regele Juan…

– Orbește, o întrerupsei cu blândețe. Am aflat că avea cataractă, nu-ți amintești? De aceea venise Ferdinand la botez, să-i țină locul tatălui său.

Ea aprobă din cap.

– Da, înțelegi? Nu din pricină că te-a uitat. Se luptă pentru regatul lui. De aceea nu ți-a răspuns. Dar sunt sigură că a primit scrisoarea ta și sunt sigură că îți va răspunde de îndată ce va putea.

Îmi mușcai buza și mă uitai în jos, ca să-i evit privirea ageră.

– Trebuie să ne rugăm pentru ocrotirea lui, murmurai. E atât de tânăr să meargă la război…

– Într-adevăr, și, dacă tot suntem la asta, ar trebui să spunem câteva rugăciuni și pentru tine.

– Pentru mine? Îmi ridicai repede privirea. De ce spui asta?

Ea oftă.

– Întrucât Cabrera mi-a spus că regele a sosit pe neașteptate de la Madrid și a cerut să te vadă.

– Pe mine? Știi pentru ce?

Îngrijorarea mi se strângea ca un laț în jurul gâtului, tăindu-mi răsuflarea. De luni întregi nu-l mai văzusem pe Henric; oricând putea, evita să stea la curte, preferând să se țină departe de regină și de protestele ei.

– Nu știu pentru ce. Cabrera vrea să-ți spună personal.

Se ridică și se retrase către intrarea în galerie. Andrés de Cabrera ieși din umbră și se înclină adânc.

– Înălțimea Voastră, vă rog să mă iertați. Nu vreau să mă amestec, dar… am sentimentul că ar trebui să fiți avertizată. Regina are o criză de furie. Acum câteva zile, Henric s-a întâlnit cu Villena și cu aliații lui fără știrea ei. Ei i-au dat un ultimatum și…

Se opri, ca și când nu ar fi fost sigur dacă trebuia să continue.

– Orice ar fi, trebuie să știu, spusei. Nu pot să intru în bârlogul ursului nepregătită.

– Da, sigur. Trebuie să știți. Se pare că Villena i-a cerut Maiestății Sale să semneze un document în care să declare oficial că prințesa Joanna nu este a lui. A mai cerut ca Beltran de la Cueva să fie

înlăturat din toate demnitățile, iar conducerea ordinului de Santiago să-i fie dată lui Villena…

Rămăsei tăcută, respirând aproape neauzit.

– Maiestatea Sa a refuzat să semneze, continuă el. A cerut în schimb ca toate doleanțele să fie rezolvate într-o adunare specială a Cortesului. Villena a fost de acord, dar, îndată ce regele a plecat, și-a luat cuvântul înapoi.

Toate lucrurile din jurul meu se îndepărtau, deveneau neclare.

– S-a dus cu armata lui să se întâlnească la Ávila cu Carrillo, cu fratele și cu mama dumneavoastră. În fața mulțmii, i-au luat coroana unei marionete care îl reprezenta pe rege și l-au încoronat pe Alfonso în locul lui. Cabrera mă privi în ochi. Maiestatea Sa și-a ieșit din fire. Au fost date proclamații în numele lui Alfonso. Multe orașe strategice, printre care Zamora și Toledo, s-au declarat de partea prințului. Suntem în război, Înălțimea Voastră: în război civil. Castilia are acum doi regi.

Mintea mi se întunecă. Am simțit că mă lasă genunchii; probabil că aș fi căzut dacă Beatriz nu s-ar fi grăbit să mă prindă de braț. Mă duse către scaunul de la fereastră, unde mă așezai și închisei ochii, rugându-mă să am putere.

Ajunsesem în cele din urmă și aici, la clipa de care îmi fusese groază de când Carillo îl luase pe Alfonso de la curte. Plecai spre apartamentele regale cu sufletul la gură. Le găsii cufundate în întuneric, cu draperiile trase în calea luminii. Henric ședea într-un fotoliu de sub baldachinul său, cu capul plecat. Lângă el stătea Beltran de la Cueva, îmbrăcat în auriu și purpuriu. Ochii lui mă fixară în timp ce m-am apropiat; în preajmă se afla și Pedro de Mendoza, episcop de Sigüenza, proaspătul cumnat al lui Beltran de la Cueva, un bărbat zvelt, cu aceiași ochi negri și ageri ca și sora lui. Era considerat cel mai ambițios cleric din Castilia, după Carrillo.

Henric își ridică privirea spre mine, îndepărtându-și de pe față șuvițele de păr murdar care îi atârnau până pe umeri. Avea ochii roșii și încercănați; părea că îmbătrânise cu ani de zile. Obrajii îi erau scobiți, iar barba, neîngrijită. Când am îngenuncheat în fața lui, i-am simțit mirosul muced.

– Maiestatea Voastră, spusei încet, iertați-mă.

Henric slobozi un oftat.

– Așadar ai aflat.

– Da. Don Cabrera mi-a spus, și sunt uluită. Nu m-am așteptat niciodată ca fratele meu să fie implicat în această afacere îngrozitoare. Dar sunt sigură că este nevinovat. N-a intenționat niciodată să vă ofenseze.

– Ca și când am putea crede așa ceva, spuse Juana.

N-o văzusem în întunericul din alcov și mă întorsei uimită când ieși de acolo. Era îmbrăcată într-o rochie care-ți tăia răsuflarea, negru cu argintiu, mulată pe corp. Avea ochii de topaz livizi și părul răsfirat pe umeri.

– Atât de blândă și pioasă pe dinafară, rânji ea, atât de milostivă, ca o micuță călugăriță. Dar te cunosc eu; ai un suflet de viperă, exact ca fratele tău. Era mai bine dacă ați fi fost sugrumați la naștere.

– Juana, *basta*, spuse Henric. Am chemat-o pe Isabela ca să aud ce are de spus.

– De ce? Regina tremura lângă episcopul Mendoza, care o reținu cu mâna. Ce ar putea să mai spună acum care să schimbe cu ceva lucrurile? Carrillo și Villena te-au sfidat; au strâns o armată și l-au încoronat rege pe Alfonso în locul tău. Bineînțeles că o să te implore pentru viața fratelui ei. Nu trebuie s-o asculți. Trebuie s-o închizi până când va sosi vremea s-o măriți cu vreun prinț străin, ca să nu mai facă alte răutăți.

Capul mi se învârtea. Încă îmi era imposibil să cred că Alfonso se ridicase de bunăvoie împotriva fratelui nostru, care, de bine sau de rău, era unsul nostru ca rege. Dar, auzind amenințarea din vocea reginei, am înțeles că n-avea să-și găsească odihna până când nu-l vedea mort pe fratele meu, iar pe mine, trimisă departe de casă.

– Juana, spuse Henric răspicat, cu o voce incisivă pe care nu i-o mai auzisem niciodată. Alfonso nu este dușmanul meu. Da, a greșit că i-a lăsat pe alții să-i pună o coroană pe cap, dar mi s-a spus că lucrurile au mers mult dincolo de puterile lui limitate de a le controla. Evident că a trebuit să îndure asta, de teamă că altfel ei ar fi putut să-i facă rău. O să descopăr mai târziu cine anume este vinovatul pentru acest lucru, dar acum doresc să mă lămuresc ce crede *sora mea* Isabela.

Accentul pus pe statutul meu de rudă de sânge nu trecu neobservat. Regina își ridică furioasă mâinile și se întoarse brusc spre Mendoza.

– Vezi? Nu mă ascultă! Nu mă consideră demnă să-i dau sfaturi, dar ține cont de asta – de ființa asta prefăcută, deși fără

îndoială că e în cârdășie cu fratele ei trădător. L-am prevenit că așa se va întâmpla, dar el nu, sunt familia mea, mă iubesc, n-o să-mi facă niciodată rău. Să-l lăsăm pe Carrillo să aibă grijă de Alfonso, iar Isabela poate rămâne aici la curte. Ei bine, uite cum au ieșit lucrurile! Uite cum își slujește și își respectă regele această familie iubitoare!

– Destul! răcni Henric. Afară toată lumea. Vreau să rămân singur cu sora mea.

Beltran de la Cueva se apropie de Juana și o conduse afară, dar nu înainte ca aceasta să-mi arunce o privire plină de răutate. Mendoza murmură:

– Fiți blând cu ea, stăpâne. Amintiți-vă că nu e decât o infantă.

Apoi rămaserăm singuri. Stăteam tăcută în genunchi, neputându-mi privi fratele vitreg în ochi; până acum, refuzase să accepte eticheta între noi. Nu simțisem niciodată atât de acut pericolul situației ca în acea clipă. Mă temeam că o să fiu aruncată în temniță și că o armată urma să fie trimisă să-l omoare pe Alfonso. Că aveam să cad în dizgrație, iar numele nostru să fie dezonorat. Alfonso avea să intre în istorie ca un rebel care își trădase fratele vitreg, iar eu aveam să fiu obligată să mă călugăresc sau să mă mărit în străinătate și să părăsesc pentru totdeauna Castilia.

Atunci Henric oftă din nou – din adâncul sufletului și atât de îndurerat, încât îmi ridicai privirea. Ochii lui bulbucați erau umezi de lacrimi; vocea îi tremura când spuse:

– Jură-mi că nu ai știut nimic de asta! Jură-mi că nu ai luat parte la această infamie cu vorba sau cu fapta!

– Jur, murmurai eu.

Mă privi lung o clipă.

– Ea vrea să te închid. Spune că tu și Alfonso sunteți progeniturile lupoaicei care a vrut întotdeauna să mă vadă mort. E adevărat? Vrei ca fratele tău să fie rege al Castiliei în locul meu?

Nu eram în stare să articulez un cuvânt. Nu puteam să-i spun de anii în care mama revărsase o grămadă de venin asupra lui sau de propriul meu conflict ca soră, sfâșiată între dragostea pentru Alfonso și loialitatea pentru regele meu. Am căutat un răspuns, dar n-am găsit; nu am descoperit în mine decât un gol mistuitor, până când mă trezii deodată spunând:

– Sunteți suveranul meu, unsul lui Dumnezeu, cu drept divin de a cârmui. N-aș îndrăzni niciodată să pun la îndoială voința Domnului.

El tresări, ca și când cuvintele mele l-ar fi înțepat.

– Se pare că nu ești atât de inocentă pe cât se spune. Chiar și tu recunoști cine are dreptul și cine nu are.

Îmi îndreptai privirea spre el. De-abia simțeam durerea din genunchi când el se ridică și merse la fereastră. Trase draperiile deoparte, și încăperea fu inundată de lumina cenușie a soarelui de sfârșit de după-amiază.

– Crezi că este a mea? mă întrebă el brusc.

Mă copleși frica.

– Cine…? spusei, deși înțelesesem ce întrebase.

Nu mă privi; vocea îi era coborâtă, ca și când ar fi vorbit pentru sine.

– Juana jură că e a mea, dar eu nu sunt convins. Niciodată n-am fost. Iar dacă eu nu sunt sigur, cum aș putea să le cer celorlalți să fie? Cum să-mi spoliez familia pentru un copil care s-ar putea să nu fie al meu? Îi scăpă un chicotit vesel. Ea spunea că e suficient o dată. Și s-a întâmplat, în noaptea aceea de beție cu Beltran, când ea crede că a rămas însărcinată. Dar în noaptea aceea am fost amândoi în pat cu ea. De unde să știu a cui sământă a rodit?

Se întoarse spre mine; vedeam suferința de pe chipul lui, îndoiala. Nu știa mai bine decât mine care era adevărul; nu știa ce să creadă. În timp ce ardeam de dorința să respir, el își lăsă capul în jos. Aproape că nici n-am auzit cuvintele pe care le rosti foarte încet:

– Dar bineînțeles că nimic din toate astea nu mai contează. Pentru ceea ce a făcut fratele nostru, acum trebuie să port un război de dragul ei. Își ridică privirea spre mine. Iar Alfonso s-ar putea să moară pentru asta.

– Vă rog, spusei, vă rog să nu-i faceți rău! N-are decât unsprezece ani. Nu înțelege gravitatea faptelor sale.

Henric aprobă din cap.

– Nu, bineînțeles că nu. Cum ar putea? De aceea am vrut să fie cu mine la curte; credeam că, dacă va ajunge să mă cunoască, o să se gândească de două ori înainte de a mă trăda. Am greșit la fel de mult ca toți ceilalți. I-am dat voie lui Carrillo să-l ia, cu toate că știam de ani de zile că arhiepiscopul mă disprețuiește și că ar face

orice să mă vadă detronat, chiar și să se folosească de fratele meu ca armă. Și, cu toate astea, Alfonso a făcut-o. I-a lăsat să-i pună o coroană pe cap, o coroană pe care nu avea dreptul s-o poarte.

Ridică o mână, făcându-mi semn să mă scol în picioare.

– Mai ai și altceva să-mi spui?

Vocea îmi era răgușită; nu-mi mai puteam ascunde suferința.

– Vă implor, Înălțimea Voastră, nu porniți încă războiul! Lăsați-mă să merg la el. Mă voi întoarce la Árevalo și îi voi trimite vorbă din casa mamei noastre. Va veni. Știu că va veni și îl voi convinge să se căiască. Îl voi aduce personal la curte să vă ceară iertare în genunchi, în fața tuturor.

El clătină din cap cu regret.

– Știu că așa ai face, dar mi-e teamă că e prea târziu. Nu vreau să te pedepsesc pentru faptele nedemne ale fratelui tău, dar îți poruncesc să părăsești *casa real* și să te muți aici în alcazar. Beatriz te poate sluji în continuare, dar servitorii vor fi supravegheați de acum înainte de Mencia de Mendoza, care se va asigura în continuare de buna ta credință. Înțelegi ce-ți spun? Viitorul tău este în mâinile mele, Isabela. Nu trebuie să faci nimic care să mă silească să acționez împotriva conștiinței mele.

Îmi plecai capul în semn de acord. Lacrimile amenințau să-și dea drumul.

– Și de-acum înainte n-o să mai comunici cu mama ta. I se va lua Árevalo și va fi trimisă să trăiască la o mănăstire. Nu mai am încredere în ea. A fost prea mult timp complice la trădarea lui Carrillo.

Îmi întinse mâna. Mă aplecai asupra ei și sărutai inelul cu sigiliu. Mă ridicai în picioare și mă retrăsei pas cu pas, până când mă trezii pe coridor. Apoi plecai cu Beatriz, trecând pe lângă curtenii care mă priveau cu subînțeles și se întorceau unii către alții să șușotească chiar înainte să fi apucat să mă depărtez de ei.

Orice ar fi simțit Henric pentru mine ca soră, eram încă bănuită de trădare și teribil de înfricoșată.

Capitolul 9

Apartamentele care mi se dădură în alcazar erau legate printr-un coridor scurt de ale Juanei. Luxul lor, lemnul decorat cu care erau placate și tapiseriile, podelele cu plăcuțe de alabastru contraziceau faptul că erau o închisoare. Nu mă mai bucuram de ieșiri spontane în grădină sau de vizite la catedrală; nu mai aveam voie nicăieri fără o escortă de femei, alese personal de regină și conduse de Mencia.

În fiecare zi mă amenințau reamintindu-mi că, dacă o să fiu găsită complice cu rebelii în vreun fel, voi fi aruncată în temniță. În împrejurările date, ar fi trebuit să mă simt flatată că mă credeau deținătoare de atâta putere, dacă nu aș fi fost atât de nerăbdătoare să aflu vești despre război. Știam că regele îl numise pe Beltran de la Cueva să conducă forțele regale și că mai mulți nobili ai Castiliei, printre care marchizul de Santillana și puternicul duce de Alba, răspunseseră chemării lui Henric și își trimiseseră vasalii în apărarea lui.

Dar săptămânile treceau fără nici o veste de la lumea din afară, pentru că Juana făcuse ca toată corespondența să treacă prin mâna secretarului ei. În cele din urmă, dând deoparte orice precauție, o pusei pe Beatriz să tragă cu urechea pe coridoare și să-l întrebe pe Cabrera. Află că armata regală se adunase în Tordesillas, la confluența râurilor Duero și Pisuerga. Se dăduse o luptă sângeroasă cu rebelii; regele și Alfonso scăpaseră, dar mulți alții muriseră.

Consolarea mea erau rugăciunile. Juana îmi refuzase dreptul de a avea propriul duhovnic și mă obliga să particip la slujbă cu ea, unde de-abia își ascundea plictiseala, în timp ce doamnele ei sporovăiau și îl ignorau pe preotul stânjenit care ținea serviciul. De îndată ce slujba se sfârșea, ea și doamnele ei de onoare se întorceau să se perinde prin camerele Juanei, să-și lustruiască și să-și vopsească unghiile, să-și penseze sprâncenele, să-și pieptene

părul, să probeze diferite văluri, pantofi și alte nimicuri pe care Juana le comanda în mari cantități la negustorii din Segovia. Nu o disprețuisem niciodată mai mult ca atunci, când se purta de parcă atâția bărbați nu și-ar fi vărsat sângele pentru apărarea copilului ei – copil pe care probabil îl făcuse în păcat.

În fiecare după-amiază, după ce scăpam de spectacolul ei josnic, mergeam la capela de piatră din inima alcazarului și îl imploram pe Dumnezeu să-i ajute pe toți cei care își părăsiseră gospodăriile și satele răvășite de război. Mă rugam pentru cei săraci și flămânzi, pentru bolnavi și neputincioși, care sufereau întotdeauna primii. Mă rugam pentru mama, expulzată din Árevalo; pentru Ferdinand, de la care nu mai aveam vești de luni de zile; dar cel mai mult mă rugam pentru Alfonso, pus în pericol de ambiția celorlalți.

Sosirea iernii reuși să facă ceea ce rugăciunile mele nu putuseră, obligând facțiunile beligerante să ia o pauză. Henric se întoarse la Segovia arătând slab și palid; de-abia mă observă în timpul festivităților de Crăciun lipsite de strălucire și plecă imediat după Bobotează cu toată viteza la cabana lui de vânătoare din Madrid, unde rămase „împreună cu pederaștii și animalele lui urât mirositoare", cum spunea în bătaie de joc Juana.

Sechestrată în Segovia, slăbisem și devenisem agitată. Trebuia să stau cu Juana și doamnele ei în timpul distracțiilor lor stupide, iar regina bea prea mult vin și dansa toată noaptea cu filfizonii cu pantaloni mulați pe picioare, făcându-i ochi dulci lui Beltran de la Cueva chiar și când acesta stătea tolănit într-un jilț alături de soția lui. Nu puteam să uit ce-mi spusese Henric despre felul cum împărțise patul cu Juana și Beltran. Când o priveam pe Juana cum își cobora sugestiv mâna pe brațul musculos al vreunui curtean, cu buzele de culoarea carminului desfăcute și îmbietoare, trebuia să-mi îngrop unghiile în palme ca să nu sar în picioare și să ies afară.

Îndată ce zăpada se topi, războiul reîncepu. Beatriz află de la Cabrera că diverse orașe, inclusiv Toledo, încă îl mai sprijineau pe Alfonso. Toledo era dioceza lui Carrillo, cel mai vechi și mai bogat oraș din Castilia; poziția lui îi îndemnă pe mulți din granzii noștri să treacă de partea rebelilor. Henric pierdea teren, dar eu trăiam cu spaima zilnică că voi primi vestea morții lui Alfonso. În adâncul sufletului meu încă credeam că Dumnezeu îi va doborî pe cei care căutaseră să-l răstoarne pe monarhul de drept.

Începui să postesc, gândindu-mă că ritualul străvechi îmi va oferi alinarea de care aveam nevoie. Beatriz mă implora să mănânc, spunându-mi că nu mai puteam slăbi, dar timp de săptămâni am băut numai apă până într-o noapte rece de martie când prietena mea mă zgâlțâi, trezindu-mă brusc.

Mă avertiză cu un deget la buze, îmi aruncă mantia pe umeri și mă conduse pe coridor pe lângă camerista adormită și apoi prin alcazar în noaptea înghețată. Am traversat piața mare și am ajuns în fața catedralei.

Cabrera ne aștepta. Nu-l mai văzusem de luni întregi și îi simțisem lipsa. Dar nu-mi dădu ocazia să-i spun ceva; mă trase în interiorul vast al catedralei și îmi șopti:

– Avem puțin timp. Starețul mănăstirii Santa Cruz a cerut să stea de vorbă cu Înălțimea Voastră; spune că are vești importante pentru dumneavoastră. Dar trebuie să vă mișcați repede. Dacă regina descoperă că v-am lăsat să-l întâlniți, o să mi pierd postul.

Clătinai din cap în semn de aprobare, înfiorată. Ce era atât de important încât starețul celei mai vechi mănăstiri dominicane din Segovia trebuia să mă vadă în puterea nopții? Mi-era atât de frig, încât îmi vedeam respirația înghețată, iar pașii mei răsunau straniu în timp ce mă îndreptam spre strana de lemn decorat. Lumânările licăreau în fața Fecioarei Maria, luminând lacrimile cristaline de pe obrajii ei rumeni și făcând să strălucească mânerul de aur al crucii care ieșea de la pieptul ei înveșmântat în catifea. Mirosul de tămâie arsă impregna aerul – o mireasmă puternică și fumegândă pe care nici măcar frigul n-o putea alunga.

Aproape că nu observasem silueta care aștepta în întuneric, cu mâinile lungi, străbătute de vene încrucișate deasupra rasei albe, cu mantia neagră căzând pe umerii încovoiați. Era slab și înalt, cu o figură ascuțită de ascet. Ochii lui solemni aveau o nuanță neobișnuită de albastru-cenușiu, scoțându-i în evidență nasul mare și turtit și buzele subțiri. În timp ce își înclina capul ras, vocea îi răsună gravă și cultivată – vocea unui om pe deplin stăpân pe el, care își dominase nesupunerile trupului.

– Înălțimea Voastră, sunt călugărul Tomás de Torquemada. Este o onoare să vă cunosc.

Îmi strânsei mai bine mantia pe mine.

– Mi s-a spus că doriți să vorbiți cu mine?

El clătină afirmativ din cap.

– Iertați-mă; probabil că vă e frig. Veniți, o să stăm lângă lumânări. Deși lumina lor e slabă, apropierea de Sfânta Fecioară o să vă încălzească.

Mă așezai alături de el pe o bancă. O clipă lungă rămase tăcut, cu ochii ațintiți asupra feței îndurerate a Maicii Domnului. Apoi spuse:

– Înțeleg că se împlinesc aproape doi ani de când locuiți în Segovia și că nu aveți un duhovnic personal. Totuși, când mi-am oferit serviciile, am fost refuzat.

– Cum? Fusesem luată prin surprindere. Nu știam. Nimeni nu mi-a spus.

Privirea lui se fixă asupra mea. Nu clipea. Chiar și calmul lui emana putere.

– De unde să fi știut? I-am cerut asta regelui. Dar el nu era preocupat de bunăstarea sufletului dumneavoastră. Ba dimpotrivă, dacă stăm să judecăm prin prisma faptelor lui. În ciuda tuturor încercărilor, se pare că v-ați ținut tare împotriva depravării lor. Inima dumneavoastră este curată.

Nu mai simțeam frigul. Mă simțeam… acceptată.

– Și totuși, încercările prin care treceți sunt greu de îndurat, adăugă el. Sunteți tânără, crudă; cineva cu mai puțină credință ar fi renunțat până acum, s-ar fi abandonat obscenității și luxului, ar fi cedat tentației, chiar dacă asta ar fi însemnat să piardă grația divină.

Privii spre podeaua de marmură.

– N-a… n-a fost ușor, spusei încet.

– Într-adevăr. Și cu toate astea trebuie să rămâneți pură, pentru că se cer încă multe de la dumneavoastră. Trebuie să vă bizuiți pe tăria credinței dumneavoastră, știind că Domnul nu ne abandonează nici în cele mai întunecate ceasuri. Trebuie să aveți încredere că El n-o să tolereze ca un rege duplicitar să cârmuiască Castilia.

Îmi ridicai privirea. Albastrul ochilor lui strălucea ca de lumina unei flăcări interioare. Era singurul semn de emoție pe o față altfel educată să arate o indiferență sculpturală.

– Cum știți acest lucru? Cum *puteți* ști?

Oftă.

– Îndoiala e lucrarea diavolului, trimisă să ne ducă la pierzanie. Henric al IV-lea și-a lăsat propriul tron de izbeliște; se ascunde chiar și atunci când regatul său cade pradă celor fără de credință.

Biserica noastră este plină de putreziciune; călugării și călugărițele disprețuiesc sfintele legăminte în căutarea păcatului lumesc; ereticii sunt liberi să-și practice riturile lor josnice; iar necredincioșii fac raiduri asupra teritoriilor noastre din sud fără nici o teamă. Discordia și anarhia înfloresc pentru că poporul nostru este ca o turmă de oi fără păstor. Regele cunoaște toate aceste lucruri și nu face nimic ca să le pună capăt. Și-a întors fața de la îndatoririle lui și și-a îmbrățișat propria slăbiciune. Iar acum va pune un bastard să cârmuiască peste noi, uzurpând succesiunea cuiva care ne-ar putea aduce mântuirea. Orice ați crede, infanta mea, să nu vă îndoiți că regele e sortit pieirii.

Nu o mai auzisem decât pe mama mea vorbind vreodată așa de Henric, și o parte din mine se opunea, pentru că nu voiam să-mi văd propriul frate vitreg într-o lumină atât de întunecată. Și totuși, în ciuda eforturilor mele, recunoșteam în judecata extremă a lui Torquemada propriul sentiment cum că Henric era un suflet pierdut, un om incapabil să poarte povara coroanei.

– Este totuși regele meu, spusei după un timp, desemnat de Dumnezeu și de Cortes să cârmuiască. Vreți să mă dezic de datoria mea sacră față de el ca soră și supus?

Torquemada se încruntă.

– I-aș spune Înălțimii Voastre să facă numai ce îi dictează conștiința. Fratele dumneavoastră, infantele, luptă să salveze Castilia de la pieire, iar Domnul îi va întări brațul. Dar, în timp ce el luptă cu spada, dumneavoastră trebuie să luptați cu voința, pentru că Henric o să vă trimită în curând departe de acest regat. Regina a început negocieri secrete să vă mărite cu fratele ei, regele Afonso al Portugaliei.

– Afonso! exclamai înainte de a mă putea stăpâni. Dar e deja văduv! Și are un fiu din prima căsătorie, un moștenitor. Cum poate o asemenea căsătorie să fie benefică pentru mine sau pentru Castilia? O să-i fiu a doua soție; orice copii i-aș face, ei nu vor avea drepturi dacă primul lui fiu nu se întâmplă să moară și… Vocea mi se pierdu pe măsură ce înțelegeam. Regina e hotărâtă să mă exileze.

– Cu siguranță va încerca, spuse Torquemada. Întâi trebuie să vă anuleze pretenția la succesiune, pentru că, odată ce veți fi înlăturată, puțini sunt cei care vor îndrăzni să nege dreptul copilei ei bastarde. Și totuși, dumneavoastră sunteți adevărata fiică a Castiliei; în dumneavoastră curge sângele străvechi al regilor. Iar dacă

fratele dumneavoastră Alfonso ar da greș, trebuie să fiți pregătită să preluați drapelul de la el, pentru că dumneavoastră urmați în succesiunea la tron. Dumnezeu are nevoie de dumneavoastră aici.

Îmi privii mâinile împreunate în poală, apoi mă uitai din nou la el.

– Ce pot să fac? șoptii. Nu am nici o putere. Regele mă poate căsători cu oricine vrea el. Deja m-a prevenit. Mi-a spus că viitorul meu este în mâinile lui.

Ochii lui Torquemada scăpărară.

– Nu sunteți lipsită de putere. Pentru asta mă aflu aici: să vă reamintesc cine sunteți. În noaptea asta o să vă absolv de toate jurămintele anterioare, astfel încât să puteți trăi de acum înainte în deplină moralitate, urmând doar ceea ce vă dictează inima.

Știa că făcusem un legământ să o susțin pe Joanna; că eram obligată de datoria mea pe linie filială să-mi respect regele. Și totuși, la fel ca mine, știa că Joanna s-ar putea să nu fi fost legitimă și că, în ciuda faptului că fratele meu vitreg aruncase Castilia în haos pentru a-i susține statutul de moștenitoare, el însuși nu era sigur de dreptul ei la tron. Mă chinuiseră îndoieli nesfârșite în privința mea și a tot ce vedeam în jurul meu. Era oare acest bărbat auster răspunsul la rugăciunile mele? Îl trimisese Domnul pe Torquemada la mine ca să-mi arate adevărul?

De pe bancă mă lăsai ușor în genunchi, cu mâinile împreunate în față.

– Binecuvântează-mă, părinte, spusei, căci am păcătuit…

Tomás de Torquemada se aplecă spre mine ca să-mi asculte confesiunea.

Când ieșii din catedrală, văzui luna furișându-se pe după norii glaciali. Beatriz și Cabrera se grăbiră spre mine dinspre arcada de la intrare. Îi mulțumii lui Cabrera, îi promisei că această întâlnire va rămâne secretă și mă întorsei cu Beatriz în camerele mele.

În timp ce ne strecuram pe vârfuri înăuntru, aproape că am scos un hohot de râs dându-mi seama ce greutate mi se luase de pe suflet; nu-mi mai era teamă. Nu-mi păsa dacă Mencia sau Juana însăși descopereau că le nesocotisem ordinele. Fusesem eliberată de zbuciumul care mă frământase de când Alfonso se declarase rege. După săptămâni întregi, simțeam chiar că mi-e foame;

mi-era poftă de mâncăruri simple și sățioase, ca acelea pe care le savuram de obicei în Árevalo.

O îmbrățișai pe Beatriz.

– Știu că asta este opera ta, spusei, și pentru asta te iubesc cu atât mai mult. Ești cea mai dragă prietenă a mea. Dacă o să-mi ceri vreodată permisiunea să mă părăsești pentru a te căsători, o vei avea, pe cuvântul meu.

Ea se trase înapoi.

– Să mă mărit? Să te părăsesc? Niciodată!

– Niciodată este o perioadă foarte lungă de timp. Auzi, mai ții brânza și pâinea aia sub canapeluța de la fereastră? Dacă da, du-te și adu-le!

Ea se grăbi să aducă mâncarea; ne-am așezat pe pat și am mâncat după pofta inimii, vorbind în șoaptă și aruncând firimituri șoarecilor care alergau de colo până colo prin colțuri. Beatriz nu-mi ceru detalii despre cele întâmplate în catedrală și nici eu nu-i dădui.

Dar amândouă știam că eram pregătită pentru luptă.

Prilejul veni câteva luni mai târziu.

În acest răstimp, încercasem să-mi petrec mai puține ore în capelă și mai multe în biblioteca alcazarului – o încăpere uimitoare, lăsată în paragină, cu un acoperiș purpuriu și azuriu înalt și boltit și rafturi înțesate de texte vechi, volume și tomuri in-folio. Regretam educația mea rudimentară; nu avusesem niciodată ocazia să stăpânesc bine latina sau greaca, limbile vorbite de învățați și de aceea nu puteam să citesc o mulțime de cărți. Ceea ce putusem găsi în castiliana uzuală devorasem, inclusiv legile lui Alfonso X, regele cunoscut drept Înțeleptul, cel care comandase faimoasele *Partidas*[1], care a constituit baza sistemului nostru legal curent. Citisem și alte opere traduse pe timpul regelui Alfonso, inclusiv fabule arabe și *Oglinda prinților*[2] care era tot opera lui, un tratat în mai multe volume care îi iniția pe monarhi în mijloacele unei bune guvernări.

Între rundele de citit, eram tot timpul atrasă de un glob sferic de alamă dintr-un colț, cu strălucirea mătuită de praf și vechime,

[1] Cod juridic elaborat pe timpul regelui Alfonso X (1252–1284) (n.red.)
[2] Lucrare persană datând din secolul al XI-lea (n.red.)

care reprezenta lumea cunoscută. Mă simţeam hipnotizată de reprezentarea oceanului – un teritoriu vast acoperit cu apă pe care nici un om nu îndrăznise să-l traverseze. Mulţi credeau că nu exista nimic dincolo de marginea oceanului, că monştri îngrozitori stăteau la pândă în adâncurile lui, aşteptând să atragă vasele nepregătite în abisuri. Dar alţii credeau că existau pământuri necunoscute la mare distanţă de al nostru. Poveştile despre aceste ţărmuri îndepărtate şi despre aventurierii care le căutaseră mă fascinau; nu mă mai săturam citind cronicile lui Marco Polo, care deschisese drumul spre Orient, acum pierdut pentru noi după căderea Constantinopolului, sau despre prinţul portughez numit Henric Navigatorul, care iniţiase expediţii îndrăzneţe în Africa.

Când citeam despre aceşti bărbaţi curajoşi dispuşi să rişte totul de dragul promisiunii unei descoperiri, uitam că eram singură cu o carte mucegăită, eu, o fată neexperimentată, care nu văzuse vreodată nici măcar marea. Pierdeam orice noţiune a sinelui sau a timpului şi deveneam un bărbat plămădit din sare şi bucăţi de lemn plutitoare, îmbibat de spuma mării şi obişnuit cu chemarea sirenelor, înconjurat de albastrul nesfârşit. Astfel de cărţi îmi dovedeau că avem un curaj interior pe care nu-l recunoaştem până când nu suntem puşi la încercare; cuvintele lor trezeau în mine o ardoare pe care nu ştiusem că o am.

Când Henric se întoarse la Segovia, după o nouă confruntare cu rebelii, mă simţeam pregătită pentru orice mi-ar fi putut cere. Dar, îndată ce fusei chemată în Sala de los Reyes, unde statuile aurite ale strămoşilor noştri ne priveau impozante de sus, din nişele lor, zării lângă Henric silueta zveltă a lui Villena.

Atunci îmi dădui seama cât de puţine lucruri pe lumea asta înţelegeam cu adevărat.

M-am holbat neîncrezătoare la faţa sardonică a lui Villena. Întreaga lui fiinţă emana parfum şi dispreţ, ca şi când nu şi-ar fi petrecut ultimele douăzeci şi şase de luni semănând revoltă în numele lui Alfonso. Eram uimită că încă trăia. Trădarea lui merita pedepsită cu moartea.

Când făcui o reverenţă în faţa lui, Henric păru stânjenit. După ce mă întrebă ce mai fac, explodă:

– Am găsit împreună mijloacele de a pune capăt acestui conflict infernal.

– Asta e bine, răspunsei rezervată.

Reflectai asupra acestui „împreună“. Dacă el și Villena nu mai erau inamici, însemna că războiul se termina? Dacă da, unde erau Carrillo și Alfonso? Cu toată nedumerirea mea, m-am străduit să păstrez o expresieimpasibilă, înțelegând în cele din urmă valoarea sfatului pe care mi-l dăduse Ferdinand în seara sosirii mele la curte.

– Dacă Alteța Voastră cooperează, atunci suntem mai liniștiți, spuse Villena tărăgănat, pentru că sunteți cheia succesului nostru.

Continuai să-l privesc pe Henric, care se foia pe tronul său. Îi aruncă o privire episcopului Mendoza. Acesta păru îndurerat, incapabil să mă privească în ochi când Henric îi porunci:

– Spune-i.

Mendoza își drese glasul. Îl simpatizam cu prudență, încă de când încercase să o calmeze pe regina Juana în timpul confruntării de după dezvăluirea complicității lui Alfonso cu rebelii. După câte se spuneau, deși era fratele Menciei și membru de vază al uneia dintre cele mai vechi și mai rapace familii nobile din Castilia, Mendoza era devotat slujbei sale. Un om cucernic și rezervat care mă tratase întotdeauna cu respect.

– Noi credem… începu el. Stânjeneala îl făcu să se încrunte. Adică, ne-am gândit… se apropie ziua de naștere a Înălțimii Voastre, iar la a cincisprezecea aniversare, așa cum se atestă în ultimul testament al regelui Juan, tatăl dumneavostră, vă revin taxele plătite de orașele Trujillo și Medina del Campo, iar asta înseamnă că este obligatoriu pentru dumneavoastră… adică, pentru noi, să…

– Pentru numele lui Dumnezeu! interveni furios Villena. Nu trebuie tratată ca și când ar avea de ales! Se întoarse spre mine. Regele dorește să pună capăt crizei. El propune două căsătorii – una între fiica lui, prințesa Joanna, și infantele Alfonso, care să fie ratificată când ea va împlini paisprezece ani, iar cealaltă între dumneavoastră și fratele meu, Pedro de Girón. Aceste căsătorii vor aduce înțelegerea și…

Vuietul din capul meu îi acoperi vocea. Mi-l amintii pe Pedro de Girón așa cum îl văzusem ultima dată, un gigant pofticios, cu o sabia pe care o rotea spre Beltran de la Cueva ca și când n-ar fi fost decât o jucărie.

Henric își feri privirea de a mea. Am spus, poticnindu-mă:

– Eu… eu nu-mi dau consimțământul.

Villena dădu drumul unui hohot de râs brutal.

– Vă înșelați dacă credeți că avem nevoie de el.

Ridicai capul.

– Prin același testament care îmi lasă moștenire acele orașe la a cincisprezecea aniversare, tatăl meu a dispus că este necesară aprobarea Cortesului înainte de a mă mărita. Înălțimea Voastră, a fost consultat Cortesul în legătură cu această căsătorie cu fratele dumeavoastră pe care mi-o propuneți?

Se așternu tăcerea. Torquemada îmi spusese acest lucru anticipând alianța cu Portugalia; acum mă foloseam de acest lucru în speranța disperată că un om ca Girón n-ar fi obținut niciodată aprobarea Cortesului să se însoare cu mine, indiferent cât de puternic sau de bogat era.

Henric mă privea cu gura căscată. Villena mârâi:

– Cu cine a vorbit? se răsti la Mendoza. E adevărat? Avem nevoie de aprobarea Cortesului ca s-o măritâm?

Mendoza mă privi gânditor.

– Cred că într-adevăr ea are dreptate. Prin prevederile testamentare ale regelui Juan, Cortesul trebuie să aprobe și să propună alianțele pentru infanți. Chiar și Maiestatea Sa a trebuit să ceară aprobare când a vrut să se însoare a doua oară.

– Nu se poate! Mi-ați spus că totul se poate face fără tărăboi, îi șuieră Villena lui Henric. Așa ne-am înțeles: eu primesc conducerea ordinului de Santiago și căsătoria pentru fratele meu, iar dumneavoastră pe Alfonso. Pentru asta l-am părăsit pe Carillo! Acum el și lupii lui rebeli urlă să-mi ia capul, iar fetișcana asta să mi se așeze în cale?

– Sunt infantă de Castilia, îi reamintii. Vă gândeați să mă schimbați ca pe mărunțiș pentru vanitatea dumneavoastră?

– Destul. Henric tremura. Ți-am spus, trebuie să faci ce-ți poruncesc.

– Mi-ați cerut să nu fac nimic care să vă oblige să acționați împotriva conștiinței dumneavoastră, spusei, și nu am făcut. Și totuși, acum îmi cereți să acționez împotriva propriei mele conștiințe, să încalc prevederile testamentare ale tatălui nostru, pentru ca nobilul marchiz să dobândească un titlu la care nu este îndreptățit și care aparține de drept fratelui meu, infantele Alfonso.

Gura lui Henric se străduia să spună ceva. Mă fixa ca și când brusc nu mai știa cine eram. Apoi spuse:

– Cum îndrăznești? Nu hotărăști tu aici. Nu mai suport! Tu și cu fratele tău. Carillo. Granzii. Toți mă vreți mort, ca să-mi puteți lua tot ce am. Ridică vocea, care deveni stridentă. O să fie pace! Iar dacă asta înseamnă că trebuie să te măriți cu Girón, atunci așa vei face!

Rămăsei nemișcată și îngrozită. Ochii i se bulbucaseră, iar degetele i se îndoiseră ca niște gheare. Eram gata să protestez din nou, dar înainte de a putea articula vreun cuvânt, urlă:

– *Ieși afară!*

În spatele meu, ușile sălii se deschiseră cu zgomot. Am auzit sunet de pași grăbindu-se spre mine; nu mă puteam mișca, împietrită de ura și teama care contorsionau chipul regelui. Tot curajul pe care credeam că mi-l descoperisem în bibliotecă, toată îndrăzneala și puterea păreau că mă părăsesc. Mi-am dat seama că Henri își pierduse orice stăpânire de sine. Era disperat și capabil de orice.

Beatriz mă trase de mânecă.

– Înălțimea Voastră, vă rog. Trebuie să plecăm.

Bărbia lui Henric era stropită cu salivă. Stătea acolo, privindu-mă fix, iar eu mă străduiam să nu-mi iau ochii de la el. Trebuia să-mi întipăresc în minte acest moment, pentru ca să nu mai fiu cuprinsă de slăbiciune niciodată sau să uit că, până la urmă, el fusese cel care mă abandonase.

– Așa ai să faci, spuse el. O să te măriți cu Girón. Dacă nu, vei regreta.

Acestea erau cuvintele pe care voiam să le aud. Făcui o reverență aproape până la pământ.

Villena rânji și își puse mâna subțire pe umărul lui Henric. Regele fu cuprins de un tremur. Îmi amintii cu un fior glacial de momentul din copilărie când îl văzusem pe conetabilul Luna făcând aproape același lucru cu tatăl meu.

Atunci știui fără nici un dubiu că soarta lui Henric era pecetluită.

Capitolul 10

Am fost trimise în alcazarul din Madrid – o fortăreață înghesuită din piatră, cu scări sufocante, parapeți dărăpănați și ziduri mucegăite. În ciuda mobilei din belșug, era lipsit de decorațiunile opulente ale Segoviei, atât de dragă lui Henric, căreia îi acordase toată atenția și banii lui. Regele dădu de știre printr-un ordin răspândit prin toată Castilia – destinat fără îndoială să testeze sinceritatea rebelilor față de pacea propusă – că fusesem mutată la Madrid pentru propria mea protecție, căci libertățile de la curte nu erau prielnice pentru o fecioară impresionabilă pe cale să se mărite.

Regina, obligată să se mute și ea cu mine, mă trata cu dispreț când eram de față și îmi interzisese s-o văd pe Joanna. Chiar și Mencia încetase să se mai prefacă că ar trebui să mă slujească, iar eu și Beatriz fuseserăm lăsate la mila unei cameriste numită Ines de la Torre, pe care Mencia o folosea ca să ne spioneze. Dar, de milă sau de nevoie, sau poate din amândouă motivele, Ines se lăsă mituită, bucuroasă să ne aducă de mâncare, să ne facă paturile și să ne curețe camerele pentru câteva monede în plus, iar apoi să-i livreze Menciei doar cele mai banale relatări despre activitățile noastre.

Eram lipsită de toți și de toate lucrurile la care țineam – cu excepția lui Beatriz. Devastată de iminenta mea căsătorie și de despărțirea ei de Andrés de Cabrera, într-o seară, prietena mea apucă vechiul cuțit de pâine și strigă:

– Dacă acest monstru îndrăznește să se atingă de un fir de păr din capul tău, o să-i înfig cuțitul ăsta în inima lui neagră!

Mă făcu să râd. Mi-am amintit de vremurile când spunea că își dorea să conducă o cruciadă.

– Ei, haide, știi că pumnalul ăla de-abia taie brânză. Nu putem lupta precum cavalerii dacă n-avem săbii.

– Atunci, ce *putem* face? Să așteptăm să fim vândute ca sclave la mauri? Pentru că, trebuie să recunoști, a fi nevasta lui Girón este tot una cu sclavia.

– N-am spus că n-ar trebui să luptăm. Pur și simplu ne trebuie alte arme, am spus, repetând cuvintele lui Torquemada. Trebuie să ne folosim sufletul, ca leii.

– Leii mai au și colți, mormăi ea, dar mi se alătură în fața altarului pe care-l improvizasem, cu un mic chip de marmură al Fecioarei din Sagrario, protectoarea orașului La Mancha, care ne asculta toate durerile.

Ar fi trebuit să mă simt ușurată încredințându-mi soarta Fecioarei. Dar nu mă simțeam așa. Eram îngrozită în sinea mea numai la gândul că trebuia să mă culc cu fratele lui Villena. Continuam să mă gândesc la Ferdinand, la ce ar fi făcut el, la ce ar fi spus când ar fi auzit că fusesem obligată să mă mărit cu altcineva. Păruse atât de sigur că eram sortiți unul altuia; acum, în momentul acesta îngrozitor, mi-aș fi dorit din toată inima ca lucrurile să fi stat așa. Gândul că animalicul Girón îi lua locul lui Ferdinand era atât de intolerabil, încât simțeam că mai bucuros aș fi murit.

Până la urmă, i-am scris lui Ferdinand ca să-i spun ce se întâmpla, convinsă că el nu putea crede că-l uitasem. În mod ironic, descoperisem că la Madrid era mai ușor de trimis corespondență clandestină. Un paj înflăcărat, vrăjit de Beatriz, transmise scrisoarea mea la Segovia, și Cabrera o trimise mai departe prin curier la Aragón fără știrea nimănui.

Dar Ferdinand nu răspunse. Așteptai zile, săptămâni; îi scrisei din nou, două, trei, cinci scrisori până când mi se toci pana, iar nemulțumirea care se zbătea în mintea mea deveni amărăciune. Știam că războiul împotriva Franței continua, dar nu putea oare trimite o scrisoare scurtă?

Fii curajoasă, Isabela, îmi spusese. *Așteaptă-mă*.

Cu toate astea, se părea că el încetase să mă aștepte.

Mă întorsei la rugăciunile mele, dublând timpul de priveghi. Nu mă mișcai când Mencia intră intempestiv pentru a-mi spune că Girón plecase de la castelul lui și era în drum spre Madrid, aducând cu el trei mii de lăncieri și un pat nou pentru noi. Nu o privii când râse răutăcios, spunându-mi că cel mai bine aș face să mă pregătesc, pentru că auzise că Girón era un amant brutal; eu nu-mi

pierdusem convingerea că, într-un fel oarecare, cumva, o să scap. Beatriz își făcea griji pentru mine. Știam că nu mâncam destul, că eram prea slabă și prea palidă. Îmi spunea că o să mă îmbolnăvesc; se întreba cum puteam să cred că moartea mea era soluția.

– Dă-mi voie să-l omor! Nu-mi trebuie decât o singură lovitură de pumnal.

O ignoram. Asta, până în dimineața de aprilie când el trebuia să sosească. Când încercai să mă ridic în picioare de pe perna din fața altarului, camera începu să se învârtă cu mine amețitor. Mă împleticii către fereastra cu menou și o deschisei ca să respir aer curat. Afară, un stol de berze se roteau deasupra sumbrului alcazar.

Respirai adânc. Beatriz se repezi spre mine, convinsă că găsisem o cale de a mă strecura prin deschizătura strâmtă pentru a mă arunca pe pavajul aflat mult dedesubt. Nu-i puteam spune ce simțeam, pentru că nu credeam în presimțiri sau superstiții; niciodată nu-i luasem în serios pe numeroșii ghicitori și prezicători care împânzeau curtea ca niște paraziți.

Și totuși, în clipa aceea simțeam ceva. Știam că rugăciunile îmi fuseseră ascultate.

În cele din urmă, mă străduii să mănânc și o lăsai pe Beatriz să-mi facă baie și să mă aranjeze; Mencia intră să mă ia peste picior.

– O să sosească, îmi spuse ea. S-a oprit în Jaén peste noapte și a plecat târziu, dar o să sosească, să nu te îndoiești! Un bărbat ca el, recompensat cu un premiu regesc ca tine – păi, o să se târască până aici în genunchi dacă trebuie.

– Piei din ochii noștri, satană!

Beatriz își încovoie degetele ca să evite deochiul.

În mod normal, aș fi certat-o pentru astfel de prostii, dar pur și simplu stăteam și așteptam. Izbăvirea mea avea să apară; deja zbura spre mine, iute ca o barză.

La căderea serii, însăși Juana apăru în camerele mele.

– Girón s-a îmbolnăvit, îmi comunică ea în timp ce stăteam pe scaunul meu, cosând liniștită un acoperământ pentru altar. Plecarea lui din Jaén a fost amânată, dar nunta o să aibă loc de îndată ce își revine.

Îmi ridicai privirea spre ea, impasibilă.

– Așa o să fie, îmi aruncă ea, chiar dacă va trebui să te văd măritată la căpătâiul lui.

Dormii buștean în noaptea aceea, fără vise. Mă trezii mai târziu ca de obicei și o văzui pe Beatriz gata îmbrăcată, privind pe fereastră.

– Beatriz? o strigai.

Se întoarse încet, cu o mână la gât.

– Știai, îmi spuse ea. N-ai spus nici un cuvânt, dar ai văzut berzele alea și ai *știut*. Pentru ce nu mi-ai spus? Pentru ce m-ai lăsat să-mi fac griji?

Mă ridicai în coate.

– Ce să știu? Despre ce Dumnezeu vorbești?

– Girón. A murit. L-a durut gâtul și a avut febră; s-a culcat în pat și nu s-a mai sculat niciodată. Se spune că văzuse berze zburând deasupra lui cu o zi înainte de a muri. S-a temut că era o prevestire și i-a întrebat pe însoțitorii lui ce credeau. I s-a spus că trebuia să fie de bun augur, pentru că berzele zburau spre Madrid. Dar nu a fost așa. Berzele erau vestitorii morții.

Mă închinai.

– Dumnezeu să aibă milă de sufletul lui, murmurai.

Mă ridicai din pat și îmi strânsei halatul pe mine. Mă dusei la ea. Avea lacrimi în ochi; îmi luă mâna, o ridică la gură și, înainte s-o pot opri, mi-o sărută cu ardoare.

– Cabrera are dreptate, șopti ea. Torquemada i-a spus că însuși Dumnezeu veghează asupra ta. Are planuri deosebite pentru Isabela de Castilia.

Îmi retrăsei mâna. Mă cuprinse brusc un fior.

– Nu spune asta. Eu… Nu-mi place să aud astfel de lucruri. Girón a pierit din pricina unei boli. Nu e nici un plan divin aici, ci doar o moarte obișnuită.

Dar chiar în timp ce vorbeam, ușurarea și recunoștința mă copleșeau. Învinsesem. Le dejucasem planurile Juanei și lui Villena.

– Poți să spui cu mâna pe inimă că Dumezeu nu a avut nici un amestec aici? mă întrebă Beatriz.

Mă încruntai.

– Bineînțeles că a avut. Dumnezeu are legătură cu toate, dar eu nu sunt cu nimic mai deosebită decât orice copil al Lui. Sunt numai țărână, ca toate ființele muritoare. Nu inventa că această întâmplare teribilă e parte a vreunui plan grandios, pentru că nu-i așa. Nu i-aș dori nici unui om să moară din pricina mea, nici chiar

unuia atât de josnic precum Girón. M-am ferit din fața ochilor ei iscoditori. Acum te rog să-mi pregătești micul dejun. Mi-e foame.

Când a plecat, am rămas în fața ferestrei. Priveam cerul, dar berzele dispăruseră. Își făceau adesea cuib prin turnurile din Castilia. Văzusem un cuib gol în Santa Ana în ziua în care mă întâlnii cu Carrillo, iar viața mea se schimbase pentru totdeauna. Văzusem stolul ieri, când Girón căzuse pe patul de moarte. Și totuși nu erau decât păsări, creaturi ale aerului, minunate, da, dar fără suflet. Nu puteau fi mesageri ai voinței divine. Chiar și numai acest gând putea fi considerat păgân.

Și totuși ideea începu să prindă rădăcini în mintea mea.

La urma urmei, dacă Dumnezeu chiar avea un plan în privința mea?

Războiul civil dintre frații mei se reluă cu și mai mare intensitate. Moartea lui Girón zguduise atât aspirațiile lui Villena, cât și credibilitatea lui; eșuase în stabilirea unei legături cu casa regală prin mine și, disprețuit de mișcarea rebelilor la care aderase odinioară, se ascundea la curte alături de rege, insistând să i se dea propria gardă maură ori de câte ori se aventura afară. Propusa alianță dintre Joanna și fratele meu căzu și ea, iar susținătorii lui Alfonso cuceriră numeroase provincii, până când tot ce îi mai rămase lui Henric fură câteva orașe minore și Segovia lui.

Pământurile erau pârjolite, recoltele, distruse, iar poporul, zdrobit. Comerțul, atât cât existase, fusese întrerupt, moneda se devalorizase mult din pricina goanei disperate după fonduri a lui Henric, care aprobase să se bată monedă nouă, iar acum negustorii nu mai acceptau decât plata în natură pentru mărfurile lor. În fiecare zi, Beatriz îmi aducea o nouă glumă despre suferințele regatului, și în fiecare zi mă întrebam cât timp va mai rezista Castilia înainte ca însuși pământul să se prăbușească într-o falie.

În august, 1467, la patru luni după ce împlinisem șaisprezece ani, armatele lui Alfonso fură zărite la câțiva kilometri de Madrid. Regina Juana intră în panică și ne duse repede înapoi în alcazarul Segoviei. În timp ce Henric, Villena și oamenii lor ieșiseră afară să se măsoare cu rebelii, orașul își ferecase porțile, și clopotele catedralei încetaseră să mai bată, lăsând-o pe Juana să-și străbată cu pași mari camerele ei, ca leoparzii lui Henric din cușcă, așteptând

vești despre rezultatul bătăliei. Urmase sfatul Menciei de Mendoza și o trimisese pe mica Joanna la adăpost în fortăreața familiei Mendoza de la Manzanares el Real, de teamă că rebelii vor cuceri Segovia. Eu eram șocată numai la gândul că Alfonso ar fi putut face rău unui copil, dar stăteam impasibilă pe scaunul meu, cu mâinile încrucișate în poală, și o priveam pe regină. Insistase să fiu cu ea.

Deodată, se întoarse cu fața la mine.

– Cauza noastră e dreaptă și Dumnezeu e de partea noastră. Am mai încercat o dată, dar planul mi-a fost zădărnicit de idiotul ăla arogant de Villena. Însă de astă dată nu va mai fi așa. În clipa în care Henric se va întoarce cu capul fratelui tău în sac, *eu* voi avea grijă să te mărit cu fratele meu regele Afonso. Ridică un deget ca și când ar fi vrut să oprească o obiecție pe care n-aveam de gând s-o fac. Și să nu îndrăznești să-mi amintești mie de Cortes! Nu-mi pasă de ce aprobare crezi tu că avem nevoie. O să te târăsc eu însămi în Portugalia, în lanțuri. O să te văd măritată și trimisă departe de regatul ăsta – pentru totdeauna.

Beatriz se ridică pe jumătate din scaunul ei, încruntată. Juana o privi și ea urât, apoi le porunci doamnelor de onoare:

– Aduceți-vă instrumentele! Vreau să ascult muzică, să dansez! E un moment al victoriei împotriva dușmanilor noștri. Trebuie să sărbătorim.

Beatriz privi spre mine. Eu priveam drept în față. Femeile își acordară febril lăutele, în timp ce Juana se rotea în rochia ei de brocart, strălucind de bijuterii, ca și când ar fi fost încă centrul invidiat al atenției curții. Mă minunam cum de nu-mi simțea, cum de ura aceasta n-o transforma într-o stană de piatră. Aveam în gură un gust amar, prin vene îmi curgea amărăciune, pentru că înțelesesem cât de lipsită de compasiune era în realitate. Chiar în această clipă, frații mei scoteau sabia unul împotriva altuia pe câmpul de luptă, iar floarea bărbaților Castiliei zăceau morți în jurul lor. Mult mai mulți aveau să fie răniți. Și ce făcea regina?

Dansa.

Aș fi ieșit afară dacă aș fi putut. Dar am rămas și am îndurat, repetând în șoaptă o rugăciune pentru izbăvirea noastră către Sfântul Santiago, protectorul războinicilor din Spania.

Izbăvirea sosi câteva ore mai târziu, adusă de Mencia, care se năpusti înăuntru cu boneta strâmbă pe cap și cu părul căzându-i pe față.

– Poporul a forțat deschiderea porților! Bătălia s-a terminat. Regele și Villena au fugit. Segovia e pierdută!

Juana îngheță în mijlocul unei mișcări, cu degetele întinse ca și când ar fi vrut să prindă ultimele acorduri ale muzicii. Apoi slobozi un urlet nepământesc și se repezi spre mine. Mă ridicai în picioare, răsturnând scaunul pe spate. Ea s-ar fi năpustit asupra mea dacă Beatriz nu s-ar fi interpus între noi. Înainte ca eu să apuc să mă mișc, o prinsese pe Juana de încheietura mâinii.

– Dacă te atingi de ea, îi spuse rece, o să am grijă ca regele Alfonso să te târască în lanțuri *pe tine* în Portugalia.

Juana gâfâia; din spatele lui Beatriz, unde eram, lângă taburetul meu căzut, îi vedeam dinții. Mencia spuse imperativ:

– Alteța Voastră, vă rog, nu mai e timp. Trebuie să plecăm imediat. De îndată ce rebelii vor sosi, cine știe ce se va întâmpla cu noi?

Juana mă privea fix. Își trase brațul din mâna lui Beatriz.

– Tu rămâi! îmi spuse ea cu voce gâtuită. Stai aici să-i întâmpini, trădătoare nenorocită.

– Noi n-am avut niciodată intenția de a pleca, răspunse Beatriz.

Stătea ca un scut în fața mea, în timp ce regina îmi aruncă o ultimă privire arzătoare. Apoi ea și doamnele ieșiră în grabă. În câteva minute, în apartamente se lăsă tăcerea. Părea că o linște deplină se așternuse peste întregul alcazar, peste toată Segovia; peste Castilia însăși.

– Trebuie să mergem sus, spusei într-un sfârșit.

Beatriz mă privi nedumerită.

– Sus?

O prinsei de mână.

– Da, sus pe metereze – să-i vedem cum intră!

Căldura ne învăluia ca aburul unui cazan, unduind peste bucata de câmpie uscată pe care o vedeam din locul unde stăteam pe parapet. Vedeam cum soarele strălucește pe o armură în timp ce șirul șerpuitor de stindarde, cai și oameni murdari intra încet în raza noastră vizuală, înaintând spre oraș. Îmi pusei mâna la ochi,

străduindu-mă să văd prin norul de praf ridicat de sutele de potcoave și copite.

– Îl vezi? mă întrebă nerăbdătoare Beatriz. Alfonso e acolo?

Clătinai din cap, mă ridicai pe vârfuri și mă uitai în depărtare peste zidul care ne venea până la brâu. Și îl zării – în fruntea armatei sale, cu inconfundabilul său păr blond deschis ciufulit. Carrillo călărea alături de el în mantia lui roșie.

Mă grăbii în jos pe scări spre alcazar împreună cu Beatriz, ridicându-ne fustele deasupra gleznelor în timp ce alergam pe coridoarele goale, prin *salas*-urile părăsite și răsunătoare, până jos în curte, unde ajunsei cu sufletul la gură, dar la timp ca să-mi văd fratele intrând călare pe porți împreună cu oamenii lui obosiți în lupte.

Curtea era înțesată de locuitori ai orașului care veniseră să-și caute refugiu, îngroziți pentru siguranța lor, acum, că armata rebelilor era în oraș. Când fratele meu descălecă, căzură toți deodată în genunchi. În timp ce el se uita împrejur, mă plecai și eu cu obediență. Când se îndreptă spre mine, îmi ținui răsuflarea.

Avea paisprezece ani. Era mai lat în umeri, dar cu talia încă zveltă și înzestrat cu înălțimea familiei noastre de Trastámara. Trăsăturile i se mai ascuțiseră – un amestec de linii puternice din partea strămoșilor paterni și de frumusețe suplă a sângelui portughez al mamei noastre. Îmbrăcat cu o platoșă stropită de sânge și cu urme de lovituri, cu sabia atârnându-i la șold, era ca un arhanghel al răzbunării trezit la viață, încât cuvintele de bun venit îmi rămaseră în gât.

Beatriz scoase un strigăt de bucurie și fugi să-l îmbrățișeze. El se întoarse încet și privi spre mine, care eram încă în genunchi.

– *Hermana*, spuse el cu voce schimbată de adolescent, tu ești?

Îi prinsei mâna întinsă și îl lăsai să mă ridice în picioare. Voiam să-i sărut mâna, în semn de respect pentru un rege, cum se pretindea acum, dar mâinile lui, suple și puternice, mă cuprinseră, și brusc mă trezii în brațele fratelui meu. Îmi scăpă un oftat de ușurare.

– Sunt aici, îmi șopti el. O să am grijă de tine. Mergem acasă, Isabela.

Capitolul 11

Castelul din Arévalo părea neînchipuit de mic și de mohorât; uitasem cât de izolat de lume era căminul copilăriei noastre. Și totuși, n-am simțit decât ușurare în timp ce eu și Alfonso ne-am apropiat, însoțiți de Beatriz, de preceptorul veșnic credincios al lui Alfonso, Chacón, și de alți câțiva servitori. Din fericire, fratele meu insistase să se dispenseze de marele număr de sfetnici cu care își petrecuse ultimii trei ani.

Carillo nu fusese mulțumit de decizia lui Alfonso de a se întoarce la Arévalo. Îi ținuse o predică despre cum datoria lui era să rămână în Segovia și să vegheze la deposedarea lui Henric de ultimele rămășițe de putere. Cât timp fratele nostru vitreg și Villena erau liberi, îl avertiză el, victoria lui Alfonso nu era totală.

Dar spre surprinderea și marea mea mândrie, Alfonso refuză.

– Henric a suferit destul, îi spuse el lui Carrillo. Acum este un exilat în regatul lui, obligat să caute îndurare la puținii vasali care i-au mai rămas. N-o să-l umilesc și mai mult. Vreau ca între noi să fie decretat un statu quo pentru următoarele șase luni. Transmite-i că, dacă este de acord să ne întâlnim să discutăm condițiile, n-o să continui represaliile. Între timp, o s-o însoțesc pe Isabela să-i facem o vizită îndelung așteptată mamei noastre, care este probabil îngrijorată din cauza noastră.

Nu se lăsă convins să renunțe nici măcar atunci când Carrillo – care acum transpira nervos în camera de consiliu a alcazarului – îi ținu o predică tunătoare, înșirându-i toate lucrurile pe care el însuși le neglijase pentru a se dedica trup și suflet cauzei lui Alfonso.

– Atunci n-ar trebui să mai neglijați nimic de acum înainte, răspunse fratele meu. Mergeți și îngrijiți-vă de scaunul episcopal

din Toledo și de tot ce mai este necesar. Ne întâlnim din nou în Ávila, după Bobotează.

Îl lăsă pe Carrillo cu gura căscată, mă apucă de mână și mă scoase din încăpere, mormăind în barbă:

– Ne-ar prinde bine ceva timp împreună. Omul ăsta e un tiran.

Râsei tare pentru prima oară după multă vreme.

Un singur lucru umbri plecarea noastră spre Segovia. Până să vină Beatriz să mă prevină și să mă grăbesc eu către grădini pentru a interveni, fu prea târziu. Minunații leoparzi ai lui Henric, care fuseseră lăsați de izbeliște în ultimii ani de război, dar îngrijiți de credinciosul Cabrera cât putuse el de bine, zăceau morți în țarcul lor, străpunși de săgeți. Alfonso stătea cu piciorul pe ei, cu arcul în mână; când ajunsei la zidul țarcului, cu respirația tăiată, văzui îndurerată cele două feline însângerate zăcând la picioarele lui și pe el privindu-mă cu o expresie tulburător de goală.

Cabrera stătea în apropiere, pământiu la față, evident îngrozit de moartea absurdă a animalelor; totuși, când începui să protestez, clătină din cap. Fără să fie nevoie să spună vreun cuvânt, înțelesei că acesta fusese singurul act de răzbunare al fratelui meu, singurul mijloc pe care îl găsise de a-și elibera furia și durerea pentru o adolescență petrecută în lupta pentru o moștenire care i se cuvenea de drept. Deși se arătase milos față de Henric, prin intermediul leoparzilor îi trimisese fratelui nostru vitreg un mesaj ce nu putea fi ignorat.

Mă îndepărtai. Dar îmi luă câteva săptămâni ca să pot închide ochii fără să văd leoparzii morți sau să simt durerea care îl determinase pe Alfonso să comită o asemenea faptă.

Iar acum eram acasă. Arévalo îi fusese înapoiat mamei, care se întorsese de la mănăstirea Santa Ana. În timp ce intram călare pe sub portal, servitorii veniră să ne întâmpine cu ochii în lacrimi, cu fețele marcate de trecerea timpului și de nesiguranța în care trăiseră.

Aproape că izbucnii în plâns când doña Clara mă strânse în brațe.

– *Mi querida niña*[1], spuse ea, uită-te ce frumoasă ești – o adevărată femeie, și semeni atât de mult cu mama ta!

---

[1] Fetița mea dragă, în limba spaniolă în original (n.red.)

Îmi prinse fața cu mâinile ei uscate și noduroase. Îmbătrânise vizibil; părea mult mai plăpândă decât dominatoarea *aya* pe care mi-o aminteam din copilărie.

– Ea cum se simte? o întrebai.

Doña Clara clătină cu tristețe din cap.

– Doña Elvira a murit când eram la Santa Ana. Sărăcuța, a făcut febră. S-a stins fără dureri, dar bineînțeles că mama ta a fost distrusă. Încă nu și-a revenit, deși e nerăbdătoare să-ți ureze bun venit. Acum așteaptă în hol.

Mi se puse un nod în gât.

– Du-mă la ea! spusei.

Îi lăsai pe Beatriz în brațele tatălui ei, don Bobadilla, și pe Alfonso zâmbind cu gura până la urechi în timp ce câinele lui favorit, Alarcon, sărea să-l lingă pe față. Intrai în castel, unde nimic nu părea schimbat, în ciuda faptului că fusese ocupat până de curând de vasalii lui Henric.

Când o văzui pe mama stând lângă căminul plin de plante, mi se trezi amintirea vie a vremurilor când mă apropiam temându-mă de crizele ei. Mai simțeam încă o părticică din acea spaimă care mă furnica pe ceafă. Dar, în lumina galbenă de septembrie care se revărsa pe geamurile încăperii, mama arăta minunat, îmbrăcată în rochia ei demodată de catifea de la curte și cu bijuteriile care-și pierduseră strălucirea. Numai când mă apropiai de ea îi observai strălucirea febrilă din ochi, semn că luase una din poțiunile ei calmante; și era prea slabă, claviculele i se vedeau prin piele pe sub cămașă, iar brățările cu rubine îi atârnau pe încheieturile firave ale mâinilor.

– *Hija mia!* spuse ea cu un zâmbet absent, când o sărutai pe obraz.

Nu păru să-mi fi auzit urările. Privirea îi era fixată, pe lângă mine, asupra ușii de la intrare, unde Alfonso râdea cu servitorii care îi îngrijiseră câinii.

Îmi spuse:

– Vezi? Nu ți-am spus eu că Alfonso o să ne răzbune? Uită-te la el: fiul meu este regele Castiliei! După multă vreme, ne-am recâștigat locul. În curând, ne vom prelua proprietățile de la curte și vom părăsi pentru totdeauna castelul ăsta oribil.

Vorbea cu mândrie, iar atunci când Alfonso veni la ea, și ea îl îmbrățișă cu ardoare, el nu aminti nimic de suferințele îndurate. După cină, am stat în fața căminului, eu lângă mama, Beatriz lângă tatăl ei și doña Clara împletind undeva în spate, iar Alfonso ne delectă cu povești despre curaj cavaleresc demn de Cid[1], descriindu-ne cum luptase cu Henric de unul singur, transformând bătăliile lor în lupte eroice. Mama se apleca în fotoliu și bătea din palme pentru a-și manifesta și mai bine încântarea față de înfrângerea omului pe care îl făcea responsabil de necazurile noastre. Când noaptea se lăsă peste Arévalo, deveni evident că era istovită și Alfonso o însoți în camerele ei. Se agăța de brațul lui de parcă ar fi fost un copil.

Îmi amintii cum, altădată, fratele meu stătea cât putea de departe de ea. Meditam tăcută, când Beatriz și Bobadilla ne urară noapte bună, lăsându-mă singură cu *aya*. După un timp, aceasta spuse:

– Alfonso a făcut-o fericită. Unele mame nu-și doresc nimic altceva decât un fiu pe care pot să se bizuie.

– Dar nu i-a spus adevărul, replicai eu. Nu i-a spus ce s-a întâmplat cu adevărat sau ce se mai poate întâmpla. Alfonso nu este încă regele Castiliei.

– Noi două știm asta, dar ea nu trebuie să afle; adevărul nu-i mai folosește la nimic. Doña Clara își dădu ghemele deoparte. Ție, în schimb, se pare că-ți priește. Tăria interioară pe care ai dovedit-o de copilă te-a transformat într-o persoană pe care ea n-o mai poate influența sau controla. Fii recunoscătoare că în sfârșit ai scăpat de ea! E mai bine să conteze acum pe fratele tău pentru răgazul pe care îl mai are pe acest pământ.

Se strădui să se ridice în picioare cu un geamăt de bătrână și își târî picioarele spre unul dintre dulapurile de pe margine. Deschise una dintre uși și scoase de acolo o casetă din piele și alamă, pe care mi-o puse în poală. Era surprinzător de ușoară, în ciuda aparenței solide.

– Evreii le fac, pentru a păstra documente importante și bani, îmi explică ea. Am cumpărat-o pentru tine din Ávila când au început să sosească scrisorile.

---

[1] Rodrigo Diaz de Vivar (1043–1099), nobil și conducător militar castilian; erou național al Spaniei (n.red.)

– Scrisorile?

Mâna mi se opri pe capac.

– Da. Privirile ni se întâlniră. Dă-i drumul, deschide-o. Vezi singură.

Nu mă putui abține să nu icnesc când văzui teancul din interior, legat cu panglică.

– Trebuie să fie cel puțin o duzină.

– Douăzeci și patru, mai exact; le-am numărat pe toate. Orice i-ai spus, probabil că a fost impresionat. Odată ce au început să vină, nu s-au mai oprit. Le-a trimis prin curier la Santa Ana. Chicoti. Probabil l-a costat o avere să folosească un mesager personal care să traverseze Castilia. E încăpățânat prințul ăsta din Aragón. Te las să le citești. Fără îndoială că avea multe să-ți spună.

Rămasă singură în hol, rupsei sigiliul primei scrisori din teanc. La lumina pâlpâitoare a lumânării, pagina plină cu scrisul lui stângaci mă captivă.

Scumpa mea domnișoară,

Când am primit scrisoarea ta, de-abia m-am putut abține să nu-mi abandonez țara și tatăl în lupta contra francezilor hrăpăreți, pentru a alerga la tine. Nu pot dormi și mânca; nu mă pot gândi decât la tine. Tu duci propria luptă cu hrăpăreții de la curtea fratelui tău, care caută să-ți înăbușe spiritul. Deși nu pot fi acolo să trag spada pentru tine și să străpung inimile tuturor celor care îți vor răul, pot doar să-ți spun că, în sufletul meu, știu că ești mult mai curajoasă chiar decât crezi tu. Trebuie să te împotrivești acestei căsătorii pe care ei ți-o propun, pentru că, prin mila lui Dumnezeu noi, doi trebuie să ne întâlnim din nou și să aflăm dacă ne leagă aceeași soartă…

Am rămas stană de piatră.

Ferdinand nu mă uitase. Acesta era răspunsul lui la scrisoarea mea îndurerată, trimisă cu mai mult de un an în urmă din Madrid, în timp ce așteptam sosirea lui Girón. Știuse cumva că nu putea risca să mi-o trimită mie direct, așa că o trimisese la mănăstirea unde era mama. Și nu se oprise aici. Citii și celelalte scrisori, la lumina lumânărilor care se topeau pe măsură ce noaptea se adâncea, cu

copoiul lui Alfonso dormind liniștit la picioarele mele. Eram uimită să constat cât de îndeaproape veghease asupra mea de la depărtare prințul din Aragón. Fusese informat despre toate evenimentele din viața mea de când ne văzusem ultima oară, chiar și în cursul încercărilor prin care el însuși trecuse și pe care le povestea cu o candoare nedisimulată ce-i dovedea de fapt tăria interioară.

Mama lui murise în cele din urmă, după o boală lungă și cumplită. El și tatăl lui de-abia își găsiseră timp să o jelească înainte să fie aruncați încă o dată în război cu perfizii francezi. Deși nu împlinise paisprezece ani, Ferdinand condusese o armată împotriva regelui Ludovic, pentru a apăra ținuturile de graniță în dispută, Roussillon și Cerdagne, îndemnându-și oamenii la fapte de bravură incredibile împotriva forțelor invadatoare. Copleșit numeric, pierduse lupta. Atunci, cu vistieria Aragónului îndatorată și cu poporul aproape răsculat, cu francezii care rupeau din regat ca niște lupi flămânzi, trebuise să-și întărească granițele și să se apere de alte atacuri, toate acestea în timp ce lupta cu orbirea care îl făcea neputincios pe tatăl său. Drept urmare, rămăsese în realitate conducătorul acestui regat asediat. Citii mai departe:

Am chemat un doctor evreu, instruit de arabi în arta vindecării, despre care auzisem că face minuni. Se spunea că îl vindecase odinioară pe un calif din Granada de aceeași boală de care suferă tatăl meu – că, adică, putea face miracole în înlăturarea cataractelor. El și-a exprimat încrederea că vederea tatei poate fi îmbunătățită; totuși, este o operație periculoasă, care implică patru intervenții separate cu ace, iar eu sunt îngrijorat. Tatăl meu a trecut de șaizeci de ani și este slăbit sufletește și moral de moartea mamei. Cu toate acestea insistă să facă operația. Spune că nu vrea să fie un bătrân orb în ziua în care noi doi ne vom căsători.

Zâmbii, pentru că asta îl caracteriza. Într-adevăr, fiecare rând din fiecare scrisoare transmitea aceeași credință nestrămutată că până la urmă el va triumfa. Și, la sfârșitul fiecărei scrisori, parcă pentru a sublinia acest lucru, încheia cu aceleași cuvinte:

Fii curajoasă, Isabela! Așteaptă-mă.

*

Numai la ultima scrisoare îmi dădui seama că îmi petrecusem toată noaptea absorbită de cuvintele lui. Deja în jurul meu întunericul se subțiase; lumânările se consumaseră, cu excepția ultimei, care mai pâlpâia lângă mine și pe care o reaprinsesem de câteva ori pârlindu-mi vârfurile degetelor. Pe când se stingea și ea într-o baltă de ceară topită, iar eu stăteam cu caseta pe genunchi, închisei ochii și mi l-am imaginat pe băiatul vesel și exuberant pe care îl cunoscusem pentru atât de puțin timp în Segovia. Acum era un bărbat pe care nu-l cunoșteam, așa că mă întrebam: de ce simțeam că era legat atât de intim de ființa mea? N-avea importanță cât de mult încercam să-mi spun că eram nebună și prea sentimentală ca să-mi încredințez viitorul unei promisiuni pline de încredere în sine, unui zâmbet irezistibil și unui dans spontan, dar în realitate asta era ceea ce făceam. Ferdinand mă învățase ceva despre mine însămi. Îmi arătase că mă puteam încrede în instinctele mele și-mi puteam croi propriul drum. Iar instinctul îmi spunea că, în ciuda distanței dintre noi și a numeroaselor încercări cu care ne confruntam, nu exista nimeni altcineva mai potrivit pe lumea asta cu care să-mi împart viața.

Orice-ar fi fost, eu și Ferdinand de Aragón eram destinați unul altuia.

Capitolul 12

Zăpada sosi curând, căzând din cerul plumburiu de noiembrie, și acoperi *meseta* cu o mantie rece și albă. Îmi plăcuse dintotdeauna începutul iernii, uitam că frigul înșelător avea să devină în cele din urmă atât de aspru, încât avea să mi se pară că îmi îngheață aerul în plămâni. Mai ales iarna asta era agitată. Deși se părea că scăpaserăm de pericol și ne puteam întoarce la siguranța vieții noastre de altădată, era o iluzie care mă temeam că se va risipi mai curând decât am fi fost tentați să credem.

Totuși, ne delectam cu libertatea noastră, puneam șeile pe cai în fiecare zi și călăream cu don Chacón, care ne povestea cum rămăsese neclintit lângă fratele meu, în ciuda eforturilor lui Villena de a-l discredita.

– Arhiepiscopul Carrillo este un om pe care îl respect, spuse Chacón, cu ochii negri și aprigi pe fața bărboasă. Până la urmă, sarcina lui ca preot este să vegheze asupra bunăstării infantelui. Dar marchizul este un diavol; a făcut tot ce a putut ca să-l corupă pe Alfonso. Într-o noapte chiar l-am prins când încerca să se strecoare în patul lui Alfonso. N-ați văzut niciodată un om atât de surprins cum a fost el când s-a împiedicat de mine, stând pe salteaua mea, cu pumnalul în mână.

O privii pe Beatriz. După tot ce văzusem la curte, această dezvăluire despre Villena nu era surprinzătoare. Îl bănuisem că exercita un soi de atracție intimă asupra lui Henric; acum știam despre ce era vorba.

Chacón continuă:

– Înălțimea Sa mi-a spus că, de altfel, nu era prima dată. Villena și fratele său Girón se pare că se purtau ca maurii iubitori de băieți oricând aveau chef. După mine, e dezgustător. Cine mai are nevoie

de dovezi că sunt blestemați? Scuipă pe pământ, apoi se opri și roși. Înălțimea Voastră trebuie să mă ierte, mormăi el. Se pare că m-am dezobișnuit să fiu în compania doamnelor.

Îi zâmbii liniștitor.

– Înțeleg. Loialitatea dumneavoastră față de fratele meu este de lăudat, don Chacón. A avut noroc că ați fost cu el și ați vegheat asupra lui.

– Mi-aș da și viața pentru Alfonso. Cum aș face-o și pentru Înălțimea Voastră. Dumneavoastră și fratele dumneavoastră sunteți mai presus de orice pentru mine.

În timp ce el galopa înainte ca să-l ajungă pe fratele meu, ocupat să vâneze, Beatriz îmi spuse:

– Încă te mai îndoiești că Girón a fost doborât pentru caracterul lui malefic?

– Nu.

Îl urmării pe fratele meu cum își abate calul, cu Chacón în spatele lui. Ridică rapid arcul și trase, lovind un iepure chiar în mijlocul unui salt.

– Dar asta nu înseamnă că răul a pierit odată cu el. Villena încă trăiește și îl manevrează pe Henric exact cum vrea el.

– De-asta ai fost atât de tăcută în ultima vreme? Ești îngrijorată pentru Alfonso?

– Cum să nu fiu? Iepurele se zbătu în timp ce Alfonso îl ridică de picioarele din spate, și pătă pământul rece și alb cu broboane purpurii. Castilia încă are doi regi.

Beatriz mă fixă cu privirea aproape așa cum făcuse și în ziua în care aflasem că Girón era mort. Mă întorsei ca să scap de căutătura ei întrebătoare și îl mângâiai pe Canela, care era nerăbdător să-și pună mușchii în mișcare după ce petrecuse prea mult timp, ca și noi, de altfel, închis în alcazarul din Segovia.

– *Brr!* îi spusei. Vino, Beatriz, să ne întrecem în drum spre casă! Cine ajunge ultima trebuie să jumulească fazanii pentru cină.

Beatriz strigă că nu era corect, pentru că eu aveam un cal mai iute, dar acceptă oricum provocarea. Am luat-o la goană peste câmpie spre orașul înghesuit și spre castel, râzând tare. Vântul ne biciuia obrajii și ne umfla fustele.

Pentru scurt timp, uitasem că, pe undeva, Henric probabil că își plănuia răzbunarea.

*

Crăciunul veni cu vânturi care urlau și furtuni de zăpadă atât de orbitoare, că transformară lumea de dincolo de porțile noastre într-un deșert alb de netrecut. În castelul înghețat, îngrămădeam bușteni în cămine, schimbam daruri făcute în casă, jucam jocuri și cântam doar ca să ne treacă timpul. La puțin timp după Bobotează, mama căzu într-una din crizele ei – prima pe care o manifestase de la întoarcerea noastră. Susținea insistent că auzise fantome bântuind pe culoare, iar într-o noapte fugi în picioarele goale și în cămașă de noapte pe metereze. Probabil că ar fi murit înghețată dacă doña Clara nu s-ar fi trezit și nu s-ar fi luat după ea. Totuși, fu nevoie de toată puterea noastră de convingere – și de forța brută a lui Chacón – ca s-o obligăm să intre înăuntru. Dar până atunci se învinețise de frig, iar mâinile și picioarele îi degeraseră.

După aceea, am repus în funcțiune încuietoarea exterioară de la ușa ei, iar eu rămăsei în camera ei pe un pătuț, în caz că se trezea noaptea. Deși speram că o să treacă, așa cum se întâmpla de obicei, criza se înrăutăți. Mama se lupta cu noi în timp ce îi oblojeam mâinile și picioarele și spunea că merita să-și piardă mădularele pentru păcatele ei, devenind atât de agitată, încât am fost obligați să-i turnăm poțiuni calmante pe gât. Pe urmă rămânea privind în gol, în timp ce eu încercam s-o fac să înghită niște supă ca să nu moară de foame.

Alienarea ei probabil că-i aminti lui Alfonso de copilăria noastră, când locuise în aceeași casă cu o mamă pe care n-o putea înțelege. În pofida vântului și a zăpezii, începu să-și caute refugiul pe afară cât mai des, reparând coteţele animalelor, curățând grajdurile și încălzindu-le cu tăvi cu jar, periind și antrenând caii. De îndată ce vremea se îmbunătăți, reluă vânătoarea, uneori de dimineață până în amurg, întorcându-se încărcat de prepelițe, potârnichi și iepuri de primăvară timpurie.

În aprilie am împlinit șaptesprezece ani – o aniversare liniștită, ca atâtea altele până atunci. Mama nu-și părăsise camerele de luni de zile, surdă la cântecul păsărilor care anunțau mult așteptatul dezgheț. Ca să-mi ocup timpul, supravegheam curățenia în întregul castel. Le pusesem pe servitoare să bată de praf tapiseriile și covoarele noastre decolorate, să fiarbă lenjeria în apă cu cimbru și să ne aerisească hainele mucegăite. Pusesem să fie frecată fiecare

podea; nici măcar closetele nu scăpaseră atenției mele. Munceam cot la cot cu servitorii, în ciuda admonestărilor doñei Clara că o să-mi irit mâinile, iar seara cădeam extenuată în patul meu, prea obosită ca să mai visez.

În iunie sosi un curier care aduse vești de la Carrillo. Deși Henric evitase dezastrul toată iarna, rătăcind călare prin Castilia și căutând adăpost oriunde i se deschidea o ușă, odată cu sosirea primăverii reapăruse în Madrid, unde refuza să-și recunoască înfrângerea. Atunci când descoperise că rămăsese gravidă cu un amant, o trimisese pe regina Juana în semicaptivitate într-un castel îndepărtat, și îi transmise lui Carrillo că acum credea că Joanna nu era copilul lui. Era de acord să-l numească pe Alfonso moștenitor, dar numai în cazul în care Alfonso dezmințea orice drept de a-și spune rege cât timp Henric trăia. Pentru a-i întări poziția, Villena îi atrăsese înapoi cu bani pe majoritatea granzilor și pusese în circulație printre oamenii din popor pamflete în care afirma că Alfonso uzurpase ilegal tronul. Carrillo îi avertiză că era numai o chestiune de timp înainte ca totul să se prăbușească; el era pe drum pentru a-l însoți pe Alfonso la Toledo, unde își puteau plănui apărarea.

Războiul civil era din nou iminent, dar de data aceasta n-aveam să mai fiu dată deoparte. Când Carrillo și însoțitorii săi sosiră, eu și Beatriz eram în curte, cu bagajele făcute și caii pregătiți. Arhiepiscopul mă scrută pe sub sprâncenele lui stufoase, călare pe un cal de luptă enorm, care îl făcea pe Canela al meu să pară pitic. Obrajii durdulii ai lui Carrillo erau rumeni de soarele de iunie, iar pe frunte sudoarea îi curgea de sub o pălărie mare de paie ca acelea pe care le poartă țăranii când lucrează pământul.

– Presupun că asta înseamnă că ne însoțiți? spuse el fără să facă prea mult caz, ca și când nu ne-am fi văzut de săptămâna trecută.

Clătinai afirmativ din cap.

– De acum înainte, oriunde merge fratele meu, acolo voi fi și eu.

El izbucni în râs.

– Da, Árevalo nu e o ascunzătoare bună. Aud că Afonso al Portugaliei este încă nerăbdător să obțină mâna dumneavoastră. I-a oferit lui Villena chiar și o țară din Africa dacă veți fi de acord. Nu-i putem lăsa să vă mărite cu prostul ăla intrigant ca să scape de dumneavoastră.

Nu-l onorai cu un răspuns. Nu aveam nici o îndoială că și el m-ar fi măritat cu intrigantul ăla prost dacă asta i-ar fi asigurat lui Alfonso tronul. Pentru el nu eram decât o infantă de care se putea folosi. Mă întorsei să o îmbrățișez pe doña Clara.

Ea mă strânse în brațe.

– O să am grijă de mama voastră, îmi șopti, promit.

Îl încălecai pe Canela și îl urmai pe Alfonso.

Un amurg violet colora cerul de deasupra zidurilor orașului Ávila, prima noastră oprire în drum spre Segovia, când tânărul Cardenas, unul dintre pajii favoriți ai lui Carrillo, venit din provincia sudică Andaluzia, apăru în calea noastră. Fusese trimis înainte în oraș să se asigure că totul era gata pentru găzduirea noastră; călare pe călușul lui, prinse contur din ce în ce mai clar, și fața albă ca varul în timp ce bolborosea niște cuvinte îngrozitoare:

– Ávila a fost lovit de ciumă. Trebuie să ne întoarcem.

Inima începu să-mi bată să-mi spargă pieptul. Molima îngrozitoare își făcuse apariția mai devreme anul acesta; de obicei, era o urgie care venea toamna. Carrillo lătră niște ordine la însoțitorii săi, îndrumându-ne către orașul Cardeñosa, unde ne petrecuserăm noaptea precedentă înainte de a pleca la ivirea zorilor.

– O să mâncăm și o să bem numai din ce avem la noi, spuse el în timp ce descălecam, cu fundurile tăbăcite de atâta călărit și osteniți. Orice altceva poate fi contaminat.

Alfonso se strâmbă.

– A luat cineva vreodată ciumă dintr-o supă? După ce am călărit toată ziua, n-o să mănânc doar nuci și iepure uscat înainte de culcare. Găsiți pe cineva care să ne servească o masă așa cum se cuvine.

Carrillo trimise oameni înainte care să ne caute găzduire; primarul orașului ne oferi prompt propria lui casă, unde ne servi o cină târzie cu păstrăv proaspăt prins, brânză și fructe. Era tot ce putuse face în scurtul răstimp avut, iar noi i-am fost recunoscători. Istoviți, ne-am retras în camerele noastre, unde eu și Beatriz ne-am pus cămășile de noapte și am adormit repede.

O bătaie insistentă în ușă ne trezi buimace. Era Cardenas. Îmi spuse că arhiepiscopul voia să mă vadă imediat. Îmi aruncai pe mine hainele murdare, îmi strânsei părul cu o plasă și îl urmai

pe pajul blond în jos pe scări. Pe ferestrele sălii unde mâncasem în seara anterioară zării zorile ivindu-se la orizont.

Carrillo aștepta la ușa lui Alfonso. Îi văzui fața și mi se înmuiară genunchii. Deschise ușa fără să spună o vorbă. Înăuntru, fratele meu zăcea nemișcat pe pat, în cămașă și pantaloni. Chacón era îngenuncheat lângă el; când intrai, își ridică privirea. Durerea din ochii lui îmi sfâșie sufletul.

– Așa l-am găsit, șopti el. S-a dus ca de obicei la culcare, necăjindu-mă că o să-mi fie frig pe podea doar în mantie. Dar, când am încercat să-l trezesc, n-a răspuns. Părea... părea că nu mă aude.

Nu mă putui mișca din loc. Îl cercetai cu privirea pe Alfonso, căutând ganglionii inflamați de ciumă, cu un nod în gât care de-abia mă lăsa să respir.

– Nu există inflamații, spuse Chacón, care îmi înțelesese temerea. Nu are febră. Dacă e vorba de ciumă, n-am văzut niciodată să se manifeste așa.

Mă străduii să mă apropii de pat. Alfonso era atât de liniștit, încât părea o statuie; eram sigură că trebuie să fie mort. Mi-am înfipt unghiile în palme și m-am aplecat deasupra lui. Beatriz îmi șopti îngrijorată din spate:

– E...?

Aprobai din cap.

– Da. Respiră. Îi atinsei mâna; avea pielea rece, ca și când ar fi dormit afară. Îl privii uimită pe Chacón. Dacă nu e ciumă, atunci ce poate fi? Ce are?

– Arată-i.

Vocea lui Carrillo era lipsită de orice inflexiune. Îl urmării pe Chacón cum deschide gura fratelui meu, arătându-ne limba neagră. Nu reușii să-mi opresc un icnet. Și când mă întorsei pentru a întâlni privirea stăruitoare a lui Carrillo, deja știam ce avea să-mi spună.

– Asta e mâna lui Henric. Fratele dumneavoastră a fost otrăvit.

Beatriz, Chacón și cu mine stăturăm cu rândul de veghe la patul lui. Priveam neajutorați cum un doctor local, chemat de Carrillo, îi lasă sânge lui Alfonso. Sângele curgea încet; doctorul îl mirosi de câteva ori, apoi mormăi că nu găsise nici o urmă de otravă. Limba fratelui meu era încă umflată, dar nu mai era neagră; acest

singur semn de îmbunătățire a stării lui era dezmințit de faptul că devenea tot mai țeapăn, ca și când viața s-ar fi scurs din el în mod lent și inexorabil.

După o zi și o noapte neîntrerupte, mă clătinam de oboseală pe taburetul meu, și Beatriz insistă în cele din urmă să merg în sală să mănânc ceva cu Chacón, pe care îl trimisesem din încăpere mai devreme. Dar nu ajunsei decât pe culoar când o auzii strigând.

Stătea tremurând lângă pat. Când ajunsei lângă ea, îl văzui pe Alfonso uitându-se fix la noi, cu ochii de un albastru intens pe fața albă ca marmura. Avea gura deschisă; din adâncul gâtului se auzi un gâlgâit înăbușit. Din gură și din nas îi țâșni un lichid negru; trupul îi fu zguduit de un spasm și fața i se contorsionă.

Apoi rămase nemișcat.

– Binecuvântată Fecioară, nu, șopti Beatriz. Nu, te rog. Nu se poate.

Eu simții cum mă cuprinde o liniște ciudată, aproape ca și când aș fi fost amorțită. Știam că fratele meu murise, dar totuși îi apucai încheietura ca să-i verific pulsul, așa cum îl văzusem pe doctor. Apoi i-am curățat încet fața de lichidul dezgustător și i-am împreunat mâinile pe piept.

– Te iubesc, Alfonso, i-am șoptit când îl sărutam pentru ultima dată.

Mâinile îmi tremurară ușor când îi închisei ochii.

– Trebuie să-i anunți pe ceilalți, îi spusei lui Beatriz. Trebuie să-i pregătim trupul.

Ea se retrase. Am îngenuncheat să mă rog pentru nemurirea sufletului lui, pentru că nu primise sfânta împărtășanie înainte de a muri. Nu plânsei, deși mă așteptasem ca durerea să mă arunce într-un abis. Încă nu împlinise cincisprezece ani. Un prinț frumos, hrănit cu promisiuni infinite, doborât înainte de a ajunge în floarea vârstei.

Eu îmi pierdusem fratele iubit. Mama își pierduse singurul fiu.

Castilia își pierduse speranța.

Cu toate acestea, în timp ce îngenuncheam lângă patul lui, auzind agitația din sală – strigătele servitorilor și neîncrederea furioasă a lui Carrillo –, singurul lucru la care am fost în stare să mă gândesc era că devenisem noua prințesă moștenitoare a Castiliei.

Partea a II-a

O căsătorie interzisă
1468–1474

Capitolul 13

– *Princesa*, trebuie să-mi răspundeți. Sunt din nou aici. Așteaptă.

Vocea stareței ajunse la mine ca de departe. Mă întorsei încet din locul unde îngenuncheasem în fața altarului capelei din Santa Ana. De la înmormântarea fratelui meu, mersesem acolo în fiecare zi, căutând liniștea care mă ocolea.

De data asta o văzui fermă pe poziție, știam că n-o să mai accepte un răspuns negativ. Mă hotărâsem să-mi caut refugiul la mănăstirea Santa Ana din Ávila, în ciuda fricii de ciumă a lui Beatriz și a lui Carrillo care îmi ceruse să-mi îndeplinesc datoria. Avusesem grijă ca trupul fratelui meu să fie trimis mănăstirii franciscane din Arévalo și să fie învelit în giulgiu în timp ce călugării cântau rugăciunile pentru morți. După ce fusese îngropat într-o nișă provizorie și plătisem pentru a-i fi construit un monument funerar, mă îndreptasem spre castel pentru a-i duce vestea mamei mele cu privirea rătăcită. Ea se răsucise și plecase în camera ei fără un cuvânt. Știam că durerea avea să apară mai târziu și avea s-o arunce într-un abis al disperării, așa că-i lăsasem instrucțiuni lui Beatriz ca mama să nu rămână singură nici măcar atunci când dormea, ca să nu-și facă rău.

Cât despre mine, nu-mi păsa că Ávila era în carantină, atât de disperată fusesem să evadez. Se dovedise că bolnavii erau din zonele mai sărace ale orașului, iar surorile mă întâmpinaseră cu brațele deschise, înțelegând, așa cum numai ele o pot face, că, în acele zile de agitație și de durere, ceea ce mi-ar fi priit cel mai mult era un loc retras unde să pot reflecta.

Închisă în spatele porților ferecate, îmbrăcasem hainele albe de doliu, refuzasem orice privilegiu, pentru a trăi asemeni călugărițelor, supunându-mă ritualului zilnic al tragerii clopotelor. Apatia

pe care o simțisem la moartea fratelui meu făcuse curând loc unei dureri viscerale. Mi-l tot aminteam cum era în copilărie, în Arévalo, fascinat de natura din jurul lui; ca tânăr captivat de vânătoare, priceput la îngrijirea cailor și câinilor; și în cele din urmă, ca prințul răzvrătit pierdut, așa cum avea să fie pentru totdeauna de aici înainte.

În cele din urmă, acceptasem situația. Ajunsesem la concluzia că trebuia să găsesc un mod de a trăi, și asta fu cea mai grea provocare. Deși durerea pătrunzătoare pălea, în fiecare noapte stăteam întinsă în pat trează, cugetând ce să fac, luptând să-mi înfrânez temerea aproape paralizantă la gândul că, prin mine, Carrillo căuta să-și exercite puterea sau că Henric își strângea o oaste ca să mă doboare, în timp ce Villena și ceilalți granzi complotau să mă distrugă.

Citisem destul din istoria noastră ca să știu că, deși succesiunea pe parte feminină nu era interzisă în Castilia, așa cum era în Aragón, nimeni nu credea de fapt că o femeie era capabilă să cârmuiască. Cele câteva care reușiseră înfruntaseră o opoziție necontenită și sacrificaseră totul pentru a-și menține puterea firavă. Până la urmă, nici una nu dusese o viață fericită; toate plătiseră un preț pentru dreptul de a-și spune regine.

Asta cerea Dumnezeu de la mine?

Întrebarea fierbea în mintea mea. Dacă mă lipseam de dreptul meu ca moștenitoare a lui Henric și eram de acord să-mi mențin jurământul față de prințesa Joanna, condamnam Castilia la haos, o expuneam rapacității celor ca Villena. Ar fi urcat-o pe Joanna pe tron după moartea lui Henric și ar fi măritat-o cu vreun prinț pe care l-ar fi putut manipula, jefuind regatul ca pe propria lor cămară până când n-ar mai fi rămas nimic în el. Dar, dacă alegeam să lupt, atunci i-aș fi pus Joannei stigmatul de copil nelegitim pentru tot restul vieții. Ar fi trebuit să înfrunt aceleași forțe care îi transformaseră pe frații mei în dușmani, lucru care costase deja Castilia atât de mult.

Nici una dintre alegeri nu m-ar fi făcut fericită. Și totuși, după o lună de rugăciuni și de zbucium interior, după ce refuzasem în mod repetat să-i primesc pe nobilii care veneau la poarta mănăstirii în fiecare săptămână să ceară o întrevedere cu mine, ajunsei la o concluzie inevitabilă.

Ceea ce voiam eu nu conta. Nu când erau atât de multe în joc.

O privii pe stareță, care avusese grijă de mine cu atâta blândețe, fără să-mi dea vreodată un sfat, și care, totuși, prin felul în care mi se adresase – *princesa*, titlu rezervat moștenitorilor recunoscuți – confirmase ceea ce credeam că trebuie să fac.

– O să-i primesc astăzi, i-am spus, iar ea dădu afirmativ din cap, și plecă să pregătească încăperea unde aveam să-mi hotărăsc soarta.

Mă sprijinii într-un genunchi și mă ridicai.

În această zi aveam să devin cu adevărat prințesă – dar numai în condițiile impuse de mine.

În camera de primiri de deasupra coridorului interior așteptau patru bărbați: unul era Carrillo, împreună cu episcopul Mendoza, pe care eram recunoscătoare să-l văd, iar la o masă se afla un secretar înarmat cu pană și hârtie. Deși Mendoza îl slujise ca sfetnic pe Henric, nu uitasem bunătatea pe care mi-o arătase. Al patrulea era nimeni altul decât Villena, învăluit într-un miros de mosc scump, îmbrăcat în haine de catifea neagră cu dungi aurii, cu ochii sulfurii strălucitori, ca și când era pregătit să primească o recompensă. Credea oare că o să fiu bucuroasă să-l văd, după tot ce făcuse?

Carrillo se îndreptă grăbit spre mine.

– Suntem atât de bucuroși să o vedem sănătoasă pe Înălțimea Voastră, spuse, aplecându-se peste mâna mea.

Deferența lui mă luă prin surprindere; în timp ce îi priveam pe ceilalți cum se înclină, încrederea în mine dispăru brusc. Nu mai eram sigură că mă pot impune în fața acestor bărbați, după ce fusesem desconsiderată atât de mult timp.

– Am fost îngrijorați, spuse Villena, pe un ton plin de solicitudine, care contrasta cu privirea lui rece. Ne-am temut că Înălțimea Voastră ar putea să-și neglijeze obligațiile la nesfârșit.

Îmi reamintii de după-amiaza în care el și Girón intraseră ca o vijelie în *sala* din Segovia pentru a-l amenința pe Henric și îmi dădui seama că nu venise să se lămurească dacă mă angajam în luptă. Era aici pentru a aprecia cât eram de pregătită și ca să-mi descopere atât eventualele slăbiciuni cât și calitățile. Nu exista nici o îndoială că îmi pregătise deja o altă căsătorie aranjată; în timp

ce vorbea îmi și imaginam rânjetul lui. La urma urmei, odată ce se descotorosea de mine drumul rămânea deschis pentru ambițiile pe care le nutrea. Îmi amintii că avea un fiu. Poate că deja începuse să comploteze să găsească o cale de a-și însura băiatul cu Joanna? Logic, acesta era următorul pas, dacă el mituise într-adevăr pe cineva din Cardeñosa să strecoare otrava în cupa fratelui meu…

La gândul acesta, mi-am strâns pumnii pe lângă corp. Cuvintele izbucniră din gura mea:

– N-o să neglijez niciodatată o responsabilitate atât de sacră precum îndatorirea mea, chiar așa nevrednică cum sunt. Nu am avut nevoie de răgazul acesta ca să lenevesc, ci mai degrabă ca să meditez asupra evenimentelor care m-au adus în acest punct critic. Deși îmi jelesc fratele răposat, infantele Alfonso, așa cum numai o soră devotată o poate face, vă pot spune acum că mi-am scrutat conștiința și cred din toată inima că, atât timp cât Regele Henric trăiește, nimeni altcineva nu poate avea pretenție la coroana lui. Poate că, dacă ar fi fost sfătuit mai bine, Alfonso ar fi fost de aceeași părere, iar acest regat nu ar fi fost sfâșiat de tiranie și nici poporul nu ar fi fost silit să sufere atât de mult. Și nici cerul n-ar fi găsit de cuviință să își arate nemulțumirea față de aceste fapte, căci cred că moartea lui are legătură cu acest lucru.

Mă oprii să-mi trag sufletul. Carrillo se retrăsese de lângă mine, dar în privirea lui Mendoza citii o aprobare subtilă, iar într-a lui Villena o furie mocnită.

Continuai înainte să mă poată opri cineva:

– Iar acum, cu toată umilința cuvenită, vă cer Înălțimilor Voastre să redați acest regat fratelui meu don Henric și să reinstaurați pacea în Castilia. Eu mă mulțumesc cu titlul de Prințesă de Asturia, moștenitoare a coroanei, și fie ca suveranul nostru, Regele Henric, să domnească mult timp de acum înainte peste noi!

Reușisem. Stăteam cu capul sus într-o tăcere apăsătoare. Mendoza vorbi primul:

– Înălțimea Voastră este mai înțeleaptă decât vârsta pe care o are. Doriți cu adevărat să-i transmitem aceste sentimente regelui nostru?

– Da, răspunsei.

El clătină aprobator din cap și se întoarse imediat să plece. Secretarul – care așternuse cuvintele mele pe pergament – se grăbi

să iasă după el. Villena se înclină curtenitor și îi urmă. Eram sigură că Mendoza va face tot ce-i stătea în putere să-i transmită lui Henric adevăratele mele cuvinte și să nu le distorsioneze conform vreunei alte strategii abjecte, așa cum ar fi putut s-o facă mintea diabolică a lui Villena.

Arhiepiscopul Carrillo mă privi fix cu ochii îngustați, dar apoi lăsă să-i scape un râs sarcastic.

– A fost excelent. Aproape că m-ați convins și pe mine. Nici un diplomat n-ar fi procedat mai bine. Ne-ați obținut răgazul de timp necesar pentru a ne croi strategia.

M-am îndreptat spre scaunul lăsat liber de secretarul lui Mendoza și m-am așezat calmă în timp ce Carrillo scoase dintr-o tașcă un vraf de hârtii pe care le lăsă să cadă pe masă, în fața mea.

– Aici sunt scrisori de la diverse orașe, care promit să vă susțină pretenția la tron. Segovia nu e încă decisă, bineînțeles; dar sunt sigur că, imediat ce vă veți fi declarat intenția, vă va urma. Cauza fratelui dumneavoastră a fost dreaptă și…

– Mi-am declarat intențiile, spusei fără să mă uit la scrisori.

El pufni.

– Poate pentru prostul de Villena, dar bineînțeles că nu veți lăsa neisprăvit lucrul pe care am luptat să-l obținem în acești ultimi patru ani. Nu se poate ca Alfonso să fi murit în van.

– Alfonso a murit pentru că Dumnezeu nu i-a mai permis să trăiască. Mă ridicai brusc și îl înfruntai. A fost răpus pentru că a vrut tronul regelui uns de drept. A fost judecata lui Dumezeu; mie nu mi se va întâmpla același lucru, preasfinția voastră.

El își strânse buzele. Îmi amintii brusc de ziua când venise la mine în grădinile acestei mănăstiri și cât de neclintit păruse. Îmi fusese frică de el, și în unele privințe încă îmi mai era, dar acum știam că nu mi-ar fi folosit la nimic să arăt acest lucru. Frica mea i-ar fi dat apă la moară. Întreaga lui existență depindea de supunerea mea.

– Vreți să spuneți că ați *vorbit serios*? Vreți să abandonați totul din pricina unui idei copilărești legate de mânia divină?

– Spuneți-i cum vreți! N-o să mint; n-o să fiu eu cea din pricina căreia o să continue conflictul. Dacă va fi să urmez la tron, trebuie să o fac cu conștiința împăcată, nu cu prețul sângelui nevinovat.

– Conștiință! Carillo bătu cu pumnul în masă. Dar cu conștiința lui Henric cum rămâne, eh? Cum rămâne cu minciunile pe care le-a spus, cu falsurile pe care le-a promulgat? V-a despărțit de mama dumneavoastră pentru a vă închide la curte departe de ea, a ridicat o bastardă la rang de moștenitoare și probabil că v-a otrăvit fratele. O s-o lăsați pe această curvă care își spune regină să vă fure ceea ce vă aparține de drept?

Aruncai o privire spre pumnii lui încleștați. Timp de o clipă dureroasă îmi reveni în minte o scenă din copilărie, imaginea teribilă a unui bărbat în spatele tronului tatălui meu, întinzându-se să-l atingă pe umăr… Apoi mi l-am amintit pe Carrillo însuși, așezându-și mâna pe umărul lui Alfonso în timp ce lumea se prăbușea în jurul nostru, îndepărtându-l de mine și împingându-l către revoltă, război civil și haos.

Către moarte.

Nu voiam să sfârșesc ca tatăl sau ca frații mei – un conducător-marionetă, pradă umbrelor care bântuiau prin spatele meu. Și totuși, asta putea fi și soarta mea, dacă nu-mi alegeam cu grijă drumul începând cu această zi. Orice pas făcut mă putea duce spre glorie sau spre ruină; orice hotărâre pe care o luam avea o consecință. Soarta mea era în mâinile mele.

– Uitați cu cine vorbiți, spusei într-un târziu. Acum sunt prințesă moștenitoare a Castiliei și în consecință sunt perfect capabilă să iau singură hotărâri.

Mă întorsesem deja spre ieșire când îl auzii spunând printre dinții încleștați:

– Dacă refuzați să îmbrățișați cauza noastră, cum vă puteți aștepta să vă apăr? Pentru că, fie că sunteți sau nu prințesă moștenitoare, ei o să *vă vâneze*; o să vă oblige să vă măritați în Portugalia și o să vă exileze pentru totdeauna. N-o să domniți niciodată aici, nu dacă o să le dați câștig de cauză.

După o clipă nesfârșită mă întorsei spre el:

– Dacă vreți să mă apărați, atunci negociați cu Henric un tratat care să-mi consfințească drepturile. Vreau să-l semnăm amândoi față în față, astfel încât nimeni să nu mă poată acuza de trădare. Mă puteți ajuta de asemenea să-mi fac propriul meu personal, altul decât cel de la curte. Nu vreau să locuiesc acolo.

Privirea lui încruntată îmi spunea că nu se așteptase să primească ordine chiar în această zi.

– Altceva?

Tăcui, iar în minte îmi răsună vocea lui Ferdinand, limpede ca și când el s-ar fi aflat în fața mea.

Fii curajoasă, Isabela.

– Da. Îl privii în ochi pe arhiepiscop. Spuneți că mă vor obliga să mă mărit împotriva voinței mele. Ce-ar fi dacă am stipula în tratatul cu Henric că, înainte de a mi se propune o căsătorie, trebuie ca atât Cortesul cât și eu să fim de acord?

– De acord? Mă lua în derâdere. Până acum nu s-a mai pomenit ca o prințesă să hotărască ea cu cine se mărită. Rațiunea unei căsătorii regale este dictată de necesitatea politică, nu de dorințele personale.

– Asupra acestui subiect nu îndrăznesc să vă contrazic, răspunsei.

Calmul vocii mele mă surprinse și pe mine, pentru că inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Era prima dată când rosteam cu voce tare ceea ce până acum fusese doar o posibilitate ascunsă.

– Bineînțeles că necesitatea politică este prima mea considerație. În consecință, cine ar fi mai bun de soț pentru mine decât prințul Aragónului?

Carrillo făcu ochii mari.

– E ideal, adăugai eu. Suntem aproape de aceeași vârstă și avem același sânge. E spaniol ca și noi, nu un străin care ar subjuga Castilia regatului propriu. El este deja un războinic, care conduce armatele în apărarea țării sale; o să mă apere, așa cum o să-l apăr și eu. Cu o Castilie unită cu Aragónul, Franța se va gândi de două ori înainte de a ataca, iar eu voi avea un conducător pentru armatele noastre, dacă se va ivi necesitatea. Poate că nu mi se va permite să îmbrac armura sau să merg pe câmpul de bătălie, dar doresc să fiu respectată ca și cum aș putea s-o fac. Și în mod sigur este demn de…

– Nu aici, mă întrerupse Carrillo. Nici un aragonez n-a fost considerat vreodată demn de Castilia, nu pentru rangul în care l-ați înălța.

Zâmbetul meu păli.

– Eu îl consider demn. Asta este de ajuns. Sau și dumneavoastră gândiți ca majoritatea?

Carrillo deveni tăcut și gânditor.

– Și, dacă ar fi așa, spuse el după un timp, și aproape crezui că văd un zâmbet sarcastic strâmbându-i buzele, ar avea vreo importanță? Se pare că sunteți hotărâtă. Ridică o mână, luându-mi-o înainte. Din întâmplare, sunt de acord. De fapt, este o alegere excelentă. Regele Juan își dorea această căsătorie de ani de zile, după cum toată lumea știe, iar Castilia ar avea de câștigat – dacă și însuși prințul este de aceeași părere…

– Este, spusei. Știu eu.

– Atunci pentru ce să mai amânăm? spuse Carrillo încetișor. O să adăugăm și această prevedere în tratat și o să-i trimitem regelui Juan o scrisoare personală. Să lăsăm soarta să-și urmeze cursul.

În timp ce se înclina, mă împotrivii râsului care era gata să izbucnească din mine.

De-abia îmi venea să cred, dar tocmai dădusem primul meu ordin în calitate de viitoare regină a Castiliei.

Capitolul 14

Nimeni nu știa pentru ce fuseseră înălțați cei patru tauri de piatră de la Guisando. Datau de dinainte de istoria știută – simboluri păgâne, reci și mute ale unei epoci în care Castilia era un teritoriu divizat și lipsit de credință.

Cu toate acestea, îi găseam potriviți, martorii ideali ai primului meu triumf politic, dacă putea fi numit așa. Taurii se găseau la câțiva kilometri de Ávila, într-o vale măturată de vânturi, unde o ambuscadă secretă era imposibilă. Într-o dimineață înmiresmată de septembrie, la numai două luni de la moartea fratelui meu, mă întâlnii aici cu Henric ca să parafăm noul nostru acord.

În timp ce mă îndreptam călare spre rege, simțeam transpirația pe sub rochia mea sofisticată, de care erau cusute și agățate în sute de locuri găteli excesive pe care Beatriz insistase să le port. Se întorsese la mine împreună cu camerista Ines de la Torre, care își repudiase înțelegerea cu Mencia și ceruse să intre în serviciul meu. Nu vedeam nici un motiv s-o refuz; Ines de fapt nu mă trădase, și cu siguranță aveam nevoie de încă o pereche de mâini destoinice. Așa cum Beatriz subliniase cu obișnuita ei candoare, nici o altă doamnă nu se oferise să mă slujească, dat fiind viitorul meu încă neclar. Pe deasupra, aveam nevoie de talentul de croitoreasă al lui Ines. Rochiile îmi deveniseră prea strâmte, pentru că mâncasem bine la mănăstire și stătusem toată ziua în genunchi; aveam nevoie de o ținută regală potrivită pentru întâlnirea cu Henric. Împreună cu Ines, Beatriz se apucase să descoasă rochia mea din catifea purpurie decorată cu filigran argintiu și îi adăugase câteva fâșii din mătase brodată și mâneci noi din satin verde tivite cu perle. Peste ea purtam o capă scurtă tivită cu hermină – semnul de neconfundat al regalității. Îmi lăsasem părul despletit sub o bonetă

cu nestemate pusă peste o căiță; chiar și Canela avea o găteală elaborată, compusă dintr-un căpăstru auriu și un frâu de piele decorat manual cu inițialele mele.

Totul era de paradă, pentru că adevărul era că de-abia îmi permiteam hainele de pe mine după ce plătisem funeraliile lui Alfonso, împreună cu sumele obișnuite care mergeau către întreținerea mamei mele. Dar toată lumea îmi repeta că trebuia să mă prezint așa cum se cuvenea. Din câte se spunea, tratatul pe care Carrillo îl negociase cu Henric urma să-mi aducă destule venituri după semnarea lui.

Dar încă mă simțeam ridicol de bine îmbrăcată observându-l cu coada ochiului pe Henric în mijlocul suitei sale, îmbrăcat într-o tunică neagră simplă, fără urmă de găteli care să îl deosebească. Îmbătrânise; colțurile ochilor îi erau brăzdate de riduri adânci, ca și când ar fi scrutat prea mult soarele, iar barba neîngrijită îi încărunțise bine. Cu toate astea, călărea un armăsar alb magnific – singura lui concesie făcută luxului, și stătea în fața mea fără vreun semn vizibil de agitație sau teamă.

Îi poruncii lui Carrillo să se oprească.

– Mergeți și salutați-l! Eu voi veni după dumneavoastră cu însoțitorii noștri.

– Nu! îmi șuieră arhiepiscopul. Lăsați-l să vă salute el primul!

Îi aruncai o privire exasperată, sătulă de insistențele lui cum că ar fi trebuit să părem mereu în postura privilegiată. Am descălecat cu ajutorul unui servitor și am mers singură pe terenul stâncos, acolo unde mă aștepta Henric. M-am abținut să le arunc vreo privire lui Villena și celorlalți granzi care îl înconjurau, sigură că nu mi se vor întoarce decât priviri disprețuitoare. Ultima dată când Castilia avusese o regină fusese cu peste două sute de ani în urmă – și nu-i mersese prea bine.

Spre ușurarea mea, Henric veni să mă întâmpine.

– *Hermana*, murmură el. Se aplecă să mă sărute pe obraz, emanând un miros înțepător de cal, sudoare și piele nespălată. Am fost profund întristat de moartea lui Alfonso, dar sunt foarte bucuros să te văd după atât de mult timp, spuse el.

Discursul lui părea pregătit dinainte. M-am retras cât am putut de politicoasă, adresându-i la rândul meu un zâmbet precaut. Acum, că eram din nou împreună, amintirea tuturor celor întâmplate

între noi mă copleșea, împreună cu toate îndoielile care mă măcinau. Cum aș fi putut avea vreodată încredere în acest rege ciudat și influențabil, care permisese ca atât de multe lucruri să meargă prost în regatul lui și condusese oști împotriva propriului frate, pentru a apăra un copil care nu era al lui, după cum îi asigura pe toți în prezent?

– Și eu sunt bucuroasă să te văd, spusei într-un târziu, fiind profund conștientă de privirea lui curioasă.

Uitasem probabil cât de mult mă schimbasem și eu. În ultimii doi ani petrecuți la curte, de-abia mă văzuse, iar eu nu mai eram tânăra impresionabilă pe care probabil și-o amintea. În clipa aceasta, îi eram în sfârșit recunoscătoare lui Beatriz pentru hotărârea ei de a mă îmbrăca în haine scumpe; pentru Henric, probabil că arătam ca și când aș fi fost gata să-i iau sceptrul și să mă urc pe tronul lui.

Ajunsesem să învăț că puțină frică era o cale sigură de a-ți asigura respectul.

Fratele meu vitreg râcâia pământul cu cizma ca și când ar fi călcat în ceva scârbos. Apoi vorbi de parcă și-ar fi mormăit în barbă, chiar și când spuse:

– Sunt bucuros că te-ai hotărât să fi ascultătoare. Ca moștenitoare a tronului, îți voi recunoaște superioritatea asupra celorlalți și îți voi oferi orașele Ávila, Medina del Campo, Escalona și…

Își pierdu șirul cuvintelor. Fața lui exprima o nesiguranță dureroasă.

– Huete, Oviedo, Molina, Olmeda și Ocaña, îi suflai eu. Ca și mijloacele materiale de a-mi întreține personalul în oricare dintre orașele care mi se va părea potrivit și dreptul de a refuza orice propunere de căsătorie cu care nu sunt personal de acord și care nu are aprobarea Cortesului.

Citasem exact prevederile principale din tratatul nostru, și el clipi surprins, cu ochii întredeschiși.

– Da, murmură el. Desigur. Cum spui.

– Vreau doar ce ne-am înțeles. Nu cer nimic mai mult.

Pielea de sub unul dintre ochi îi tresări. Teama mi se strecură în suflet; auzii deodată vântul care bătea peste taurii masivi cu pete de licheni pe ei, foșnea prin pinii pipernciți din apropiere și fâlfâia cu zgomot mantiile negre ale nobililor care ne urmăreau.

Henric își mutase privirea în altă parte. În timp ce arhiepiscopul se îndreptă spre noi cu tratatul prins pe un pupitru portabil ținut de Cardenas, Villena se strecură și el să-și ocupe locul lângă Henric, ca o a doua umbră onctuoasă.

– Dacă încă suntem înțeleși… bodogăni Carrillo, arătând clar că ar fi preferat să arunce deoparte pupitrul cu tratatul și să-și tragă spada.

Mă uitai direct la Henric. Gura mi se uscase. Pentru un moment neașteptat de lung, nu se mișcă și nu vorbi. Apoi, spre ușurarea mea, luă pana înmuiată în cerneală.

– O declar aici pe doña Isabela, sora mea, succesoare la tronul regatului, vorbi el monoton, care, prin acest document, va fi recunoscută ca Prințesă de Asturia și pe cale de consecință este îndreptățită să intre în posesia proprietăților, rentelor și taxelor vamale pe care acest titlu le presupune. Ea este singura mea moștenitoare și va fi numită regină după moartea mea, după cum atestă acest document și după cum voi avea în vedere să declar în întregul regat printr-o proclamație care să fie ratificată de adunarea oficială a Cortesului.

Se aplecă deasupra pupitrului să-și înscrie semnătura pe pagină. Villena scoase sigiliul Castiliei, înmuindu-l în ceară roșie și punându-l pe document.

– Iar eu, Isabela, spusei când mi se înmână pana, pentru pacea și liniștea acestor regate, declar prin prezenta că regele, fratele meu, va rămâne în posesia titlului său atât timp cât va trăi, în timp ce eu mă mulțumesc în acest moment cu titlul de Prințesă de Asturia, unică moștenitoare a tronului Castiliei.

Și semnai.

În timp ce pecețile de ceară și semnăturile se uscau, mă îmbrățișai cu Henric și fiecare dintre granzi îngenunche în fața mea și îmi jură credință. Continuai să zâmbesc, chiar dacă mă gândeam că prin acest act Joanna era declarată oficial bastardă și exclusă pentru totdeauna de la succesiune. Cât de tare se va inflama ura reginei Juana față de mine când va afla acest lucru? Ce va crede mica Joanna despre mine, mătușa în care se încrezuse, când va crește suficient ca să înțeleagă exact ce făcusem ca să-mi asigur poziția?

O făcusem pentru Castilia, îmi spusei; pentru pacea și siguranța noastră, pentru memoria fratelui meu mort și pentru sângele regal din venele mele, care nu era pătat de adulter.

Refuzai să mă mai frământ și mă întorsei la Ávila alături de Henric, ca să mâncăm la mănăstire și să sărbătorim noul nostru acord. Dar, în adâncul minții mele, continuam să-l văd pe Alfonso, care mă privea stând deasupra cadavrelor însângerate ale leoparzilor regelui.

Îmi stabilii reședința în orașul provincial Ocaña, în centrul Castiliei. Nu era un centru important. Așezare prăfuită, înconjurată de ziduri, la marginea *meseta*, se mândrea cu o piață, o biserică parohială și ruine romane părăginite. Orașul de-abia avea două mii de locuitori în total, dar eu aveam nevoie de bani, și dările de aici erau primele pe care mă puteam bizui ca prințesă, în timp ce așteptam ca birocrația scârțâitoare a cancelariei regale să materializeze noul meu statut. Pe deasupra, deși nu la fel de vechi ca Toledo sau faimos ca Segovia, Ocaña era situat astfel încât puteam călători în ambele orașe îndată ce se reunea Cortesul și totuși destul de departe ca să nu fie nevoie să-mi controlez fiecare cuvânt. Aici nu exista pericolul curtenilor care să tragă cu urechea, nerăbdători să intre pe sub pielea regelui sau a lui Villena.

Orașul organiză o paradă frumoasă pentru primirea mea, scoțând cea mai bună statuie a Fecioarei, îmbrăcată în catifea albastră și dantelă, să binecuvânteze noua mea casă – o clădire elegantă cu trei niveluri, cu tavane brăzdate cu grinzi de lemn și podele placate cu ceramică. Galeria interioară cu arcade dădea într-o curte interioară închisă cu o fântână, înconjurată cu vase din ceramică debordând de verdeață. L-am numit pe Chacóco administrator-șef; Beatriz deveni domnișoară de onoare, însărcinată cu supravegherea camerelor mele, în timp ce Ines de la Torre fu numită camerista mea. Iar Cardenas, pajul de șaptesprezece ani al lui Carrillo, cu ochii mari și verzi și pletele blonde și bogate, deveni principalul meu secretar.

Așa îmi organizai pentru prima dată slujitorii ca Prințesă de Asturia.

Beatriz începu să viziteze regulat Segovia, pentru a cumpăra tapiserii, argintărie și alte decorațiuni potrivite pentru noua

noastră casă. Bănuiam că ea și Andrés de Cabrera corespondaseră în secret, bănuială confirmată curând, când se întoarse într-o seară și mă informă că Andrés o ceruse în sfârșit în căsătorie.

– Și tu i-ai spus...? replicai eu, ascunzând-mi junghiul ascuțit care mă străpunse la gândul că o pierdeam.

– I-am spus că este prea devreme. Poate mai târziu, când Înălțimea Voastră o să aibă mai puțină nevoie de mine.

– Beatriz, întotdeauna voi avea nevoie de tine. Dacă îl iubești pe acest bărbat tot atât de mult pe cât te iubește și el pe tine, atunci trebuie să încetezi să cauți scuze și să-ți urmezi îndemnul inimii.

Mă privi fără să-și ascundă sentimentele. Nu mă gândisem niciodată că o să ajungem cu adevărat și la această zi, când credincioasa mea prietenă va arăta atât de pierdută. Trebui să-mi înfrâng imboldul de a o tachina când ea continuă:

– Dar o să trebuiască să locuim în Segovia. Este încă intendentul alcatrazului și supraveghetor al vistieriei regale, cu toate că diavolul ăla de Villena a încercat de mai multe ori să-l îndepărteze din postul său numai pentru că îți este credincios ție. Și cum aș putea să mă mut atât de departe de tine?

– Îndrăznesc să spun că nu va fi ușor pentru nici una dintre noi, spusei încet, dar o să ne descurcăm. Îi prinsei mâna și adăugai, făcându-i cu ochiul:

– Pe deasupra, faptul că te am lângă vistierie ar fi o binecuvântare. Cine știe când va veni ziua când o să am o nevoie urgentă?

Ea râse.

– Andrés o s-o apere pentru tine cu prețul vieții lui! Prietena mea mă îmbrățișă, și eu dădui drumul lacrimilor pe care încercasem să le rețin. Poate că data viitoare va fi rândul tău, îmi șopti ea. Sunt sigură că Ferdinand nu te-a uitat.

Se duse să-i scrie lui Cabrera, iar eu mă întorsei gânditoare la fereastră. Trecuseră două luni de când Carrillo trimisese propunerea noastră de căsătorie în Aragón; tot ceea ce primisem ca răspuns fusese un comunicat oficial al regelui Juan, a cărui vedere fusese restabilită prin periculoasa operație despre care îmi scrisese Ferdinand. Își exprimase sincer interesul de a lua în calcul căsătoria propusă, dar nu-și luase nici un angajament cert. Carrillo mă asigurase că întârzierea se datora aranjamentelor cu zestrea mea. Aragónul era în permanență în suferință de fonduri, și să te

căsătorești cu o prințesă a Castiliei nu era o bagatelă. Nu-mi plăcuse felul în care pufnise când spusese asta. Nu-mi păsa câtuși de puțin ce aducea Ferdinand în căsătoria noastră, în afară de el însuși, dar Carrillo insistase ca formalitățile să fie respectate.

Ferdinand îmi scrisese și el pentru a-și exprima condoleanțele pentru Alfonso și a-mi da detalii despre lupta lui în desfășurare pentru recâștigarea teritoriilor de la Pirinei pe care i le uzurpase Ludovic al Franței. Dar, spre dezamăgirea mea, nu amintise nimic de căsătorie. Așa se și cuvenea, negocierile trebuiau să se desfășoare între reprezentanții noștri, dar omisiunea lui mă duru totuși mai mult decât mă așteptasem. Scrisoarea lui părea formală fără exuberanța lui obișnuită – aproape ca și când ar fi fost reticent – când eu crezusem că vorbele ar fi trebuit să-i sară din pagină de bucurie că în sfârșit abordasem subiectul viitorului nostru comun.

Începui să mă tem că ceva fusese greșit înțeles, atât de tare încât îi scrisei fratelui Torquemada în secret pentru a primi sfatul lui. Până la urmă, încălcam propriul meu tratat cu regele, pentru că întâi ar fi trebuit să-i cer lui permisiunea chiar înainte de a lua în considerare o căsătorie cu un prinț din Aragón. Trebuia să știu dacă făceam o eroare gravă de judecată, dacă îl ofensasem pe Atotputernicul conspirând prin a-i face curte lui Ferdinand fără știrea lui Henric. Torquemada răspunse că mă absolvise deja de toate jurămintele anterioare față de rege ca urmare a propriilor ticăloșii ale lui Henric și mă sfătui din nou să am încredere că soarta mea mă va călăuzi.

Cu conștiința împăcată, mă gândii să-l chem pe Carrillo de la rezidența lui din Yepes ca să-i cer o explicație pentru întârziere, dar nu doream să știe cât de mult ajunsesem să depind de această logodnă. Nu voiam să se creadă că nutream sentimente romantice pentru un prinț pe care îl întâlnisem doar o dată – sentimente pe care îmi venea greu să le recunosc chiar și față de mine însămi.

Mă gândeam adesea la Ferdinand, mai ales noaptea. Mă întrebam cum arăta acum, ce făcea și dacă se gândea vreodată la mine. Nu-mi făceam iluzii că nu cunoscuse plăcerile trupului. Bărbații nu se ghidau după aceleași standarde ca femeile. Nu-mi făcea plăcere ideea că se culca cu altcineva și îmi spuneam că puteam îndura acest lucru dacă aș fi fost sigură că o să-mi fie credincios după ce ne vom căsători.

După ce ne vom căsători…

Aceasta devenise litania mea, steaua speranței mele, dar, cum timpul trecea fără nici o veste de la Ferdinand, începusem să mă îndoiesc. Împrejurările se schimbă și, după cum spusese Carrillo, nu dorințele personale dictau întemeierea unei uniuni regale. Ca moștenitoare a tronului Castiliei, poate că eram destinată unei partide mai mărețe decât strâmtoratul prinț al Aragónului, indiferent cât de atrăgător mi se părea el mie personal. Poate că trebuia să caut un prinț care avea destulă putere și bogății ca să-mi apere moștenirea *și* să mă ajute să-mi subjug dușmanii.

Și cu toate că meditam asupra acestui lucru, știam că nu mă puteam imagina soția altcuiva. Bogat sau sărac, Ferdinand era tot ce-mi trebuia: o perseverență ca a lui putea făuri națiuni, iar eu mă puteam baza pe puterea, pe curajul și pe refuzul lui de a lăsa pe oricine și orice să-i stea în cale. Încă îmi aminteam modul în care mă ademenise lângă fântână, șoapta lui îndrăzneață. Într-o situație de frivolitate aparentă îmi oferise un dar prețios care mă ajutase să depășesc acești ani tumultuoși, de pericole, frică și speranță.

Și mai presus de orice, el avea să fie aliatul, nu stăpânul meu. Va împărtăși viziunea mea asupra viitorului și nu va căuta să facă din mine un element de decor. Înțelesese că trebuia să domnesc în Castilia prin meritele mele, așa cum trebuia să o facă și el în regatul Aragónului. El va fi aici regele-consort, exact cum voi fi și eu acolo regina-consoartă. Împreună vom putea uni regatele noastre și totuși vom rămâne independenți și nu vom fi nevoiți niciodată să dovedim că unul din noi este mai puternic.

Ferdinand mă învățase să mă încred în mine.

Iar acum, cu voia lui Dumnezeu, ne vom încrede unul în altul.

În octombrie 1468, Beatriz se căsători cu Andrés de Cabrera în Segovia. La ceremonie participară toți membrii de vază ai curții, împreună cu însuși regele, pentru că acesta dorea să-și onoreze servitorul credincios.

Beatriz strălucea într-o rochie de catifea verde-închis, culoarea statorniciei. Părul ei negru bogat era împletit cu flori proaspete sub un văl lung de mătase, iar la gât avea agățat șiragul meu de perle cenușii – darul meu de nuntă pentru ea. Lângă ea, Cabrera radia atât de tare, încât părea că soarele strălucea prin el. Fericirea

lui îmi provocă o clipă de invidie egoistă, pentru că-mi dădui seama că Beatriz a mea, tovarășa mea din copilărie și prietena mea de-o viață, era acum a lui.

În timpul festivităților din alcazar îl cercetai pe Henric. Nu-l mai văzusem de la semnarea tratatului nostru de la Guisando, și privirea lui ciudată, ce scruta scurt pe toată lumea cu excepția mea, ca și aspectul lui general dezordonat, mi se părură tulburătoare. Arăta de parcă n-ar fi făcut baie de săptămâni, și anxietatea lui evidentă era dovedită de faptul că bătea neîntrerupt cu degetele în masă. Villena era lângă el, subțire și împopoțonat ca întotdeauna, murmurând cine știe ce drăcovenii în urechile credule ale regelui.

Când mesele fură date la o parte pentru dans, privirea reptiliană a marchizului se pironi pe mine de dincolo de podium, cu o intenție evidentă. Înghețai. Va avea îndrăzneala să mă invite la dans? Sperasem să profit de distracția de la curte ca să mă apropii de Henric și să-l întreb de Cortes, a cărui adunare, în ciuda promisiunilor de la Guisando, încă nu avusese loc. Carrillo refuzase să vină cu mine la Segovia să discute exact acest lucru; în schimb, cu câteva ore înainte de plecarea noastră, după ce îmi trimisese câteva scrisori tăioase, intrase intempestiv în Ocaña ca să strige la mine că totul era un șiretlic și că Henric nu avusese niciodată de gând să strângă procuratorii laolaltă ca să mă declare legal moștenitoare.

– Dacă mergeți, mă avertizase el, o să vă ia prizonieră. Am auzit că Juana a născut un alt bastard și încearcă să-l lingușească din nou pe Henric ca să-i intre în grații. A scăpat din captivitate și s-a refugiat cu Mendoza, iar acum încearcă să-și îmbunătățească relațiile cu Villena pentru că regele ascultă de el. Dacă vă duceți la Segovia, veți regreta.

Îi acordasem prea puțină atenție pentru că eram pe cale să pierd nunta prietenei mele dragi. În timp ce Villena se strecura spre mine în pantofii lui cu toc înalt, m-am îmbărbătat pentru tot ce era mai rău. Câtă vreme se bucura de favorurile lui Henric, trebuia să am de-a face cu el, dar n-aveam să-i mai permit niciodată să mă intimideze, indiferent ce s-ar întâmpla. Cortesul *trebuia* convocat. Nu voiam să accept alt răspuns decât data fermă a convocării.

– Maiestatea Sa ar dori să vorbească cu Înălțimea Voastră, îmi comunică Villena cu vocea sa nazală enervantă, după o plecăciune

atât de superficială, încât se învecina cu insulta. Este o chestiune de oarecare urgență. V-ar conveni mâine-dimineață?

Eu consimții, ușurată că nu făcuse nici o mișcare de a mă conduce la dans.

– Sigur. Spuneți-i Maiestății Sale că îi stau la dispoziție.

– Asta rămâne de văzut, replică el.

Înainte să apuc să mai spun ceva se întoarse la Henric. În timp ce șușoteau, Henric mă privi pentru prima dată în acea zi.

Neîncrederea din privirea lui mă îngheță până în măduva oaselor.

În noaptea aceea nu reușii să mă odihnesc. Mă plimbai prin camerele mele din alcazar, în timp ce biata Ines mă privea, neștiind ce să facă sau să-mi spună ca să mă liniștească. Relația dintre noi nu era încă una profundă și, deși mă slujea cu credință, nu era Beatriz a mea. Tot ce găsi de cuviință fu să-mi facă nenumărate porții de infuzie de mușețel, care, în loc să mă adoarmă, așa cum intenționa ea, mă obligară să merg la toaletă la fiecare jumătate de oră.

Zidurile acestei cuști aurite, unde îmi petrecusem atât de mult timp în singurătate și suferință în tinerețe, păreau să se strângă în jurul meu. O tot vedeam în mintea mea pe regina Juana zâmbind răutăcios și auzeam râsul triumfător al Menciei de Mendoza. Cuvintele lui Carrillo răsunau în capul meu asemeni bubuitului îngrozitor al unei tobe la o execuție: *O să te ia prizonieră.*

Pentru ce venisem aici, când știam de ce este în stare Henric? Ar fi trebuit să-i dau darul meu lui Beatriz în Ocaña și să-i explic că nu puteam participa personal la nunta ei. Ar fi înțeles; nimeni nu dorea mai mult ca ea să mă știe în siguranță. Dar, în loc de asta, tratasem cu dispreț avertismentul lui Carrillo. Cu încăpățânarea obișnuită, nu acceptasem nici o clipă ideea că regele și-ar putea lua cuvântul înapoi. Acum eram prinsă ca într-o capcană în alcazarul lui, exact ca în timpul rebeliunii lui Alfonso, avându-i doar pe Cardenas și Chacón care să mă protejeze. Carrillo era la kilometri distanță; chiar dacă îl anunțam acum, avea să fie prea târziu până când își putea momi aliații să acționeze.

Voi fi din nou captivă.

Când zorii se iviră la orizont, eram gata să fug din Segovia în cămașă de noapte. Mă străduii să respir rar și adânc, iar Ines mă îmbrăcă. Am ales o rochie de catifea albastră sobră, cu mâneci

largi galben-deschis, iar Ines îmi înfășură părul într-o plasă presărată cu turmaline. Peste umeri și piept îmi puse un boleró din mătase opacă, tivit cu dantelă neagră. Hainele de gală îmi dădură un oarecare sentiment de protecție în timp ce Cardenas și Chacón mă escortau către *sala* personală unde mă aștepta Henric.

În timp ce ne apropiam de ușile duble de stejar de sub un arabesc elaborat, îi spusei lui Chacón:

– Dacă nu ies într-o oră, trimite-l de îndată pe Cardenas la palatul arhiepiscopului.

Chacón încuviință din cap, iar minunații ochi verzi ai lui Cardenas se fixară asupra mea cu devoțiune. Știam că, dacă ar fi fost nevoie, ar fi alergat în picioarele goale la Yepes ca să-l alerteze pe Carrillo și mă simții oarecum mai ușurată că nu eram lipsită de prieteni.

Intrai în încăpere și îi găsii pe Villena și pe Henric așteptându-mă. Nu mai era nimeni prezent – gărzi, însoțitori sau secretari care să adaste în jur. Când ajunsei în fața lor, îmi îndreptai umerii. Însuși faptul că fusesem chemată aici, într-o încăpere în care ei se debarasaseră de urechi și ochi iscoditori, îmi sugera că mă aștepta ceva neplăcut.

– M-ai înșelat, afirmă Henric fără nici un preambul.

Îl privii în ochi, amintindu-mi cât de rapid și irațional puteau lua proporții bănuielile lui.

– V-am înșelat? spusei, prefăcându-mă calmă. Cum așa, Înălțimea Voastră?

– M-ai mințit. Ai spus că îmi vei acorda respect în toate privințele, dar apoi ai pornit să negociezi fără știrea mea logodna cu Ferdinand de Aragón. Te rog, nu încerca să negi. Ți-am interceptat câteva scrisori, deși, după ce le-am citit, le-am resigilat și le-am trimis mai departe regelui Juan. Bătu cu un deget pe brațul aurit al tronului. E clar că îi ești foarte devotată prințului și, după cum știi, și mie îmi place, dar bineînțeles că nu pot permite acest lucru. Nu te vei mărita cu nimeni fără permisiunea mea.

Villena zâmbi din spatele tronului.

Rămăsei tăcută și uluită. Aflaseră. Cât de naivă fusesem! Ar fi trebuit să știu că o să mă urmărească ca niște ulii. Ce aveau să facă acum? Cum puteam să scap de vreo capcană pe care mi-o pregătiseră?

Când reușii să vorbesc într-un târziu, aveam vocea răgușită.

– Regret că v-am supărat, dar, conform prevederilor tratatului nostru, am dreptul să…

– Nu, mi-o tăie Henric. N-ai nici un drept în afara celor pe care cred eu de cuviință să ți le dau.

Mă privi cu un sânge rece care era mult mai tulburător decât izbucnirile lui anterioare de furie. Era evident că aștepta de mult timp să-și pună în practică răzbunarea; era mai viclean decât ar fi bănuit cineva. Ne păcălise pe toți.

– Tratatul ăla al nostru, continuă el, a fost o farsă, o insultă gravă la adresa demnității mele. Ar fi trebuit să-i arestez pe trădători și să-i decapitez la grămadă. M-au lăsat cerșetor în propriul meu regat, m-au obligat să caut să mă înțeleg cu cei care au abuzat de încrederea mea. Am fost umilit.

De data asta n-am putut să nu fac un pas înapoi când el se ridică în picioare, dominându-mă cu statura lui, cu umerii lăsați, atât de mare, încât părea să umple încăperea.

– Fratele tău ar fi trebuit să moară pe eșafod, spuse. A scăpat de furia mea, dar tu, iubita mea soră – tu n-o să scapi, dacă îndrăznești să mă sfidezi din nou.

Nu-mi putui dezlipi privirea de la el, nici chiar atunci când Villena spuse tărăgănat:

– Regele a fost obligat să semneze tratatul de la Guisando sub amenințare. Prințesa Joanna, copilul lui făcut de regină, are prin naștere dreptul de a fi adevărata prințesă moștenitoare a Castiliei.

Îi spusei lui Henric:

– Așadar, acum sunteți din nou convins că este fiica dumneavoastră?

El își mușcă buza; nu uitase confesiunea pe care mi-o făcuse cu ani în urmă. Înainte de a putea să-mi exploatez avantajul, Villena adăugă:

– Dar suntem dispuși să vă păstrăm la succesiune dacă sunteți de acord să vă căsătoriți cum vom găsi noi de cuviință.

– *Noi?*

Mă întorsei spre el cu o neîncredere nepăsătoare.

– Da. Villena se îndreptă lin spre o masă de alături și ridică un portofoliu de piele roșie. Îl îndreptă spre mine. Înălțimea Voastră se va căsători cu Afonso al V-lea, rege al Portugaliei.

Deși anunțul lui nu era ceva neașteptat – regina plănuise această partidă pentru mine dinainte –, m-am simțit ca și când aș fi fost lovită cu piciorul în stomac. Henric alesese calea pe care știa că era cel mai puțin probabil s-o accept, ceea ce însemna că nu exista nici o îndoială că voia să se răzbune. Închisoarea ar fi fost de preferat; cel puțin la închisoare puteam spera să fiu salvată. Dar căsătoria cu regele portughez, fratele Juanei, supranumit adesea Africanul pentru expedițiile lui pe mare, era exact lucrul în legătură cu care mă avertizase Carrillo. Aveam să fiu prizonieră pe viață, împiedicată să moștenesc tronul Castiliei, în timp ce Villena va transforma regatul în propria lui adăpătoare.

– Nu. Vorbii înainte să-mi dau seama, cu o putere izvorâtă brusc din adâncul sufletului. Refuz categoric. Deși îi datorez credință regelui meu, nu o să consimt niciodată la o asemenea căsătorie.

– Cine sunteți ca să vorbiți așa? mă repezi Villena. Dacă noi spunem că o să vă căsătoriți cu regele Afonso, atunci așa va fi. Pe tot ce am mai sfânt, fie respectați dorința noastră, fie veți suporta consecințele.

Îl privii în ochi.

– Pe tot ce am mai sfânt, Înălțimea Voastră, nu *dumneavoastră* sunteți regele meu.

– Dar eu sunt. Henric mă privi lung și dur. Sunt regele și fratele tău; și spun că așa o să faci. De fapt, îți poruncesc.

Îl privii în tăcere. În atitudinea lui nu se vedea nimic care să denote pierderea stăpânirii de sine provocată de atâtea săptămâni în care fusese manipulat de Villena. Henric mă trata de parcă aș fi fost unul dintre animalele lui neajutorate din menajerie, deși bănuiam că ar fi fost mai impresionat de suferința unui animal captiv decât de a mea.

În clipa aceea, ultima mea rămășiță de afecțiune pentru el, pe care încercasem atât de tare s-o păstrez, care mă împiedicase să îmbrățișez cauza lui Alfonso și îmi adusese disprețul lui Carrillo, se stinse. Vedeam doar un bărbat nedemn să conducă acest regat străvechi și nu îmi mai era frică. Nu de el.

– O să mă gândesc la această solicitare pentru că vine din partea regelui meu, spusei, ignorându-l pe Villena. Acum, cu permisiunea dumneavoastră, pot să plec acasă la Ocaña? Aerul de aici nu-mi priește.

Villena începuse să se răstească, dar Henric își ridică brațul.

– Nu, spuse el, nedezlipindu-și privirea de mine. Las-o să plece! Trimite o escortă cu ea la Ocaña. Cred că poate și acolo să reflecteze la fel de ușor la poruncile mele.

– Sire, o să încerce să evadeze, spuse Villena. Amintiți-vă, este o mincinoasă; are șiretenia Evei, ca toate femeile. Țineți-o aici, sub pază, până în primăvară, când trebuie să negociem condițiile alianței noastre cu portughezii…

– N-o să fug, îl întrerupsei, privindu-l fix pe Henric. Aveți cuvântul meu de onoare, ca soră a dumneavoastră.

Mă privi și el lung înainte de a încuviința scurt din cap. M-am prăbușit la podea într-o reverență. Dacă ei credeau că mă convinseseră să mă supun, așa să fie.

Pentru că nu o să-i mai las în veci să fie stăpâni pe soarta mea.

Capitolul 15

Villena se oferi să mă escorteze la Ocaña împreună cu două sute de oameni înarmați. Îmi ținui capul drept când intrarăm în oraș, unde oamenii se adunaseră să mă întâmpine la revenire, femeile și copiii cu buchete de flori de toamnă, iar bărbații cu pălăriile scoase. Uralele lor spontane se prefăcură în bolboroseli și păliră când mă văzură înconjurată de sulițe și căști; curând, surprinderea lor se transformă cu totul într-un semnal de alarmă când se treziră că trebuiau să joace fără voia lor rolul de gazde ale gărzilor lui Villena, care urmau să rămână în Ocaña ca să se asigure că nu o ștergeam.

Villena probabil că nu îndrăznise să-și bage oamenii în palatul meu, dar reușise să o ispitească pe Mencia de Mendoza să intre din nou în serviciul meu. În momentul în care intrai, o găsii așteptând în camerele mele. În timp ce făcea o reverență, mă anunță că fusese numită de către rege doamna mea de onoare, din moment ce Beatriz locuia acum cu soțul ei în Segovia.

Ines se încruntă. Aventurile noastre de la curte creaseră în cele din urmă o legătură între noi, și se încordă când o văzu pe femeia care o angajase prima ca să spioneze și împotriva căreia se întorsese ca să mă slujească pe mine.

– N-o veți sluji pe Înălțimea Sa în camera de culcare, o anunță ea. Aceasta este îndatorirea mea.

Mencia strânse din buze. Era gata să spună ceva fără îndoială neplăcut despre rangul ei nobil și despre fapul că Ines era cu desăvârșire lipsită de așa ceva, când o oprii cu răceală.

– Acum îngrijiți-vă de cina noastră, doña de la Cueva!

Folosirea deliberată a numelui de căsătorie și ordinul de a executa o sarcină de servitor nu trecură neobservate; Mencia făcu o reverență mai țeapănă și dispăru în grabă.

– Sfântă Fecioară, mântuiește-ne! spuse Ines în timp ce-mi desfăcea mantia. De ce se află aici?

– Pentru același motiv pentru care te-a trimis prima dată la mine: să spioneze, bineînțeles.

Mă dusei la biroul meu de stejar, întrebându-mă dacă Mencia nu îl prădase deja. Înainte de a pleca la curte, ascunsesem un portofoliu cu copii ale scrisorilor mele către Ferdinand și răspunsurile lui, copii ale corespondenței arhiepiscopului cu regele Juan de Aragón și ale corespondenței mele cu Torquemada; totul se găsea într-un compartiment secret de sub sertarul de jos. Spre ușurarea mea, văzui că Mencia încă nu-l găsise. Dar, din moment ce era aici, nimic n-avea să mai rămână ascuns prea mult timp.

– Ines, spusei iar ea se întoarse atentă spre mine. Îi dădui portofoliul. Dă-i asta lui Cardenas. Spune-i să-l ascundă la grajduri. Mi-am permis un zâmbet. Cred că Mencia se crede prea doamnă ca să se ducă să sape în murdăria de la cai.

Ines ieși. Rămasă singură, începui să mă plimb prin camere. Ce aveam să fac? Ce puteam să fac? Cu oamenii lui Villena răspândiți prin oraș și cu Mencia în casa mea, cum aș fi putut să scap din capcana lor? Villena se întorsese la Segovia, dar numai după ce mă amenințase cu un sfârșit neplăcut dacă îndrăzneam să părăsesc Ocaña din orice motiv. Iarna se apropia; cât timp băteau vânturile și zăpezile nu se putea întâmpla nimic important, dar, cel mai târziu în martie, oamenii regelui aveau să se întâlnească negreșit cu portughezii. Își puteau încheia aranjamentele în câteva zile și mă puteau expedia imediat. Mă puteam trezi logodită cu regele Afonso înainte de a împlini optsprezece ani, în aprilie.

Îmi încleștai unghiile în palme ca să încetez să mai brodez gânduri inutile. N-aveam să las să se întâmple asta. Trebuia să evadez. Trebuia să scap de ei și să găsesc un loc sigur. Eu și Henric eram acum în război; poate că era nedeclarat, dar tot război era.

Pentru că, indiferent cu ce m-ar fi amenințat fratele meu, nu mă voi mărita decât cu Ferdinand.

Era o noapte fără lună, rece și liniștită, așa cum erau adesea nopțile de martie în Castilia, cu pământul încă adormit sub mușcătura iernii.

Ines îmi spusese că Chacón îl va băga în oraș pe Carrillo deghizat; când auzii acest lucru îmi scăpă un chicotit nervos. Cum o să

reușească Chacón asta? În mod sigur, arhiepiscopul era omul cel mai ușor de recunoscut din regat – un personaj formidabil cu capa lui roșie caracteristică și cu sabia atârnată la cingătoare. Nu mi-l puteam închipui trecând pe undeva neobservat. Dar, în scrisorile pe care le schimbaserăm prin Cardenas, care înfruntase viforul înghețat ca să se strecoare afară din Ocaña și să revină ca un șoim nevăzut, Carrillo mă asigurase că o să găsească un mijloc.

Acum așteptam, plimbându-mă încoace și încolo pe podeaua ponosită, uitându-mă nervoasă spre ușa de unde putea să-mi vină scăparea – sau pieirea.

În ultimele cinci luni, în vreme ce Cardenas îmi ducea scrisorile clandestine, iar Ines purta un război domestic cu Mencia, gărzile din jurul palatului meu se înmulțiseră ca lăcustele. Curând începuse să pară că Villena trimisese o adevărată armată la Ocaña. Când mi se refuză permisiunea de a-mi vizita mama la Árevalo de Bobotează, mă încumetai în sfârșit să o întreb pe Mencia *de ce* erau atât de mulți soldați pe străzi – de fapt, chiar în fața porților noastre.

Ea răspunse cu o indiferență jucată:

– Cred că a izbucnit o răscoală în sud, condusă de marchizul răzvrătit de Cádiz. Maiestatea Sa și Villena trebuie să meargă în Andaluzia să se măsoare cu el. În mod normal, cea mai mare grijă a lor cât timp sunt plecați este ca Înălțimea Voastră să fiți tot timpul în siguranță.

– Firește, spusei nepăsătoare, dar în sufletul meu înmugurise speranța.

Cádiz era un provocator notoriu, un grande temperamental cu terenuri vaste în Andaluzia și dușman de-o viață cu rivalul său, ducele de Medina Sidonia. Împreună, acești doi nobili făcuseră ravagii mai mari decât maurii. Gâlceava lor putea dezechilibra balanța precară a puterii în regiune, și o asemenea amenințare la adresa stabilității regatului excludea posibilitatea tratativelor cu portughezii. Cum Henric și Villena trebuia să fi plecat pentru cel puțin o lună – pentru că Sevilla era mult mai departe de Castilia decât Portugalia – aveam ocazia perfectă să-mi pun în practică planul de evadare.

Probabil că și Carrillo simțise același lucru, pentru că, în câteva zile, Cardenas îmi aduse vești de la el. Bagajele mele conțineau

doar lucruri neapărat necesare; Ines le dusese în grajduri și le ascunsese sub paie. Am petrecut atunci câteva săptămâni pline de agitație, prefăcându-ne că ne vedem de activitățile zilnice, având grijă de casă, brodând, citind și mergând la culcare la scurt timp după căderea nopții, pentru a economisi lumânări – toate plănuite ca să o aducă pe Mencia într-o stare de plictiseală disperată. Când Ines îmi spuse că Mencia se înhăitase cu unul dintre soldați, un tânăr voinic cu care se strecura afară să se distreze în fiecare noapte, trebui să-mi înăbuș satisfacția aproape indecentă.

– Și e femeie măritată, pufni Ines. Curvele de rând au mai multe scrupule.

Îmi spusei că împrejurările erau extraordinare, iar lipsa de scrupule a Menciei nu conta pentru mine, nu în clipa când distracția ei îmi slujea scopurile; astfel încât arătai o indiferență desăvârșită față de mușcăturile de amor de pe gâtul ei și față de privirea ei lascivă și satisfăcută.

În seara aceea era din nou absentă. Se strecurase afară în clipa când auzise închizându-se ușa camerei mele de culcare. Ines se grăbise să coboare să deschidă porțile; nu puteam decât să ne rugăm ca soldații care patrulau de obicei prin zona noastră să fi hotărât să scape de frig și să fi intrat să se distreze într-una din tavernele din piață. Crestăturile făcute în lumânarea de pe bufet îmi arătau că era două noaptea. În mod sigur santinelele nu mai bântuiau pe lângă palat la asemenea oră târzie…

M-am oprit. Pe scări se auzeau zgomote. Gândul oribil că erau oamenii lui Villena făcu să-mi înghețe sângele. Poate se aflase că îi scriam lui Carrillo; îl supravegheau în mod sigur în Yepes, așa cum mă supravegheau pe mine aici. Până la urmă îmi descoperiseră scrisorile către Aragón. *Dios mio*, dacă veniseră să mă aresteze acum?

Îmi înăbușii un fior când în ușa mea răsună o bătaie. Apoi o auzii pe Ines șoptind:

– Înălțimea Voastră! Înălțimea Voastră, noi suntem!

Trăsei zăvorul și o văzui pe coridor, împreună cu niște siluete masive îmbrăcate în cape lungi cu glugă.

Respirai ușurată când intrară. Amândoi oaspeții purtau sutane franciscane pe sub mantii, iar pe Chacón îl recunoscui imediat. Când bărbatul mai masiv își trase gluga care îi acoperea fața, zâmbii.

– Bine ați venit la Ocaña, Înalt Prea Sfinția Voastră.

Carrillo pufni, unindu-și sprâncenele stufoase în încruntătura lui obișnuită.

– V-am spus că o să încerce să vă facă rău într-un fel sau altul. Măsură încăperea cu privirea. Dumnezeule milostiv, aici e ca într-un bordei de sărăntoci. Asta e tot ce au găsit mai bun pentru viitoarea regină a Castiliei?

Găsii amuzant faptul că, după aproape un an de absență, rămăsese la fel de irascibil ca întotdeauna.

– A fost destul de convenabil, spusei, până când Villena s-a hotărât să împânzească locul de informatori.

– Villena e un șarpe, mormăi el, ca și când marchizul nu i-ar mai fi fost rudă. O să-l tai în bucăți de îndată ce o să vă văd stabilită undeva așa cum se cuvine.

Privii spre Chacón; intendentul meu îmi explică:

– Chiar înainte de a pleca din Yepes, Înălțimea Sa a fost avertizat de către Înălțimea Sa amiralul. Villena complotează din plin să…

– Trădare! tună Carrillo, făcându-mă să tresar. Cățelușul ăla grețos, nepotul meu, îndrăznește să mă acuze de trădare. Păi, uite-mă! Să vină să mă aresteze, nenorocitul. Izbucni în râs. Asta dacă prietenii noștri din Andaluzia, Medina Sidonia și Cádiz nu-l fac ei mai întâi carne tocată. Sau, și mai bine, îl aruncă peste zidurile Málagăi la mauri ca aceștia să-și satisfacă plăcerile cu el.

– Sfinția Voastră, spuse Chacón sever, Înălțimea Sa este de față.

Carrillo se opri. Obrajii lui rumeni se făcură și mai roșii.

– Ah, da. Iertați-mă! Sunt un bătrân necioplit, îmi lipsește rafinamentul.

Ridicai capul.

– E târziu. Poate ar trebui să…?

Lăsai cuvintele în aer; habar n-aveam care le erau planurile, dar chiar și eu știam că franciscanii nu călătoreau cu escorte înarmate și, pe deasupra, și cu prințese fugare. Deghizarea lor nu era de natură să-mi faciliteze evadarea.

Scrutai expresia arhiepiscopului și mă descurajai.

– Deci nu mă luați cu voi.

Carrillo se îndreptă spre bufet să-și toarne o cupă. Nu păru mulțumit că în carafa mea nu se găsea decât apă proaspătă și limpede. Era unul dintre capriciile mele; oriunde se găsea apă

proaspătă (și se găsea din belșug în orașele cu apeducte care funcționau), insistam ca, în camerele mele, aceasta să ia locul vinului. Îmi displăcea modul în care vinul afecta judecata oamenilor, și urmării amuzată cum Carrillo bea și se strâmba.

– Nu e recomandabil, spuse el, punând pocalul jos. Nu încă. Prea mulți oameni de-ai lui Villena bântuie prin jur, și nu numai aici, ci prin toată Castilia. Pederastul pare că are ochi și la ceafă. Iar chestia cu Aragónul nu este încă rezolvată. Mai sunt câteva detalii importante de pus la punct.

– Cum ar fi? Îmi stăpânii un acces de frustrare. Mi-ați spus că regele Juan s-a mâniat că Henric mi-a căutat o altă partidă. Am crezut că s-a decis să sprijine cauza mea și să-și trimită un reprezentant cu acordul deplin al Aragónului, ca să se oficializeze logodna.

Carrillo aprobă din cap.

– Da, a trimis. Avem acordul lui, dar încă nu sunt satisfăcut. Mai avem încă de aranjat problema cu zestrea dumneavoastră și trebuie să facem rost de dispensa papală pentru consangvinitate, pentru că sunteți verișoară de gradul al doilea cu Ferdinand. Ca să nu mai vorbim de modul în care veți dobândi tronul. Castilia trebuie să aibă întotdeauna întâietate în fața Aragónului; nu ne putem permite să fim amestecați în conflictul lor permanent cu Franța sau să ne secătuim vistieria pentru apărarea lor. Asemenea probleme cer timp și...

– Nu-mi pasă de zestre, îl întrerupsei. Cât despre dispensă, Sfinția Sa papa n-o să ne refuze. Și putem să stabilim mai târziu cum o să dobândesc tronul. Cu voia lui Dumnezeu, n-o să devin regină într-un viitor apropiat.

Colțurile gurii lui Carrillo se lăsară în jos. Spuse cu o voce monotonă:

– După tot ce a făcut, încă îi recunoașteți viermelui ăluia lipsit de coloană vertebrală dreptul la tron?

– Este regele nostru; are acest drept până în ziua în care va muri. Eu n-o să-i declar război, ca Alfonso. Dar nici n-o să accept orice aranjament i se pare lui potrivit pentru mine. Mă oprii, privindu-l pe Carrillo cu nerăbdare. Credeam că e clar că tot ce doresc este să mă mărit cu prințul pe care l-am ales eu și să locuiesc într-un loc sigur, fără ca Villena să mă spioneze.

– Atunci vă sugerez să vă mutați în afara Castiliei, replică el. Pentru că, dacă insistați să susțineți dreptul lui Henric la tron, în acest regat n-o să fiți în siguranță – nu după ce vă veți căsători cu Ferdinand.

Furia reținută în mine creștea atât de arzătoare, încât o simțeam practic mistuindu-mi gâtul. Nu-mi venea să cred că arhiepiscopul venise până aici doar ca să mă dojenească. Era atât de arogant încât să creadă că mă putea teroriza ca pe un copil, ca să fac cum voia el? Dacă așa stăteau lucrurile, făcea o greșeală gravă.

Chacón și Ines rămăseseră nemișcați, urmărindu-ne pe mine și pe arhiepiscop cum ne înfruntam ca niște luptători. În momentul acela, Carrillo scoase unul dintre oftaturile lui dramatice. Se căută în buzunarul sutanei și dădu la iveală un cilindru de piele pentru scrisori.

Îmi ținui brusc respirația.

El chicoti stânjenit.

– Nu e nimic rău dacă așteptați puțin pentru început, așa, pentru cazul că Înălțimea Voastră se întâmplă să se răzgândească.

Răsuflai printre dinți. Luai cilindrul de la el, mă dusei la biroul meu, îl deschisei și scosei din interiorul lui un pergament înfășurat, de care atârnau sigilii. Îmi aruncai ochii peste paragrafele lungi, abia înregistrând clauzele complicate, înțelegerile și contra-înțelegerile care descriau până în cel mai mic detaliu statutul oricărei uniuni regale. Îmi aruncai apoi privirea în partea de jos a paginii. Acolo, cu scrisul de mână pe care ajunsesem să-l cunosc atât de bine, scria: *Yo, Ferdinand de Aragón.*

Semnase actul nostru de logodnă. Încă mă mai dorea.

Am încremenit. În clipa în care semnam această hârtie, nu mai exista cale de întoarcere. Deși nu doream deloc să-i uzurp tronul, Henric va înțelege acest lucru ca pe o declarație de război; îmi interzisese să-mi caut o partidă fără permisiunea lui, și odată ce va afla că îl sfidasem, răzbunarea lui nu avea să întârzie. Eram pe cale să risc totul pentru un prinț pe care nu-l mai văzusem de ani de zile – locul meu în ordinea succesiunii, viitorul meu ca regină și poate chiar viața.

Mâna îmi zăbovi pe pana din călimară.

– Și dispensa...? întrebai.

– Va sosi până la vremea nunții. Regele Juan și cu mine am cerut-o deja de la Roma.

Carrillo mă privi fără să clipească. Chacón și Ines stăteau nemișcați ca niște statui lângă ușă. Părea că întregul palat își ținea răsuflarea. Liniștea era atât de profundă încât auzeam un câine care lătra undeva pe câmpurile de dincolo de ziduri.

Închisei ochii și îmi amintii de Ferdinand așa cum îl văzusem ultima oară, în Segovia, cu ochii lui căprui și sinceri în timp ce îmi lua mâna. „Putem lega și mai strâns regatele noastre, reinstaura pacea...."

Luai pana înmuiată în cerneală și semnai *Yo, Isabel de Castilla* în josul paginii.

Sfârșisem. Eram logodită cu Ferdinand, la bine și la rău.

Mă întorsei spre Carrillo.

– Cum rămâne cu locuința mea? În împrejurările actuale, cu greu aș mai putea rămâne aici.

– Nu, nu puteți rămâne. Arhiepiscopul se apropie de birou, presără pulbere peste semnătură și suflă. Cred că la Valladolid este cel mai bine. Orașul și-a exprimat loialitatea față de dumneavoastră, și acolo avem prieteni de nădejde. Ne vom îndrepta mai întâi spre Madrigal, unde ne vom odihni peste noapte. Să sperăm că, până la sosirea noastră, bunicul lui Ferdinand, amiralul, o să-și adune trupele. Valladolidul este domeniul lui; va avea grijă să vă protejeze în timp ce noi vom trimite acordul pentru logodnă în Aragón.

– Înțeleg.

Îmi reținui un zâmbet. N-ar fi trebuit să mă îndoiesc de el; așa irascibil și intrigant cum era, nimeni nu știa mai bine decât Carrillo să organizeze o apărare.

Își drese glasul.

– Așa cum am spus, nu văd nimic rău în faptul că trebuie să așteptați mai întâi. Dacă ați fi ales să mergeți la luptă pentru tronul dumneavoastră în loc să mergeți la altar, trupele amiralului v-ar fi fost la fel de folositoare.

– Desigur, replicai, dacă ar fi fost după dumneavoastră.

Îmi întâlni privirea.

– Este însă după cum vrea Înălțimea Voastră. Acum, să ne rugăm că acest lucru să nu ne pună toată Castilia în cap. Rulă documentul

ca să-l bage înapoi în cilindru. Vă sugerez să vă puneți mantia. Acum este momentul cel mai prielnic pentru evadare.

Caii înșeuați ne așteptau; după ce Cardenas mă ajută să-l încalec pe Canela, îmi dădui jos gluga tivită cu blană a mantiei și aruncai o privire lungă asupra palatului meu. Nu locuisem mult timp aici, dar fusese primul loc căruia îi putusem spune casa mea, și nu voiam să-l părăsesc. Începusem să mă satur să nu fiu nicăieri acasă. De când plecasem din Árevalo, mă simțisem ca un suflet pierdut în propria mea țară.

Ines spuse de lângă mine:

– Aș da orice să-i văd fața Menciei când se va întoarce de la întâlnirea ei și va găsi camerele goale și pe noi plecate.

O privii; zâmbetul făcea să-i strălucească ochii, și mă trezii deodată că eram gata să izbucnesc și eu în râs.

– Putem doar să sperăm că-i va fi la fel de neplăcut pe cât ne-a fost și nouă cu ea. Aruncai o ultimă privire palatului meu. Până la urmă, nu sunt decât niște ziduri, scaune, mese și paturi. Putem să cumpărăm oricând altele.

Îi urmarăm afară pe cei doi bărbați. Străzile erau pustii. Din cerul întunecat cădea o ploaie ușoară. În timp ce ne apropiam de porțile orașului, trebui să-mi reamintesc că nimeni nu se aștepta să evadez, în mod sigur nu astăzi sau la ora asta. Villena dăduse ordin ca orașul să fie înconjurat, și după mintea lui, făcuse destul zgomot pentru a înspăimânta o prințesă încolțită și pe slujitorii ei și a-i face să se supună. Gărzile lui erau probabil relaxate, crezând că mă au în mână. Dar, dacă cineva ar fi încercat să ne rețină, Carrillo mă avertizase s-o iau la galop și să nu mă opresc până nu ajungeam în Valladolid.

Trei santinele stăteau de pază într-un adăpost improvizat lângă porți, îngrămădite deasupra unui vas cu jar cu un burduf de vin alături. Când ne-am apropiat, își ridicară privirile încruntate.

– Nu v-am lăsat să intrați adineauri? spuse bănuitor unul dintre ei, privindu-l pe Chacón.

Intendentul meu răspunse:

– Așa e, iar acum plecăm. După cum v-am spus, tatăl acestei doamne este grav bolnav în mănăstirea noastră și a cerut să o vadă.

Santinela se uită pe lângă Cardenas și Carrillo către mine și Ines. Îmi plecai capul, ca să-i evit privirea.

– Văd două doamne. Tații amândurora mor în mănăstirea voastră?

Carrillo mârâi.

– Doamna are cu ea o servitoare, bineînțeles. Sau n-ai mai văzut până acum o doamnă cu servitoare, nemernic ignorant?

Strânsei frâul când văzui cum fața santinelei se înăsprește. Știusem din prima clipă că nu se făcea să spună așa ceva. Impunându-și autoritatea, Carrillo nu reușise decât să-l insulte pe om și să-i trezească bănuiala.

– Uite ce e, spuse santinela, eu nu fac decât să-mi respect ordinele. Înălțimea Sa, marchizul de Villena, a poruncit ca aceste porți să rămână închise de la apus până la răsărit. V-am lăsat să intrați, chiar dacă știam că nu era în regulă…

– Ai fost plătit, îl întrerupse Chacón, și încă bine, după câte îmi amintesc.

– Ca să deschid porțile o dată.

Santinela schimbă o privire scurtă cu ceilalți doi, ale căror mâini în mănuși de piele căzuseră pe mânerele spadelor. Avea să le fie greu să scoată armele din teacă; chiar și eu știam asta. Frigul le cam înțepenea lamele. Totuși, o luptă înverșunată în puterea nopții lângă porți nu ne-ar fi priit deloc și nici nu eram nerăbdătoare să trecem călare peste acești oameni, riscând să ne rănim caii.

– Acum, dacă ne înțelegem, o să vă deschid bucuros porțile din nou, adăugă santinela.

Cu toate că părea jovial în șmecheria lui, am detectat în ea o amenințare ascunsă. Până când nu ne conformam, nu avea să se atingă de zăvoare și, mai rău, probabil avea să cheme întăriri.

Pe neașteptate, dădui pinteni calului și înaintai în fața lui. El se holbă în sus spre mine, uimit și nedumerit pe moment. Mă îndreptai și îmi trăsei gluga de pe cap, în ciuda lui Carrillo, care își înăbușise un icnet. Santinela rămase nemișcată, cu excepția gurii, care se căscase larg ca și când s-ar fi sufocat brusc.

– Știi cine sunt? îl întrebai încet.

El clătină afirmativ din cap, însă fără să se miște. Nu știam dacă era cu adevărat atât de uimit încât nu se putea dezmetici sau deja

evalua această schimbare bruscă de situație și cântărea potențialele beneficii și dezavantaje.

– Ar trebui să dai alarma, îi spusei, dar totuși, ca viitoare regină a ta – și deie Domnul să fie peste mulți ani de acum înainte! – știu că n-o vei da. În schimb, bunule om, nu voi uita cum m-ai ajutat în această noapte.

Căutai în coburi, găsii și lăsai să cadă la picioarele lui o pungută de catifea. Atinse pământul înghețat, sunând într-un mod promițător.

Sunetul îl făcu pe păzitor să se clintească. Se aplecă repede și o luă; o privire pofticioasă i se răspândi pe față când deschise baierele pungii și se uită înăuntru. Privi în spate spre ceilalți, care ne urmăreau nemișcați, cu ochii mari.

– Așa mai merge, spuse el și făcu o mică plecăciune, apoi se răsti la oamenii lui: Dați-i drumul, ați auzit-o pe Înălțimea Sa! Deschideți porțile!

Zăvoarele fură trase; ieșirăm repede pe poartă, galopând în întuneric peste câmpie. Îndată după aceea, Carrillo îmi spuse iritat:

– Nu era deloc momentul să vă dați de gol și să vă dezvăluiți rangul. Am fi putut fi arestați.

– Așa e, răspunsei. Dar nu am fost. Iar povestea despre felul în care am scăpat din capcana lui se va răspândi și să sperăm că va ajunge direct la Villena. Să-l facem să tremure de frică, așa, ca schimbare.

Chacón slobozi un hohot de râs ciudat și răgușit. Ines îmi șopti:

– Acelea erau bijuteriile dumneavoastră?

– Da, îi răspunsei tot în șoaptă. După cum am spus, putem cumpăra altele noi.

Și dădurăm pinteni cailor înainte, spre Valladolid.

Capitolul 16

Situat în partea central nordică a Castiliei,Valladolid era un oraș frumos pe râul Pisuerga, vestit pentru vinurile lui savuroase, câmpiile mănoase și splendida biserică gotică Santa María La Antigua, cu turnul ei romanic masiv.

Acceptasem să locuiesc în palatul clanului Vivero, familia unui grande loial amiralului. Mă durea tot corpul după călătoria noastră de trei zile călare pe drumuri lăturalnice înșelătoare și prin ținuturi împădurite; evitasem drumurile principale pe care probabil că ne căutau patrulele regale, pentru că nu ne făceam nici o iluzie că dispariția mea va trece neobservată. Fără îndoială că Mencia dăduse alarma de îndată ce se întorsese la palatul părăsit de noi. Dar ne bizuiam pe faptul că, până când mesagerii erau trimiși către Henric și Villena în Andaluzia, întorcându-se apoi cu răspunsurile lor furioase, noi am fi avut suficient timp să ne trimitem solia în Aragón cu documentele de logodnă semnate. În cel mult câteva săptămâni, Ferdinand avea să fie în Castilia și să devină soțul meu. Și nici măcar Villena, cu toate vicleșugurile lui, n-avea să-i mai poată despărți pe cei pe care Dumnezeu îi unise.

De-abia mă instalasem, când bunicul lui Ferdinand, don Fadrique Enríquez, senior de Medina și amiral al Castiliei, veni să mă vadă. În *sala* pictată, se aplecă deasupra mâinii mele. Era un bărbat scund, subțirel, cu un creștet complet chel și o privire mioapă blândă, îmbrăcat în sobrul damasc negru preferat de elita regatului. Amiralul, unul dintre cei mai puternici granzi din țară, rămăsese indiferent la luptele interne de la curte, deoarece fiica lui cea mai mare era mama lui Ferdinand, regina iubită a lui Juan II al Aragónului, iar asta îl făcea ținta mașinațiunilor neîncetate ale lui Villena.

Aruncai o privire asupra lui și simții că nu aducea vești bune. Mai observai și că părea surprins să o vadă doar pe Ines lângă mine. De regulă, o prințesă avea o suită care îi însoțea orice mișcare.

– Înălțimea Sa arhiepiscopul Carrillo locuiește în mănăstirea augustinilor, îi explicai, pentru că amiralul era prea politicos ca să dea glas îngrijorării sale. Este ocupat cu diverse probleme legate de logodnă. Îi făcui semn cu mâna spre cele două scaune sculptate cu spătar înalt, așezate în fața căminului plin cu verdeață. Ați luat masa de dimineață? Să vă aduc pâine și brânză? Avem și smochine proaspete.

El clătină din cap.

– Nu, nu, Înălțimea Voastră. Mulțumesc. Nu e necesar.

Zâmbii, iar el se cocoță pe un scaun. În împrejurările date eram pregătită aproape de orice, și totuși, când don Fadrique începu să vorbească, trebui să mă stăpânesc să nu tresar.

– Regele Henric a emis un mandat pentru arestarea dumneavoastră. Pretinde că ați părăsit Ocaña împotriva poruncii lui, deși i-ați promis că n-o veți face. Oamenii lui au primit ordin să vă ducă în alcazarul de la Madrid, unde veți fi închisă. Plănuiește să se întoarcă din Andaluzia de îndată ce va putea ridica asediul asupra orașului lui Cádiz, Trujillo.

Mă străduii să-mi țin cumpătul. Oare soarta mea era să nu am niciodată mai mult de câteva zile de răgaz fără să fiu urmărită?

– Înălțimea Voastră nu are de ce să se teamă deocamdată, continuă amiralul, interpretând greșit tăcerea mea. Între noi fie vorba, arhiepiscopul și cu mine avem mai mult de opt sute de oameni la dispoziție. Soldaților lui Villena nu le va fi ușor să pună mâna pe dumneavoastră. Dar mă gândeam că ați fi interesată să știți că regele este informat asupra mișcărilor dumneavoastră și intenționează cu tot dinadinsul să vă pună piedici. Își coborî vocea, în ciuda faptului că eram complet singuri, cu excepția lui Ines. E de la sine înțeles că a afirmat de nenumărate ori că interzice cu desăvârșire căsătoria dumneavoastră cu Ferdinand de Aragón și că, dacă nu vă supuneți, o s-o considere un act de trădare.

Rămăsei șocată la auzul acestor cuvinte, deși nu puteam pretinde că nu mă așteptasem la asta.

– Da, spusei încet. Vă mulțumesc. Vă rămân îndatorată pentru strădaniile dumneavoastră.

– Ah, nu ele m-au adus aici, spuse el, cu o frivolitate bruscă în tonul vocii.

Se ridică și se îndreptă spre locul unde își pusese mantia și scoase din ea o cutie subțire, îmbrăcată în catifea azurie. Când mi-o dădu, zâmbetul i se lărgi, adâncindu-i ridurile de la colțurile ochilor.

– Un cadou pentru aniversare, spuse. De la nepotul meu, prințul de Aragón.

În cutie, pe căptușeala de satin alb ca neaua, era cel mai grozav colier cu rubine pe care îl văzusem vreodată. Roșii ca sângele, pietrele cu fațete radiau lumină, ca și când din adâncurile lor ar fi strălucit sori minusculi, iar de zalele din aur care legau pietrele între ele atârnau perle mari roz-cenușii.

– Este... uluitor, spusei vrăjită.

– Și pică destul de bine, își dădu Ines cu părerea. Se întâmplă că Înălțimea Sa tocmai se lipsise de bijuterii. Au sosit la țanc pentru nuntă.

Văzui că zâmbetul amiralului pălea, așa că închisei cutia:

– Aș fi preferat să-i mulțumesc personal prințului Ferdinand pentru cadoul său, dar după expresia feței dumneavoastră înțeleg că nu voi avea această plăcere atât de curând pe cât speram.

El dădu drumul unui oftat neliniștit.

– Au apărut anumite complicații. Francezii au invadat orașul Girona. În virtutea rangului său de moștenitor al tronului, Ferdinand trebuie să conducă apărarea. Scoase din tunică o hârtie sigilată. M-a rugat să vă dau asta.

Luai neîncrezătoare hârtia. Complicații? Înțelesesem că Aragónul era sub asediu, dar eu ce trebuia să fac între timp? Cum aveam să supraviețuiesc? Ferdinand trebuia să-și dea în mod sigur seama că nu puteam rezista la infinit, chiar acum când Henric și Villena se îndreptau împotriva mea, împotriva *noastră*.

– Sunt sigur că vreți să citiți scrisoarea în intimitate, spuse amiralul. Se înclină. Cu permisiunea dumneavoastră o să merg acum să-mi prezint omagiile lui Carrillo. Poate cinăm împreună mai târziu.

Am aprobat cu un gest al capului, ascunzându-mi tulburarea.

– Da, desigur. Aș... aș fi onorată.

– Onoarea e de partea mea, replică el cu o galanterie care îmi merse la inimă. Înălțimea Voastră nu trebuie să-și piardă încrederea. Nepotul meu va găsi drumul spre dumneavoastră chiar de-ar fi să treacă peste fiecare soldat din armata franceză ca să ajungă aici.

Ines îl conduse afară. Rămasă singură în *sala*, rupsei sigiliul scrisorii. Scrisul lui mă izbi, negru și auster pe pagină, cu pete de cerneală care denotau iritarea provocată de o pană prost ascuțită.

Scumpa mea Isabela,

Solia ta a sosit, iar acum știu că ceea ce am visat de atâta timp, ceea ce nu crezusem niciodată că o să se întâmple, s-a împlinit. O să fim soț și soție. Nu pot exprima în cuvinte fericirea pe care o simt sau nerăbdarea mea de a fi alături de tine. Dar, după cum probabil că bunicul meu ți-a spus până acum, Aragónul se confruntă cu o altă nenorocire din fața căreia nu pot dezerta. Tatăl meu este curajos încă, în ciuda vârstei înaintate, și m-ar trimite la tine în orice împrejurări, dar ce fel de om aș fi, la ce fel de soț te-ai aștepta, dacă mi-aș abandona regatul ca să-mi satisfac dorința? Știu că tu n-ai face niciodată așa ceva, de aceea nici eu nu trebuie s-o fac. Dumnezeu e de partea noastră; de data aceasta o să-l înfrâng pe Ludovic și pe francezii lui prădalnici și o să zbor spre tine. Până atunci, să știi că nu trece nici o oră fără să mă gândesc la tine.

Fii curajoasă, Isabela. Așteaptă-mă.

Nu era semnată; nici nu era nevoie. Îmi dădură lacrimile. Le lăsai să-mi curgă pe față ca să-mi înlăture dezamăgirea, teama, neliniștea și îndoiala care mă măcinau.

Aveam să aștept. Aveam să aștept chiar dacă trebuia să conduc eu însămi o armată. Eu și Ferdinand eram destinați unul altuia; aveam să găsim o cale de a fi împreună, orice ar fi.

Și odată uniți, nimic nu ne va despărți până la moarte.

Mi-am sărbătorit a optsprezecea aniversare fără fast. Veștile din Aragón mă deprimaseră, și aproape în fiecare zi soseau zvonuri cu noi amenințări la adresa mea. Nici una nu se materializase până

atunci, dar știam că expediția lui Henric în sud nu mergea bine și că, pentru moment, tot ce putea face era să mă amenințe. Oamenii lui din Castilia nu prea aveau chef să mărșăluiască spre Valladolid să dea piept cu forțele amiralului. Dar nu aveam nici o îndoială că, de îndată ce situația din Andaluzia avea să se rezolve, Villena și lupii lui aveau să vină după mine.

Spre sfârșitul lui septembrie, după o vară toridă care secase afluenții râului Pisuergas și pârjolise recoltele de pe câmpuri, primii vestea că mama mea căzuse la pat, cu febră. N-o mai văzusem de un an, așa că mă hotărâi să merg la Árevalo. Carrillo protestă că nu eram în siguranță dacă plecam din Valladolid, și că nici el, nici amiralul nu-mi puteau garanta siguranța dacă începeam să „hoinăresc prin Castilia", dar, după cinci luni de contact aproape zilnic cu arhiepiscopul, răbdarea mi se tocise. Îi răspunsei că nu aveam de gând să iau în sarcina mea progresul regatului și am insistat să ne pregătim pentru călătorie.

Și totuși, exact când plănuisem să plec, sosi mult așteptata delegație regală. Până acum, vestea logodnei mele cu Ferdinand se răspândise peste tot; într-adevăr, una dintre primele mele acțiuni de apărare fusese să o proclam prin anunțuri în toate orașele mari, pentru a demonstra că nu făcusem nimic rău și nu aveam nimic de ascuns. Acum nu-mi rămânea decât să-mi susțin declarațiile de nevinovăție și să accept să primesc delegația lui Henric.

Mă îmbrăcasem în catifea cenușie și purtam rubinele din Aragón, a căror greutate mă ajută să-mi păstrez calmul când intrară nobilii. Carrillo și amiralul îmi stăteau alături. La vederea neașteptată a lui Villena, mi-am încleștat dinții; îl privii pe furiș pe Carrillo și observai că nici el nu știuse de prezența marchizului. Fața lui deveni atât de întunecată încât crezui că ar putea sări asupra lui Villena și l-ar putea sugruma cu mâinile goale, pe loc.

I-o luai înainte, spunând:

– Sper sincer că Înălțimea Sa, marchizul, a venit să ne ceară iertare, spusei cu voce puternică și clară. Altminteri, lăsați-mă să vă avertizez că nu mai suntem dispuși să acceptăm cuvinte ca acelea pe care le-ați folosit în trecut la adresa noastră.

M-am simțit încântată văzându-l că pălește. Folosisem dinadins pluralul maiestății, iar el nu se așteptase la asta. *Bien*. Eram hotărâtă

să-l fac să descopere în mine viitoarea regină, și nu pe infanta neajutorată pe care o intimidase adesea.

Atunci el rânji și smulse din mâna slujitorului care îl însoțea un document impresionant, de care zdrăngăneau atârnate o mulțime de sigilii.

– Acesta este actul de amnistiere a Înălțimii Voastre, afirmă el. Din pricina necazurilor neprevăzute din sud, Maiestatea Sa nu poate fi prezentă aici dar, din respect pentru sângele vostru comun, vă oferă iertarea deplină a actelor dumneavoastră de nesupunere, însă numai în schimbul renunțării la logodna ilegală și neautorizată cu Ferdinand de Aragón.

– Javră nenorocită, îi aruncă Carrillo. Nu ești demn nici să-i lingi cizmele...

Ridicai o mână și îl oprii. Înaintai uitându-mă insistent la amiral. Don Fadrique înclină din cap; stătea între șaizeci de însoțitori înarmați, dovadă că acum erau la ordinul meu.

Villena spuse:

– Credeți că îl intimidați pe reprezentantul regelui? Sunt împuternicit pe deplin cu autoritatea Maiestății Sale. Aș putea s-o arestez pe Înălțimea Voastră chiar acum.

Mă oprii doar la un pas de el, atât de aproape, încât îi simții mirosul grețos de mosc scump, amestecat cu un iz de sudoare. Mi-am plimbat privirea de la el la nobilii din alaiul lui. Pe unii dintre ei îi întâlnisem sau îi văzusem în anii petrecuți la curte. Îmi ascunsei o tresărire de surpriză când îl recunoscui pe fostul amant al reginei și soț al Menciei, Beltran de la Cueva. Îmbătrânise, frumusețea lui plină de agilitate se înăsprise, dar ochii îi erau strălucitori ca întotdeauna. Își feri privirea, și îmi dădui seama că era stânjenit de rolul pe care fusese silit să-l joace.

Constatarea aceasta îmi dădu tărie. Villena credea poate că avea putere asupra mea, dar bănuiam că nobilii aceștia nu erau aici de bunăvoie, ci pentru că nu li se dăduse de ales. Puteau fi ei lacomi, dar multora dintre ei nu le plăcea să vadă o femeie hărțuită, iar Villena, ca de obicei, nu făcuse nici un efort să se apropie de oamenii pe care se bizuia acum să-l sprijine în treburile lui murdare.

– Atunci, arestați-mă! Îmi îndreptai din nou privirea spre Villena. Dar înainte de a o face, trebuie să-mi spuneți de față cu acești nobili de ce sunt acuzată; chiar și cel mai umil șerb din

Castilia are acest drept. Prin prevederile tratatului pe care l-am semnat cu Maiestatea Sa, s-a convenit că n-am să mă căsătoresc fără consimțământul lui, e adevărat, dar că nici el, la rândul lui, nu mă va obliga să mă căsătoresc împotriva voinței mele. El a încălcat primul acordul nostru căutând pentru mine o alianță în Portugalia. De aceea, propun să supunem Cortesului judecarea neînțelegerii noastre și acesta să decidă.

Ochii ca de felină ai lui Villena se îngustară ca două fante.

– Cortesul nu se va reuni niciodată atâta timp cât regele trăiește, șuieră el. Niciodată! V-ați pierdut dreptul de a fi moștenitoare a tronului Castiliei. Dacă îndrăzniți să vă angajați în această căsătorie cu Aragónul, nu se știe cât mai aveți de trăit. Regele nu va tolera nesupunerea. Dacă nu vă veți conforma, veți *suporta* consecințele faptelor dumneavoastră, așa cum le va suporta oricine sprijină nedemna dumneavoastră sfidare.

Închisei ochii. Scuipatul lui îmi sărise pe față. Întâlnindu-i privirea arzătoare, îi spusei:

– Într-o zi veți avea motiv să regretați aceste cuvinte, marchize.

Mă îndreptai intenționat către cele mai îndepărtate uși. Villena strigă după mine:

– Dumneavoastră sunteți cea care va avea motiv să regrete, doña Isabela!

Nu mă întorsei. Îl auzii pe Carrillo cum se răstea:

– Ieși afară, până nu-ți tăbăcesc spinarea.

Urmă un tărăboi, o ciocnire de proteste, care, din fericire, nu degenerară mai presus de discuții aprinse, căci Villena înțelesese că însoțitorii amiralului erau acolo tocmai pentru a împiedica acest lucru.

În clipa în care închisei ușa, m-am rezemat încovoiată de perete, cu inima bătând să-mi spargă pieptul. Ines veni la mine cu o cârpă în mână.

– Lăsați-mă să vă șterg fața.

În timp ce îmi tampona ușor obrajii, auzii vociferările înfundate ale oamenilor amiralului, care conduceau delegația regelui afară din palat. Câteva clipe mai târziu, Carrillo trânti ușile de perete; era roșu în obraji, furios și, mai presus de toate, plin de vitalitate. Omului acestuia părea să-i priască discordia.

– Poponarul regelui a îndrăznit să mă amenințe că o să se întoarcă el cu o armată și o să dărâme zidurile astea. Ha! Aș vrea s-o văd și pe asta! Nobilii ăia de vază și puternici arătau cu toții de parcă și-ar fi dorit să intre cu totul în pământ. Îmi adresă un zâmbet larg de admirație. Ați avut un succes desăvârșit. Le-ați arătat ce înseamnă un adevărat cârmuitor.

– Încă nu sunt cârmuitoarea lor.

Privii pe lângă el către amiralul care stătea în prag, cu o față mult mai puțin entuziastă. El înțelegea situația cu care ne confruntam; știa la fel de bine ca mine că, de astă dată, nu ne mai puteam permite să desconsiderăm amenințările lui Villena. Data următoare avea să aibă într-adevăr o armată și un mandat de arestare pentru mine.

– Nu mai pot amâna, spusei, întorcându-mi privirea spre Carrillo. Îi voi trimite un mesaj lui Ferdinand. Indiferent cum, trebuie să vină la mine până nu e prea târziu.

Capitolul 17

Noaptea căzuse înăbușitoare peste curtea interioară, unde torțele cu aromă de lămâie ardeau pentru a alunga insectele. Mă plimbam pe sub arcadele care o mărgineau, incapabilă să stau înăuntru.

După aproape două săptămâni, primisem în sfârșit vești că Ferdinand era pe drum. Se strecurase peste granița dintre regatele noastre cu câțiva însoțitori de încredere, toți deghizați în căruțași de rând. Cardenas, pe care îl trimisesem în Aragón cu scrisoarea mea, era printre cei care îl însoțeau. Până acum, Ferdinand evitase patrulele lui Villena; știam asta de la contele de Palencia, care îmi trimisese o scrisoare unde spunea că logodnicul meu ajunsese cu bine la castelul lui. În seara următoare, Ferdinand plecase spre Valladolid profitând de întunericul nopții, iar în ultimele două zile nu mai auzisem nimic de el.

Castilia era împânzită de informatorii regelui. Henric îi dăduse mână liberă lui Villena să golească vistieria și să angajeze cât de mulți spioni, pentru a fi siguri că Ferdinand n-o să treacă niciodată granița. Dar Andrés de Cabrera și energica mea Beatriz îi refuzaseră marchizului intrarea în alcazar, deși puteau fi acuzați de trădare pentru acțiunile lor. Cum planurile îi fuseseră zădărnicite, Villena începuse să adune fonduri de la granzii mai puțin scrupuloși în schimbul unor oferte scandaloase de pământ și castele. Acum avea iscoade pe fiecare drum și în fiecare oraș, toate puse în urmărirea prințului de Aragón și a suitei sale.

Bineînțeles că nimeni nu căuta un căruțaș și niște conducători de catâri, mă asigurase Ines, dar eu îmi imaginam tot ce era mai rău. Prinții se puteau da de gol printr-o serie de acțiuni involuntare – folosirea aurului într-un loc în care erau obișnuiți banii din cupru ordinar; un ordin neglijent dat unui servitor, când acesta

n-ar fi trebuit să existe. Chiar și felul de a umbla și de a vorbi le puteau dezvălui rangul ales. Dacă Ferdinand lăsa garda jos fie și pentru o clipă, iar unul din oamenii lui Villena îl observa, ar fi însemnat sfârșitul pentru el și pentru noi. Villena avea ordin de la rege să-l aresteze pe Ferdinand dacă intra în Castilia fără permisiune, cu intenția de a se căsători cu o prințesă care-i era interzisă.

Îmi întrerupsei umblatul neobosit și îmi ridicai privirea spre luna învăluită în nori din înaltul cerului presărat cu stele. Căldura îngrozitoare a verii nu trecuse, deși era deja octombrie. Grâul castilian, galben-roșietic – esențial pentru pâinea noastră –, se uscase; toți anticipau o mare foamete. Colac peste pupăză, „moartea neagră“ izbucnise în Ávila și Madrigal, ucigând sute de oameni. Trimisesem în Arévalo după vești despre mama, dar nu primisem nimic, lucru care îmi sporise teama că ea și servitorii ei în vârstă aveau să sufere din lipsă de provizii, căci apariția ciumei oprise comerțul chiar și cu articolele de strictă necesitate. Semnele rele erau din belșug, profeții din piețe și pesimiștii incitau lumea și colindau pe străzi, anunțând începutul apocalipsei.

Dumnezeu, pretindeau ei, era mânios.

Continuai să-mi spun că nu putea fi din cauza mea. Nu mă lansasem în această căsătorie pentru interesele mele meschine și nu-i cerusem lui Ferdinand să abandoneze Aragónul pentru mine. Nu, îi cerusem să vină pentru că nu mai aveam timp și alternative; numai el mă putea ajuta să salvez Castilia. Împreună aveam să fim cu mult mai puternici și mai bine înarmați pentru a-l înfrunta pe Henric. Fratele meu vitreg putea să mă acuze de trădare cât dorea, dar căsătoria mea cu Ferdinand avea să-l oblige să caute o înțelegere, dacă nu voia să fie în război atât cu cei doi granzi rebeli din Andaluzia, cât și cu întreg regatul Aragónului.

Și totuși, mă rodea un sentiment de vinovăție. Ferdinand lăsase în urmă un tată bolnav și bătrân și o hoardă de soldați francezi care luptau să-i înghită regatul. Își risca propria libertate, poate chiar viața, ca să îndeplinească cererea mea. Fusesem prea impetuoasă? Poate că ar fi trebuit să aștept, să mă baricadez între zidurile palatului meu și să mă îngrop ca o cârtiță, ca să trec iarna. Villena era indolent, cu toată retorica lui; cu greu s-ar fi urnit să mă asedieze în pragul lunilor de ger aspru…

Mă tot plimbam în jurul curții interioare, învârtindu-mă în purgatoriul meu personal. Într-un târziu, îi scrisesem chiar o scrisoare lui Torquemada, în care îl rugam să mă îndrume. El îmi amintise de ceea ce-mi spusese în noaptea în care ne întâlniserăm în Segovia:

„Se cer încă multe de la dumneavoastră. Trebuie să vă bizuiți pe tăria credinței dumneavoastră, știind că Domnul nu ne abandonează nici în cele mai întunecate ceasuri."

Ines apăru din senin sub arcadă.

– Înălțimea Voastră, a sosit, spuse ea.

Mă oprii și mă uitai la ea ca și când n-ar fi știut ce spune.

– Cine a sosit?

– Prințul. Este în *sala*. Au ajuns de câteva minute. Cere să vă vadă.

Luă șalul subțire pe care îl lăsasem mototolit într-un colț. În timp ce mi-l punea pe umeri, eu îmi trecui zăpăcită mâinile prin părul ciufulit.

– Ați fost ciupită, mă mustră Ines. Își umezi degetul și îmi curăță urma de sânge de pe gât. V-am spus să folosiți uleiul de lavandă când ieșiți afară seara. O piele atât de frumoasă ca a dumneavoastră atrage țânțarii.

În timp ce vorbea, mă conduse spre palat. Inima îmi bătea atât de tare încât simțeam că s-ar putea să leșin. Ajunsei la intrarea în *sala*; lumina sclipitoare a candelabrului mă năuci.

Mă oprii și închisei ochii.

În încăpere erau mai multe persoane – bărbați cu pocale în mâini, dar și doña Vivero împreună cu câteva prietene –, și toată lumea discuta în grupuri. Câinii casei erau tolăniți lângă cămin, pe podeaua cu dale. Îl remarcai pe Carrillo, roșu la față, lăudându-se în fața recent sositului nunțiu papal; văzui cu ușurare că alături de el era dragul meu Chacón, care se dusese să-l întâlnească pe Ferdinand la jumătatea drumului. Lângă el, tânărul și îndrăznețul Cardenas, cu fața obosită, stătea pe pervazul unei ferestre și mângâia unul dintre câinii de vânătoare. Își ridică privirea; un zâmbet larg i se întipări pe față, și el se ridică în picioare, iar cei prezenți în sală se întoarseră ca la comandă să mă vadă.

Toată lumea se înclină până la pământ. Rămăsei împietrită în prag, ca și când suprafața podelei din fața mea ar fi devenit o mare

de netrecut. Amiralul înaintă alături de un bărbat lat în umeri, îmbrăcat cu o tunică din piele și în cizme înalte pe coapsă, murdare de noroi. Fruntea lată îi era scoasă în evidență de părul castaniu în dezordine; în lumina difuză din încăpere, tenul lui bronzat se vedea atât de întunecat, încât la început îl luai drept una din gărzile maure, de soiul celor pe care Henric le ținea în jurul lui. Pentru că, deși nu era înalt, emana o forță de netăgăduit; corpul lui musculos se mișca cu o ușurință încrezătoare care îmi amintea de leoparzii lui Henric.

Când ajunse în fața mea, observai o tentă de voioșie în ochii lui, care, printr-o alchimie a luminii, licăreau ca ambra bătută de soare. Avea mâinile puternice și vânoase; îi simții degetele bătătorite când îmi strânse mâna și mi-o ridică la buze. Pe obraji avea o umbră de barbă; îi simții asprimea pe piele.

– Ce este? mă întrebă, atât de încet încât numai eu îl auzii. Încă nu-ți amintești de mine?

L-am recunoscut dintr-odată pe băiatul cu ochi expresivi și strălucitori, dar, în neliniștea și îngrijorarea mea, anticipând această clipă, uitasem, cine știe cum, că anii trecuseră. Acum era un bărbat de șaptesprezece ani, nu tânărul îndrăzneț care mă ceruse în căsătorie în grădina alcazarului.

– Nu… nu te-am recunoscut, mă trezii spunând.

– Așa se pare. Zâmbetul i se lărgi, dezvăluindu-i dinții ușor neregulați. Acum, că ți-ai dat seama, îți plac? întrebă el.

– Da, șoptii. Îmi placi.

Degetele lui le strânseră pe ale mele, ca și când ar fi căutat să-mi împărtășească un secret, dezlănțuind în trupul meu o cascadă de senzații.

– Cum și tu îmi placi, Isabela, spuse el. Îmi placi foarte mult. Zâmbetul îi deveni și mai larg. Am dispensa pentru noi. Tata și Carrillo au căpătat-o cu numai o zi înainte să părăsim Aragónul.

– Dispensa… da, desigur. Mulțumesc.

De-abia îmi puteam concentra atenția, conștientă că ceilalți ne priveau. Simțeam chicotitul blând al lui Ines și privirea mândră a lui Cardenas, ca și când îl adusese pe Ferdinand în spate. Dar ei erau numai o parte din fundalul vag pe care de-abia îl observam; zgomotul făcut de prezența lor era înăbușit, ca susurul unui pârâu îndepărtat.

Deși prima noastră întâlnire publică avea loc într-o sală aglomerată, în prezența unei mulțimi de ochi și de urechi, totul se petrecea de parcă numai eu și Ferdinand ne dădeam seama că viața unul fără altul n-ar fi fost decât un efort zadarnic.

– Ne așteaptă, spuse el, spulberând vraja.

Încuviințai din cap și îmi retrăsei mâna dintr-a lui. Ne întoarserăm împreună spre cei din sală, și toată lumea își ridică pocalul. Băură în cinstea noastră și începură să aplaude. Zgomotul se revărsă asupra mea ca un potop, atât de puternic, încât mă clătinai. Simții mâna lui Ferdinand cum mi se așază pe talie.

Atunci știui că, indiferent ce ne-ar fi adus viitorul, puteam înfrunta orice alături de el.

În următoarele patru zile, palatul păru să explodeze de exuberanță, când anunțul de nuntă se răspândi, iar nobilii loiali și suitele lor începură să vină din toată Castilia ca să participe. Cum eram înconjurați de lume în fiecare clipă, eu și Ferdinand nu ne găsirăm timp pentru a rămâne singuri, dar, din când în când, cu trecerea zilelor, privirile ni se întâlneau peste sala ticsită cu oameni, și în acele clipe împărtășeam înțelegerea intimă a faptului că în sfârșit ne regăsiserăm. Și asta îmi încălzea întreaga ființă.

În ajunul nunții, Ines și cu mine muncirăm cu frenezie să punem la punct ultimele detalii la rochia mea. Banii erau puțini, ca întotdeauna, și ne petrecuserăm ultimele câteva zile istovindu-ne ochii și mâinile să coasem la ea.

Ușa se deschise. Eram atât de obosită, încât la început crezui că visez când o văzui pe Beatriz intrând. Apoi, în timp ce ea stătea acolo cu mâinile în șolduri și cu un zâmbet larg pe față, mă ridicai încet în picioare. Eram uluită. Nu mă așteptasem să vină, nu la această oră târzie. Știam că situația era extrem de încordată la Segovia, căci Cabrera era prins între cerințele presante ale lui Villena și loialitatea lui obișnuită, de o viață, față de slujba sa regală. Bănuisem că Beatriz nu voia să riște să atragă și mai multă ostilitate asupra soțului ei participând la căsătoria mea interzisă.

O luai în brațe și îi șoptii:

– N-ar fi trebuit să vii. E prea periculos.

– Prostii! mă luă ea peste picior și se trase înapoi. Crezi cumva că Villena și întreaga gardă regală m-ar fi putut opri? Pentru nimic în lume n-aș fi vrut să pierd asta.

Era mai plinuță, cu obrajii îmbujorați; încă dezarmant de frumoasă, avea acum un aer senin, nou pentru ea. Căsătoria îi pria în mod evident. Își desfăcu mantia.

– Așa, acum dați-mi un ac și lăsați-mă să vă ajut! Ines, uită-te la mâneca aia! E o porcărie! Nu v-a învățat nimeni să mascați ca lumea o cusătură?

Rămaserăm treze toată noaptea, râzând și făcându-ne confidențe ca în copilărie. Lunile de despărțire păliră și apoi dispărură, iar eu îi strânsei mâna și îi mărturisii:

– Nu-mi puteam imagina această zi fără tine – și în ochii ei străluciră câteva lacrimi.

Dimineața mă ajută să mă îmbrac, așa cum făcuse de atâtea ori înainte, când eram copile. Îmi prinse flori de mătase în părul care îmi atârna până în talie și îmi aranjă vălul fin, țesut cu fire de aur. Ea și Ines mă însoțiră în sală și rămaseră lângă mine când Ferdinand mi se alătură. Cu această ocazie, primise de la tatăl lui titlul de rege al Siciliei. Carrillo citi cu voce tare dispensa papală care consfințea căsătoria noastră în ciuda legăturii de consangvinitate, dar, chiar înainte să-mi vină rândul să spun jurământul, eu înghețai într-un moment paralizant de panică.

Ce făceam? Îmi sfidam regele, amenințam tot ce prețuisem. Riscam să fiu făcută trădătoare, primejduindu-mi chiar viitorul de moștenitoare a tronului – și toate astea pentru a mă mărita cu acest bărbat pe care nu-l cunoșteam.

Sudoarea mă năpădi pe sub rochia din brocart azuriu. Ferdinand stătea drept lângă mine într-o tunică asortată cu guler înalt și tivită cu auriu; ca și când mi-ar fi simțit îndoiala, își lăsă privirea să alunece spre mine. Și îmi făcu cu ochiul.

M-am simțit cuprinsă de o ușurare răcoroasă ca o ploaie. Trebui să-mi reprim imboldul de a râde când ni se puseră pe degete inelele de nuntă și când ne-am îndreptat apoi spre balconul deschis care dădea în curte. Oamenii se strânseseră acolo din zori, cu stegulețe și buchete de flori de toamnă. Când ne făcurăm apariția le fluturară spre noi, bărbații își luară copiii pe umeri ca să ne vadă mai bine, femeile și fetițele bătură din palme, văduvele și bunicile gârbovite se uitară în sus și zâmbiră.

– Înălțimile Lor regale Isabela și Ferdinand, prinț și prințesă de Asturia și Aragón și rege și regină ai Siciliei, vestiră heralzii.

Cerul se înălța deasupra noastră ca o boltă albastră nesfârșită; aerul mirosea a carne friptă de la banchetul pregătit să aibă loc în sala palatului. Privii peste sutele de fețe anonime zâmbitoare care își lăsaseră de-o parte grijile, în entuziasmul de a împărtăși clipa noastră de fericire, și mă cuprinse euforia.

– Pentru ei facem asta, spusei, ca să le aducem dreptate și respect. Să le aducem pacea.

Ferdinand râse înfundat.

– Da. Dar o să avem destul timp să ne îngrijim de ei. Astăzi, nevastă, facem asta pentru noi.

Și, înainte ca eu să-mi dau seama ce avea de gând, mă întoarse spre el și, în văzul curții și al viitorilor noștri supuși, mă sărută cu o pasiune neînfrânată – primul nostru sărut adevărat de proaspăt căsătoriți.

Gura îi era caldă. Avea gustul unui condiment nedefinit și al vinului roșu. Avea trupul dăltuit în piatră, incredibil de puternic; brațele lui mă învăluiră ca niște aripi mari, adăpostindu-mă și cuprinzându-mă cu totul, făcându-mă să-mi doresc să mă topesc în îmbrățișarea lor. Eu, care nu mai trăisem înainte dorințele cărnii, pe care poeții le ridică în slăvi atât de des, simții o dogoare atât de puternică în mine, încât scăpai un icnet involuntar. El chicoti din nou, numai că, de astă dată, voioșia îi era plină de cu totul alte intenții, și simții cum se întărește acolo unde se lipise de coapsele mele.

Când, în cele din urmă, se retrase, sărutarea lui încă îmi furnica buzele, și întreaga încăpere părea să se legene. De afară se auziră fluierături indecente și aplauze furtunoase.

– Ai roșit, îmi spuse, iar eu îmi mușcai buza în interior, străduindu-mă să simt mai degrabă durerea decât dorința arzătoare.

Mă uitai la cei din sală, care ne priveau cu toții, inclusiv servitorii și pajii.

– La tot ceea ce facem trebuie să existe martori pentru posteritate? am bombănit eu.

Ferdinand își dădu capul pe spate și râse – un râs îndrăzneț, din inimă, care mă făcu să mă mir de aparenta lui indiferență la conveniențe. Asta mi-a amintit încă o dată că era încă un străin pentru mine, și respirai adânc, dând deoparte reținerile. Era bărbat, iar bărbaților le place să-și arate priceperea, atât pe câmpul

de luptă, cât și în dormitor. Era deci firesc să dorească să arate că eram a lui.

Și nu puteam să neg că îmi făcuse plăcere asta.

În timp ce ne îndreptam către podiumul ornat cu ghirlande, întâlnii privirea plină de înțelesuri a lui Beatriz. Dintr-odată mă năpădiră o mie de întrebări presante. După felul în care Ferdinand mă sărutase, eram sigură că plăcerile cărnii îi erau cunoscute, și nu voiam să fiu o dezamăgire pentru el, deși îmi scăpa tocmai modul în care să evit această posibilitate. Era frustrant. Mi se cerea să fiu virgină; într-adevăr, acesta era lucrul pe care prinții îl prețuiau mai presus de orice la o mireasă. Și totuși, mă trezii făcându-mi griji că n-o să fiu în stare să-mi satisfac cum trebuie prințul, în felul în care probabil fusese obișnuit.

Pofta de mâncare îmi dispăru, în ciuda mâncărurilor savuroase – purcel fript, rață și bâtlan cu sos de prune și smochine. Mă tot uitam la mâinile puternice ale lui Ferdinand cum tăiau carnea sau ridicau pocalul. Deși nu bea vin, ci prefera cidrul, dovedea o poftă de mâncare sănătoasă, râdea zgomotos când Carrillo îi mormăia insistent la ureche (arhiepiscopul, ca cel mai prețuit sfetnic al nostru, stătea la stânga lui) și zâmbea către toți cei care se apropiau de podium să ne felicite. Nu părea să reflecteze cu prea multă îngrijorare la noaptea nunții care se apropia, în timp ce în mintea mea aceasta se profila ca o poartă ferecată către o lume necunoscută.

Totuși, la ultimul fel, înainte să înceapă dansul, simții deodată o schimbare în starea lui de spirit. Puse pocalul jos și se întoarse spre mine. Privirea îi era atât de sinceră, atât de serioasă, într-o sală unde fețele înroșite ale oaspeților noștri trădau consumul generos de vin, încât, pentru o clipă, crezui că făcusem ceva care să-i displacă. Nu știam ce putea fi; fusesem la fel de prinsă ca și el, întreținându-i pe nobilii de lângă mine, sporovăind și simulând interesul pentru fiecare glumă sau remarcă adresată mie.

Înainte de a putea spune ceva, mâna lui se așeză peste a mea.

– Nu trebuie să-ți fie frică, îmi spuse. Îți promit că o să-i dau afară, până la ultimul. În camera noastră nu vom fi decât noi. Se opri, cu o strălucire în privire. Cred că expunerea cearșafului de după o să fie o dovadă mai mult decât satisfăcătoare.

Nici nu îndrăzneam să mă uit în jur, chiar dacă mă întrebam dacă cineva de la masa noastră îl auzise fără să vrea. N-am știut dacă să fiu îngrozită sau ușurată când el mă ridică din scaun, lăsând platourile de lemn răvășite pe fața de masă murdară, pentru a deschide dansul. Trebuia să dansăm numai o dată înainte de a pleca spre camera de culcare dar, în timp ce muzica lua avânt, învăluindu-ne în plasa ei invizibilă, îmi amintii cum dansaserăm prima oară. Mi se păru că trecuse o viață de atunci; eram aproape copii, străini la o curte străină. Atunci îi descurajasem impertinența, fără să știu că, de fapt, el anticipa viitoarele noastre necazuri. Acum eram soț și soție, gata să ne înhămăm la o nouă viață împreună, și mă trezii desfătându-mă cu noul meu drept de a-l strânge de mână fără să mă feresc și știind că în sfârșit sunt a lui. Uitasem de neliniștea pe care mi-o provoca apropierea primei nopți, și am profitat de ocazia de a mă delecta cu pasiunea mea pentru dans, de care nu prea avusesem noroc până atunci. Remarcai că, în ciuda greutăților prin care trecuse în Aragón, Ferdinand nu-și neglijase manierele de curte, pentru că dansa cu ușurință și exuberanță. Iar sărutul neașteptat pe care mi-l dădu când ne întoarserăm spre curteni provocă un ropot zgomotos de aplauze spontane.

Probabil că am roșit până în vârful urechilor, mai ales când am fost purtați în sus pe scări, cu mulțimea pusă pe glume în urma noastră, conduși pentru început în camere separate, unde ne așteptau servitorii pentru a ne pregăti. Înainte de a intra în odaia lui, el se uită înapoi spre mine, și nu văzui în zâmbetul lui decât aceeași încredere sinceră.

Beatriz și Ines îmi pregătiseră cămașa de noapte din in cu broderii și halatul de damasc; în timp ce îmi scoteau rochia și vălul, atente să nu-mi desprindă florile din păr, nu mai putui suporta tăcerea.

– Ei bine? întrebai, aruncându-le o privire strălucitoare. Nici una din voi n-are de gând să spună nimic? Sau o să mă lăsați să intru în încăperea aceea ca mielul la tăiere?

Ines oftă adânc.

– E noaptea nunții Înălțimii Voastre, nu o crucificare! Și ce aș putea să vă spun? Eu sunt virgină.

Se uită special spre Beatriz, ale cărei buze se strânseseră, ca și când și-ar fi reținut un zâmbet.

– Ce vrea să știe Înălțimea Voastră? întrebă Beatriz.

– Adevărul. Mă oprii. Vocea mi se stinse într-o șoaptă. O să… o să doară?

– Da. Prima oară, de obicei, doare. Dar dacă este blând cu dumneavoastră așa cum ar trebui să fie, după alte câteva ori nu mai doare așa tare. Și după alte câteva ori… o să vă las pe dumneavoastră să decideți.

Beatriz nu-și mai putu reține zâmbetul; îi arcuise colțurile gurii ca atunci când eram copii și făcuse vreo boroboață.

Aproape că începui să râd și eu. M-am simțit brusc ridicolă. După tot ce făcusem ca să ajung aici, eram îngrozită de patul conjugal! Îmi înălțai capul, mă întorsei pe călcâie fără să mai spun nimic și pornii pe coridorul scurt care ducea către camera nupțială, la ușa căreia se îngrămădise mulțimea. Nu băgai în seamă pe nimeni, și am intrat în camera luminată de lumânări, dominată de un pat mare cu baldachin drapat cu brocart. Ferdinand stătea lângă el împreună cu mica sa suită.

Își ridică privirea, cu pocalul în mână. Purta un halat vișiniu, desfăcut; îi văzui mușchii pieptului bronzat sub șireturile dezlegate ale cămășii de noapte până la genunchi. Știui fără să mă uit că acum avea vin în pocal. Era un rioja bun, îi simțeam în aer aroma, amestecată cu mirosul cerii de albine al lumânărilor din candelabru.

Mă privi în liniște, atât de intens, încât până și speculațiile nerăbdătoare ale celor de la ușă se întrerupseră.

– Afară, spuse, fără să-și ia ochii de la mine. Toată lumea!

Beatriz înaintă repede ca să mă ajute cu halatul, dar îi făcui semn să plece. Ea o conduse pe Ines la ușă, unde se întâlni cu puținii încăpățânați rămași, care credeau încă în dreptul lor de a asista la deflorarea mea, pentru că acesta era obiceiul barbar la toate curțile Europei. Cu un gest indignat, îi pofti afară și încuie ușa după ea.

Eu și Ferdinand rămăseserăm în sfârșit singuri.

Îmi venea greu să cred că era de fapt soțul meu. Nu avea o statură impunătoare, dar compensa din plin prin prestanță și vitalitate; cu un nas puternic și ochi pătrunzători, gura bine conturată și fruntea largă, mi se părea cel mai frumos bărbat pe care

îl văzusem până atunci. Ajunsesem la această concluzie cu o detașare care mă surprindea, ținând seama de împrejurări. Inima nu mi se zbătea. Palmele nu-mi transpirau. Nu simțeam nimic din agitația pe care o trăisem mai devreme, de parcă acum, când sosise momentul, calmul imperturbabil luase locul zbuciumului pe care ar fi trebuit să-l simt.

Bărbații și femeile făcuseră dragoste de când lumea, iar din câte știam eu, nimeni nu murise din asta.

– Vrei...? Ferdinand făcu un semn spre carafa de cositor și pocalul de pe bufet. Ar fi trebuit să bem amândoi dintr-un pocal, în pat. Goi.

– Știu. Zâmbii imperceptibil la sugerarea ritualului de care el ne scutea. Dar nu-mi place vinul. Mă doare capul de la el.

El făcu un gest aprobator și își puse pocalul deoparte.

– Și pe mine. Nu beau aproape niciodată, dar în seara asta părea necesar.

Se opri. Acum fără pocal, mâinile goale îi atârnau stângace pe lângă corp, ca și când n-ar fi știut ce putea face cu ele.

– De ce? îl întrebai.

Se încruntă.

– Poftim?

– De ce credeai că era necesar? Ai emoții?

Întrebarea îmi scăpase înainte să-mi dau seama. De îndată ce am pus-o, m-am întrebat de ce spusesem așa ceva. Ca și când ar exista vreun bărbat să se recunoască emoționat în noaptea nunții!

– Da, răspunse el, luându-mă prin surprindere. Am. Nu am simțit niciodată așa ceva, nici măcar înainte de a intra în luptă. Își dezlegă cămașa de noapte, dezgolindu-și și mai mult pieptul. Strălucea ca satinul castaniu, iar în adâncitura dintre mușchii puternici se vedeau cârlionți deși de păr negru. Inima mi-a luat-o razna, spuse și păși spre mine. Vezi?

Ridicai mâna și mi-o lipi de pielea lui. Avea dreptate. Îi simțeam bătăile repezi.

– Nu pot să cred că ești a mea, șopti, făcându-se ecoul gândurilor mele.

Când vorbi, mă privi direct în ochi, pentru că, fără pantofi, aveam aproape aceeași înălțime. Îmi adusei brusc aminte de

mâinile noastre împreunate; cum mi se păruse că semănau cu două fire separate de mătase înfășurate pe același ghem…

– *Tanto monta, monta tanto*, murmurai și el tresări.

– Poftim?

– Va fi dictonul nostru. Înseamnă „Suntem unul și același". Mă oprii. Nu l-ai citit? L-am făcut parte din acordul prenupțial, din tratatul nostru.

– Da, am citit tratatul nostru, răspunse el cu voce ușor răgușită. Dar, ca să fiu sincer, nu i-am dat prea multă atenție. Tot ce m-a interesat era că deveneai a mea. Mâinile lui mă prinseră de obraji și mă trase spre el. Cu totul a mea, murmură, și gura lui îmi acoperi buzele, trezind în mine o cascadă de senzații, ca un câmp cu flori care se deschid sub căldura aprigă a soarelui.

Mă conduse spre pat în timp ce cu limba îmi explora gura, degetele lui îmi răvășeau hainele, trăgeau de un șiret aici, desfăceau o panglică dincolo, până când simții cum cămașa de noapte îmi cade cu un foșnet peste glezne. Căldura vasului cu cărbuni făcea ca pielea mea palidă să devină roz.

El mă privi cu adorație.

– *Eres mi luna*, îmi șopti la ureche. Ești luna mea. Atât de albă. Atât de pură…

Deși în adâncul sufletului meu știam că nu eram prima, că nici un bărbat n-ar fi știut cum să atingă așa o femeie dacă ar fi fost pentru prima oară, mă amăgii că amândoi eram neștiutori. Cedai în fața plăcerilor pe care le stârnea în mine. Trupul îmi deveni încordat, umed, disperat după al lui până când mă auzii gemând din pricina tuturor acelor senzații sublime.

Când îl simții pătrunzându-mă, durerea de care îmi spusese Beatriz fu atât de ascuțită încât îmi tăie răsuflarea. Dar nu-l lăsai să vadă acest lucru. Îmi înlănțuii picioarele și mai strâns în jurul lui și îl îndemnai să se cufunde mai repede, mai adânc în timp ce resturile virginității mele se scurgeau printre noi și înroșeau cearceaful.

După aceea, în timp ce stăteam înlănțuiți, cu părul meu răvășit pe pieptul lui, mă întrebă:

– Am fost prea brutal?

Clătinai din cap că nu, deși mă durea. El chicoti și mâinile lui îmi rătăciră peste rotunjimi, leneșe la început, apoi mai grăbite,

cu o ardoare tot mai mare. Văzui cum dorința i se aprinde din nou în ochi și mă întinsei pe spate pentru a-l primi încă o dată. Chiar dacă durea, îmi spusei, cu cât o făceam mai mult cu atât probabil că avea să doară mai puțin.

Și în timp ce el se cutremura și gemea, iar ardoarea lui alina durerea pătrunzătoare din mine, îl auzii spunând:

– Dăruiește-mi un fiu, luna mea! Dăruiește-mi un moștenitor!

Capitolul 18

Mă considerasem femeie.

Îmi imaginasem ce presupunea faptul de a fi femeie și mă străduisem să îndeplinesc acele cerințe riguroase. Dar în săptămânile de după nunta noastră, pe măsură ce luna octombrie era alungată de primele zăpezi de noiembrie, când focurile trosneau în cămine, iar afară un vânt rece ne învăluia palatul, îmi dădui seama că încă nu experimentasem ce însemna să fii femeie.

Cuibăriți în blănuri în patul nostru scârțâitor, exploram tărâmul plăcerilor cărnii ca doi copii nesățioși care nu aveau nimic altceva de făcut. Acum îmi închipui cum trebuie să fi mers pe vârfuri pe coridoarele înghețate servitorii și doamnele mele, îngrijindu-se de treburile lor, râzând amuzați pe înfundate de zgomotele care veneau din camera noastră, unde noi ne lăfăiam fără nici o grijă. Bineînțeles că trebuia să mâncăm, și chiar o făceam, de pe platouri de unde luam direct cu degetele, băgându-ne unul altuia în gură pui rece în sos de rodii și bucăți de brânză pe smochine, minunându-ne că nici o mâncare nu avea o aromă atât de savuroasă ca gustul pielii noastre. Stăteam întinsă și râdeam în timp ce Ferdinand țopăia în picioarele goale pe dalele înghețate ale podelei ca să mai pună lemne pe foc, apoi se întorcea grăbit în pat, gol și înjurând, și sărea lângă mine cu mâinile și picioarele ca gheața.

– Încetează! îi strigam în timp ce mă învăluia cu trupul lui și mă pipăia cu vârfurile degetelor reci. Dar în scurt timp mă arcuiam sub el în timp ce el își încurca mâinile fierbinți de-acum în părul meu și mă pătrundea, să mă umple din nou cu sămânța lui.

Boboteaza veni și trecu ca un abur. Dădurăm o petrecere pentru personalul nostru, plătită cu bani împrumutați de la Carrillo, și imediat după slujbă și împărțirea cadourilor, ne retraserăm din

nou în izolarea noastră, la adăpost de vuietul furtunilor care transformaseră Castilia într-un pustiu. Nimic nu ne tulbura singurătatea idilică, *luna de miel*; eram bucuroși să huzurim, să fim numai noi doi și să nu vedem pe nimeni, să ne purtăm ca și când lumea exterioară n-ar mai fi existat.

Dar bineînțeles că lumea exista încă, și în cele din urmă trebui să ne dăm jos din pat pentru a-i trimite o scrisoare meșteșugită fratelui meu vitreg. Carrillo ne comunicase că, în momentul în care Henric aflase de căsătoria noastră, ridicase asediul din Andaluzia și se întorsese în Castilia, călărind tot drumul într-o liniște de moarte; nici măcar lingușirile lui Villena nu reușiseră să-l scoată din această tăcere întunecată. Prin scrisoarea mea, compusă în pat între partide de amor, în timp ce rodeam amândoi vârful penelor și ne împroșcam cu cerneală, îl imploram să ne înțeleagă. Era primul nostru efort comun ca soț și soție, care avea ca intenție promulgarea oficială a noului nostru statut, subliniind totodată și loialitatea noastră neabătută. Cu toate astea, când am trimis-o prin curier, mi-am făcut griji că Henric se hotărâse deja să ne pedepsească și că orice am fi spus sau am fi făcut noi nu l-ar fi putut face să se răzgândească.

Ținând cont că era iarnă, nu ne rămânea decât să așteptăm și să vedem. După un timp, eu și Ferdinand avansarăm din pat lângă cămin și începurăm să cercetăm ceea ce ne interesa pe amândoi. Am descoperit că ne plăceau șahul și cărțile și că aveam o pasiune comună pentru călărie. Eu aflai cu surprindere că, deși îi plăcea vânătoarea, și el detesta luptele cu tauri; le considera o „barbarie“ și fu de acord să nu permitem niciodată să se țină o *corrida* în cinstea noastră. Fastul excesiv îl neliniștea și pe el, pentru că și el fusese crescut la o curte săracă, unde fiecare bănuț conta. Cel mai important era faptul că îmi împărtășea înclinația de a păcătui prin optimism, adică a vedea lucrurile prin prisma a ceea ce se putea realiza mai degrabă decât prin ceea ce se pierduse. Era peste măsură de încrezător în sine și nu îi plăcea opoziția, iar în acele zile de început fui bucuroasă să-l las să se exprime fără să-l întrerup, privindu-l doar cum măsura cu pasul încăperea afirmându-și viziunea asupra viitorului nostru, în timp ce eu stăteam lângă foc și îi cârpeam pantalonii și cămășile.

– Săgețile și jugul, spuse cu ochi aprinși. Aceasta va fi deviza noastră: *flechas* pentru Ferdinand și *yugo* pentru Isabela – simbolul

nostru, sub *tanto monta* al nostru. Este deviza perfectă pentru viitorul rege și viitoarea regină a Castiliei, nu crezi?

Zâmbii, îi ridicai cămașa cârpită, îl urmării cum își strecoară brațele puternice pe mânecile ei și îmi ascunsei un acces subit de teamă când îi zării trupul prin pânza spălată și reparată de numeroase ori. Sesizând schimbarea din mine cu neobișnuita lui intuiție de care dădea adeseori dovadă, Ferdinand îmi cuprinse obrajii în palme și-mi ridică fața spre el.

– Ce este? murmură el. Ce o întristează pe luna mea?

– Știi tu, răspunsei.

El ezită.

– Henric, spuse el într-un târziu și eu încuviințai din cap.

– Încă nu a răspuns la scrisoarea noastră. Cât timp crezi că ne va face să așteptăm? Nu avem nici un ban, Ferdinand. Ca prințesă, ar fi trebuit să fiu pusă în posesia câtorva orașe, dar până acum nu s-a făcut nimic. Toate astea – am arătat spre camera din jurul nostru, incluzând și palatul în cuvintele mele – sunt plătite de Carrillo. Depindem cu totul de el.

– Dar în scrisoarea noastră am cerut ce ți se cuvine. În mod sigur Henric nu ne va refuza mijloacele necesare traiului potrivit rangului nostru. Și nici nu cerem prea mult.

Oftai.

– Nu-l cunoști. Tăcerea asta a lui mă neliniștește. Mă tem că ne pregătește un soi de capcană.

– Dar suntem căsătoriți, iar tu ești moștenitoarea lui recunoscută. Ce-ar putea să facă?

Clătinai din cap și mă întinsei către coșul de la picioarele mele după o altă rufă de-a lui.

– Nu știu. Dar, orice ar fi, trebuie să fim precauți. Să nu-l lăsăm să ne învingă.

După felul cum își ridicase bărbia cu hotărâre, înțelesei că nu părea dispus să lase pe cineva să profite de noi. Dar nici măcar el nu se așteptase la un asemenea răspuns din partea lui Henric, când acesta sosi într-un târziu, adus de nimeni altul decât însuși Carrillo.

Încotoșmănat în haine de lână îmbibate de frigul umed al după-amiezei ploioase de februarie, arhiepiscopul aruncă pergamentul pe masa din *sala* noastră, unde eu și Ferdinand luam cina de obicei, alături de servitorii noștri.

– De la cretinul și degeneratul său, mârâi Carrillo, înșfăcând pocalul cu cidru fierbinte pe care Cardenas i-l oferi degrabă.

Își lepădă rândurile de haine care îi înfășurau trupul, până când rămase în fața căminului cu aburul ieșind din el. Sorbi adânc și ne privi, în timp ce Ferdinand se întinse și luă pergamentul. În timp ce citea, fața îi păli cu totul.

Simții un gol în stomac.

– Ce spune?

El își ridică privirea. Pentru prima oară de când ne căsătoriserăm îl văzui cum ezită.

– Isabela, *mi amor*... e... Nu vreau ca tu...

– Spune-i pur și simplu, îl întrerupse Carrillo. Cred că înțelege ce risc și-a asumat. Îi smulse hârtia lui Ferdinand și citi cu glas tare:... „prin aceasta, nu recunosc căsătoria doñei Isabela cu prințul Ferdinand ca pe o uniune legală și canonică, constatând că dispensa folosită pentru a oficializa așa-zisa uniune este falsă. Pe deasupra“ – arhiepiscopul ridică vocea, acoperindu-i oftatul adânc –, „sora mea nu a respectat cu bună știință autoritatea regelui“... bla, bla, bla.

Lăsă scrisoarea să-mi cadă în poală.

– Cu alte cuvinte, respinge căsătoria și va căuta să vă dezmoștenească în favoarea Joannei la Beltraneja; sau, în cel mai rău caz, va încerca s-o mărite cu un prinț străin care îi va oferi ajutor, înțelegând că el și Villena și-au risipit banii cu asediul ăla idiot în Andaluzia.

Rămăsei complet nemișcată. Auzii cuțitul lui Beatriz izbindu-se de masă, căci prietena mea se ridică în grabă să mă sprijine. Îmi adunai puterile, mă prinsei de brațele scaunului și mă ridicai în picioare. Pergamentul îmi căzu din poală pe podea. Ferdinand era stană de piatră, dar Carrillo mă privi cu gura căscată cum mă întorc și ies fără să spun un cuvânt. Beatriz și Ines mă urmară îndeaproape. Nu mă uitai la servitorii care se holbau, deși prinsei privirea complice și îngrijorată pe care vistiernicul lui Ferdinand, Luis de Santángel, o aruncă în direcția lui. Mă simțeam ca și când aș fi fost înjunghiată în inimă, pentru că aveam dovada că Ferdinand împărtășise dilema lui cu alții, însă mie nu-mi spusese nimic.

Simțeam că mă sufoc în timp ce urcam scările către camerele noastre. Trântii ușa în nasul celor două femei îngrijorate și răsucii

cheia în broască înainte de a trage cu disperare de corsetul meu, încercând să-i slăbesc strânsoarea ca să-mi pot umple plămânii cu aer. Mă rezemai de ușă, apăsându-mi pieptul cu mâinile. În cele din urmă, se auzi bătaia în ușă pe care o așteptam.

Știui cine era înainte ca el să spună:

– Isabela, te rog! Dă-mi drumul.

O auzii pe Beatriz murmurând ceva și apoi răspunsul scurt al lui Ferdinand. Bătu din nou, de data asta mai tare.

– Isabela, deschide ușa! Sunt soțul tău. Trebuie să vorbim.

Mânia din tonul lui mă făcu să mă gândesc să-l las să fiarbă, dar nu voiam și mai mult scandal, așa că mă îndreptai spre prag și răsucii cheia. Mă dusei apoi în mijlocul camerei, în timp ce el intră trântindu-i din nou ușa în nas lui Beatriz.

– Știai, îi spusei barându-i calea. De când? Dinainte sau după ce ne-am legat soț și soție?

Mă privi în ochi. Pielea de sub ochiul stâng îi tresări, semn că era supărat.

– Ei bine, ai de gând să-mi răspunzi?

– Lasă-mă o clipă! replică el.

Făcui un pas spre el.

– Pentru ce îți trebuie o clipă? E o întrebare simplă.

– Pentru tine toate sunt simple, nu-i așa? spuse el tranșant. Bun sau rău, negru sau alb, sfânt sau păcătos – așa vede lumea Înălțimea Sa doña Isabela.

Mă oprii, uimită de tonul lui disprețuitor.

– Dar nu e așa.

Se îndreptă spre carafa de pe bufet. În ciuda abstinenței lui declarate, descoperisem că de fapt lui Ferdinand îi plăcea puțin vin seara, în intimitate, și îi spusesem lui Ines să se asigure că aveam întotdeauna ceva vin la îndemână. În timp ce își umplea cupa, mă întrebai ce alte descoperiri surprinzătoare o să mai fac despre el.

– Eu văd toate nuanțele intermediare de gri, spuse. Văd că oamenii sunt și buni, și răi, că suntem capabili de mari răutăți și mari sacrificii. Eu știu, iar tu nu știi, că nimic pe lumea asta nu e vreodată atât de ușor pe cât credem.

Îl privii cu atenție.

– Fără îndoială că ai dreptate, spusei într-un târziu. Nu știu o grămadă de lucruri. Dar o dispensă de la Sanctitatea Sa este legală

sau nu este. Și, după spusele regelui, cea de care au făcut rost pentru noi tatăl tău și arhiepiscopul Carrillo nu este.

– Tatăl meu nu poate fi învinovățit. A cerut dispensa de la Roma, de mai multe ori, dar ticălosul ăla de papa Pius l-a tot amânat. Până la urmă a trimis-o, așa cum ai văzut tu însăți, dar a insistat că o să fie valabilă numai *după* ce ne căsătorim. Cum era să știe cineva…

– Papa Pius e mort de cinci ani, îl întrerupsei. Papa Paul ar fi trebuit să ne dea dispensa. Îl văzui că tresare. Dar cel puțin mi-ai răspuns la întrebare. În mod evident, știai că dispensa era falsificată chiar dinainte de a ne spune jurămintele.

– Isabela! Ferdinand goli cupa, veni la mine și îmi luă mâinile. *Dios mio*, ești gheață! murmură el.

Îmi retrasei mâinile.

– Nu-mi place să fiu mințită.

Dădu drumul unui oftat de nerăbdare.

– Ce era să facem? Spune-mi! Mi-ai scris că erai în pericol, că Henric complota să te mărite în Portugalia și că aveai nevoie de mine în Castilia neîntârziat. Dar Aragónul era în război cu Franța; nu aveam nimic cu care să-l mituim pe papă, pentru că el acceptase deja propunerea lui Villena de a ne refuza dispensa. Se opri, căutându-mi privirea. Da, e adevărat: Villena și-a trimis reprezentanți la Roma ca să ne pună bețe în roate. Dar tatăl meu are prieteni în curie, și cardinalul nostru Borgia din Valencia ne-a trimis până la urmă dispensa, datată în ultimul an de viață al lui Pius.

– Și semnătura…?

Ferdinand își feri privirea.

– Carrillo avea alte documente cu scrisul de mână al lui Pius.

– Deci un om al Bisericii a falsificat semnătura unui fost papă. Mă întorsei la fereastră. Afară, ploaia grea amestecată cu lapoviță îmi întuneca panorama orașului. Iar acum noi doi suntem acuzați de fratele meu, regele, că trăim în păcat, că uniunea noastră nu este valabilă în fața lui Dumnezeu.

– Ba este valabilă. Ferdinand nu se mișcă, dar deslușii o tentă rugătoare în vocea lui. Carrillo mă asigură că din punct de vedere legal și canonic, în fața sfinților, a Bisericii și a lui Dumnezeu Însuși, suntem cât se poate de căsătoriți.

– Nu huli!

Priveam pe fereastră fără să mă uit la nimic.

– Dispensa e doar o chestiune tehnică. Suntem rude, de acord, dar de departe; nu e ca și când am fi frate și soră. Cupluri regale înrudite mult mai de aproape ca noi au procedat mai rău.

– Asta este totul pentru tine? Mă întorsei spre el. O întrecere ca să vedem cum putem scăpa?

– Nu, bineînțeles că nu. Voiam doar să spun că…

– Pentru că, după mine, este într-adevăr o problemă gravă. Avem nevoie de o dispensă; dacă este sau nu o problemă tehnică iese din discuție. Au fost falsificate numele și semnătura papei. Trebuie să procedăm corect. Trebuie să cerem alta – una care este legală și parafată.

– Chiar așa vom face. Ferdinand veni în sfârșit la mine și îmi prinse din nou mâinile, mai ferm de astă dată, ca să nu mai scap. Îți promit, îi voi scrie eu însumi cardinalului Borgia. Dar nu este momentul acum. Avem probleme mult mai serioase de care trebuie să ne ocupăm.

– Ce poate fi mai serios decât validitatea căsătoriei noastre? Henric ne acuză că suntem depravați ca să o poată pune în locul meu pe tron pe copila nelegitimă a reginei. Ridicai vocea, în ciuda eforturilor mele de a mă stăpâni. Din pricina ta, a tatălui tău și a lui Carrillo, toate pretențiile mele în privința Castiliei ar putea fi primejduite!

– Ca și siguranța noastră, spuse el, iar eu tăcui. Ai plecat înainte de a afla și restul noutăților de la Carrillo. Villena i-a ademenit pe granzi într-o alianță împotriva noastră. Noi suntem dușmanii, Isabela – tu și cu mine. Nu putem rămâne aici. Valladolid se află în câmpie, și de aceea suntem lipsiți de apărare. Bunicul ne-a pus la dispoziție oamenii lui ca să ne apere, dar trebuie să ne refugiem într-un castel cu șanț cu apă și cu ziduri suficient de groase ca să-i țină pe oamenii regelui afară.

Îl privii în ochi – în ochii aceia sinceri și căprui pe care începusem să-i cunosc atât de bine și despre care credeam că nu mă pot minți niciodată, indiferent ce ar fi ieșit de pe buzele lui. Și nu mă dezamăgiră.

– Unde să mergem? șoptii, înfiorându-mă la gândul unei alte plecări secrete și pe fugă, al unei alte goane în noapte către un loc

fortificat. Se părea că, de când Henric intrase în viața mea, nu făcusem decât să fug de el.

– Carrillo spune că, pentru moment, castelul Dueñas ar fi bun.

– Dueñas, repetai descurajată. Dar e foarte izolat.

– Da, însă Carrillo spune că fratele lui este primarul orașului. O să fim în siguranță acolo. Deveni tăcut și îmi mângâie mâna înainte de a îndrăzni. Mă ierți?

Dădui din cap că da.

– Dar nu trebuie să mă mai minți niciodată, Ferdinand. Promite-mi!

Se aplecă spre mine, murmurând printre buzele lipite de ale mele.

– Promit.

Atingerea lui mă încălzea întotdeauna, ca și dorința aprinsă pe care o simțeam unul pentru altul, dar, în timp ce ne întorceam în *sala*, avui sentimentul tulburător că, în zelul nostru de a ne căsători, îl supărasem pe Dumnezeu. Deși nu știam ce greutăți ne așteptau, mă temeam că vom fi crunt încercați.

Și simțeam deja cum o nouă viață se zămislea în mine.

Capitolul 19

Ines se învârtea pe lângă fotoliul meu cu una dintre poțiunile ei de încredere în mână.

– Doctorul Santillana spune că trebuie s-o beți. Mușețelul ajută la proasta dispoziție.

Mă strâmbai.

– Sunt însărcinată. Proasta dispoziție e normală. Tot ce va face mușețelul este să mă constipe, și ăsta-i ultimul lucru pe care mi-l doresc.

Îi făcui semn să se dea la o parte și mă ridicai cu greu, cu mâna pe pântecul meu proeminent. Eram în luna a șaptea și mă simțeam de parcă eram gata să nasc în orice clipă – aveam picioarele și gleznele umflate, digestia dată peste cap și dispoziția în cel mai bun caz schimbătoare. Întreaga experiență mă prinsese pe picior greșit; mă așteptasem să rămân activă și energică până la naștere. În fond, aveam doar nouăsprezece ani, și moașa mă asigurase, vorbind pe șleau, că fetele de vârsta mea nășteau „ca vacile pe câmp".

Până acum însă, lucrurile nu stăteau chiar roz. Pe lângă celelalte suferințe, fusesem lovită și de insomnie, și pofta mea de mâncare părea să fie singura care nu suferise vreo transformare uimitoare. Ferdinand continua să-mi spună că eram frumoasă, că semănam cu o madonă voluptuoasă ca acelea pictate în Italia, dar eu nu eram convinsă. Nu fusesem niciodată vanitoasă, dar începusem să-mi fac griji că silueta mea nu va mai reveni niciodată la conturul ei de altădată, deformată de ființa nevăzută care îmi lovea acum măruntaiele cu o hotărâre încăpățânată.

E băiat, îmi spusese moașa: trebuia să fie băiat; acest lucru îl făcu bineînțeles pe Ferdinand cu atât mai atent cu mine și provocă un torent de daruri de mulțumire premature din partea tatălui său

din Aragón. Carrillo era și el în asentimentul lor; de fiecare dată când venea în vizită, înarmat cu ultimele vești și cu bani pentru cheltuielile noastre, nu uita să-mi spună că un băiat ar înclina balanța în favoarea noastră. Indiferent cât de mult rău ne-ar fi făcut Henric, dacă dădeam naștere unui infante, totul se schimba. Un băiat ar fi putut moșteni *și* Castilia, *și* Aragónul. Fiul nostru ar fi fost primul care să domnească peste cele două regate.

– Un moștenitor care să ne urmeze la tron, murmurai, în timp ce Henric n-are nimic altceva decât copila pe care toți o numesc la Beltraneja. Mă sprijinii de pervazul ferestrei de la camera mea și privii prin geamurile inegale. Întreaga țară se va aduna sub stindardul nostru...

– Ce spuneți, Înălțimea Voastră? făcu Ines, fără să mă audă de unde își făcea de lucru la cuferele mele.

Mă întorsei cu un oftat. Biata Ines dusese greul odată cu izolarea mea forțată în ceea ce ajunsesem să numesc „închisoarea noastră din Dueñas". Odată cu restrângerea activităților mele, Ferdinand pleca adesea toată ziua la vânătoare cu oamenii lui, înfruntând toamna deosebit de umedă pentru a vâna căprioare, iepuri și alte animale de carnea cărora aveam nevoie pentru a supraviețui peste iarnă.

Beatriz se întorsese fără tragere de inimă la Segovia. Odată cu întoarcerea lui Henric în Castilia, crescuse presiunea exercitată de Villena asupra soțului ei pentru a lăsa vistieria, iar Cabrera avea nevoie de ea alături de el. În mod de neînțeles, Henric începuse să o simpatizeze pe Beatriz; ea se dovedi singura capabilă să-l convingă să nu cedeze în fața cererilor nebunești ale lui Villena, precum aceea de a trimite o armată împotriva mea. Din scrisorile ei aflasem că, de una singură, îl convinsese pe Henric să ne lase pentru moment în pace, spunându-i că sarcina mea era un motiv să-și arate mărinimia. Cu toate acestea, deși se părea că reușise să-l împiedice să-mi retragă oficial statutul de moștenitoare, nici măcar ea nu fusese capabilă să-l oprească să-mi refuze renta și astfel să ne lase săraci. Îmi făceam griji că, odată cu nașterea copilului, avea să meargă mult mai departe de atât.

– Scrisoarea mea a plecat? întrebai, îndreptându-mă la loc spre scaunul meu capitonat și spre grămada de lenjerie ieftină pe care începusem să o cos ca să-i ajut pe numeroasele văduve și săraci

din orașul care îmi oferise adăpost; mulți dintre ei sufereau acum lipsuri din pricina instabilității îndelungate din regat.

– Da, Cardenas a dus-o personal la Segovia în dimineața asta. Ines tăcu, uitându-se la mine. Înălțimea Voastră, nu sunt eu în măsură să spun ceva, dar chiar vă așteptați ca Maiestatea Sa să răspundă? Aceasta ar fi a șasea scrisoare pe care i-ați trimis-o în tot atâtea luni.

– Știu. Mă așezai. Spre dezamăgirea mea, cei câțiva pași prin încăpere mă istoviseră. Dar nu am curajul să mă opresc. Chiar dacă le ignoră, dacă o să continui să-i trimit scrisori în care îmi reafirm loialitatea față de el ca rege și frate, poate că n-o să meargă mai departe decât a mers.

– Totuși, nu el este problema, mă contrazise Ines, iar eu mă oprii, uitându-mă la ea.

– Într-adevăr, spusei încet. Nu el este problema. Villena are influență deplină asupra lui. Cât timp ascultă de acest om, tot ce pot să sper este o amânare…

O crampă neașteptată îmi tăie răsuflarea. Icnii și îmi lăsai instinctiv mâinile pe pântec. O altă crampă mă copleși. Nu se putea. Eram doar în luna a șaptea; mai aveam încă două…

A treia crampă fu destul de puternică încât să mă facă să gâfâi. Pe coapse începu să-mi curgă un lichid cald; în timp ce șuvoiul îmi uda partea de jos a rochiei, îi spusei lui Ines:

– Du-te repede și adu-o pe moașă. A greșit. Intru în travaliu – acum!

Următoarele paisprezece ore de-abia mi le amintesc. Moașa și babele ei se învârteau în jurul meu, în timp ce eu stăteam culcată pe spate și gemeam, pe un scăunel de naștere într-o cameră supraîncălzită, înăbușită de aburi de ierburi și de acreala transpirației și urinei mele. Cerusem să mi se pună un văl de mătase pe față, ca să nu mă vadă nimeni cum mă schimonosesc. Durerile erau puternice și nu prea. Eram încă în stare să-mi păstrez demnitatea. Începui să mă rog Fecioarei care le ajută pe femei în ceasul în care nasc, dar, cum timpul trecea și durerea mă strângea ca într-o menghină din care nu puteam scăpa, rugăciunile mele se frânseră, înlocuite de implorări rostite cu sufletul la gură. Nu simțisem niciodată un asemenea chin; aș fi dat orice să mă pot întoarce la

suferința mea de gravidă de dinainte. Pe la mijlocul nopții, în timp ce mă uitam fix la femeile ale căror fețe se estompaseră într-un chip anonim și care mă îndemnau toate să „împing“, înțelesei în sfârșit că aș fi putut să mor. De-abia mai aveam putere să respir.

De fapt, vedenia aceea de la picioarele mele mă însoțise tot timpul. Era blestemul sexului nostru, aruncat asupra noastră de păcatul Evei. Femeile mor tot timpul la naștere, fie ele de rând sau regine. Meditasem asupra acestei probleme când îmi spuneam rugăciunile zilnice, cu gând să-mi pregătesc sufletul nemuritor, dar gândul acesta căpătase o intensitate viscerală în orele în care m-am luptat să scot copilul afară din pântec și când țipetele mele îmi răsunau în urechi ca urletul unui animal înnebunit.

Apoi, ca prin minune, în timp ce a doua dimineață de octombrie se revărsa peste Dueñas, deschisei gura și, în loc să urlu, fui copleșită de un suspin înfiorător, de mare ușurare, aproape ca de plăcere. Privii în jos către coapsele mele desfăcute și pline de sânge și o văzui pe moașă cum prinde un trupușor lunecos care nu semăna cu nimic omenesc. Reușii să șoptesc printre buzele arse:

– *Dios mio*, e…?

Femeile se strânseseră la un loc. Auzii clipocitul apei, sunetul unei lame care tăia ceva și niște palme răsunătoare. Ines, înecată de transpirație și arătând ca și când și ea ar fi fost în travaliu, îmi șterse fruntea cu o cârpă în timp ce ne uitam la femeile îmbrăcate în negru.

Se întoarseră spre noi. O strânsei de mână pe Ines atât de tare, încât câteva zile îi rămase o vânătaie. Moașa, care se împăcase probabil cu ideea că greșise data la care rămăsesem gravidă, veni la mine și îmi întinse copilașul gol care scâncea.

– E fată, Înălțimea Voastră, îmi spuse calmă, perfect sănătoasă, după cum puteți vedea.

La venirea fără voia ei pe lume, fetița mea scoase un țipăt care îmi merse direct la sufletul meu chinuit.

Ferdinand căzuse în extaz; îndată ce se asigură că eram bine, își îndreptă atenția spre mica Isabel – numită așa în onoarea mamei mele – și o luă mândru în brațe, să o arate în scutecele ei de catifea tuturor celor din casă.

– E perfectă, îmi șopti el noaptea, când se furișase în camerele mele, sfidând interdicția conform căreia nu-l puteam primi până

când nu mergeam la biserică și eram curățată de impuritățile nașterii prin binecuvântarea unui preot.

Stătea pe pat, având-o între noi pe Isabel, care-și strânsese pumnii mici în jurul feței, și o privea cufundat în liniște, ca și când ar fi fost cel mai prețios lucru pe care îl văzuse vreodată.

– Credeam că o să fii dezamăgit că nu e băiat, spusei într-un târziu.

– Tatăl meu e dezamăgit, răspunse el. La fel și Carrillo. De fapt, Sfinția Sa se poartă de parcă ar fi o înfrângere personală, supărat pe legea salică din Aragón, care interzice succesiunea pe linie femeiască, și prevede o catastrofă.

– Ce tradiție caraghioasă legea asta salică, exclamai. Cum să fie drept să excluzi o jumătate din copiii unui cuplu regal? Dacă eu – femeie – sunt considerată capabilă să moștenesc coroana Castiliei, de ce nu ar putea face același lucru și Isabel în Aragón?

El zâmbi.

– Eu sunt fericit. E sănătoasă, iar noi suntem încă tineri. O să avem și fii.

Îi aruncai o privire tăioasă, iritată de aparenta lui indiferență.

– Da, sigur, spusei. Numai dă-mi voie, rogu-te, să-mi revin după acest prim copil.

Chicotitul lui o trezi pe Isabel. Fetița clipi, și minunații ei ochi mari și albaștri se opriră asupra lui pentru o clipă înainte de a se cufunda din nou în somn. Mă cuprinse o încrâncenare copleșitoare în timp ce îi mângâiam obrazul cald și delicat.

– N-o să-i las să-i facă vreun rău, spusei. Nu-mi pasă cine și cât de dezamăgit este, nimeni n-o s-o facă să se simtă nedorită. Îmi ridicai privirea spre el. A sosit vreo veste de la curte? Cred că Henric e copleșit de ușurare, chiar dacă Villena își pregătește noul atac. Din pricina acestei legi salice suntem la fel de vulnerabili cum am fost și până acum.

Ochii lui Ferdinand străluciră.

– Nu chiar, spuse enigmatic. Se aplecă asupra mea și îmi închise gura cu o sărutare. Ai trecut printr-un calvar la care puțini oameni s-ar supune de bunăvoie. Ai să mă lași să port eu de-acum povara războiului, în timp ce tu ai grijă de fiica noastră, da?

Mă părăsi înainte de a apuca să-l opresc. Mi-aș fi dorit să mă pot ridica din pat imediat, dar oboseala mă copleși în timp ce mă

cuibăream mai aproape de bebelușul meu. Deși aveam acum drept doică o țărancă voinică, aleasă pentru dinții ei buni, firea domoală și rezistența ei, o alăptam în secret pe Isabel când eram singure, ușurându-mi durerea din sânii umflați de lapte și făcând-o să se arate mofturoasă la mâncare, deși părea să crească peste noapte. Eram bucuroasă să stau cu ea, noi două izolate și în siguranță, și să las grijile lumii în voia sorții. A fost singura perioadă din viața mea când mi-am permis acest lux. Și, cum zăpezile iernii acopereau Dueñas-ul, puteam să mă prefac o vreme că nu eram o prințesă asediată care lupta pentru drepturile ei, ci mai degrabă o mamă obișnuită, vrăjită de primul ei copil.

Lucrurile merseră astfel înainte. Vegheam la fiecare amănunt al dezvoltării lui Isabel și mă abțineam să-i pun vreo întrebare lui Ferdinand când venea să cineze cu noi, deși știam că își petrecea ore întregi închis cu Carrillo. Îi auzii odată fără să vreau, prin ușa sălii, cum strigau unul la altul; în aceeași zi, Ferdinand intră zgomotos în camera mea roșu ca racul la față, spunând despre Carrillo că era ca un catâr autoritar care se gândea prea mult la el însuși și prea puțin la ceilalți.

– Și dacă îndrăznește să-mi mai amintească o dată de nenorocitele alea de capitulații, jur că n-o să mai fiu responsabil de acțiunile mele! Ce s-a întâmplat cu *tanto monta* noastră de îndrăznește să spună că trebuie să-i respect sfatul înțelept?

Mă dusei să-i pun un pocal de cidru, încălzit în carafa de pe cămin.

– Prin contractul prenupțial am căzut de acord să-i facem onoarea de a fi cel dintâi sfetnic al nostru.

– Asta îmi tot repetă și el. Ferdinand bău. Trebuia să fi citit mai atent capitulațiile alea.

Preț de o clipă, l-am înțeles. Carrillo era obișnuit să facă totul după cum socotea de cuviință. Crezuse întotdeauna în superioritatea lui, chiar și atunci când îl îndrumase pe Alfonso. Dar Ferdinand nu era vreun prinț maleabil căruia arhiepiscopul să-i poată dicta; soțul meu avea în el o vână de încăpățânare care-l făcea să semene din cale-afară cu primul nostru sfetnic. N-aș fi vrut să sfârșească unul în beregata celuilalt, nu acum, când încă așteptam răspuns la nenumăratele și tot mai indignatele mele scrisori către Henric.

– Poate că ar trebui să încep să asist la aceste întâlniri, spusei. Cunosc bine capitulațiile noastre și…

– Nu!

Soțul meu trânti pocalul atât de tare, încât o făcu să tresară pe Isabel în leagănul ei. Copila începu să plângă. Mă grăbii spre ea și o ridicai, uitându-mă urât la el.

– Lasă-mă pe mine să mă descurc cu Carrillo! spuse el. Ferdinand ieși hotărât, cu spatele drept.

O legănai pe Isabel și murmurai cuvinte de alint; din colțul unde stătea pe un taburet capitonat, reparându-mi liniștită una dintre rochii, Ines ridică sprâncenele, întrebătoare.

În dimineața următoare, îmi pusei cea mai bună rochie de zi din lână gri, îmi înfășurai părul într-o plasă aurită și intrai în sală, unde îi găsii pe Carrillo și pe Ferdinand față în față, de o parte și de alta a mesei. Amiralul Fadrique și Chacón stăteau deoparte, părând evident stânjeniți.

– Nu știți nimic despre felul cum facem noi lucrurile aici în Castilia, spunea Carrillo, cu fața roșie de mânie. Aici nu e fundătura aia de Aragón, unde poți cuceri orașe oricând ai chef.

Ferdinand flutură o hârtie spre el.

– Uite aici, bătrâne! Asta e de la însuși primarul din Toro; ne-a *invitat* să-i cucerim orașul. Ce altceva mai dorești, eh? Să trimitem după o proclamație gravată? Asta ți-ar satisface mândria arogantă?

– Ne trebuie aprobarea prințesei, îl repezi Carrillo. Când văzui cum pumnul lui Ferdinand strângea hârtia, trecui pragul.

– Și iată-mă, domnii mei! Puteți să mi-o cereți.

Fața amiralului se lumină de ușurare; mi-am dat seama imediat că Ferdinand era furios, dar că se abținea pentru că nu avea alternativă. Din pricina contractului nostru prenupțial, prin care el acceptase să susțină superioritatea Castiliei în fața regatului său, Carrillo îl strângea de gât. Instinctele mele fuseseră corecte: avea nevoie de mine aici, deși n-ar fi admis niciodată asta.

Mă așezai la masa plină de hârtii aruncate și pene de scris.

– Care e problema? îi întrebai, privindu-i liniștită.

Con blandura, îmi spusei din nou în sinea mea. Cu blândețe se poate realiza aproape orice – chiar și cu bărbați atât de aprigi ca aceștia doi.

Carrillo se înclină.

– Vai, Înălțimea Voastră, îmi pare rău că vă deranjez, dar se pare că Înălțimea Sa și cu mine nu suntem de acord cu…

– Problema, îl întrerupse Ferdinand punându-mi hârtia în față, este că Sfinția Sa pare să creadă că ar trebui să ne abținem de la a ne revendica drepturile, deși trebuie să ai orbul găinilor ca să nu vezi că Henric și Villena pierd teren – teren prețios, de care ar trebui să profităm din plin.

– Așa?

Parcursei cu atenție documentul. În timp ce îi înțelegeam implicațiile, inima începu să-mi bată mai repede. Spunea că Henric căuta să o logodească pe Joanna la Beltraneja cu portughezul și o adusese pe regină la Segovia pentru a jura în fața altarului că fetița era copilul lui. Îmi ridicai privirea, neîncrezătoare.

– Sunt… urmează să fiu deposedată de toate drepturile de prințesă. M-a dezmoștenit oficial.

– Citește mai departe!

Ferdinand bătu cu degetul în document. Încercai să mă concentrez. Prin vălurile de ceață care mă năpădiseră, îmi răsăreau cuvinte izolate. Nici unul nu avea înțeles. Până la urmă trebui să șoptesc:

– Nu pot să citesc. Spune-mi, ce scrie acolo?

Ferdinand îi aruncă o privire lui Carrillo.

– Vrea să spună că dezmoștenirea ta a fost ultima gafă făcută de Henric. Regatul este în fierbere; de la Vizcaya la Jaén, și în fiecare oraș de pe parcurs, poporul protestează în gura mare împotriva dezmoștenirii tale și iese pe străzi. Vocea i se iuți. Ávila i-a alungat pe partizanii lui Villena; Medina del Campo jură să lupte pentru tine până la moarte. Spun că Joanna la Beltraneja este bastarda unei curve adultere și că tu ești singura succesoare la tronul Castiliei. Poporul te vrea, Isabela! Această scrisoare este o invitație de la Toro să intri în oraș. Am primit o mulțime de scrisori ca asta din toată Castilia, prin care oamenii se angajează că își vor deschide porțile în fața noastră.

– Mai degrabă au fost mituiți, pufni Carrillo, cu promisiuni pe care nu le putem ține.

– Mituiți? Mă uitai în ochii plini de pasiune ai lui Ferdinand. Cum? N-avem nimic de oferit.

– În afară de promisiunea de pace, dreptate și prosperitate, răspunse el. Exact așa cum am discutat, îți amintești? Asta e *tanto monta* noastră, care devine realitate. Orașele știu ce le putem oferi, pentru că eu personal am trimis delegați să le spună asta. Nu mai pot suporta foametea, vrajbele, devalorizarea monedei și pe granzii aroganți. Regele este urât, iar noi suntem ultima lor speranță de îndreptare a regatului. Timpul nostru a sosit. Trebuie să ne folosim de asta.

– Cu ce? Carrillo își azvârli mâinile în aer. Cu intendenți, cu paji și cu servitori? Râsul lui era ca un răget de măgar. Da, de ce nu? Să-l trimitem pe Chacón, aici de față, să ceară Toro în numele vostru!

– O să le ofer ajutoare, spuse amiralul calm și păși către noi – un personaj mic și încrezător în sine, îmbrăcat elegant în catifea neagră. Am promis să-i ofer Înălțimii Voastre oamenii mei și pot aduna mai mulți. Cu siguranță putem cuceri Toro și Tordesillas.

– Și celelalte orașe? ripostă Carrillo. Cum rămâne cu Ávila? Cu Medina del Campo? Segovia? Veți cuceri toate orașele alea cu oamenii dumneavoastră? Mi-e greu să cred că până și dumneavoastră, capul puternicei familii Enríquez, puteți aduna atâția oameni.

Amiralul aprobă acest lucru cu o înclinare a capului său chel.

– Așa e. Dar înțeleg că marchizul Mendoza ne va sprijini, iar ducele de Medina Sidonia din Sevilla s-a oferit și el să ne ajute. Între noi fie vorba, în mod sigur putem aduna destui pentru a face o demonstrație de forță care să-l determine pe rege să se gândească de două ori înainte de a-și pune în practică decretul.

– Marchizul de Mendoza ne va sprijini? Carrillo se întoarse încet spre Ferdinand. Dar familia Mendoza l-a sprijinit întotdeauna pe rege. Cum ați...?

– Ușor. Ferdinand zâmbi. Ca toți granzii, Înălțimea Sa Mendoza trebuie să-și mențină stilul de viață costisitor. În schimbul ofertei mele de a-i oferi pălăria de cardinal fratelui marchizului, episcopul, împreună cu un stipendiu substanțial, Mendoza a acceptat mai mult decât binevoitor condițiile noastre.

– O pălărie de cardinal...? Carrillo se holbă la el cu o neîncredere buimacă, cu fața albă ca varul. I-ați... i-ați promis ipocritului ăluia de episcop Mendoza o recompensă care este de drept a mea?

– Nu i-am promis nimic. Vocea lui Ferdinand era rece. Cardinalul Borgia din Valencia a făcut-o. A promis de asemenea să trimită dispensa pe care *dumneavoastră* nu ați reușit s-o obțineți, care autoriza căsătoria Înălțimii Sale cu mine. Așa că, după cum vedeți, acum Înălțimea Sa nu are nici un motiv să nu-și exprime poziția.

Carrillo își îndreptă privirea spre Ferdinand, cu ochii ieșiți din orbite.

– *E a mea!* Urletul lui răsună prin *sala*, făcându-i pe câinii care moțăiau lângă cămin să sară în sus, mârâind. A mea! Se lovi cu pumnul lui cărnos în piept. Funcția de cardinal îmi aparține. Conform legii ecleziastice, trebuie să-mi fie conferită mie. Eu sunt servitorul bisericii din Castilia de o viață. Eu sunt cel care a sprijinit și a luptat pentru cauza Înălțimii Sale de-a lungul atâtor ani!

Respira greu și stropea cu scuipat când vorbea. Rezistai impulsului de a face apel la politețe. Era ca și cum, subit, toți ceilalți din încăpere încetaseră să mai existe pentru Ferdinand și pentru Carrillo, care se înfruntau ca niște combatanți. Noi ceilalți deveniserăm parte din decor, la fel de importanți ca tapiseriile, candelabrul sau câinii care mârâiau, spectatori la o bătălie între voința omului care îmi dominase viața de când se apropiase prima oară de mine în Ávila și cea a bărbatului căruia îi dăruisem inima mea.

Ferdinand stătea nemișcat și nu-și desprindea privirea fixă de Carrillo. Lăsă liniștea vibrantă dintre ei să se deschidă ca un abis, apoi se întoarse spre mine și spuse:

– Bunicul și cu mine credem că o scrisoare de dezaprobare este suficientă. Dacă respingi public acțiunile regelui și îți reiterezi postura de victimă, ar trebui să fie de ajuns pentru a câștiga loialitatea orașelor. Nu avem nevoie de o armată, deși o vom strânge. Scrisoarea ta pusă pe ușa fiecărei biserici și în fiecare piață va fi de ajuns. *Con blandura*, adăugă el zâmbind. Nu asta spuneai întotdeauna?

Ajunsese ca, într-un an de căsătorie, să mă cunoască mai bine decât Carrillo. El înțelesese, așa cum Carrillo n-avea s-o facă niciodată, că uram haosul fără rost al domniei lui Henric, că preferam să mențin o fărâmă de pace aparentă, în timp ce croiam împreună, inexorabil, drumul meu către tron. Nu voiam ca oamenii acestui regat să sufere mai mult decât suferiseră deja. Nu voiam ca numele meu să fie legat de moarte și distrugere.

Aprobai din cap, simțind privirea sfredelitoare a lui Carrillo.

– Da, asta spun.

Îmi întorsei privirea de la Ferdinand către arhiepiscop; un acces de simpatie mă făcu să-mi doresc să-l consolez, pentru că, brusc, mi se păru atât de bătrân și obosit. Nu observasem până atunci vinișoarele sparte de pe fața lui, ochii apoși, fălcile căzute și coama lui bogată de un argintiu mat. Fusese atâta timp un personaj înzestrat cu o forță sălbatică și neobosită încât nu-mi dădusem seama cum timpul începuse să-l apese.

– Voi face tot ce pot ca să mă asigur că aportul dumneavoastră, ecleziastic sau de altă natură, este recunoscut, îi spusei. Fiți sigur că veți rămâne unul dintre cei mai de încredere sfetnici ai noștri.

Arhiepiscopul se uită lung în ochii mei. Nu putui citi nimic pe fața lui; era ca și cum ceva în interiorul lui s-ar fi închis, i-ar fi golit fața de expresie. Această opacitate subită mă înfricoșă. Înainte își arătase deschis sentimentele față de mine.

Apoi se întoarse și ieși. Nimeni nu-l strigă să se întoarcă; în clipa când mă urnii să plec după el, simții mâna lui Ferdinand pe mânecă.

– Nu. Lasă-l să plece! murmură el. Nu mai avem nevoie de el.

Auzii zgomotul pașilor făcuți de cizmele episcopului pierzându-se pe coridor. Câinii scânciră și se așezară la loc pe covorul ros de lângă foc. Amiralul aștepta să vorbim, cu fața întoarsă în altă parte. Chacón îmi aruncă o privire plină de loialitate, în care se citea, cum îmi dădui și eu seama, că lucrurile tocmai se schimbaseră complet.

După o viață petrecută sub influența lui, dintr-odată mă eliberasem de Carrillo.

Mă întorsei spre Ferdinand.

– Vreau o pană nouă și cerneală, spusei calmă și mă așezai din nou pe scaun, trăgând o coală albă de hârtie lângă mine.

Alegerea fusese făcută.

De acum înainte, Ferdinand și cu mine ne vom alege singuri drumul.

Capitolul 20

Scrisoarea mea se răspândi afirmând că *dacă mânat de pasiune și prost sfătuit Henric urma să-mi renege drepturile de moștenitoare, aceasta ar fi fost o mare insultă și rușine pentru regat. Dumnezeu îl va face responsabil pe rege pentru marele lui păcat, în timp ce Înălțimea Sa prințul și cu mine vom fi nevinovați.*

Era o declarație insolentă, în care aproape insinuam că Henric punea regatul în primejdie. În lunile care urmară, ea produse exact reacția pe care o prevăzuse Ferdinand. Orașe mari și târguri care îl sprijiniseră înainte pe Henric sau rămăseseră neutre afișară scrisoarea mea și se alăturară cauzei noastre, agățând pe zidurile lor înștiințări cu inițialele noastre alăturate, pe care scria: „Castilia e a Isabelei!" Când am protestat față de Ferdinand că nu dorisem să pară că aș fi căutat să-i uzurp drepturile lui Henric, acesta râse.

– Ce drepturi? Ávila, Medina del Campo și alte șase orașe sunt deja cu noi, iar diseară plec să-i arunc afară din Sepulveda pe reprezentanții lui Villena, la cererea orașului. Dacă lucrurile continuă astfel, până la Bobotează toată Castilia va fi a noastră.

Era în elementul lui când se înveșmântă cu cămașa de zale și platoșa. Urma să-i strângă pe oștenii amiralului și trupele trimise de Medina Sidonia din sud și să-i organizeze în adevărate detașamente care să se infiltreze și să escaladeze ziduri, să deschidă porți și să învingă garnizoanele regale în puterea nopții, numai la lumina lunii. Până la jumătatea lui 1472, aveam în mână mai mult de paisprezece orașe importante din Castilia, iar la începutul lui 1473 eram suficient de încrezători în siguranța noastră încât să părăsim în sfârșit Dueñas pentru o nouă locuință mai măreață în Aranda de Duero, lângă Valladolid. Odată stabiliți în palatul nostru, chiar și cei mai recalcitranți granzi, care aleseseră să-i susțină pe

Henric și pe maleficul său favorit, începură să ne trimită asigurări mascate de sprijin – fără îndoială, observă caustic Ferdinand, pentru că știu că, dacă nu o fac, o să le pun castelele la pământ și o să le înfig și capetele în sulițe pe deasupra.

Deși n-aș fi recunoscut niciodată cu glas tare, această afirmație a lui Ferdinand dovedea mai mult decât orice altceva că remarca lui Carrillo cum că el nu înțelegea cum mergeau lucrurile în Castilia era nepotrivită. Era inutil să-i hărțuiești pe granzi, chiar periculos. Mândria și ambiția erau cele două fețe ale aceleiași monede pentru acești nobili care își necăjiseră, își lingușiseră și își ignoraseră suveranii timp de secole. Trebuiau momiți și aduși la ascultare fără să-și dea seama; altfel te-ar fi mușcat ca niște câini feroce, așa cum erau în sufletul lor.Văzusem acest lucru în copilărie, fusesem martoră îndeaproape la haosul pe care îl semănase Henric încercând să împace facțiunile granzilor, la intrigile interne și alianțele care îl legaseră de mâini și de picioare și îl transformaseră într-o simplă paiață ce trebuia să se îndoaie dincotro bătea vântul mai puternic.

De aceea, în timp ce Ferdinand își asumă în acel an problemele de ordin militar, eu le-am preluat pe cele diplomatice, trudind ore întregi să compun scrisori, până când prin fața ochilor încercănați începeau să-mi joace pete, iar vârfurile degetelor îmi sângerau. Răspundeam personal oricărei scrisori primite. Nu scăpam nici o ocazie să mă interesez de un membru bolnav al familiei, să felicit pentru o naștere sau să ofer condoleanțe pentru o moarte, hotărâtă să mă fac cunoscută acestor nobili aroganți cărora le-ar fi fost la fel de ușor să ne înfrângă sau să ne apere. Având-o lângă mine pe Isabel, care își făcea de lucru cu jucăriile sau trăgea un pui de somn în leagănul ei tapisat de lângă foc, munceam mai tare decât o făcusem vreodată, pentru că știam că aceste gesturi aparent minore de recunoaștere din partea mea, aceste simple schimburi de informație și plezanterii ar fi putut până la urmă să-i atragă pe nobili de partea mea când aș fi avut cea mai mare nevoie de ei.

Și în timp ce lucram, îmi imaginam disperarea lui Henric, care privea încă o dată neajutorat cum regatul se întorcea împotriva lui. Auzisem că până și Villena se îmbolnăvise de supărare văzând cum se prăbușea edificiul lui de putere și minciuni. Chiar dacă nu mă bucuram de suferința fizică a altuia, aveam cel puțin satisfacția

că, Villena odată bolnav, aveam în sfârșit libertatea de a-mi vizita mama fără să mă mai tem de patrulele devotate marchizului. Timpul zburase; după naștere și purtând de grijă copilului, neglijasem să mă mai ocup de nevoile mamei. Deși trimisesem bani și scrisori la Árevalo de câte ori putusem, răspunsurile doñei Clara întârziau și erau neconcludente, iar tonul ei îndatoritor mă făcea să bănuiesc că treburile nu mergeau așa cum ar fi trebuit în gospodărie.

Sperasem ca Ferdinand să vină cu mine în vizită la Árevalo pentru că încă n-o cunoscuse pe mama, dar el fu chemat pe neașteptate în Aragón de către tatăl lui pentru a întâmpina o delegație trimisă de cardinalul Borgia, care aducea mult așteptata dispensă. Cardinalul dorea să convoace o conferință de pace între Aragón și Franța, și noi ne doream pacea. Dacă Aragónul ar fi găsit o cale de a-și ține la distanță vecinul mult mai mare și mai agresiv, ar fi eliberat oameni pentru lupta noastră din Castilia. Și totuși, era prima noastră despărțire oficială de la căsătorie, iar Ferdinand putea fi plecat luni de zile. Știam că o să-mi lipsească îngrozitor, deși încercam să n-o arăt. Îi burdușii desaga cu cămăși curate țesute cu mâna mea, îl sărutai de rămas-bun și îmi făcui propriile planuri, gândindu-mă că, dacă eram ocupată, timpul avea să treacă mai repede și-i va grăbi întoarcerea.

Neștiind ce voi găsi la Árevalo, o lăsai, precautã, pe Isabel, care avea aproape patru ani, în grija servitorilor din noua noastră reședință. În primăvara anului 1474, plecai împreună cu Ines și Chacón, însoțită de o escortă militară. Fu o călătorie lipsită de evenimente, dar temerile mele legate de căminul copilăriei nu fuseseră nefondate; găsii castelul mai dezolant și mai ponosit decât îmi aminteam chiar și eu, cu animalele îngrămădite în țarcuri murdare și cu sala îmbibată cu miros de mucegai și de fum. Mama era slabă, dureros de bătrână, iar conversația ei rătăcea pe niște cărări încețoșate între trecut și prezent, ca și când timpul ar fi fost un râu fără sfârșit. Îmi vorbi de Alfonso ca și când încă ar mai fi trăit, dar în unele momente nu mă recunoștea, uitându-se fix la mine cu o privire goală care îmi sfâșia inima. Doña Clara, al cărei păr devenise alb ca zăpada, dar a cărei personalitate rămăsese la fel de puternică, în ciuda vârstei înaintate, mă informă că mama rar mai ieșea din apartamentele ei, nici măcar ca să meargă la scumpa ei mănăstire Santa Ana. Călătoriile în timpurile acestea

nesigure nu erau recomandabile și erau scumpe, remarcă doña Clara, iar banii fuseseră pe sponci în cel mai bun caz, în funcție de ceea ce trimisesem eu, pentru că Villena le tăiase alocația pentru întreținere de la vistierie drept răzbunare împotriva mea.

– În unele zile n-am avut de mâncare decât un pui, linte și câteva cepe, spuse doña Clara, în timp ce eu eram furioasă în sinea mea pentru că până și lemnele de foc – care nu se găsiseră niciodată din belșug pe *meseta* aridă – trebuiseră raționalizate până acolo încât în sală era așa de frig în toiul iernii, că puteau să păstreze carnea agățată de tavan fără să se strice. Dar mergem înainte, *mi niña*. Ce altceva putem face?

În timp ce stăteam și brodam împreună cu mama, uitându-mă la degetele ei uscățive, care împingeau cu greu acul prin material, rușinea mă sufoca. N-o mai puteam ține în starea asta deplorabilă, indiferent de mijloacele mele materiale limitate. Devenea o invalidă înainte de vreme, paralizată de inactivitate și de condițiile grele de viață pe care fusese obligată să le îndure. În cel mai rău caz trebuiau cumpărate tapiserii, covoare și vase de cărbuni noi și materiale pentru veșminte; castelul trebuia curățat de la acoperiș până în pivniță. În timp ce Chacón se puse pe treabă cu soldații, reparând țarcurile dărâmate și umplând din nou cămara cu vânat, eu mi-am înfrânt mândria și i-am scris lui Carrillo. Nu ne mai văzusem de la plecarea lui intempestivă de la Dueñas, în ciuda numeroaselor mele scrisori de împăcare, pe care el le tratase cu disprețul unui „copil irascibil de șaizeci de ani", așa cum spunea Ferdinand. Acum mă umileam pentru a obține banii de care aveam nevoie; și ceva din rugămintea mea trebuie să-i fi înmuiat sufletul, pentru că, într-o seară când ne pregăteam să cinăm, Chacón intră și ne anunță că un vizitator cerea permisiunea de a intra pe poartă.

– La ora asta? exclamă doña Clara, a cărei existență devenise atât de izolată, încât vedea în orice intrus o potențială amenințare. Celelalte doamne în vârstă schimbară între ele priviri temătoare; toate trăiseră experiențe cu ofițerii agresivi ai lui Villena, care dădeau năvală să hărțuiască și să intimideze.

Îi poruncii lui Chacón să-l invite pe musafirul nostru înăuntru; aveam tocană proaspătă de iepure și salată de mere și morcovi uscați în lapte de migdale, iar unde mâncau șase puteau mânca și opt. Când silueta mică și învăluită în mantie intră și ajunse să-și

dea gluga jos, nu mi-am putut stăpâni un strigăt. M-am repezit să o îmbrățișez de bun venit, spre uimirea celor așezați în jurul mesei.

– Cum se poate? șoptii, îmbrățișând-o strâns pe prietena mea dragă. Cum de ești aici?

– Datorită lui Carrillo, bineînțeles. Beatriz se desprinse zâmbind. Mi-a cerut să-ți dau asta. Îmi îndesă în mână o pungă de piele burdușită cu monede. Și să-ți transmit aceste vești: Villena este pe moarte din cauza unei boli la stomac, iar alianța cu Portugalia pentru la Beltraneja a căzut. Regele și-a renegat căsătoria cu regina și a trimis-o la mănăstire. Este sătul de conflicte. Vrea să te primească personal în Segovia.

Părăsii Árevalo în pâcla arămie a toamnei. Nu voiam să-mi arăt nerăbdarea răspunzând imediat ofertei de armistițiu a lui Henric; am compus în schimb un răspuns precaut în care îi spuneam că supraveghez îngrijirea mamei mele și îi ceream eliberarea îndelung amânată a fondurilor pentru mine, ca un gest de sinceritate din partea lui. Apoi așteptai. Banii sosiră repede, semn sigur că Villena trebuia să fi fost pe patul de moarte. Dar Ferdinand mă sfătui printr-o scrisoare să nu mă apropii de Segovia până când nu eram siguri că marchizul murise, ca nu cumva totul să nu fie decât un șiretlic elaborat ca să mă prindă în cursă. Era un sfat sănătos, așa că așteptai, cerând ca Isabel să-mi fie adusă în Árevalo, în timp ce, cu noile fonduri, începui să reamenajez castelul.

Beatriz mă ajuta și mă delecta cu amănunte despre modul în care Carrillo se ascunsese îmbufnat în palatul lui din Alcalá, până când, într-o zi, fără nici un avertisment, făcuse o mișcare îndrăzneață și îi scrisese regelui, căutând să-i reintre în grații.

– Aflase că Villena era bolnav și că Henric rătăcea între Segovia și Madrid ca un suflet pierdut, incapabil să se împace cu pierderea iminentă a favoritului său. Beatriz se încruntă; niciodată nu-și ascunsese sentimentele și nu avea să se prefacă acum că plânge pentru sfârșitul lui Villena. Henric a fost de acord să-l primească, și împreună au pus la cale această reconciliere cu tine.

O studiai așa cum studiam eșantionul de stofă de pe patul mamei mele, pentru noile draperii.

– Bănuiesc că tu și Cabrera n-ați avut nimic de-a face cu asta, nu?

– N-am spus asta. De fapt, avem foarte mult de-a face. Soțul meu a fost cel care i-a dus regelui scrisoarea lui Carrillo, după ce zăcuse luni de zile nedesfăcută pe un maldăr de corespondență înalt cât alcazarul. Iar după ce el l-a convins pe Henric să-l primească pe arhiepiscop, m-am pus eu pe treabă. Beatriz se opri să vadă efectul. I-am spus lui Henric că, dacă va aceepta să se împace cu tine, va reinstaura pacea în Castilia, asemeni unui copac ale cărui crengi uscate au înverzit din nou și nu se vor mai veșteji niciodată.

– I-ai spus tu asta? Îmi fu greu să-mi rețin zâmbetul. Nu te-am crezut niciodată poetă.

– Orice pentru Înălțimea Voastră, fu replica ei caustică și, când privirile ni se întâlniră, am izbucnit amândouă în râs, făcând-o pe Isabel să tresară pe scaunul ei de la fereastră.

– Mi-ai lipsit atât de mult! spusei, ștergându-mi lacrimile de râs de la ochi. Nu știu cum am supraviețuit tot timpul ăsta fără tine.

– Dar ai supraviețuit, spuse ea. Ai o fetiță minunată și pe ea – făcu o strâmbătură de voioșie spre Ines, care desfăcea damascul cel nou –, care are grijă de tine, ca să nu mai spunem de mândrul tău prinț războinic, care te apără cu scutul și spada lui.

– Da, aprobai încet. Sunt într-adevăr binecuvântată.

Deși adorabilă ca întotdeauna, Beatriz a mea se făcuse plinuță de când se măritase; vedeam că și ea era fericită, dar îmi trecu prin cap că, după atâta timp, încă nu rămăsese însărcinată. Mă îndoiam că ea era cauza. Deși credința comună spunea că femeile erau întotdeauna de vină într-un cuplu fără copii, obrajii rumeni și ochii scânteietori ai prietenei mele vădeau o sănătate strașnică. Poate că vina îi aparținea lui Cabrera, care era mai în vârstă, mă gândii eu. Poate că exact așa cum se întâmpla cu femeile de vârstă mijlocie, și bărbații își pierdeau din potență cu timpul.

– La ce te gândești? mă întrebă ea, trezindu-mă din reverie.

– Numai la faptul că sunt foarte fericită că suntem împreună, spusei, iar ea mă scrută cu o privire pătrunzătoare, ca și când ar fi putut să vadă prin mine.

Dar nu spuse nimic, și se repezi să o învârtească în brațe pe Isabel, care fu încântată. Fiica mea se lipise de Beatriz imediat și o botezase *tía*[1] Bea, iar eu vedeam în privirea adoratoare a prietenei

[1] Mătușă, în limba spaniolă în original (n.red.)

mele că și ea se atașase profund de copilă. O mamă mai bună nu găseai; chiar și cu foarte vârstnicul și bolnavul ei tată, don Bobadilla, care era acum țintuit la pat în castel și nu mai avea mult, arăta o răbdare stoică și era mereu la dispoziția lui, oricât de târziu ar fi fost. Speram că, în ciuda dificultăților, încă ar fi putut avea un copil.

Până la urmă, la începutul lui noiembrie, la scurt timp după ce îl îngropasem pe bietul don Bobadilla și Beatriz intrase în doliu după el, veni vestea morții lui Villena. Cel mai teribil dușman al meu, care mă hăituise de la moartea lui Alfonso și trădase sau înșelase aproape pe oricine intrase în contact cu el, se dusese. Murise în dureri mari, mâncat de viu de boala lui de stomac, dar îmi fu greu să găsesc vreo urmă de compasiune pentru el. Odată ce Villena murise, nu mai trebuia să-mi fac griji că limba lui răutăcioasă și tertipurile lui aveau să-l facă pe Henric să renunțe la dreapta judecată. În cele din urmă, eram liberă să încerc să am o relație cu fratele meu vitreg și să pun capăt crizei succesiunii la tron în Castilia.

Îi transmisei vestea lui Ferdinand în mare grabă. Îi va lua cel puțin două sau trei săptămâni până să primească scrisoarea și să răspundă, așa că îi urai mamei rămas-bun în noua ei locuință pusă la punct și o dusei pe Isabel la Aranda de Duero înainte de a face călătoria de întoarcere la Segovia cu Beatriz. În ciuda încrederii mele proaspăt regăsite, nu mi-aș dus fiica la curtea din orașul lui Henric.

În timp ce alcazarul se profila în depărtare, mohorât și ascuțit ca un colț pe cerul plumburiu de iarnă, fui copleșită de o tulburare subită; nu aveam amintiri frumoase din perioada petrecută în captivitate în interiorul fortăreței cu arabescuri. Și acum iată-mă din nou aici, femeie în toată firea și mamă la douăzeci și trei de ani, gata să intru iar în cetate.

Mă întorsei spre Beatriz și văzui în privirea ei stăruitoare că înțelesese.

– Nu-ți face griji, îmi spuse. Andrés a pregătit totul împreună cu rabinul Abraham Señeor. Vei fi în siguranță.

Îl cunoscusem pe rabin în timpul șederii mele anterioare aici. Era un savant evreu, pe care Henric îl favorizase întotdeauna, în ciuda opoziției formulate împotriva lui de Villena și de alții cărora

nu le plăcea influența sefarzilor la curte. Don Abraham era șeful fiscului lui Henric; îi oferise de asemenea un sprijin neprețuit lui Cabrera în lupta lui de a păstra vistieria și bijuteriile coroanei în siguranță. Dacă rabinul avea și el un rol în primirea mea, puteam fi sigură că într-adevăr eram protejată, așa că încuviințai printr-un gest al capului și îl îndreptai pe Canela către curtea principală, unde mă așteptau sute de oameni să mă întâmpine.

Începu să cadă o ninsoare ușoară, ce se așternu peste pălăriile cu pene și somptuoasele catifele ale curtenilor care se aplecaseră în semn de respect. Potcoavele lui Canela loveau pavajul cu un sunet metalic care răsuna împrejurul curții. În timp ce priveam nesigură peste marea de fețe anonime, frica mi se strecură în vine. Dar dacă Beatriz se înșela? Dacă, în ciuda tuturor asigurărilor că nu era așa, Henric mă chemase aici ca să mă facă prizonieră?

Apoi zării personajul singuratic care stătea în mijlocul curții – un pilastru în negru, cu turbanul lui roșu unic.

Nu l-aș fi recunoscut fără el. După ce Chacón mă ajută să descalec și mă apropiai, îmi ascunsei stupoarea când văzui cât de slab era regele. Era gălbejit, iar pomeții ascuțiți i se vedeau de sub piele. Ochii lui triști, spălăciți, adânciți în orbitele vinete, făceau dovada suferinței sale. Avea privirea bântuită a unui om care a văzut abisurile dezamăgirii, și îmi stăpânii lacrimile când mă înclinai în fața lui și îi luai mâna întinsă, cu inelul cu sigiliu, ducând-o la buze.

– *Maiestad*, spusei, sunt profund onorată să fiu din nou în preajma voastră.

Henric nu spuse nimic. Mă uitai în sus, tremurând și întrebându-mă pentru ce nu-mi poruncise să mă ridic. Mă chemase aici doar ca să mă umilească în fața curții? Mă privea fix cu ochii lui ca ambra, evident umezi; lacrimile i se scurgeau pe față, amestecându-se cu zăpada umedă care îi picura de pe turban, iar gura îi tremura. Nu vorbea pentru că nu putea. Emoția pe care și-o ținuse atât de mult sub control amenința să-l copleșească.

Nu mai așteptai permisiunea lui. Mă ridicai și îl cuprinsei în brațe, fără să-mi pese de ce aveau să creadă curtenii sau granzii. Tot ce conta în această clipă era faptul că el și cu mine eram de același sânge. Eram o familie, frate și soră.

– *Hermano*[1], spusei, atât de încet că numai el putu să mă audă, îmi pare rău.

Îl simții cum își înăbușă suspinul. Trupul lui emaciat se lipi strâns de al meu. Într-un târziu, îmi șopti, pierdut ca un copil:

– Nu, este vina mea. A mea. Sunt blestemat. Distrug orice ating...

Am călărit ceremonios pe străzi, pentru a le arăta oamenilor că ne împăcaserăm. Ei răspunseră cu un entuziasm asurzitor, agitând stegulețe și aclamând, în timp ce văzduhul se întuneca, torțele se aprindeau, iar zăpada se topea în grămăjoare umede.

Am cinat în marea *sala* aurită din alcazar, șezând împreună pe podiumul tronului, de unde vedeam podelele lustruite și mesele aglomerate, ca și când între noi nu s-ar fi întâmplat nimic, ca și când anii de conflict nici n-ar fi existat. Avea tineri care îl serveau, ca întotdeauna – băieți arătoși cu ochi catifelați și mâini parfumate, care îi aduceau farfuriile, îi umpleau pocalul și îi tăiau carnea. Gărzile maure stăteau în spatele lui, cu iataganele și fețele lor indiferente; lipsea numai extravaganta strălucire roșie a mult hulitei lui regine pentru ca această ciudată întoarcere în trecut să fie completă.

Dar nu totul era așa cum părea; simțeam că ceva se schimbase profund în Henric. Deși stătea acolo ca un rege de drept, cu mine, moștenitoarea lui recunoscută, alături, părea desprins de decor. Își privea curtea, granzii și nobilii mai mici care îi beau vinul și îi mâncau mâncarea, care simulau supunerea chiar dacă ne măsurau din ochi cu o agerime de prădători, și trăda numai o indiferență obosită. Era ca și cum ar fi asistat la o pantomimă care nu mai însemna nimic pentru el.

În cele din urmă, i-am cerut permisiunea să mă retrag. Eram obosită, la trup și la minte; în timp ce îl sărutam pe obraz, murmură:

– Mâine vorbim, da? Avem atât de multe de discutat, atât de multe de făcut...

Vocea i se stinse. Expresia îi deveni și mai absentă, ca și când următoarele zile ar fi fost un chin căruia nu era sigur dacă îi putea face față.

– Avem timp, îi spusei. Soțul meu nu este încă aici; s-ar putea să treacă săptămâni până când va putea să plece din Aragón. Nu e nici o grabă. Hai să ne bucurăm întâi de împăcarea noastră, da?

[1] Frate, în limba spaniolă în original (n.red.)

Chiar în timp ce vorbeam, sufletul mi-era gol. Dintr-odată, mi-am dorit cu o disperare profundă ca Ferdinand să fie aici cu mine. Tânjeam să-i văd fața, să-i ating mâinile; aveam nevoie să știu că va fi zidul meu de apărare împotriva oricăror intrigi pe care le-aș fi avut de îndurat.

Văzui pe fața rătăcită a lui Henric că simțise același lucru despre Villena.

Îmi zâmbi ușor.

– Da, de ce nu? Să ne distrăm!

Puse mâna pe pocal și îl sorbi dintr-o înghițitură. În timp ce paharnicul său se grăbi să i-l umple, nu m-am îndoit nici o clipă – judecând după tenta gălbejită a pielii lui – că Henric avea să se îmbete în seara aceea până nu va mai ști de el. Că exact asta făcuse de la moartea lui Villena.

În timp ce îmi croiam drum prin mulțime, mă cuprinse un regret neașteptat. Ines mă ajunse la ieșire și, în timp ce eram conduse în apartamentele mele – acele camere supraîncărcate deținute odinioară de Juana –, nu mă putui abține să nu mă întreb dacă nu eram și eu de vină în parte pentru starea lamentabilă a lui Henric. Poate dacă aș fi fost mai devotată, mai puțin predispusă la încăpățânare și nerecunoștință; poate dacă i-aș fi oferit dragoste și compasiune de soră, și nu revoltă și sfidare, nimic din toate acestea nu s-ar fi întâmplat. Poate că ar fi căutat îndrumare la mine în loc să se încreadă în rapacele marchiz, a cărui moarte îl aruncase într-o asemenea disperare…

Icnetul lui Ines îmi atrase atenția. Stătea împietrită în camera de primire a apartamentelor mele, uitându-se fix la o siluetă fantomatică ce părea să plutească peste podeaua cu dale pictate, părând încă și mai imaterială în strălucirea celor câteva lumânări aprinse, care aruncau mai multă umbră decât lumină.

Își înclină capul cu creștetul ras.

– Înălțimea Voastră, iertați-mă că am intrat neinvitat.

Vocea îi era joasă, aproape neauzită; în semiîntuneric, ochii lui deschiși la culoare erau opaci, ca ochii unui lup.

– Frate Torquemada! Îmi pusei mâna pe pieptul care mi se zbătea. Pentru o clipă înfricoșătoare, crezusem că era un asasin deghizat în hainele bisericești de la mănăstirea Santo Domingo, ultimul act de răzbunare al lui Villena. Ne-ați speriat. Nu vă așteptam aici, la această oră.

– După cum v-am spus, iertați-mi intrarea nepermisă. Ceea ce am să vă spun este de cea mai mare importanță.

Privirea lui fixă părea că o sperie pe Ines; mâinile cameristei mele tremurau când se duse să aprindă mai multe lumânări. În încăperea mai luminoasă, Torquemada părea prea palid și slab, asemeni unui pustnic care nu mai văzuse soarele de săptămâni.

Îi făcui semn lui Ines să se ducă în camera de culcare. N-ar fi trebuit să rămân singură cu un bărbat care nu era soțul meu, și, dacă n-ar fi fost haina bisericească, l-aș fi scos afară indiferent de importanța mesajului său. Dar fusese confesorul meu, mă sfătuise în perioada de cumpănă în privința logodnei mele și nu eram în nici un pericol. Nu conta ce apartamente vizita și la ce oră, celibatul lui nu putea fi pus la îndoială.

Totuși, ca să subliniez faptul că prezența lui era nepotrivită, nu mă așezai pe scaun și nici nu-i oferii unul. În loc să fac acest lucru, spusei:

– Veștile dumneavoastră trebuie să fie într-adevăr presante. De-abia am sosit. Dacă ați fi așteptat, vă asigur că aș fi găsit un loc și o oră convenabile ca să vorbim.

– Nu era timp de așteptat, răspunse el. Dumnezeu m-a trimis la dumneavostră acum deoarece clipa dumneavoastră este aproape. În curând o să țineți sceptrul în mână, și țelul dumneavoastră măreț va fi dezvăluit.

Un fior mi se strecură pe șira spinării. Vorbea ca unul dintre acei odioși prezicători care dădeau adeseori târcoale curții cu numeroase talismane și pretenții de a-ți prevedea soarta.

– Vă rog, spusei, vorbiți pe înțelesul meu! Sunt obosită. A fost o zi lungă.

El făcu un pas spre mine. Fui uimită să văd că, sub tivul zdrențuit al rasei, avea picioarele goale, învinețite de frig, cu cheaguri de sânge pe tălpi. Probabil că mersese de la mănăstire la alcazar fără sandale. Mă cutremurai din nou.

– Dumnezeu vi l-a dat pe Ferdinand, spuse Torquemada cu voce monotonă. V-a ascultat rugăciunile și v-a dăruit pasiunea lumească pe care o doreați atât de mult. V-a dat puterea să depășiți toate obstacolele, să-i învingeți pe toți vrăjmașii; dar, la rândul vostru, trebuie să jurați că Îl veți sluji. Pe El trebuie să-l cinstiți în

primul rând, mai presus de orice. El vă cere asta ca regină a Lui pe pământ.

Se opri, și cuvintele îi reverberară cu o rezonanță stranie în încăperea închisă. Îmi înghiții nodul din gâtul care mi se uscase. Pentru ce îmi spunea toate astea? Era aici să mă acuze de vreo scăpare în devoțiunea mea?

– Vă asigur că Îl slujesc, spusei. În fiecare zi. Dar nu sunt decât o slujitoare slabă și…

– Veți fi mai mult decât o slujitoare, spuse, iar eu rezistai imboldului de a mă trage înapoi când se aplecă spre mine, cu ochii care păreau că mocnesc pe fața altfel cadaverică. Nu puteți tăgădui că și dumneavoastră ați văzut semnul lui Satan pe sărmanul nostru rege. Henric IV este blestemat; moartea se strecoară deja în trupul lui. El L-a jignit pe Atotputernicul cu perversitățile sale, și-a întors fața de la virtute pentru a se scălda în păcatul venal. Dar dumneavoastră – Torquemada făcu încă un pas spre mine, atât de aproape încât simțeam cum miroase a fum de lumânări vechi – dumneavoastră sunteți aleasa Lui. În dumneavoastră, lumina și mânia Lui ard cu putere. Numai dumneavoastră puteți elibera aceste regate din ghearele Satanei și readuce sfințenia. Numai dumneavoastră puteți mânui sabia care va sfârteca inima răului care apasă aceste ținuturi.

Rămăsesem împietrită, incapabilă să-mi iau privirea de la el.

– Prezicerea morții unui rege înseamnă trădare, mă trezii spunând.

– Eu nu prezic. Ridică un deget osos, ca pentru a mă mustra. Sunt pulbere, așa cum este fiecare om, chiar rege. El va muri, iar dumneavoastră veți cârmui. Și trebuie să jurați pe sufletul dumneavoastră nemuritor că veți curăța Castilia de corupție, că o veți stârpi din rădăcini indiferent unde s-ar putea ascunde și o veți arunca în abisuri.

– Ce corupție? șoptii, deși deja cunoșteam răspunsul și mă temeam de el. Ce… ce vreți să spuneți?

Mă privi fix în ochi.

– Erezia. Pândește din toate părțile. A îmbibat până și pietrele, apa și pământul acestei țări; se ascunde în copilul care râde, în femeia de la fântână, în bărbatul de pe măgar care trece pe lângă tine pe stradă, chiar și în aerul pe care îl respiri. Sălășluiește în falsul

creștin care ia sfânta cuminecătură și o scuipă pentru a-și potoli dezgustul, care pretinde că venerează Biserica noastră și totuși în secret cochetează cu iudaismul. Ei răspândesc putreziciunea în Castilia, ei sunt membrele bolnave pe care trebuie să le retezați și să le ardeți pentru a purifica dreapta credință.

Vorbea despre evreii care se convertiseră la credința noastră. Erau mii în Castilia, dintre care mulți acceptaseră sfântul botez în timpul convertirii în masă din 1391, în urma unui val îngrozitor de violențe împotriva sefarzilor. Se căsătoriseră cu creștini și își crescuseră copiii în religia creștină. Beatriz și Andrés de Cabrera aveau strămoși convertiți, și așa erau multe dintre cele mai nobile familii din regat. Puritatea sângelui era o idee abstractă, ceva cu care puțini oameni din țara noastră se puteau mândri.

– Îmi cereți să-mi persecut poporul? spusei neîncrezătoare.

– Nu e persecuție când se face în numele Domnului. Sunt păcătoși și ipocriți. Pângăresc Biserica vorbind cu limbile lor despicate. Pretind că o venerează pe Sfânta Fecioară și pe sfinți, dar mint. Întotdeauna mint. Trebuie să-i demascăm și să ne ocupăm de ei. Să-i eliminăm.

Uitai de bunele maniere și scăpai un râs nervos.

– Dar ei sunt mai mult de jumătate din regat! Și eu am sânge de convertit în propria-mi descendență; și Ferdinand are. Chiar și dumneavoastră, frate Torquemada, sunteți descendent de convertiți. În cazul ăsta, suntem toți ipocriți?

Fața îi deveni dură. Cu o voce șuierătoare, încărcată de o emoție mai întunecată decât furia și mai puternică decât ura – o emoție pe care nu știui s-o identific, pentru că nu o simțisem niciodată și speram ca nici să n-o simt – răspunse:

– Lăsați-mă să vă dovedesc numai cât de ipocriți sunt.

Îl privii în liniște, o liniște grea. Apoi ridicai capul.

– Sunteți insolent. Nu sunt încă regină și nici n-o să fiu, cu voia Domnului, mulți ani de aici înainte, pentru că asta ar însemna pierderea unicului meu frate în viață. Cu toate astea, și dacă aș fi încoronată mâine, ultimul lucru pe care l-aș face ar fi să tolerez persecuția supușilor mei.

– Este datoria dumneavoastră. Avea o privire rece. Impenetrabilă. Nu trebuie să lăsați erezia să înflorească sub cârmuirea

dumneavoastră. Dumnezeu v-a acordat un mare privilegiu, dar și o mare responsabilitate.

Cum îndrăznea să-mi amintească de obligații, după toate lucrurile prin care trecusem ca să-mi protejez exact dreptul de a-mi îndeplini acele obligații? În clipa aceea, îmi doream să nu-l mai văd. Mă dezgusta cu vehemența lui, cu insolența lui scandaloasă. Tocmai mă întorsesem la Segovia; Henric era îndurerat și bolnav; eu eram singură, fără un sfătuitor potrivit, la o curte unde nu mă simțisem niciodată în siguranță, despărțită de soțul și copilul meu. Cum putea arunca povara asta apăsătoare pe umerii mei?

– Sunt perfect conștientă de responsabilitățile mele, l-am informat și simții tonul tăios din vocea mea. Și vă promit, frate Torquemada, că erezia nu va înflori cât timp voi purta eu coroana. Dar nu-i voi pedepsi pe nevinovați. Asta e tot ce am avut de spus. Mi-am înclinat capul, în semn de respect pentru superioritatea lui spirituală. Acum trebuie să mă scuzați. Ora la care ar fi trebuit să mă retrag a trecut de mult.

Nu-i așteptai răspunsul și pornii spre ușa camerei mele de culcare. Când apăsai clanța, privii în urmă. Dispăruse, ușa de afară era închisă; lângă ea o lumânare ardea constant, ca și când n-ar fi fost deloc aici.

Este datoria dumneavoastră.... Dumnezeu v-a acordat un mare privilegiu, dar și o mare responsabilitate.

Mă trecu un fior. Am pășit în căldura camerei de alături în care Ines dăduse cuverturile la o parte, aprinsese focul în vasele pentru jar și mă aștepta cu halatul și peria de păr în mână.

Și chiar dacă încercam să le uit, cuvintele lui mă urmăriră ca o umbră.

Capitolul 21

Următoarele câteva săptămâni fură pline de festivități, banchete și excursii. În ciuda aspectului său obosit, Henric era hotărât să facă un eveniment din reunirea noastră, astfel încât aveam un program pentru fiecare oră a fiecărei zile. Înfofoliți împotriva frigului, am mers să ascultăm slujba la catedrală, să vizităm nobilii importanți în palatele lor, să ascultăm coruri de copii din orfelinate și să ne întâlnim cu negustori importanți. În fiecare seară ne puneam incomodele haine de gală pentru a cina cu toată curtea, ca și când simplul fapt că apăream și mâncam împreună ar fi putut cumva să pună capăt comploturilor și stratagemelor pe care granzii le urzeau din umbră.

Totuși, evitai orice discuție serioasă cu consiliul lui Henric. Deși Carrillo venise la curte și se învârtea ca un uriaș solemn prin preajma noastră, schimbasem cu el numai plezanterii – până într-o seară, când el mă întrebă brusc:

– Intenționați să-l faceți să vă declare succesoarea lui înainte să moară din pricina băuturii? Dacă nu, spuneți-mi și mie, ca să pot pleca acasă. Ăsta e singurul motiv pentru care am aranjat această întâlnire între voi.

Îl privii tăios.

– În ceea ce mă privește, nu s-a declarat niciodată împotriva mea. Joanna la Beltraneja e considerată bastardă, iar regina e la mănăstire. La Guisando am fost proclamată sub jurământ moștenitoare. Și, adăugai în timp ce se încruntă, Ferdinand nu este aici. N-o să fac nici o înțelegere dacă soțul meu nu e prezent.

El zâmbi șiret.

– Ah, da! Am auzit că soțul dumnevoastră este încă în Aragón, se luptă cu problema spinoasă de a-i contrazice pe francezi – deși

se pare că a făcut rost de dispensa pe care i-a promis-o Borgia. Am încredere că o să avem în curând plăcerea de a-l avea pe prințul Ferdinand printre noi. Oricât de importante ar fi afacerile regatului său, cel mai tare ar trebui să ne îngrijoreze viitorul coroanei Castiliei, nu-i așa?

Mă abținui să comentez, strângând din dinți. Carrillo încă avea o însușire aproape supranaturală de a mirosi discordia, iar eu nu aveam deloc intenția să-i spun că îi împărtășeam sentimentele. De fapt, primisem de curând o scrisoare de la Ferdinand care mă tulburase profund, în care soțul meu îmi explica faptul că recentul lui triumf asupra francezilor se materializase într-un tratat de scurtă durată, pe care aceștia îl încălcaseră de cum se întorsese cu spatele la ei. În loc de tratative pentru pace, era angajat acum în lupte pentru recucerirea pământului aragonez pe care îl cotropiseră francezii și din acest motiv nu-mi putea promite o dată exactă a întoarcerii sale. În același timp, mă prevenea să nu închei nici un aranjament cu Henric și să nu-l însărcinez pe arhiepiscop să se ocupe de treburile noastre. *Lui Carrillo nu-i pasă de interesele noastre. Tot ce-și dorește este să reintre în grațiile regelui și tu să fii din nou la mâna lui.*

Lipsa lui evidentă de simțire și încredere în capacitățile mele mă iritaseră. Îi răspunsei că până acum îmi condusesem treburile foarte bine și în consecință nu aveam nevoie să i le încredințez arhiepiscopului sau oricui altcuiva. Îl mai rugasem să binevoiască să-și încheie treburile cât de repede cu putință, pentru că era nevoie de el aici. Dar probabil că supărarea era întipărită pe fața mea, pentru că, în răstimpul de tăcere, zâmbetul arhiepiscopului deveni malițios. Știui că își dăduse seama că eram izolată, luată din mijlocul noii mele familii și aflată la mila înclinațiilor bizare ale fratelui meu vitreg.

Pentru că erau într-adevăr bizare. Faptul că bea foarte mult vin – după ce o viață întreagă se arătase aproape abstinent – făcea din el un personaj ridicol; până la sfârșitul serii bălmăjea cuvintele, mergea în zigzag printre curteni, cu maurii și pajii lui după el, arătându-se prea intim cu cei de rang mult mai mic decât al lui. Se purta minunat cu cei care voiau să-i intre în grații, copleșindu-i pe toți cu daruri, dar îi acorda o atenție deosebită lui Diego, fiul arătos și destrăbălat al lui Villena, care moștenise titlurile

și pământurile răposatului lui tată și devenise rapid o sursă de îngrijorare pentru mine. În timp ce stăteam țeapănă pe podium și îl urmăream pe Henric etalându-l de colo până colo pe tânărul Villena ca pe o nouă amantă, mi-am amintit de perioada groaznică din trecut când fusesem o infantă captivă, incapabilă să-și influențeze viitorul.

Îmi lipseau casa mea din Aranda, lucrurile mele și servitorii. Detestam prefăcătoria poleită de la curte, șoaptele fugitive, privirile tăioase și permanentele uneltiri care făceau ca alcazarul să colcăie ca un cuib de vipere. Lipsa fetiței mele, Isabel, îmi provoca o durere viscerală. Dar, mai presus de toate, mi-era dor de Ferdinand. Cum stăteam acolo și îmi priveam fratele vitreg în șarada lui de iubire cu nou descoperitul său prieten, aproape că simțeam mâinile soțului meu pe mine, ridicându-mi fustele în timp ce ne prăbușeam pe pat, râzând. Dorința se trezi în mine, și trebui să-mi înfig unghiile în palme ca să-mi reamintesc că nu era momentul să las pasiunea să mă copleșească.

În seara aceea mă întristai atât de tare, încât îmi declarai intenția de a-mi face bagajele și de a pleca într-o oră din Segovia. Doar Beatriz mă făcu să mă răzgândesc și să promit că voi rămâne până la Bobotează.

– Trebuie să-ți consolidezi poziția, indiferent de ce s-ar întâmpla, îmi spuse ea. Adu-ți aminte, nu ai ajuns până aici ca să renunți la tot într-un moment de supărare.

Avea dreptate, oricât de mult mi-ar fi displăcut să aud acest lucru. Nu luptasem toți anii aceia pentru dreptul de a mă numi moștenitoare a Castiliei, de a mă mărita cu bărbatul ales de mine și de a trăi cum credeam de cuviință, pentru ca acum să plec fiindcă mi-era dor de casă. Dar, încet-încet, compasiunea pentru Henric începu să mi se stingă, lăsându-mi un gust amar care mă făcu să mă simt lipsită de generozitate și să-mi tocesc genunchii la capelă de nenumărate ori. Știam că era demn de mila mea; încă îl jelea pe Villena și, asemeni multora dintre noi, căuta consolare acolo unde nu trebuia. Și cu toate astea, nu puteam accepta gândul apariției unui nou favorit care să-mi complice existența, ba încă a unuia care avea perfidia tatălui său în sânge. Și nici nu puteam înțelege cum un rege care suferise atât de mult din pricina propriei decadențe învățase atât de puțin.

Decembrie vuia de vântul aspru și de zăpada care învăluise alcazarul într-un giulgiu de gheață. În timp ce curtenii dansau sub stindardele de mătase agățate sus pe pereți, continuam să zâmbesc, netrădând prin cuvinte sau gesturi groaza care creștea în mine la vederea lui Henric tolănit pe un divan matlasat, într-un cort improvizat, și a tânărului Diego Villena, alături de el, pe perne cu paiete, mâncând bucățele de carne de potârniche cu mirodenii chiar din mâna lui Henric. Îi vedeam pe toți cum îi urmăreau; îl vedeam pe Carrillo cu gura strâmbată de dezgust și mă întrebam cât avea să mai dureze înainte să izbucnească ceva, înainte ca vreun grande să afirme că se săturase de aceste purtări rușinoase și, din invidie, mândrie sau indignare, să tragă sabia din teacă, așa cum făcuse și Villena cu ani înainte.

Apoi, într-o seară fatidică, după ce începu obișnuita beție a lui Henric de după cină, iar eu mă ridicasem să plec, se făcu brusc liniște. Ridicai capul și prinsei privirea uimită a lui Beatriz cu doar câteva clipe înainte ca soțul ei, Cabrera, să se repeadă spre pavilionul improvizat în alcov de Henric.

Regele era chircit pe pernele sale, iar Diego Villena îl bătea nervos pe spate ca și când Henric s-ar fi înecat. Numai Cabrera sărise în ajutorul lui; în timp ce îmi ridicam fustele ca să pot traversa mai repede sala, curtenii se retrăgeau unul câte unul și îl văzui pe Carrillo stând singur lângă un bufet, cu pocalul în mână și cu o privire contemplativă așternută pe fața lui lată și tăbăcită.

Henric icnea, cu tot corpul contorsionat. Cabrera se interesă repede:

– Ce a mâncat? Unde este platoul?

Când mă apropiai, Henric își ridică fața teribil de palidă și șopti:

– De ce? De ce acum, când ți le-aș fi lăsat pe toate destul de curând? apoi se schimonosi și se prăbuși din nou, chircit. Slobozi un geamăt prelung de agonie în timp ce din gură i se scurgeau bale amestecate cu sânge; căzu în genunchi, văitându-se: Mă doare! Ajută-mă, Doamne Dumnezeule, *mă arde*!

În clipa când mă pregăteam să mă aplec asupra lui, tânărul Villena întinse mâna spre mine.

– Pleacă de lângă el, șuieră. Tu ai făcut asta. Ai făcut asta ca să-i furi tronul.

Căzu în genunchi, cuprinzându-l în brațe pe regele chircit.

Încercai să protestez, îngrozită de acuzația lui. Dar înainte de a putea vorbi, o mână mă prinse de mânecă ca într-o menghină, și îl auzii pe Carrillo spunându-mi la ureche:

– Plecați! Acum!

Henric gemu. Cabrera stătea neajutorat lângă rege. Îi întâlnii privirea gravă și spusei:

– Să mă țineți la curent!

El încuviință din cap. Știam că, atâta timp cât era și el implicat, nimeni nu va încerca să mă acuze în mod oficial, și totuși, când mă întorsei la doamnele mele care mă așteptau nerăbdătoare printre curteni, aproape că auzii teribilele cuvinte ale lui Villena răsunând în aer.

Credeau că eu eram de vină.

Credeau că îmi otrăvisem propriul frate.

După câteva ore în care mă plimbasem furioasă prin apartamentele mele, declarându-mi nevinovăția în fața lui Beatriz și a lui Ines, Cabrera veni în sfârșit la mine.

– Maiestatea Sa pare a se simți mai bine, spuse el obosit, în timp ce Beatriz se ridică să-i dea un pocal. A fost dus în camerele sale să se odihnească, dar Villena a insistat că ei nu pot rămâne aici. Au plecat spre Madrid.

Îl privii neîncrezătoare.

– Dar este bolnav, iar Madridul este aproape la o zi de mers călare, pe teren accidentat. Sunt nebuni? Unde este Carrillo? Cum a permis așa ceva? Cum ați permis *dumneavoastră* așa ceva?

– Înălțimea Voastră, însuși regele a poruncit să-i fie înșeuat calul. Nici n-a vrut să audă de vreun alt sfat.

– Madridul aparține de domeniul lui Villena, spusei, întorcându-mă spre Beatriz. O să adune adepți împotriva mea. Doamne, apără-ne! Asta e vina lui Diego Villena. E exact ca tatăl său. O să otrăvească orice relație pe care am reușit s-o stabilesc cu Henric.

În timp ce teama mă năpădea, am rostit cuvântul pe care n-ar fi trebuit să-l spun niciodată cu voce tare. Izbucnirea mea fu întâmpinată cu o tăcere stânjenitoare. Mă întorsei din nou spre Cabrera.

– Domnul meu, mă cunoașteți de când am sosit aici, de copilă. În mod sigur nu puteți crede că eu aș fi vreodată… că sunt capabilă să…

El clătină din cap.

– Suntem conștienți cu toții că tânărul Villena caută să-l prindă în mreje pe Maiestatea Sa, așa cum a făcut și tatăl lui, și că se teme de afecțiunea lui Henric pentru dumneavoastră. Nu mi-aș face griji din această pricină. Orice s-ar fi spus în *sala* nu poate fi luat în serios; regele nu era perfect stăpân pe sine. Dar sănătatea lui rămâne o mare grijă.

Se opri. Îl văzui cum schimbă o privire resemnată cu Beatriz, apoi adăugă:

– N-am vrut să vă tulburăm cu asta, dar unul dintre motivele presante pentru care am insistat atât de mult asupra reconcilierii este faptul că Maiestatea Sa e bolnavă de luni de zile. Suferă de o boală de stomac foarte asemănătoare cu a lui Villena, care îl face să verse sânge și să sângereze prin anus. Nu și-a făcut nici un bine prin faptul că a ignorat sfatul doctorilor săi, că nu a renunțat la vin, carne, călărit și… alte excese care îi agravează situația.

Ușurarea mă copleși. O boală: Henric era bolnav. Nu fusese otrăvit.

Apoi înghețai.

– Vreți să spuneți că…?

Cabrera mă privi în ochi.

– S-ar putea să moară în timp ce noi vorbim. Și nu mai e în Segovia, unde îl putem îngriji. Înălțimea Voastră, trebuie să ne pregătim. Dacă el…

Ridicai mâna ca să-l opresc și mă întorsei năucită. Mă dusei către fereastra îngustă care dădea în inima alcazarului. Vederea mi-era întunecată de beznă și de zăpada învârtejită; în timp ce priveam afară în gol, văzui fața suferindă a fratelui meu vitreg în clipa aceea îngrozitoare când îl lăsaseră picioarele.

De ce? De ce acum, când ți le-aș fi lăsat pe toate destul de curând?

Crezusem că era o acuzație la adresa mea, dar mă înșelasem. Știa de luni de zile că era bolnav de moarte. Nu numai durerea pierderii lui Villena îl convinsese să aprobe reîntâlnirea noastră. În sufletul lui știa că i se apropia sfârșitul, exact așa cum și eu știam în sufletul meu că momentul pe care îl așteptasem de mult, pentru care luptasem și suferisem, se apropia vertiginos. Și eram singură, doar cu câțiva prieteni de încredere. Ferdinand se afla la sute de kilometri distanță în regatul lui asaltat, iar eu eram pe punctul

de a înfrunta cel mai greu moment din viața mea. Mă copleși din nou dorința arzătoare de a-l avea aici, lângă mine. În clipa aceasta, i-aș fi lăsat în mod egoist pe francezi să invadeze Aragónul, dacă asta ar fi însemnat că soțul meu putea fi alături de mine.

Auzii ușa închizându-se. Cabrera plecase.

Beatriz veni în spatele meu.

– Înălțimea Voastră, ascultați-mă. Nu ne putem permite să întârziem. Dacă avem dreptate, fiecare oră contează. Există oameni care vor face orice ca să vă țină departe de tron. Andrés și arhiepiscopul Carrillo vor să trimită un om de încredere la Madrid să țină situația sub observație, dar au nevoie de permisiunea dumneavoastră.

Nu fui în stare să spun nimic un răstimp care mi se păru o eternitate. Când în sfârșit reușii, vocea îmi era calmă.

– Faceți tot ce este necesar.

Trei zile mai târziu, în seara zilei de 12 decembrie, după o călătorie riscantă în care epuizase doi cai, spionul nostru aduse vestea că regele Henric al IV-lea murise.

Partea a III-a

Sabia cu două tăișuri
1474–1480

Capitolul 22

Mă trezii înainte de a se crăpa de ziuă, după numai câteva ore de odihnă. Îmi trăsei pe umeri halatul tivit cu blană de jder, îmi împletii părul proaspăt spălat într-o coadă pe spate, mă dusei la fereastră și frecai geamurile înghețate ca să prind o licărire a zorilor trandafirii care se crăpau peste turnul central al alcazarului. Eram fascinată de priveliște, de lumina atât de diafană care licărea opalescentă, ca și când ar fi fost refractată din interiorul unei perle perfecte.

Mă gândeam că o să fie o zi minunată, când auzii ușa camerei mele deschizându-se. Mă întorsei și le văzui pe Beatriz și pe Ines care aduceau bucăți din ceea ce urma să fie rochia mea și o casetă lăcuită.

– Ați dormit? mă întrebă Ines în timp ce aranjau cu atenție veșmântul care se purta peste rochie, din catifea azurie tivită cu hermină, blana mea favorită, juponul din satin purpuriu, pelerina cu marginile aurite și parura brodată cu fir de aur și perle la care cususerăm cu ardoare ore întregi, în timpul funeraliilor lui Henric și al pregătirilor pentru încoronarea mea.

– Nu am închis un ochi.

Mă apropiai de caseta pe care Beatriz o pusese pe masă. Ea o descuie cu o cheie și deschise capacul sculptat care lăsă la iveală șiraguri cu perle, smaralde sclipitoare, rubine trandafirii și diamante strălucitoare, combinate cu safire în toate nuanțele imaginabile.

Le privii cu un nod în gât – aceste simboluri prețioase ale prestigiului regal, care împodobiseră multe regine ale Castiliei, de la Berengaria de León până la infama Urraca[1].

---

[1] Berengaria, regină a Castiliei și Leónului (1128–1149); a apărat eroic orașul Toledo (1139), asediat de arabi; Urraca, regină a Leónului și Castiliei (1109–1126), repudiată de al doilea soț, Alfonso I de Aragon (n.red.)

– Sunt toate aici, până la ultimul, spuse Beatriz. Andrés a avut grijă ca Juana să nu plece cu nimic. A trimis chiar demnitari la mănăstirea unde este închisă ca să aducă orice ar fi furat când a plecat prima oară de la curte. Nu luase prea multe.

Luai o brățară de smaralde cu zale din aur, cu o lucrătură arabă complicată.

– Îmi închipui că nu e bucuroasă de turnura pe care au luat-o evenimentele, spusei, amintindu-mi că văzusem odată chiar brățara asta pe încheietura mâinii ei.

I-o confiscase oare Cabrera când ea se văita în izolarea din spatele zidurilor sfinte, dintre care acum numai moartea o mai putea elibera?

– E... supusă. Cere îndurare pentru fiica ei.

Beatriz mă privea în timp ce eu îmi puneam brățara. Era mai grea decât aș fi crezut, cu pietrele ei verzi cu tăietură pătrată strălucind pe pielea mea.

– Ce o să faci? Pentru moment, la Beltraneja rămâne în grija familiei Mendoza, dar mama ei încă susține că este a lui Henric, iar copilul crede același lucru. Va trebui să te confrunți cu asta la un moment dat.

– Da, spusei absentă, fascinată de strălucirea smaraldelor. Așa o să fac. Dar nu astăzi.

– Bineînțeles că nu, își dădu și Ines cu părerea. Astăzi este încoronarea. Astăzi, Înălțimea Voastră...

– *Maiestad*, o întrerupse Beatriz. Amintește-ți că acum este regină.

Ines roși.

– Oh, uitasem! Maiestate, vă rog să mă iertați!

Se întoarse spre mine tulburată; o privii cu severitate înainte ca zâmbetul pe care luptasem să-l ascund să se ivească pe buzele mele, iar din spatele meu Beatriz dădu drumul unui hohot de râs.

Ines bătu din picior.

– N-a fost prea frumos din partea dumneavoastră. Am crezut că v-am ofensat!

Îi prinsei mâna.

– Iartă-mă. Nu-mi pasă cum mi te adresezi în intimitate. Zâmbii spre Beatriz și îi întinsei cealaltă mână. Încă nu-mi vine să cred ce se întâmplă. Cum se poate să fiu regină a Castiliei?

– Ei bine, ești, spuse Beatriz. Și vei fi una în mare întârziere dacă nu începem să te îmbrăcăm în clipa asta.

În timp ce amândouă se grăbeau să mă dezbrace de halat, începând ritualul de a pune pe mine rândurile de veșminte, îmi dădui seama că ultimele două zile fuseseră un vârtej de emoții contradictorii astfel încât o parte din mine se transformase într-un martor imparțial al schimbării importante pe care o trăiam. Avusesem sentimente contradictorii în privința lui Henric de la moartea lui, exact așa cum avusesem și în timpul vieții lui. Îmbrăcasem veșmintele de doliu din serj alb pentru a participa la funeralii și ascultasem în liniște povestea îngrozitoare a ultimelor ore de viață ale lui Henric, spusă de proaspăt înălțatul în rang cardinal Mendoza. Agonizase într-o cameră înghețată din vechiul alcazar al Madridului, nevegheat de nimeni în afară de loialii lui mauri. Servitorii și apropiații, inclusiv necredinciosul Diego Villena, îl părăsiseră în clipa în care devenise evident că n-avea cum să supraviețuiască. Îl părăsiseră ca pe un câine pe moarte, îmi spusese Mendoza; el însuși angajase oameni din afară care să pregătească trupul lui Henric pentru înmormântare.

Așa cum se obișnuia, nu asistai la înhumarea fratelui meu vitreg. În schimb, poruncii o slujbă în catedrala din Segovia, în timp ce cortegiul lui se îndrepta șerpuitor către mănăstirea Santa Maria de Guadelupe, unde urma să i se odihnească trupul. În timp ce mă rugam pentru sufletul lui, mă străduiam să nu-mi amintesc de regele capricios în care ajunsesem să nu mă mai încred și de care mă temeam, ci mai degrabă de bărbatul ciudat și timid pe care-l întâlnisem cu ani în urmă și care-mi arătase afecțiune. Nu puteam spune cu sinceritate că o să-mi fie dor de el, după tot ce se întâmplase între noi, însă, undeva în interior, îi simțeam pierderea, simțeam o singurătate născută din certitudinea că, din cei trei frați care avuseserăm același sânge cu tatăl meu, rămăsesem numai eu.

Dar chiar și dacă aș fi vrut să-l jelesc mai mult, trebuiau luate hotărâri urgente. Cea mai grea era dacă să anunț preluarea puterii imediat sau să întârzii până când Ferdinand ajungea alături de mine. Carrillo argumentă că nu aveam timp de pierdut. Asemeni lui Cabrera, credea că orice amânare putea să-mi amenințe preluarea tronului. Pe deasupra, nu aveam nici măcar siguranța că Ferdinand ar fi putut veni, ținând cont de tulburările din Aragón. Totuși, am

ezitat o zi întreagă până când avui ocazia să mă consult cu cardinalul Mendoza, după ce acesta se întoarse de la înmormântarea lui Henric. Aveam încredere în acest prelat cumpătat, care mă sprijinise fără să trădeze vreodată loialitatea lui pentru Henric. Ascultă tăcut torentul meu de îndoieli, temerea mea că o să-l jignesc pe Ferdinand și că o să fac rău căsătoriei noastre dacă mă proclamam regină în absența lui.

Apoi îmi spuse liniștit:

– Înțeleg cât de dificile au fost aceste ultime câteva zile și cu ce trebuie să vă confruntați acum, dar sunteți singura moștenitoare a regatului. Ca soț al dumneavoastră, Ferdinand de Aragón va deține titlul de rege consort, dar nu are alte drepturi ereditare în Castilia, așa cum el însuși a consimțit prin semnarea capitulațiilor prenupțiale. Copila mea, dreptul la tron este numai al dumneavoastră.

Petrecui acea seară chinuită de indecizie, nedezlipită din fața altarului din camerele mele. Mă rugam să primesc îndrumare, un răspuns care să-mi ridice de pe umeri povara reproșurilor pe care mi le făceam. Deși Castilia avusese și alte regine, nici una nu domnise cu succes pentru mult timp. Cădeam în păcatul mândriei dacă credeam că pot îndeplini ceea ce nici o altă femeie înaintea mea nu reușise? Regatul pe care eram pe punctul să-l moștenesc era un cazan de vicii și fățărnicie; vistieria era aproape goală, iar poporul, scufundat în dezastru. Mulți granzi, dacă nu toți – ca să nu mai amintim de Sfântul Părinte de la Roma și de puterile străine – aveau să spună că acest regat cerea o mână forte de prinț, ca a lui Ferdinand, ale cărui curaj și energie fuseseră călite în război, și care era astfel mai pregătit pentru numeroasele încercări care ne stăteau în față.

Aveam sentimentul neplăcut că însuși Ferdinand ar fi spus același lucru.

Și totuși, în timp ce căutam să mă conving pe mine însămi de neputința mea iremediabilă, o parte din mine se răzvrăti. Nu luptasem în tot acest timp pentru ca acum să mă sustrag de la datoria mea. Ca prințesă de Trastámara coroana era de drept a mea; în venele mele curgea sângele unei dinastii care condusese Castilia mai mult de o sută de ani. Supușii mei se așteptau ca eu să preiau tronul și nu aveau să accepte ca Aragónul să cârmuiască în locul meu. Întârzierea sau compromisul ar fi interpretate ca un semn

de slăbiciune. Niciodată nu trebuia să las să se spună că Isabelei de Castilia îi lipsise convingerea.

Chiar și așa, în timp ce Beatriz îmi așeza parura pe frunte, aranjându-mi cu grijă vălul de mătase albă care atârna de ea, iar Ines îngenunchease să-mi pună în picioare încălțările de piele, mă întrebam ce se va întâmpla când Ferdinand va citi scrisoarea pe care i-o trimisesem.

Clopotele catedralei răsunară, chemând mulțimea pe străzile păzite de soldați, pe care eu și alaiul meu aveam să trecem călare spre *plaza mayor*[1].

– Repede! spuse Beatriz, și, după ce îmi fixă mantia neagră din damasc, ea și Ines îi ridicară trena lungă.

Ne-am grăbit spre donjon. Acolo, sub un cer de iarnă strălucitor, atât de albastru încât te dureau ochii, așteptau prelații și nobilii invitați să asiste la urcarea mea pe tron. Se înclinară adânc, cu pălăriile scoase de pe cap, expunându-și creștetele pleșuve, bretoanele subțiri sau pletele cârlionțate și îngrijite, în frigul dimineții. Îl recunoscui pe Carrillo în tradiționala lui capă purpurie, pe cardinalul Mendoza îmbrăcat în veșminte bătute în pietre prețioase și pe scumpul Andrés al lui Beatriz, impecabil ca întotdeauna în catifea neagră.

Mă oprii. În afară de mine și de doamnele mele de onoare, nu mai era prezentă nici o femeie. Deși știam că mamele, soțiile, fiicele și chiar amantele acestor bărbați erau înșirate de-a lungul drumului, gătite cum nu se putea mai bine, întinzându-și gâturile să mă zărească fie și numai pentru o clipă, avui sentimentul că o rază de lumină străpunsese cerul pentru a cădea doar asupra mea, făcându-mă specială.

Mă îndreptai spre Canela, care sforăia nerăbdător sub harnașamentul bogat din damasc, decorat cu castelul și leul rampant, simbolul heraldic al Castiliei, cu frâiele împodobite cu ciucuri caraghioși. Arăta de parcă s-ar fi gândit cum să-i molfăie.

Don Chacón ținea frâiele. Purta o tunică verde-închis și își aranjase barba deasă și neagră; când îi întâlnii ochii căprui, văzui că străluceau de mândrie în adâncul lor. De la moartea lui Alfonso rămăsese neclintit lângă mine, prieten și servitor de încredere pe care mă puteam bizui întotdeauna. Prezența lui îmi întări încrederea.

[1] Piața centrală, în limba spaniolă în original (n.red.)

Astăzi, în cinstea faptului că mă slujise, avea privilegiul de a mă conduce pe străzile Segoviei.

Procesiunea se orânduise; în fața noastră mergea Cardenas, ținând în sus o sabie. Mulțimea deveni tăcută la trecerea lui și am zărit o uimire fugitivă pe fețele acelor nobili care ocupaseră pozițiile privilegiate de-a lungul drumului. Vechea sabie înnegrită – scoasă, la insistențele mele, de sub o grămadă de armuri ruginite din vistierie – era o relicvă sfântă a regilor Trastámara, simbol al dreptății și al autorității; nici o regină n-o purtase vreodată în timpul ceremoniei de încoronare. Îmi ridicai capul și privii spre piața centrală din fața mea, unde tronul mă aștepta pe un podium decorat cu flamuri purpurii, în fața bisericii San Miguel.

Chacón mă ajută grijuliu să descalec. Mă oprii singură pe covorul roșu ca sângele de pe podium, în timp ce mii de locuitori ai Segoviei erau înșirați în fața mea, ascultând fâșâitul flamurilor regale în vânt, și i-am auzit pe heralzi strigând în aerul tăios ca diamantul:

– Castilia! Castilia pentru Maiestatea Sa doña Isabela, stăpâna acestor meleaguri, și pentru Înălțimea Sa don Ferdinand, soțul ei!

Mulțimea repetă aceste cuvinte strigând la unison. Am lăcrimat fără să vreau.

Mendoza se urcă pe podium, ținând Biblia în mână.

– *Maiestad,* începu el, acceptați onoarea și jurați să preluați sacrele îndatoriri pe care Dumnezeu vi le-a pus în față?

Pusei mâna pe Sfânta Scriptură și deschisei gura să încep discursul pe care îl repetasem cu grijă. Dar ceva mă opri. Printre miile de privitori zării o siluetă fantomatică stând deoparte, cu ochii deschiși la culoare care mocneau, cu fața albă ca varul…

Mi se puse un nod în gât. Nu-mi putui desprinde privirea de ea.

– Maiestate? murmură Mendoza. Jurământul, vă rog!

Închisei ochii; când privii din nou, silueta dispăruse. Îmi dezlipii privirea din acel loc, înghițiii și spusei cu o voce ușor tremurătoare:

– Accept această măreață onoare hărăzită mie și jur pe Sfintele *Evangelios* să respect preceptele Bisericii noastre, să susțin legile acestei țări și să apăr bunăstarea tuturor supușilor mei, să sporesc măreția celor două regate în tradiția glorioșilor noștri strămoși, să păstrez tradițiile, libertatea și privilegiile ca regină a voastră unsă de drept.

Un foşnet ca al aripilor unui şoim imens care ar fi trecut pe deasupra se răspândi peste piaţă când toată lumea îngenunche. Nobilii veniră pe rând să depună jurământul de credinţă. Demnitarii de la curte îi înmânară lui Cabrera sceptrele lor, ca semn al schimbării de regim, iar eu am îngenuncheat în faţa lui Mendoza, în timp ce el făcu semnul crucii deasupra capului meu.

– Dumnezeu să o binecuvânteze pe regina Isabela!

Şi supuşii mei, poporul castilian, răcniră din mii de piepturi bucuria lor.

Trecuse de miezul nopţii când în sfârşit mă întorsei în camerele mele. Mă dureau picioarele. Maxilarul mă durea pentru că fusesem nevoită să zâmbesc tot timpul. Ascultasem slujba oficială, mă întorsesem să mănânc în alcazar, apoi îmi ocupasem locul pe podium pentru a primi timp de ore întregi un şir lung de persoane venite să mă felicite, inclusiv pe nobilii precauţi, care trebuie să se fi întrebat în timp ce se înclinau care avea să fie următoarea mea mişcare.

Îmi vedeam chipul reflectat în pupilele lor ca şi când aş fi stat în faţa unei oglinzi. Îmi studiam mâna albă pe care le-o întindeam, inelele ce-mi împodobeau fiecare deget, materialul auriu strălucitor al mânecii care acoperea braţul rotunjit al unei femei neexperimentate de douăzeci şi trei de ani. Le vedeam dispreţul din felul în care le tresăreau gurile, transformându-le felicitările mieroase în rânjete.

Pentru oamenii aceştia n-aveam să fiu regină până când nu mă dovedeam mai puternică decât ei.

Numai gândindu-mă la toate acestea, mă simţeam extenuată. De îndată ce doamnele mele, la fel de obosite ca mine, mă dezbrăcară şi ieşiră cu paşi nesiguri, cu ochii înceţoşaţi, stingând lumânările la plecare, m-am ghemuit în pat şi am închis ochii. Mă gândeam că trebuie să trimit după copilul meu. O voiam pe Isabel cu mine.

Înainte de a mă cufunda în somn, şoptii:

– Ferdinand, te aştept. Vino acasă.

Vântul cu fulgi de zăpadă umfla vijelios flamurile şi covoarele agăţate la balcoane în întâmpinarea soţului meu. Îndată ce sosise vestea că era pe drum, le cerusem arhiepiscopului Carrillo,

amiralului Enríquez și câtorva nobili de rang înalt să-l întâmpine la jumătatea drumului și să-l escorteze la Segovia, cu toată importanța și onorurile cuvenite rangului său. Întârziase o zi ca să se odihnească și să îmbrace veșmintele noi pe care le făcusem pentru el – o tunică din catifea roșie de Burgundia, decorată cu samur, cizmulițe din piele de Cordoba cu decorațiuni, mănuși parfumate și un colier de aur care îi aparținuse lui Henric, proaspăt lustruit și împodobit cu emblema noastră, săgețile și jugul, lucrată de cel mai bun aurar din Toledo. Prin aceste daruri speram să-i transmit faptul că eram bucuroasă de întoarcerea lui; așteptam nerăbdătoare în *sala*, imaginându-mi vântul de iarnă care îi îngreuna înaintarea și auzind strigătele înăbușite ale mulțimii care se adunase să-l aclame la intrarea în oraș.

Eram îmbrăcată în mătase violetă, cu părul împletit în jurul capului într-o coafură care speram să mă prindă. Trăgeam insistent de un fir care mi se desprinsese din manșetă. Mi-aș fi dorit să ies afară și să alerg spre donjon, să-l întâmpin cu brațele deschise după o absență atât de lungă. Dar o regină nu-și arăta sentimentele în public. Pe deasupra, cum eu eram regină, era de datoria lui ca el să vină primul la mine.

Mă uitam insistent către ușile îndepărtate, iar sudoarea îmi scălda spatele și îmi curgea pe sub rochie. Căldura radiată de numeroasele vase cu jar și lămpi cu ulei aprinse pentru a alunga frigul după-amiezii era înăbușitoare. Unde era? De ce ce îi lua atâta timp?

Auzii voci și zgomotul făcut de cizme. Fu cât pe ce să mă năpustesc înainte, când un grup de bărbați intră intempestiv pe uși. Curtenii se înclinară la unison. Îl recunoscui imediat, chiar de la distanță, cu silueta compactă și musculoasă în noua lui tunică, pășind către mine. Când se apropie, venii la marginea podiumului, zâmbindu-i fără reținere.

– Stăpâne și soț al meu, șoptii aproape în lacrimi la vederea lui, atât de puternic și de mândru în fața mea.

El își scoase pălăria. Părul îi crescuse; acum îi cădea pe umerii largi ca o perdea din mătase castanie. Maxilarul pătrat îi era încadrat de o barbă proaspăt tunsă.

Își înclină capul.

– *Maiestad*, spuse cu un formalism afectat, este o mare onoare pentru mine să fim din nou împreună după atâta timp.

Ezitai. Mâna mea întinsă rămase neatinsă.

– Și pentru mine, spusei într-un târziu.

Coborâi de pe podium ca să-l îmbrățișez. Corpul îi era puternic, dur, întărit de lunile de război împotriva francezilor. El însă nu mă îmbrățișă. Când m-am retras, mă privi cu o concentrare glacială.

De parcă aș fi fost ultima persoană pe care voia să o vadă.

– Cum ai putut? Cum ai putut să-mi faci una ca asta?

Stăteam amândoi în apartamentele mele, unde ne retrăseserăm cât putuserăm de curând, după banchetul interminabil la care stătusem lângă el cu teama ca un nod în gât. De-abia gustase din cele cincizeci de feluri care poruncisem să fie servite; de-abia își atinsese pocalul. Când îi fusese adusă fetița noastră, o întâmpinase cu un sărut neglijent, apoi rămăsese gânditor, cu furia mocnind în el în timp ce curtenii mâncau în fața noastră.

Acum se dezlănțuise – fără nici o opreliște.

– Mă simt umilit, continuă el cu o voce tăioasă ca o lamă. A trebuit să aflu vestea printr-o scrisoare, când eram la curtea tatălui meu de la Zaragoza. A trebuit să aflu vestea că soția mea se declarase singură regină în timp ce eu eram la mare depărtare.

Se îndreptă spre masa pe care Ines lăsase un platou cu fructe uscate și o carafă cu vin. Își turnă din belșug, cu o mână care îi tremura vizibil.

Furia lui mă prinsese atât de nepregătită, încât, pentru o clipă, n-am știut ce să spun. Apoi îndrăznii:

– Dar credeam că ai înțeles; ți-am explicat totul în scrisoarea mea. A trebuit să ne grăbim din pricina morții subite a lui Henric. A trebuit să acționez repede, până când vreunui grande nu-i intra în cap să stârnească o revoltă în numele acelei la Beltraneja. Carrillo, Mendoza, chiar și bunicul tău amiralul – toți m-au sfătuit că asta trebuia să fac.

Ferdinand mă privi peste marginea pocalului.

– Deci, asta este explicația ta? Dai vina pe sfătuitorii tăi că nu ai ținut cont de mine?

Acuzația lui mă răni.

– Nu dau vina pe nimeni, răspunsei. A fost o decizie pe care a trebuit s-o iau. Împrejurările au fost excepționale. Am acționat în interesul Castiliei.

– Înțeleg, spuse și dădu pocalul deoparte. Castilia este mai importantă decât mine. Credeam că ne înțeleseserăm să cârmuim

împreună, ca egali, pentru ca vechea dezbinare dintre regatele noastre să dispară. Dar se pare că m-am înșelat.

– Tu… tu ești important, spusei cu voce tremurătoare. Dar în Castilia, dreptul suveranului… este mai presus de orice. Mi s-a cerut să mă proclam prima regină, înainte…

Explicația mea se pierdu într-o tăcere stânjenitoare când îi întâlnii privirea. Cu regret tardiv, îmi dădui seama că, deși intențiile mele fuseseră onorabile, făcusem o greșeală îngrozitoare.

– Cine sunt eu pentru tine?, mă întrebă el calm.

Tresării în scaunul meu.

– Ești soțul meu, bineînțeles.

– Nu. Cine sunt eu? repetă el. O să fiu conducător alături de tine sau crezi și tu, ca mulți alții, că eu, prinț al Aragónului, n-ar trebui să am nici un drept aici? Crezi că ar trebui să mă mulțumesc cu rolul de prinț consort și singura mea preocupare să fie să produc urmași pentru Castilia?

Sării din scaunul meu.

– Cum poți să mă întrebi așa ceva?

Știam că trebuia să-mi stăpânesc tonul, pentru că el nu ridicase glasul la mine. Iar întrebările lui, oricât de dureroase ar fi fost, erau raționale, dar pe mine rațiunea mă părăsise. În acea clipă, singurul lucru pe care îl auzeam era că se îndoia de mine, că era indiferent față de o dilemă care pe mine aproape mă sfâșiase.

– M-am chinuit să iau o decizie! strigai. M-am rugat ore în șir! M-am sfătuit cu toată lumea, dar în cele din urmă a trebuit să…

– Cu mine nu te-ai sfătuit, mă întrerupse el. Nici măcar nu mi-ai scris să mă întrebi ce cred. Te-ai proclamat regină și ai umblat cu sabia dreptății în față. Ai făcut să pară ca și când tu erai singurul monarh aici.

Îl privii fix, indignată. După toate săptămânile de agitație și nesiguranță, de muncă până la epuizare în întâlnirile cu sfetnicii mei, căutând să scot Castilia la liman în timp ce el se lupta cu francezii… n-avea cum să se aștepte la compasiunea mea! Dar apoi am deslușit ceva pe fața lui, o vulnerabilitate care-i luci pentru o clipă în ochi. Cu durere în suflet, recunoscui sentimentul.

Frica.

Lui Ferdinand îi era frică. Credea că nu doream ca el să aibă tot atâta putere ca mine și că va fi expus batjocurii curții mele – aragonezul care se culca în fiecare noapte cu regina, dar nu avea

nici un cuvânt de spus în privința cârmuirii. Mândria lui de bărbat era rănită.

Mă cuprinse un sentiment de ușurare. Cu asta mă puteam descurca.

– Am făcut ceea ce a trebuit, spusei, înmuindu-mi vocea. N-am vrut să-ți cer să abandonezi Aragónul la ceas de primejdie. Am mai făcut-o o dată, când ne-am căsătorit, și știu cât de mult te-a costat. M-am gândit numai să apăr regatul nostru până când va veni timpul să fii aici să-l revendici împreună cu mine.

Văzui că nu-i scăpase accentul pe care îl pusesem pe „regatul nostru", deși nu lăsă să se vadă. N-avea să se predea așa ușor.

– Ai fi putut să aștepți, bombăni el, plecându-și privirea.

– Da, aș fi putut. Dar, dacă aș fi făcut-o, Castilia ar fi putut fi pierdută pentru noi.

– Așa spui tu. Tăcu o clipă nesfârșită. Apoi spuse oarecum fără tragere de inimă: Cred că și eu am greșit.

Rămăsei tăcută, așteptându-l să continue.

– Am semnat blestematele alea de capitulații, spuse. Eram atât de nerăbdător să fiu soțul tău, să te salvez de Villena și de Henric, încât am semnat că am renunțat la drepturile mele – așa cum Carrillo tocmai mi-a amintit cu câteva ore înainte, când m-am plâns, în timp ce veneam încoace, că ar fi trebuit să te sfătuiască în acord cu legea. Mi-a spus că asta făcuse. Conform legii din Castilia, tu ai întâietate. Tu ești regina; după moartea ta – și fie ca ea să vină peste mulți ani de-acum înainte! –, cel mai mare copil al nostru va moșteni Castilia. Eu nu o să am niciodată dreptul să fiu rege aici. Mi-a dat de înțeles să nu uit acest lucru.

Fierbeam în sinea mea. Carrillo mersese prea departe! Nu-și dădea seama că o ruptură publică între mine și Ferdinand în acest moment crucial era ultimul lucru de care aveam nevoie? Eram încă vulnerabili, încă nu stăpâneam Castilia pe deplin; nobilii ar fi exploatat orice discordie dintre noi pentru a-și urmări propriile interese. Ar fi transformat domnia noastră într-un dezastru chiar dinainte ca ea să aibă vreo șansă să înceapă.

Trebuia să găsesc un mijloc de a rezolva această neînțelegere și de a pune capăt impertinenței lui Carrillo. El era cel care nu avea nici un drept aici, nu Ferdinand.

– Putem schimba legea, am afirmat cu mai multă convingere decât simțeam, pentru că de fapt nu eram sigură dacă practic se putea.

Soțul meu își ridică privirea.

– Ce-ai spus?

– Am spus că putem schimba legea. Gândeam repede, încercând să înjgheb o soluție. O să convocăm o comisie specială, cu consilieri care să ne reprezinte, ca la tribunal. Vom examina orice precedent, orice statut; vom parcurge fiecare clauză a înțelegerii noastre prenupțiale. Oriunde inegalitatea poate fi îndreptată, așa vom face.

Mă oprii. Nu aveam nici o idee dacă ceea ce propuneam era posibil, dar voiam să știe că eram gata să apelez la orice mijloace legale necesare ca să mă asigur că amândoi eram văzuți și tratați ca egali.

El își mușcă buza de jos.

– Ai face asta pentru mine?

– Asta și multe altele, șoptii. Tu ești întotdeauna primul în inima mea.

Genunchii mi se înmuiară când mă strivi repede la pieptul lui și mă sărută. Mă luă în brațe și mă duse în pat. Își smulse tunica, își scoase orbecăind cămașa și pantalonii. Îl priveam în timp ce încercam să-mi descurc fustele și nenumăratele panglici și șireturi…. Rămăsei nemișcată când îl văzui dezbrăcat – trupul acela sculptural, cu cicatrici de care îmi fusese foame mai mult decât îmi dădusem seama, care îmi lipsise și după care tânjisem precum un călător însetat prin deșert după apă.

– Sper că în noaptea asta ești înfometată ca o *loba* pe lună plină, murmură Ferdinand.

Îl privii total surprinsă. Apoi râsei.

– Tocmai m-ai făcut lupoaică?

– Da. Vezi tu, îmi plac lupoaicele, răspunse el rânjind cu o insolență și lascivitate copilărească, făcându-mă să râd și mai tare. Îmi place să le urmăresc, să le vânez și să le iau blana, mai ales când se iau atât de în serios. *Grrr!*

Și se aruncă asupra mea, mârâind și mângâindu-mă cu sălbăticie, în timp ce eu îmi simțeam întregul corp topindu-se de dorință și relaxare. Izbuti să mă dezbrace cu mâini pricepute, făcându-mi inima s-o ia razna. Când îmi trase cămașa peste cap, îmi desfăcu pieptănătura în cozi și părul îmi căzu liber, am gemut ușor – o recunoaștere involuntară, dar inevitabilă a dorinței care îi făcu mădularul lipit de mine să crească și să se întărească.

– Ești înfometată, șuieră el, și în clipa următoare fu peste mine, în mine, ațâțându-mă, arcuindu-se, mișcându-se, scufundându-se…

Îmi strânsei coapsele în jurul lui, și lumea cu toate necazurile ei, cu spaimele ei, cu slăbiciunile și inevitabilele ei deziluzii se topi în depărtare.

Pentru prima oară de luni de zile mă bucuram că sunt într-adevăr numai femeie.

Chiar în săptămâna următoare cerui să se formeze comisia care să analizeze legea, formată din granzi de rang înalt, printre care și amiralul. Îl numisem secretar pe noul meu duhovnic, profundul și cunoscătorul într-ale legilor călugăr ieronimit fratele Hernando de Talavera; cardinalul Mendoza îmi reprezenta drepturile, în timp ce, dintr-un sentiment pervers de răzbunare, pe Carrillo îl numisem să-l reprezinte pe Ferdinand. Eram furioasă pe arhiepiscop pentru că stârnise furia soțului meu, iar acum avusesem grijă să-i dau de înțeles că așteptam de la el să-i apere lui Ferdinand dreptul la egalitate în prerogativele noastre monarhice într-o manieră energică și rațională. Spre lauda lui, Carrillo făcu exact cum îi poruncisem, câștigând chiar și sprijinul granzilor prudenți pentru poziția precară a lui Ferdinand. Majoritatea fură de acord în privința capitulațiilor noastre – controversatul document pe care Carrillo îl negociase luni de zile și pe care îl considera una dintre cele mai mari realizări ale lui –, care erau fără precedent și aproape imposibil de pus în practică, ținând cont de statutul nostru de soți.

Totuși, când se puse problema succesiunii, eu fusei cea care mă ridicai.

– Înălțimea Voastră, spusei, privind către locul unde Ferdinand stătea pe tron în mantia lui oficială roșu cu auriu, căsătoria dintre noi face ca moștenirea acestui regat să rămână întotdeauna o problemă. Dar, dacă până acum Dumnezeu ne-a dăruit o fiică, succesiunea Castiliei trebuie să rămână a ei. Legea din Aragón îi interzice să vă succeadă când veți moșteni în cele din urmă tronul; și totuși, într-o bună zi, ea va trebui să se mărite cu un prinț care va putea folosi moștenirea în beneficiul lui, transformând Castilia și chiar Aragónul, după moartea noastră, în state vasale, asta dacă Dumnezeu va găsi de cuviință să nu avem fii. Va fi o povară îngrozitoare

pentru conștiințele noastre și un dezastru pentru supușii noștri, după cum sunt sigură că și dumneavoastră sunteți de acord.

Chipul lui Ferdinand se întunecă; avusesem dreptate să-l suspectez că lupta în secret contra intransigenței regatului său, unde fiica noastră nu putea fi numită moștenitoare. Acest lucru era o piedică în calea înțelegerii noastre. Eram de acord să cedez în multe privințe, inclusiv ca numele lui să-l preceadă pe al meu în documentele oficiale și în anunțurile ceremoniale, să-i acord dreptul de a fi comandantul suprem al armatelor noastre și să-i permit să împartă dreptatea, dar în această privință rămăsei fermă. Isabel trebuia să fie moștenitoare de drept. Castilia nu trebuia să ajungă niciodată ca Aragónul, să interzică femeilor să conducă.

În cele din urmă, el încuviință din cap.

– Sunt de acord. Să nu mai facem discuții pe această temă. Îmi zâmbi obosit și veni la mine. Mă sărută pe obraz. Ai învins, murmură. Trebuia să te faci avocat, luna mea.

Ridicându-mi mâna în sus, proclamă:

– Așa să fie! În onoarea înțelegerii noastre, Maiestatea Sa și cu mine poruncim să se facă un nou blazon, care să prezinte castelele și leii Castiliei cu dungile galbene și roșii ale Aragónului.

– Iar sub ele, adăugai eu, săgețile și jugul se vor înfrăți cu nodul gordian, ca simbol al unității noastre veșnice.

Granzii izbucniră în aplauze. Ferdinand zâmbi, îmbujorat de mândrie pentru recunoașterea lor și plecă împreună cu suita lui să se schimbe pentru ospățul de după-amiază.

Cu un oftat, pornii și eu către ușa opusă, unde mă așteptau doamnele mele. Carrillo mă opri din drum. În spatele nostru, funcționarii începură să adune documentele comisiei.

– Ați făcut o mare greșeală, îmi comunică arhiepiscopul. Dându-i aceste privilegii, ați denunțat principiile stabilite în capitulațiile prenupțiale și ați pus în primejdie însăși suveranitatea Castiliei.

Îl privii cu răceală.

– Tot ce am permis este ca soțul meu să primească respectul cuvenit lui ca rege. Eu sunt singura care are autoritatea de a numi și a înainta în rang clericii; eu am ultimul cuvânt în privința plăților și cheltuielilor și a colectării de taxe și numai eu pot declara războiul. Așadar, cu excepția câtorva concesii, suveranitatea Castiliei rămâne neștirbită. Fiica mea îmi va moșteni tronul, iar

Ferdinand nu va putea domni aici de drept. Nu asta l-ați sfătuit dumneavoastră personal să accepte, Sfinția Voastră?

El îmi ignoră tonul tăios, fluturându-și mâna cărnoasă cu inelul masiv într-un gest de lehamite.

– Nu-i cunoașteți pe aragonezi așa cum îi cunosc eu; nu au limite. Dacă muriți înaintea lui fără a avea un fiu care să vă succeadă, n-o să accepte niciodată ca fiica dumneavoastră să fie regină. O să-i conteste drepturile și o să transforme acest regat în vasalul Aragónului.

– Mergeți prea departe, răspunsei. Este tatăl copilului meu, și mi-am dat cuvântul față de el. Regret că regatul lui susține doar succesiunea pe linie bărbătească, dar fac ceea ce trebuie pentru a păstra liniștea în căsnicia noastră.

El pufni.

– Vă asigur că pentru asta va fi nevoie de mai mult decât câteva concesii.

Îmi ridicai capul. Începusem să mă satur de-adevăratelea de condescendența lui și rezistai imboldului de a mă lipsi de serviciile sale pentru totdeauna.

– Ce vreți să spuneți cu asta? Vorbiți pe șleau, Sfinția Voastră!

– Vreau să spun că Maiestatea Sa vă minte de luni de zile, spuse el cu o răutate deliberată. Are o amantă în Aragón; pentru asta și-a amânat întoarcerea. Se pare că e însărcinată și l-a rugat să rămână. Bineînțeles că asta nu e prima oară când a călcat strâmb, după cum știți.

Nu reacționai în nici un fel. Nu mi se clinti nici un mușchi. În mine se înălța un val de căldură, pârjolitor și sufocant.

Carrillo mă privi fix.

– Sau poate că nu știați? Credeam că v-a spus de fiul lui bastard făcut cu o altă femeie înainte de căsătoria dumneavoastră. Nu e nici un secret. Toată Zaragoza știe cât de mult îl iubește pe băiat. Chiar și regele Juan a adus copilul la curte și l-a răsfățat cu daruri. De fapt, chiar caută să-i acorde titlul de arhiepiscop.

Mă sufocam. Nu puteam trage aer în piept.

– Bineînțeles că știam, reușii să îngaim. Și acum spuneți că are alt…?

– Da, cu o altă femeie, fiica unui mic nobil. Carrillo ridică din umeri. Moravurile lor sunt deplorabile. Nu e de mirare că francezii

sunt atât de nerăbdători să-i invadeze! Aragónul are mai multe în comun decât îi place să admită cu națiunea aia de degenerați.

Îmi încleștai mâinile pe lângă corp. În acea clipă, chiar dacă luptam împotriva durerii care amenința să mă sfâșie pe dinăuntru, mă lăsai în voia simțămintelor care se copseseră în mine de când mă știam, a senzațiilor amestecate care dominaseră relația mea cu Carrillo din ziua în care apăruse în viața mea – și care în final se decantaseră într-un sentiment irevocabil.

Mi-era de ajuns. Voiam ca acest om să dispară din viața mea.

– Veți părăsi de îndată curtea, spusei. Mergeți la palatul Sfinției Voastre din Acuña sau la Alcalá de Henares și rămâneți acolo. Nu vreau să vă mai văd.

El clipi, uluit.

– Nu… nu vorbiți serios.

– Ba da, replicai. N-am vorbit niciodată mai serios. Sfinția Voastră, nimeni nu-l poate discredita pe rege în fața mea. Nici măcar dumneavoastră.

– Dar sunt sfetnicul dumneavoastră! V-am ajutat să câștigați tronul. Nu puteți domni fără mine.

– Nu am nevoie de nimeni care să conducă în numele meu și cu atât mai mult de un sfetnic care refuză să-mi respecte hotărârile. În consecință, vă poruncesc să plecați de la curte. *Acum.*

– Îmi… îmi… porunciți? Fața i se făcu pământie și ochii i se bulbucară. Îndrăzniți să mă alungați pe mine, capul arhiepiscopatului de Toledo, omul care a avut grijă să vă netezească drumul spre putere? Mă alungați ca pe un lacheu oarecare? Dacă nu aș fi fost eu, nu v-ați fi ridicat unde sunteți astăzi, doña Isabela. Ați fi fost măritată cu ani în urmă, trimisă în exil să dați naștere unor progenituri portugheze și v-ați fi depănat viața în vreun castel vântos de pe malul mării!

Refuzai să mușc momeala lui.

– Aveți prea mare încredere în dumneavoastră. Și îmi acordați prea puțină mie. N-am de gând să repet. Aștept să plecați în mai puțin de o oră sau trimit gărzile să vă însoțească.

Îi întinsei mâna să mi-o sărute în semn de bun-rămas. Îmi întâmpină gestul în tăcere, apoi nesocoti respectul pe care mi-l datora și se întoarse, pornind cu pași apăsați spre ușă. Acolo se opri și își întoarse capul.

– O să regretați, spuse și ieși din încăpere, urlând după pajul lui.

La semnul meu, prelații uluiți o șterseră și ei afară, lăsându-mă singură în fața mesei. Câteva clipe mai târziu, intră Ferdinand.

– Isabela, *mi amor*, ce s-a întâmplat? Toată lumea tocmai l-a auzit pe Carrillo zbierând ca un apucat…

Mă întorsei spre el.

– E adevărat?

Înainte de a putea încropi un răspuns, văzui răspunsul întipărit pe fața lui – o paloare evidentă, urmată de o roșeață umilitoare care îi accentua vinovăția. Abia auzii cuvintele pe care le rosti:

– Așadar, ți-a spus. Ar fi trebuit să știu. Bătrânul ticălos nu suportă să fim fericiți. Niciodată n-a suportat. Tot ce și-a dorit dintotdeauna a fost să…

– Nu el este cel care și-a călcat jurămintele. Trebui să mă sprijin cu mâinile de masă, în timp ce în mine se deschidea un abis îngrozitor. Tu ești cel care a făcut-o. Și m-ai mințit în privința asta.

– Pentru Dumnezeu, n-am mințit. S-a întâmplat înainte de a ne căsători. Se îndreptă spre mine. Aveam de gând să-ți spun, Isabela, crede-mă. Băiatul… n-are decât doi ani și…

– Nu mă refer la primul copil. Mă refer la cel pe care îl aștepți acum.

Îngheță. Am simțit gust de sânge în gură, îmi mușcasem buza.

– Așadar, nu negi, îi spusei. Pe ea… pe femeia asta… o iubești…?

– Nu. Îți jur că nu. Mă privi neajutorat. A fost un moment de slăbiciune, de nebunie. Eram atât de departe de tine, de căminul nostru; eram atât de obosit de război, de nopțile nesfârșite când îi așteptam pe francezi să mă atace. Mă simțeam de parcă întreaga lume era cu ochii pe mine, aștepta să cedez. Aveam… aveam nevoie de consolare.

– Așa că te-ai culcat cu alta, în timp ce eu eram aici și mă luptam cu mama, cu fiica noastră și cu criza provocată de moartea lui Henric? M-ai înșelat pentru că erai obosit și aveai nevoie de consolare?

– Da. Se opri și clătină din cap. Nu spun că n-am greșit. Numai Dumnezeu știe cât regret acum, dar nu sunt decât om. Nu sunt perfect, Isabela. Și nu am pretins niciodată că aș fi.

Mi se întoarse stomacul ca și când m-ar fi lovit.

– Ești sigur că e copilul tău? îl întrebai, simțind că tonul vocii mele era rece, impersonal și deloc al meu.

El tresări; era evident că nu luase în calcul această alternativă.

– Așa cred, spuse încet. Nu am nici un motiv să cred altceva.

– Prea bine. Atunci, de îndată ce copilul se va naște, trebuie să te ocupi de întreținerea lui. Trebuie să-i găsești o poziție – în sânul Bisericii, dacă este băiat, în serviciul unei doamne de viță nobilă, dacă este fată. Nu vreau să se spună că regele Castiliei își neglijează responsabilitățile.

Îmi recăpătai sângele rece și mă străduii să pun o ultimă întrebare, al cărei răspuns de fapt nici nu doream să-l cunosc. Dacă l-aș fi aflat, adevărul avea să fie de netăgăduit.

– Celălalt copil, băiatul tău. Cum îl cheamă?

– Alfonso, spuse încetișor. Ca pe fratele tău mort.

– Înțeleg.

Îi cercetai fața și văzui reflectându-se pe ea iubire, și vinovăție, și tristețe, și remușcare sinceră – și asta mă dărâmă. Aveam sentimentul că întreaga noastră existență zăcea făcută fărâme la picioarele noastre, spartă de parcă ar fi fost sticlă fragilă.

– Și în tot timpul ăsta am stat aici, spusei, căutând să fim egali, preamărind *tanto monta* noastră… Ei bine, am ajuns și la asta. Acum suntem egali, pe hârtie. Dar amândoi știm că nu poate exista niciodată egalitate reală între noi, nu atâta timp cât unul dintre noi păstrează asemenea secrete.

– Isabela, te rog. A fost o prostie. N-a însemnat nimic pentru mine.

– Poate. Dar pentru mine, înseamnă totul.

Mă întorsei să plec. Nu voiam să vadă cât de sfâșiată mă simțeam, cât de pierdută. Nu mai voiam să cedez emoțional în fața lui.

– Isabela, îl auzii spunând, fără să-i vină să creadă. Nu vorbești serios. Fugi de mine când eu mi-am recunoscut greșeala? Nici măcar nu-mi dai șansa să încerc să îndrept lucrurile între noi?

Încăperea plutea în ceață în jurul meu, așa că îl ignorai și ieșii fără să spun un cuvânt. Eram vag conștientă că Ines și Beatriz apăruseră brusc lângă mine, conducându-mă printre curtenii înghesuiți pe coridor, prin sala în care așteptau granzii și pe scara în spirală care ducea către camera mea. În clipa în care ușa fu zăvorâtă, vrui să dau drumul într-un urlet mâniei și durerii care pulsau în adâncul ființei mele.

M-am trezit, în schimb, că șoptesc:

– Trebuie să fac baie.

– Baie? Dar nu avem apă caldă, spuse Beatriz, trăgând nervoasă de rochie. Trebuie să aducem de la bucătărie.

– Nu contează. Începui să trag de haine, agățându-mi unghiile în cordoane și șireturi, rupând materialul delicat. Scoateți astea de pe mine! Mă simt de parcă m-aș sufoca. Nu pot să respir…

Beatriz și Ines se repeziră asupra mea, dezbrăcându-mă de veșminte, trăgând de rândurile de haine până când trupul îmi rămase tremurând în lenjeria de mătase.

– Toarnă apa din cană pe mine, poruncii, și Ines scoase un icnet:

– Înălțimea Voastră, nu! E din apeduct, e de băut. E prea rece. Uitați-vă la dumneavoastră! Tremurați!

– Toarnă!

Beatriz luă carafa, iar eu închisei ochii și îmi întinsei brațele în timp ce ea mi-o răsturnă în cap. Apa – ieșită din apeductul roman care alimenta Segovia și provenită direct din topirea zăpezilor de primăvară – mă făcu sloi, și în clipa aceea scosei un mic strigăt ascuțit.

Acel sunet unic și involuntar, asemeni plânsetului uluit al unui animal prins în laț, fu tot ce răbufni din mine. Deși durerea mă ardea pe dinăuntru, nu scăpai nici o lacrimă. Deziluzia mea era prea profundă. Nu exista nici un mijloc fizic de a o domoli. Stăteam acolo, și șiroaiele de apă rece care-mi curgeau pe sâni și pe coapse îmi înghețau locul acela unde sălășluia amintirea pasiunii. Devenii tăcută ca un mormânt.

O lăsai pe Beatriz să-mi scoată cămașa udă, să mă învelească în catifea și să mă ducă în scaunul de lângă foc, în timp ce Ines scormonea tăciunii. Nu rostii un cuvânt. Ședeam doar acolo și mă uitam în flăcări.

Eram regina Castiliei. Învinsesem toate obstacolele ca să-mi urmez destinul.

Și niciodată nu mă simțisem mai singură.

Capitolul 23

Timpul era aliatul, dar și dușmanul meu.

Erau atât de multe de făcut în lunile care ne stăteau în față, încât orele zilei nu ne ajungeau. Și totuși, fiecare noapte mi se părea nesfârșită când stăteam singură în pat, uitându-mă la umbrele aruncate pe pereți de lumânările care se topeau.

Împreună, Ferdinand și cu mine am organizat consiliul pe criterii de competență, refuzând să cedăm în favoarea unor titluri aristocratice. Sângele nobil nu avea nici o importanță dacă nu era însoțit de un angajament sincer față de regat și de o lipsă vădită de egoism și aroganță. Evrei remarcabili precum rabinul Abraham Señeor luară asupra lor sarcina să se ocupe de starea noastră financiară precară. Credinciosul Cabrera fu reconfirmat în funcția de guvernator; Cardenas fu numit secretarul meu oficial, iar Chacón deveni șeful pazei. Câțiva dintre slujitorii aragonezi de încredere ai lui Ferdinand, inclusiv vistiernicul său Santángel, ocupară poziții râvnite în cadrul personalului de la curte.

Bineînțeles că nici unul dintre aceste lucruri nu le pică bine granzilor, care bănuiau că scopul nostru era să le limităm privilegiile. De secole li se permisese să-și construiască fortărețe după dorință și să-și mențină armate de vasali; ca atare, deși Cortesul ne acceptase ca monarhi, câteva orașe nu ni se supuseseră, iar câțiva nobili – dintre care cei mai de vază erau marchizul andaluzian de Cádiz și Diego, noul marchiz de Villena – ne contestau vehement ocârmuirea, spunând că revendicarea succesiunii de către Joanna la Beltraneja nu fusese invalidată.

Într-adevăr, fiica bastardă a fostei regine era ca un spin în coroana noastră. Mă îngrijorau în mod special informațiile despre presupusele încercări ale lui Diego Villena de a se strecura în

castelul unde era ținută. Ar fi trebuit să poruncesc să fie închisă cu strictețe într-o mănăstire, dar, în ciuda poreclei insultătoare de la Beltraneja care i se alipise acum temeinic de nume, pentru mine era încă doar o fată de doisprezece ani, privată de toate titlurile, care nu o avea nici măcar pe mama ei să-i călăuzească pașii printre greutățile vieții. Deși nu ne mai văzuserăm de ani de zile, încă mi-era dragă și încă mi-o aminteam pe fetița frumoasă care fusese. Beatriz mă mustra pentru clemența mea, reamintindu-mi că Joanna era o amenințare, o marionetă în jurul căreia aveau să se adune nemulțumiții. Dar eu nu intenționam să o fac să sufere greutăți nejustificate, văzând că nu făcuse nimic ca să le merite. Pe deasupra, alți granzi influenți, precum amiralul și marchizul de Santillana, capul puternicului clan Mendoza, semnaseră de bunăvoie jurământul de credință față de noi, recunoscând că trebuia să punem capăt haosului din Castilia înainte de a aluneca într-un dezastru irevocabil. Iar orașe strategice importante ca Medina del Campo, Ávila, Valladolid și Segovia îmi recunoscuseră dreptul la tron mai presus și dincolo de orice și oricine.

Mă dedicai fiecarei îndatoriri cu o hotărâre de oțel, refuzând să mă las împiedicată de suferința personală. M-am raliat indignării lui Ferdinand față de rapoartele oficiale făcute de oamenii noștri, care zugrăveau imaginea unui regat ros de corupție, cu un cler din ce în ce mai neglijent și mai venal. Recoltele sărace și tulburările domniilor trecute lăsaseră poporul sărăcit și moneda noastră atât de devalorizată de decizia lui Henric de a bate monedă în exces, încât negustorii refuzau să mai accepte bani pentru mărfuri. Ferdinand sugeră să reducem numărul de monede de la o sută cincizeci la numai cinci și să ne revizuim întreg sistemul de colectare a taxelor. Era o soluție prudentă, pe termen lung. O aprobai, iar el câștigă respectul sfetnicilor noștri castilieni.

Cu toate că visul nostru de a reface Castilia se înfiripase, durerea trădării lui Ferdinand mă măcina în interior. Deși n-o arătam niciodată, apropierea de el însemna agonie. Zâmbeam și îl ascultam cu atenție, mă purtam cu o decență impecabilă când îi primeam pe ambasadorii care soseau din toată Europa la comanda stăpânilor lor curioși. Fiecare cârmuitor era nerăbdător să ne măsoare competența, să caute să dobândească un avantaj asupra noastră sau să ne exploateze slăbiciunea. De la păianjenul

de Ludovic al Franței la mârșavul Afonso din Portugalia, de la măreața eminență a Vaticanului la bătăioșii Plantageneți din Anglia – dinastie cu care eram înrudită –, cu toții zâmbeau, ne urmăreau și așteptau. Succesul nostru ar fi fost recompensat cu tratate și alianțe care ne-ar fi crescut influența și ne-ar fi consolidat poziția. Eșecul ne-ar fi adus pieirea.

Întreaga lume era martoră la primii noștri pași în încercarea de a deveni conducători, iar eu eram destul de înțeleaptă ca să-mi ascund durerea. Nu era nici locul, nici timpul să-mi plâng de milă. Dar existau acele momente, după ce luam cina în marea sală, când Ferdinand se întorcea nesigur spre mine, cu ochi întrebători. De fiecare dată aș fi vrut să-i fac un semn de aprobare din cap, să iert și să mă predau; aș fi vrut să-l simt din nou, să-i simt forma trupului contopit cu al meu. Rușinată de propria mea senzualitate, mă confesai fratelui Talavera; el mă sfătui să nu las păcatul soțului meu să fie mai presus de devotamentul meu sacru față de Ferdinand ca soț. Nu merse atât de departe încât să-mi reamintească și de îndatorirea mea ca regină, dar aluzia lui era clară: deși fiica noastră Isabel era sănătoasă, știam mai bine decât mulți alții cât de neașteptat și de rapid putea să ne lovească o tragedie. Ferdinand și cu mine trebuia să ne punem la adăpost succesiunea; trebuia să ne întărim poziția de regi nu numai cu reforme.

Trebuia să avem un fiu.

Dar eu nu puteam ceda. Era ca și când aș fi sălășluit în afara mea, urmărindu-mi acțiunile și temându-mă de ele, știind că nu realizam nimic prin faptul că îl repudiam, dar totuși incapabilă să procedez altfel. Faptul că nu implora, nu se înfuria, ci numai se îndepărta să-și termine vinul și să se retragă în camerele lui devenise scuza în spatele căreia mă ascundeam.

„Când își va cere scuze“, îmi spuneam. „Când va spune cu glas tare că regretă, atunci îl voi ierta“ – chiar dacă știam că nici el nu putea face acest lucru cum nu l-aș fi făcut nici eu în locul lui, că nu eram genul de oameni care să ne înjosim, nici măcar unul față de altul. Ferdinand avea să vină la mine numai atunci când aveam să-i dau de înțeles că eram de acord să-l accept exact așa cum era.

Acest impas dintre noi ar fi putut dura la nesfârșit, transformându-ne brusc în niște străini care nu aveau nimic în comun

decât acoperişul de deasupra capului, dacă nişte forţe mai puternice n-ar fi intrat la un moment dat în joc.

Dar au intrat.

Era în aprilie, 1475.

Ne duseserăm la Valladolid să participăm la festivităţile organizate în onoarea noastră de către redutabilul clan Mendoza, a cărui intenţie era să-şi exprime deschis sprijinul pentru suveranitatea noastră şi să înăbuşe orice nemulţumire care ar mai fi mocnit.

În ciuda situaţiei jalnice a vistieriei noastre, golisem cuferele pentru această ocazie, conştientă că numai depăşindu-i pe granzi în materie de lux, eu şi Fedinand îi puteam atrage de partea noastră. Programul nostru de reforme luase avânt şi aveam nevoie şi de cel din urmă strop de ajutor.

Rămăsei amabilă, dar şi vigilentă faţă de nobilii care intraseră cu zgomot în oraş pentru a se împărtăşi din generozitatea noastră. Deşi cei din clanul Mendoza avuseseră onoarea de a găzdui acest eveniment, eu făcusem lista cu invitaţi, şi majoritatea fuseseră poftiţi în mod special pentru că încă nu ne juraseră credinţă. Când se prezentară în faţa podiumului pe care stăteam, îmi ascunsei oroarea; bogăţia cu care se afişau era uluitoare, cu mantii tivite cu aur şi soţii şi fiice împopoţonate cu pietre preţioase suficiente ca să finanţeze o armată. Era evident că nu toţi locuitorii regatului sufereau de lipsuri, şi mă simţii uşurată că hotărâsem să risc în privinţa cheltuielilor. Era ruşinos, o paradă de extravaganţă gratuită, dar în care noi, ca proaspeţi cârmuitori ai Castiliei, nu trebuia să fim mai prejos.

Într-una din zilele în care avea loc un turnir, mă îmbrăcasem cu o rochie din brocart bătută cu smaralde şi aur, pe care o plătisem cu unul dintre colierele mele, cu mâneci largi purpurii tivite cu hermină şi manşete cu rubine. Îmi pusesem şi o plasă cu perle peste păr. Ferdinand luase şi el exemplul celorlalţi şi galopa pe teren într-o armură magnifică de Toledo; pe platoşa ei strălucitoare era o incrustaţie în aur şi argint care reprezenta emblema noastră cu săgeţile şi jugul. Inima mi se strânse când veni în faţa podiumului şi se înclină pe armăsarul său, aşteptând o dovadă a preţuirii mele, aşa cum era obiceiul. În metalul strălucitor, arăta ca un cavaler de legendă. Îmi înghiţii remuşcările şi

începui să-l urmăresc cum își doboară cu ardoare oponenții, până la ultimul.

Când ne ridicarăm să aplaudăm, Beatriz îmi spuse la ureche:

– Indiferent ce ar fi făcut, sper că n-ai de gând să-l refuzi o veșnicie.

Îi aruncai o privire tăioasă. Deși îi spusesem de nenumărate ori că în public trebuia să mi se arate întotdeauna respect, pentru că numai așa nobilimea arțăgoasă ar fi priceput că nu eram un monarh plămădit din aluatul răposatului meu frate, Beatriz spunea ce poftea și când poftea.

– Ei? adăugă ea, cu mâinile în șolduri. Ce mai vrei? Tocmai și-a zdrobit lancea în onoarea ta. Îți sugerez să-i oferi o teacă pentru ea, înainte s-o facă vreo curviștină.

Înghețai. Apoi, spre uluiala mea, o scânteie de voioșie se aprinse în mine, și trebui să-mi țin buzele strânse ca să nu izbucnesc în râs în fața curții.

– Să-i trimit vorbă? mă întrebă ea.

Îmi ridicai capul cu o reținere glacială.

– Da, răspunsei șuierat. Dar discret. Nu vreau să știe toată lumea ce fac.

În seara aceea, mă îmbrăcai cu o precauție meticuloasă în mătase azurie și îmi dădui cu ulei scump de lavandă pe încheieturile mâinilor și pe gât. Ines se apucă să aprindă suficiente lumânări parfumate cât să lumineze o catedrală; până la urmă, fui nevoită să-i spun că, dacă nu voia să-l orbească pe Ferdinand, trebuia să se oprească.

Stăteam agitată în fața căminului, cu doamnele mele lângă mine. Ne prefăceam că brodăm, dar bineînțeles că, de fapt, ascultam fiecare sunet de afară. Când în sfârșit i-am auzit zgomotul pașilor, ne-am ridicat toate în picioare.

Nu știam la ce să mă aștept, până când îl văzui în cadrul ușii, îmbrăcat în haina lungă până la genunchi de la ospățul din seara aceea, cu fața în umbră.

Inima începu să-mi bată cu putere.

El înaintă.

– Doamnelor, aș vrea să vorbesc cu soția mea între patru ochi.

Ines și Beatriz se grăbiră să iasă, lăsându-ne singuri pentru prima dată în trei luni de zile – luni care, acum, când mă uitam la

trăsăturile lui sumbre, mi se părură o veșnicie. Când își ridică ochii spre mine, privirea lui era mohorâtă, aproape îndurerată.

– Isabela, începu el, iar eu clătinai aprobatoare din cap.

Mă pregătii sufletește pentru apropierea lui, pentru reconcilierea după care tânjisem, dar de-abia acum îmi dădui seama că nu fusesem pregătită să-l accept pentru că simțisem cumva că cedarea mea ar fi însemnat că eram de acord cu ce făcuse.

Totuși, următoarele lui cuvinte mă luară complet prin surprindere, descumpănindu-mă.

– Nu mi-e ușor să-ți spun. Afonso al Portugaliei ne-a declarat război.

Făcui ochii mari, ca și când tocmai rostise ceva de neînțeles.

– Nouă? mă auzii spunând. Dar… de ce?

– La Beltraneja. Se uită la mine fără ca privirea lui să exprime vreun reproș, deși, ca și Beatriz, și el mă sfătuise de câteva ori să o închid. În schimbul ajutorului lui Afonso pentru a cuceri Castilia, ea a acceptat să se mărite cu el și să-l facă rege. După ei, ea este regina de drept, iar tu i-ai uzurpat tronul.

– Dar Afonso este unchiul ei! Iar ea este în custodia noastră.

Ferdinand dădu drumul unui oftat de îngrijorare.

– Mă tem că nu mai este. În timp ce noi eram aici cu alte treburi, a evadat cu Villena. Acesta a semnat o alianță cu Afonso și i-a convins pe Cádiz în Andaluzia și pe conducătorii ordinelor militare Calatrava și Alcántara să se alăture cauzei lor. Au strâns o armată uriașă împotriva noastră, de aproape douăzeci de mii de oameni.

Mă sprijinii de spătarul scaunului meu. Douăzeci de mii… Nici măcar nu-mi puteam închipui. Era mai mult decât am fi putut noi spera să adunăm vreodată fără ajutorul granzilor.

– Am vorbit cu Santillana și cu amiralul, continuă Ferdinand. Bineînțeles că Santillana se învinovățește; la urma urmei, ea era ținută sub supraveghere într-unul din castelele lui. Spune că ne va da cât de mulți oameni va putea strânge. El și amiralul vor vorbi și cu alți nobili și îi vor îndemna să ne ofere sprijin, dar avem nevoie de tine, Isabela.

– De mine?

– Da. Ești regină. Trebuie să declari și tu război. Și îi poți uni pe oameni. Orașele nedecise ar putea ține cont de chemarea ta.

Trebuie să recrutăm cât mai mulți oameni ca să-l învingem pe Afonso. Avem foarte puțin timp să ne organizăm ofensiva.

Îmi privii mâinile livide, încleștate de scaun, și mă forțai să mă liniștesc. Nu trebuia să cedez în fața panicii. Înțelesesem seriozitatea acestei amenințări; puteam fi nimiciți cu ușurință. Portugalia era o țară mică, dar puternică, scutită de jaf și de conducătorii slabi pe care îi suportase Castilia. Iar Afonso era un comandant experimentat, care îi alungase pe maurii berberi și acumulase astfel o mare avere. Dacă nu acționam rapid și nu adunam suficiente ajutoare de la granzi pentru a-l contracara pe el și pe Villena, nu exista nici o îndoială că aveam să ne pierdem tronul.

– Bineînțeles, spusei încetișor. O să scriu imediat fiecărui oraș. O să emit decrete, o să-i iert de pedeapsă pe prizonieri și alți infractori care sunt de acord să se alăture forțelor noastre, orice e nevoie.

El clătină aprobator din cap, ca și când s-ar fi așteptat la acest lucru.

– Mai e un lucru pe care ar trebui să-l știi, spuse, iar eu rămăsei nemișcată. Carrillo este implicat în povestea asta. El l-a ajutat pe Villena să fugă cu la Beltraneja. Scrisoarea de recomandare de care s-a folosit Villena pentru a intra în castel era semnată de arhiepiscop.

„O să regretați."

Fierbeam de furie.

– Atunci va răspunde pentru asta. O să mă ocup personal de el.

– Nu! Ferdinand păși brusc spre mine și mă luă de braț. Carrillo e periculos. N-am încredere în el. Niciodată n-am avut.

Tăcui. Îi simțeam căldura atingerii prin mânecă.

– Nu va îndrăzni să se atingă nici măcar de un fir de păr din capul meu, replicai, și, cu toate că doream să par curajoasă, îmi auzii ezitarea din voce, provocată însă de apropierea de Ferdinand, și nu de teama față de arhiepiscop.

El mă privi în ochi.

– Isabela, nu înțelegi. Dacă ți s-ar întâmpla ceva, eu… eu n-aș putea suporta. N-aș supraviețui.

Recunoașterea lui neașteptată topi și ultima urmă de gheață din mine. Întinsei mâna și îi mângâiai obrazul proaspăt bărbierit.

– O să supraviețuiești; trebuie. Ce s-ar face Castilia fără tine?

În clipa aceea n-aș fi putut spune ceva care să semene mai mult a iertare, și cuvintele acestea ne eliberară. Deși o parte obscură din mine știa că s-ar putea să calce strâmb din nou, că unui bărbat ca el îi era imposibil să facă altfel, nu mai puteam să mă port cu răceală. Nu mai puteam continua să-mi doresc ca el să fie ceea ce nu era și nici să pretind vreo schimbare miraculoasă din partea lui ca rezultat al cerințelor mele.

Orice ne-ar fi rezervat viitorul, trebuia să-l înfruntăm împreună, ca soț și soție.

– Te iubesc, îl auzii șoptind și îi simții lacrimile prețioase ca nestematele curgându-mi pe mână. N-am vrut să te rănesc. Niciodată n-am vrut să te rănesc sau să te dezamăgesc.

– Știu.

Când îl trăsei spre mine, mă cuprinse cu brațele. Plângea încet la pieptul meu, iar eu îi mângâiam părul, simțind cum i se rărește în creștet, singurul loc vulnerabil, în care i se manifesta fragilitatea.

„Eu sunt cea puternică", m-am gândit, în timp ce mâinile lui îmi alunecară pe talie și începură să-mi desfacă grăbit cordonul cu ciucuri al halatului. Aveam tăria principiilor mele, care depășea slăbiciunea trecătoare a cărnii. Apoi îl simții lipindu-se excitat de mine, cu buzele arzând pe gâtul meu gol. Mă lăsai copleșită de pasiune.

Timp de câteva ore scurte nu mă mai gândii la nimic.

Galopam pe Canela pe câmpia bătută de vânturi din afara orașului Alcalá de Henares. Călărisem fără oprire, în ciuda protestelor lui Ferdinand și a îngrijorării amiralului că, din pricina separării, eu și Ferdinand ne-am fi putut șubrezi poziția. Dar nu aveam de ales. Era nevoie de cineva cu suficientă autoritate care să ridice personal orașele; și cine ar fi fost mai potrivit ca mine, regina lor? În acest timp Ferdinand – acum învestit pe deplin cu puteri egale, garantate de mine – putea face publică declarația de război și începe să meargă prin țară să ceară armele necesare pentru luptă, căci nu aveam deloc destule.

O lăsasem pe Isabel în grija lui Beatriz și a lui Cabrera, cu ordine stricte să fie ținută numai în alcazar. Iar acum mă aflam aici, în fața orașului lui Carrillo. Dacă aș fi putut forța o confruntare, poate că s-ar fi supus. Dar, în timp ce îl priveam pe Cardenas, pe

care îl trimisesem la palatul lui Carrillo să-mi anunțe sosirea, ieșind călare pe poarta orașului spre mine, nu mai eram sigură la ce să mă aștept. O rafală de vânt îi smulse pălăria din cap, ciufulindu-i chica blondă; el nu reacționă, ci continuă să galopeze direct spre mine, ca și când ar fi fost urmărit de o haită de câini de vânătoare.

Strânsei de frâie, făcându-l pe Canela să bată cu copita în pământul pietros.

– Ei bine? întrebai, când Cardenas se opri.

Simții îndreptate asupra noastră privirile grupului – don Chacón, Ines, ceilalți secretari ai mei și cei câțiva însoțitori pe care îi adusesem; destui ca să-mi sporească aura regală, dar nu atât de mulți încât să-mi stânjenească deplasarea.

Cardena spuse grăbit:

– Declară că, dacă intrați pe o poartă, el va ieși pe cealaltă.

Rămăsei nemișcată în șa.

– Mă sfidează?

Cardenas clătină afirmativ din cap, evident tulburat că era purtătorul acestei vești.

– Mi-a spus că exact așa cum a ridicat-o pe Maiestatea Voastră în poziția actuală, tot așa vă va doborî.

Chacón bodogăni de lângă mine:

– Lașul merită o funie! O să primească ce i se cuvine, așa să-mi ajute Dumnezeu! Eu însumi o să-l târăsc la spânzurătoare.

– Nu.

Ridicai un braț, păstrând o aparență de calm pe care de fapt nu-l aveam.

Chacón spuse:

– *Maiestad*, dacă nu-l punem la punct acum, n-o să înceteze niciodată. El este în centrul acestei povești. Arestarea lui o să le trimită un mesaj de avertizare celorlalți.

Privii peste ei spre oraș, spre bastioanele vechiului castel, imaginându-mi cuiburile de barză cocoțate printre meterezele întărite.

– E prea târziu, răspunsei. Chiar dacă poruncesc să fie arestat, răul e făcut. Villena și la Beltraneja sunt liberi; portughezii înaintează în regatul meu. N-o să-mi pierd timpul vânând un om, când

mi-l pot cheltui mai cu folos adunând mulți alții trebuincioși pentru a lupta.

Chacón se încruntă.

– În acest caz, încotro mergem acum?

Îl întorsei hotărâtă pe Canela cu fața spre vânt.

– Către arhiepiscopia lui Carrillo din Toledo. Dacă vom câștiga orașul de partea noastră, veniturile îi vor fi tăiate. Acesta o să fie un avertisment pe care nici chiar el n-o să-l poată ignora. Adăugai în surdină: Dumnezeu atotputernicul m-a făcut regină. Acum, să-L lăsăm să mă apere cu mila Lui.

Toledo mă primi cu aclamații copleșitoare, oferindu-mi un contingent mare pentru armatele noastre și o sumă de bani semnificativă pentru arme. Eram ușurată; capitularea orașului, cel mai vechi sediu ecleziastic al Castiliei și principala sursă de venit a lui Carrillo, reprezenta o victorie strategică și simbolică în același timp.

Dar lupta mea de-abia începuse. Mai trebuiau convinse alte câteva orașe importante, inclusiv Burgos în nord, a cărui poziție în regat era vitală pentru apărarea noastră din punct de vedere strategic. Trebui să vizitez personal fiecare oraș care nu era decis și să-i câștig loialitatea, în genunchi dacă era necesar. Trebui să facem apel la orice oraș cu o populație destul de numeroasă, pentru că mai aveam nevoie de soldați – și încă mulți.

Ferdinand îmi trimise grabnic vestea că portughezii trecuseră granița în regatul nostru, înarmați până în dinți. Orașul Plasencia din Extremadura își deschisese porțile în fața invadatorilor; acolo, Afonso al V-lea și la Beltraneja se logodiseră, în măreața catedrală de pe râul Jerte, însoțiți de trădătorul Villena și de complicii lui nobili. Din fericire, nu se puteau căsători în fapt până când nu primeau dispensa papală pentru consangvinitate.

Eu însămi aflasem cât de nesigure erau dispensele acestea, astfel încât am compus o petiție înflăcărată către Vatican, dezvăluind cazul ilegitimității Joannei (care invalida orice pretenție a ei la tron) și cerându-i Sanctității Sale să refuze să sfințească uniunea ei cu portughezul. În plus, îi trimisei un bilet personal cardinalului Borgia, care mă ajutase să descâlcesc situația propriei mele

căsătorii, promițându-i o recompensă mare și recunoștința noastră veșnică dacă își îndeplinea misiunea și îl convingea pe papă.

Folosindu-l pe Cardenas ca mesager de legătură între noi, am decis ca Ferdinand să înceapă ofensiva, în timp ce eu continuam să cutreier țara după alți bani și alți recruți. Aveam să călăresc la Burgos, apoi la Ávila, iar de acolo să mă reîntâlnesc cu Ferdinand în citadela Tordesillas, care era fortificată și ușor de apărat.

Plecai din Burgos pe un potop de ploaie. Câștigasem loialitatea orașului după aproape o lună de negocieri cu oficialitățile încăpățânate, dintre care multe se temeau că eu și Ferdinand aveam să le uzurpăm vechile drepturi feudale. Eram nerăbdătoare, nedormită și dornică să-mi văd soțul. Colac peste pupăză, după ani de secetă, cerurile se hotărâseră să se deschidă ca un fruct prea copt și să-și reverse apele îndelung păstrate deasupra pământului pârjolit, făcând ca râurile să se reverse și transformând drumurile în mări de noroi.

Prea multă ploaie era aproape la fel de distrugătoare ca seceta; recolta și așa firavă avea să putrezească, iar rădăcinile fragede ale plantelor să se sufoce și să mucegăiască în pământul saturat. Avea să fie din nou un an fără grâne, cu foamete și răscoale în orașe. Dar, deocamdată, din cauza acestui diluviu, avea să-mi ia săptămâni să ajung la destinație. Mă uitam drept înainte prin ploaia care îmi intra în ochi, cu gluga trasă pe cap și cu fustele umede până la coapse, și indignarea se trezi în mine, la fel de neostoită ca vremea.

Cum putea Dumnezeu să facă una ca asta? Cum putea să-Și întoarcă fața de la mine? Când avea să-Și dea seama că eram gata să-mi dau chiar viața pentru a sluji cauza Lui, care în mod sigur trebuia să fie viitorul glorios al Castiliei? Nu suferisem destul? Nu vărsase acest pământ amărât destul sânge, sudoare și lacrimi? Nu ne sacrificaserăm fiii, femeile, mijloacele de trai și chiar liniștea? Ce mai voia El de la noi?

Ce mai voia de la *mine*?

Nu-mi dădusem seama că de fapt țipam până când nu-mi auzii ecoul vocii în urechi, urmat de bubuitul furios al unui tunet. Canela tresări sub mine, nechezând. Mă întorsei să mă uit la însoțitorii mei, și toți mă priveau de parcă aș fi înnebunit.

– *Maiestad*, spuse Chacón. Sunteți istovită. Poate ar trebui să ne întoarcem.

– Să ne întoarcem? Nici gând! Mergem înainte și nu ne oprim până când…

O crampă violentă în pântece îmi tăie respirația. Simții cum mă încovoi în șa, scăpai frâiele și îmi dusei instinctiv mâinile la abdomen. Durerea era ca o gheară, mă sfâșia în interior. Probabil că mă clătinam și începusem să alunec într-o rână, pentru că o parte din mine, conștientă totuși și care nu fusese copleșită încă de durere, îl auzi pe Chacón strigând, sărind jos de pe cal și grăbindu-se spre Canela să-l apuce de frâie. Ines galopă până lângă mine și mă prinse înainte să alunec de pe cal. Îmi adunai destulă voință să mă îndrept, deși tot ce puteam face era să mă țin strâns de șa, uluită de violența crampei.

Apoi simții o căldură lipicioasă care se scurgea din mine. Privii în jos și văzui uluită cum în poală îmi apăreau pete roșietice. În timp ce durerea mă copleșea, mă gândii vag neîncrezătoare că nu știusem. Nici măcar nu bănuisem că s-ar fi putut să fiu însărcinată…

Ines strigă:

– Regina sângerează! Repede, este rănită!

Întunericul explodă peste mine. Dumnezeu îmi răspunsese la întrebare.

– Maiestatea Voastră trebuie să se odihnească, îmi spuse doctorul Díaz, medicul curții. Venise călare cât putuse de repede în orașul Cebreros unde ne opriserăm, la numai câțiva kilometri de Ávila. O să vă ia o săptămână sau două să vă recăpătați puterile.

– Nu… nu pot, spusei cu voce răgușită. Ferdinand… are nevoie de mine. La Tordesillas.

– Maiestatea Sa a fost anunțat de greutățile pe care le aveți. Nu și-ar dori să vă primejduiți și mai mult viața. Díaz își întoarse fața de la mine ca și când chestiunea ar fi fost închisă și i se adresă lui Ines: O să vă las poțiunea asta de plante. Trebuie să ia doza recomandată, după program. Dacă sângerarea reapare, apăsați așa cum v-am arătat. Trebuie să mă duc la Ávila să mai fac rost de medicament, dar cel mai târziu mâine seară mă voi întoarce.

– Nu vom mai fi aici, îi spusei.

Ines se ridică de pe taburetul ei. Stătuse trează toată noaptea în timp ce eu mă zbătusem și delirasem de febră; era trasă la față, dar vocea ei era fermă. Fără să-și ia privirea de la mine, îi spuse:

– Ba da, vom fi. *Gracias*, doctore. Mergeți cu Domnul!

El aprobă din cap, își puse pălăria și mă privi încă o dată cu ochii lui căprui inteligenți. Díaz era un om învățat; un convertit, ca mulți dintre cei mai buni doctori, instruit în tehnicile medicale evreiești și maure. O tratase pe fetița mea de răceli ocazionale și alte boli minore. Tocmai îmi salvase și mie viața, chiar dacă întrebuințase tehnici de vindecare interzise de Biserică, întrucât doctrina dominantă era aceea că boala trupească izvora din păcatul sufletului, pe care numai rugăciunile și căința îl puteau vindeca.

– Trebuie să vă odihniți, spuse din nou și ieși.

Ines își trase taburetul mai aproape, stoarse cârpa înmuiată în mușețel într-un vas de la picioarele ei și mi-o puse pe frunte. Închisei ochii. Mirosul îmi amintea de copilărie, de verile uscate din Arévalo, unde planta rezistentă creștea sălbatică, precum buruienile.

Într-un târziu, îmi adunai destul curaj.

– Am fost…?

Ines oftă.

– A fost prea devreme. N-au putut spune.

Capitolul 24

Străbăteam neliniștită apartamentele mele din Tordesillas, unde ferestrele, sus într-un turn, dădeau spre cătunul ce purta numele castelului, spre curgerea largă a mocirlosului râu Duero, jos, departe, și în zare, cât vedeai cu ochii, spre întinderea galben-brună și prăfoasă a *meseta.* Undeva, pe câmpia aceea, în tranșeele din afara orașului Zamora, Ferdinand se confrunta cu Afonso al V-lea și cu armata acestuia.

Avusesem o foarte scurtă întâlnire; nesocotind sfatul doctorului Díaz, plecasem de la Cebreros exact la două zile după ce pierdusem sarcina. Ines se vânzolise de colo colo neliniștită; Chacón protestase părintește; Díaz mă avertizase asupra unor complicații îngrozitoare. Nimic nu mă clintise. Tot ce voiam era să scap din încăperea aceea oribilă, în care stăruia încă prezența unei ființe nenăscute. Simțeam nevoia să străbat călare fără întârziere ținuturile mele și să mai văd o dată chipul iubitului meu.

Mă așteptase în donjon. Traversasem lespezile de piatră sub cerul brăzdat de furtună și îi văzusem durerea întipărită pe față, în adâncul ochilor. Mă aruncasem în brațele lui, fără să-mi pese de soldații strânși în jurul nostru, de oficialități și curteni și de granzi. Cu fața îngropată în gâtul lui, care mirosea a sudoare și a soare, șoptisem:

– Îmi pare rău. Îmi pare atât de rău.

Mă ținuse strâns:

– Isabela, dragostea mea, luna mea! Ce m-aș face fără tine?

Nu-i păsa de copil, nu-l interesa, dacă era cu prețul vieții mele; și împreună reparaserăm camerele pe care le pregătise pentru mine, le decoraserăm cu tapiseriile și mobilele mele, care la porunca lui, îmi fuseseră aduse tocmai de la Segovia.

– Nu era nevoie, îl mustrasem, în timp ce lacrimile stăteau să-mi curgă. Cheltuielile...

– Eh! Ce mai înseamnă ceva *maravedies* în plus? zâmbise el.

Isabel e bine, mă asigurase el în noaptea aceea când stătuserăm în patul nostru, înlănțuiți, ascultând cum ploaia – neistovita ploaie – bate în zidurile castelului. Beatriz și Andrés o vegheau în alcazar, unde nimic nu putea să-i facă rău. Nu vorbiserăm despre forța care se dezlănțuia asupra noastră, despre amenințarea de care nimic nu ne putea apăra. Ne dezmierdaserăm, ne sărutaserăm; îmbătați de mirosul și atingerea celuilalt, conveniserăm în mod tacit să nu mai pomenim niciodată despre pierderea pe care o resimțeam amândoi atât de puternic.

Mă părăsise înainte de ivirea zorilor, înveșmântat în armură, în fruntea armatei pestrițe pe care o adunaserăm, formată din vasali și simpatizanți, voluntari din sate îndepărtate, căruțași, paji, orășeni, mici nobili și prizonieri ale căror pedepse fuseseră comutate ca să poată lupta pentru Castilia. În timp ce călărea peste podul mobil, care traversa șanțul adânc, sub stindardele unduitoare decorate cu blazonul nostru – săgețile și jugul –, privise peste umăr și ridicase mâna înmănușată, strigând: „Isabela, *mi amor*, așteaptă-mă!“

Și asta făcusem, săptămâni întregi, răstimp în care un iunie jilav abia se târâse spre un iulie torid. Eram ținută la curent cu fiecare eveniment de către curieri care alergau de la și spre tabăra lui Ferdinand; de la ei aflasem de timida baricadă a lui Afonso în spatele zidurilor de nepătruns ale Zamorei, despre refuzul lui de a ieși la atac, deși Ferdinand îl provocase la luptă dreaptă. Trupele noastre erau forțate să asedieze, să sape tranșee și să otrăvească fântâni, până când scăzură proviziile, spiritele se încinseră, iar ofensiva pe care cu atâta osteneală o făuriserăm din speranță, împrumuturi și voință începu să se destrame.

„Adu-ne victoria“, mă rugam, „Du-ne la triumf. Mi-ai luat copilul, dă-mi asta acum“.

Încă nu aflasem că târguiala cu Atotputernicul nu face decât să-I provoace nemulțumirea.

Pe 22 iulie, în timp ce străbăteam neliniștită castelul din Tordesillas, sosi o misivă, cu un scris dezordonat pe care la început nu-l recunoscui. O citii, îngrozită. Ridicai privirea către mesagerul istovit și spusei cu voce grea:

– Du-te înapoi. Spune-i că nu permit acest lucru. Nici măcar un singur turn din Castilia nu trebuie să cadă în mâna lor.

– *Maiestad*, răspunse mesagerul, cu o atitudine umilă, este prea târziu. Portughezii au rechiziționat Toro și au blocat liniile de aprovizionare ale armatei noastre. Soldații noștri nu aveau apă și mâncare. Apoi a venit fluxul; oamenii s-au îmbolnăvit, și au început zvonurile despre abandonarea cauzei noastre și despre fraternizarea cu portughezii. Înainte ca soldații să dezerteze, regele a ordonat retragerea. Deja sunt pe drum încoace.

Misiva, făcută bucăți între degetele mele, căzu pe pardoseală.

– Aduceți-mi pălăria!, strigai. Și puneți șaua pe cal!

Afară căldura era infernală, scuipa parcă flăcările iadului. De-abia puteam să respir când am traversat podul mobil, urmând drumul în pantă abruptă, traversând cătunul, peste dâmbul de peste râu, până pe câmpia încinsă. Acolo am ordonat să se înalțe un umbrar, și mi se aduseră un scaun portabil și o masă. Alături de secretarii mei și de Ines, Canela gâfâia, iar eu așteptam. Pe masă stătea neatinsă o carafă cu apă. Orele treceau. Când amurgul violet se insinuă peste câmp, scufundându-ne în semiîntuneric, îi zării în cele din urmă pe soldații murdari și uzi înaintând încet pe linia orizontului bordat cu roșu.

Încălecai pe Canela și ridicai mâna în semn că refuz orice însoțitor. Călare, mă dusei singură să întâmpin armata care se întorcea. Ferdinand era în fruntea lor, împreună cu amiralul; chipurile le erau marcate de oboseală, pielea arsă de soare li se cojea pe nas, părul le era încâlcit și murdar. Armurile lor zăngăneau în coșuri atârnate de-o parte și de alta a cailor asudați și plini de spumă, care abia mai înaintau cu greu.

Sunetul armurilor abandonate, nemânjite de sângele dușmanilor noștri, mă înfuria cel mai tare.

Ferdinand își ridică privirea, tresărind când mă văzu călărind spre ei. După care dădu pinteni calului, vrând parcă să pună o distanță cât mai mare între noi și acei granzi care ne urmăreau și soldați sfădalnici a căror lipsă de încredere în acțiunea noastră ne condamnase înainte de a răni măcar un singur soldat portughez.

– Isabela, începu el poticnindu-se, eu... noi n-am avut altă ieșire. N-au vrut să părăsească orașul; s-au furișat prin spatele meterezelor Zamorei și ne-au atacat cu o ploaie de săgeți, cu

pietre; cu propriile lor excremente. Vocea-i tremura de umilință. Afonso râdea de mine de pe parapeți – râdea și își bătea joc de mine! Zicea că până și pe scaunul de la closet el ar fi un rege mai bun decât aș putea eu spera să fiu pe tronul Castiliei. A respins oferta mea de luptă între noi doi. A spus că preferă să aștepte și să privească cum ne stingem lent, ca muștele care se sufocă pe rahatul lui.

Îi susținui privirea un moment lung. Încercam să-mi trezesc compasiunea, afecțiunea, orice sentiment dinlăuntrul cavoului unde-mi fusese odinioară inima. Dar, în loc de asta, spusei rece:

– Nu ar fi trebuit să te întorci, în nici un caz odată ce pusese mâna fie și pe un singur turn din Castilia.

Ochii i se îngustară:

– Și ce-ar fi trebuit să fac? Nu avem mașinării de asalt, tunuri, praf de pușcă. Știai asta. Am fost dureros de nepregătiți pentru ei încă de la început.

– Nimic din toate astea nu contează. Mă bătui cu pumnul în piept. Îl avem pe Dumnezeu de partea noastră; *noi* avem dreptate, nu cei care vin să fure ceea ce nu le aparține. Cu credință și o armată ca a noastră, cum ar putea vorbele lui Afonso al Portugaliei să te lase fără curajul care-i mână pe bărbați în luptă?

Tresări vizibil. Vocea i se înăspri:

– Isabela, te previn. Încetează! Tu nu ai fost acolo. Nu înțelegi.

Dar nu-l puteam asculta, nu mai eram rațională. Era ca și cum toate insultele, toate spaimele, toate pribegiile pe care le îndurasem încă din zilele primejdioase ale copilăriei mele se uniseră în această uriașă, sfâșietoare umilință – acest moment incredibil când soțul meu, unul dintre cei mai glorioși războinici din Aragón, fugise tocmai de dușmanul al cărui unic scop era să ne uzurpe tronul.

– Poți să spui că nu înțeleg, replicai. Atâția bărbați cred că femeile nu pot vorbi despre război pentru că nu ne riscăm viața pe câmpul de luptă. Dar eu îți spun că nimeni n-a riscat mai mult decât mine, pentru că eu mi-am pus la bătaie soțul și regele, pe care îl iubesc mai mult decât orice. Vocea mi se schimbă. Mi-am pus la bătaie sufletul pentru binele acestor regate, știind că, dacă vom pierde, probabil că și eu voi pierde totul!

Cuvintele răsunară în jurul meu peste câmpia liniștită. Armata noastră stătea neclintită – mii de oameni, de fețe pe care nu le

cunoșteam. Ferdinand rămăsese nemișcat pe calul lui de luptă, cu o mască impasibilă pe față.

– Dacă ai fi dărâmat zidurile Zamorei, adăugai, așa cum ar fi trebuit, dacă ai fi avut voința mea, Portugalia și suveranul ei ar fi fost măturați din acest regat, iar noi nu ne-am fi aflat aici în clipa asta rușinoasă.

El lovi șaua cu palma, făcându-și calul să scurme cu copita.

– Nu-mi vine să cred. După toate prin câte am trecut, te plângi că ne-am întors nevătămați? Poate că nu am câștigat o bătălie, dar nici nu am pierdut-o.

– Nu? ripostai eu. Poate tu crezi că e o glorie să fii înfrânt, dar eu nu mă voi mulțumi decât cu victoria.

În momentul în care spuneam asta, îmi dădui seama că mersesem prea departe. Expresia lui deveni gânditoare.

– Păi, spuse el încet, atunci mă tem că avem o misiune grea în față, pentru că se pare că tu nu ești mulțumită de eforturile unor simpli muritori.

Vocea lui străpunse ceața în care mă scufundase furia, readucându-mă brusc în prezent, la situația grea în care ne găseam: cu armata zdrențăroasă și jerpelită, dar, după cum încercase el să-mi spună, încă întreagă; cu însuși Ferdinand în viață, nu zăcând mort sau rănit sub o movilă de cadavre. Se îndreptă în șa, și l-am văzut în fața mea pe prințul pe care îl alesesem pentru tenacitatea lui, care luptase de atâtea ori pentru regatul său. Era un rege care luase astăzi o decizie imposibilă, pentru a ne scuti mâine de un potențial dezastru. Și era și soțul meu, care din dragoste pentru mine și regatul meu mersese la război să lupte cu dușmanii noștri, gata să moară, dacă ar fi fost nevoie, pentru binele Castiliei.

Cu o limpezime dureroasă, mă uitai peste câmpie. Îl văzui pentru prima dată pe amiralul obosit care mă privea stânjenit de pe calul lui și pe soldați – toți oameni curajoși –, împovărați de diaree, foame și arșiță. Mă priveau cu toții cu un amestec de venerație și dezamăgire care îmi rupea sufletul. Eram regina lor, care, în loc să-și exprime recunoștința pentru că se salvaseră, îi certa că refuzaseră să se sacrifice.

Simții că trebuia să-mi ascund fața. Avea oare Ferdinand dreptate? Aveam să fiu oare vreodată satisfăcută de eforturile cuiva, și mai ales de ale mele?

– Iartă-mă! șoptii, străduindu-mă să-l privesc în ochi pe Ferdinand.

Mă așteptam să-l văd distant, înstrăinat de mine, poate pentru totdeauna. Îl atacasem în fața oamenilor lui, cea mai urâtă insultă la adresa unui comandant; avea tot dreptul să mă facă responsabilă de acțiunile mele. În loc de asta, el îmi arătă o înțelegere reticentă, de parcă ar fi înțeles mult prea bine de unde-mi venea mânia.

– Nu e nimic de iertat, replică el. De acum înainte, să ne arătăm umilința în fața Lui, a aceluia pentru care și cei mai puternici sunt slabi, astfel încât la ceas de nevoie să ne dăruiască mila Lui.

Mi se puse un nod în gât. Nu găseam cuvinte. Nici o vorbă nu părea potrivită ca să le facă uitate pe cele pe care le aruncasem până atunci, necugetată. Îl întorsei pe Canela și călării înapoi spre castel împreună cu Ferdinand, cu armata mărșăluind în spatele nostru.

Convocarăm sesiunea Cortesului în Valladolid, unde făcui un apel fierbinte la orășeni pentru a căpăta ajutor. În acel moment aveam o armată străină pe pământ castilian, care intenționa să ne distrugă. Dar reprezentanții orașelor – secătuite de donațiile din trecut – votară împotriva acordării de noi fonduri. În timp ce stăteam cu privirile tulburi la masa de consiliu, cardinalul Mendoza spuse că tot ce ne mai rămăsese era Biserica. Dacă anunțam că autoritățile ecleziastice trebuie să doneze jumătate din aurul și argintul lor pentru apărarea regatului, le puteam topi și face banii de care aveam nevoie. Altminteri, nu aveam altă alternativă decât să încercăm să parlamentăm cu Afonso și Villena.

– Nici vorbă de așa ceva, spuse Ferdinand. Se uită spre mine. Nici măcar un turn, ai spus. Nu putem să le lăsăm nici măcar un turn.

Îmi reținui un zâmbet. Înfruntarea noastră din Tordesillas marcase un hotar în căsnicia noastră. Deși fusese o demonstrație prea fățișă din partea mea, îi arătasem că eram gata și eu să-mi pun armura și sabia; că și eu eram gata să mor, dacă era nevoie, pentru apărarea tronului meu. Faptul că el conștientizase acest lucru îi aprinsese dorința, așa că mă dusese în camera noastră de culcare cu o pasiune care mă prinsese nepregătită. Și mai interesant, îl făcuse ca, în clipe ca aceasta, să lase decizia finală în mâinile

mele – mâini pe care acum le considera la fel de capabile și de merituoase ca ale oricărui bărbat.

– Romei n-o să-i placă, spusei precaută. Sanctitatea Sa nu a dat încă dispensa de care Afonso are nevoie pentru a se căsători cu Joanna la Beltraneja, dar dacă o să confiscăm tezaurul bisericii, s-ar putea ca brusc să găsească potrivit să facă acest lucru.

Pe fața cardinalului se putea citi aprobarea.

– Da, se poate, dar Sanctitatea Sa va fi sfătuit că este în interesul ei ca Maiestatea Voastră să triumfe, pentru că în anii viitori vă veți dovedi o apărătoare devotată și generoasă a credinței.

Insinuarea cardinalului era clară, deși Ferdinand, nerăbdător să dobândească noi surse de venit, n-o înțelese.

– Da, spuse soțul meu. Așa o să facem. Consemnați asta. Îmi căută privirea. Ce spui, Isabela? Avem nevoie de tunuri, de praf de pușcă, de tot echipamentul modern. Le putem cumpăra din Germania și Italia, dar vor dori plata înainte. Asta e singura noastră speranță.

Știam că ăsta era adevărul, deși ideea mă cam deranja. Nu voiam să-mi asum o asemenea datorie față de Biserică, pentru că, indiferent cât de repede am fi încheiat înțelegerea noastră, aveau să existe și interese ascunse. Dar, fără noi resurse, eram ca și detronați. Îi puteam hărțui pe portughezi, așa cum tot făceam de la retragerea noastră, le puteam tăia liniile de aprovizionare și incendia pământul agricol din împrejurimi, astfel încât să nu aibă deloc nutreț; îi puteam ține închiși în Zamora, Toro și în cele câteva orașe din Extremadura pe care le invadaseră. Dar nu-i puteam goni. Ca insectele, aveau să se înmulțească și să răspândească discordia ca pe o boală. În cele din urmă, aveau să înfrângă rezistența poporului nostru; cu timpul, prezența lor avea să devină acceptabilă, chiar binevenită, dacă ar fi promis suficient de multe în schimb.

Iar dacă asta avea să se întâmple, Afonso și la Beltraneja aveau să învingă. Aveau să aibă grijă să ne prindă sau să ne omoare pe mine și pe Ferdinand și apoi să preia tronul.

Clătinai din cap fără tragere de inimă.

– Fie. Dar numai în următoarele condiții: vom returna tot ce-am împrumutat în decurs de trei ani. Și fiecare *maravedi* pe

care îl vom bate va fi folosit pentru cheltuielile de război. Nici măcar unul nu va intra în punga noastră personală.

Mendoza își înclină capul în semn de acord. Ferdinand se ridică hotărât în picioare, se aplecă spre mine și îmi șopti:

– De data asta îți promit că o să-i șterg de pe fața pământului pe nenorociții ăia!

Și vorbea serios. Rușinea și furia îl rodeau adânc. Ferdinand de Aragón nu fusese niciodată în situația de a cere ceva, așa că se apucă neobosit de achiziții pentru armata noastră. Calcula stocuri, supraveghea achiziția armamentului, urmărea transporturile pe măsură ce soseau și planifica transportul în siguranță din porturi la bazele noastre din teren.

La rândul meu, organizam aprovizionarea cu hrană, recrutarea și instruirea trupelor. Am încheiat acorduri cu granzii și chiar îl trimisei pe Cardenas la califul maur al Granadei, cu care semnai un tratat, promițându-le maurilor libera circulație în interiorul regatului lor și despăgubiri la orice plângere ar fi avut împotriva granzilor andaluzi, dacă aceștia le-ar fi invadat teritoriul. În schimb, califul îmi trimise patru mii dintre cei mai buni arcași ai lui, care puteau trage fiecare, călare, câte o sută de săgeți fără încetare.

Munca grea și de lungă durată îmi făcea bine; ca și Ferdinand, mă consumam intens din pricina rușinii suferite. Orice urmă de afecțiune pe care o mai avusesem pentru Joanna la Beltraneja se stinse în acele luni de muncă frenetică, iar Ferdinand și cu mine ne dedicarăm fiecare minut pentru apărarea a ceea ce ea îi oferise cu atâta meschinărie lui Afonso.

Deși corespondam regulat cu Beatriz, n-o vedeam pe Isabel cu lunile. Nu citeam, nu brodam și nu mă îndeletniceam cu niciuna din ocupațiile femeiești care îmi plăcuseră dintotdeauna. Făcui o scurtă călătorie la Arévalo cu un contingent nou de gărzi, pentru că nu m-ar fi mirat ca Diego Villena să încerce să distrugă castelul. Acolo găsii personalul albit și îmbătrânit, captiv într-o existență izolată. De-abia aveau cunoștință de agitația de dincolo de ziduri, cu excepția lipsei permanente de bunuri. Mama se purta de parcă nu m-ar fi văzut doar de săptămâna trecută, apoi uita cine sunt, pierdută în halucinațiile ei. Doña Clara, gârbovită și nesigură pe picioare, refuză oferta mea de a se retrage; insistă că o să moară în picioare, slujind-o pe mama așa cum făcuse întotdeauna. Nu mă

îndoiam că așa va face. Oricum, am angajat și alte femei din sat, pentru muncile mai grele. Nutrisem speranța secretă că poate venise timpul să o aduc pe mama la curte, unde își putea asuma rolul de regină-mamă și unde aș fi putut-o îngriji mai bine, dar în timpul acestei vizite dureroase îmi dădui seama că n-avea să mai poată duce niciodată o viață publică. Nu-mi puteam asuma riscul; nu puteam lăsa să se spună vreodată că nebunia se moștenea în familia mea și nici să permit ca perspectivele de măritiș ale fiicei mele să fie întinate. Deși în mod inevitabil zvonul avea să se răspândească, nimeni nu trebuia să vadă dovada cu ochii lui. Mama avea să rămână la Arévalo până la moarte, uitată de lume. Am părăsit castelul cu același sentiment trist de dezorientare pe care îl aveam când mă întorceam acasă, ca și cu sentimentul de vină că osândisem carne din carnea mea și sânge din sângele meu la o existență izolată, de dragul ei și al viitorului Castiliei.

Crăciunul trecu în liniște. Iarna făcea imposibil orice conflict armat, și, în timp ce Ferdinand profită de această perioadă de acalmie ca să meargă la Valencia să aducă o falangă de soldați trimiși din Aragón în sprijinul cauzei noastre, eu m-am reîntâlnit cu Isabel în Segovia. Avea aproape cinci ani și era uimitor de frumoasă, cu un păr blond des și strălucitor și ochi verde-turcoaz care semănau mult cu ai mamei mele. Eram bucuroasă să nu fac nimic în afară de plimbări cu Beatriz prin grădinile înghețate ale alcazarului, înfofolite în blănuri, în timp ce Isabel fugea de colo până colo, încântată de magia zăpezii; pentru o vreme m-am prefăcut că nu aveam nici o grijă pe lumea asta în afara focului care trebuia să ardă în cămine.

Dar Anul Nou sosi mult prea repede; chiar înainte ca zăpezile să se topească, Ferdinand plecă în fruntea armatei noastre proaspăt echipate, organizate cu mare precizie: aprigii mauri, călări pe asinii lor, alături de cavaleria noastră; tunurile germane și pulberea italiană pe carele trase de boi; mașinăriile de asalt și catapultele unse, puse în mișcare pe roți, înaintând în spatele cortegiului șerpuitor de oțel și lame, ca niște uriași greoi.

Mă dusei din nou să stau în Tordesillas; primeam iar vești prin curieri, așteptând neîncetat următorul mesaj.

Războiul începu promițător. Portughezii se delăsaseră în lunile care trecuseră, îngrășați de prada jefuită din orașele noastre, și,

printr-o mișcare îndrăzneață, Ferdinand cuceri rapid Zamora. Afonso porni furios din învecinatul Toro și ne angajă într-o bătălie aprinsă și confuză, menită să ne distragă atenția, în timp ce întreprinzătorul lui fiu reuși să se strecoare printre patrulele noastre de la graniță. Spre uluiala și furia mea, se întoarse cu întăriri din Portugalia. Deodată, armata pe care o organizasem atent timp de opt luni fu depășită numeric și înconjurată din toate părțile de o mare de dușmani.

Ferdinand ordonă o retragere rapidă în spatele puternicelor ziduri medievale ale Zamorei. Eu trimisei imediat escadroane de rezervă să-i hărțuiască pe portughezi și să-i trimită degrabă înapoi la Toro. Speram să-i asigur astfel lui Ferdinand un răgaz, dar, după trei săptămâni de lupte și cuvinte înfierbântate aruncate de la unii la alții peste ziduri, deveni evident că dacă Afonso – blocat în Toro, într-un frig de nesuportat – nu câștiga nimic, nici noi nu câștigam. De fapt, ultima parte din aurul pe care-l împrumutaserăm de la biserică se topea rapid, iar Ferdinand, ascuns în Zamora, pe care ocupația portugheză îl golise de orice urmă de alimente, începea să simtă lipsurile. Comunicarea între noi era aproape imposibilă, dar unul sau doi dintre curierii lui reușiră să ajungă la mine.

Probabil că vom începe să ne mâncăm caii, scria el, *dacă nu se întâmplă ceva repede.*

Știam că, de această dată, exact asta avea să facă înainte de a ceda. Poruncii ca toate castelele pe o rază de o sută patruzeci de kilometri depărtare de Zamora și de Toro să fie ocupate sau demolate. Pusei trupe la fiecare intersecție de drumuri, barându-le portughezilor orice cale de scăpare alta decât drumul pe care veniseră inițial. Dădui decrete prin care amenințam cu spânzurătoarea orice bărbat, femeie sau copil, om de rând sau grande care îndrăznea să ofere chiar și o coajă de pâine invadatorilor.

Noaptea, cu lumânările arzând și cu cârcei la degete de atâta scris epistole către nobili, cereri către orașe și proclamații către popor – toate menite să împiedice orice idee a unui compromis cu portughezii –, mă duceam la capelă și mă pironeam în fața altarului. Nu înălțam nici o rugă. Nu mă târguiam și nu promiteam. Închideam ochii și lăsam liniștea învăluitoare și profundă să se reverse asupra mea.

Abia dacă dormeam. Iar când dormeam, visam vechiul nostru strigăt de luptă „Santiago!“[1] acoperit de zăngănitul săbiilor, de nechezatul cailor, de senzația că te afunzi în pământul frământat cu sânge și noroi. Mă trezeam respirând greu, cu mâinile încleștate în așternuturi.

Mă gândeam că aș fi putut să-l pierd. Ferdinand ar fi putut să moară.

Într-o dimineață vijelioasă de martie, la aproape două luni după ce Ferdinand cucerise Zamora, Ines îmi aduse un mesager. Era doar un băiat, nu avea mai mult de doisprezece ani. Când căzu în genunchi la picioarele mele, udat până la piele de ploaia de afară, observai cu o bruscă strângere de inimă amănuntul lipsit de importanță că mantaua lui era atât de murdară, încât nu-i distingeam culoarea.

– *Maiestad*, murmură el cu o voce complet extenuată.

Îmi întinse un petec de hârtie, acoperit cu pete de noroi și pete ruginii.

I l-am luat din mână, și trebui să-mi amintesc să respir.

Nu era sigilat. Simțind că Ines mă privește cu ochi îngrijorați, mă întorsei în lumina palidă care venea de la fereastră și ridicai hârtia spre ea. Lăsai să treacă o clipă. Orice ar fi spus biletul, nu trebuia să mă prăbușesc. Nu trebuia să leșin sau să plâng. Trebuia să fiu tare. Asta aștepta Ferdinand de la mine, așa cum așteptam și eu de la el.

Deschisei scrisoarea și citii cele patru cuvinte:

Victoria este a noastră.

Plecai imediat călare să-l întâlnesc. Aflasem deja că Afonso ordonase retragerea din pricina faptului că îi tăiasem aprovizionarea, iar distrugerea castelelor din împrejurimi îi lăsase pe portughezi în imposibilitate de a se adăposti. Ferdinand îl urmărise; armatele se ciocniseră într-o trecătoare mlăștinoasă, iar oamenii noștri, deși depășiți numeric, luptaseră cu o ferocitate care se dovedise mortală.

Afonso fugise peste graniță în regatul său, deplângându-și pierderile. Mai mult de jumătate din oamenii lui pieriseră, iar armele

[1] Strigăt pe care se spune că îl foloseau spaniolii în perioada Reconquistei în luptele contra maurilor. De la numele spaniol al Sfântului Iacob, ocrotitorul Spaniei. A continuat să fie folosit şi ulterior. (n.red.)

lor și alte bunuri fuseseră capturate pentru a fi duse în vistieria noastră. Mai târziu, aveam să descopăr că Joanna la Beltraneja fugise și ea în Portugalia și își căutase refugiul la curtea logodnicului ei; jurai să nu mai pună piciorul în Castilia decât ca prizoniera mea.

Când îl văzui pe Ferdinand pe podiumul ridicat din bușteni în apropierea locului bătăliei, tras la față, dar zâmbitor în hainele lui de damasc roșu-aprins, ridicându-și bărbia cu mândria celui care și-a dovedit valoarea, mă văzui nevoită să mă stăpânesc să nu alerg spre el. De astă dată, reîntâlnirea noastră era pătrunsă de suveranitatea ceremonioasă pe care și-o dobândise ca războinic. După ce ne strânserăm mâinile, ne întoarserăm către soldații care aplaudau, ca să primim stindardul zdrențuit al Portugaliei, al cărui purtător fusese hăcuit în timp ce-l apăra. Promisei să ctitoresc o nouă catedrală în Toledo, care să comemoreze triumful nostru. Apoi ascultarăm o slujbă pentru toți cei care pieriseră și plecarăm acasă la Segovia, ca să ne regăsim fiica și curtea.

Castilia era în sfârșit a noastră.

Capitolul 25

Maurii au un vechi proverb: Înainte de a muri, un bărbat trebuie să vadă Sevilia. Aș adăuga că același lucru este valabil și pentru o femeie, iar în vara lui 1477 avui și eu acest noroc.

Anul care trecuse fusese unul de muncă neîncetată, iar eu și Ferdinand ne confruntaserăm cu urmările războiului cu portughezii. Călătoriserăm nonstop, pedepsindu-i pe nobilii șireți care îi acordaseră ajutor pe ascuns lui Afonso și le dărâmaserăm fortărețele, lipsindu-i astfel de adăpostul unor ziduri solide în spatele cărora să se ascundă. Răsăriseră prea multe castele particulare în Castilia în timpul anilor de domnie ai tatălui meu și ai lui Henric, în care nu domnise legea – unii granzi încă își închipuiau că erau mai presus decât însăși coroana. Pretindeau tribut de la satele din împrejurimi asemeni despoților războinici feudali, împânzind peisajul cu construcții de apărare pe care le umpluseră cu sluijitori care li se supuneau numai lor. Câțiva refuzaseră chiar și chemarea noastră la arme din timpul invaziei portugheze și, la începutul războiului, Ferdinand și cu mine deciseserăm că era timpul să le dăm o lecție pe care să n-o uite prea curând. Declaraserăm că numai castelele recunoscute oficial de noi puteau rămâne în picioare. Dacă stăpânii nu luau asupra lor demolarea proprietăților ilicite, aveam s-o facem noi pentru ei – plus că îl amendam drastic pe proprietar și îl mai și pedepseam.

Convocaserăm de asemenea Cortesul pentru a îmbunătăți sistemul nostru fiscal și legislativ și pentru a reînvia Santa Hermandad condusă de cetățeni, o instituție de menținere a legii care, ca multe altele în Castilia, căzuse în desuetudine. Prin intermediul Hermandad căutaserăm să reinstaurăm ordinea în provinciile noastre îndepărtate, urmărindu-i pe mercenarii renegați și pe alți diverși

criminali și răufăcători. Treptat, oraș cu oraș, târg cu târg, cătun cu cătun – și se părea că uneori piatră cu piatră –, aduseserăm Castilia sub autoritatea noastră.

Umilit și părăsit de aliații lui portughezi, Diego Villena apăru la curte să ne cerșească iertarea în genunchi. Era pe punctul de a pierde totul și, spre deosebire de tatăl său, nu îl avea pe capriciosul Henric pe care să se bizuie. Deși Ferdinand susținea că ar trebui să-i luăm capul, eu ajunsei la concluzia că, prin restaurarea privilegiilor aristocratice ale lui Villena, vom câștiga sprijinul nobililor, demostrând că eram capabili de îndurare chiar și față de o trădare neîndoielnică. A fost o încercare riscantă, dar care a meritat; curând după aceea, câțiva nobili care se opuseseră ordinelor noastre de a-și micșora proprietățile veniră la noi, chiar dacă fără tragere de inimă, să ne jure credință.

Cât despre arhiepiscopul Carrillo, acesta nu vădea nici un regret. Nu-mi lăsă altă alternativă decât să-i poruncesc să renunțe la toate ambițiile lumești și să locuiască în permanență la mănăstirea San Francisco din Alcalá, sub amenințarea pedepsei cu închisoarea. Distrus de acțiunile sale și părăsit de toți, inclusiv de servitorii lui, care dispăruseră în noapte cu puținele lucruri care-i mai rămăseseră, nu-mi încălcă porunca și se duse în mănăstirea franciscană sub pază, ca să-și ducă restul vieții în sărăcie și uitare. Chiar dacă regretam adânc că un prelat și războinic atât de curajos căzuse din pricina incapacității lui de a se adapta, nu simțeam nici un strop de milă pentru el. Spre deosebire de Villena, ale cărui tinerețe și fire imprudentă îl împinseseră spre alianța nechibzuită cu Afonso al Portugaliei, implicarea lui Carrillo fusese un act premeditat de răzbunare împotriva mea pentru că preferasem să mă sfătuiesc cu Ferdinand, și nu cu el. De această dată, nu mai putea fi vorba de iertare.

Și totuși, chiar și înlăturându-l pe Carrillo pentru totdeauna și avansând rapid în planul nostru de reconstrucție a regatului, continuai să fiu sfâșiată de zbuciumul meu interior. De când avortasem, nu mai rămăsesem gravidă, și doctorii pricepuți pe care îi consultasem nu fuseseră în stare să-mi dea o explicație satisfăcătoare. Toți mă sfătuiseră să mă odihnesc mai mult și să mă dedic unor activități mai apropiate unui temperament femeiesc delicat; presupunerea lor părea să fie că unei femei care se comporta

ca un bărbat îi era cumva interzis să procreeze – lucru care mi se păru absurd. În mod sigur, faptul că-mi îndeplineam îndatoririle de regină cârmuitoare nu excludea posibilitatea de a mi le îndeplini și pe cele pe care Dumnezeu mi le hărăzise ca femeie.

Cu toate acestea, neliniștea mă rodea, mai ales când făceam dragoste cu Ferdinand. Ines mă ajuta în secret să-mi procur poțiuni de verbină, cu un gust execrabil, pentru a-mi ameliora dispoziția. Mă rugam de două ori mai mult. Mă dusei chiar călare, pe o furtună orbitoare, în nord, la Burgos, pentru a vizita izolata capelă San Juan de Ortega, unde se găsea o piatră străveche despre care se credea că reprezenta o femeie însărcinată. Stătui în genunchi ore în șir pe lespezile înghețate din fața ei, rugându-mă pentru ajutor. Donai și bani pentru construcția unei biserici mai mari în numele sfântului. Ciclul meu rămase neregulat, așa cum fusese întotdeauna, dar sângerarea sosea în mod inevitabil, adesea cu atâta forță, încât strângeam din dinți de durere. Nu înțelegeam pentru ce Dumnezeu, după ce ne dăruise atât de multe, după ce ne dusese la victorie împotriva Portugaliei, ne refuza mie și lui Ferdinand binecuvântarea după care tânjeam cel mai mult – un prinț care să ne moștenească regalitatea după moartea noastră, unind pentru totdeauna Castilia și Aragónul.

În cele din urmă, Ferdinand observă îngrijorarea mea. Seara, după ce se sfârșeau audiențele, ne dezbrăcam în camerele noastre de hainele de gală decorate cu pietre prețioase, iar el îmi șoptea cuvinte de mângâiere în încercarea de a-mi liniști teama.

– La momentul cuvenit o să se întâmple, îmi șoptea în timp ce stăteam în brațele lui, inertă ca o stâncă. Iubirea mea, vom avea un fiu când va fi vrerea Domnului.

Voiam să urlu, să plâng, să zdrobesc lucruri; orice ca să mă eliberez de durere și frustrare. Nu-mi ajută la nimic când descoperii că din legătura lui din Aragón rezultase un băiat; chiar dacă strânse din buze și trimise un mesager cu un cadou pentru copil, prefăcându-se că acesta nu însemna nimic pentru el, acest fapt confirma virilitatea lui și nereușita mea de a-i oferi ceea ce cealaltă femeie îi dăduse.

Până în vara lui 1477, de-abia mă mai puteam uita la el, și la oricine. Eram atât de nefericită, încât aproape că mă bucurai când sosi vestea apăsătoare că între cei mai puternici nobili din

Andaluzia – ducele de Medina Sidonia și marchizul de Cádiz – izbucnise un alt conflict.

Ferdinand rămase surprins când îi spusei că doream să orchestrez personal o reconciliere de durată între cei doi nobili din sud. Deja hotărâserăm să eradicăm ultimele rămășițe de rezistență a nobililor din Extremadura, așa încât nici nu intra în discuție să lipsim amândoi din Castilia în acest moment crucial. Dar, dacă Ferdinand nu putea merge, eu eram hotărâtă. El încercă să mă convingă invocând pericolele inerente unei călătorii prin regiunea Andaluzia, invadată de mauri și unde domnia legii era ignorată, dar eu rămăsei neînduplecată. Îl sărutai pe el și pe nedumerita mea Isabel, îmi făcui bagajele, îl înșeuai pe Canela și plecai spre sud.

Spre Andaluzia, în căldura pârjolitoare, unde rodiile, smochinele, curmalele și lămâile străluceau în pomi ca nestematele la gâtul unei sultane; spre sud, unde orașele albe din calcar adăposteau golfuri cu ape albastre și unde puteam rămâne singură cu durerea mea.

Bineînțeles că auzisem povești despre Sevilia. Cine nu auzise? Era unul dintre cele mai vechi și mai mari orașe ale noastre, fosta capitală a maurilor invadatori înainte ca regele Ferdinand al III-lea să-i respingă în secolul al treisprezecelea. Construită pe malurile Guadalquivirului cu ape ca smaraldul, în care mărfurile sosite din Africa și Levant, din îndepărtata Anglie sau din Țările de Jos intrau zilnic în port, Sevilia era un amestec alb de turnuri filigranate și balcoane zăbrelite care atârnau peste străzi șerpuitoare; umbrită de palmieri minunați și de portocali de Sevilia, ale căror fructe mari nu erau comestibile, dar care, atunci când erau distilate, dădeau un miros amețitor. Aici, violența și vendeta – cele două monede de schimb în Andaluzia – mocneau sub fața poleită a orașului; aici, în inima unei lumi unde, cu mult timp în urmă, maurii, evreii și creștinii aflaseră pentru scurt timp bună înțelegere, totul era posibil.

Mă așteptasem să fiu copleșită de orașul strălucirilor, să-i respir aerul îmbălsămat de miros de portocale și să mă las purtată într-o epocă trecută, când deosebirile dintre credințe și culorile pielii se estompaseră. Și așa se întâmplă. Dar n-am spus nimănui că, de când coborâsem din barca mea pe podul Magdalena, unde populația

se strânsese să mă întâmpine cu o ploaie de petale de trandafiri și sunet de chitare, frumusețea Sevillei făcu mai mult decât să mă impresioneze. În timp ce stăteam în fața magnificelor porți deschise, simții în cele din urmă în interiorul meu o senzație pe care mă temeam că o pierdusem pentru totdeauna: o lovitură zdravănă, care făcu să-mi curgă sângele mai repede prin vine.

Am simțit din nou că trăiesc.

Îmi stabilii locuința în opulentul alcazar din centrul orașului, din apropierea catedralei neterminate care se înălța peste rămășițele dărâmate ale marii moschei. În palat, sunetul și senzația apei îți pătrundeau simțurile: susura în fântânile din mozaic, sărea în curbe grațioase în bazinele liniștite din grădini și adăsta în heleșteele învăluite de nuferi. Apă și căldură, o combinație seducătoare care mă făcea să-mi doresc să arunc de pe mine veșmintele care mă stânjeneau și să umblu goală ca o pisică neîmblânzită prin camerele mele, care dădeau dintr-una într-alta ca într-un labirint din lemn de santal, ceramică și marmură colorate.

Îmi stabilii ca încăpere oficială pentru primiri *sala* principală. Aici, sub baldachinul tronului, sufocându-mă de cald chiar și în cele mai subțiri rochii, îl primii pe ducele de Medina Sidonia, care administra Sevilia și cea mai mare parte a regiunii înconjurătoare.

Înalt, slab aproape până la emaciere, cu părul negru cu șuvițe albe pieptănat spre spate de pe fruntea îngustă și cu o cicatrice încrețită la tâmplă, ducele întruchipa mândria noastră sudică și mă privea cu o ușoară condescendență care contrasta cu manierele lui ireproșabile și care arăta că era neobișnuit să se supună cuiva, și cu atât mai mult unei femei.

Înclinându-se cu o eleganță exersată, rosti:

– Aduc un omagiu Alteței Voastre și îi înmânez cheile acestui oraș, orașul meu, în care acum sunteți suveranul suprem.

Cuvintele erau, bineînțeles, simbolice; în realitate, nu avea nici o cheie de dat. De fapt, stătea acolo cu mâinile absolut goale, ca și când cuvintele ar fi fost de ajuns să-i dovedească loialitatea, ca și când nu și-ar fi petrecut ultimii zece ani transformând sudul, prin luptele cu Cádiz, în propria lui vistierie, confiscând pământuri și castele care aparțineau de drept coroanei, lăsând ca în regiune să domnească fărădelegea, în timp ce el strângea bogății imense și refuza să-și plătească taxele.

Îmi ascunsei amuzamentul provocat de rigiditatea lui. Dacă ar fi avut măcar un dram de rușine, ar fi pălit. Dar nu avea. În loc de asta, afirmă:

– *Maiestad*, nu vă puteți aștepta să cedez ceva cât timp Cádiz este în libertate. Nu are plăcere mai mare decât să-mi invadeze pământurile, să-mi fure recoltele, caii, vitele și chiar șerbii.

– Atunci și el trebuie să plătească pentru faptele sale și să-mi aducă omagiile lui, răspunsei sec.

Ducele râse strident, spre neplăcuta mea surpriză.

– Cádiz, să plătească? Niciodată. Disprețuiește orice fel de autoritate, chiar și pe cea a suveranei lui. Nu e mai presus de un criminal de rând! Ar trebui să porunciți să fie arestat și să-i fie scoase măruntaiele pentru sfidarea lui.

– Așa ar trebui?

Mă nemulțumea tonul lui Medina Sidonia. Mă nemulțumea faptul că-mi dădea lecții în fața întregii curți. Era evident că nu-l interesa că nici el nici Cádiz nu avuseseră vreodată vreun drept asupra numeroaselor teritorii pe care și le uzurpaseră unul altuia. În realitate, mândrul duce nu era mai puțin nemernic decât dușmanul său și mă bătea gândul să-i spun acest lucru. În loc să fac asta, îmi păstrai cumpătul și îi spusei:

– Vă asigur că mă aflu aici ca să am grijă să se facă dreptate și să clarific această dispută dintre dumneavoastră și marchiz. În consecință, nobilul Cádiz va fi chemat să apară neîntârziat în fața mea.

Medina Sidonia spuse batjocoritor:

– O să vedem cât timp îi va lua să răspundă, dacă va răspunde.

Nu mă convinse să mă răzgândesc. În timp ce așteptam răspunsul lui Cádiz la misiva mea, am hotărât să-i dau ducelui o lecție. Poruncii să se ridice un podium în sală și îmi petrecui fiecare dimineață primind populația orașului. Îndată ce oamenii auziră de bunăvoința mea de a le asculta nemulțumirile, se așezară la coadă ore întregi ca să mi le prezinte personal.

Îi cerusem lui Medina Sidonia să participe la aceste ședințe ca o avertizare, întrucât, după cum bănuiam, nu mi se spusese nici măcar pe jumătate adevărul despre situația din oraș. Sub faimoasa opulență a Sevillei bătea o inimă întunecată și bolnavă. Toată lumea căuta să profite, și de obicei asta implica moartea sau sărăcirea altcuiva, cum era cazul unui bărbat care veni în fața mea

și declară că turma de capre îi fusese furată de hoții care terorizau zona în care locuia. Depusese o plângere la magistrații locali, dar, în loc să primească ajutor, fusese pus să plătească o amendă. Când refuzase, oameni mascați intraseră peste el și îl bătuseră; spre oroarea mea, tânăra lui fiică fusese violată chiar sub ochii lui.

– Nimeni nu mă crede, îmi spuse, răsucindu-și pălăria în mâinile noduroase, aruncând o privire temătoare spre Medina Sidonia, care stătea ca o coloană de granit lângă tronul meu. Spun că toți mințim, până la ultimul, deși mai târziu mi-am găsit întreaga turmă vândută la piață. *Maiestad*, vă implor să-mi faceți dreptate. Îmi câștig existența de pe urma caprelor mele; am nevoie de laptele lor să fac brânză să-mi susțin familia. Iar fata mea… vocea i se frânse. A fost dezonorată. Nici un bărbat de onoare nu o va mai lua acum.

– Ce înseamnă un evreu spoliat în plus? îl întrerupse Medina Sidonia, înainte ca eu să pot spune ceva. Când îmi îndreptai privirea spre el, continuă: Omul ăsta hulește, la fel ca toată spița lui dezgustătoare. Refuză în mod evident să respecte legea și să stea în ghetoul lui. Dacă el insistă să-și vândă brânza în piață, cum pot fi învinuiți magistrații noștri de ceea ce i se întâmplă?

Cruzimea lui Medina Sidonia nu mă prinse nepregătită. Apărea la curte în fiecare zi îmbrăcat în mătase și catifea scumpe, însoțit de o suită demnă de un potentat. Spada lui fusese lucrată de cei mai pricepuți meșteri, iar mănușile și mânecile îi erau împodobite cu pietre prețioase și aur; ca să trăiască așa cum trăia el, avea nevoie de un venit substanțial. Și, așa cum procedau majoritatea granzilor de secole, fără îndoială că și el îi sprijinea pe magistrați, care la rândul lor îi plăteau o cotă-parte din orice aduceau bandele lor de hoți. Era o metodă verificată în timp, folosită pentru a susține un stil de viață opulent și a menține controlul peste fâșii întinse de teritoriu; și, în mod sigur, tipul de corupție vrednică de dispreț pe care eram hotărâtă să o stârpesc din regatul meu.

Întrebai fără să-mi iau ochii de la duce:

– Le este interzis evreilor să se amestece cu populația creștină în piață?

Știam că nu le era interzis. Spre deosebire de Castilia, unde toleranța fusese întotdeauna în cel mai bun caz precară, Andaluzia avusese o istorie mai relaxată. Aici nu se practica de secole segregația,

deși mulți dintre evreii din regiune preferau să rămână în interiorul vechilor zone desemnate pentru ei.

Medina Sidonia părea nedumerit.

– Nu, răspunse el, dar bunul-simț spune că…

– Bunul-simț? Înălțimea Voastră, chiar dacă evreilor nu li s-ar da voie în piață, lucru care nu e valabil, acest om a fost atacat, i-a fost furată proprietatea, iar fiica i-a fost violată. Ce fel de simț mai poate exista în cetățenii acestui oraș, care se tem pentru mijloacele lor de existență și chiar pentru viața lor? Mă întorsei către omul care se făcuse mic, ca și când și-ar fi dorit să dispară. Îi cunoști pe oamenii care ți-au intrat în casă?

Clătină afirmativ din cap, dar vocea îi răsună aproape ca o șoaptă:

– Sunt totuna cu hoții. Ei… le fac astfel de lucruri și altora, iar magistrații știu prea bine. Fură de la noi pentru că suntem evrei și nu putem folosi arme ca să ne apărăm împotriva creștinilor.

Făcui un semn cu mâna spre Cardenas, care îndeplinea rolul de secretar-șef în aceste audieri judiciare, supraveghind un comitet de experți în drept aduși de la universitate.

– Informează-l pe secretarul meu aici de față cine sunt răufăcătorii și unde pot fi găsiți, îi spusei bărbatului. O să am grijă să fie arestați și – îi aruncai o privire insinuantă lui Medina – judecați. Dacă vor fi găsiți vinovați, cum sunt sigură că sunt, să li se scoată măruntaiele, iar bucăți din trupurile lor să fie atârnate la porțile orașului pentru a-i avertiza și pe alții că Isabela a Castiliei își exercită protecția asupra *tuturor* supușilor ei, indiferent de credință sau poziție socială.

Cu capul plecat, cu lacrimile curgându-i pe obraji, omul șopti:

– Dumnezeu să vă binecuvânteze, *Maiestad*! iar Cardenas îl conduse la masă să-și scrie plângerea.

– Maiestatea Voastră n-ar trebui să facă pe plac prostimii, îl auzii pe Medina Sidonia spunând cu voce joasă. Le încurajați doar rezistența față de autorități.

– Am impresia că dumneavoastră, Înălțimea Voastră, sunteți cel care încurajează prostimea, replicai, fixându-l cu privirea.

Se înclină profund, murmurând o scuză.

Cu un gust amar în gură, îmi îndreptai din nou atenția către coada de petiționari. Medina Sidonia știa ce așteptam, iar câteva zile mai târziu, când mi se spuse că porțile orașului fuseseră

pavoazate cu bucăți sângerânde smulse din trupurile condamnaților, prinsei curaj. Dacă locuitorii acestui viespar de anarhie credeau că voi da înapoi din milă ori mă voi eschiva de la îndatoririle mele pentru că eram femeie, se înșelau. Orice-ar fi fost, până când n-aveau să se supună pe de-a întregul, n-aveam să șovăi. Începui să împart dreptatea fără să țin seama de rang sau sex, fără să permit nimănui dintre cei care comiseseră vreun delict să scape de pedeapsă. Pentru a-i face să se teamă de mine, într-o după-amiază remarcai cu voce tare în sală că nimic nu-mi stârnea plăcere mai mare decât să văd un hoț care urcă treptele spânzurătorii – ceea ce-i făcu pe cei care așteptau să mă vadă să se facă mici, iar pe unii chiar să se furișeze afară din rând și să plece.

În cele din urmă, episcopul de Sevilia veni să-mi ceară o audiență particulară.

Îi făcui semn lui Medina Sidonia să iasă și îndată ce auzii ceea ce avea de spus episcopul, fui bucuroasă că procedasem așa. Episcopul avea reputația unui om blând, înclinat spre ascultare și compasiune, dar nu mă așteptasem la cuvintele pe care le rostise.

– Maiestatea Voastră dovedește că este un exemplu de virtute, începu el, dar oamenii din Sevilia… încep să se teamă. Mulți părăsesc orașul de teamă că sosirea dumneavoastră a pus capăt oricărei speranțe de clemență.

Mă încruntai și privii spre Cardenas.

– E adevărat?

Cardenas consultă un dosar pe care îl avea în mână, apoi încuviință, cu ochii lui verzi-albaștri serioși.

– Da, *Maiestad*. Până acum am aflat că peste o sută de cazuri sunt nerezolvate pentru că fie reclamantul, fie acuzatul nu s-au întors la judecată.

Îmi întorsei privirea spre episcop, tulburată.

– Nu am știut nimic. Regret că le-am inspirat teamă supușilor mei, pentru că nu asta am intenționat.

– Nici nu m-am gândit la așa ceva, spuse el grăbit. Numai că… ei bine, oamenii sunt mai înclinați spre rele aici în sud, unde am lâncezit atâta timp sub stăpâni nevrednici și cu amenințarea permanentă a maurilor. Venirea Maiestății Voastre este o binecuvântare, o mare onoare; dar, dacă pot să îndrăznesc, relele care năpăstuiesc Sevilia nu pot fi îndreptate peste noapte.

Cuvintele lui mă zguduiră. Îmi dădui seama cu o limpezime neașteptată că ardoarea mea de a restabili ordinea în Sevilia era, în parte, o încercare deșartă de a mă mântui în ochii Domnului, de a dovedi că încă eram demnă de grațiile Lui. Îmi lăsasem fiica și soțul în Castilia, într-o încercare efemeră de a mă mântui. Din nou, lăsasem vanitatea să-mi întunece rațiunea, exact cum făcusem în acea zi îngrozitoare pe câmpia de lângă Tordesillas, când îl mustrasem pe Ferdinand în fața armatei noastre.

– Nu, spusei încet, bănuiesc că nu. A fost înțelept din partea voastră să mă sfătuiți în această privință.

Mă ridicai, și rochia mea încrustată cu pietre prețioase se așternu ca aurul lichid la picioarele mele. Coroana ornamentată mă apăsa pe frunte; tânjeam să mă retrag în camerele mele, să mă ascund de aceste mașinațiuni de putere care mi se păreau dintr-odată atât de lipsite de sens.

– Vă rog să le spuneți oamenilor că nu intenționez deloc să fiu nemiloasă, spusei. Toți cei care au încălcat legea vor fi amnistiați pentru delictele lor, cu condiția să n-o încalce din nou – toți, în afară de eretici și ucigași, bineînțeles, adăugai.

Episcopul încuviință din cap.

– Vă mulțumesc, *Maiestad*, spuse, iar apoi, după ce făcui câțiva pași, continuă: În ceea ce-i privește pe eretici, există ceva la care sper să vă mai gândiți.

Întorsei capul spre el.

– Da?

– Evreii, replică el, iar cu această afirmație, încăperea din jurul nostru parcă se întunecă. Aici, în Sevilia, ura față de ei a crescut. Bineînțeles că practic nu sunt eretici, de vreme ce nu s-au convertit; dar, de la sosirea dumneavoastră, în cartierul lor s-au petrecut câteva incidente de care cred că ar trebui să aflați.

Îi făcui semn din cap să continue, deși detestam ce avea să urmeze. Îmi amintii de bietul om ale cărui capre fuseseră furate. Nu puteam decât să-mi imaginez cât de multe alte fapte teribile de acest gen fuseseră comise și despre care nu știam.

– O familie din ghetoul crescătorului de capre de al cărui caz ați auzit a fost târâtă de curând afară din casa ei și omorâtă cu pietre, spuse episcopul. Au mai fost vandalizate și câteva sinagogi, iar una a fost arsă din temelii. Multor evrei li se refuză dreptul

de a cumpăra sau vinde în piață sau sunt taxați sever pentru acest privilegiu. Oftă. Mă tem că nu e nimic nou în asta. Ura asta apare și dispare, ca o molimă. Dar acum, unii dintre agresori invocă drept scuză prezența Maiestății Voastre; pretind că regina Castiliei nu va tolera ucigași de creștini printre noi și iau legea în propriile lor mâini, deși chiar dumneavoastră i-ați făcut dreptate unui evreu.

Înghețai.

– Oricine pretinde că slujește legea în numele meu riscă o pedeapsă gravă. Evreii acestui regat sunt și ei supușii mei și prin urmare se află sub protecția mea.

– Da. Din nefericire, nu cu mult timp în urmă, evreii din Castilia au trecut prin greaua încercare a convertirii forțate sau și-au găsit moartea. Nu mi-aș dori să văd din nou o astfel de suferință. Se spune că ei sunt de vină deoarece adună bogății, în timp ce creștinii mor de foame, și conspiră cu cei convertiți să ne submineze Biserica. Dar nu am dovezi în această privință.

Mă surprinse. Nu mă așteptasem ca un om al Bisericii să amintească de ororile trecutului care fuseseră consfințite de autoritățile noastre ecleziastice sau să susțină situația precară a evreilor.

– O să mă gândesc la această problemă, spusei, privindu-l din nou pe Cardenas. Între timp, dați drumul de îndată unui decret prin care orice probleme provocate unei proprietăți evreiești sau unui evreu vor atrage imediat pedeapsa cuvenită. Afișați-l în fiecare piață din oraș!

Când îmi întorsei privirea spre episcop, descoperii pe fața lui o admirație nedisimulată.

– Trebuie să recunosc că la început nu eram sigur de dumneavoastră, spuse el. Am mai avut conducători care au promis schimbări, dar dumneavoastră, regina mea, întreceți toate așteptările. Decretul va fi foarte folositor în repararea nedreptăților care li s-au făcut continuu sefarzilor. Și totuși, se opri el, ca și când s-ar fi gândit cum să formuleze următoarele cuvinte. Vor exista consecințe. Sunt puțini cei care vă împărtășesc simțul dreptății.

Zâmbii.

– Nu mă tem de consecințe. Lăsați-i pe cei care nu sunt de acord să vină la mine, și o să afle destul de curând cine e regina Castiliei.

El se înclină și plecă. Cât timp îi ascultai pe restul petiționarilor din acea zi și mă așezai la masa de prânz, nu mi-am mai făcut griji pentru greutățile mele personale.

Zărisem o frântură dintr-un viitor pe care eram hotărâtă să-l evit cu orice preț. Această discordie mocnită dintre evrei și creștini putea răspândi și ațâța un război care ar fi afectat și restul regatului. Nu-mi puteam permite să las ca unitatea noastră fragilă și proaspăt întemeiată după atâtea eforturi să fie amenințată.

– Trebuie să ne continuăm măsurile de apărare a evreilor, am afirmat la o întâlnire a consiliului din dimineața zilei următoare. Deși nu sunt de aceeași credință, nu voi accepta să fie maltratați sau acuzați că îi incită pe convertiți, care, după cum spune toată lumea, sunt creștini credincioși.

Mă oprii și îl observai pe confesorul meu, fratele Talavera, schimbând o privire plină de înțeles cu don Chacón. Intendentul meu mai albise, părul i se rărise, fața lată, puternică se mai înmuiase cu vârsta. Dar firea îi rămăsese la fel de pătrunzătoare ca întotdeauna și ajunsesem să respect acele rare ocazii când își oferea părerea.

– Poate că Maiestatea Voastră ar trebui să ne însoțească mâine la o predică, spuse el.

– O predică? mă încruntai. Ținută de cine? Și despre ce?

– Cel mai bine ar fi să veniți pur și simplu, mă lămuri Talavera, cu ochii lui întunecați și serioși. Nimeni nu trebuie să știe că sunteți acolo. O să aranjez să stați în spatele unui paravan, deasupra amvonului.

– Și pentru ce Dumnezeu ar trebui să mă ascund?

– Pentru că dacă oratorul va ști că sunteți prezentă, probabil n-o să mai fie atât de sincer, răspunse confesorul meu. Aveți încredere în mine, *Maiestad*, o să fiți cât se poate de interesată de ceea ce are de spus.

A doua zi, stăteam în spatele unui ghiveci cu moțul-curcanului, având-o alături pe Ines, și ascultam vocea tunătoare a unui preot dominican, părintele Hojeda, care îmi trimitea fiori reci prin vine.

– Afișează intenționat un aspect de fațadă mincinos, astfel încât să-și poată practica riturile dezgustătoare, tuna Hojeda. Detestă sfânta împărtășanie, sfințenia sfinților și neagă castitatea Sfintei noastre Fecioare. Ziua se duc la slujbă, acești convertiți cu două fețe, dar noaptea reneagă riturile prin care au fost primiți în sânul

sfintei noastre biserici, intrând în comuniune cu frații lor respingători, care le sunt complici în rezistența lor. Trebuie să fie găsiți, demascați și anihilați până la ultimul, înainte ca infecția lor să ne macine pe toți!

Cuvintele lui mă tulburară profund. Cum ne întoarserăm în alcazar, l-am iscodit pe fratele Talavera, care îmi povesti că auzise relatări similare despre evrei care îi incitau pe convertiți să îmbrățișeze în secret credința lepădată, chiar dacă aceștia se prefăceau că se conformează credinței noastre. Într-adevăr, mulți pretindeau că asta se întâmpla în Castilia de secole, numai că preoții indolenți se uitau în altă parte, scufundați în propria ignoranță și venalitate.

– Desigur că poate fi o exagerare, spuse, dar mai cred că ar trebui să cunoașteți toate faptele înainte de a vă ocupa de această problemă. Se opri, cu o afectare vizibilă. Este plină de pericole, continuă el, repetând în mod ciudat avertizarea episcopului de Sevilia. Puțini vor sprijini apărarea celor făcuți responsabili de răstignirea Mântuitorului. Deși avem de mulți ani o politică de *convivencia*[1] cu evreii, asta nu înseamnă că toată lumea e de acord cu ea. De fapt, m-aș aventura să spun că puțini creștini i-ar dori în mijlocul nostru, dacă ar avea de ales.

– Înțeleg, spusei.Vă mulțumesc ca întotdeauna pentru sinceritate. O să-i scriu îndată cardinalului Mendoza să aflu părerea lui demnă de respect în această problemă.

În seara aceea, după ce trimisei scrisoarea, m-am uitat afară, în noaptea înăbușitoare, prin ferestrele mele canelate. Deși condamnam orice rău făcut evreilor, care mă slujeau cu credință la curte și care erau înaintașii multor nobili din preajma mea, printre care și scumpa mea Beatriz, nu-mi puteam permite să ignor posibila subminare a Bisericii noastre, deja grav compromisă. În ceea ce privea respectarea preceptelor religioase, strămoșii mei nu fuseseră niște pilde de urmat. Anii de războaie civile și luptă cu nobilii erodaseră fundamentul Bisericii; toată lumea știa că mulți dintre clericii noștri țineau concubine, în timp ce obscenitatea și lipsa credinței în cele mai elementare învățături biblice se răspândeau vertiginos în abațiile și mănăstirile Castiliei. Eram hotărâtă

[1] Conviețuire, în limba spaniolă în original (n.red.)

să refac gloria de altădată a Bisericii. Dar, printre dificultățile întâmpinate de la urcarea mea pe tron, încă nu găsisem timpul să mă dedic unei astfel de sarcini monumentale.

Mottoul meu fusese *con blandura* – „cu blândețe". Nu voiam să repet trecutul; după tot ce suferise Castilia, numai gândul la persecuții, la vărsare de sânge și suferință făcea să mi se întărească această convingere, chiar dacă recunoșteam că nu voi putea neglija la nesfârșit o astfel de potențială amenințare la unitatea regatului. Ca să conteze pe plan internațional, să făurească alianțe cu puteri străine care să țină Franța la distanță și să ne consolideze statutul de suverani demni de respect, Spania trebuia să se prezinte ca un front unit – un front catolic, în care nici o neînțelegere să nu poată fi ațâțată pentru a ne submina puterea.

Trebuia să ordon o anchetă pentru a verifica reclamațiile privitoare la problemele din jurul convertiților, iar dacă acestea se dovedeau reale, să stabilim un remediu. Ca regină creștină, nu puteam proceda altfel. Bunăstarea spirituală a poporului meu era la fel de importantă ca bunăstarea lui fizică, poate chiar mai mult, pentru că, dacă trupul era un înveliș temporar, menit să se întoarcă în țărână, sufletul nostru era etern.

Mi-era dor de Ferdinand. Primisem de la el scrisori care povesteau în detaliu isprăvile lui din Extremadura, unde vânase cu strășnicie rămășițele de rebeli portughezi și pe simpatizanții lor. Voiam să mă ghemuiesc lângă el în patul nostru și să dau glas îngrijorărilor mele, să-i ascult judecata înțeleaptă și să știu că nu eram singură, că, orice s-ar fi întâmplat, el avea să fie întotdeauna alături de mine.

Închisei ochii. Aproape că îl vedeam, cu mâna pe talia mea, cu vocea, răgușită de vinul băut seara, în urechea mea...

Se auzi o bătaie în ușa odăii. Tresării, îmi strânsei halatul pe mine, în timp ce Ines se grăbi să deschidă, cu părul castaniu despletit pentru noapte.

Torțele care pâlpâiau pe pereții coridorului lăsau să se vadă silueta lui Chacón.

– *Maiestad*, iertați-mă că vă deranjez, dar a sosit marchizul de Cádiz. Cere o audiență la dumneavoastră.

– La ora asta? Eram gata să refuz, apoi mă oprii. Dacă marchizul chiar era aici, cel mai bine era să-l primesc. Ținând cont de ura

dintre ei, nu mi-aș fi dorit să dea ochii cu Medina Sidonia înainte de a avea ocazia să-i cântăresc firea. Foarte bine, spusei, poftește-l în curtea interioară a apartamentelor mele.

Când ieșii pe ușa odăii mele de culcare în curtea pavată cu alabastru, unde aerul serii era înmiresmat de iasomie, fui luată complet prin surprindere de bărbatul care mă aștepta. Plângerile lui Medina Sidonia legate de Cádiz făuriseră în mintea mea imaginea unui prădător rebel. În loc de asta, nobilul care se înclină adânc părea incredibil de tânăr, puțin peste cei douăzeci și șase de ani ai mei. Era de înălțime medie, zvelt, cu un păr des și roșcat, pistruiat și cu niște ochi verzi cu gene lungi, de asemenea roșcate – ochi magnifici, care păreau să aibă picățele aurii în adâncul lor, pe care numai sângele amestecat din această regiune îi putea produce.

Era îmbrăcat în satin violet, decorat cu argintiu; când se roti în plecăciunea lui grațioasă, mătasea care îi tivea capa foșni. Era un gest afectat, făcut special pentru a plăcea, și trebui să-mi suprim un zâmbet. Dacă Medina Sidonia întruchipa rigoarea elitei aristocratice din Andaluzia, atunci Cádiz personifica simțul ei teatral.

Dar îmi îndreptai spatele și îmi dresei glasul, pentru că nici un bărbat, oricât de bine s-ar fi gătit, nu trebuia să creadă că putea să mă facă să-l iert prin măguliri.

– Marchize, v-am chemat acum o lună. Cred că aveți o explicație pentru nefericita întârziere, nu?

– *Maiestad*, răspunse el pe un ton melodios care ar fi făcut invidios orice trubadur, nu am altă scuză decât aceea că mesagerului dumneavoastră i-a luat multe zile să ajungă la castelul meu din Jerez, ținând cont de faptul că a trebuit să traverseze teritorii ostile mie din pricina dușmăniei cu Medina Sidonia, ale cărui patrule s-au infiltrat ilegal pe domeniile mele. Eu însumi a trebuit să traversez deghizat aceleași teritorii, pentru a mă prezenta trup și suflet în fața dumneavoastră.

Băteam tactul cu piciorul suficient de tare ca să audă.

– Sper sincer că nu ați bătut atâta drum ca să-mi spuneți asta. Dacă e nevoie, vă reamintesc că sunt regina dumneavoastră. Nu-mi plac cei care îmi nesocotesc autoritatea. Nobil sau om de rând, când chem pe cineva, mă aștept să vină.

El căzu într-un genunchi, ridicându-și minunații ochi cu o umilință atât de fermecătoare, încât o auzii pe Ines cum icnește

ușor fără să vrea. Deși nu mă arătai afectată în vreun fel de postura lui, trebui să admit în sinea mea că bărbatul era uimitor de frumos.

– Maiestate, sunt în puterea voastră, spuse el, îndepărtându-și larg mâinile, fără altă pavăză decât afirmarea inocenței mele împotriva mâniei pe care dușmanul meu a sădit-o în dumneavoastră cu minciunile lui. Continuă, cu inflexiuni ale vocii care trădau o rezonanță pătimașă: Și nici nu am venit să spun doar vorbe – am venit pentru fapte. Regina mea, cereți-mi fortărețele voastre din Jerez și Alcalá și orice altceva aflat în stăpânirea mea care vă folosește și vi le voi preda, așa cum mă predau și eu, cu o supunere necondiționată.

În urma discursului lui pompos, se așternu liniștea. Îi aruncai o privire lui Chacón. Stătea cu brațele încrucișate peste pieptul masiv, cu sprâncenele ridicate a scepticism. Castilian până în măduva oaselor, nu era impresionat de frumusețe sau de atitudinile afectate. Dar, când îmi întorsei privirea spre marchizul încă îngenuncheat, simții brusc că trebuia să-i accept oferta exact așa cum mi-o făcuse. Ah, aici era vorba fără îndoială de oportunism; își cunoștea interesul. Dacă aflase de intenția mea de a readuce la ascultare regiunea lui nelegiuită, așa cum făceam în Sevilia, și se hotărâse astfel că era mai înțelept să se supună decât să continue demonstrațiile perfide ale puterii lui, acest lucru mi se potrivea ca o mănușă. Odată cu capitularea lui, jumătate din vestul Andaluziei – cea mai mare parte însușită ilegal în timpul domniei tatălui și apoi a fratelui meu vitreg – se va întoarce sub stăpânirea mea suverană, împreună cu numeroase castele, orașe și vasali.

– Marchize, spusei, e adevărat că nu am auzit cele mai bune lucruri despre dumneavoastră, dar oferta pe care mi-ați făcut-o vă demonstrează buna credință. Predați-mi aceste fortărețe și vă promit să mediez conflictul dumneavoastră cu Medina Sidonia, fără ca onoarea vreunuia să fie afectată.

Zâmbi exuberant, dezvăluindu-și dinții albi perfecți.

– Maiestate, sunt cel mai umil slujitor al dumneavoastră. Tot ce am vă stă la dispoziție.

Zâmbii și eu la rândul meu. Omul putea fi un escroc, dar era un escroc fermecător.

– Secretarul meu Cardenas va redacta actele de proprietate. Numai când cheile acestor castele vor fi în posesia mea, atunci vom discuta condițiile acestei umile supuneri.

Îi întinsei mâna; îndrăzni să-și lipească buzele de degetele mele. Era un flirt evident, aproape scandalos, și nu aș fi putut fi mai mulțumită. Cádiz poate că repurtase o victorie asupra lui Medina care, odată informat despre această întâlnire de noapte, n-avea să aibă altă alternativă decât să se supună și el, dar, până la urmă, eu eram cea care învinsese cu adevărat.

Îi îmblânzisem pe cei mai puternici nobili din Andaluzia fără să fie vărsată vreo picătură de sânge.

Așa cum mă așteptasem, Medina Sidonia se grăbi să-l depășească pe Cádiz predându-mi șase din cele cincisprezece castele ale lui; Cádiz mai oferi apoi încă zece dintr-ale sale. Văzând că proprietățile lor erau acum mult mai mici, medierea dintre cei doi se dovedi destul de simplă. Am împărțit restul domeniilor lor aflate în litigiu în părți egale, păstrând cea mai mare parte pentru Castilia. În schimb, Cádiz jură să poarte în numele meu războiul sfânt împotriva maurilor, o afirmație nerușinată care mă făcu să chicotesc, iar Medina Sidonia se oferi să-mi prezinte un navigator genovez pe care îl sprijinea, care avea un plan de a evita rutele uzuale invadate de turci și de a descoperi bogățiile Chinei, propunere pe care o refuzai politicoasă până când avea să vină timpul potrivit, chiar dacă îmi înăbușii un chicot față de presupusa lui mărinimie. Poate că Medina Sidonia fusese îmblânzit, dar nu avea să mai contribuie de bunăvoie cu nimic din averea lui sau să se expună personal vreunui risc dacă putea evita aceste lucruri, preferând să-mi transmită un client pe care, fără îndoială, nu mai considera că merită să cheltuiască bani cu el.

Restabilind astfel pacea în regiunile sudice ale regatului meu, începui să mă pregătesc pentru reîntâlnirea cu Ferdinand și mă apucai de reamenajarea meticuloasă a demodatelor mele apartamente din alcazarul Seviliei. Victoriile lui din Castilia nu erau cu nimic mai prejos decât a mea; îi adusese la ascultare pe ultimii granzi recalcitranți din Extremadura și adusese pacea în regiune, întărind granița noastră vulnerabilă împotriva unor atacuri viitoare ale Portugaliei. Merita o primire demnă, și eram hotărâtă să i-o ofer.

Eram sătulă de disensiuni. Voiam doar să fiu din nou cu familia mea.

*

Septembrie copleși Sevilia cu o căldură înăbușitoare; la ora prânzului puteai prăji un ou pe stradă, și toată lumea se retrăgea să asude în orele după-amiezii în spatele obloanelor trase. Din nefericire, Ferdinand își făcu apariția exact la această oră, navigând în jos pe Guadalquivir într-o barcă decorată cu steaguri de catifea și ghirlande, cu coroana pe cap și cu o barbă proaspătă care îi încadra trăsăturile puternice, iar strigătele stridente ale heralzilor compensară din plin lipsa mulțimilor de oameni.

Am fost aproape incapabilă să mă stăpânesc în timp ce el le ajută pe Isabel și Beatriz să coboare din barcă. Deși eram întotdeauna adepta etichetei stricte în public (cum altfel am fi putut inspira un respect adevărat pentru autoritatea noastră în rândul supușilor noștri turbulenți?), am pășit înainte cu nerăbdare, obligându-mi suita la fel de îmbrăcată de gală și de moleșită ca mine de căldură să mă urmeze peste pod.

Ochii lui Ferdinand străluceau.

– *Mi luna*, murmură el în timp ce-mi prindea mâinile, arăți bine. Ai prins chiar și ceva culoare în obraji.

Mă necăjea, așa cum glumea adesea că soarele se reflecta din mine ca dintr-un scut. În agitația din ultimele câteva zile, nici nu observasem acest lucru, oglinda fiind una dintre ultimele mele slăbiciuni, dar bineînțeles că tot acest du-te vino probabil că îmi bronzase pielea de obicei palidă. Și el arăta bine. Lunile de campanie îl subțiaseră, lăsându-l numai mușchi, iar corpul lui solid deborda de energie.

Îmi dezlipii privirea de zâmbetul lui obraznic și o văzui pe fiica mea înclinându-se într-o reverență.

– *Maiestad*, spuse ea pe un ton solemn care trăda repetiții sârguincioase, sunt onorată să fiu aici cu dumneavoastră și să vă felicit pentru munca încununată de succes.

Mi se puse un nod în gât.

– Mulțumesc, *hija mia*. Ridică-te, te rog! Lasă-mă să te privesc!

Era atât de frumoasă, încât îmi părea aproape imposibil să cred că ieșise din pântecul meu. La aproape șapte ani, înflorise și se înălțase ca o salcie, lucru moștenit din partea familiei mele. Părul ei era o nuanță de roșcat mai închis decât al meu, ochii aveau reflexe de ambră ca turcoazele cu vinișoare aurii. Uitându-mă în ochii aceia curați încă și inocenți, fui copleșită de vinovăție. Isabel

arăta exact așa cum probabil arătase mama mea la vârsta ei, înainte ca ravagiile singurătății și ale văduviei să-și fi încasat tributul. Nu mă mai întorsesem la Arévalo să-mi văd mama de aproape doi ani…

– Uite ce drăguță te-ai făcut, spusei și Isabel străluci, dezvăluindu-ne faptul că-și pierduse de curând un dinte; ca și când și-ar fi amintit brusc acest lucru, își puse mâna să-și acopere gura și roși ca focul.

O luai de mână, o strânsei la piept și îi zâmbii lui Beatriz, care avusese grijă de ea în Segovia în timpul absenței mele și a lui Ferdinand.

– Ești bine, draga mea prietenă? o întrebai încet, iar ea clătină afirmativ din cap, mândră și frumoasă ca întotdeauna, îmbrăcată în mătase azurie, cu tenul măsliniu îmbujorat de căldură, cu mici picături de sudoare pe pieptul voluptuos și cu ochii negri scânteind. Simții un imbold puternic să o înșfac de mână și să fugim sus pentru a ne împărtăși secretele, așa cum făceam când eram fetițe.

În seara aceea stătui pe un podium în aer liber, în curtea alcazarului, cu soțul și fiica mea alături, mâncarăm, râserăm și spuserăm anecdote cu Beatriz în timp ce orașul se depăși pe sine în zelul cu care-și întâmpina regele și prințesa. Ferdinand bău mai mult ca de obicei, iar mâna i se strecură pe sub fața de masă ca să-mi mângâie coapsa.

Chiar în noaptea aceea, rămăsei însărcinată.

Câteva săptămâni mai târziu, navigam în jos pe Guadalquivir pentru o bine meritată relaxare în castelul de pe coastă al lui Medina Sidonia.

Acolo, pentru prima dată în viața mea, văzui marea.

Din clipa în care o avui în fața ochilor, fui captivată de felul în care lumina soarelui arunca raze de foc peste suprafața ei veșnic schimbătoare, pe care valurile o frământau dintr-o parte într-alta ca pe niște veșminte, de la indigo la verde-smarald și până la ametistul amurgului. Și zgomotul – atât de puternic când se izbea de stânci și care totuși devenea numai un murmur atunci când apa mi se strecura, caldă și ispititoare, printre picioarele goale pe nisip. Ridicându-mi fustele în timp ce briza cu iz sărat (pe care aveam să-l simt mai târziu peste tot, ca și când mi-ar fi îmbibat pielea)

îmi smulgea vălul, mi-am dorit să mă arunc în undele strălucitoare ale Mediteranei, deși nu învățasem niciodată să înot.

Îi simțeam chemarea în adâncul meu ca pe un dor păgân, puternic ca păcatul.

Știui că sunt însărcinată în clipa când apele nesfârșite din fața mea le atraseră pe cele ascunse în interiorul meu. Mă întorsei triumfătoare să-l strig pe Ferdinand. Stătea pe țărm cu Medina Sidonia, scrutând conținutul unei scrisori pe care ducele tocmai i-o înmânase. Înainte să apuc să-i spun ceva, el se întoarse și veni spre mine, cu o față gravă care îi dezvăluia neliniștea.

– Ce este? îl întrebai. Ce s-a întâmplat?

Îmi dădu pergamentul.

– E de la cardinalul Mendoza. A examinat cererea ta de a face o investigație ecleziastică privitoare la situația evreilor convertiți din regat. Scrie că ceea ce ai auzit tu în Sevilia nu sunt decât lucruri de suprafață. După relatările slujbașilor lui, există multe incidente legate de convertiți care își păstrează obiceiurile evreiești interzise pretinzând că au aderat la credința noastră.

Mi se uscase gura. Nici măcar nu voiam să mă uit la scrisoare.

– Mendoza ne cere acordul să solicite la Roma un edict pentru a reînființa Sfântul Tribunal al Inchiziției în Castilia, continuă Ferdinand. E treabă serioasă, Isabela. Are sprijinul lui Torquemada, care se pare că a fost informat despre toleranța ta față de evreii din Sevilia și nu este încântat; se plânge că nu ne facem datoria de suverani. Atât el, cât și Mendoza cred că reînvierea Inchiziției va ajuta la eliminarea falșilor creștini și va netezi drumul spre țelul pe care l-ai afirmat, și anume reformarea Bisericii.

Stând cu el pe plaja aceea nesfârșită cuprinsă de amurg, în care râsul copilului nostru plutea prin umezeala din aer, și știind că în pântecul meu creștea acum un alt copil, simții un frig profund.

Împăturii pergamentul și îl băgai în buzunarul de mătase de la brâu, împreună cu sigiliul și toate celelalte.

– Solicitarea lor este prematură, spusei. Sfântul Tribunal nu a mai funcționat în Castilia de mulți ani; și acolo este nevoie de tot atâta reformă ca și în sânul Bisericii. Și avem deja destule lucruri la care să ne gândim. Încă trebuie să convocăm Cortesul pentru a revizui codurile de legi și pentru a reduce privilegiile nobililor, ca să nu mai amintesc că, asemeni tuturor regilor dinaintea noastră,

ni se va cere să reluăm Reconquista împotriva maurilor. Nu prea e momentul să ne asumăm o altă povară, mai ales una de dimensiunile astea.

Ferdinand privea către valurile care se spărgeau și se retrăgeau, iar profilul lui acvilin era estompat de crepusculul care ne învăluia. Într-un târziu, spuse gânditor:

– Sigur că ai dreptate, dar ar fi o greșeală să nu ținem seama de solicitarea cardinalului. De când ne-am asumat îndatorirea de suverani, toată lumea este cu ochii pe noi, așteptând să eșuăm asemenea predecesorilor noștri. N-aș vrea ca preoții noștri să atragă atenția Romei că nu suntem pioși, pentru că, dacă se așteaptă de la noi să reluăm Reconquista împotriva maurilor, așa cum spui tu, vom avea nevoie ca Roma să aprobe cruciada. S-ar putea ca Sanctitatea Sa să ne refuze binecuvântarea dacă nu ne arătăm bunăvoința în privința curățării Spaniei de eretici. Pe deasupra, adăugă el, cât de greu poate fi să te ocupi de câțiva convertiți amărâți?

Îi atinsei brațul.

– Ferdinand, s-ar putea să nu fie doar câțiva. Nu înțelegi? Dacă ceea ce spun Mendoza și Torquemada este adevărat, s-ar putea să fie vorba de sute, poate de mii de supuși de-ai noștri care să fie arestați și anchetați de autorități. O să provoace frică printre oameni într-o perioadă în care avem nevoie de încrederea lor.

– Dar așa merg lucrurile astea. Inchiziția a fost concepută de Sfântul Dominic ca să-i separe pe cei impuri de credincioși, pentru a-i mântui și purifica pe aceia ale căror suflete sunt în pericol de a ajunge în iad. Eu personal nu cred că sunt mii; dar, dacă așa ar sta lucrurile, n-ar fi mai bine să ne confruntăm cu ei acum?

Vorbea ca și când concluzia ar fi fost inevitabilă, ca și când n-ar fi avut nici un dubiu că reînvierea Sfântului Tribunal ar fi fost singura soluție rațională. Pentru o clipă, nu știui ce să-i răspund. Știam că și el îmi împărtășea pietatea; amândoi eram nelipsiți de la slujbă și ne făceam rugăciunile cu devoțiune. Pentru noi nu exista decât o singură Biserică și o singură credință. Cum puteam așadar să-i explic teama care mă copleșea la gândul de a purcede pe această cale?

– Asta ne dorim cu adevărat? îndrăznii să-i spun. Să împuternicim o instituție subordonată Romei, care va avea putere absolută asupra noastră? Dacă solicităm acest edict de la Sanctitatea Sa,

trebuie să-i acceptăm și autoritatea în această problemă. Eu una nu sunt atât de nerăbdătoare să permit Romei să ne dicteze cum și când trebuie să acționăm.

Faptul că soțul meu se încruntă fu o ușurare pentru mine. Ca și mine, era reticent în a invita Roma să se amestece în treburile noastre. Nu căutam gâlceavă cu Sfântul Scaun, dar nici nu voiam ca roadele realizărilor noastre să intre în sacul fără fund al Vaticanului, mai ales când cuferele noastre erau aproape goale. Pentru ca țara noastră să prospere, trebuia să fim stăpâni pe politica noastră internă, chiar și în astfel de probleme delicate cum era unitatea religioasă.

– Ce-ar fi dacă am cere ca Inchiziția să fie pusă sub controlul nostru? sugeră el. Ca monarhi ai Castiliei, i-am putea supraveghea activitatea, am putea numi tribunalele și conducătorii; am putea concepe o *nouă* Congregație pentru Doctrina Credinței potrivită nevoilor noastre.

– Am putea, replicai, luată prin surprindere de soluția lui rapidă. Uneori, Ferdinand avea un mod neobișnuit de a tăia nodul gordian. Dar Sanctitatea Sa va fi de acord? Din câte știu, nici unui monarh nu i-a fost acordată până acum această permisiune.

– Poate că până acum nici un monarh n-a cerut-o.

Mă întorsei. Briza se întețise, biciuind suprafața apei și transformând-o în spumă aurie. Scrisoarea atârna ca o piatră în buzunarul meu. Asta avea Dumnezeu de gând? Ne desemnase pe Ferdinand și pe mine ca vase în care să ardă focul purificator al credinței noastre creștine? Nu știam; propria mea credință, atât de fermă de obicei, mă părăsise.

– Dacă obțin acest lucru, spusei în cele din urmă, trebuie să procedăm cu grijă, cu atenția cuvenită. Cardinalul Mendoza trebuie să promită că se va asigura că toate eforturile pentru readucerea păcătoșilor în sânul Bisericii se vor face prin mijloace pașnice. Nu voi autoriza metode mai dure decât dacă nu va mai exista altă cale. Și nu vreau să li se facă rău evreilor. Vor fi anchetați numai cei a căror convertire la credința noastră stă sub semnul îndoielii.

Îl privii pe Ferdinand. Îmi întâmpină privirea iscoditoare cu o expresie sumbră.

– Va fi așa cum poruncești, spuse. O să mă îngrijesc personal de asta.

– Atunci, fă-o, spusei încet. Scrie-i lui Mendoza și spune-i că suntem de acord cu cererea lui. Dar numai pentru obținerea edictului; îmi rezerv dreptul de a-l aplica atunci când voi crede eu de cuviință.

El aprobă din cap, se întinse și-mi prinse mâinile.

– *Dios mio*, ești rece ca gheața! Aruncă o privire rapidă către Ines, care adăsta cu celelalte doamne ale mele prin apropiere. Maiestății Sale îi e frig! Aduceți-i mantia!

În câteva minute, urcam grăbiți pe poteca stâncoasă către castelul lui Medina Sidonia, împreună cu doamnele care sporovăiau și cu Isabel a mea cu obrajii arși de soare. Era în culmea fericirii, uitase de toate manierele în această după-amiază de joacă, complet nouă pentru ea.

– E minunată, nu-i așa, mamă? gâfâi ea, strecurându-și mâna într-a mea când ne oprirăm pe creastă pentru a admira marea, care se întindea la orizont ca o mătase nesfârșită. Dar e atât de mare! Beatriz spune că poți naviga peste ea la nesfârșit și nu poți ajunge la capăt. Trebuie să fie tare trist.

– Da, spusei gânditoare. Cred că așa e.

Capitolul 26

Toate moașele – și, după părerea mea, erau mult prea multe – ne încredințară că aveam să dau naștere unui fiu. Totul dovedea asta, spuneau ele, învârtindu-se în jurul meu, preocupate în amănunțime de nenumăratele mărunțișuri de care mă plângeam, până și de mirosul urinei mele. Sigur că mai auziserăm așa ceva; ni se spusese cam același lucru când fusesem însărcinată cu Isabel. Dar zilele treceau în alcazarul din Sevilia – excelent refugiu pentru a face față apropiatelor dureri ale facerii –, și în acest răstimp observam cum lingușelile hoaștelor ălora exercitau o puternică influență asupra lui Ferdinand. Cu cât eu deveneam mai nervoasă din pricina agitației din jurul meu, cu atât el devenea mai plin de grijă.

Cum disprețuiam înclinația curții de a transforma femeile însărcinate în creaturi inutile și eram hotărâtă să fiu de oarecare folos în timp ce așteptam nașterea copilului, am început să caut un profesor care să mă învețe latinește. Regretam faptul că nu cunoșteam îndeajuns această limbă, folosită zilnic în diplomația internațională; nu-mi plăcea deloc să depind de traducători, căci aveam sentimentul că asta mă transformă într-o regină provincială, fără o educație oficială și fără experiență. Dar mi-am întrerupt căutările când sosi un mesager din Anglia, aducând în dar o cristelniță extravagantă (aveam deja zeci), care menționă, în timp ce ne-o prezenta, că regele lui autorizase prima tiparniță a națiunii sale.

– Chiar așa? M-am aplecat înainte pe tron, uitând de picioarele mele umflate în condurii mult prea strâmți. Am auzit că în Italia are loc o renaștere extraordinară și că texte antice, cândva pierdute sau uitate, sunt din nou puse la dispoziția învățaților cu ajutorul acestor tiparnițe.

Mesagerul surâse:

– Chiar așa, Maiestatea Voastră. Pictura, muzica, poezia și sculptura înfloresc sub protecția multor conducători erudiți, de la familia Medici din Florența la Habsburgi, în Austria, care le oferă artiștilor acces la textele clasice. Maiestatea Sa regele Eduard al IV-lea este hotărât ca această bogăție nemaivăzută, această învățătură și aceste cunoștințe să înflorească și în Anglia.

– Ce minunat!

Eram vrăjită. Auzisem că tiparnița poate produce sute de cărți în mai puțin de jumătate din timpul necesar pentru reproducerea de mână cu care se ocupau scribii; cu mai multe astfel de mașinării remarcabile, aș fi putut începe să umplu din nou bibliotecile noastre golite în mod dureros, neglijate de anii de tumult și război civil. Știința de carte în Castilia era numai apanajul călugărilor, al erudiților cutezători și al celor foarte bogați; puțini oameni obișnuiți își puteau permite cărți, și cu atât mai puțin să le citească.

Aici, în sfârșit, era ceva la care puteam să contribui și eu.

Am decis pe loc să strâng fonduri caritabile pentru educație. L-am pus pe Cardenas să cumpere douăzeci de tiparnițe din Germania și am poruncit să fie instalate în Salamanca și în alte orașe universitare importante. Pentru a-mi omagia eforturile, noua tiparniță din Valencia mi-a trimis primul său produs tipărit – o carte de imnuri închinate Fecioarei, dedicată mie și copilului meu nenăscut. Splendidul volum, legat în piele de vițel și cu un iz pătrunzător de cerneală, mă fascină. Pur și simplu nu-mi venea să cred că o mașinărie făcuse asta, și i-o tot repetam lui Ferdinand, care chicoti replicând:

– Nu înțeleg deloc tevatura asta. E tot carte, nu?

L-am privit uluită, cu burta proeminentă:

– Nu înțelegi că tiparnițele astea ne ajută să începem promovarea educației în rândul tuturor celor din regatul nostru?

Mă privi amuzat peste pocal. Pe platoul din fața lui rămăseseră resturile pline de grăsime ale unei potârnichi fără picioare. Seara prinseserăm obiceiul de a cina în apartamentele mele, pentru că era mai confortabil și nu mai trebuia să urc și să cobor treptele acelea înșelătoare ale podiumului, acum, când intrasem în luna a șasea de sarcină.

Zâmbetul i se lărgi:

– Presupun că, spunând „toți“, te referi și la femei?

– Bineînțeles. De ce nu? În Italia, femeile au voie să meargă la universitate și să primească titluri academice. Ai ceva împotrivă ca femeile să aibă libertatea de a învăța altceva decât artele „casnice“?

– Eu? Să am ceva împotrivă? Soțul meu își desfăcu larg brațele, ca și când s-ar fi predat: Ferească Dumnezeu!

L-am țintuit cu privirea:

– Îmi faci pe plac pentru că așa ți-au spus moașele? Pentru că sunt foarte conștientă că mulți bărbați împărtășesc credința larg răspândită – răspândită, apropo, de cei care abia știu să buchisească – că educația slăbește fibra morală inerent fragilă a femeii.

– N-am mai auzit așa ceva, replică el, deși presupun că e ceva adevăr aici.

Am scos un șuierat, dar m-am stăpânit exact la timp, căci surprinsesem strălucirea din ochii lui. Făcea eforturi mari ca să nu izbucnească în râs.

– Foarte bine. M-am așezat pe pernele de pe scaunul meu mare și capitonat, exagerat de enervată de faptul că trata această chestiune importantă cu un aer nepăsător. Fiindcă am de gând să dau o dispoziție care le va permite femeilor să studieze, dar să și *predea* în universitățile noastre. De fapt, am de gând să angajez o femeie care să mă învețe latina.

– Mă întreb dacă există astfel de minuni, remarcă zeflemitor Ferdinand.

– Va exista, am răspuns, dacă am și eu un cuvânt de spus!

Ferdinand nu se mai putu abține; cu un hohot de râs satisfăcut care-mi aduse pe buze un zâmbet pizmaș, se ridică și veni să mă sărute:

– În acest caz, fără doar și poate, trebuie să dai decretul acela, deși nu am nici o îndoială că nu puțini bărbați din Castilia își vor dori curând ca Gutenberg să nu fi inventat mașinăria aia, murmură el.

– Ești imposibil, am bombănit.

Dar după ce el plecă, am scos cărticica mea din noptieră, mângâindu-i copertele aurite.

Era timpul să dovedesc regatului că femeile puteau fi utile unor scopuri mai înalte dacă primeau educație. Și Isabel a mea urma

să se căsătorească într-o bună zi și să ne reprezinte la o curte străină. Nu i-ar fi fost oare mult mai bine dacă ar fi avut avantajele unei educații care mie îmi lipsea? Ea și Castilia trebuia să culeagă roadele minunate ale acestei noi ere; voiam educație pentru femei și voiam de asemenea ca impulsul de a învăța să fie un lucru obișnuit în acest regat.

Dar hotărârea îmi fu curmată de sfârșitul sarcinii. Veni și momentul în care trebui să mă izolez și, după doar puține zile de stat încuiată cu femeile mele, mi se rupse apa. În câteva ore, m-am trezit în plin travaliu, cu dureri sfâșietoare.

Înăbușindu-mă de căldură sub vălul îmbibat de sudoare, strângeam din dinți și împingeam cu toate puterile, care însă începuseră să mă părăsească. Durerea era uriașă, îmi sfârteca viscerele; în momentele acelea de extenuare totală m-am gândit că nu voi supraviețui, că acest copil, pe care-l așteptasem de atâta vreme, căruia-i purtasem atâta de grijă în cele nouă luni lungi, avea să fie sfârșitul meu.

– Împinge, Isabela, îmi murmura Beatriz la ureche, și mâna ei rece era o binecuvântare prin vălul plin de sudoare. Moașa zice că se vede capul. Încă puțin…

– Sfântă Fecioară! am șoptit, adunându-mi forțele pentru a împinge iar. Ajută-mă să fie băiat! Te rog, ajută-mă să fie un prinț!

Tot ceea ce știam, tot ceea ce însemnaseră aspirațiile mele se reduse în acea clipă la o singură respirație cutremurătoare; un gâfâit amarnic și o contracție sfâșietoare a cărnii, apoi gâlgâitul binevenit al sângelui cald.

– Iată-l! am auzit-o pe moașă strigând. Copilul s-a născut!

Printre fustele foșnitoare, m-am uitat disperată în sus de pe scăunelul meu pentru naștere cum moașa gârbovită tăie cordonul ombilical și-l înnodă, ștergând cu cârpa de sângele închegat trupșorul alb, cum îl întoarse apoi și-i picură miere în gura deschisă. Așteptam, cu tot corpul palpitând de parcă ar fi fost cuprins de flăcări, până când am auzit primul scâncet nedumerit, iar moașa își întoarse fața triumfătoare spre mine.

– Castilia, rosti ea ferm, ca și când ea însăși ar fi aranjat totul, are un prinț.

L-am botezat Juan, după amândoi bunicii lui și după sfântul nostru protector, Botezătorul.

Mai târziu am aflat că Ferdinand îl prezentase curții cu lacrimi în ochi. Am rămas în apartamentele mele să mă întremez, urmând să-mi fac apariția oficială în fața curții după botez și curățirea mea în Biserică. Dar Beatriz îmi dădea de știre despre tot ce se întâmpla, de la mândria din atitudinea soțului meu când îl ținea ridicat în brațe pe micul nostru infante în aclamațiile curții (ceea ce-l făcuse pe Juan să izbucnească în plâns), până la festivitățile zgomotoase care cuprinseseră întregul regat. În Segovia, oamenii dansau în jurul focurilor, iar în Salamanca fuseseră măcelăriți o sută de tauri – un spectacol îngrozitor, care mă înfuriase când mi se povestise despre el și pe care refuzasem să-l autorizez. Din Aragón, bătrânul rege Ioan ne trimise o cristelniță enormă din aur; fu nevoie de șase oameni ca s-o transporte în biserica Santa María. Ne mai trimise o scrisoare personală în care ne ruga să-i acordăm iertarea lui Carrillo pentru păcatele lui din trecut și să-i asigurăm din nou un venit, atât în semn de compasiune la nașterea fiului nostru, cât și din respect pentru arhiepiscop, care luptase din răsputeri ca să ne recâștigăm tronul, iar acum era „un bărbat trist și sărac".

Am fost de acord. În inima mea nu mai era loc de furie. Fusesem răzbunată; după opt ani de căsătorie, pusesem la adăpost dinastia noastră cu un prinț care, la moartea noastră, avea să moștenească atât Castilia, cât și Aragónul. Câștigasem admirația celor mai recalcitranți supuși, și la numai câteva zile de la nașterea lui Juan, ultimii infractori care mai rămăseseră în Sevilia fugiră căutându-și refugiu în orașul port Málaga, stăpânit de mauri. Clopotele care răsunau în tot regatul îi făcură pe preoți să-și ascundă concubinele și bastarzii și să înhațe Biblia, pe deplin conștienți că, odată cu sosirea unui moștenitor pe linie bărbătească, aveam să fiu curând liberă să-mi îndrept toată atenția către reforma Bisericii noastre.

De sărbătoarea Sfintei Marta, la șase săptămâni de la naștere, eu și Ferdinand am apărut împreună pentru a-l prezenta oficial Seviliei pe fiul nostru. Am traversat călare străzile ințesate și păzite de soldați, sub un soare atât de puternic că incendia cerul. Sudoarea îmi curgea șiroaie sub *brial*-ul[1] încrustat cu perle și sub coroană. Armăsarul meu Canela, la fel de împodobit cu zorzoane, umbla

[1] Rochie medievală spaniolă, de obicei din mătase, cu talie înaltă, sub sâni, și o tunică lungă fără mâneci purtată pe deasupra (n.red.)

fălos, dar nervos, iar copitele lui scoteau scântei din pietrele încinse ale pavajului.

Uralele mulțimii împrăștiară porumbeii de pe țiglele acoperișurilor. Juan mergea în fața noastră într-o trăsură acoperită, ținut în brațe de nașa lui, ducesa de Medina Sidonia. Marchizul de Cádiz îl escorta, desfătându-se în uralele mulțimii, cu nepăsarea bărbatului frumos; Medina Sidonia călărea înaintea noastră cu stindardul regatului – poziție privilegiată care arăta înalta prețuire de care se bucura.

Apoi, deodată, uralele deveniră un murmur, după care se stinseră. În timp ce oamenii se uitau în sus, cerul fu acoperit ca de un giulgiu, care-l întunecă și făcu umbrele noastre să pară mai lungi. Lângă mine, Ferdinand trase de dârlogi. Scrută înălțimile, iar coroana de aur bătută cu rubine îi căzu pe sprâncene.

Îngheță.

– *Dios mio! El sol se apaga*, l-am auzit șoptind.

– Poftim? Soarele n-are cum să dispară de pe cer! am exclamat, ridicând capul ca să-i urmăresc privirea temătoare, deși mă durea gâtul de greutatea podoabelor de pe cap și a coroanei.

Pe cerul pârjolit am văzut o umbră care tăia marginea soarelui ca o coasă neagră.

În jurul nostru se auziră icnete îngrozite. Oamenii cădeau în genunchi. Dar eu am rămas calmă; în perioada în care, ca prințesă, scotocisem prin biblioteca din Segovia, dădusem peste mai multe scrieri care descriau acest fenomen – „eclipsă“ cred că se numește. L-am informat pe Ferdinand, care rămăsese neclintit pe cal.

– Eclipsă? murmură el, ca și când cuvântul însuși era de neînțeles.

– Da. Uneori, luna acoperă soarele, întunecându-i lumina, dar după aceea se dă la o parte, și totul revine la normal, am spus, iritată.

Era înăbușitor de cald. Mă simțeam scăldată în sudoare. Voiam să ajung la podiumul din piața principală, să ne achităm de îndatoriri și să ne întoarcem la adăpostul alcazarului înainte să ne mistuim de tot în veșmintele noastre luxoase. Îmi făceam griji și pentru fiul meu, care sigur avea să facă o iritație de la căldura infernală.

– Dar e… e o prevestire, se poticni Ferdinand, spre uluiala mea. Chiar în ziua în care fiul meu urmează să fie prezentat poporului, această… această eclipsă? Nu poate fi un semn bun.

Mi-am înfrânat impulsul de a da ochii peste cap enervată. În ciuda teritoriilor întinse și a posesiunilor sale, Aragónul era încă un pământ cufundat în superstiții, la fel ca Andaluzia.

– Nu este o prevestire, am spus mai caustic decât aș fi vrut. Fiul nostru a fost deja botezat, binecuvântat de Dumnezeu. Nu e decât luna care uită unde-i e locul. Am zâmbit apoi, coborându-mi vocea într-o zeflemea: Tu, dintre toți bărbații, ar trebui să știi câte ceva despre asta.

Ferdinand încercă să-mi întoarcă zâmbetul, dar vedeam că se temea cu adevărat, ca și când ar fi crezut că insignifiantul eveniment celest prezicea viitorul.

I-am făcut un semn plin de nerăbdare lui Medina Sidonia, care părea să disprețuiască peste măsură frica generală din jurul nostru:

– Duce, vă rog….

Dădu un ordin scurt însoțitorilor neclintiți, dispuși ca niște statui în jurul nostru, care se holbau la cerul pe jumătate acoperit:

– Înainte! Maiestatea Sa poruncește.

Trecerea cailor noștri stârnea un ecou tulburător pe străzile acum tăcute. Când am ajuns în *plaza*, mulțimea se adunase deja acolo, iar lumina revenea, căci felia de lună nepoftită începuse deja să se retragă.

M-am suit pe podium, l-am luat pe Juan din mâinile ducesei și mi-am pironit privirile asupra masei anonime de oameni, silindu-i să nu se mai uite la cer și să-și întoarcă ochii la mine și la copilul din brațele mele.

Nu aveam încredere în prevestiri. Nu credeam în nici o forță mai puternică decât Dumnezeu.

Iar Dumnezeu nu avea să lase să i se întâmple nici un rău fiului meu.

La începutul primăverii lui 1479, am părăsit grădinile andaluze și ne-am întors la Castilia.

Am făcut călătoria în etape scurte din cauza micului Juan, pe care-l țineam cu mine permanent din pricina alarmantei predispoziții la colici. Îi schimbasem doica de două ori în ultimele șase luni, dar fără folos; eram atât de îngrijorată pentru sănătatea lui, că de data asta m-am lăsat convinsă să nu-l alăptez eu însămi, deși schimbarea doicilor nu fusese de nici un ajutor. Consultasem

o mulțime de doctori învățați, evrei și mauri deopotrivă, și donasem o mică avere bisericii seviliene Fecioara din Vechime cu Pruncul Iisus, cunoscută pentru puterea ei tămăduitoare. Ferdinand încerca să mă convingă că mulți bebeluși suferă de colici și trec peste asta, dar eu simțeam suferința copilului cu fiecare fibră a ființei mele și nu reușeam să mă concentrez aproape deloc asupra altor lucruri. Isabel era cu mine, cu Beatriz și Ines în trăsura noastră, îndurând zdruncinăturile care făceau să-ți clănțăne dinții pe drumurile pline de gropi, și îi cânta încetișor lui Juan, zornăind jucărele de argint ca să-i distragă atenția de la durerile de burtă.

La scurt timp după sosirea noastră la Segovia, am descoperit că sunt din nou însărcinată. Când am ridicat capul din căldarea în care tocmai vomitasem masa de dimineață, Beatriz îmi aruncă o privire lungă și compătimitoare. Ferdinand insistase să-și recapete drepturile în patul conjugal cu mult înainte ca eu să mă simt pregătită să-l accept; nu fusese brutal, dar nici nu se purtase cu milă, iar eu mă plânsesem lui Beatriz, într-unul din rarele mele accese de sinceritate, că părea incapabil să accepte „mai târziu" drept răspuns. Și acum, privirea ei îmi spunea și de ce; Ferdinand nu era așa de imun la fragilitatea lui Juan cum pretindea. În fiecare zi erau bebeluși care mureau, de colici sau de alte boli. Succesiunea noastră era încă vulnerabilă; aveam nevoie de încă un fiu.

Această necesitate deveni și mai clară când ajunse la noi vestea că, după ani de zile în care sănătatea i se înrăutățise, Ioan de Aragón murise. Ferdinand plecă imediat spre regatul lui ca să participe la funeraliile tatălui său și să aibă o întrevedere cu Cortesul, care, în virtutea capitulațiilor noastre prenupțiale, rămăsese separat de al Castiliei. Voiam să merg cu el; după moartea lui Ioan, regatele noastre erau cu adevărat unite sub o singură conducere. Dar nu puteam să fac această călătorie cu un bebeluș de care trebuia să am grijă și cu altul pe drum.

Cea de-a treia mea sarcină se dovedi cu probleme încă de la început. În permanență mă simțeam rău, îmi era dor de Ferdinand din clipa în care ieșise pe ușă, dar eram prea extenuată să mă plimb măcar prin încăpere, copleșită neîncetat de o greață care mă făcea să mă îngrozesc de lunile de restricții care urmau.

Starea de spirit nu mi se îmbunătăți deloc când am fost informată despre încă o revoltă în Extremadura, în numele Joannei la

Beltraneja, pusă la cale de țapul ăla bătrân de Afonso al Portugaliei, pe care înfrângerea suferită – și refuzul ulterior al Romei de a-i acorda dispensa necesară ca să se însoare cu Joanna – îl măcinau. Îi mituise pe câțiva mici nobili ca să provoace revolta în momentul în care Ferdinand era plecat.

– Ce-ar trebui să fac? am exclamat în fața lui Beatriz. Mă așezasem la biroul meu, ca să citesc ultimele rapoarte expediate de amiral, pe care-l trimisesem în fruntea unei armate să potolească revolta. Don Fadrique îmi scrie că i-a arestat pe toți nobilii implicați. Bineînțeles că vor fi deposedați de averi și executați, dar a fost nevoit să dea foc câmpurilor, să-i adune pe săteni și să-i gonească pe portughezi înapoi peste graniță ca pe niște câini sălbatici. I-am fluturat hârtia în față și am simțit că iau foc de furie. Ticăloșii ăia au fugit ducând în spinare saci de bogății prădate din bisericile noastre! Au jefuit ceea ce noi nu ne permitem să pierdem și de dincolo de granițe i-au amenințat pe oamenii noștri.

Am azvârlit documentul pe birou, făcând să tremure flacăra lumânării.

– Nu-l pot lăsa pe Afonso să scape de data asta. E limpede că am fost prea naivă să cred că exilul în Portugalia o s-o potolească pe Joanna. Fadrique spune că, la interogatoriu, majoritatea nobililor au recunoscut că s-au răzvrătit împotriva mea pentru că Joanna se autointitulează adevărata fiică a lui Henric și singura regină a Castiliei! Cum îndrăznește să-mi pună la îndoială dreptul la tron, când toată lumea știe că este copilul nelegitim al lui Beltran de la Cueva?

Beatriz se opri lângă pat și-mi parfumă așternuturile cu levănțică și anason, apoi le împături și le puse într-un cufăr.

– Poate că ar trebui să le propui un tratat de pace, îmi sugeră ea.

Am pufnit:

– Mai degrabă le ofer o salvă de artilerie.

Ea chicoti:

– Fără doar și poate, dar praful de pușcă este scump, iar Afonso este un laș. Se va ascunde în fortăreața lui și te va lăsa pe tine să faci toată treaba. Însă, dacă le oferi un tratat, insistând să negociezi chiar cu sora mamei tale, prințesa Beatrice, atunci o să…

– … pot să cer să fie foarte strict aplicată custodia Joannei, am intervenit, zâmbind. Beatriz, ar fi trebuit să te faci diplomat. E perfect: Afonso nu va îndrăzni să mă refuze, mai ales dacă îndulcesc

oferta cu promisiunea că, după ce Isabel a mea va ajunge la vârsta majoratului, vom lua în considerare o alianță matrimonială cu fiul moștenitorului său, prințul, pe care nu l-a căsătorit cu Beltraneja din cauza diferenței de vârstă. Pot să-l bat cu propriile lui arme și în același timp să-i dau ceea ce vrea: cel mai înalt rang și, pe lângă asta, prin Isabel, o zestre considerabilă.

Beatriz mă aprobă cu o mișcare din cap, luând maldărul de lenjerie.

– Atunci, treci la treabă! spuse. Orice e mai bine decât să te văd bocind și târșindu-ți picioarele în următoarele opt luni.

Am râs și m-am întors la biroul meu, muind pana în cerneală cu un gest hotărât.

Regele Afonso îmi trimise răspuns că e gata să ne întâlnim la graniță, ca să discutăm propunerea mea. Era timpul să punem capăt acestei gâlceve odată pentru totdeauna, scria el. Dar, după ce am făcut călătoria de două zile cu lectica până la castelul bătut de vânturi din Alcántara, lăsându-mi copiii în grija lui Beatriz, am fost informată că regele se îmbolnăvise. Am rămas acolo două săptămâni, furibundă, până când am primit veste că Afonso o trimite chiar pe Joanna, împreună cu mătușa mea din partea mamei, Beatrice a Portugaliei, ca reprezentant al său, așa cum îmi exprimasem eu preferința.

Am îmbrățișat-o pe ruda mea înaltă și blondă, îmbrăcată elegant, pe care n-o mai întâlnisem până acum. Ochii albaștri-verzi și chipul oval îmi aminteau în mod dureros de ai mamei. Mi-am dat seama imediat că Beatrice îmi era aliată și, într-adevăr, de îndată ce am terminat cu amabilitățile, declară că dorește o pace de durată între națiunile noastre.

– Suntem vecini. Nu ne este de nici un folos să ne certăm, având în vedere că avem o graniță comună și legături de familie, spuse ea, ridicând din sprâncenele blonde.

– Sunt cât se poate de acord, am replicat. Este și regele de acord că acest copil trebuie să-ți fie dat ție spre îngrijire?

– Da. Beatrice făcu o pauză. Mă tem însă că părerea copilei este o altă problemă, adăugă ea, ridicându-se de pe scaunul tapisat ca să deschidă ușile.

În prag apăru Joanna. Veni în fața mea, țeapănă din cale-afară în rochia ei bogată de catifea închisă la culoare.

M-am străduit să surâd:

– Copila mea, ce bine-mi pare că te văd din nou! Ai crescut, ești deja femeie.

Și chiar așa era – lucru, de fapt, extrem de alarmant. Uitasem că nu mai era fetița pe care o însoțisem prin grădinile alcazarului, o păpușă durdulie pe care s-o modelez după voința mea. La cei șaisprezece ani ai săi, Joanna ar fi putut fi frumoasă dacă trăsăturile ei nu ar fi căpătat prematur un aer înrăit. În timp ce o studiam fără ascunzișuri, căutând vreo asemănare cu defunctul meu frate, am descoperit-o în trăsăturile ei doar pe mama ei, regina Juana. Era subțire ca o trestie, cu aceiași ochi negri seducători, păr strălucitor și gură bosumflată. Am încercat să nu bag în seamă refuzul ei cu subînțeles de a face o reverență sau de a-mi arăta orice altă dovadă de respect, dar vederea ei îmi înfipse un ghimpe în inimă. Era un dușman declarat, pe deplin capabilă să se facă soția vreunui alt prinț problematic, dacă nu devenea regina lui Afonso; ultimul lucru de care aveam nevoie era ca un rival să-mi urmărească pas cu pas fiecare mișcare sau vreun alt om de paie în spatele căruia să se poată aduna nemulțumiții, precum cei din Extremadura.

– Îți amintești de mine? am întrebat-o, și mi-am dat seama după străfulgerarea din privirea ei că-și amintea, deși îi convenea să pretindă că nu.

Nu-mi răspunse.

– Răspunde-i Maiestății Sale! o repezi Beatrice, înghiontind-o pe fată cu putere.

Privirea Joannei se îngustă.

– Nu văd nici o regină aici, articulă ea cântat, cu voce nazală înaltă, ca să se facă bine auzită. Poate doar dacă preferi să-mi răspund mie însămi.

Beatrice îi aruncă o privire severă, apoi își întoarse ochii spre mine:

– Copila a căpătat la curte niște aere care nu i se potrivesc. A petrecut prea mult timp însușindu-și presupunerile altora.

– În mod evident, am răspuns.

Nu-mi luam privirea de la Joanna, dar, spre enervarea mea, ea nu-și plecă ochii, ci-mi răspunse cu aceeași privire plină de o neobrăzare calculată, încât m-am surprins strângând pumnii pe sub manșete.

– Așadar, crezi că ție ți se cuvine mai mult coroana decât mie? am întrebat-o sec.

Ușoara ei tresărire îmi dovedea că nu era chiar așa de insolentă cum voia să mă facă să cred. Nu răspunse imediat; își ținea gura strânsă, ca și când și-ar fi mușcat buza pe dinăuntru.

După care-i scăpă:

– Cred că eu sunt singura moștenitoare a regelui Henric. Cred că tu, prințesa Isabela, mi-ai uzurpat tronul și ai împrăștiat zvonul că sunt bastardă. Dar în venele mele curge un sânge la fel de pur ca și în ale tale, căci și eu fac parte din casa regală a Portugaliei și a Castiliei.

– Zău?

Nu-mi tresărise nici un mușchi. Mă cuprinse o certitudine rece pe dinlăuntru. Trebuia să scap de ea. Nu-mi mai puteam permite să ignor pericolul pe care-l reprezenta.

I-am spus mătușii mele:

– În acest caz, cred că avem multe de discutat. În mod evident, planul meu inițial a fost prea indulgent.

Era o amenințare indiscutabilă, iar Joanna reacționă exact așa cum mă așteptasem.

– Nu permit să fiu renegată! izbucni ea. Nu poți să mă prostești cu aranjamentele tale și cu minciunile tale meschine. Eu sunt regina de drept a Castiliei! Nu voi renunța la dreptul meu pentru tine. *Niciodată!*

Din gură îi țâșneau stropi de salivă, iar trupul i se încordase. Am observat cum expresia lui Beatrice trece de la o stânjeneală perplexă la hotărâre.

– Copila are categoric nevoie de un tonic calmant, remarcă ea, apoi se ridică și veni spre mine, strecurându-și brațul pe sub al meu și conducându-mă spre galerie.

Am lăsat-o pe Joanna acolo, inflexibilă, conștientă că toate mașinațiunile ei, toate insultele pe care credea că le îndurase aveau să fie ignorate.

Deși nu m-am uitat înapoi, am simțit cum privirea ei îmi sfredelește spatele.

O lună mai târziu, îmi luam un tandru rămas-bun de la mătușa mea. Acolo, pe podul mobil unde stăteam, vântul mă șfichiuia,

fluturându-mi pelerina, în timp ce urmăream alaiul portughez îndepărtându-se greoi. Fuseseră patru săptămâni epuizante de tratative, în timpul cărora mă luptasem cu mult curaj să-mi stăpânesc stările de rău zilnice. În susținerea elocventă a cauzei poporului ei, Beatrice se dovedise un negociator abil pentru Portugalia, cu certitudine, mult mai capabil decât lăudărosul de Afonso.

Totuși, eu mă impusesem. Refuzasem cu îndârjire orice concesie legată de teritorii pierdute sau bani, amintind faptul că Portugalia ne invadase, și nu invers. Fusesem de acord cu propunerea inițială prin care fiica mea Isabel avea să fie trimisă ca mireasă pentru fiul prințului moștenitor al Portugaliei, dar asupra unui punct rămăsesem inflexibilă: Joanna trebuia să renunțe la orice pretenție asupra tronului meu. Dacă voia, putea să aștepte un număr obligatoriu de ani sub pază, într-o mănăstire, până când fiul meu avea să devină major, moment în care aveam să luăm în considerare o căsătorie între ei. Sau putea să se călugărească acum. Pentru a preveni orice conspirații ulterioare în numele ei, stipulasem că nu avea voie, sub nici o formă, să facă afirmații nefondate despre paternitatea ei.

Îi lăsasem șase luni să ia o decizie. În timp ce lectica se îndepărta, am văzut cum perdeluțele sunt trase brusc într-o parte și mi se face cinstea de a arunca o ultimă privire fugară asupra chipului ei. Ura din ochii ei mă sfredelea, acolo unde stăteam, dar în paloarea ei belicoasă se citea deja înfrângerea.

Mai degrabă avea să moară decât să accepte condițiile mele. Întocmai ca și mama ei altădată, era mult prea arogantă și nu avea suficientă minte. Avea să amâne cât îi stătea în putere, evitând inevitabilul, dar în cele din urmă n-avea să aibă de ales. Închisă într-o mănăstire, avea să-și trăiască restul zilelor ca mireasă silită a lui Iisus, uitată de lume.

Și cu toate acestea, în timp ce dispărea pentru totdeauna din viața mea, m-am cutremurat la gândul dezastrului pe care l-ar fi putut dezlănțui dacă ar fi fost în stare să dovedească ceea ce credea cu atâta ardoare.

După semnarea tratatului cu Portugalia, eu și Ferdinand am călătorit împreună spre Toledo. Acolo, pe 6 noiembrie, am dat naștere celui de-al treilea copil al nostru.

De data aceasta, travaliul fu scurt, numai câteva ore de dureri. Când moașa îmi puse nou-născutul în brațe, m-am gândit că este, fără doar și poate, cel mai frumos dintre toți – o infantă perfectă din toate punctele de vedere: de la puful arămiu și cârlionțat de pe creștetul încă moale până la pielea albă și ochii somnoroși cu stropi de ambră. Nu se agita; mai curând părea mulțumită să stea cuibărită lângă mine, ca și când intrarea ei zornică în lume o lăsase indiferentă. Deși ar fi trebuit să fiu dezamăgită că nu era băiatul pe care-l așteptaserăm, în timp ce-o țineam în brațe mă copleși un sentiment aprig de ocrotire, împletit cu o tristețe bruscă.

Asemeni lui Isabel a mea, avea să crească, apoi, într-o bună zi, avea să plece la o curte îndepărtată ca mireasă. Mă autoeducasem să nu las sentimentele să mă copleșească atunci când era vorba despre fiicele mele; spre deosebire de Juan, care avea să rămână și să moștenească regatele noastre, știam de la bun început că datoria unei infante era în altă parte.

Cu toate acestea, ceva la copila aceasta era atât de irezistibil, de parcă legătura întreruptă prin tăierea cordonului ombilical nu ne separase de fapt. Am ținut-o cu mine până când Ferdinand se strecură în vârful picioarelor în camera mea și rămase la capul patului, privindu-mă cu un aer derutat.

– Umblă zvonul că nu vrei s-o dai la doică. Doamnele sunt scandalizate. Li se pare că vrei s-o alăptezi chiar tu.

– Încă nu-i e foame. Am tras de marginea scutecului care-i acoperea fața. Privește! Doarme adânc. Asta face de când mi-au pus-o în brațe. Se simte așa de bine, că e aproape nefiresc. Ai mai văzut un nou-născut așa de liniștit?

Soțul meu înconjură patul și o privi atent:

– Are părul roșu, ca al mamei mele.

– Atunci înseamnă că trebuie s-o botezăm Juana, în onoarea mamei tale, am spus.

M-am aplecat și am sărutat fruntea caldă pe care viața urma să-și lase amprenta.

– Infanta Juana, repetă Ferdinand, și zâmbi. Da, i se potrivește.

– Maiestățile Voastre, trebuie să punem în aplicare edictul.

Eram în sala de consiliu a alcazarului din Toledo; afară, o ploaie rece de seară răzlețea vălul iernii peste străzi. Era târziu. Tocmai

terminaserăm încă o zi lungă de negocieri cu Cortesul, format din treizeci și patru de procuratori din principalele șaptesprezece orașe ale Castiliei. Eu și Ferdinand ne îndreptaserăm eforturile spre întărirea autorității noastre, punând în mișcare un plan ambițios, pe mai mulți ani, de revizuire a codurilor noastre juridice și a sistemului de taxe.

Acum, cu ochii încețoșați și istoviți, ne înfruntam cu cardinalul Mendoza și cu comitetul ecleziastic pe care-l autorizaserăm cu doi ani înainte să investigheze o serie de acuzații privind o erezie a convertiților în Castilia. Alături de mine, Ferdinand stătea prăbușit în scaunul lui, cu mâna cu inele la bărbie, privind cu ochii încercănați teancul de documente adunate maldăr pe masă în fața noastră – o întreagă colecție de acuzații scandaloase la adresa unor preoți care îi sfătuiseră pe studenți împotriva Sfintei Fecioare și a cultului sfinților; mărturii clandestine ale unor vecini care-i văzuseră pe prietenii lor mâncând pâine nedospită și punând monede în gura morților, ca evreii; rapoarte privind părinți convertiți care curățaseră cu scuipat uleiul de la Sfântul Botez de pe fruntea bebelușilor lor; ba chiar și zvonuri oribile și neconfirmate despre torturarea unor băieți creștini în Săptămâna Sfântă, luând în derâdere patimile Mântuitorului nostru. Toate duceau spre aceeași concluzie inevitabilă.

– Sunteți sigur? spuse Ferdinand, cu glas răgușit după toate întrunirile de peste zi. Credeți, fără tăgadă, că acești falși convertiți sabotează Biserica noastră și profită de pe urma acestui fapt?

– Da, *Maiestad.*

Mendoza arătă spre Torquemada. M-am încordat în scaun când l-am văzut pe asceticul călugăr dominican că se ridică, cu roba neagră atârnându-i pe umerii ciolănoși. De când îl întâlnisem ultima oară slăbise și mai tare, atât de mult, încât la început am crezut că era bolnav, pe moarte – o siluetă scheletică, doar tendoane și oase, fără urmă de culoare pe chipul sfrijit. Părea imposibil să fie în stare să se miște, așa malnutrit cum era; dar în ochii lui gălbejiți mocnea o ardoare de netăgăduit. Iată, în sfârșit, momentul pe care-l așteptase atâta!

Mi-am ascuns teama, și el începu să vorbească:

– Totul este adevărat, spuse, cu vocea lui joasă, lipsită de patimă. Și sunt și altele – mult mai multe decât ne putem imagina. Pe lângă

iudaizarea în secret, acești convertiți mizerabili se aliază cu evreii, dând împrumuturi cu dobânzi exorbitante de la bunii creștini și controlând toți banii de pe piață. Nici măcar un evreu nu sapă pământul, nu devine tâmplar sau muncitor; toți caută posturi confortabile, având ca scop final să facă profit pe socoteala altora. Averea lor o depășește pe a coroanei. La fel ca și necredincioșii, se lăfăie în lux, în timp ce mulți alții mor de foame.

Vorbele lui nu erau neapărat o noutate; ani de zile auzisem asemenea defăimări la curtea defunctului meu frate. Dar acum Torquemada vorbea în fața altui public; căuta să declanșeze o reacție nu în mine, ci în Ferdinand. Îl studiase de departe pe soțul meu, cu aceeași stranie preștiință pe care mi-o arătase odinioară și mie. Descoperise cele două puncte vulnerabile ale lui Ferdinand – teama că ereziile s-ar fi putut răspândi necontrolat și furia cauzată de sărăcia nesfârșită care ne urmărea fără încetare.

– Spui că averea lor o depășește pe a noastră?

Ferdinand își îndreptă spinarea. Orice umbră de meditație dispăru din ochii lui.

Torquemada își înclină capul ras:

– Da, regele meu. Și, cu permisiunea voastră, aprobând edictul Sfinției Sale care pune bazele Inchiziției, putem începe lucrarea Domnului și separa pe cei puri de cei pângăriți, readucând gloria și în Biserica noastră, și în vistieria voastră.

– Cum așa? am spus, luându-i-o înainte lui Ferdinand. Cum anume vor contribui Tribunalele Sfinte la umplerea cuferelor noastre?

Torquemada își mută privirea asupra mea, cu o familiaritate stânjenitoare:

– Proprietățile celor condamnați vor fi transferate coroanei, Maiestatea Voastră. Este una dintre condițiile pe care chiar dumneavoastră i le-ați prezentat Sfinției Sale, nu-i așa? Ați cerut ca toate funcțiile Sfintei Inchiziții, de la aleșii săi până la pedepsele impuse, să rămână în mâinile dumneavoastră.

Am strâns din dinți, rezistând tentației de a-mi întoarce privirea de la el. Ca și când timpul s-ar fi oprit și m-aș fi întors în trecut, m-am văzut așa cum fusesem în noaptea aceea de demult când îl întâlnisem pentru prima oară pe Torquemada în Segovia – o adolescentă înspăimântată, cu povara întregii lumi pe conștiință.

Atunci îmi citise cele mai intime dorințe, îmi adusese o mângâiere care mă ajutase să-mi mobilizez forțele. Acum nu mai eram atât de sigură de el. Din ziua în care venise să-mi smulgă o promisiune, când Henric era pe moarte, sădise în mine un sâmbure de îndoială care crescuse.

„Îndoiala e lucrarea diavolului, trimisă să ne ducă la pierzanie."

– Cu siguranță nu poate exista atâta bogăție precum spuneți, am replicat, simțind privirea lui Ferdinand țintuită asupra mea, aproape la fel de intensă ca a lui Torquemada. Și nu am autorizat nici un fel de politici împotriva evreilor. Am vorbit numai de convertiți: numai de aceia care au greșit în credința noastră.

Torquemada rămăsese nemișcat, fără să clipească. În cele din urmă, am trecut cu privirea peste el, îndreptându-mi-o spre confesorul meu, fratele Talavera. Acesta dădu iute din cap aprobator, în semn de încurajare. La fel ca mine, și el era din ce în ce mai neliniștit de încercarea neobosită a lui Torquemada de a-i alunga pe evrei din regat. Deși comisia pe care o aleseserăm era condusă de cardinalul Mendoza, călugărul ajunsese încet-încet s-o domine cu retorica lui aprinsă.

– Și ce se întâmplă cu programul meu educațional? am continuat. Am cerut să fie trimiși prelați instruiți și cu experiență prin tot regatul, ca să predice principiile credinței noastre. Au fost însărcinați să aibă grijă ca toți cei care au înțeles greșit sau au fost crescuți în greșeală să fie corectați cu blândețe și readuși în Biserica noastră.

– Într-adevăr, și prelații noștri au făcut așa cum a poruncit Maiestatea Voastră, spuse cardinalul Mendoza, dregându-și glasul. Găsiți între documentele acelea rapoartele a optzeci de prelați, și, din nefericire, toate sunt de aceeași părere, că ereziile convertiților sunt, în marea lor majoritate, prea adânc înrădăcinate ca să poată fi vreodată eliminate prin educație doctrinară. În Andaluzia, situația este deosebit de serioasă. Mulți dintre *marranos*[1] sfidează sau contestă Biserica. Sufletele lor riscă pe vecie chinurile iadului. Este de datoria voastră ca monarh, unsul lui Dumnezeu, să-i salvați.

[1] Nume dat evreilor (în special) sau maurilor convertiți silit la creștinism în Spania medievală în secolele al XIV-lea și al XV-lea, despre care se presupunea că își practicau în secret vechea religie (n.tr.)

Torquemada spuse brusc:

– Se pare că Maiestatea Voastră a uitat că a promis că vă veți devota nimicirii ereziei de îndată ce veți deveni regină. Dacă vă negați acum promisiunea e ca și cum ați comite chiar dumneavoastră o erezie.

Mi-am încleștat mâinile de brațele fotoliului, în timp ce Talavera îl întrerupse:

– Cu tot respectul, eu sunt confesorul Maiestății sale. Vă asigur că este o slujitoare devotată a Bisericii, care ia aceste acuzații foarte în serios…

– Acestea nu sunt acuzații! tună Torquemada, iar vocea lui se izbi ca un ecou de pereții lambrisați ai încăperii. N-aș fi crezut vreodată că plămânii lui pot avea un asemenea volum; în mod evident, nu crezuse nici Ferdinand, care se dădu înapoi ostentativ. Acestea sunt adevăruri! Călugărul întinse brusc și cu forță mâna, cu degetele subțiri îndoite ca și când ar fi protejat niște flăcări invizibile. A nega asta înseamnă să-l negi pe Hristos însuși! Mai bine ajungi în rai cu un singur ochi decât să suferi în iad cu amândoi.

I-am aruncat o privire circumspectă lui Ferdinand; el îl țintuia cu privirea pe călugăr, uluit. Avea propriul lui confesor din Aragón, în care se încredea, dar știam că simte atracția hipnotică a convingerii lui Torquemada. Mă neliniștea să văd forța călugărului exercitată asupra soțului meu, căci în acel moment mi-am dat seama că eu n-o mai simțeam. Nu mai credeam în Torquemada.

Ferdinand vorbi:

– Dar pe aceste meleaguri am avut întotdeauna convertiți, care ne-au ajutat mult. De unde știm cine este eretic și cine nu?

În timp ce vorbea, întinse brațul să mă ia de mână, lucru pe care-l făcea rar în public. Mă strânse de mână, și palma îi era caldă, iar degetele liniștitoare. Poate că simțise puterea lui Torquemada, dar era limpede că nu avea să se lase inflențat de ea. Firea lui practică de aragonez avea nevoie de dovezi incontestabile înainte să acționeze.

– Există convertiți adevărați, sinceri în credința lor, care îi reneagă pe cei ce practică în mod deliberat rituri scandaloase, replică Torquemada, și vocea-i era din nou placidă, ca și când n-ar fi strigat cu puțin timp în urmă în fața suveranilor săi, și apoi sunt cei care mint. Nu pot fi deosebiți cu ușurință, mai ales în Andaluzia,

unde trăiesc de atâta vreme unii lângă alții. De aceea cerem ca primul Tribunal al Sfintei Inchiziții să fie numit la Sevilia; este o muncă sacră, cel mai bine făcută de cei cu inimi puternice. Însă, odată eradicat răul, Dumnezeu ne va arăta îndurare. Ne va pava drumul spre glorie și spre unitatea regatului – o singură coroană, o singură țară, o singură credință. El vă va ajuta să-i expulzați pe eretici, pe *marranos* și pe păgâni, ca să puteți construi o lume nouă, în care Spania să aibă o poziție dominantă, de care să se poată bucura cei virtuoși.

Ferdinand rămăsese nemișcat. Probabil ceva de pe chipul meu îi transmisese tulburarea mea, căci spuse fără nici un avertisment:

– Eu și regina trebuie să ne sfătuim.

Mă ajută să mă ridic de pe scaun și mă conduse în încăperea alăturată, ținându-mă cu o mână de talie. Acolo erau aprinse vase cu jar și candelabre care să țină departe întunericul și frigul.

O fereastră cu coloane canelate oferea o priveliște panoramică asupra orașului. În depărtare, avântându-se în înalt deasupra străzilor în pantă, pietruite, se zărea turnul flamboaiant al catedralei Santa María, cea mai veche din Castilia, fondată de Ferdinand al III-lea, spaima maurilor.

M-am îndreptat spre fereastră, în timp ce Ferdinand își făcea de lucru lângă bufet, turnându-și vin. Mă gândeam la toate edificiile sfinte din regatul meu, multe lăsate în paragină în timpul domniei tatălui meu și a fratelui meu. Oare starea lor proastă și indecența clerului erau de vină pentru cangrena care distrugea acum credința noastră? Emisesem de curând un decret prin care se punea în practică celibatul preoților și se numea o comisie de episcopi care să supravegheze reforma tuturor mănăstirilor și a abațiilor, precum și numirea de noi prelați. Făcusem de asemenea presiuni asupra Cortesului să pună deoparte fonduri pentru restaurarea bisericilor dărăpănate, inclusiv a bisericii Santa María din Toledo, ca și pentru construcția noii noastre mănăstiri San Juan de los Reyes, pentru a comemora victoria noastră asupra Portugaliei.

– Tot ceea ce fac, am spus cu voce tare, auzindu-l pe Ferdinand în spatele meu, fac spre gloria lui Dumnezeu și a țării noastre. De ce oare mă simt ca și când această neliniște nu are soluție, răspuns sau sfârșit?

– Are un sfârșit. Numai că nu este cel pe care vrei tu să-l auzi.

M-am întors spre el.

– A sosit momentul, Isabela. Nu mai putem să evităm subiectul. Ca suverani catolici, trebuie să dăm un exemplu. Erezia nu mai poate fi tolerată în regatele noastre.

– Ești sigur că aceasta este calea? am întrebat.

– Da. Suntem suverani și unșii lui Dumnezeu. El nu ne-ar lăsa să luăm o cale greșită. Ferdinand se aplecă spre mine, cu trăsăturile lui puternice îndulcite de strălucirea lumânării. Este datoria noastră sfântă, Isabela. Știi acest lucru, și știu și eu. Uneori trebuie să acționăm împotriva inimilor noastre, pentru că este ceea ce trebuie făcut, singurul lucru pe care-l putem face.

Îi căutam ochii:

– Dacă facem asta, sunt supuși ai noștri care vor muri.

– Numai cei vinovați, numai cei care refuză să se pocăiască. Adevărații creștini nu au de ce să se teamă. Mă mângâie pe obraz. Luna mea, nu trebuie să te îndoiești. Întotdeauna te întrebi dacă facem voia lui Dumnezeu, iar eu îți răspund că da. Nu putem facem nimic altceva. Torquemada este prea îndrăzneț, dar vorbește ca un profet: o coroană, o țară, o credință. Nu ne putem mulțumi cu mai puțin. Construim o națiune nouă pentru o epocă nouă; este ceea ce am visat atunci, în toți anii aceia de demult. Aceasta este vremea noastră. Și, odată ce vom fi purificat Castilia și Aragónul, ne vom îndrepta sabia spre Granada. Vom reîncepe Reconquista și vom curăța pe vecie pământul acesta de necredincioși.

Voiam să cedez. Voiam să mă supun credinței lui de neclintit în destinul nostru, care nu șovăia și nu se descuraja niciodată, în ciuda tuturor dificultăților. Brusc, m-am disprețuit pentru fragilitatea mea, pentru inima mea femeiască nepractică atât de ușor de decepționat, atât de supusă greșelii, încât nu mai aveam încredere în mine.

Am șoptit:

– De ce ne sfidează acești falși convertiți? De ce să negi adevărul lui Dumnezeu și să-ți condamni sufletul nemuritor? Nu pot să cred că există cineva care ar face asta de bunăvoie. Sunt îndrumați greșit; au doar nevoie de timp ca să înțeleagă cum păcătuiesc, ca să se poată pocăi.

Ferdinand mă trase spre el. La pieptul lui, îi simţeam bătăile inimii. Pierdută în acest ocean de îndoieli, el era singurul lucru de care mă puteam agăţa.

– Ereticul este un păcătos încăpăţânat, spuse el. Nu trebuie să laşi sfidarea lor să te tulbure. Suntem rege şi regină. Orice am porunci, o facem pentru un bine mai mare. Îmi luă bărbia în mâini, ridicându-mi faţa spre a lui. Lasă-l pe Torquemada să-şi asume această sarcină! Poate să înceapă în Sevilia, să ne arate ce poate să realizeze. Dacă nu vom fi de acord cu metodele lui, vom interveni. Deşi el va controla noua noastră Inchiziţie, prin edict papal, el răspunde în faţa noastră – şi numai a noastră.

N-am rostit nici un cuvânt. Tăcerea se prelungea între noi, tensionată de ezitarea mea. Îmi reveneau în minte propriile mele vorbe de sfidare cu ani în urmă, când Torquemada venise prima oară la mine în legătură cu asta: „*Şi* dacă aş fi încoronată mâine, ultimul lucru pe care l-aş face ar fi să tolerez persecuţia supuşilor mei".

Din ziua aceea de pe plajă, cu doi ani în urmă, când pentru prima oară autorizasem edictul inchizitorial de la Roma, ştiusem că aici se va ajunge. Totul crescuse aidoma unei furtuni în depărtare – preţul inexorabil pe care trebuia să-l plătesc pentru tot ceea ce-mi dăduse Dumnezeu.

– Sunt de acord, am spus fără grabă, dar numai cu aceste condiţii. În primul rând, tot ceea ce se confiscă de la cei condamnaţi trebuie folosit pentru continuarea eforturilor noastre spre unitate. În al doilea rând, Inchiziţia trebuie să-şi limiteze activităţile numai la convertiţii care nu mai sunt practicanţi.

– *Bien*, murmură el. O să am grijă să fie aşa. Ei, eşti pregătită să mergi înapoi?

Ne-am prins iar de mână şi ne-am întors în încăperea unde Torquemada stătea liniştit, cu mâinile împreunate dinaintea lui, ca şi când ar fi ştiut deja ce aveam să spunem.

– Suntem profund tulburaţi de tot ceea ce am auzit, am spus, şi, aşa cum v-a asigurat părintele Talavera, luăm foarte în serios această problemă. M-am oprit, trecând cu privirea peste întreaga adunare. Pregătiţi ordinul pentru semnare. Vom autoriza Inchiziţia în Castilia.

M-am răsucit pe călcâie și am ieșit repede, ca să nu-mi vadă nimeni supărarea. În apartamentele mele, am pus-o pe Ines să stingă toate lumânările, în afară de cele pentru rugăciune de pe altarul meu, și am îngenuncheat în fața lui.

– Doamne Mântuitorule, am șoptit, ascultă rugăciunea umilei Tale servitoare! Arată-mi adevărul! Prin mine facă-se voia Ta! Nu mă lăsa să greșesc din ignoranță; dă-mi puterea să-mi îndeplinesc datoria și luminează aceste regate care au suferit atâta rău și distrugere!

Am plecat capul, așteptând.

Dar Dumnezeu nu-mi răspunse în noaptea aceea.

Partea a IV-a

Regatul pierdut
1481–1492

Capitolul 27

Pe marginea drumului se adunaseră mulțimi care aclamau. Oamenii erau îmbrăcați în tunici și pantaloni proaspăt spălați și își fluturau pălăriile în care își prinseseră garoafe; femeile învelite în șaluri brodate își țineau de mână copiii nerăbdători, în timp ce priveau procesiunea care înainta lent. Toată curtea călărea pe cai cu valtrapuri – nobilii, îmbrăcați în damasc împănat cu decorațiuni aurite, doamnele, cu mantii strălucitoare și văluri înfoiate, servitorii, în livrele, iar gărzile cu priviri încruntate, pe marginea șirului nesfârșit de căruțe trase de catâri care ne duceau toate acareturile.

Priveam pe fereastra caleștii mele la mulțimea de oameni din peisajul nefamiliar, cu văi frumoase și verzi. Acesta era ținutul cu pământ roditor unde se născuse soțul meu și pe care îl vedeam pentru prima oară. Încercai din răsputeri să schițez un zâmbet. Vestea că eram în drum spre capitala Zaragoza, unde Cortesul Aragónului urma să-l învestească pe fiul nostru de doi ani prinț moștenitor, mersese înaintea noastră, iar supușii lui ne așteptaseră ore întregi, poate chiar zile. Urma să fie un moment de răscruce pentru dinastia noastră, uniunea simbolică dintre regatele noastre sub un unic moștenitor.

Mă străduii să privesc în fruntea procesiunii, acolo unde Ferdinand călărea ținându-l pe Juan în fața lui pe șa, fluturând din mână și zâmbind. Trebuii să-mi încleștez buzele să nu poruncesc ca fiul meu să-mi fie adus chiar în clipa aceea.

– Înălțimea Sa infantele e bine, spuse Beatriz de pe grămada de perne din fața mea.

Ines și fiicele mele mergeau în altă caleașcă; Beatriz îmi mărturisise de curând că rămăsese în sfârșit însărcinată, și eu insistasem

să călătorească alături de mine, știind prea bine cât de grea putea fi o călătorie în starea aceea.

– Ascultă numai cum îl aclamă aragonezii! Iar Maiestatea Sa și Chacón sunt lângă el în caz că infantele obosește.

– Știu.

Ridicai mâna să o flutur, dându-mi seama că mulțimile mă văzuseră. Îmi dorisem să merg și eu călare, să fiu aproape de Juan, dar călcasem greșit pe scară când părăsisem alcazarul din Segovia și îmi vătămasem glezna, așa că acum eram captivă în această caleașcă, ceea ce probabil că era foarte bine. După ce-mi făcusem griji pentru orele lungi de călătorie, pentru curățenia din diversele locuri unde trebuise să ne oprim, pentru nevoia de a avea apă și mâncare proaspătă, ca să nu mai vorbesc despre sănătatea fiului meu, nu eram în cea mai bună formă. Pe deasupra, gândii, uitându-mă la mapa de piele de lângă mine, doldora de plângeri și petiții, aveam mai mult decât suficient de lucru înainte de a ajunge la Zaragoza.

– Durerea de burtă l-a mai lăsat, adăugă Beatriz, în timp ce lăsai în jos perdeaua de la fereastră fără tragere de inimă. Și n-a mai avut febră de mai bine de o lună. Asta înseamnă că în mod sigur doctorii au dreptate și că starea lui de sănătate se îmbunătățește.

– Ar trebui să aibă dreptate, bombănii eu, ținând cont de câți am angajat și de plata pe care o cer. Mă oprii, văzând privirea îndurerată de înțelegere care trecu peste fața prietenei mele. În toată copilăria ei, Isabel n-a suferit așa de mult ca Juan, spusei cu voce tulburată, iar Juana, la numai un an, are o energie uimitoare. Pentru ce ne pune Dumnezeu la încercare în felul ăsta? Am făcut tot ce am putut pentru Juan; servitorii îi sunt devotați, iar mulțimea aia de doctori aproape că l-au lăsat fără sânge cu lipitorile și poțiunile lor. Și totuși mai are iritațiile pe piele, tusea seacă și febra aia îngrozitoare… Mă trecură fiorii când mi-am amintit de numeroasele nopți petrecute stând de veghe lângă patul fiului meu. Parcă am fi pedepsiți.

– Încetează, nu e nimeni pedepsit! spuse Beatriz. Pentru ce ar vrea Dumnezeu să vă pedepsească pe tine și pe fiul tău? Juan e doar sensibil. Dar o să crească mare și puternic, ai să vezi.

Încuviințai din cap, absentă. Auzeam strigătele de bun venit și știam că era bine pentru Juan, care era rareori scos în public,

și pentru Ferdinand, care era foarte bucuros că avea ocazia să-l arate regatului său pe fiul nostru. Era bine și pentru oamenii din Aragón, care țineau cu înverșunare la independența lor și trebuiau să fie convinși de această uniune cu Castilia. Dar nu mă puteam gândi decât la amenințările ascunse care pândeau din toate părțile, de la pietre nevăzute de pe drum care puteau face un cal să cadă, la râia pestilențială de pe o mână întinsă a cuiva.

Respirai adânc și mă străduii să-mi îndrept atenția spre mapă. Când scosei prima serie de rapoarte, stomacul mi se întoarse pe dos. Probabil că Beatriz observase schimbarea de pe fața mea, căci chicoti.

– Tot de la Torquemada? Ce mai are de spus corbul nostru de data asta?

Îmi înfrânai râsul. Incorigibilă ca întotdeauna! Așa alesese Beatriz să-i spună între noi inchizitorului șef, pentru că, spunea ea, oriunde s-ar fi dus atrăgea numai rău.

– Ce altceva? Parcursei primul paragraf cu scrisul lui de mână înghesuit. Vrea mai mulți bani ca să-și plătească informatorii. Spune că de când am înființat Tribunalul din Sevilia, au fost arestați peste optzeci de suspecți și au mai fost condamnați șase săptămâna asta – fie ca binecuvântata Fecioară să aibă îndurare de sufletele lor.

Mă închinai, bolnavă numai la acest gând. Deși știam că asta era singura cale, că numai focul îi putea mântui pe cei care refuzau să se căiască – pentru că suferind chinurile iadului aici pe pământ poate că sufletele lor vor fi salvate în ceruri – nu puteam suporta gândul la duhoarea de carne arsă împuțind aerul înmiresmat al acelui oraș.

– Câți înseamnă că a ars până acum? Doisprezece, treisprezece? întrebă Beatriz, trăgând de un fir care i se desprinsese din corsaj.

Nu răspunsei și citii mai departe, încremenită.

– Ascultă aici! exclamai. Spune că îi trebuie bani pentru că sute de evrei convertiți fug în regatul Granadei, unde maurii le promit adăpost. Îmi ridicai privirea spre ea. Preferă de fapt să trăiască printre necredincioși? Dar Sfântul Tribunal ființează în Andaluzia doar de șase luni; chiar dacă nu sunt atât de mulți condamnați la moarte, nu este totuși un exces? Torquemada spune că exodul ar putea afecta economia sudului. Comerțul se îndreaptă rapid spre

stagnare pe măsură ce convertiții își abandonează casele și afacerile, adesea fără să anunțe.

– Și ce se așteaptă să faci? întrebă Beatriz. Doar n-o să le ceri maurilor să refuze să-i primească pe convertiți în regatul lor, deși pariez că o să-i jupoaie de bani de îndată ce vor trece granița.

Mă încruntai și dădui raportul deoparte.

– Ei bine, trebuie să fac ceva. Este inacceptabil ca supușii noștri să fugă mai degrabă decât să se supună poruncilor noastre. O să-i trimit banii și, îndată ce ajungem la Zaragoza, o să emit împreună cu Ferdinand un ordin prin care se interzice plecarea fără permisiune din toate orașele unde lucrează Inchiziția. Cum spune Ferdinand, adevărații creștini nu au de ce să se teamă, pentru că nu au nimic de ascuns.

– Desigur, spuse Beatriz, evident ușurată că tulburarea mea la aflarea veștilor estompase grija pentru fiul meu.

Deschisei următorul raport și mă scufundai curând în muncă, sarcină care, ca întotdeauna, mă absorbi cu totul și ținu la distanță celelalte griji. Cel puțin aici îmi puteam alege calea; aici, în toate detaliile mărunte legate de regatul meu, eu eram arbitrul suprem după Dumnezeu, căzând rareori pradă îngrijorărilor fără temei pe care mi le provoca deseori faptul că eram mamă.

Ajunserăm la Zaragoza două zile mai târziu, sub cerul luminos al nordului care licărea ca o pânză argintie deasupra albiei late a Ebrului, a turlelor ascuțite ale catedralei San Salvador și a bastioanelor de alabastru ale palatului Aljafería, locul de naștere al propriei mele înaintașe, Sfânta Isabela a Portugaliei. Aici urma să locuim oficial pe durata șederii noastre. Oamenii din Zaragoza sărbătoriră sosirea noastră cu câteva zile de festivități; câteva săptămâni mai târziu, istoviți de un program încărcat de evenimente, printre care oferirea de grămezi de flori protectoarei orașului, La Virgen del Pilar, Ferdinand și cu mine urmăririrăm cu mândrie cum Cortesul Aragónului îl proclamă pe fiul nostru prinț moștenitor.

Zăbovirăm în Zaragoza până în noiembrie, apoi ne întoarserăm în Castilia, la palatul nostru de la Medina del Campo, unde plănuiam să ne petrecem iarna. Aici descoperii că și eu, asemeni lui Beatriz, eram însărcinată. Și tot aici, într-o după-amiază friguroasă, primirăm vestea care urma să ne hotărască soarta.

Ferdinand se relaxa lângă cămin cu copoii de vânătoare la picioare, în timp ce Isabel și cu mine brodam un acoperământ de altar pe care-l făceam pentru catedrala din oraș. Eu țineam sub observație un grup de doamne care coseau în apropiere; odată cu avansarea sarcinii, Beatriz alesese să se întoarcă la Segovia pentru a fi mai aproape de Cabrera și lăsase în locul ei câteva femei nobile din împrejurimi, majoritatea tinere și stângace, care aveau nevoie în consecință de o supraveghere continuă pentru ca aerele lor prostești să nu sfârșească în purtări necuviincioase. Ultimul lucru de care aveam nevoie era să fiu obligată să aranjez în grabă căsătorii drept recompensă pentru purtări rușinoase. Printre ele era și o verișoară îndepărtată a lui Beatriz, María de Bobadilla – o frumusețe brună, voluptuoasă și cu niște ochi verzi uimitori. Mai versată decât celelalte fete, María era conștientă de valoarea înzestrărilor ei și trezise interesul bărbaților noștri în câteva zile de la sosire. Cu toate acestea, un singur bărbat mă îngrijora în mod special, iar acum urmăream cum María își îndrepta privirea cochetă spre soțul meu, dar fu străpunsă de privirea mea ucigătoare.

Ines intră în grabă; o însoțea un tânăr cu mantie, atât de murdar de praf și noroi încât livreaua lui era aproape de nerecunoscut. Căzu în genunchi în fața mea, trăgând din tunica lui soioasă un plic la fel de murdar.

– Aduc vești urgente de la marchizul de Cádiz, gâfâi el, cu vocea răgușită de oboseală. Orașul Zahara a căzut în mâinile maurilor. Stăpânul meu a ripostat și a cucerit fortăreața maură Alhama de Granada, dar are nevoie urgentă de întăriri ca să o păstreze și să răzbune căderea Zaharei.

Lângă mine, frumoasa mea Isabel rămase nemișcată, cu minunații ei ochi albaștri-verzi larg deschiși.

Ferdinand sări în sus la auzul ultimelor cuvinte ale mesagerului.

– Imposibil. Zahara este inexpugnabilă ca o mănăstire. Iar Alhama are vestitele izvoare calde; aproape cum e de Granada, este locul de retragere favorit al califilor. Abu al-Hasan Ali, califul, s-ar străpunge singur cu sabia mai degrabă decât să lase pe cineva să-i ia Alhama.

– Da, adăugai, chiar dacă inima începuse să-mi bată mai tare, iar de la războiul cu Portugalia avem un tratat cu al-Hasan. Nu l-ar încălca niciodată atât de flagrant.

– Cu toate astea, nu ne-a plătit o lețcaie din tributul promis, remarcă acru Ferdinand, ridicându-se în picioare greoi pentru a lua scrisoarea de la mesager.

Îi făcui semn cu mâna lui Ines, care îi turnă bietului om un pocal cu vin, în timp ce Ferdinand rupea sigiliul pergamentului.

Citi în liniște, cu sprâncenele încruntate. Apoi ridică uluit ochii spre mine.

– E adevărat, spuse cu o furie rece în voce. Zahara a căzut în mâinile lui al-Hasan; câinele ăla maur a cucerit-o drept răzbunare pentru luptele de graniță purtate cu Cádiz. Maurii au măcelărit toți bărbații; femeile și copiii au fost făcuți sclavi și duși în orașul Ronda. Ca răspuns, Cádiz a luat cu asalt Alhama printr-un atac surpriză. Dumnezeu să-l aibă în pază, a lovit inima teritoriului maur!

Îmi întinse documentul. Îl luai cu mâini tremurătoare, iar ochii îmi alergară peste rânduri.

– „Ay de mi[1], Alhama!" se văicărise al-Hasan când auzise de căderea Alhamei, citii eu cu glas tare în încăperea cuprinsă acum de liniște. Un nod mi se puse în gât. Cádiz afirmă că al-Hasan a dezlănțuit o răzbunare cumplită împotriva lui și a oamenilor lui, atacându-i atât de puternic încât a trebuit să-și trimită soția și pe ducele de Medina Sidonia după ajutor.

Cu gâtul uns acum, mesagerul spuse răgușit:

– *Majestad*, stăpânul meu i-a ținut la distanță până acum pe al-Hasan și ticăloșii lui, dar are nevoie de mai mulți oameni dacă e să păstreze Alhama și să recucerească Zahara. Mi-a cerut, de asemenea, să vă spun că al-Hasan s-a îndepărtat de fiul său, prințul Boabdil, care l-a aruncat pe al-Hasan afară din Granada și îi vrea tronul. Stăpânul meu spune că, din cauza acestor certuri, întregul regat maur este vulnerabil.

Isabel șopti:

– Maurii o să ne facă rău, mamă?

Vocea ei tremurătoare mă smulse din confuzia îngrozitoare în care mă zbăteam.

– Nu, răspunsei repede, întorcându-mă spre ea, bineînțeles că nu, *hija mia*. Aici nu sunt mauri.

– Dar au fost. Ochii ei larg deschiși și înfricoșați îi întâlniră pe ai mei. Odinioară maurii au deținut o parte din Castilia, nu-i așa? Ce-o să-i oprească să vină din nou aici?

---

[1] Vai și amar, în limba spaniolă în original (n.red.)

Rămăsei tăcută. Habar n-aveam cum să-i răspund la această întrebare uimitoare și îngrozitoare.

– Noi o să-i oprim, spuse Ferdinand. Mama ta și cu mine o să aruncăm toată hoarda aia dezgustătoare în mare, chiar de-ar fi ultimul lucru pe care o să-l facem. Privi spre mine. Isabela, nu mai putem amâna. Trebuie să-l ajutăm pe Cádiz. Iar certurile dintre al-Hasan și Boabdil pot lucra în favoarea noastră dacă ne mișcăm suficient de rapid ca să profităm de ele.

– Să profităm? îl îngânai. Vrei să spui că noi... că noi ar trebui...?

El încuviință din cap; Maria de Bobadilla bătu din palme entuziasmată.

– *Si, Maiestad!* exultă ea, nestăpânită ca o mahalagioaică. Maurii sunt niște paraziți. Dacă nu-i exterminați, o să ne năpădească!

Isabel deveni palidă; puteam să-mi imaginez nopțile în care avea să fie bântuită de vise cu demoni cu turbane, în ciuda faptului că Granada fusese un regat divizat timp de secole, slăbit de neînțelegerile interne și protejat doar de poziția lui geografică din Sierra și de comerțul profitabil cu turcii și alți vecini de la răsărit.

– O sperii pe infantă, o repezii eu. María făcu o reverență în semn de scuză, oferindu-le tuturor o priveliște deplină a decolteului ei ademenitor. Surprinsei privirea lui Ferdinand zăbovind pe sânii ei și spusei mult mai tăioasă decât mi-aș fi dorit:

– Soțul meu și cu mine trebuie să discutăm între patru ochi. Ines, ai grijă ca mesagerului să i se dea tot ce-i trebuie; ceilalți, vă rog să o însoțiți pe infantă pe coridor. O să vin și eu cât se poate de curând.

Mă lăsară singură cu Ferdinand. Gelozia îmi strângea stomacul. Trebui totuși să mă debarasez de ea și să-i acord toată atenția lui Ferdinand atunci când spuse:

– Trebuie să pornim Reconquista, Isabela. Știu că nu așa am sperat că o să se întâmple, dar nu-i putem lăsa pe necredincioși să revendice nici măcar o palmă de pământ creștin. Strămoșul meu Ferdinand I a smuls Zahara de la mauri cu patru sute de ani înainte; acum trebuie să mergem să o apărăm.

Mă străbătu un fior; era ultimul lucru la care m-aș fi așteptat, ultimul lucru la care să mă gândesc.

– Știi la fel de bine ca mine că istoria noastră este presărată cu greșelile strămoșilor noștri. Pentru fiecare lucru câștigat din

luptele cu maurii s-a pierdut ceva. Este întotdeauna mai ușor să pornești recucerirea decât să ieși învingător.

– Și totuși, trebuie să încercăm. Veni la mine și-mi puse mâinile pe umeri. Este datoria noastră sfântă de monarhi, dar, mai mult decât atât, este timpul să punem capăt aroganței necredincioșilor, tratatelor defavorabile, tributului niciodată plătit și minciunilor care durează de opt sute de ani. Maurii știu că acest impas poate dura veșnic. De secole ei dețin cele mai bune pământuri din Andaluzia, porturile la Mediterana și chiar orașul Granada. Acum trebuie să revendicăm ce este al nostru.

L-am privit drept în ochii arzători.

– N-am putea pur și simplu să ne dăm de partea lui Boabdil împotriva lui al-Hasan și să-i trimitem întăriri lui Cádiz?

– Ba da, exact asta o să facem! O să-l folosim pe Boabdil ca să înfigem un țăruș în inima regatului maur, iar apoi, după ce îi vom fi slăbit, o să-i distrugem complet. Granada și bogățiile ei vor fi ale noastre. Ferdinand slobozi un hohot de râs de satisfacție nedisimulată. Gândește-te, *mi luna*! Toată Spania va fi în sfârșit unită sub o singură coroană, într-un singur regat, cu o singură credință. E destinul nostru; trebuie să ne ridicăm la înălțimea provocării și să arătăm lumii din ce aluat sunt plămădiți Isabela și Ferdinand.

Totul mă avertiza împotriva acestei acțiuni costisitoare și potențial catastrofale pe care nu aveam nici o garanție că o vom câștiga. Puțini regi avuseseră succes împotriva maurilor, și niciodată în întregime. Dar Ferdinand își arătase nerăbdarea arzătoare de a ne dovedi curajul în această întreprindere, cea mai importantă din viețile noastre, încât îmi păstrai îndoielile pentru mine.

Orice aș fi spus s-ar fi lovit de niște urechi surde. Vacarmul care avea să se stârnească la curte odată cu răspândirea veștii despre căderea Zaharei era de neoprit; indiferent de imensele implicații practice pe care le presupunea această acțiune, trebuia să reacționăm. Pe deasupra, Ferdinand avea dreptate: războiul sfânt împotriva maurilor era destinul nostru. Nu le puteam permite să rămână pe pământul nostru ca stăpâni, înrobind o parte bogată și râvnită din teritoriul nostru sudic. Îmi dorisem ca războiul să se declanșeze în condițiile impuse de mine, după ce ne umpleam vistieria, iar restul regatului era în ordine; îmi dorisem

să iau decizia când și unde să luptăm, pentru că știam din istorie că o astfel de cruciadă avea să fie costisitoare, distrugătoare și extrem de dificilă.

Dar cu sau fără mine, Reconquista începuse.

Îl îmbrățișai pe Ferdinand, și el spuse:

– Nici măcar un turn, iubirea mea; n-o să le lăsăm nici măcar un turn în care să se ascundă.

Și astfel mă lăsai în voia măreţului plan divin.

În ianuarie 1482, cerurăm Cortesului bani pentru război și solicitarăm la Roma edictul papal pentru cruciadă. După ce participarăm la slujbă în Toledo, ne rugarăm pentru cei luați în sclavie din Zahara și mulțumirăm Domnului pentru eliberarea Alhamei, am urcat cu Ferdinand pe un podium drapat în auriu, de unde ne declararăm intenția de a merge personal în sud și de a ne instala curtea acolo, pentru a supraveghea campania împotriva maurilor.

În timp ce eu mă abținui să-mi exprim îndoielile, Cortesul nostru nu fu atât de diplomat. Votă să ne dea fonduri numai pentru problemele curente, refuzând să aprobe altele până când nu dovedeam că eforturile merită cheltuiala. Rămăsei de neclintit lângă Ferdinand când acesta renunță la somn și uneori chiar la mâncare pentru a verifica planurile inițiale și alianța secretă cu Boabdil, pe deplin conștientă că trebuia să-mi las copiii cu Beatriz și Cabrera în Segovia. Nu-i puteam lua în sud, la război, pentru că și eu eram însărcinată și nu eram sigură ce situație ne așteaptă. Numai gândul că îi părăseam pentru luni de zile mă făcea să simt că întreaga existență îmi era dată peste cap.

În afara faptului că mă despărțeam de copiii mei, trebuia să-mi reduc personalul, pentru că servitorii costau niște bani pe care nu ni-i mai puteam permite. Nu fu ușor să hotărăsc cine urma să rămână și cine să plece, dar simții o plăcere cinică când veni vorba s-o expediez din serviciul meu pe Maria de Bobadilla. Nu aveam nici o dovadă că făcuse mai mult decât să-și fluture pleoapele seducătoare în fața soțului meu, dar profitai de ocazie pentru a-i aranja căsătoria cu noul nostru guvernator al Insulelor Canare și o trimisei imediat acolo. Spre ușurarea mea, când îi pomenii în treacăt lui Ferdinand despre plecarea ei, acesta nu păru deloc

interesat. Gândul de a-și înmuia sabia în sânge maur dăduse la o parte orice altceva.

La jumătatea lui aprilie eram deja instalați în orașul andaluz Córdoba, cândva faimoasa capitală sudică a maurilor în sud, cu magnificele lui moschei cu coloane roșii și alcazarul fortificat. Aici, Ferdinand și cu mine ne întâlnirăm cu nobilii și comandanții militari din sud și deciserăm ca prima noastră mișcare să fie cucerirea orașului Loja, căci apropierea lui de Alhama și de Granada urma să ne consolideze apărarea și să dea un semnal clar maurilor.

– N-avem voie să-l lăsăm pe al-Hasan să creadă că șovăim, îmi spuse Ferdinand când mă dusei în camerele lui pentru a revedea planurile. Cucerirea orașului Loja va lăsa Granada și mai vulnerabilă, iar el va afla cât suntem de hotărâți. În plus, va ușura situația garnizoanei lui Cádiz, care a ținut Alhama aproape de unul singur. Loja este aici, adăugă el, arătând pe hartă. Se află, ca majoritatea orașelor din Andaluzia, pe o stâncă aflată dincolo de această ravenă.

Mă uitai peste hartă.

– Dacă versantul acestei ravene este atât de abrupt pe cât pare, nu putem lua orașul prin surprindere cum a făcut Cádiz cu Alhama, nu-i așa? Va trebui să-l asediem în toată regula.

El aprobă din cap.

– Iar aici, scumpa mea, intri tu în scenă.

– Eu? Zâmbii și-mi pusei o mână pe pântecul umflat. Vrei să îmbrac cămașa de zale și să călăresc alături de tine în starea asta?

El chicoti.

– Păi, ar fi o priveliște, nu-i așa? Oricât de tentantă ar părea, de fapt, am nevoie de tine ca să organizezi aprovizionarea trupelor noastre. Nimeni nu se pricepe ca tine să facă economii, și trebuie să tragem cât putem de suma aia derizorie de bani pe care Cortesul a socotit potrivit să ne-o dea. Oamenii noștri trebuie să fie cât se poate de bine pregătiți. Ține minte, fiara aia de al-Hasan a avut tot timpul să anticipeze mișcările noastre și să adune ajutoare; cu toate că Boabdil a promis în condițiile alianței noastre că nu-i va oferi nici un ajutor tatălui său, al-Hasan o să aibă oameni și arme de rezervă.

Eram profund mișcată de încrederea și bucuria lui Ferdinand că îi puteam fi de ajutor, în ciuda apatiei și a pântecului meu umflat.

Intrasem în luna a opta de sarcină și mă simțeam istovită de cum mă trezeam. Purtam, asemeni oamenilor de aici, numai caftane largi, ca să-mi fie mai ușor cu pântecul masiv și transpirația abundentă, pentru că vara Cordoba era un adevărat cazan, mai fierbinte chiar decât Sevilia.

În patiourile alcazarului, levănțica, iasomia și trandafirii înfloreau atât de înmiresmat, încât numai o atingere a tufelor slobozea nori parfumați. Dar eu treceam pe lângă ele fără să observ, timpul mi-era ocupat din zori și până la miezul nopții. Cu fondurile limitate pe care le aveam trebuia să improvizez, să restrâng cheltuielile curții ca să mă târguiesc cu negustorii pentru arme, armuri, corturi, vite, păsări și alte dobitoace, vin, orz și diferite cereale – toate necesare ca să ne hrănim oamenii în timpul unui asediu prelungit. Seara cercetam amănunțit socotelile împreună cu harnicul Cardenas, verificând și reverificând fiecare sumă, dând din buzunarul meu ca să completez cheltuielile de război, știind că evenimentele neașteptate necesită cheltuieli suplimentare.

Eforturile îmi fură întrerupte pe 28 iunie, când intrai brusc în travaliu, în timpul unei adunări de consiliu. Tocmai prezentam lista cu stocurile și, într-o clipă, mă chircii și crampele mă copleșiră. Nobilii rămaseră tăcuți, în timp ce Ferdinand mă ajută repede să mă ridic, iar femeile mele mă conduseră în camera de naștere, unde apa mi se rupse, împrăștiindu-se ca un torent peste condurii din piele roșie cu broderii.

Următoarele douăzeci și patru de ore trecură într-o ceață. Ferdinand refuză să plece de lângă mine, nețināând cont de obiceiul că bărbații nu aveau voie în camerele de naștere. Îmi ștergea fruntea cu apă rece mentolată și dădea ordine răstite moașelor îngrijorate, care nu știau cum să reacționeze la prezența lui. Deși nu prea eram conștientă de nimic în afara corpului meu chinuit, îl simțeam aproape, cu mâna pe fruntea mea, șoptindu-mi neîncetat:

– *Mi luna*, împinge. Împinge cât te țin puterile. Sunt aici. Nu plec de lângă tine.

În cele din urmă, la primele ore ale dimineții, mă urcai pe scaunul de naștere și, cu un strigăt gutural, adusei pe lume cel de-al patrulea copil al nostru – o fată. În timp ce era curățată și dată în grija doicii, eu continuai să rămân tensionată, urmărind fără să-mi vină să cred torentul de sânge care curgea din mine. Moașa-șefă

mormăi că mai era un copil, un geamăn, rămas în mine. În vreme ce noaptea înghițea ziua, umbra morții bântuia prin apropiere; prin ochii întredeschiși îi vedeam obrazul fantomatic și aripile negre desfăcute. Moașele îl siliră în cele din urmă pe Ferdinand să iasă pe coridor, unde se adunaseră nobilii. Ines îi luă locul și încercă să mă convingă să fac niște eforturi imposibile, pentru că eram atât de secătuită, încât de-abia mai puteam să scâncesc.

Până la urmă celălalt copil alunecă afară într-un șuvoi vâscos. Moașa îl luă cu blândețe; când o văzui că se îndepărtează și îl învelește într-un giulgiu, acoperindu-i fața, slobozii un urlet care răsună prin alcazar.

Cu lacrimi în ochi, Ines îmi scoase cămașa udă leoarcă de pe trupul amorțit și îmi puse una curată. Când mă băgă în așternuturile cu miros de lavandă, mă agățai de ea și șoptii:

– Vreau să o văd. Vreau să-mi văd copilul…

Ea clătină din cap.

– Nu, *Maiestad*, murmură. Nu se poate. Acum odihniți-vă, pentru numele lui Dumnezeu. Fata dumneavoastră e bine; suge. Cealaltă este cu îngerii.

Dar nu era așa. Murise neîmpărtășită, suflet nevinovat condamnat să rătăcească pentru totdeauna în purgatoriu. Eram dezolată, incapabilă să mă odihnesc, până când Ferdinand îi porunci pe neașteptate cardinalului Mendoza să țină slujba de împărtășanie și să picure apă sfințită pe căpșorul mic și diform al copilului nostru mort.

Apoi soțul meu mă cuprinse în brațe și mă ținu așa până când adormii plângând.

Capitolul 28

Ferdinand plecă în fruntea unei armate de unsprezece mii de oameni sub un soare de iulie atât de arzător, încât pământul crăpase ca pielea fiartă. Trebuise să-i urez rămas-bun din pat; refacerea mea după naștere era enervant de lentă. Fiica noastră nou-născută, botezată Maria în cinstea Fecioarei, era liniștită, blondă și sănătoasă. Știam că sunt cu adevărat norocoasă că nu dădea nici un semn de boală după o naștere atât de dificilă, dar mă simțeam foarte puțin legată de ea, ca și când toate așteptările pe care le nutrisem muriseră odată cu geamăna ei. Moașa mă asigura că în timp o să ajung s-o iubesc, dar sânii mă dureau, laptele îmi seca și simțeam doar un gol tulburător care mă umplea de rușine.

În timp ce așteptam noutăți despre asediul din Loja, străduindu-mă să fac plimbări ușoare în jurul patioului în orele răcoroase ale amurgului, primii vești de la mătușa mea Beatrice din Portugalia. Joanna la Beltraneja, frustrată de situația fără ieșire pe care i-o impusesem, se hotărâse să se călugărească și să-și trăiască restul vieții la mănăstire. Mă simțeam ușurată. Curând după aceea sosi și vestea că vechiul meu mentor și vrăjmaș, arhiepiscopul Carrillo, murise.

Durerea pe care stingerea lui o trezi în mine era neașteptată, deși moartea lui nu mă luase prin surprindere. Aflasem de ceva vreme că sănătatea îi era în declin, chiar de când îi poruncisem să ducă viață de monah. Probabil că traiul izolat la mănăstire fusese aspru pentru un om atât de plin de viață. Timp de câteva zile de la primirea veștii continuai să-l văd așa cum fusese în plină glorie, preotul războinic, cu piept masiv, al cărui curaj mă propulsase pe tron numai pentru a se întoarce împotriva mea ca un iubit gelos. Chiar dacă nu mai eram infanta încrezătoare pe care căutase atât

de aprig s-o modeleze după voința lui, lumea părea cumva mai mică fără el.

Preocupările mele se schimbară în curând, odată cu sosirea primilor curieri care aduceau vești de la Loja. Ferdinand scria că terenul era imposibil, stâncos și periculos; armatele noastre fuseseră obligate să se despartă și să-și așeze tabăra în zone diferite, în timp ce Ferdinand, Cádiz, Medina Sidonia și ceilalți granzi țineau sub observație orașul îndepărtat de pe stânca lui, pentru a descoperi o slăbiciune pe care s-o exploateze.

Au așteptat prea mult. Când căutară să-și mute trupele într-o poziție mai puțin vulnerabilă, maurii din Loja dădură năvală afară cu o ferocitate ațâțată de săptămânile de lipsuri. În bătălia care urmă, câțiva dintre cavalerii noștri fură uciși. Mâinile îmi tremurau în timp ce citeam scrisoarea care detalia faptul că Ferdinand însuși se trezise încolțit de un maur care își rotea iataganul cu intenția de a-i lua capul drept trofeu. Fusese salvat numai de intervenția feroce a lui Cádiz.

Așteptam la porțile alcazarului, alături de curteni, când supraviețuitorii se întoarseră abia târându-se. În fruntea lor călărea Ferdinand; ars de soare, bărbos și împroșcat cu sânge, strângea în pumn stindardul nostru regal făcut zdrențe.

Mă forțai să zâmbesc când descălecă; lecția pe care o primisem cu ani în urmă la Tordesillas îmi era încă întipărită în minte. Deși îmi venea să critic aspru nedreptatea înfrângerii noastre, lunile de pregătiri și banii risipiți, faptul că mi-aș fi dat frâu liber frustrărilor nu rezolva nimic. Apreciasem greșit. În graba și în mândria noastră, uitaserăm ce inamici tenace erau maurii. Acum trebuia să suportăm consecințele. Observai pe fața trasă a lui Ferdinand ușurarea față de reacția mea, deși văzui și umilința adâncă pentru faptul că trebuia să-și recunoască public înfrângerea.

– O să încercăm din nou la anul, spusei când descălecă în fața mea.

– Să încercăm? Îmi zâmbi amar. O să facem mai mult decât atât, luna mea. O să smulg sămânță cu sămânță din această rodie maură. Data viitoare, n-o s-avem milă.

Mândre cuvinte; dar între timp aveam de refăcut o armată decimată, ca să nu mai amintim de îngroparea morților, care se numărau cu miile. Trebuiau organizate înmormântări, anunțate rudele, plătite pensiile pentru văduve. Cordoba deveni rapid un loc

al durerii. Când Ferdinand sugeră să mă întorc în Castilia ca să supraveghez treburile noastre de acolo – trebuia să cerem Cortesului mai mulți bani –, iar el să rămână să apere granița, fui imediat de acord. Nu-mi doream nimic mai mult decât să merg acasă.

În Segovia, îmi găsii copiii ocupați cu studiul. Isabel era liniștită ca întotdeauna. Juan era tot slab și palid, încă predispus la febră. Juana era un copil energic, cu o claie de bucle arămii și cu un temperament pe măsură, cum glumea adesea Beatriz. Prietena mea născuse un băiat sănătos, pe care ea și soțul ei îl adorau. Îl botezaseră Andrés, după tatăl lui, dar, datorită faptului că era ocupată cu îngrijirea bebelușului ei, Beatriz îi trecuse Juanei cu vederea toanele. Fiica mea mijlocie manifesta un talent precoce la limbi străine și muzică, dar era o răzvrătită în privința programului ei zilnic, ceea ce era mult prea mult pentru cei trei ani ai ei.

Avui o discuție serioasă cu ea privind slăbiciunea ei necuvenită de a-și da jos pantofii și a umbla în picioarele goale prin bazinele din grădină.

– O infanta n-ar trebui să se comporte astfel, îi spusei atunci când îmi răspunse că i se umflau picioarele de căldură. Trebuie să te porți tot timpul cuviincios.

Juana se îmbufnă și continuă să facă exact cum făcuse până atunci, așa că hotărîi să o iau cu mine într-o vizită îndelung amânată la Arévalo, pentru a-mi vedea mama. Mă gândeam că timpul petrecut singură cu mine, departe de distracțiile curții, îi va insufla niște minime bune maniere. Spre frustrarea mea, se dovedi complet de nestăpânit în timpul călătoriei de două zile, sărind dintr-o parte într-alta pe pernele caleștii pentru a se uita pe fereastră la *meseta*, arătând și sporovăind entuziastă despre orice vedea, de la zborul vulturilor peste câmpie până la turnurile de observație dărăpănate care marcau culmile golașe. O urmăream derutată, gândindu-mă la poveștile pe care le auzisem despre copiii schimbați. Bineînțeles că astfel de povești erau niște prostii; deși semăna cu Ferdinand la ten și la fire, erau momente în care ochii aceia pătrunzători ai ei îmi atrăgeau atenția și care o făceau brusc să pară cu ani mai mare decât era, ca și când în pielea ei și-ar fi găsit adăpost o altă ființă.

Totuși, când ajunserăm la Arévalo, se liniști. Izolarea castelului sub cerul mohorât păru să o afecteze, și privi cu atenție, cu ochii larg deschiși, dar în tăcere, la bătrânii servitori care se mișcau ca fantomele prin încăperi, tratând-o cu stânjeneala rigidă a celor care trăiseră ani de zile fără măcar să vadă un copil. Încercai s-o liniștesc că nu avea de ce se teme, că aceasta fusese cândva casa mea, dar nu se lumină decât atunci când unul dintre câinii castelului, descendent al iubitului Alarcon al fratelui meu, o adulmecă. Avea un dar special de a se purta cu animalele, exact așa cum avusese și Alfonso.

Manifestă o reticență neașteptată la vederea mamei mele, instalată în splendoarea fanată a apartamentelor ei, pe care acum refuza să le mai părăsească. Îmbrăcată după vechea modă a scurtei perioade în care fusese regină, atât de slabă încât încheieturile îi ieșeau ca niște oase din mânecile uzate, mama o privi pe Juana pentru o clipă aparent nesfârșită înainte de a-i face semn cu degetul să se apropie de ea. Juana refuză să se clintească. Îi simții mâna încleștată de fustele mele, împotrivindu-se îndemnului meu șoptit de a merge să-și sărute bunica.

Atunci mama murmură:

– *Tan desgraciada!* Atât de frumoasă și de lipsită de noroc, ca mine.

Juana icni speriată; chiar și la vârsta ei, înțelesese sensul acestor cuvinte, rostite cu siguranța stranie a unei profeții.

– Mamă, te rog, spusei. Nu trebuie să spui așa ceva. E numai o copilă.

– Așa am fost și eu odată. Ochii apoși ai mamei deveniră absenți. Așa ai fost și tu. Tinerețea nu e un scut; până la urmă, viața ne lasă cicatrici tuturor.

După asta, nu am mai lăsat-o pe Juana să o mai vadă pe mama. Rămăsei suficient timp ca să mă asigur că gospodăria era în ordine. Bătrâna doña Clara era invalidă acum, aproape oarbă din cauza cataractei și imobilizată de gută, așa că angajai o nouă femeie care să aibă grijă de mama, apoi am luat-o pe Juana și bagajele și m-am întors la curte. Eram pregătită de bătălia cu Cortesul privind fondurile pentru noua noastre ofensivă contra maurilor, pregătită să-i convoc pe nobili să-și înroleze servitorii, să scriu scrisori în Germania și Italia ca să cer prețuri mai mici pentru mari cantități

de praf de pușcă și tunuri și să mă întâlnesc cu vistiernicul meu, rabinul Señeor, pentru a aranja dobânzi mici de la cămătarii săi, în cazul în care fondurile Cortesului n-ar fi fost de ajuns. Ca de obicei, timpul petrecut la Arévalo mă obosise și mă făcuse nerăbdătoare să plec.

Curând după ce mă întorsei la Segovia, fratele Talavera, confesorul meu, veni să mă vadă.

– Torquemada vă trimite asta, spuse el, punând un pergament pe biroul meu supraîncărcat. A auzit că solicitați bani de la cămătarii evrei și este indignat. Afirmă că, în timp ce el luptă să purifice Biserica și să obțină grația divină pentru cruciada dumneavoastră împotriva necredincioșilor, dumneavoastră ignorați chiar diavolul din mijlocul nostru.

Luai scrisoarea, plină ca întotdeauna de rândurile înghesuite ale lui Torquemada, și o dădui deoparte cu un oftat. Mă durea capul; dacă ar fi trebuit să citesc toate plângerile lui, aș fi avut nevoie de un întăritor. Era mai bine doar să le aud.

– Și ce altceva? Inchizitorul nostru șef nu se plânge niciodată fără să ofere și soluții.

Fața prelungă și cu barbă a lui Talavera se încreți într-un surâs. Nu era un om aprig ca Torquemada; era calm și ferm, și ajunsesem treptat să mă bizui și să mă încred în el.

– Cam așa ceva, mă tem. Stăruie asupra faptului că atâta timp cât evreii rămân în libertate, influența lor va împiedica toate încercările de eradicare a ereziei printre convertiți. Spune că nu mai putem închide ochii. Vă cere să dați un edict: evreii ori se convertesc, ori trebuie expulzați, sub amenințarea pedepsei cu moartea.

– Chiar asta cere, nu-i așa? spusei impasibilă. Și altceva?

Talavera oftă.

– Pretinde că există un precedent. Anglia și Franța i-au expulzat cu secole în urmă pe evrei. Puține țări creștine îi tolerează.

– Și mă sfătuiește să iau această măsură acum, în mijlocul unei cruciade? Mă străduii să respir calmă. Își depășește îndatoririle. Ai permisiunea mea să-i comunici ce am spus de atâtea ori. Evreii ne-au slujit cu credință și avem o lungă istorie de conviețuire cu ei. Aceasta nu e o decizie pe care s-o iau în grabă și nici nu am de gând s-o fac.

– Da, *Maiestad*. Se întoarse spre ușă. Se opri și privi înapoi către mine. Momentul socotelilor se apropie, spuse el liniștit. Este inevitabil, oricât de mult am regreta acest lucru.

Rămăsei nemișcată, privindu-l în ochii sumbri.

– Dar încă nu a sosit, răspunsei, deși asigurarea mea suna artificial. Iar atunci când va sosi, poate că se vor converti. Sunt un popor lipsit de îndrumare, lipsit de lumina Mântuitorului nostru, de acord, dar merită să fie mântuiți. Ca regină a lor, sunt datoare să-i protejez chiar dacă mă lupt să-i aduc pe calea credinței adevărate. Am nevoie de timp. Nu pot face minuni.

El își înclină capul.

– Mă tem că s-ar putea să aveți nevoie de o minune ca să-i salvați pe toți.

Când frigul iernii sosi, mă întâlnii cu Ferdinand la mănăstirea Guadelupe din Extremadura, cel mai venerat lăcaș religios al Castiliei, unde se afla Madona neagră sculptată de Sfântul Luca. Aici, sub arcadele umbrite și curțile interioare din cărămidă colorată, cu munții stâncoși învăluiți în ceață în depărtări, începurăm să ducem o viață liniștită de familie.

Îmi petreceam cât mai mult timp cu Isabel; la doisprezece ani, se transforma rapid într-o frumusețe zveltă, căreia tenul imaculat și cosițele blonde îi dădeau aparența unui înger. Toate tinerele doamne de la curte o priveau cu invidie ascunsă, dar ea nu părea să observe vreodată, ca și când ar fi fost indiferentă la înfățișarea ei. Prefera să-și petreacă timpul studiind și perfecționându-și portugheza, pregătindu-se de căsătoria cu prințul moștenitor al acelei țări.

Când exersa cu voce tare, Juana se uita cu suspiciune la ea. Odată, izbucni:

– Te porți de parcă ești nerăbdătoare să părăsești Spania, spuse și își strâmbă nasul cu dezgust.

– Bravo, fata mea, râse Ferdinand înfundat. Spanioloaică până în adâncul sufletului.

O legănă pe Juana în brațe; în timp ce ea chițăi și îi luă pălăria din cap, dezvăluindu-i creștetul aproape chel acum, mă străduii să nu mă încrunt. O răsfăța prea tare. Îi găsise chiar o poreclă, „Madrecita“, pentru că îi amintea de răposata lui mamă. Îi spusesem

de nenumărate ori că Juana nu trebuia să fie crescută cu gândul că era privilegiată față de celelalte fiice ale noastre, pentru că și ea trebuia să-și ocupe într-o zi locul cuvenit în lume, dar Ferdinand o gâdila doar sub bărbie și spunea:

– Madrecita mea va fi un mesager al Spaniei oriunde s-ar duce, nu?

Iar răspunsul emfatic al Juanei:

– *Sí*, tată! nu mă liniștea nici el.

Dacă lucrurile continau în felul ăsta, Ferdinand o va răsfăța atât de tare, încât fata avea să creadă că nici un prinț nu va fi demn de ea, și nici capabil să se ridice la înălțimea tatălui ei.

Petrecurăm sărbătorile Crăciunului împreună, cu cântece de menestreli, cu plăcinte tăiate din care zburau stoluri de vrăbii speriate, decorând ieslea cu figurine sculptate din fildeș. Era zăpadă puțină și un pic de ger, așa încât anotimpul avea farmec fără să fie un frig mușcător. În seara din ajunul Bobotezei, am mers în procesiune cu lumânări aprinse la catedrala din Segovia, să ascultăm slujba de la miezul nopții, în timp ce corul dominican de la Santa Maria înălța o odă tulburătoare Nașterii Domnului. Înconjurată de copiii mei, alături de soțul meu și cu prietena de-o viață, Beatriz, înapoia mea, îngenuncheai pentru împărtășanie, mulțumindu-i din inimă Domnului pentru tot ce îmi dăruise.

Habar nu aveam cât de mult avea să-mi ceară în schimb în zilele care urmau.

Capitolul 29

Fui trezită în toiul nopţii. Deşi ca monarhi aveam apartamente separate, Ferdinand şi cu mine reuşiserăm să cinăm împreună în seara aceea, şi, într-unul din rarele momente de intimitate, dat fiind faptul că în ultima vreme fuseserăm foarte solicitaţi, el îşi arătase dorinţa de a face dragoste. După aceea, adormise în braţele mele. Stăteam întinsă, cu capul lui pe piept şi îi mângâiam părul aspru de pe piept. Observai câteva fire de păr alb răzleţe; vederea lor trezi în mine tandreţe.

Câteva ore mai târziu, bătăi insistente în uşă mă făcură să mă trezesc brusc. Ferdinand bombăni şi îşi îngropă capul într-o pernă când îl dădui uşor deoparte. Îmi pusei halatul şi mă grăbii spre uşă. Deşi era martie şi iarna aproape se sfârşise, zidurile reci ale alcazarului sporeau frigul nopţii, aşa că tremuram atunci când deschisei uşa. Ines mă privea de pe coridor cu părul împletit într-o coadă sub boneta de noapte, cu halatul strâns pe ea.

– Ce se întâmplă? şoptii, ca să nu-l trezesc din nou pe Ferdinand. Juan? E bolnav?

– Nu, nu, Înălţimea Sa e bine, a adormit repede. Este vorba de marchizul de Cádiz. E aici. Cere să vă vadă. Spune că e urgent.

Mă cuprinse o teamă neaşteptată.

– Cádiz este aici? Dar trebuia să supravegheze ultima noastră ofensivă în Andaluzia; Ferdinand i-a dat această sarcină până când va merge el personal acolo.

În timp ce vorbeam, aruncai o privire spre pat. Ferdinand nu se mişca, adâncit în somn. Muncise neîncetat săptămâni întregi, planificând noua strategie de luptă, călătorind până în Aragón ca să ţină discursuri în faţa Cortesului său pentru a obţine bani în plus. Eram aproape gata; în câteva săptămâni, în timp ce eu trebuia

să am în grijă obositoarea deplasare a curții înapoi în sud, el urma să plece înainte călare și să preia conducerea cruciadei.

– Vin într-o clipă, spusei, trecându-mi o mână prin părul despletit. Acum du-te, să nu-l trezim pe rege!

Mă îmbrăcai într-o rochie închisă la culoare, îmi prinsei părul la spate cu o plasă și îmi aruncai o mantie de lână peste umeri. În timp ce coboram scările în frigul luminat de torțe, auzii voci de bărbați răsunând în sală. Îmi îndreptai spatele și intrai în sală, unde îi găsii pe Chacón, pe fratele Talavera și pe alți câțiva bărbați importanți în jurul marchizului de Cádiz.

La vederea mea, acesta căzu într-un genunchi. Tulburată și surprinsă, îi observai ținuta: hainele negre murdare, mantia și cizmele pătate cu noroi, ca și când ar fi călărit fără oprire din Andaluzia. Arăta de parcă ar fi îmbătrânit cu ani de zile, era complet tras la față.

– *Maiestad*, murmură el, în timp ce ceilalți bărbați ne priveau, iertați-mă!

Mă gândii iritată că probabil avusese o nouă dispută cu Medina Sidonia. Probabil că de astă dată cursese sânge, altfel n-ar fi venit călare până aici.

– Ați făcut un drum lung pentru a obține iertarea mea, remarcai. Care este motivul, mă rog?

Cádiz nu scoase o vorbă; îi observai ochii plini de lacrimi și mă uitai tulburată spre fratele Talavera. Confesorul meu spuse încet:

– Am suferit o înfrângere groaznică.

– Înfrângere? Privii din nou spre Cádiz, încă prosternat în fața mea. Ce înfrângere?

– Lângă orașul Málaga, răspunse Cádiz cu voce scăzută. În trecătoarea Ajarquía. Eu, Medina Sidonia și conducătorul din Alcántara… am decis să facem un raid prin trecători, să pârjolim câmpurile și să pregătim sosirea Maiestății Sale și cucerirea Málagăi. Dar El Zagal a aflat de planul nostru și ne-a atacat prin surprindere.

Teama de mai înainte îmi cuprinse măruntaiele ca strânsoarea unui șarpe. El Zagal, fratele și rivalul lui al-Hasan, era o căpetenie maură de temut care stăpânea trecătorile fertile spre Málaga, ca și râvnitul oraș de la mare. Ferdinand plănuia de luni de zile cucerirea Málagăi, căci căderea lui ar fi însemnat tăierea căilor de

aprovizionare pentru mauri și înlăturarea unui obstacol important în încercarea noastră de a izola Granada.

Vocea lui Cádiz deveni tăioasă.

– Probabil că Boabdil l-a prevenit. Noi contam pe tăcerea lui, dar ne-a înșelat și și-a unit forțele cu El Zagal, probabil pentru că se gândea că împreună îl pot învinge pe al-Hasan. El Zagal i-a prins pe ai noștri într-o vale îngustă; era în amurg; de-abia puteam vedea ceva. Necredincioșii se revărsau călări de pe ambii versanți, în timp ce țăranii lor aruncau cu pietre de sus. În zăpăceala creată, am fost prinși ca într-o capcană.

– Dumnezeule mare. Mă închinai. Câți... câți au pierit?

Cádiz dădu drumul unui oftat deznădăjduit.

– Peste două mii, inclusiv trei dintre frații mei. Dumnezeu să aibă milă de ei, câinii ăia arabi le-au tăiat capetele și le-au dus înfipte în sulițe la Málaga. Eu am reușit să scap pe jos după ce calul mi-a fost doborât sub mine, dar am văzut atât de mulți răniți, atât de mulți lăsați să moară fără un cuvânt de alinare! Țiganii și țăranii se strecurau să-i jefuiască și să-i ciopârțească cu toate că încă se chinuiau să respire...

Eram zdruncinată și nu-mi venea să cred; Chacón veni repede lângă mine.

– Soțul meu, regele, gângăvii eu. Trebuie... să i se spună.

– În momentul acesta îl avem pe Boabdil, adăugă Cádiz, care în tulburarea lui uitase să-mi ceară permisiunea să se ridice. Am aflat exact înainte de a veni aici; mizerabilul trădător a fost capturat. Ieșise călare din Granada să facă un raid, crezând că suntem atât de zdrobiți, încât n-o să ripostăm. Dar contele de Cabra a aflat și a căzut asupra lui. Este ținut în alcazarul din Cordoba. Mama lui, sultana, e disperată; e dispusă să plătească oricât pentru eliberarea lui...

– Și trebuie să-i luăm în considerare oferta, spuse Ferdinand din ușa sălii.

Toată lumea tăcu când soțul meu intră înăuntru, cu capul descoperit și îmbrăcat cu halatul său purpuriu cu auriu. I-am studiat expresia în timp ce se apropia de Cádiz, care se prăbușise din nou în genunchi. Mă așteptam să aud un șuvoi de insulte prăbușite în capul marchizului. Pentru noi, era un dezastru; dintr-o singură mișcare nefericită, pierdusem mai mult de jumătate din armata

garnizoanei din Andaluzia, pe care o întărisem cu un val de noi recruți și bani cu numai câteva săptămâni înainte. Dar Ferdinand se opri în fața lui Cádiz și spuse calm:

– Ridicați-vă, marchize. Se pare că ați trecut prin chinurile iadului pentru noi.

Cádiz se conformă, cu o teamă evidentă pe față.

– Maiestate, vă rog, vă implor…

Ferdinand ridică un deget, făcându-l să tacă.

– Nu e nimic de iertat. Dumnezeu, care cunoaște mai bine decât noi motivația faptelor Lui, ne-a dat o lecție de umilință. Cei buni sunt pedepsiți pentru un timp, dar El se întoarce întotdeauna să ne sprijine. Într-adevăr, spuse cu un zâmbet crispat, nu ni l-a pus El deja pe tavă pe cățelușul trădător al lui al-Hasan?

În timp ce Cádiz își duse o mână tremurătoare la gură, Ferdinand se întoarse pe jumătate spre mine și îmi prinse mâna. Simții cum degetele lui puternice le strâng pe ale mele. Stându-i alături în acea clipă, mă simții mai mândră de el ca oricând. Îl auzii cum spune:

– Trebuie să învățăm din greșelile noastre. Îi vom jeli pe cei căzuți, îi vom consola pe supraviețuitori și nu vom uita niciodată că Domnul este de partea noastră. Pe tot ce avem mai sfânt, necredincioșii n-o să ne biruie!

În aprilie, luna în care am împlinit treizeci și doi de ani, ne întoarserăm în Andaluzia. Acolo, în magnificul alcazar din Cordoba, cu coloanele lui porfirii și arcadele în formă de potcoavă, eu și Ferdinand ședeam pe tron sub baldachinul decorat cu însemnele noastre când Boabdil, regele uzurpator al Granadei, fu adus în fața noastră.

Din porunca noastră, se bucurase de o întemnițare luxoasă, cu toate privilegiile pe care și le-ar fi dorit, în afară de libertate. Prințul era elegant, cu pielea măslinie din cauza sângelui său amestecat, cu o barbă deasă care îi încadra gura sculpturală și nasul lung și o privire discretă și expresivă care nu-i trăda firea schimbătoare. După deliberări aprinse în consiliul nostru, căzuserăm de acord să-l eliberăm, cu condiția că de acum înainte trebuia să fie vasalul și aliatul nostru, obligat să plătească un tribut anual de douăsprezece mii de *doblas* din aur, să-i elibereze pe toți creștinii captivi și să permită libera trecere a armatelor noastre pe domeniile lui.

În schimb, noi îl sprijineam să revendice tronul Granadei de la tatăl său, al-Hasan, de care se înstrăinase.

Nu credeam că o să accepte, sau, dacă accepta, eram sigură că aveam să întâmpinăm o opoziție puternică din partea mamei sale. Poate că sultana făcuse oferte extraordinare pentru răscumpărarea fiului ei, dar, pe de altă parte, era o fostă prizonieră creștină devenită odaliscă, renumită pentru abilitatea ei în jocurile puterii. Dacă era cineva care să înțeleagă ce se afla în spatele condițiilor noastre, aceea era ea, și ar fi trebuit să ceară în mod sigur și din plin compensații înainte de a-și da acordul; dar, spre uimirea mea, sultana consimți imediat, fără să se gândească nici măcar o clipă la consecințele finale ale alianței noastre.

Așadar, această primire în derâdere – prințul, în caftan învolt din mătase și un fes cu ciucure, îngenunchind să ne sărute poalele hainelor mie și lui Ferdinand și recunoscându-ne drept suzeranii lui înainte de a semna cu o înfloritură noul nostru tratat – îmi aduse un surâs sarcastic pe buze.

Ne ridicarăm în picioare și îl îmbrățișarăm fiecare pe Boabdil; Ferdinand îl sărută chiar pe amândoi obrajii, ca și când ar fi fost frați. Când veni rândul meu, reținui trupul zvelt al maurului o clipă mai mult decât s-ar fi cuvenit și îi șoptii la ureche:

– Mă aștept să vă onorați acordurile. Dacă îndrăzniți să ne trădați din nou, vă promit că nu vă veți găsi refugiu nicăieri în această țară.

Făcu ochii mari și se dădu înapoi să mă privească. Nu știam dacă înțelegea castiliana; toate negocierile se purtaseră prin interpretul lui. Ezitarea bruscă din privirea lui mă făcu să bănuiesc că înțelegea mult mai mult decât lăsase să se vadă.

Îmi înclinai capul și spusei tare:

– Fie ca astfel să găsim armonia între credințele noastre.

Ferdinand bătu din palme, și ușile duble bătute în alamă ale sălii se deschiseră, lăsându-i să intre pe servitorii încărcați cu daruri de plecare pentru neprețuitul nostru oaspete.

Ferdinand și cu mine schimbarăm o privire cu înțeles când Boabdil icni surprins, grăbindu-se să studieze șeile decorate din piele pentru cei opt cai albi care îl așteptau afară, cuferele cu mătase, catifea și damasc și armura de Toledo. Se întoarse cu fața radiind și bolborosi entuziasmat către interpretul său, care traduse:

– Înălțimea Sa este copleșit de generozitatea Maiestăților Voastre. Spune că, în mod sigur, în lumea creștină, nu există monarhi mai măreți.

Ferdinand izbucni în râs și făcu un gest disprețuitor din mână.

– Sunt doar niște simboluri ale prețuirii noastre. Maiestatea Sa și cu mine credem că Înălțimea Sa Boabdil își va ține cuvântul așa cum îi stă bine unui adevărat prinț.

– Într-adevăr, cred că ne-am înțeles, adăugai și îi zâmbii grațios lui Boabdil.

Îl conduserăm la poarta alcazarului prin vacarmul de goarne și agitația de stegulețe. O escortă formată din două sute de cavaleri castilieni aleși de noi avea să-l ducă în siguranță până în munții Granadei. În timp ce îl priveam cum ieșea călare cu capul sus pe drumul mărginit de cetățeni care aclamau și presărat cu flori, așa cum poruncisem, Ferdinand îmi spuse printre dinți:

– Cu voia Domnului, până la sfârșitul anului, o să-l văd lingându-mi praful de pe cizme când o să-i dărâm ușile scumpului palat Alhambra.

– Amin, spusei și ridicai capul.

Venise timpul să le arătăm maurilor adevărata măsură a puterii noastre.

După ce mă întorsei la Sevilia și-mi instalai curtea, trimisei să-mi fie aduși copiii alături de mine. Se părea că avea să fie un an lung de război. Nu eram gata să stau despărțită de ei atâta timp, mai ales că Maria încă mai sugea. Ferdinand se lumină când văzu alaiul grandios din Castilia înaintând cu greu; le iubea pe odraslele noastre și inevitabilul tărăboi pe care îl făceau oriunde se duceau.

Cu toate acestea, nu permiteam nimănui să lenevească, nici măcar copiilor mei. Le organizai pe doamnele mele și pe soțiile nobililor care însoțeau curtea în grupe eficiente care să aibă grijă de vin, pâine, vite și alte provizii. Îi pusei pe Isabel și pe Juan să coasă corturi demontabile care să servească drept infirmerii ambulatorii pentru răniții noștri, o inovație asupra căreia mă hotărâsem după ce ascultasem relatările îngrozitoare ale lui Cádiz despre cei lăsați să moară în Ajarquía. Făcui rost de vase sacramentale pentru moschei. Și cum auzisem că bătaia clopotelor îi tulbura pe mauri, care erau chemați la rugăciune doar din gură, am importat clopote

mari din Galiția, care să fie purtate în turnuri mobile cu trupele noastre, și clopoței pe care să-i pun pe mânecile soldaților și pe harnașamentele catârilor și ale cailor.

În Andaluzia fuseseră construite forje pentru făurirea tunurilor și ale mașinilor de asediu, care aveau să fie alimentate cu marile cantități de praf de pușcă pe care le importaserăm la prețuri mici din Italia și Flandra și le depozitaserăm în pivnițe aflate de-a lungul granițelor noastre pentru a fi ușor accesibile; mătușa Beatrice îmi trimisese chiar o sută de butoaie cadou. Vechiul nostru dușman Afonso al V-lea murise, și noul rege al Portugaliei, Juan al II-lea, sprijinea din toată inima cruciada noastră, ținând cont că Isabel fusese promisă fiului lui.

În fiecare zi, de patru ori, ascultam slujba în capelă și mă rugam pentru victorie. În fiecare seară, rămâneam până târziu cu Ferdinand, cu Cádiz și cu conducătorii noștri militari pentru a ne revizui strategia, care consta în asedierea a sute de castele și orașe pe care trebuia să le cucerim pentru a izola Málaga – portul măreț care se deschidea ca o scoică la Mediterana și îi aproviziona pe mauri cu mărfuri de strictă necesitate. Numai prin cucerirea acestui oraș și prin distrugerea lui El Zagal puteam răzbuna carnagiul de la Ajarquía, cunoscut acum de toți creștinii drept Cuesta de la Matanza, Colina Măcelului.

Refuzam până și gândul înfrângerii. Nu trecea oră din zi în care să nu-mi doresc să iau sabia și să călăresc în fruntea armatelor noastre; mi se părea imposibil că pe vremuri crezusem că o femeie ar fi trebuit să stea acasă, în timp ce bărbații își riscau viețile. Dar se părea că soarta voia să mai aștept, pentru că descoperisem că eram din nou însărcinată, în timp ce Ferdinand mărșăluia asupra orașelor unul după altul, doborându-le într-o succesiune rapidă, cu prețul multor morți și răniți; veșnic cu gândul de a-i împinge pe necredincioși tot mai departe de teritoriul său, retezând bucată după bucată însângerată din rodia emiratului maur.

Până în toamna lui 1485, cuceriserăm nouăzeci și patru de castele și mai mult teritoriu decât orice monarh dinaintea noastră. Dar Málaga era încă sub stăpânirea maurilor, ca și Granada. Nu ne făceam iluzii că aveau să fie cucerite ușor; așa încolțiți cum erau, maurii erau perseverenți. Dar noi eram în avantaj; lumea necredincioșilor se prăbușea în jurul lor. Am lăsat câte o garnizoană

să apere orașele pe care le cuceriserăm și ne întoarserăm în Castilia să iernăm, mulțumiți de progresele pe care le făcuserăm până acum.

În decembrie, rămăsei în pat, în apartamentele cu fresce pe pereți ale palatului Alcalá, cândva domeniul răposatului Carrillo, ca să nasc cel de-al cincilea copil. Ca întotdeauna, speram să fie băiat, dar dezamăgirea noastră se transformă curând în îngrijorare când fiica noastră se născu atât de mică, încât toți se temeau pentru viața ei. M-am întărit sufletește pentru o altă pierdere, dar ultima mea fiică ne surprinse pe toți. Nu numai că supraviețui, dar în curând înflori. În câteva săptămâni părea un cu totul alt copil, cu pielea albă ca laptele, cu părul-blond castaniu în aceeași nuanță cu al meu, doar că mai cârlionțat.

Ferdinand îmi șopti că i se părea cea mai frumoasă dintre copiii noștri de până acum.

O botezarăm Catalina, în onoarea bunicii englezoaice din partea tatălui meu.

Îl întâlnii prima oară pe navigatorul genovez la mănăstirea Guadelupe din Extremadura, unde veniserăm să petrecem puțin timp după sărbătoarea Anului Nou.

Pregătirile pentru ofensiva de primăvară împotriva maurilor erau în curs de desfășurare; le slăbiserăm puternic frontul de apărare, dar apoi sosise vestea morții dușmanului nostru, al-Hasan. Terenul rămăsese liber pentru fratele lui, Zagal, care îi făcu imediat niște propuneri lui Boabdil. Prințul neloial mușcă momeala și se alie în secret cu el, deși continua să se prefacă aliatul nostru; odată cu moartea lui al-Hasan putea revendica pentru el Granada și nu mai vedea rostul sprijinului castilian. Deși mă irita pierderea cadourilor noastre opulente – care ar fi putut fi folosite mai bine pentru întărirea vistieriei noastre –, Ferdinand mă asigură că încălcarea de acum a acordului de către Boabdil avea să ne folosească mai târziu, odată ce-l vom fi încolțit în Granada și el va fi ajuns la mila noastră. Îl avertizasem că nu va găsi adăpost nicăieri dacă ne trăda, dar trădarea putea aduce beneficii neașteptate, așa cum spusese Ferdinand, și aveam de gând să profit din plin de ele. Animat de această desfășurare a evenimentelor, Ferdinand declară că acesta era anul pentru cucerirea Málagăi, de vreme ce căderea orașului ar fi slăbit strânsoarea lui Boabdil asupra țintei noastre finale – Granada.

În după-amiaza aceea stătea la masa mare din sala mănăstirii și, când respira, îi ieșeau aburi, deși vremea de ianuarie fusese blândă. Era cufundat în studiul hărților uzate împreună cu cancelarul său Luis de Santángel și cu cardinalul Mendoza, detaliind strategia noastră.

Eu stăteam lângă vasul cu jar, îmi încălzeam picioarele (de când născusem, mi le simțeam tot timpul înghețate) și îmi citeam corespondența, care se adunase grămadă în timpul sărbătorilor Crăciunului. Ines și Beatriz îmi supravegheau copiii; Catalina stătea confortabil în leagăn, în timp ce Juana o legăna; Maria se juca liniștită cu păpușile ei; Isabel citea încet din psalmi cu Juan. Cum se întâmplă adesea în familii, cei de vârste mai apropiate nu erau și mai apropiați sufletește; în timp ce Isabel și Juan crescuseră împreună, Juana se simțea atrasă de Catalina. Maria părea că nu bagă de seamă ce se întâmplă în jurul ei; la trei ani, era atât de liniștită, încât îi uimise pe servitori, care spuseseră că nu mai avuseseră niciodată grijă de un copil atât de cuminte.

În timp ce îl supravegheam pe Juan, care își revenise de curând după friguri, Chacón intră și îmi spuse că un anume căpitan Cristofor Columb cerea să fie primit.

– A adus asta, spuse Chacón și cu o încruntătură dezaprobatoare îmi înmână o scrisoare de recomandare, sigilată cu însemnul puternicului grande castilian ducele de Medinaceli.

– Cere să ne vadă acum? întrebai.

Începusem să mă simt moleșită și mă gândeam să dau deoparte scrisorile și să mă răsfăț, cum făceam rareori, cu un somn scurt de după-amiază. Pe deasupra, nu eram îmbrăcată ca să primesc vizitatori. Purtam o rochie simplă de casă din catifea, strânsă în talie, cu părul prins sub un văl alb și o plasă.

– Da, mârâi Chacón. Trecut acum de șaizeci de ani, se îngrășase și devenise extrem de protector cu familia noastră, stând lângă noi ca un câine de pază. Spune că a bătut drumul din sud și insistă să vă vadă personal. E încăpățânat ca un catâr; a așteptat pe coridorul exterior mai bine de trei ore. I-am spus că sunteți în consiliu și apoi mâncați, dar în tot timpul ăsta nu s-a clintit din loc.

Clătinai din cap, cercetând pergamentul. Îmi aminteam acum vag că acest navigator fusese odinioară un obișnuit al lui Medina Sidonia. În scrisoare, ducele de Medinaceli îmi spunea că Medina

Sidonia se plictisise de cererile genovezului și îl expediase. Columb se dusese la Medinaceli, care credea în afirmațiile navigatorului cum că acesta avea un plan viabil de a evita blocada turcească a Mediteranei, care dura de ani de zile, prin traversarea oceanului și descoperirea unei căi netrecute încă pe hartă spre Indii. Medinaceli era dispus să-l finanțeze parțial și să-i furnizeze corăbii, dar Columb voia aprobarea noastră regală. Fără ea, avea să părăsească Spania și să prezinte inițiativa sa regelui Franței.

– Interesant, meditai. Împăturii scrisoarea și i-o dădui secretarului meu Cardenas. Mă simții brusc înviorată. Ferdinand, ai auzit? Navigatorul e aici.

Soțul meu își ridică privirea. Obrajii îi erau îmbujorați; era evident în mijlocul unei dispute aprinse cu Mendoza despre tacticile de luptă. Chiar dacă avea cincizeci și nouă de ani, politicosul cardinal era un general experimentat, care condusese trupe în bătălie și avea idei ferme despre modul cel mai bun în care ar urma să fie cucerită Málaga.

– Navigator? Care navigator?

Ferdinand privi spre Mendoza, care sorbea din pocalul său, netulburat ca întotdeauna de temperamentul soțului meu.

– Cel patronat de Medina Sidonia, îți amintești?

Chiar în momentul în care îl întrebam, mi-am dat seama că nu-și amintea. De-abia ținea minte ce mâncaserăm la cină; în aceste zile, nu se gândea decât la cruciadă, ca și când un an de victorii nu ar fi fost de ajuns ca să facă uitată singura lui înfrângere. N-avea să aibă liniște până când nu îngenunchea Granada.

– Da, da, răspunse nerăbdător. Și...?

Zâmbii.

– Și este aici, în Guadelupe. Dorește să ne vadă.

Ferdinand schiță un bobârnac cu mâna.

– Bine, primește-l!

Se întoarse la discuția lui cu Mendoza; eu înclinai afirmativ din cap spre Chacón.

– Îl voi primi. Dar avertizează-l că trebuie să fie succint!

Chacón se întoarse cu un bărbat înalt, lat în umeri, care purta o tunică neagră simplă. Își scosese pălăria, dezvăluind un păr nisipiu bogat, cu șuvițe cu reflexe argintii; când se înclină, observai

aroganța din atitudinea lui: reverența fusese făcută cu mândria înnăscută a unui nobil.

Când își ridică privirea, fui uimită de intensitatea privirii lui albastru-deschis.

– *Maiestad*, spuse el cu voce adâncă. Sunt onorat.

Poate că era onorat, dar nu-și ceruse scuze pentru sosirea neinvitată. Trebui să-mi reprim un râs înfundat. Într-adevăr petrecuse ceva timp cu Medina Sidonia. Numai contactul apropiat cu un om de calibrul acestuia putea da naștere unei astfel de încrederi în sine.

– Mi s-a spus că așteptați de mult, spusei. Poate doriți niște vin cu mirodenii?

– Nu, cu voia dumneavoastră.

Nu-și dezlipea privirea de la mine; chiar și doamnele mele începuseră să observe și se întorseseră să se uite la el. Majoritatea oamenilor nu și-ar fi ridicat privirea fără permisiunea mea, și cu atât mai mult nu mi-ar fi refuzat băutura.

– Am multe lucruri să vă spun, adăugă el, și fui încântată să văd o ușoară îmbujorare pe fața sa sculpturală, altminteri palidă. Aștept într-adevăr de mult – de fapt, de peste doi ani.

– În galeria mănăstirii? întrebă și Beatriz, iar el își întoarse privirea serioasă spre ea.

– Aș fi făcut și acest lucru, dacă asta m-ar fi dus la vreun rezultat, spuse el, iar eu nu mă îndoiam că vorbea serios.

– Atunci, e foarte bine.

Mă așezai cu un calm deliberat pe scaunul meu, chiar dacă sângele îmi curgea mai repede prin vene. Avea un magnetism indubitabil; unii ar fi putut spune că avea chiar prea mult. Cu trupul bine făcut, nasul acvilin, ochii gânditori și aerul hotărât, nu avea umilința omului de rând și era convins, așa cum numai nobilii sunt de obicei, de valoarea lui intrinsecă. Stătea înaintea mea cu capul sus, ca și când eu eram cea care îl așteptase, ca și cum tot ce se întâmplase înainte nu fusese decât un interludiu înaintea acestei întâlniri cruciale dintre noi.

Preț de o clipă chinuitoare, împărtășii același sentiment.

Se lansă în discursul lui. Avea rezonanța unui orator; era clar că-și exersase monologul, declarându-și convingerea absolută că pământul era rotund, vorbind de hărți secrete care îi fuseseră

încredințate, de credința lui că oceanul – acea întindere vastă neexplorată – nu era chiar atât de vast pe cât se credea. Nu avea un accent perceptibil, lucru care mă făcu să-mi pun întrebări în legătură cu afirmația lui că era fiul unui dărăcitor de lână italian, dar dubiile mi se estompară când mă fermecă peste poate cu povestea lui despre naufragiul pe care îl suferise în tinerețe pe coastele Portugaliei și despre anii petrecuți la Lisabona în tovărășia marinarilor și a geografilor, unde scrierile astronomului egiptean Ptolemeu și ale matematicianului grec Eratostene îi deschiseseră ochii asupra existenței unor ținuturi îndepărtate, pline de mirodenii, pietre prețioase și mătase, care așteptau să fie revendicate. Mă trezii transportată înapoi în adolescență, la Segovia, unde parcursesem grăbită cărți vechi și mă minunasem de spiritul de aventură care îi împinge pe oameni să înfrunte necunoscutul. Parcă știa instinctiv cum să gâdile acele corzi din mine, întrebuințând pornirea lui îndrăzneață de a desființa barierele de rang dintre noi.

Bineînțeles că afirmațiile lui erau nedovedite, exagerate; solicitările lui pentru a le pune în practică, excesive; cererile lui de titluri și câștiguri din descoperirile lui, aproape halucinante. Nici un om nu venise vreodată în fața unui monarh cerând atât de mult și oferind atât de puțin în schimb.

Și totuși când isprăvi, rămânând cu brațele întinse, în timp ce vocea îi răsuna ca un ecou printre noi, în sală se așternuse o liniște deplină; chiar și copiii mei se opriseră din jocurile lor să-l asculte, iar eu îmi dădui seama că mă aplecasem înainte în scaun fără să vreau, astfel încât acum stăteam captivată, cu bărbia rezemată peste mâinile încrucișate, privindu-l cu atenție.

Apoi auzii o bătaie slabă cu degetele în lemn și mă întorsei. Ferdinand bătea darabana pe masa acoperită de hartă. Lângă el era cancelarul său, Santángel, neștiutor și absent; Mendoza avea un zâmbet vag pe buze, ca și când ar fi fost amuzat.

Ferdinand râse.

– S-au vânturat pe aici cam multe vorbe goale, corăbierule. Poate ar fi mai bine să le găsești o mai bună utilizare și să dărâmi fortificațiile maure în locul nostru.

Îmi crăpă obrazul de rușine în sinea mea când Mendoza chicoti. Spre lauda lui, căpitanul Columb își înclină imperceptibil capul, ca și când ar fi înțeles că nu avea decât niște teorii în sprijinul său.

– Sunteți conștient de faptul că suntem în război, da? continuă Ferdinand, trădând faptul că, în timp ce părea altminteri preocupat, auzise totul fără să vrea. Și totuși sperați să finanțăm această acțiune imposibilă bazându-ne doar pe cuvântul dumneavoastră?

– Maiestățile Voastre, războiul va aduce lumina Domnului asupra a mii de oameni, replică Columb. Eu vă pot ajuta să faceți același lucru pentru și mai multe mii și să construiți un imperiu durabil pentru copiii dumneavoastră, infanții, unul în care soarele nostru nu va apune niciodată.

– Asta *dacă* aveți dreptate, spuse Ferdinand. Dacă nu veți sfârși prin a cădea de pe marginea pământului, dispărând pentru totdeauna cu banii și corăbiile noastre.

Columb fu de acord.

– Întotdeauna există un risc. Dar se pare că Maiestățile Voastre nu au avut niciodată aversiune față de riscuri. De fapt, s-ar putea spune că încercarea de a-i alunga pe mauri după secole de dominație asupra Granadei, după ce atâția au eșuat înainte, e cea mai mare nebunie.

– S-ar putea să fie o nebunie, replică soțul meu, dar le vom dovedi neîncrezătorilor că greșesc. Își îndreptă privirea spre mine. Ne așteaptă lucruri importante. Nu e timpul potrivit pentru vise.

Trebuia să fiu de acord. Ceea ce cerea căpitanul Columb, în împrejurările date, era prea mult. Dar nu voiam să-i dau drumul să plece nerăsplătit; în adâncul ființei mele, îi împărtășeam pasiunea. Credeam că ceea ce spusese nu era lipsit de valoare, deși nu aveam un motiv care să-mi justifice acest lucru.

– O să mai vorbesc ceva cu el, mă trezii spunând, și mă ridicai în picioare.

Ferdinand aprobă scurt din cap, se întoarse la masă și pocni din degete către Santángel, care se grăbi să-i umple pocalul din nou. Vraja creată de Columb se risipise. Brusc, lucrurile își reluară cursul normal, Catalina se trezi și începu să plângă, Juana o liniști, iar Beatriz se duse să le ajute; Maria se juca în continuare cu păpușile ei, doamnele șușoteau între ele, Isabel își reluă lectura, iar Juan își înăbuși un căscat.

Auzisem totul, dar nu ascultasem cu atenție. Ines îmi puse mantia. Columb își ținea privirea ațintită asupra mea în timp ce îmi strângeam brocartul cu linx pe umeri și mă îndreptam spre el.

– Veniți, spusei. Să mergem în galerie.

*

Deși Ines ne urma la o distanță rezonabilă, ea încetă să mai existe pentru mine în timp ce mergeam cu navigatorul, subjugată de admirația pentru el. Înălțimea lui mă obliga să-mi întind gâtul spre profilul acela acvilin bine conturat. Liniștea din galerie amplifica sunetul cizmelor lui pe lespezile reci și foșnetul pantalonilor uzați din catifea; în lumina slabă din sală, costumul lui păruse mai arătos. În lumina crudă de afară, văzui că hainele nu-i erau noi. Fui din nou impresionată de încrederea lui în sine. Puțini dintre oamenii pe care îi cunoșteam ar fi îndrăznit să apară în fața reginei lor în altceva decât cele mai costisitoare veșminte, chiar dacă ar fi trebuit să-și ipotecheze moșiile pentru a le cumpăra.

Coridorul exterior al mănăstirii închidea o grădină retrasă, plină cu arbuști ornamentali și straturi de flori acum goale. În jurul nostru, turlele lucitoare ale mănăstirii se înghesuiau pe cerul azuriu. O barză singuratică dădea roată unui cuib la mare înălțime; când mă oprii s-o privesc, Columb murmură:

– E un adevărat miracol că pot merge atât de ușor acolo unde nici noi, cu toată superioritatea noastră, nu îndrăznim să ne aventurăm.

Îi aruncai o privire.

– Vorbiți de zbor sau de navigație, căpitane Columb?

Îmi zâmbi misterios.

– Pentru mine, sunt unul și același lucru. Se opri. Artistul italian Leonardo da Vinci crede că într-o zi vom construi mașinării care ne vor permite să zburăm. Spune că vom depăși până și păsările cu talentul nostru de a străbate lumea.

– Asta ar fi într-adevăr minunat, spusei. Dar nu va face ca totul să pară mai mic?

– Lumea este exact atât de mică pe cât o vedem noi, Înălțimea Voastră. Imaginația nu cunoaște limite.

Nu prea știam cum să reacționez la această remarcă sau la faptul că renunțase să mi se adreseze cu titlul regal în favoarea unuia mai informal și mai nepotrivit.

– Soțul meu, regele, are dreptate, spusei într-un târziu, când am luat-o după un colț, continuându-ne mersul pe coridorul boltit. Afară începuse să ningă ușor, iar fulgii învârtejiți se topeau înainte de a atinge pământul. Suntem în toiul unei cruciade mărețe și istovitoare, în care ne-am concentrat toate forțele.

Trăgeam de timp cu aluzia mea; speram că n-o să fie nevoie să afirm ceea ce era evident: ne era imposibil să susținem financiar o inițiativă atât de ambițioasă ca a lui cât timp eram în război.

El oftă resemnat.

– Era de așteptat. Sunteți recunoscută în străinătate drept regina războinică și vizionară care prin forța voinței ei va înălța la putere această națiune încercată de-a lungul timpului. Se opri, privind fulgii de zăpadă care dansau afară. Totuși, am fost prevenit de unii că viziunea dumneavoastră nu se întinde dincolo de granițele regatului.

Râsei scurt, deși comentariul lui mă deranjă.

– Bârfele nu m-au îngrijorat niciodată.

Se întoarse spre mine. Nu vorbi, și în mod inexplicabil mă simții obligată să umplu tăcerea lui, apărându-mă.

– Totuși, cei care mă critică scapă din vedere țelurile mele. De fapt, deși nu am făcut public acest lucru, sunt în curs de a aranja căsătoria dintre fiica împăratului de Habsburg și prințul nostru moștenitor Juan, ca și pe cea dintre moștenitorul Habsburgilor și fiica mea Juana. Fiica mea cea mare, Isabel, este deja promisă în Portugalia și sper să-mi văd una dintre celelalte fiice măritată în Anglia. Așa că, după cum puteți vedea, privesc și dincolo de hotare, deși pentru moment principala mea preocupare este în interior. Dacă nu ar fi așa, nu aș fi o regină bună. Dar Castilia trebuie să primeze. Acesta a fost legământul meu în ziua în care m-am urcat pe tron.

El își plecă capul.

– Nu am vrut să vă ofensez. Nu pot să spun cât de privilegiat mă simt că ați fost de acord să mă primiți astăzi, ținând cont de împrejurări. Îmi dau seama că aveți multe de făcut, iar timpul petrecut cu familia este un lux rar.

Pe neașteptate, simții nevoia să-i ating umărul, să-l îmbărbătez cumva. În loc să fac acest lucru, spusei:

– Nu doresc să faceți această propunere și altundeva. Deși în acest moment nu avem mijloacele financiare să vă satisfacem cererile, o să numesc un comitet care să le analizeze, condus de confesorul meu Talavera, un om foarte înțelept. Și vă voi acorda un ajutor bănesc, suficient încât să nu depindeți de alții. Aveți familie?

– Da, *Maiestad.* Am un fiu, Diego; studiază în mănăstirea La Rábida.

– Și soția dumneavoastră…?

O umbră îi străbătu fața.

– A murit cu ani în urmă, înainte de a părăsi Lisabona.

– Îmi pare rău, murmurai. Dumnezeu s-o aibă în pază! Atunci voi face alocația suficientă ca să aveți grijă și de băiat.

Îi întinsei mâna; se înclină, îmi atinse ușor inelul cu buzele și spuse:

– Mulțumesc, *Maiestad.* Sunteți într-adevăr o mare regină, și aș fi onorat să vă slujesc cu trup și suflet.

Spre stânjeneala mea, simții cum mi se încălzesc obrajii. Ce avea omul acesta, de putea stârni o astfel de emoție în mine? Dacă nu m-aș fi cunoscut, m-aș fi temut că eram atrasă de el, deși știam că atracția fizică ar fi fost o explicație prea simplă pentru profunzimea sentimentelor pe care le trezea în mine. În clipa asta credeam că întâlnirea noastră fusese predestinată, o mișcare a sorții căreia nu-i puteam rezista și de care nici nu puteam scăpa.

Îmi retrăsei mâna și făcui un pas înapoi.

– Sunteți binevenit să călătoriți alături de curtea noastră când ne vom întoarce în sud. Dar trebuie să vă previn că ne-am apucat de ceva foarte serios, care ne solicită toată credința și curajul, pentru că este lucrarea Domnului.

– Nu mă tem niciodată de lucrarea Domnului, replică el.

Când se întoarse și plecă mândru, fără să ceară nici măcar permisiunea, trebui să zâmbesc. Nu era într-adevăr un om care să fugă din fața încercării divine. Așa îmi închipuisem și eu.

Deși nu oferise altceva în afară de cuvintele lui, fusesem captivată de acest străin enigmatic, care îmi dezvăluise o fărâmă din cel mai mare mister al lumii.

Și-mi jurai că dacă îmi va sta vreodată în putere, o să am grijă să plece în călătoria lui.

Capitolul 30

Măsuram cu pasul colonada, murind de cald în arșița nesfârșită a Andaluziei, cu toate simțurile încordate la fel ca ceilalți demnitari și slujitori care se îmbulzeau în jurul meu în grădina interioară a alcazarului. Așteptam vești de pe front.

– Unde este? întrebai fără îndoială pentru a suta oară, în timp ce săraca Ines încerca să țină pasul cu plimbarea mea fără țintă, iar transpirația îi curgea de pe frunte pe corsajul umed. Cât poate să-i ia unui mesager să ajungă? Ferdinand și oamenii noștri au plecat spre Loja acum două săptămâni; în mod sigur trebuie să aibă vești până acum.

– Înălțimea Voastră, Maiestatea Sa ne-a prevenit că asediul asupra orașului s-ar putea să dureze, zise Ines, așa cum o făcuse de atâtea ori mai înainte. Spunea că nu e așa ușor, căci Boabdil e hotărât să păstreze orașul ca parte a prerogativelor lui de rege.

– N-are nici o prerogativă, mă răstii, după ce s-a întors împotriva noastră unit cu lupul ăla, El Zagal! Mă oprii și-mi păru imediat rău că-mi vărsam furia pe ea. Iartă-mă! Sunt la capătul răbdării. Îmi doresc să *fac* ceva; nu mai suport să fiu ținută la distanță de recucerirea regatului meu.

Ea clătină din cap cu simpatie; lupta pentru Loja simboliza ceva cu totul special. Era locul unde Ferdinand fusese înfrânt prima dată de mauri, iar acum orașul fusese preluat de viermele de Boabdil ca parte a înțelegerii din noua alianță cu El Zagal. Hotărârea noastră de a i-l smulge înapoi și de a-l expedia pe Boabdil în Granada, făcându-l să simtă un pic ce urma să vină, putea avea urmări semnificative, dintre care nu cea mai lipsită de importanță era faptul că, în caz că eșuam, i-am fi oferit lui El Zagal și bandelor sale de războinici rătăcitori stimulentul de care aveau nevoie pentru a ne

pune la încercare toate realizările anterioare. Ar fi declanșat asedii și atacuri pe mai multe fronturi.

Eram gata să o delectez din nou pe Ines cu toate îngrijorările mele, când auzii zgomotul neașteptat făcut de cineva care fugea, însoțit de zarva curtenilor. Când mă întorsei, zării un mesager în livreaua noastră care se grăbea spre mine, cu o mulțime entuziastă în urma lui. Căzu într-un genunchi și îmi întinse un pergament.

Nu putui să mă mișc; nici măcar nu reușii să iau hârtia. Privirea îmi era fixată asupra capului plecat al bărbatului, așa că Ines luă scrisoarea în locul meu și, la încuviințarea mea din cap aproape imperceptibilă, rupse sigiliul.

– Ce… ce scrie? șoptii, simțind ochii tuturor curtenilor îndreptați asupra mea.

Ines răspunse cu voce emoționată:

– Loja a căzut, *Maiestad*!

– Merg la Loja și cu asta basta!

Sfetnicii mei îmi întâmpinară declarația cu o tăcere uluită, urmată imediat de proteste îngrijorate.

– Nu se poate, Maiestatea Voastră! Gândiți-vă la siguranța dumneavoastră, la riscuri. Un asasin maur, vreun accident pe drum, ca să nu mai vorbim de condițiile din tabără – nimic din toate astea nu sunt potrivite cu statutul unei femei nobile, ca să nu mai vorbim de o regină.

Îmi permisei să zâmbesc.

– În privința accidentelor pe drum și a condițiilor din tabără nu pot să mă pronunț; ele sunt în mâinile Domnului. Cât despre asasini, dacă reprezintă o asemenea amenințare, o să port o armură ușoară făcută special pentru mine, care să mă protejeze.

– O armură? se înecară ei în cor, ca și când aș fi spus că o să-mi pun o centură de castitate.

Îmi stăpânii exasperarea. Cu brațele încrucișate la pieptul lat, Chacón mă privea amuzat din colțul încăperii.

– Fie, cedai eu, fără armură. Oricum e prea cald. Doar o platoșă și o sabie, adăugai, în caz că o să survină vreunul dintre accidentele care par să vă îngrijoreze atâta.

Nobilii nu-și putură ascunde consternarea, dar simții că erau mai puțin îngrijorați pentru mine și mai mult de posibilitatea

de a fi obligați să mă însoțească; nici unul dintre nobilii mai în vârstă nu s-ar fi apropiat de front dacă putea evita acest lucru. Preferau să-și trimită slujitorii, fiii, pe oricine găseau ca să lupte în locul lor. Lașitatea lor mă făcea să râd. Toți nobilii noștri tineri se adunaseră sub stindardul nostru; într-adevăr, chiar și cei de vârstă mijlocie, ca Medina Sidonia, intraseră până la genunchi în sângele necredincioșilor pentru măreața noastră glorie.

– După cum mi-ați amintit, eu sunt regina lor, spusei. Dacă mă duc alături de soțul meu în acest ceas al victoriei, acest lucru îi va înflăcăra pe oamenii noștri la fapte și mai mari de bravură. Și nu am de gând să mă duc ca o femeie sfioasă, ci ca un războinic, gata să lupte și să moară pentru Castilia, asemeni lor.

Pe fața lui Chacón se așternu un zâmbet larg când trecui pe lângă el spre uși; o săptămână mai târziu, armurierul regal depunea în camerele mele o minunată platoșă gofrată, făcută din fier călit și decorată cu o dantelărie negru cu auriu, cu partea interioară căptușită cu bumbac acoperit cu catifea roșie și modelată meșteșugit pentru a mi se potrivi pe piept.

În timp ce mă ajuta și lega curelele, m-am simțit de parcă aș fi fost învelită în piatră.

– E atât de grea! spusei, întorcându-mă cu greutate spre oglindă. Toate sunt așa grele?

Armurierul se apropie de mine ca să mi-o potrivească mai bine.

– Aceasta este una dintre cele mai ușoare pe care le-am făcut, *Maiestad*. Armurile pe care le poartă nobilii noștri și Maiestatea Sa cântăresc aproape dublu, și sunt compuse din mai multe părți, ca să protejeze trupul.

– Dublu?

Descoperisem un nou motiv de admirație față de bărbații noștri. Mă întrebam cum trebuie să te simți când urci în goană un povârniș abrupt pe o căldură strașnică, purtând una din chestiile astea. Mă întorsei să iau sabia – o lamă zveltă și lucitoare, cu un mâner incrustat cu un rubin și un smarald, în formă de coroană. Și aceasta era mai grea decât mă așteptasem. În timp ce mă întorceam către oglindă, cu sabia în sus, mi-am reamintit cu intensitate clipa aceea din copilărie când eu și Beatriz urmăream cum apunea soarele peste Ávila, certându-ne în legătură cu calitățile sexului slab.

„Cine a spus că o femeie nu poate să pună mâna pe sabie și pe cruce și să mărșăluiască spre Granada ca să-i învingă pe mauri?“

– Avea dreptate, cugetai cu glas tare, iar Ines îmi întâlni privirea în oglindă.

– Cine, Înălțimea Voastră?

Zâmbii, clătinând din cap. Beatriz era în Castilia, termina de împachetat lucrurile și îmi pregătea copiii mai mici pentru călătoria spre sud, unde trebuiau să ni se alăture.

Ah, ce furioasă o să fie când o să afle că ratase acest moment!

Deși erau istoviți și însângerați, soldații înălțară către cer urale asurzitoare la apariția mea neașteptată în tabără, călare pe un armăsar alb, purtând platoșă, cu sabia decorativă atârnată la șold. Strigătul de bun venit al oamenilor răsună peste fortificațiile știrbite ale orașului distrus, și din bucuria lor înțelesei că avusesem dreptate alegând să vin ca de-a lor, și nu ca regina măreață sosită să culeagă laurii pe care ei îi dobândiseră atât de greu. Necredincioșii prizonieri căzură în genunchi rugători, măturând țărâna cu frunțile; femeile lor luau în palme pământ ars și și-l puneau în cap, bocind în durerea lor abjectă.

– Privește-i, îmi spuse Ferdinand cu admirație. Sunt îngroziți de tine.

– Așa și trebuie, replicai.

Mă urcai pe podiumul din fața oamenilor și declarai:

– Vă închin această zi, pentru că ați apărat ca niște adevărați cavaleri credința noastră în fața pericolului păgânilor care ne amenință țara. Dumnezeu știe că dreptatea este de partea noastră și nu va uita greutățile pe care le-ați îndurat. Ne va dărui răsplata în paradis. Iar eu vă mulțumesc din inimă pentru sacrificiile voastre!

Îmi scosei pălăria cu boruri largi și ciucuri, expunându-mi părul – care se făcuse castaniu-închis la maturitate – luminii strălucitoare a soarelui, în semn de respect pentru curajul lor. Vuietul aclamațiilor care urmară îi făcu pe necredincioșii prizonieri să cadă într-o tăcere înfricoșată. Cu o bucurie intensă, apucai mâna lui Ferdinand și, ținând ambele mâini încleștate în sus, strigai:

– *Tanto monta, monta tanto!* Înainte, spre Málaga și spre victorie!

În acea noapte, Ferdinand mă iubi cu multă pasiune.

– Ești regina mea războinică, șopti posedându-mă. Dăruiește-ne un fiu, *luna* mea. Mai fă-ne un prinț!

Dar în câteva săptămâni, ciclul mi se întoarse. Când Beatriz sosi cu ceilalți copii ai mei, îi destăinuii că de la nașterea Catalinei,

sângerările îmi deveniseră sporadice și uneori erau însoțite de crampe dureroase, deși nu împlinisem încă patruzeci de ani.

În timp ce mă plimbam neobosită prin alcazarul din Cordoba, ca o leoaică în cușcă, fără să am nici măcar scuza că trebuia să protejez un copil în pântece, știui ce aveam de făcut. De îndată ce aflai că armata noastră își ocupase pozițiile în fața Málagăi, îmi pusei platoșa, luai sabia, îmi lăsai copiii mai mici în grija lui Ines și plecai călare împreună cu Beatriz și Isabel să ne îmbărbătăm armatele.

Când văzui pentru prima dată Málaga, mărginită de Sierra Blanca și scăldată de marea de safir, mi se tăie răsuflarea. Vântul fierbinte de mai foșnea prin frunzele ascuțite ale palmierilor și ale curmalilor; deasupra meterezelor înalte ale orașului pluteau o perdea deasă de fum de tămâie și o aromă nedefinită și pătrunzătoare de ierburi și mirodenii.

Maurii știau ce aveam de gând; fuseseră avertizați cum se cuvine de cucerirea orașului Loja. Capetele putrezite ale oamenilor noștri căzuți ne priveau fără ochi de pe parapete în timp ce ne apropiam; eram acum o armată de cincizeci de mii de oameni, care împânzeam câmpia pârjolită ca niște îngeri ai răzbunării.

Cu cele o sută douăsprezece turnuri fortificate ale sale, orașul stătea ghemuit ca un leu magnific la poalele munților crenelați. Îmi ascunsei îngrijorarea la gândul distrugerilor pe care trebuia să le provocăm. Am trecut în revistă pozițiile noastre și proviziile, am luat masa cu comandanții noștri și m-am asigurat că armura și spada lui Ferdinand erau unse cum se cuvine, ca să nu i se întâmple ceva neplăcut în bătălie. Deși tunurile noastre noi și catapultele provocau cele mai mari pagube, făcând spărturi în ziduri și distrugând meterezele de pe care maurii puteau turna ulei încins, smoală clocotită sau trage cu săgeți otrăvite, lupta corp la corp era inevitabilă, iar eu îmi făceam întotdeauna griji urmărind evenimentele din punctul meu de observație îndepărtat și rugându-mă pentru siguranța soțului meu.

Lovirăm zidurile Málagăi zile întregi. Praful de piatră și mortar pulverizat plutea în aer în valuri sufocante, astfel încât furăm nevoiți să ne legăm bucăți de pânză la nas și la gură. Se așternea și pătrundea peste tot; în cuferele noastre cu haine, în paturi, pe ustensile; chiar hrana și băutura ne scrâșneau între dinți. Știuserăm

că nu va fi ușor, o liniștеam pe fiica mea în timp ce stăteam în cortul nostru, ascultând bătaia neîncetată a clopotelor, care la porunca mea erau trase zi și noapte. Sunetul lor se amesteca cu vaietele răniților și cu strigătele de disperare scoase de locuitorii prinși între zidurile Málagăi. Chiar și eu începusem să mă minunez de rezistența supranaturală a maurilor; cu portul blocat de vasele noastre și fără nici o cale de scăpare din oraș, foametea și bolile probabil că începuseră să-și ia tributul perfid.

În cele din urmă, după trei luni de la începerea asediului, sosi vestea că maurii voiau să parlamenteze. Acum era clar că din Granada nu aveau să le sosească nici un fel de întăriri. Locuitorii trimiseră un lider spiritual al lor, care pretindea că îmi respecta statutul de regină, și am acceptat să-l întâlnesc în cortul meu de primiri în timp ce Ferdinand se odihnea după o zi lungă de supraveghere a asediului. Mă îmbrăcasem îngrijit, cu mantia purpurie de ceremonii, cu scufia tivită cu auriu și cu diadema cu safire, dar în ultima clipă, exact când eram gata să intrăm în cort, Beatriz îmi smulse diadema de pe frunte și se băgă în fața mea.

– Ce faci? șuierai.

Nu-mi răspunse și o urmării consternată cum pășește prin încăperea bogat decorată și îmi ocupă tronul, lăsându-mă cu gura căscată și furioasă. Își pierduse mințile? Oare căldura și praful stârniseră nebunia în ea?

Câteva clipe mai târziu, marchizul de Cádiz cu păr roșcat intră însoțit de un om cu mantie și turban. Acesta își ridică privirea scânteietoare la vederea lui Beatriz pe pernele mele; înainte ca cineva să poată reacționa, îl împinse pe Cádiz într-o parte, se căută sub mantie și se aruncă înainte cu un urlet. Înghețai când văzui că ridică mâna ținând pumnalul curbat.

Beatriz scoase un țipăt pătrunzător. Gărzile postate la intrare se năpustiră înăuntru, aproape aruncându-mă la pământ. Îl atacară pe maur – care zbiera cuvinte neînțelese de nici unul dintre noi – și îl strânseră de mâini până când acesta dădu drumul pumnalului, care căzu pe covor. Mă dusei să-l ridic.

– Nu! strigă Beatriz. Nu-l atinge!

Cu tivul rochiei, luă ușor pumnalul de mâner și mi-l arătă. Pielea mi se făcu de găină când văzui lama gravată, de pe care se scurgea o peliculă subțire și verde.

– Ai înțeles? îmi șopti ea. Otravă; avea de gând să te înjunghie cu un pumnal otrăvit.

– *Dios mio!* O privii fără să-mi vină să cred. Mi-ai salvat viața. Cum ai știut?

Ea ridică din umeri.

– Am avut o presimțire. Îmi aruncă un zâmbet nesigur. Iartă-mă că ți-am smuls coroana așa. Dar dacă ar fi reușit, mai bine mă omora pe mine decât pe tine.

– Va fi ucis, mârâi Cádiz. Va fi tras și sfârtecat în patru pe *vega*[1], în fața întregului oraș, astfel încât stăpânii lui nemernici să-l poată vedea!

Mă întorsei spre asasin, care era ținut strâns de gărzi. Îmi susținu privirea fără să se arate temător, deși probabil că știa ce îl așteaptă. Mă îndoiam că vorbea limba noastră și fui uimită când el rosti cu voce calmă câteva cuvinte care îmi înghețară sângele în vine.

– De astă dată, zeul tău răstignit te-a apărat. Dar, de acum înainte, regină creștină, să știi că fiecare oră în care respiri este o oră smulsă morții.

Îmi ridicai capul.

– Luați-l de aici! șoptii.

Câteva clipe mai târziu, trezit de agitație, Ferdinand intră împleticindu-se în cort și mă îmbrățișă strâns.

– *Luna* mea, iubirea mea, când mă gândesc ce se putea întâmpla… Mă strânse și mai tare în brațe. Câini nemernici de mauri care nu știu ce înseamnă onoarea, să trimită un asasin deghizat în negociator! O să-l ucid eu însumi, cu mâinile mele. O să-i smulg inima dezgustătoare. Iar apoi o să dărâm orașul ăla mizerabil peste ei, așa să-mi ajute Dumnezeu.

– Nu, te rog.

Mă smulsei din brațele lui, schițai un zâmbet slab și le făcui tuturor semn cu mâna să iasă. Odată rămași singuri, spusei încet:

– Am pierdut deja aproape două mii de oameni și alți nenumărați sunt pe moarte. Proviziile noastre sunt aproape terminate. Nu mai putem rezista mult. Ferdinand, mă tem că trebuie să încercăm un acord, chiar dacă asta înseamnă să ne retragem din Málaga. Vor mai fi și alți ani, alte ocazii…

[1] Câmpie fertilă, în limba spaniolă în original (n.red.)

– Nu. Vocea lui era impasibilă. Nici vorbă de retragere! Nimeni nu-mi amenință soția.

Ieși afară și strigă după Cádiz. În timp ce îl urmam, îl auzii spunându-i marchizului:

– Trimiteți un sol la zidurile orașului. Vreau să le aducă la cunoștință că, dacă Málaga nu capitulează necondiționat în trei zile, radem orașul de pe fața pământului și îi trecem prin sabie pe toți locuitorii.

– Ferdinand! spusei.

El se întoarse spre mine, cu ochi negri și necruțători pe fața pământie. Nu mai protestai; știam că trebuia să cedez în fața hotărârii lui.

În trei zile, locuitorii disperați ai Málagăi făcură presiuni asupra conducătorilor lor, care ne trimiseră oferta de capitulare. Ferdinand o rupse în bucăți în fața ochilor îngroziți ai mesagerului.

– Am spus necondiționat. Nici o condiție.

– Maiestatea Voastră, îl imploră omul îngenuncheat, dar în oraș mai sunt și creștini și evrei. Stăpânul meu, El Zagal, spune că o să-i omoare dacă nu vă înțelegeți asupra condițiilor.

– Dacă atinge vreun fir de păr din capul unui creștin, o să regrete, spuse soțul meu. Cu toții o să regretați. Se aplecă aproape de om, atât de aproape, încât de-abia îi auzii următoarele cuvinte: O să vă execut unul câte unul, în fața familiilor voastre; o să le pun pe soțiile voastre să privească înainte de a le ucide și pe ele. Nu voi lăsa nici măcar un singur maur în viață, fie el bărbat, femeie sau copil. Spune-i asta stăpânului tău!

Mesagerului i se puse un nod în gât și se întoarse spre mine într-un apel mut. Alături de mine, Isabel își reținu un suspin. Asediul își pusese amprenta asupra ei; slăbise și devenise atât de palidă, încât i se vedeau venele pe sub piele. Data căsătoriei ei se apropia; n-o puteam trimite în Portugalia în starea asta jalnică. Nu puteam permite ca această situație imposibilă să continue.

Spusei cu voce tare:

– Vă promitem că vă cruțăm dacă faceți ceea ce vă cere soțul meu, regele. Predați-vă până într-o săptămână, altfel n-am să mai răspund de ce vi se întâmplă.

Mesagerul o luă la goană înapoi, către orașul fumegând. Înainte, locuitorii Málagăi ne provocaseră de pe metereze. Dar de când

catapultaserăm peste ziduri cadavrul ciopârțit și fără cap al asasinului, deveniseră tăcuți. Acum nu se vedea nimeni când mesagerul se strecură înapoi pe sub masiva poartă mobilă.

După două zile, Málaga capitulă.

N-aș fi spus că proclamarea Málagăi drept posesiune creștină a Castiliei era un fapt demn de sărbătorit. Aveam aproape trei mii de morți. Supraviețuitorii din oraș nu o duseseră nici ei mult mai bine. După ce înduraseră luni de bombardament neîncetat, fuseseră obligați să-și mănânce câinii și pisicile, apoi caii, iar acum ne priveau dintre ruinele caselor lor cu o supunere îngrijorată, conștienți că fuseseră lăsați în voia sorții.

Cádiz și ceilalți nobili cereau execuții în masă. Insistau asupra faptului că oamenii din Málaga trebuiau să plătească pentru delictul de a fi încercat să mă asasineze; pe deasupra, El Zagal scăpase înainte de capitulare, ajutat fără îndoială de aceiași oameni, lucru care îi înfuriase și mai tare pe granzi. Dar eu refuzai să permit o astfel de barbarie în numele meu. L-am convins pe Ferdinand că toți trebuiau vânduți ca sclavi, iar cei care își puteau permite să-și plătească răscumpărarea trebuiau eliberați. Fu tot ce am putut să fac în împrejurările date; Ferdinand se împotrivi cererii mele și îmi luă câteva ore până să-l conving să-și dea acordul.

Cu toate acestea, mulți aveau să sufere pe galerele noastre; mulți aveau să moară. Acesta era prețul îngrozitor al cruciadei, și el nu-mi făcea plăcere deloc, chiar dacă crucea din argint trimisă de răposatul papă Sixtus fu ridicată cu scripeți pe moscheea din Málaga, care acum fusese sfințită drept catedrala Santa María de la Encarnación.

În toiul acestor evenimente, primii o scrisoare de la vistiernicul meu, rabinul Señeor, care îmi aranjase împrumuturile cu care ne finanțaserăm cruciada; un comitet de evrei castilieni dorea să își răscumpere frații din Málaga. După ce am analizat cu atenție, am acceptat plata lor de douăzeci de mii de *doblas*, și patru sute de evrei costelivi, bărbați și femei, fură lăsați să se risipească prin Castilia.

Era un mic gest de generozitate, practic fără însemnătate, dar în același timp, unul asupra căruia am insistat.

Capitolul 31

Deși ne aflam la o distanță potrivită de unde puteam lovi Granada, fascinanta nestemată supremă din coroana ruptă a maurilor, unde Boabdil se furișa prin spatele zidurilor stacojii ale Alhambrei, oamenii noștri erau istoviți. Am decis să ne retragem în Castilia pe timpul iernii.

Din străinătate curseseră felicitările pentru ultimele noastre reușite; până și Franța, veșnicul nostru inamic, găsise de cuviință să ne trimită un set de statuete de sfinți pe care să le punem în bisericile noastre de curând sfințite. Ferdinand pufni când le văzu.

– Doar suflate cu aur, bineînțeles că nu din aur. Francezii sunt niște zgârciți, chiar și atunci când e vorba de lucrarea lui Dumnezeu.

Și totuși eu eram intrigată de proaspăta noastră celebritate și mai ales de ofertele de căsătorie pe care le primeam pentru copiii mei. În afară de alianțele cu Habsburgii pe care le negociam deja, noul monarh englez, Henric al VII-lea – care întemeiase dinastia Tudorilor după ce-l omorâse pe ultimul rege Plantagenet –, își exprimase dorința arzătoare să o aibă pe una dintre fiicele mele pentru fiul său nou-născut, Arthur. Asemenea alianțe ne-ar fi sporit puterea și ar fi înconjurat Franța cu o rețea de legături de rudenie care puteau provoca destabilizarea acestei națiuni rapace. Toate ofertele necesitau atenție și primirea fiecăruia dintre ambasadorii curților străine, ca și deliberări bine gândite. Cu vistieria ca întotdeauna aproape goală, am aranjat un alt rând de împrumuturi de la cămătarii evrei din Valencia, oferind drept gaj alte câteva bijuterii ale mele; ei aveau să le pună în mod simbolic la păstrare, iar în schimbul lor să-mi livreze fondurile pe care le solicitam pentru a da recepții impresionante la curte în onoarea trimișilor care ne vizitau și a-i impresiona cu măreția regatului nostru.

Mă dedicai de asemenea educării permanente a copiilor mei, ca și instruirii mele, care rămăsese mult în urmă față de ceea ce sperasem la început. Am fost intrigată să aud de la Cardenas de o femeie savantă, cunoscută sub numele de La Latina. Născută într-o familie de mici nobili, Beatriz Galindo fusese aleasă dintre surorile ei pentru a fi trimisă la mănăstire, dar la o vârstă fragedă demonstrase un asemenea talent la citit și la latină, încât fusese trimisă să studieze la Universitatea Salerno în Italia, una dintre puținele universități din Europa care acceptau femei. După ce își luase diplome în latină și filosofie, se întorsese în Castilia și obținuse un post de profesoară la Universitatea din Salamanca – rezultat direct al edictului meu ca femeilor să li se permită accesul la educație universitară. Se distinsese prin competența ei în materie de limbi străine și prin dizertațiile ei erudite în retorică și medicină, încât devenise o tânără-minune printre colegii ei.

Decisei să o chem la curte.

Când apăru în biroul meu – o femeie mică, îmbrăcată într-o rochie simplă din lână maro, cu o pălărie din in care îi ascundea părul și îi punea în valoare ochii albaștri și blânzi și obrajii rumeni –, nu mă putui abține să n-o privesc neîncrezătoare.

– Sunteți… sunteți atât de tânără, spusei, în timp ce ea se ridică după ce se înclinase profund respectuoasă.

– *Maiestad*, am douăzeci de ani. Avea vocea blândă, dar autoritară, ca și când n-ar fi avut nevoie niciodată să o ridice ca să se facă auzită. La vârsta de nouă ani am fost încredințată mănăstirii, unde probabil că aș fi rămas, dacă dragostea mea pentru învățătură n-ar fi atras atenția superiorilor mei. Am studiat la Salerno, dar, după ce ați dat edictul, m-am întors să predau și să învăț sub îndrumarea maestrului meu, don Antonio de Nebrija.

Probabil că lăsasem să mi se vadă nedumerirea, pentru că adăugă:

– Don de Nebrija este vestit în rândul învățaților, atât aici, cât și în străinătate. În prezent pregătește o antologie a gramaticii spaniole pe care speră să o dedice Maiestății Voastre.

– O carte de gramatică spaniolă? întrebai nepăsătoare, privind tolba umflată din piele pe care o așezase pe jos lângă biroul meu. La ce mi-ar folosi? Cunosc limba noastră.

– *Maiestad*, romanii și-au folosit limba ca să-și construiască imperiul. Au făcut ca latina să fie atât de răspândită, încât continuăm

să o folosim și în ziua de azi. Nu putem face și noi același lucru cu limba noastră? În mod sigur, țării noastre îi va fi de folos dacă o parte mai mare din poporul nostru ar putea citi și scrie în limba lui. Oricât de mult aș prețui-o, latina nu este nici pe departe atât de accesibilă.

Rămăsei tăcută. Fără ca vocea să-i șovăie câtuși de puțin, tocmai îmi amintise cât eram de ignorantă. Și totuși, nu mă simțeam ofensată; bănuiam că nu intenționase să mă insulte. Și ea îmi observase privirea nehotărâtă, pentru că făcu un semn spre tolba ei și spuse:

– Doriți să vedeți?

Confirmai din cap. În timp ce ridica tolba pe birou și îi desfăcea curelușele, trebui să rezist impulsului să bat din palme de bucurie. Mă simțeam ca un copil de Crăciun. Beatriz Galindo adusese cu ea un sac cu cărți de la Salamanca!

– Aceasta e *De finibus*, spuse în timp ce îmi dădea un volum subțire legat în piele, un important tratat de etică scris de filosoful roman Cicero. Iar aceasta, adăugă ea, alegând o altă carte legată minunat în piele de vițel, este *Carmen Pascale*, un poem epic de Sedulius, inspirat din Evanghelii. Se opri. Mulți îl consideră un imitator nerușinat al lui Virgiliu, dar eu găsesc destul de originală interpretarea dată de el Bibliei. Mă gândeam că am putea începe cu el, ținând cont de faptul că Maiestatea Voastră este o susținătoare atât de ferventă a credinței noastre.

Mă mâncau mâinile să deschid cărțile, dar mă simții brusc rușinată când îi întâlnii privirea contemplativă.

– Aceste cărți sunt în latină. Mă… mă tem că nu înțeleg prea bine latina. Am studiat-o atât cât mi-a permis timpul, dar nu am progresat prea tare. Râsei scurt, stânjenită. După cum tocmai ați spus, cred că nu îmi este foarte accesibilă.

Se întinse și mă bătu pe mână, ca și când am fi fost cele mai bune prietene.

– În curând vă va fi, spuse ea, dacă îmi acordați marea onoare de a vă învăța. Latina îmi este foarte cunoscută, după cum o atestă și porecla mea. Zâmbi, arătându-și gropițele perfecte din obrajii rotunzi. Și, poate cu timpul, vom vedea și alte opere mai frumoase și mai moderne scrise și în spaniolă, iar Maiestatea Voastră va fi recunoscută ca patroana propriei noastre renașteri în materie de arte.

N-ar fi putut rosti niște cuvinte mai dragi sufletului meu. Tânjeam să fiu recunoscută în acest fel; voiam să las o moștenire care să meargă dincolo de faptele de arme. Deși mă zbăteam pentru unificarea spirituală și teritorială a întregii Spanii, credeam că o țară cu adevărat măreață, care să dăinuie peste secole, trebuia construită pe bazele unei societăți alfabetizate și împlinite.

Cu sufletul la gură de entuziasm, deschisei cartea, iar ea își trase un scaun alături de mine. Când intră, câteva ore mai târziu, Ferdinand o privi cu un viu interes pe Beatriz Galindo, iar la vederea lui ea se plecă până la pământ.

Când îl lămurii cine era, adăugând că fusese de acord să supravegheze și instruirea fiicelor noastre, zâmbi:

– Așadar, până la urmă ți-ai găsit preceptorul femeie, spuse el.

Chicoti indulgent când îi făcu semn lui Beatriz să se ridice în picioare, iar faptul că apoi se apucă să mai aprindă lumânări – „O să orbiți cu lumina asta“ – înainte de a ne lăsa cu învățăturile noastre, ne arătă că era încântat. Aflase că o soție bine educată nu putea fi decât benefică pentru regatul nostru.

Următorii doi ani trecură în zbor. Cádiz, Medina Sidonia și ceilalți nobili andaluzi ai noștri păstrară frontiera, împotrivindu-se numeroaselor atacuri ale călăreților mauri ai lui El Zagal. Deși evadase din Málaga, lăsând orașul în voia sorții, El Zagal era animat de dorința de a răzbuna pierderea orașului pe care îl stăpânise odinioară. Iar acțiunile lui nu făcură decât să-i întărească lui Ferdinand hotărârea de a-i pune maurului capul în vârful unei lănci.

Astfel, după ce adunarăm din nou muniție și oameni, ne întoarserăm în sud ca să ne concentrăm asupra următoarei noastre ținte: Baeza, orașul fortificat al lui El Zagal.

Protejați de ravene muntoase și văi cu grădini și livezi, locuitorii orașului Baeza erau printre cei mai hotărâți mauri; ura lor față de noi după anii de cruciadă neobosită îi adusese într-o stare de agitație nemaipomenită după căderea Málagăi. Cádiz ne spusese că El Zagal auzise despre planurile noastre și trimisese zece mii dintre cei mai buni războinici ai săi în oraș, în așteptarea noastră. Locuitorii stocaseră provizii pentru mai bine de un an, întăriseră meterezele și culeseseră toate roadele de pe pământul din împrejurimi, lăsând numai livezi dezgolite, crânguri dese,

mărăcinișuri și ferigi care să ne îngreuneze înaintarea. Pe deasupra, orașul stătea pe coasta abruptă a unui deal, înconjurat de ravene împădurite. Cádiz ne avertizase că asediul lui va fi cu siguranță lung și dificil.

Mai auziserăm și înainte astfel de predicții sumbre și învinseserăm, și totuși mi-am simțit sufletul sfâșiat când i-am urat îngrijorată drum bun lui Ferdinand atunci când plecă în fruntea armatei noastre de patruzeci și trei de mii de oameni, pe care urma să o conducă pe valea Guadalquivirului, râul care alimenta Baeza. Pentru că, lăsată la curte, din nou la mila curierilor care să ducă vești de la unul la altul, mă confruntam cu o sarcină și mai dificilă: trebuia să-mi îndrept atenția spre pregătirea scumpei noastre Isabel pentru plecarea în Portugalia.

O amânasem cât se putuse, menționând războiul, lipsa noastră veșnică de bani, tinerețea Isabelei și nevoia ei de a rămâne aproape de familie. Dar avea aproape douăzeci de ani, și răbdarea regelui Portugaliei ajunsese la capăt. Mătușa mea Beatrice îmi scrisese ca să-mi spună că cel mai bine ar fi fost să parafăm acordul nostru înainte ca un alt monarh să-i ofere o mireasă pentru fiul său, prințul Afonso.

– Portugalia este chiar la granița noastră, îi spusei fiicei mele, în timp ce îi împachetam lucrurile. Ne putem vizita în fiecare an sau și mai des, dacă dorim.

– Da, mamă, răspunse ea, iar degetele ei delicate și goale – pentru că nu putea purta bijuterii până când nu-și punea inelul de nuntă mai întâi – împătureau meticulos numeroasele piese de lenjerie brodată și cămăși cu dantelă, mantii groase și pelerine cu glugă și rochiile somptuoase tivite cu hermina mea favorită pe care le poruncisem pentru ea. Cheltuisem pe trusoul Isabelei o avere pe care n-o aveam, împrumutând cu dobânzi împovărătoare pentru a-i face rost de tot ce i-ar fi trebuit pentru orice climat și anotimp, ca și când n-ar fi traversat doar granița noastră, ci ar fi plecat peste ocean într-o țară pe care nu o cunoșteam și în care nu aveam încredere.

Îmi înghițeam tot timpul nodul din gât când o vedeam cum își acceptă cu stoicism soarta. Mă pregătisem cu scrupulozitate pentru această zi, și totuși, numai gândul că în curând avea să fie departe de mine, la curtea ei, măritată cu un prinț pe care nu-l

văzusem niciodată, mă făcea să șovăi; trebuia să rezist imboldului de a o strânge în brațe și de a nu-i mai da drumul niciodată. Era prima dintre fiicele mele care mă părăsea; cum mai puteam face acest lucru de trei ori? Cum aveam să suport?

Beatriz știa cât de îndurerată eram; rămase alături de mine până când ne luarăm rămas-bun la granița dintre Spania și Portugalia, acolo unde printre surle, trâmbițe și steaguri de mătase fâlfâitoare, i-am predat-o pe Isabel mătușii mele Beatrice și însoțitorilor ei. Portugalia trimisese sute de doamne, nobili și demnitari să o însoțească pe fiica mea la Lisabona cu toată distincția cuvenită, dar, conform unei tradiții străvechi, ginerii regali nu se puteau duce după mireasa lor, astfel încât viitorul soț nu era prezent.

Când o îmbrățișai pe Isabel pe câmpul bătut de vânt, mă întrebă timidă:

– Crezi că mă va iubi așa cum te iubește tata pe tine?

Era prima manifestare a fricii pe care o păstrase numai pentru ea, ascunsă în spatele feței ei senine. Îi luai fața în palme și îi șoptii:

– Da, *hija mia*, așa va fi. Te asigur de asta.

Ea încercă să zâmbească; în clipa aceea i-aș fi promis orice ca să-i liniștesc teama, dar nu puteam prevedea dacă soțul ei va ține la ea, iar ea știa acest lucru. Se mai uită o dată în ochii mei, se retrase și se întoarse hotărâtă către sutele de străini care o așteptau și făcu acei câțiva pași pe iarba care o despărțea de noul ei regat.

Beatriz rămase alături de mine în timp ce priveam cum copilul meu se amesteca printre portughezi. O înconjurară și o duseră la iapa care o aștepta pentru călătorie; tot ce îi mai rămăsese din Castilia erau hainele de pe ea și cuferele pline cu trusoul ei.

Când mă întorsei la Sevilia, am crezut că o să mi se rupă inima. Nu eram capabilă să rostesc un cuvânt, în ciuda întrebărilor curioase ale doamnelor mele; mă temeam să recunosc că mă durea, pentru că asta m-ar fi făcut să plâng în fața tuturor. În zilele următoare, îmi fu dor de Isabel a mea cu o neputință tăcută și dureroasă. Până și pernele matlasate de pe scaunul de la fereastră, unde obișnuia să stea și să coasă sau să citească împreună cu mine după-amiaza îmi aminteau intens de ea. Celelalte fiice ale mele erau prea mici ca să umple golul lăsat de Isabel, iar Juan, la cei unsprezece ani ai săi, era preocupat de iminenta lui maturizare, de activitățile princiare care îi răpeau tot timpul și atenția. Până

și vremea reflecta starea mea de spirit proastă; rareori fuseseră atât de multe vijelii puternice, care inundară Andaluzia, provocând revărsarea râurilor, distrugând recoltele și măturând sate întregi ca pe niște jucării pentru copii.

La câteva luni după plecarea Isabelei, primii vești de la Ferdinand, prins în asediul de la Baeza.

Am depășit limita disperării. Orașul rezistă cu o încăpățânare drăcească, iar necredincioșii cad asupra noastră în ambuscade la miez de noapte numai pentru a dispărea apoi ca ceața, lăsându-ne morții în bălți de sânge. Furtunile ne-au transformat tabăra într-o mare de noroi, astfel încât de-abia ne putem pune corturile, darămite să ne mai ocupăm de puținele animale care ne-au mai rămas. Din pricina ploii, nutrețul putrezește, așa cum se întâmplă cu orice altceva în locul ăsta mizerabil. Am pus oamenii să taie păduri întinse, dar pământul este atât de ud, încât nu-l putem pârjoli și ne va lua luni de muncă, iar proviziile scad. Acum suntem amenințați de dizenterie, puțurile noastre au fost otrăvite cu cadavre aruncate de mauri în apele de izvor. Ne mor caii, iar mulți dintre oamenii noștri sunt atât de descurajați, încât amenință să dezerteze. Spun că Dumnezeu și-a întors fața de la noi...

Convocai consiliul.

– Trebuie să le trimitem de îndată ajutor soțului meu și oamenilor lui. Au nevoie de vite, provizii, medicamente și hrană. Maurii au tot ce le trebuie în Baeza pentru a rezista unui asediu de luni de zile, așa că nu putem spera să-i înfometăm. Dacă e să învingem, trebuie să fim la fel de bine aprovizionați ca ei.

Consiliul îmi întâmpină afirmația cu o tăcere mohorâtă; cardinalul Mendoza fu cel care vorbi într-un târziu.

– *Maiestad*, am alocat tot ce am avut Maiestății Sale când a plecat în această expediție. Și cu cheltuielile recente pentru trusoul infantei Isabel... Mă tem că nu ne-a mai rămas nimic.

– Nu ne-a mai rămas nimic? repetai fără să-mi vină să cred. Ce vrea să însemne asta?

– Exact acest lucru: în vistierie nu mai există banii pe care îi cereți.

– Imposibil! spusei, nevrând să cred ceea ce îmi comunica.

Dar pe măsură ce priveam fețele grave ale celor așezați în jurul mesei, deveneam tot mai îngrijorată. Știam că nu făcusem deloc economie pentru plecarea Isabelei; fusesem atât de preocupată să-i fie ei bine, încât nici nu-mi trecuse prin gând posibilitatea ca Baeza să poată rezista atât de mult.

– Dar în mod sigur trebuie să fie ceva de făcut, îi spusei lui Mendoza.

Acesta oftă.

– Există întotdeauna alternativa de a mări impozitele, dar fără doar și poate că nobilimea va opune rezistență, iar Cortesul trebuie să aprobe cererile suplimentare…

– Asta va dura luni întregi! Trebuie să-l las pe rege și armata noastră de la Baeza fără ajutor până ne rugăm de nobili și să așteptăm Cortesul să se hotărască? Înălțimile voastre, sunteți sfetnicii mei. Trebuie să aveți o soluție mai bună.

Niciunul dintre ei nu răspunse, dar felul stânjenit în care își întoarseră fețele îmi oferi toate răspunsurile pe care le doream. Nu aveau nici o altă soluție.

– Fie! am spus. O să rezolv eu însămi problema.

Le făcui semn cu mâna să iasă, furioasă și dezgustată de lipsa lor de inițiativă. Nici măcar nu îmi ridicai privirea în timp ce ieșeau; când, în sfârșit, am înălțat ochii, întâlnii doar privirea nemiloasă a lui Mendoza.Trecut puțin de șaizeci de ani, cu pielea ridată și oțelit după participarea activă la cruciada noastră – inclusiv prin numeroase șarje în fruntea oamenilor săi în bătălii –, fusese pentru mine o forță călăuzitoare în Castilia nu numai prin pasiunea lui pentru arhitectură și educație, ci și prin controlul administrativ atent asupra noii noastre Congregații pentru Doctrina Credinței. Îmi împărtășea dorința de a transforma regatul nostru în formare într-o putere la fel de măreață și fascinantă ca oricare dintre cele din Europa, într-un regat faimos și curtat de alte națiuni.

– Știu la ce se gândește Maiestatea Voastră, spuse, și vă implor să nu mergeți mai departe. Ați bătut această cale de prea multe ori și ei dețin deja prea mult din moștenirea dumneavoastră. Vreți să le dați evreilor întregul regat pe mână pentru a câștiga acest război?

– Știți că aș face-o. Mi-aș amaneta până și juponul dacă ar fi nevoie de asta.

– Nu puteți. Pãși spre mine. Torquemada vă supraveghează fiecare pas. L-ați mai refuzat când v-a cerut să-i expulzați și vă va cere acest lucru din nou, de îndată ce Reconquista va lua sfârșit. Nu le puteți oferi atâta putere asupra voastră încât să se considere capabili să-și consolideze rezistența.

– Reconquista încă nu s-a terminat, răspunsei, și dacă nu mă poate ajuta consiliul, atunci nu am altă soluție. Vă rog să-i spuneți rabinului Señeor că vreau să-l văd.

– *Maiestad*, vă implor. Ce mai aveți de dat?

– E mai bine să nu știți, dacă asta vă provoacă o suferință atât de mare, răspunsei și privii fix spre ușă.

Plecă fără să mai spună nimic. În timp ce îl așteptam pe rabinul Señeor, Ines se strecură înăuntru să vadă dacă aveam nevoie de ceva.

– Da, îi spusei. Adu-mi caseta cu colierul de la nuntă.

Uluită, mă fixă cu privirea, iar eu îmi exprimai nerăbdarea.

– Trebuie să repet? Adu-o. Acum.

Când se întoarse, desfăcui capacul casetei și mă uitai îndelung la colierul ceremonial din Aragón cu rubine și perle pe care Ferdinand mi-l trimisese înainte de nunta noastră. Mă fălisem de multe ori cu el și fusesem admirată cu invidie la curte; era simbolul tangibil al iubirii noastre, cel mai prețuit bun al meu după coroană.

Lăsai hotărâtă capacul casetei și închisei ochii.

– Fie ca sacrificiul meu să fie demn de grația Ta, șoptii.

Chiar în acea seară îi încredințai caseta spre păstrare rabinului Señeor, în schimbul unui împrumut substanțial pentru mine. Apoi îmi adunai suita și, fără prea mult zgomot, pornii a doua zi spre Baeza pe o furtună îngrozitoare.

Potcoavele cailor rămâneau lipite de noroiul cleios din trecători; în unele locuri, drumurile se surpau cu totul, obligându-ne să construim poduri improvizate peste albiile pâraielor care vuiau umflate. În timp ce mă chirceam în șa, strângând din ochi împotriva picăturilor înțepătoare de lapoviță și ploaie, începusem și eu să mă îndoiesc că Dumnezeu ne mai asculta. Niciodată nu mai văzusem atâta mizerie ca atunci când ajunsei în tabără.

Ferdinand apăru din cortul lui să ne întâmpine – tras la față și murdar, cu cearcăne de nesomn sub ochi. Harababura din jurul lui era suficientă ca să-i trădeze disperarea; puținii cai rămași în viață erau acoperiți de buboaie și li se vedeau oasele. Țarcurile pentru vite erau dărăpănate și goale. Tabăra era înglodată în noroi, cu oameni pe jumătate dezbrăcați, care rătăceau cu chipuri inexpresive, în timp ce alții stăteau ghemuiți și gemeau în văzul tuturor, golindu-și intestinele însângerate. Mă copleși un miros pestilențial, mirosul putred al morții care sufoca atmosfera.

Ferdinand mă sărută obosit, mă conduse prin tabără și văzui că situația era mai proastă decât toate cele pe care le înfruntaserăm până atunci. Mai mult de jumătate din oamenii noștri erau morți. Cealaltă jumătate erau bolnavi sau mureau încet de dizenterie. Când am vizitat infirmeriile aglomerate, unde oamenii zăceau unul lângă altul pe paturile mari și infestate cu păduchi, își ridicară privirile spre mine și plânseră ca niște copii.

În acea seară, îi spusei lui Ferdinand că făcusem rost de bani.

– O să importăm cereale și o să săpăm puțuri noi, îi spusei. O să reconstruim drumurile luate de ape și o să adunăm și ultimul om din Andaluzia. Dacă va fi nevoie, o să trimitem în Castilia după noi recruți și o să strângem alți bani de care avem nevoie. N-o să cedăm. Îi prinsei mâna peste masă. Niciodată.

– Puterea ta îmi dă speranță ca întotdeauna, spuse el. Dar speranța nu va cuceri acest oraș, *luna* mea. Vine iarna. Cum o să trecem peste ea? Altă dată, tu m-ai sfătuit să ne retragem de la Málaga și eu am refuzat. Acum, mă tem că retragerea este singura noastră soluție.

Nu-l mai auzisem niciodată atât de demoralizat, ca și când i-ar fi secat tot entuziasmul. Înțelesei în clipa aceea că ajunsese la capătul rezistenței lui aparent inepuizabile; avea treizeci și șapte de ani, o vârstă la care majoritatea regilor așteaptă cu nerăbdare să culeagă roadele realizărilor din tinerețe. De când ne căsătoriserăm nu avusese parte de mai mult de câteva luni sporadice de pace, veșnic la război sau pregătindu-se pentru el. Iar acum iată-l aici, uzat în bătălii și amărât, crezându-se responsabil de prăbușirea visului nostru aparent de neatins, acela al unei Spanii unite.

– Nu, spusei calmă, speranțele nu pot cuceri acest oraș. Dar noi putem. Noi *trebuie* să-l cucerim. Ai făcut atât de multe. Lasă asta în seama mea.

Își exprimă consimțământul printr-un oftat.

– *Luna* mea, dacă cineva poate cuceri Baeza, aceea ești tu.

Nu mă gândisem niciodată că o să aud asemenea cuvinte de la el; deși în sufletul meu știam că îmi aprecia și îmi respecta tăria, nu-mi imaginasem că va lăsa numai pe mâna mea o misiune atât de importantă precum cucerirea unui oraș. Dacă dădeam greș, probabil că pierdeam cruciada. Aveam să ne petrecem următorii zece ani angajați în lupte minore, asedii îndelungate și bătălii lipsite de importanță, recucerind cu sânge, sudoare și bani primăvara și vara ceea ce maurii ne furau iarna. În cele din urmă, fondurile și capacitatea de a le aduna aveau să scadă; papa și prietenii noștri monarhi din străinătate doreau cu toții să-i vadă pe necredincioși mânați înapoi peste Strâmtoarea Gibraltar și încolțiți, dar nici unul n-avea să participe cu atâtea fonduri încât să asigure continuarea cruciadei noastre pe termen nedeterminat.

Dacă voiam să cucerim Granada, Baeza trebuia să fie a noastră. Și, deși existau unele riscuri, aveam o idee despre modul în care să realizez acest lucru.

Îl lăsai pe Ferdinand să se odihnească vreo câteva zile și mă întâlnii cu ceilalți comandanți ca să analizăm situația. Deși ne lipsea aproape orice lucru imaginabil, am subliniat că aveam cu siguranță suficient lemn rămas de pe urma eforturilor de a tăia pădurea care ne înconjura și care acționa ca o fortificație naturală între noi și Baeza. Planul meu era să stochez lemnul și să tai și mai mult; în timp ce făceam acest lucru, urma să trimit după provizii și specialiști care știau câte ceva despre distrugerea unor citadele încăpățânate.

Mă așezai în fruntea tuturor oamenilor care erau suficient de sănătoși pentru a munci și îi pusei să taie tot. Ei curățaseră terenul împădurit din jurul taberei, croindu-și o deschidere labirintică spre orașul trufaș de pe deal, dar cruțaseră pomii fructiferi, pentru că eram un popor care cunoscuse foametea. Acum i-am pus să doboare toți copacii, arzând și distrugând totul până când am curățat fâșii întinse de pământ. Cu tot lemnul proaspăt doborât, poruncii să se ridice palisade, ziduri înalte și turnuri – un fort nou, care înfrunta Baeza, ridicându-se în valea golașă ca o monstruoasă ciupercă otrăvitoare.

Aici ne făcurăm tabăra pentru iernat, în fortul care ne oferea protecție în fața raidurilor maurilor. Deși afară era prea frig și

căzuse prea multă zăpadă pentru ca armata să pornească la asalt, nu mă lăsai descurajată de vreme. Dădui ordin ca toate vitele, proviziile, tunurile suplimentare și mașinile de asediu pe care le cumpăraserăm cu banii de pe colier să fie încărcate și transportate în căruțe acoperite cu pânză prin trecătorile înșelătoare. O să asamblăm armamentul la primăvară, sub privirile celor din Baeza cărora nu le va veni să creadă.

– Vom avea nevoie de și mai mulți oameni, mai ales archebuzieri, tunari și arcași, remarcă Ferdinand, care își revenise după calvar și mă ajuta să supraveghez refacerea taberei cu înclinația lui obișnuită pentru detalii.

– Deja am trimis după ei, îl asigurai, dar să sperăm că nu-i vom folosi.

Mă întorsei la biroul meu portabil plin ochi și îi dădui scrisoarea a cărei elaborare îmi luase ultimele șase săptămâni. Trudisem asupra fiecărui cuvânt, a fiecărei fraze, până fusesem convinsă că suna cum trebuia.

Ferdinand o citi în liniște deplină, apoi își ridică privirea.

– Isabela, ceea ce propui tu, spuse el prudent, nu este nimic altceva decât trădare. Boabdil nu este o persoană în care să te încrezi, de acord, dar nici măcar el nu va accepta aceste condiții. Nu i se oferă nimic, cu excepția promisiunii că i se va cruța viața, pentru care în această clipă nu are de ce să se teamă.

– Zău? Îl fixai cu privirea. Boabdil ni s-a mai vândut o dată, nu-i așa? Și nu e chiar atât de prost încât să nu-și fi dat seama până acum că, în cele din urmă, vom veni după el, fie cu un pact, fie cu trupe care să-i asalteze porțile. Și, de îndată ce cucerim Baeza, nu mai are cu cine să ne trădeze. În aceste împrejurări, cred că propunerea mea este destul de rezonabilă.

– Rezonabilă? Ferdinand lăsă să-i scape un hohot de râs. Îi ceri să renunțe la tot, să se întoarcă împotriva alor săi. Dacă acceptă, e mai laș și mai idiot decât l-am crezut. Se opri. Pe fața lui se lăți un rânjet de admirație. Nu te credeam în stare de așa ceva.

– Când e vorba e regatul nostru, spusei, sunt, ba chiar și de mult mai mult.

Trimisei în secret scrisoarea în Granada. Nu așteptarăm mult după răspuns; în câteva săptămâni, primii vestea prin trimișii mei că Boabdil acceptase ușor condițiile mele, exact cum știusem că

va face. De îndată ce primii răspunsul lui scris, mă așezai să ticluiesc o scrisoare către El Zagal, despre care știam că avea spioni în Granada și care urmărea din fortăreața lui tot ce făceam, fără să aibă vreo putere să-mi afecteze sau să-mi schimbe inițiativele.

Oferta mea pentru el era concisă: dacă nu voia să sufere o altă înfrângere zdrobitoare ca aceea de la Málaga, trebuia să capituleze. Îl prevenii că, dacă nu proceda așa, de data asta nu voi mai avea nici o fărâmă de milă. O să poruncesc armatei mele nu numai să radă Baeza de pe fața pământului, ci și să săreze pământul pe care stătea orașul și să-i omoare toți locuitorii. Dar dacă accepta condițiile mele, voi fi îndurătoare. O să-i cruț viața și o să-i ofer adăpost pe un domeniu anume din Las Alpujarras, unde va putea trăi în pace cu poporul lui, păstrându-și toate tradițiile fără ca cineva să se amestece. Adăugai că probabil până acum își dăduse seama că în cele din urmă noi aveam să ieșim biruitori; chiar dacă ne-ar fi luat întreaga viață, n-aveam să cedăm în veci. Pe deasupra, îmi făcea plăcere să-i atrag atenția că nepotul său Boabdil nu i-ar fi venit în ajutor, și ca să-i dovedesc anexai o copie semnată a noului nostru tratat cu trădătorul, în care se stipula că odată cu înfrângerea lui El Zagal, Boabdil promitea să renunțe la întregul său regat în favoarea noastră, în schimbul propriei lui siguranțe.

Trecu o lună, în care pusei să se asambleze armamentul exact sub zidurile orașului și pusei la pământ ultimele rămășițe ale magnificei păduri. În cele din urmă, El Zagal ne trimise răspunsul său.

Era obosit de lupte. Aprecia oferta mea dar prefera să părăsească Spania pentru Africa de Nord. Cât despre nepotul său Boabdil, scria:

Granada poate să cadă.

Văzurăm Granada pentru prima dată în primăvara lui 1491, după ce devastaserăm cu totul *vega* din jur. Poruncii și de această dată ca livezile, câmpurile cu grâne și crângurile de măslini să fie doborâte de coasele și torțele noastre, astfel încât să nu existe nici o posibilitate de aprovizionare pentru populația asediată.

În ciuda câmpurilor înnegrite, orașul la care jinduisem atât de mult arăta mai frumos decât oricare altul – un vis încadrat de munți cu zăpezi pe piscuri, cu turnurile copleșitoare ale Alhambrei înconjurate de pâlcuri de chiparoși și pini. Străzile se revărsau în

labirinturi întortocheate, pline cu mii de refugiați, evrei, mauri și falși convertiți care fugiseră cu toții din calea distrugerilor cruciadei noastre.

În ultima clipă, Boabdil renegase tratatul cu noi; realitatea se prăvălise zdrobitoare asupra lui când auzise de căderea Baezei. Era clar că nu se așteptase ca unchiul său, El Zagal, să capituleze; și își duse tunurile pe ziduri, jurând să apere Granada până la ultima suflare. Fusesem furioasă de refuzul lui nerușinat de a nu respecta condițiile stabilite, dar după Baeza, cu resturile marelui emirat maur de altădată la picioarele noastre, decisei împreună cu Ferdinand că această victorie trebuia obținută fără vărsare de sânge. Venise timpul ca rodia să dea la iveală miezul fără să o stoarcem, astfel încât ne-am așezat corturile de mătase și pavilioanele ca și când am fi fost în vacanță și ne aduserăm copiii cu noi să participe la acest eveniment istoric.

Familia noastră fusese lovită de tragedie; la numai nouă luni după căsătorie, tânărul prinț portughez al lui Isabel murise în mod tragic în urma unei căzături de pe cal și ea se întorsese acasă văduvă. Bătusem călare tot drumul până la graniță ca să o însoțesc spre casă și fusesem șocată peste măsură de schimbarea ei. Subțire ca o rămurică în veșmintele negre de văduvă, cu părul ei minunat tuns perie, nu făcea decât să plângă sau să-și exprime dorința să intre la mănăstire. Spre consternarea mea, afirma că Dumnezeu o voia probabil pentru El dacă o făcea să sufere atât. Încercai să-i spun că și eu credeam că Dumnezeu voia ca unii dintre noi să-L slujească numai pe El, dar la ea părea să fie mai degrabă o reacție la durerea care o copleșise, numai că nimic din ce-i spuneam nu părea să o clintească. Refuza orice consolare, așa încât mă văzui obligată să numesc doctori și slujitori special desemnați să se asigure că mânca și dormea și să-i limiteze timpul petrecut în genunchi la capelă.

Singură cu doamnele în apartamentele mele, dădui frâu liber îngrijorării mele.

– Am trimis în Portugalia o infantă înfloritoare și s-a întors o fantomă! Ce Dumnezeu s-a întâmplat cu ea? Faptul că una dintre fiicele mele vrea să ducă o viață religioasă este admirabil, dar ea are un rol de îndeplinit pe lumea asta, și acela nu poate fi într-o mănăstire.

Ines oftă cu tristețe.

– Probabil că biata copilă l-a iubit foarte mult pe prinț.

Beatriz se uită în ochii mei, și în privirea ei tăcută citii temerile care mă bântuiau în adâncul sufletului. Fiica mea cea mare se purta asemenea mamei mele, lăsându-se pradă unei înclinații melancolice spre dramatism care făcea să-mi înghețe sângele în vine.

Această descoperire îmi întări hotărârea: poruncii ca toată lumea să refuze să întrețină orice discuție despre mănăstiri, chiar dacă acest lucru îi aducea alinare Isabelei. Toți se conformară, dar Juana, în stilul ei caracteristic, o provoca pe Isabel fără milă. La vârsta de unsprezece ani, cea de-a doua fiică a mea refuza să-și accepte vreo slăbiciune, și cu atât mai puțin celorlalți.

– Arăți ca o cioară, observă Juana pe când stăteam într-o seară în pavilionul meu după cină, iar vântul cald sufla prin părțile laterale deschise. Afară, o mie de focuri de tabără străluceau pe *vega* Granadei ca niște stele căzătoare, în timp ce oamenii noștri se pregăteau să înnopteze. Tot timpul în negru și bosumflată; nu se cuvine. La urma urmei, ai fost măritată mai puțin de un an. Nu se poate să-l fi iubit *atât* de mult.

Pe scăunelul ei, Isabel se crispă și degetele i se strânseră pe învelitoarea pentru altar aflată între noi, pe care o brodam.

– Și cine ești tu să judeci? Ce știi tu despre iubire și moarte, copil răzgâiat și egoist ce ești?

– S-ar putea să fiu răzgâiată, ripostă Juana, dar cel puțin știu că n-o să iubesc niciodată pe nimeni atât de mult încât să uit de mine.

Cum Isabel se înecă de indignare, spusei tăioasă:

– Destul. Nu vreau să mai aud reproșuri de la nimeni. Dacă trebuie să vă certați, n-o faceți în prezența mea. Zău așa – le aruncai o privire dezaprobatoare –, ce v-a venit?

Isabel se uită în altă parte; Juana scoase limba. Nu eram adepta pedepselor corporale, dar Juana era prea obraznică. Îmi trecea prin gând să...

Mă oprii.

– Ce simt eu e fum...? începui să spun, iar Juana sări în picioare, aruncând pe jos firele teribil de încurcate, și se năpusti către intrarea pavilionului.

Spuse gâfâind:

– Mamă, uită-te! Tabăra a luat foc!

Izbucni haosul. În timp ce guvernantele și celelalte doamne se grăbiră către partea din spate a pavilionului să le ia pe Catalina și pe Maria care dormeau în paturile lor, mă repezii cu fiicele mele mai mari afară. Mă îngrozii când observai flăcările care se întindeau cu o iuțeală diavolească de la un cort la altul, arzând catifelele, mătăsurile și brocarturile și mistuind totul în calea lor în câteva minute. Toți cei din jurul nostru, curteni și soldați, strigau; caii nechezau înspăimântați, trăgeau să se elibereze din pripoane și galopau panicați, iar câinii urlau. Nu știam încotro s-o iau; fumul era deja atât de gros, încât de-abia puteam respira. Brusc, marchizul de Cádiz apăru ca din pământ, plin de funingine pe față și pe haine.

– *Maiestad*, veniți repede!

– Unde sunt soțul și fiul meu? strigai în timp ce ne conducea pe lângă tabăra în flăcări către o colină din apropiere, unde puteam să ne apărăm.

– Sunt în siguranță, spuse. Focul a izbucnit în cortul meu, unde dormeau, dar au ieșit la timp. Ogarii regelui au început să latre în clipa în care au văzut flăcările.

– *Gracias a Dios*[1].

O țineam strâns pe Catalina lângă mine. În jocul straniu de flăcări și întuneric îi zării fața Juanei. Era palidă și cu ochii larg deschiși, cu gura întredeschisă într-o expresie pe care aș putea-o numi doar exaltată, ca și când catastrofa ar fi fost pusă la cale pentru a o distra. Mă îngrozii. Oare nu îi era deloc frică, nu avea nici un simț al distrugerii și al morții care ne înconjurau?

Ca și când mi-ar fi citit gândurile, Isabel spuse încet:

– Nu-i pasă. Crede că e un joc. Nu are nici un fel de respect pentru nimic.

Îi făcui semn să tacă. Cu Catalina la mine în brațe și cu Maria ținută de Beatriz, am ajuns în vârful dealului, de unde aveam o priveliște teribilă asupra uriașului incendiu. Ferdinand apăru în fugă din întuneric, cu ogarii lui credincioși la picior. În apropiere îl zării pe fiul nostru Juan, încă în cămașă de noapte, ținând în mână sabia scoasă din teaca bătută cu nestemate. Fusese făcut de curând cavaler în cinstea împlinirii vârstei de treisprezece ani

[1] Mulțumesc lui Dumnezeu, în limba spaniolă în original (n.red.)

și refuza să se despartă de arma lui până și în pat. Când îl văzui, cu părul blond-deschis ciufulit, cu fața înnegrită de funingine, dar altfel nevătămat, îmi dădură lacrimile de ușurare.

Juana se aruncă în brațele lui Ferdinand. El o îmbrățișă, ne strânse lângă el și pe noi ceilalți, și ne întoarserăm să urmărim cum mărețul nostru oraș de pânză, dovada vanității noastre și a ciudatei nebunii a sorții, ardea cu totul prăbușindu-se la pământ.

Mai târziu, Juana insistă că maurii trăseseră în tabără cu o săgeată cu vârful aprins care declanșase incendiul, deși Cádiz ne asigurase cu regretul de rigoare că cineva sau ceva, poate unul dintre câini, dărâmase o lampă cu ulei care îi aprinsese cortul. Indiferent care fusese cauza, ne pierduserăm cea mai mare parte din lucruri, inclusiv hainele, așa că doamnele de la curte trebuiră să ne împrumute rochii și alte lucruri de îmbrăcăminte, iar eu trimisei la Sevilia după lucruri noi.

De pe parapeții Granadei, locuitorii își băteau joc de noi. Credeau în mod evident că focul însemna distrugerea noastră, dar rămaserăm de neclintit. Poate că bunurile ni se transformaseră în cenușă, dar voința ne era intactă. Poruncii ca pe locul rămășițelor arse ale taberei să fie ridicat un nou oraș, de data aceasta construit din piatră. Avea să se cheme Santa Fe, în cinstea sfintei noastre credințe, care ne salvase de la o moarte năprasnică și ne condusese în siguranță.

Vederea constructorilor noștri care se apucaseră de treabă curmă bajocura celor din Granada. Mai mult decât un oraș, Santa Fe era dovada hotărârii noastre. Dacă era nevoie, puteam locui aici ani de zile, în singurul loc din Andaluzia nepângărit de mauri. Reacția lui Boabdil fu să tragă cu artileria și să facă raiduri ca să ne hărțuiască trupele. Dar, cum se așternea iarna și orașul începu să înfometeze, izbucniră revoltele. Oamenii lui deveneau din ce în ce mai disperați și mai furioși, iar Boabdil își dădu seama că nu avea altă alternativă decât să accepte condițiile pe care i le oferisem – amnistie totală pentru oamenii lui, cărora li se va permite să-și păstreze tradițiile, limba și portul. Oricine voia să plece era liber să o facă; noi aveam să le asigurăm chiar mijloacele. Și oricine dorea să se convertească avea să fie primit în sânul Bisericii noastre, iar vechile păcate aveau să-i fie șterse prin sfântul botez.

Pe deasupra, ca vasal al nostru, lui Boabdil avea să i se ofere același domeniu din Alpujarras pe care îl refuzase unchiul său, El Zagal. Dar sub nici o formă nu se mai putea întoarce în Granada. Asupra acestui punct eram de neclintit.

În ianuarie 1492, trimișii lui depuseră capitularea.

Când intrarăm în orașul învins, ultimul bastion al maurilor, zăpada cădea asupra cortegiului nostru ca o cenușă fină. Oamenii stăteau într-o tăcere sinistră, adunați pe marginea drumului pentru a ne vedea cum trecem, în timp ce stindardele nobililor noștri fluturau în aerul rece al dimineții. Mulți curteni de-ai noștri îmbrăcaseră tunici brodate în stil maur, în semn de respect pentru civilizația măreață care își lăsase amprenta inconfundabilă asupra pământului nostru, dar bocetul îndurerat al câte unei femei nevăzute din spatele ferestrelor cu zăbrele, care ne privea înaintând, dovedea că oamenii înțelegeau că lumea pe care o cunoscuseră dispăruse.

Acceptarăm capitularea lui Boabdil în persoană la porțile orașului, unde maurul se aruncă în genunchi în fața noastră. Ferdinand descălecă și-l îmbrățișă ca pe un suveran egal al său; acum, că eram triumfători, soțul meu știa cum să-și arate mărinimia.

Cu mâini tremurătoare și lacrimi în ochi, Boabdil ne oferi cheile orașului.

– Acestea sunt ultimele relicve ale imperiului nostru, spuse el cu voce tremurătoare. Coroana, regatul și persoana noastră vă aparțin; aceasta este voia lui Allah.

În spatele lui, pe un minunat cal arab, o femeie voinică înfășurată în văluri negre ridică spre mine niște ochi răi fardați cu kohl. Eram înconjurată de fiicele mele, toate îmbrăcate în rochii noi de brocart purpuriu și cu văl în tradiția maură, deși Juana își ridicase deja vălul ca să vadă mai bine, vrăjită de ceea ce se petrecea în jurul ei. Îi susținui privirea femeii, și nu fu necesar să mi se spună că era sultana, mama lui Boabdil, care se luptase pentru eliberarea fiului ei. Descoperii în privirea ei sfidătoare o mândrie care nu mai avea din ce se hrăni în afară de sine; și știui, fără dubiu, că ea fusese cea care trimisese asasinul în cortul meu cu pumnalul otrăvit chiar de mâna ei.

În timp ce se îndepărta călare cu fiul ei, aruncă o ultimă privire în spate. Nu era nici disperată, nici plină de remușcări; era doar încărcată de regretul furios că eu reușisem, pe când ea eșuase.

Urcarăm pe drumul spre Alhambra. Pe când ne apropiam de palatul infam, construit pe legendă și pe sânge, mă trezii că mă aplec înainte în șa, dornică să dau pinteni calului și să galopez direct spre masivele porți de un roșu strălucitor. Dar acum eram regină și nu o infantă tânără și impetuoasă ca Juana. La maturitate devenisem mai corpolentă, ca și scumpul meu Canela, calul meu favorit, pe care îl călăream astăzi mândră. Deși nu mai avea rapiditatea și puterea din tinerețe, fusese alături de mine de la începuturi, iar acum își ținea ridicat capul, pășind vioi ca și când ar fi înțeles importanța evenimentului.

Întins pe o colină, palatul se arătă privirilor noastre cu zidurile lui frumoase de cărămidă de culoarea mierii care păreau că dezaprobă înaintarea. Aceiași arhitecți care construiseră acest palat lucraseră și la alcazarul din Sevilia la comanda unuia dintre strămoșii mei, conformându-se tradiției arabe care spunea că bogăția cârmuitorilor nu trebuie expusă ostentativ pentru că stârnește invidie. Știam că în interior era un tărâm de o frumusețe fără seamăn – încăperi de alabastru cu frontoane și arcade cu dantelărie de piatră; curți interioare și galerii înconjurate de coloane grațioase ca niște dansatoare; bazine împânzite de nuferi unde reflexia cerului colora pereții de marmură în azuriu, și grădini pline de trandafiri, lavandă și iasomie, al căror miros era purtat în sălile cu tavane arcuite din cedru, răcorite de galerii verticale de aerisire ingenioase și de deschideri înalte, boltite, care captau și atenuau lumina.

Știam toate aceste lucruri și totuși nu eram încă pregătită pentru pustietatea magnifică a locului. Divanele și pernele matlasate fuseseră lăsate în dezordine, ca și când cei care le folosiseră de-abia plecaseră, iar mirosul de tămâie dăinuia ca o tânguire.

Juana umbla vrăjită în vârfurile picioarelor, trăgând-o de mână pe micuța Catalina. Mai târziu avea să țeasă povești fantastice despre concubine condamnate care se aruncau din turnuri și despre blesteme iluzorii ale unor califi morți, dar ceea ce mă impresionă în clipa în care străbăteam încăperile ce dădeau din una în alta și unde strălucirea soarelui de iarnă se răsfrângea pe pereții

de ceramică fu liniștea – atât de adâncă, încât îmi puteam auzi bătăile inimii tot atât de tare precum pocnetul tocurilor pe podelele de marmură.

Părea că aici nu locuise niciodată nimeni. După atâta glorie și tumult, maurii nu mai existau.

Afară, vechea noastră cruce de argint era ridicată pe palat. Tunurile trăgeau salve asurzitoare, urmate de strigătele heralzilor:

– Granada! Granada pentru suveranii noștri, don Ferdinand și doña Isabela!

Ferdinand îmi luă mâna; palma lui era tare, bătătorită de anii în care mânuise sabia. Îl privii și văzui cum ochii i se aprind de pasiune.

– Am reușit, *luna* mea. Am învins. Spania este a noastră.

Îngenunchearăm împreună ca să ne arătăm recunoștința în fața lui Dumnezeu.

Era adevărat.

Capitolul 32

Toate marile puteri ale Europei ne felicitau pentru victoria noastră; la Roma, noul papă ales, Rodrigo Borgia, care era spaniol, cunoscut ca papa Alexandru al VI-lea, ținuse o procesiune și o slujbă specială în biserica Sfântul Petru și ne conferise titlul onorific de Regi Catolici, Apărători ai Credinței.

Chiar dacă eram recunoscătoare pentru tot, voiam ca viața să revină cât mai repede la normal. Trecuseră zece ani de război; era timpul să începem procesul de însănătoșire și consolidare a națiunii, să ne îngrijim de viitorul copiilor noștri și să susținem gloria Bisericii. Instalată confortabil în Alhambra, îmi îndreptai pentru început atenția asupra copiilor mei. Era absolut necesar ca ei să-și reia studiile întrerupte, ca să fie pregătiți pentru rolurile pe care aveau să și le asume într-o zi.

Mai ales Juana avea nevoie de o supraveghere fermă; rezultatele ei impresionante la învățătură erau umbrite de nesupunerea și de înclinația ei către escapade excentrice în grădini, unde alerga de colo până colo trăgând-o pe micuța Catalina de mână după ea. De asemenea, Isabel continua să mă îngrijoreze; își revenise după crizele cele mai rele de durere, dar încă insista că pentru ea cea mai potrivită ar fi fost viața monahală. Nu accepta nici o discuție despre vreo altă căsătorie, deși Portugalia îi oferise un alt soț, de data aceasta pe unchiul răposatului ei prinț.

Maria se dovedea totuși un balsam pentru necazurile mele, un copil ascultător care nici nu excela, dar nici nu dădea greș în nici una din acțiunile ei. Iar Juan, scumpul meu băiat, deveni ținta atenției mele, pentru că bănuiam că n-o să mai rămân niciodată însărcinată. Nu mai aveam aproape deloc ciclu. Pe umerii plăpânzi ai lui Juan se sprijineau toate speranțele noastre dinastice; el urma

să fie primul rege care să domnească peste regatul nostru unit, și îi supravegheam personal programul, astfel încât să dobândească arta complexă de a deveni monarh.

Dar răgazul în care să mă ocup de treburile casnice fu scurt. La numai câteva săptămâni după ce cuceriserăm Granada, primirăm vestea că finanțatorii noștri evrei cereau urgent să fie primiți în audiență la noi.

Când se prezentară în fața noastră, cu fețele bărboase pline de îngrijorare, cu veșmintele prăfuite după drumul lung, mă îmbărbătai. Până acum, probabil că ajunseseră și la ei zvonuri despre afirmațiile lui Torquemada privind existența unui mare complot periculos al evreilor, care voia să întărească rezistența convertiților și să doboare Inchiziția; probabil că auziseră de revoltele din Castilia și Aragón și de presupusele răstigniri ale copiilor creștini și alte orori pe care se presupunea că le făceau în continuare cei din neamul lor. Și, așa cum anticipase și Mendoza, odată cu aceste relatări mârșave, Torquemada își reînnoise cererea ca eu să dau un edict prin care să poruncesc convertirea tuturor evreilor din regat, iar celor care nu se conformau să li se confiște averea și să fie expulzați.

Nu credeam nici jumătate din ce se spunea, deși în public îmi exprimasem consternarea cuvenită. În întreaga mea viață nu văzusem niciodată un evreu care să facă rău cuiva, și cu atât mai puțin să ucidă bebeluși ca să-și bată joc de Mântuitorul nostru. Dar nu mai puteam nega că, odată cu căderea Granadei și a unificării regatului nostru, tensiunea construită pe secole de neîncredere față de evrei – care mocnise întotdeauna sub aparența mult lăudatei noastre tradiții de *convivencia* – atinsese punctul culminant. Torquemada afirma că, în tot regatul, creștinii devotați se răzvrăteau și voiau să ia cu asalt ghetourile evreilor, să le distrugă afacerile și să-i arunce pe drumuri la propriu. Pretindea că nu mai voiau evrei în mijlocul lor. Epoca în care ucigașii lui Hristos fuseseră tolerați în Spania se sfârșise.

Nu aveam nici o dovadă, dar bănuiam că așa-zisele revolte spontane făceau parte din planul lui Torquemada de a ne forța pe mine și pe Ferdinand să intrăm într-un impas. Agenții lui, răspândiți acum în tot regatul sub protecția Inchiziției, ațâțau frica menită să ne împingă către o hotărâre pe care până acum refuzasem să o iau.

Eram furioasă când mă gândeam că șeful Inchiziției credea că mă putea manipula astfel, dar, manipulată sau nu, trebuia să înfrunt consecințele până la capăt. Nu puteam ignora potențialele răzvrătiri sociale în Castilia pentru a apăra un popor care nu ne împărtășea credința.

Și totuși, când îi privii pe acești șase bărbați zgribuliți care veniseră tocmai din Castilia pentru a fi primiți, care ne împrumutaseră milioane pentru cruciada noastră și dețineau încă o parte dintre cele mai valoroase bijuterii ale mele drept gaj, simții povara temerilor lor ca și când ar fi fost ale mele. Îmi amintii cum mă confruntasem cu această dilemă cu ani în urmă și nu-i acordasem atenție; atunci mi se păruse imprudent să pun capăt unei politici tolerante care dura de sute de ani.

Iar când bătrânul rabin Señeor se înclină, cu caseta de catifea în care era colierul meu de nuntă în mâinile deformate, mi-am amintit ce-mi spusese Talavera:

„Clipa socotelilor va veni. Este inevitabil, oricât de mult am regreta acest lucru."

Rabinul Señeor vorbi cu o voce de-abia auzită, istovită de călătorie.

– Am venit aici să le implorăm pe Maiestățile Voastre să nu ia în considerare cererea inchizitorului șef de a ne expulza din acest regat. După cum prea bine știți, v-am susținut întotdeauna încercările prin toate mijloacele pe care le-am avut la dispoziție. Vă rugăm acum să ne spuneți ce doriți de la noi, cei mai umili supuși ai voștri? Cereți-ne orice și va fi al vostru.

Ferdinand îmi aruncă o privire tăioasă. Devenise încordat în timp ce oamenii se apropiau de podium, iar fața lui avea acea expresie neîndurătoare pe care o adopta uneori atunci când se simțea provocat. El sprijinise constituirea Inchiziției; deși jucaseră rolul de vistiernici ai noștri, bănuiam că nu nutrea o simpatie specială pentru evrei. Cum avea să reacționeze acum?

– Nu vrem nimic mai mult decât să vă supuneți poruncii noastre, spuse el brusc. Oricât de mult am regreta, a sosit vremea să vă arătați credința și dincolo de bunurile materiale.

Incredibila repetare a spuselor lui Talavera mă ului; nu mă așteptasem la asta și nici rabinul Señeor nu se așteptase, astfel încât păli în mod vizibil și se întoarse spre mine:

– *Maiestad*, vă implorăm ca pe regină a noastră. Suntem atât de mulți și de neputincioși. Facem apel la marea voastră înțelepciune.

Fusese o mare greșeală; nimic nu-i putea stârni mai mult furia lui Ferdinand decât să fie discreditat în favoarea mea. Înainte ca eu să apuc să răspund, își îndreptă degetul spre rabin.

– Încerci să-mi contești drepturile? spuse cu o voce din care răzbătea amenințarea. Și eu sunt rege aici; sufletul meu este în mâinile Domnului și eu răspund în fața Lui – și numai a Lui.

– Ferdinand, murmurai. Te rog, haide să-i ascultăm. Soțul meu se rezemă de spătarul tronului cu fața lividă, iar eu continuai: Ce doriți de la noi, don Señeor?

Acesta făcu un semn grăbit către siluetele în veșminte negre din spatele lui. Din mijlocul lor, păși înainte un tânăr cu pomeți proeminenți și ochi căprui îngrijorați. Era rabinul Meir, ginerele lui Señeor și finanțator de încredere al curții noastre.

– Du-te, îi spuse Señeor. Adu-l aici.

Meir și încă doi se grăbiră să iasă; se întoarseră câteva clipe mai târziu cu un cufăr mare, pe care îl traseră la baza podiumului nostru. Rabinul Meir deschise capacul cu balamale solide. Înăuntru erau câțiva saci, legați cu sfoară și sigilați cu ceară roșie.

– Treizeci de mii de ducați, ne spuse Señeor, în timp ce ceilalți se retraseră. Adunați de la frații noștri pentru a acoperi datoriile Maiestăților Voastre; cămătarii noștri au fost și ei de acord să vă anuleze datoriile și să vă înapoieze bijuteriile care le-au fost încredințate, fără a pretinde ceva în schimb.

Mi se uscă gâtul. Îl privii din nou pe Ferdinand; văzui cum îi tresărea un nerv la tâmplă, semn că îl mișcaseră. Dacă dădeam deoparte considerentele religioase, eram împovărați de datorii, chiar mai mult decât ne-ar fi plăcut să recunoaștem. Într-adevăr, numai acești oameni cunoșteau adevărata dimensiune a îndatorării noastre. Numai ei înțelegeau ce-ar fi însemnat treizeci de mii de ducați pentru redresarea vistieriei noastre, ca să nu mai vorbim de ștergerea numeroaselor împrumuturi pe care le acumulaserăm de-a lungul anilor.

– Iubite soț, îi spusei. Ești de acord cu această înțelegere?

El încă nu spuse nimic; acea zvâcnire aproape imperceptibilă era singurul semn că analiza oferta. Apoi expiră adânc și deschise gura să vorbească. Dar larma stârnită la intrarea în sală îl făcu să

rămână tăcut. Spre stupoarea mea, silueta uscățivă a lui Torquemada venea spre noi, cu sutana fluturându-i întunecată în jurul gleznelor, cu ochii ca agatele pe fața emaciată, care, cu trecerea anilor, devenise și mai impresionantă și înfricoșătoare.

Privirea lui căzu pe cufărul deschis; când se îndreptă spre podiumul nostru, simții că-mi vine să leșin.

– Am aflat că i-ați primit pe acești mincinoși respingători, dar nu am crezut niciodată că o să văd așa ceva. Iuda Iscariotul l-a vândut pe Domnul pentru treizeci de arginți; acum o să-L vindeți din nou pentru treizeci de mii. Iată-L. Luați-L și vindeți-L!

Își smulse crucifixul de la piept, îl aruncă la picioarele noastre și ieși ca o vijelie. În urma lui se așternu o liniște îngrozitoare. Ferdinand privi în jos spre crucifix și șopti:

– Ieșiți.

Cu oftat adânc și deznădăjduit, rabinul Señeor încercă stângaci să îngenuncheze.

– *Nu!* tună Ferdinand. *Acum!*

Evreii se retraseră; în clipa când ușile duble ale sălii se închideau după ei, rabinul Meir privi înapoi către mine cu o resemnare evidentă.

Rămăsesem nemișcată. Lăsaseră cufărul și caseta cu colierul de nuntă pe jos, dar nici măcar nu mă uitai la ele. Nu putusem să anticipez furia lui Ferdinand; era ca și cum fusese de ajuns pentru soțul meu să-l vadă pe Torquemada agitându-și crucifixul pentru ca în el să se trezească ceva feroce, instinctual, care zăcuse până atunci ascuns.

Într-un târziu spuse cu voce tremurătoare:

– Sunt bani pătați cu sânge. Torquemada are dreptate: ne-am cumpărat triumful cu bani pătați cu sânge și acum trebuie să ispășim. Trebuie să dăm edictul, Isabela. Nici un evreu nu poate să rămână în regatul nostru, altminteri vom fi și noi blestemați pentru asta.

Înghițiii cu greu. Îmi simțeam gura și gâtul ca și când tocmai aș luat o înghițitură de nisip.

– Ne-am cumpărat triumful cu împrumuturi, reușii să spun, ca nenumărați alți regi înaintea noastră. Evreii ne-au dirijat întotdeauna finanțele; știi și tu la fel de bine. Ne-au fost sfetnici,

vistiernici și avocați prețuiți. Ce-o să facem fără ei, dacă refuză să se convertească?

Soțul meu își trecu mâinile peste bărbie; în tăcerea care se așternuse i se auzi zgomotul degetelor plimbate peste barbă.

– Vrei să spui că poți trăi așa? Se întoarse și mă privi fix. Poți trăi cu teama că am putea arde veșnic în focul iadului pentru că i-am sprijinit?

Nu mă cutremurai. Nu mă uitai în altă parte și nici nu evitai întrebarea. Îi întâlnii privirea și mă scufundai în abisul ei; mă forțai să văd, să simt și să gust chinurile despre care vorbea, care ar fi putut fi ale amândurora dacă țineam cont de împotrivirea din sufletul meu.

– Nu, șoptii și îmi plecai capul ca și când povara alegerii ar fi căzut deja pe umerii mei. N-aș putea trăi așa. Nu pot cere Spaniei să trăiască așa. Dar s-ar putea să însemne exilul întregului lor popor. Cum pot să mă fac responsabilă de asta?

Se întinse de pe tronul lui și îmi luă mâna.

– N-avem de ales. Îmi duse mâna la buze. Ai nevoie de timp? murmură el, iar eu clătinai afirmativ din cap, luptându-mă să-mi stăpânesc un val de lacrimi neașteptate și amare.

– Indiferent care-ți va fi hotărârea, eu o voi respecta, îl auzii spunând. Este hotărârea ta; a fost întotdeauna hotărârea ta. Tu ești regina Castiliei.

În noaptea aceea, în camera mea, între ai cărei pereți smălțuiți mai dăinuia mireasma de mosc a odaliscelor învinse, în timp ce privighetorile din Granada jeleau la fereastra mea, mă dusei în fața altarului unde aveam cartea sfântă de rugăciuni, sfeșnicele bătute în aur și pe Fecioara cea blândă cu pruncul Iisus în brațe, învăluită într-un veșmânt mov care plutea în jurul ei în timp ce stătea dreaptă, pe un nor, gata să se înalțe…

Evreii aveau copii; aveau fiice și fii. Erau mame, tați, bunici. Familii. Puteam face asta? Puteam, dintr-o trăsătură de condei, să fac să dispară secole de tradiție, de *convivencia*?

„A fost întotdeauna decizia ta."

Rămăsei nemișcată în fața altarului toată noaptea, până când ultimele resturi de lumânări se topiră și se stinseră în grămăjoare de ceară, până când trupul îmi amorți și de-abia mai puteam să

mă ridic. Luptasem împotriva acestui gest suprem, întrebându-mă în ce fel avea să-mi influențeze domnia, temându-mă că o să-mi distrugă liniștea interioară și o să mă bântuie pentru tot restul vieții. Rezistasem întotdeauna pentru că mă gândisem la implicațiile lui; făcusem concesii, căutasem alte mijloace la îndemână pentru a nu lăsa prăpastia dintre noi să se adâncească. Dar acum nu mai aveam această alternativă.

Dacă îi apăram pe evrei, riscam să mă înstrăinez de însuși regatul pe care îl apărasem toată viața; l-aș fi nesocotit chiar pe Dumnezeu, care mă condusese spre acest ceas al izbânzii, pe Dumnezeu care îmi permisese mie, o biată femeie, un înveliș firav din oase și țărână, să realizez ceea ce înaintașii mei nu reușiseră sute de ani: să-i alung pe necredincioși și să unesc Spania sub aceeași coroană – o singură țară cu o singură credință.

Îmi riscam nemurirea sufletului, care era tot ce-mi rămânea în ceasul morții.

Se iviră zorile, limpezi și luminoase, așa cum numai la munte puteau fi. De dimineață mă îmbăiai, mâncai, îi dădui voie lui Beatriz să-mi îngrijească genunchii care sângerau și le trimisei vorbă slujbașilor mei să elaboreze edictul, cunoscut ca Decretul de la Alhambra.

Din poruncă regală, orice evreu care nu se convertea la credința catolică trebuia să plece.

– Poftim?

Îl privii obosită pe Chacón. Bătrânul meu paznic avea un pântec enorm care îi umfla tunica largă, iar mersul îi era mult mai lent acum, din pricina gutei care îl chinuia. Cu toate acestea, mintea îi era la fel de ageră ca întotdeauna și încă veghea cu atenție asupra lui Juan, urmărindu-i fiecare mișcare. Apariția lui la această oră a după-amiezii, când majoritatea curtenilor se retrăseseră să doarmă din cauza căldurii, iar eu îmi vedeam de corespondență, însemna că era vorba de ceva important.

– Navigatorul, repetă el, încruntându-și sprâncenele stufoase. A venit din nou. E afară, așteaptă. Se pare că nu înțelege ce înseamnă cuvântul „nu".

Oftai, privindu-mi degetele pătate cu cerneală.

– Prea bine, lasă-mă un moment.

Când mă ridicai de pe scaun, Cardenas își înălță privirea. Lucram cu Luis de Santángel la elaborarea unei soluții de redresare solidă a finanțelor noastre în suferință. Deși decretul nostru nu intra în vigoare decât în mai, proaspăta lui promulgare în Castilia stârnise un haos general, și, în consecință, plata taxelor și a altor dări avusese de suferit.

Eu personal fusesem asediată de cererile primarilor și înalților funcționari din toate colțurile regatului, toți nesiguri de hotărârea mea extremă, drept care fusesem silită să creez o metodă sistematică de punere în practică a edictului. Evreii care alegeau să părăsească regatul trebuiau să plece până la întâi august dintr-unul din porturile desemnate. Le era interzis să ia cu ei aur, argint sau monede bătute, deși li se permitea să ia alte valori; trebuiau să-și vândă sau să-și transfere casele și afacerile unor creștini recunoscuți. Autorizasem fără tragere de inimă ca oricine se decidea să plece să fie controlat în porturi și să-i fie confiscate orice bunuri interzise ascunse asupra lor; potențialele pierderi economice rezultate din scăderea bazei de impozitare și a altor venituri era o consecință pe care eram hotărâtă s-o atenuez.

Santángel, care era și el un convertit, îmi dăduse un ajutor inestimabil. Îi convinsese deja pe rabinul Señeor și familia sa să accepte sfântul botez, dar alți conducători evrei influenți, care colaboraseră cu mine ani de zile, aprovizionându-mi armatele și finanțându-mi acțiunile, se împotriviseră decretului meu și îi îndemnaseră pe membrii comunităților lor să facă la fel. Acest lucru îi expusese extorcării și altor forme de abuzuri din partea oficialităților însărcinate cu promulgarea decretului și asigurarea aplicării lui, deși, prin edict, toți evreii erau sub protecția coroanei până la plecare. Îmi înăsprisem inima în fața chipurilor ce exprimau o uluire îngrozită, a fricii și panicii, a bocetelor din piețe și a rugăminților fierbinți pentru îndurare, pentru că încă mai nutream speranțe că se va întâmpla ca în trecut, când asemenea măsuri dure determinaseră convertirea în masă, prevenind exodul acestor oameni care consideraseră atâta timp această țară ca fiind a lor.

Cu toate acestea, indiferent de rezultat, prioritatea mea era Castilia.

Regatul meu trebuia să supraviețuiască.

Ines forfotea în jurul meu, atentă ca întotdeauna la nevoile mele.

– Să aduc șalul Maiestății Voastre? Afară este încă puțin frig.

Recunoscătoare, clătinai afirmativ din cap și îmi trecui mâinile murdare peste rochia șifonată, încercând să-i netezesc cutele. O lăsai pe Ines să mă înfășoare în șalul lung de lână groasă și mă dusei cu ea în anticameră, gândindu-mă că navigatorul avea cu siguranță darul de a mă prinde nepregătită. Din fericire, Ferdinand nu era acolo; plecase la vânătoare. Lâncezeala de la curte după anii de cruciadă îl făcuse morocănos și nerăbdător și fusese dificil în aceste ultime câteva luni. Nu voiam ca soțul meu să-și îndrepte furia asupra căpitanului Columb, care, la urma urmei, nu putea fi învinovățit de nehotărârea noastră permanentă în privința propunerii lui.

Când intrai în sală, Columb se lăsă în genunchi. Îi făcui semn să se ridice și observai că era mai slab decât ultima oară când îl văzusem, deși hainele lui erau de o calitate mult mai bună – din catifea neagră scumpă, care i s-ar fi potrivit oricărui grande. Ochii lui azurii mă impresionară, ca întotdeauna, ca și vocea lui.

– *Maiestad*, spuse el fără nici un preambul, aștept de șase ani un răspuns.

– Un răspuns? Îi zâmbii slab. Dar mi s-a spus că reprezentanții mei v-au comunicat că planul dumneavoastră de a traversa oceanul, deși admirabil ca idee, este cam nefondat și prea riscant. Într-adevăr, în ultimă instanță s-ar putea să vă coste chiar viața.

– După cum știți, pericolul nu mă sperie, răspunse el. Și ați continuat să-mi dați acel stipendiu, în ciuda recomandărilor consiliului de a-l opri. Poate că mă înșel, dar aveam credința că regina Castiliei ia singură deciziile.

Îi aruncai o privire gânditoare. Beatriz cosea într-un alcov din apropiere împreună cu Juana; amândouă ne priveau cu o fascinație evidentă. Beatriz îl găsise întotdeauna interesant pe navigator, și cred că și Juana, aventuroasă și ea din fire ca mine, îi împărtășea interesul.

– Veniți! îi spusei. Să facem o plimbare prin grădină.

Ieșirăm prin Curtea Leilor către fântânile înconjurate de animalele sculptate în piatră. Navigatorul părea să se simtă în largul lui alături de mine, ca și când am fi fost singuri, fără însoțitori după noi. Eram impresionată din nou de alura lui relaxată; avea aerul unui bărbat care credea că era îndreptățit să ocupe un loc important în lume.

Ziua de primăvară era răcoroasă, cum se întâmplă adesea la munte, dar cel puțin nu cădea vreuna din ploile torențiale care inundă Andaluzia în această perioadă a anului. Mă bucurai de soarele slab, chiar dacă încălzea prea puțin. Închisei ochii, îmi ridicai capul și lăsai lumina lui să-mi atingă fața. Simțeam că trecuse o viață de când nu mai fusesem în aer liber, departe de responsabilitățile mele.

Când devenii din nou atentă, descoperii că navigatorul mă privea derutat.

– Nu mă veți ajuta, spuse el.

Clătinai din cap.

– Nu pot. Nu… nu e încă timpul potrivit. Știu că v-am mai spus acest lucru, dar avem angajamente presante, încă atât de multe de făcut. Nu e posibil. Chiar dacă ne-am permite, mulți dintre cei cu care ne-am sfătuit cred că ideea este o nebunie.

– Credința mea este că țineți cont de sfatul de care alegeți să țineți cont, replică el, pentru că unii ar putea spune și că propriile voastre acțiuni au fost o formă de nebunie încă de la început.

Vocea îmi deveni mai aspră.

– Îndrăzniți să-mi faceți reproșuri?

Când își înclină capul, soarele îi scoase în evidență creștetul care începuse să chelească. Își pierdea din părul castaniu; îmbătrânise, la fel ca mine. Conștientizarea acută a faptului că eram muritori mă mișcă, asemeni unui presentiment.

– Niciodată n-aș îndrăzni așa ceva, spuse. Ceea ce voiam să spun era că acționați după cum vă dictează conștiința și datorită acestui fapt v-ați dovedit un monarh mai merituos decât oricare dintre predecesorii Domniei Voastre. Nu am nici o îndoială că domnia voastră va deveni legendară. Mi-aș dori numai să joc și eu un mic rol în asta.

Mânia mi se topi.

– Și eu mi-aș dori, spusei încet. Sunteți binevenit să rămâneți cu noi; vă pot asigura o poziție influentă la curte. Sunt sigură că ne veți fi de folos.

Zâmbi, fără ca expresia ochilor lui să o arate.

– Vă mulțumesc, *Maiestad*, dar mă tem că, așa cum inima voastră aparține Castiliei, a mea caută marea.

Se plecă adânc, deși nu-i dădusem permisiunea să plece. Înainte de a-mi da seama ce făcea, simții cum degetele lui puternice le desfăceau pe ale mele, punându-mi ceva mic în palmă.

Plecă în grabă. Rămăsei acolo, tăcută. Numai după ce dispăru îmi plecai ochii să văd ce-mi dăduse. Obiectul încă purta căldura mâinii lui.

Era un galion în miniatură din aur roșiatic.

Mi se întunecă privirea. Mă trezii strigând:

– Opriți-l. Aduceți-l înapoi.

Chacón plecă în grabă. Beatriz remarcă malițioasă:

– Cred că Înălțimea Sa are un secret.

Mă întorsei cu spatele la ea și strânsei la piept galionul minuscul. Și zâmbii.

Pe 3 august 1492, don Cristofor Columb – proaspăt numit amiral și făcut nobil la curtea noastră – pleacă din portul Palos. Călătorește cu trei nave – *Niña*, *Pinta* și *Santa Maria*. Stă la prova *Santei Maria*, însoțit de echipaj, cu părul său argintiu fluturând în vânt. Privește înainte, întotdeauna înainte, către orizont.

Mi-l imaginez cum navighează în aval, pe lângă mănăstirea unde studiază fiul său, cum traversează râul Saltes pentru a ajunge la primele ape sărate ai căror curenți îl vor purta pe lângă Insulele Canare către imensitatea oceanului.

Nu am cum să știu ce va descoperi, dacă va descoperi ceva; dacă va reuși să găsească trecerea misterioasă sau va întâlni furtuni fără sfârșit ori valuri imense cu creste înspumate, prin care corăbiile răzbat cu greu și unde rătăcesc monștri marini. Merge înarmat doar cu credința și visele lui – așa cum a făcut și o tânără infanta cu mulți ani în urmă, când și-a părăsit pentru prima oară căminul din Arévalo pentru un destin necunoscut.

Nu, nu pot spune ce va descoperi Columb. Dar de un lucru sunt sigură: se va întoarce. Noi doi suntem la fel; cu mult timp în urmă, nimeni nu credea că voi avea un destin măreț.

Acum, sunt Isabela, regina Spaniei.

Postfața autorului

Oricine caută informații despre Isabela de Castilia își va da seama că este deopotrivă fascinat și totodată pus în fața unei provocări. Eroismul și contradicțiile Isabelei fac imposibilă catalogarea ei; extraordinară în hotărârea ei de a realiza o națiune unită, a fost adeseori greșit îndrumată în devoțiunea față de credința ei, ceea ce a dat naștere acelui sistem infam de persecuție cunoscut drept Inchiziția spaniolă.

Domnia Isabelei a pus bazele unui imperiu care se va dezvolta până la dimensiuni uriașe sub nepotul ei Carol al V-lea și va atinge apogeul sub strănepotul ei Filip al II-lea. Legile și codurile juridice puse în aplicare în timpul domniei ei; universitățile la a căror fondare a contribuit și unde au fost admise să predea primele femei erudite din Spania; numeroasele catedrale, mănăstiri și abații pe care le-a restaurat și le-a susținut financiar; frământările întunecate ale fanatismului religios și predominanța Congregației pentru Doctrina Credinței – toate fac parte din moștenirea sa. A influențat Spania atât de mult, încât epoca sa este considerată sinonimă cu gloria: epoca isabelină, din care și azi pot fi admirate vestigii ale artei, muzicii, arhitecturii și literaturii – aceasta din urmă aflată la început, dar care a înflorit în timpul domniei ei.

Nimeni nu s-ar fi așteptat ca Isabela să fie regină și să conducă. Ea a moștenit o țară sărăcită, fragmentată și profund divizată, ruinată de nobili hrăpăreți și de regi incapabili. Împreună cu la fel de formidabilul ei soț, Ferdinand de Aragón, a făurit un stat renascentist modern, pregătit să-și asume locul pe scena mondială. În plus, a avut intuiția de a crede în afirmațiile unui navigator genovez relativ necunoscut, ceea ce a dus la descoperirea așa-numitei

Lumi Noi, extinzând astfel cunoștințele europenilor despre pământuri aflate la distanțe uriașe de țările lor.

La multe secole de la moartea sa prematură la vârsta de cincizeci și trei de ani, Isabela continuă să atragă atât stima, cât și disprețul istoriei. Pentru unii, este mult lăudata regină care a reușit în ciuda tuturor dificultăților să urce pe tron și să conducă Spania, peste valurile de războaie, spre victorie; pentru alții, rămâne o fanatică plină de prejudecăți, care a dezlănțuit un val de persecuții de pe urma cărora au avut de suferit mii de evrei, o regină vinovată de moartea propriilor supuși și de jefuirea Americilor în războaie.

Este important să nu uităm că, la fel ca noi toți, Isabela a fost o ființă umană supusă greșelii, un produs și totodată o excepție a vremii sale. A ignorat convențiile și în același timp li s-a supus; și-a ales singură soțul într-o epocă în care puține prințese îndrăzneau așa ceva și a crezut într-un Dumnezeu care ar fi pedepsit-o personal dacă nu ar fi reușit să-I împlinească voia. Acestea sunt exemple ale naturii sale dihotomice. Nici sfântă, nici victimă, a făcut ceea ce a crezut că este cel mai bine pentru regatul ei, deși unele dintre acțiunile sale, văzute retrospectiv, din perspectiva unor timpuri mai luminate, sunt condamnabile. În apărarea ei vine constatarea că nu ar fi putut să știe că descoperirile lui Columb aveau să ducă în final la distrugerea unei civilizații bogate și impresionante și nici că succesorii săi aveau să jefuiască exact țările pe care le cuceriseră. Isabela a lăsat stipulat în testamentul său ca locuitorii acelor pământuri îndepărtate pe care ea nu le văzuse niciodată să „fie tratați cu blândețe“ și să fie convertiți la creștinism, nu condamnați la sclavie. Porunca ei a fost ignorată.

Expulzarea evreilor în 1492 este un alt act la fel de îngrozitor, care i-a umbrit reputația. La distanță de sute de ani, este imposibil de stabilit ce a simțit regina în forul său interior în legătură cu tragedia uriașă pe care a provocat-o decretul ei; pare improbabil să nu fi fost conștientă de consecințe; și cu toate acestea, nimic din documentele care mai există nu arată că ar fi nutrit intenția de răzbunare împotriva evreilor, din care mulți, cum ar fi rabinul Señeor, slujiseră cu credință la curtea ei. Că nu a crezut în drepturile altor credințe în afară de catolicism este cert; nici un alt monarh european din epoca ei nu a crezut. Avem totodată indicii istorice că s-a confruntat cu nenumărate presiuni externe, inclusiv

cu revolte violente împotriva evreilor pe tot cuprinsul Castiliei, ceea ce a forțat-o să acționeze după cucerirea Granadei. Deosebit de interesantă este opinia că Ferdinand a îndemnat-o să poruncească expulzarea din motive personale. Este foarte posibil ca Isabela să fi sperat că, odată emis edictul, va realiza o convertire în masă mai degrabă decât exilul supușilor săi evrei; dacă așa a fost, a subestimat serios flexibilitatea unui popor care supraviețuise timp de secole, rămânând în același timp atașat credinței sale. Totuși, că a plănuit de la început expulzarea, așa cum susțin cei mai vehemenți critici ai săi, folosindu-i pe evrei pentru averile lor și așteptând momentul potrivit ca să-i alunge, este discutabil. Cel mai probabil, la început s-a opus acestei idei, și abia treptat a fost convinsă de inevitabilitatea ei. Totuși, odată luată această decizie, Isabela a fost implacabilă, la fel ca în tot ceea ce întreprindea.

Instituirea Inchiziției spaniole este un alt aspect al activității ei care i-a făcut chiar și pe cei mai arzători admiratori să aibă rețineri, alimentând resentimentele detractorilor. În acest roman prezint o posibilă interpretare a modului în care a ajuns la această decizie crucială, pe baza unor cercetări detaliate asupra personalității ei și a felului în care vedea lumea în care trăia. Nu ofer scuze pentru acțiunile ei, dar aversiunea Isabelei față de cruzime este atestată documentar. De fapt, ura luptele cu tauri și a interzis coridele ținute în onoarea ei, deși porunca i-a fost deseori ignorată. De asemenea, nu am găsit nici o dovadă că a participat vreodată ea însăși la vreun autodafé, act prin care ereticii erau arși pe rug. În același timp, cred că este important de notat că Inchiziția existase timp de secole și înaintea ei într-o formă mai slabă. Ceea ce a particularizat Inchiziția ei a fost faptul că i-a îngustat sfera de acțiune la așa-numiții falși convertiți – bănuiți că practică în secret iudaismul, în timp ce pe față se prefac a se supune creștinismului. Desigur, Congregația pentru Doctrina Credinței și-a intensificat teroarea mult mai mult decât ar fi putut ea să prevadă, dar, luând în considerare temperamentul ei, nu greșim dacă presupunem că persecuția supușilor săi nu a lăsat-o deloc indiferentă, deși în mod evident era convinsă că scopul scuză mijloacele. Acesta este încă un exemplu care dă seamă de natura sa contradictorie, pe care nouă astăzi ne este greu poate să-l contracarăm cu dovezile ei de omenie. Se cuvine să amintim că, pentru Isabela, la fel ca pentru

mulți alții din epoca sa, credința era o chestiune de supraviețuire a sufletului, iar preceptele pe care le întruchipa ea nu erau numai rezultatul unei pietăți extreme. Ceilalți suverani îi împărtășeau devoțiunea față de catolicism, iar de regulă interziceau, prin lege sau prin alte mijloace, orice abatere de la doctrina autorizată. În mod ironic, exact aceste interdicții au pavat drumul spre Reforma Protestantă.

Este imposibil să descrii o viață atât de complexă ca a Isabelei într-un număr limitat de cuvinte. M-am străduit să o înfățișez cât se poate de precis și să rămân în același timp fidel adevărului istoric, însă recunosc că mi-am permis anumite libertăți în ce privește date și evenimente, cu scopul de a ușura această interpretare imaginară. Printre acestea se numără și prima întâlnire a Isabelei cu Ferdinand. Este general acceptat că ea și viitorul său soț nu s-au întâlnit față în față, de fapt, până în noaptea dinaintea căsătoriei. Cu toate acestea, deoarece mi s-a părut că este important să stabilesc mai devreme în roman că Ferdinand a fost un personaj indispensabil în formarea personalității Isabelei, am plasat scena primei întâlniri în Segovia, la scurt timp după ce ea a sosit la curte. Am modificat, totodată, anul de naștere al Joannei la Beltraneja (care s-a născut în 1462, nu în 1464) pentru a coincide cu momentul chemării Isabelei la curte, am scurtat cruciada de zece ani pentru cucerirea Granadei, și am schimbat cauza morții primului soț al Isabelei din Portugalia (a murit după incendiul din tabăra militară). De asemenea, am mutat data la care papa i-a numit pe Isabela și pe Ferdinand regi „catolici", care a fost de fapt în 1494, și am concentrat alte evenimente mai puțin importante pentru a facilita fluxul narativ. Ines este singurul personaj fictiv din roman. Deși Isabela a avut cu adevărat printre doamnele sale de onoare o slujnică numită astfel, nu există dovezi că regina a legat o prietenie cu ea. De asemenea, posteritatea a pierdut numele calului favorit al Isabelei, dar eu l-am botezat Canela, în cinstea unui minunat cal arab pe care l-am călărit în Spania în tinerețe.

Și, în fine, am folosit termeni mai târzii de adresare față de membrii familiilor regale – i.e. „Maiestate" pentru monarh, „Înălțimea Voastră" pentru prințesă sau prinț. În realitate, folosirea termenului *Maiestad* a început în Spania sub nepotul Isabelei,

Carol al V-lea, care considera că „Înălțime“ este nepotrivit cu rangul său.

Cititorii interesați să afle ce se întâmplă după evenimentele descrise în această carte pot să citească primul meu roman, *Ultima regină*, care povestește despre fiica Isabelei, Juana. Celor care doresc să știe mai multe despre Isabela și epoca sa, le recomand următoarea bibliografie selectivă. Vă rog să țineți cont că nu toate aceste cărți sunt tipărite sau disponibile în engleză.

Álvarez, Manuel Fernández. *Isabel la Católica.* Madrid: Espasa Calpe, S.A., 2003

Azcona, Tarsicio. *Isabel la Católica: Vida y Reinado.* Madrid: La Esfera de los Libros, 2004

Hume, Martin. *Queens of Old Spain.* London: Grant Richards Ltd., 1906

Junta de Castilla y León. *Isabel la Católica: La Magnificencia de Un Reinado.* Lunwerg Editores. Valladolid: 2004

Kamen, Henry. *The Spanish Inquisition: A Historical Revision.* London: Weidenfeld & Nicholson, 1997

Liss, Peggy K. *Isabel the Queen: Life and Times.* New York: Oxford University Press, 1992

Miller, Townsend. *Henry IV of Castile.* New York: J.P. Lippincott Company, 1971

Miller, Townsend. *The Castles and the Crown: Spain 1451–1555.* New York: Coward-McCann, Inc., 1963

Prescott, William H. *History of the Reign of Ferdinand and Isabella the Catholic.* New York: J.P. Lippincott Company, 1872

Rubin, Nancy. *Isabella of Castile: The First Renaissance Queen.* New York: St Martin’s Press, 1991

Val Valdivieso, M. Isabel de. *Isabel la Católica y Su Tiempo.* Granada: Universidad de Granada. 2005

Cuprins